provincie groningen

JAARSTUKKEN 2020

Inhoudsopgave

Voorwoord 5
Leeswijzer 7

Deel 1 2020 in vogelvlucht

2020 in vogelvlucht 11

Deel 2 Programmaverantwoording

1. Ruimte en water 15
2. Milieu en energie 29
3. Platteland en natuur 51
4. Bereikbaarheid 73
5. Economie 107
6. Cultuur en maatschappij 135
7. Openbaar bestuur 153
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering 167

Deel 3 Paragrafen

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 183
2. Financiering 199
3. Bedrijfsvoering 209
4. Lokale heffingen 219
5. Onderhoud kapitaalgoederen 227
6. Grondbeleid 231
7. Verbonden partijen 233
8. Nationaal Programma Groningen 251

Deel 4 Jaarrekening

1. Overzicht van baten en lasten 255
2. Balans per 31 december 280
3. Controleverklaring 311

Bijlagen

Toelichting op de jaarrekening 315
1. Baten en lasten per taakveld 317
2. Single Information Single Audit (SISA) 319
3. Begrotingswijzigingen buiten P&C-cyclus 321
4. Inhuur personeel 329
5. Subsidiestaat 331
6. Realisatie per programma, deelprogramma en productgroep 333

Afkortingenlijst 335

Voorwoord

Hierbij presenteren wij u de Jaarstukken 2020. In dit document leggen wij verantwoording af over onze doelen, prestaties en middelen zoals uw Staten hebben vastgesteld in onze Begroting 2020. Tussentijds hebben wij aan uw Staten via onze P&C-cyclus - via de voorjaars- en najaarsmonitor - gerapporteerd over de voortgang van de Begroting 2020.

Verbinden Versterken Vernieuwen is de titel van ons coalitieakkoord, die weergeven hoe we in deze collegeperiode onze ambities willen realiseren met en voor de Groningse samenleving. Daarbij ligt het accent op het vormgeven van drie grote transities in onze samenleving: de energie- en klimaattransitie, de economische transitie en de landbouwtransitie. Ook blijft er veel aandacht voor de gaswinningsproblematiek.

We zetten ons in voor een veilige, vitale en toekomstbestendige Groningse samenleving, die goed bereikbaar is, met voldoende werk, duurzame bedrijvigheid en een prettige leefomgeving. Dit doen we samen met inwoners, gemeenten, instanties en bedrijven.

Ten aanzien van de doelen en prestaties zoals opgenomen in het huidige coalitieakkoord Verbinden Versterken Vernieuwen zijn in 2020 op vele terreinen resultaten geboekt. Maar we moeten ook constateren dat de coronacrisis zeker impact heeft. De coronacrisis heeft gevolgen voor de gehele maatschappij. Ook de inwoners, ondernemers en instellingen in onze provincie ondervinden de gevolgen van deze bijzondere crisis.

In onze jaarstukken zult u op vele plekken het woord 'corona' terug zien komen. De gevolgen van deze pandemie zijn ook bij ons op diverse beleidsterreinen zowel in kwaliteiten als in kwantiteiten van onze taakuitoefening terug te vinden. Op onderdelen hebben we beoogde activiteiten doorgeschoven en we hebben daar waar nodig aanvullende maatregelen getroffen om de effecten van deze crisis voor onze maatschappelijke partners te beperken. We zien helaas ook dat op meerdere beleidsterreinen de coronacrisis voor vertraging in de uitvoering heeft gezorgd. Een uitgebreide verantwoording van onze prestaties is opgenomen in deel 2 van deze jaarstukken, de Programmaverantwoording.

In dit voorwoord lichten we een aantal resultaten voor 2020 eruit:

- De ruimtelijke ontwikkeling krijgt met de omgevingsagenda's steeds meer structuur en samen met andere provincies en gemeenten sluiten we de omgevingsvisies en doelen op elkaar aan.
- De Regiodeal Oost-Groningen is met het Rijk is gesloten waarmee € 30 miljoen beschikbaar komt.
- De verkopen van kavels in de Blauwestad verloopt voorspoedig en de Blauwe Loper is aangelegd.
- De Klimaatagenda Groningen 2030 en het uitvoeringsprogramma Energietransitie zijn vastgesteld waarin onze ambitie verder reikt dan die van het Nationaal Klimaatakkoord.
- De Groninger Aanpak Stikstof is vastgesteld waarin we beschreven hebben hoe wij samen met verschillende sectoren in Groningen de stikstofproblemen willen aanpakken.
- Het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 is vastgesteld en is een meerjarig programma opgezet voor ketenontwikkeling en verduurzamen van de agroketens.
- Op het gebied van mobiliteit zijn diverse programma's en projecten opgepakt. Belangrijk is de voorbereiding van een vaststellingsovereenkomst waarin de afspraken over de Ring Zuid zijn vastgelegd begin 2021.
- In het openbaar vervoer zijn tientallen zero-emissiebussen en HVO-bussen gaan rijden die onder normale (niet-corona)omstandigheden tot circa 85% CO_2-reductie zouden hebben geleid.
- Het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 is vastgesteld, gericht op een toekomstbestendige economie.
- De aanleg van snel internet op het platteland gaat als onderdeel van de digitalisering door, de industrie werkt volop aan verduurzaming en zijn 983 personen via het 1000-banenplan ondanks de coronacrisis in 2018-2020 duurzaam aan het werk gekomen.
- Met de lancering van het Nesec Shipping Debt Fund wordt een belangrijke economische sector en dus werkgelegenheid gestimuleerd.
- Als gevolg van corona wisten meer toeristen de weg naar Groningen te vinden.
- Het Just Transition Fund is, met een bedrag van € 330 miljoen, voor ons gebied voor de komende jaren een groot succes.
- Ondanks de nodige creativiteit is er op het terrein van cultuur weinig doorgegaan door de coronacrisis, wel hebben we diverse stimulerende maatregelen kunnen treffen.

- Voor de komende jaren is wel het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024 ontwikkeld en vastgesteld.
- Het erfgoedprogramma voor is geactualiseerd en vanuit het Nationaal Programma Groningen is voor 2020-2023 € 20 miljoen beschikbaar gesteld.
- 75 jaar bevrijding kon helaas niet in haar oorspronkelijke vorm doorgaan en wordt in 2021 ondergebracht in een online evenement.
- Er is stevig geïnvesteerd in onze netwerken en samenwerking met gemeenten, Rijk en andere provincies.
- En tot slot heeft ook onze communicatie in 2020 succesvol naar andere vormen gezocht om er voor te zorgen dat we wel zichtbaar zijn en blijven.

Uiteraard is deze opsomming noodzakelijkerwijs slechts een klein deel van de behaalde resultaten. Meer specifiek gericht op onze programma's hebben we per programma een inleiding opgenomen waarin we ingaan op de behaalde resultaten.

We hebben op onderdelen ook middelen vrij gemaakt om inwoners, ondernemers en instellingen tegemoet te kunnen komen. Het belangrijkste is het Coronafonds van € 11,5 miljoen dat we in de loop van 2020 beschikbaar hebben gesteld. Dit is in 2020 nog niet besteed en we zullen dat in 2021 alsnog gaan inzetten.

Als gevolg van alle ontwikkelingen sluiten we het boekjaar 2020 af met een positief resultaat van € 23,4 miljoen. En dat is beduidend hoger dan normaal. In deel 4, de jaarrekening, en de voordracht bij rekening lichten we de belangrijkste afwijkingen toe en doen we voorstellen voor de bestemmingsvoorstellen van dit rekeningsaldo.
De jaarstukken zijn opgesteld volgens de verslaggevingsvoorschriften zoals die zijn vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het BBV bevat de regels voor de opzet en de inrichting van de begroting en de jaarstukken voor gemeenten en provincies.

Onze inzet blijft gericht op verbinden, versterken en vernieuwen. Zo maken we Groningen, samen met onze inwoners en partners, duurzamer, vitaler en veiliger. Een provincie waar het goed wonen, werken, ondernemen en leven is.

Digitale versie
De Jaarstukken 2020 zijn via onze website te downloaden.

Leeswijzer

De Jaarstukken 2020 zijn opgebouwd uit vijf delen.

Deel 1 2020 vogelvlucht

Dit deel vormt de spiegel van deel 1 uit de Begroting 2020 en laat de gerealiseerde inkomsten en uitgaven in 2020 zien, alsmede de thema's waaraan in 2020 is gewerkt.

Deel 2 Programmaverantwoording

De programmaverantwoording vormt inhoudelijk gezien de kern van de jaarstukken. Dit deel is opgezet volgens de programma-indeling die vanaf 2018 leidend is. Deze indeling bestaat uit de acht programma's en 21 deelprogramma's volgens de zeven kerntaken van het Profiel provincies Kompas 2020 (voordracht nr. 22/2016).

Ieder programma bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Inleiding waarin de belangrijkste resultaten aan de orde komen;
2. Uitwerking op deelprogrammaniveau, opgebouwd uit:
   a. Beleidsdoel;
   b. Verantwoording indicatoren;
   c. Verantwoording prestaties waarbij onderscheid is gemaakt in prioriteiten en regulier;
3. Totaal lasten/baten/saldo en toelichting.

Deel 3 Paragrafen

De voorgeschreven zeven paragrafen in deel 3 zijn nadere toelichtingen op onderwerpen die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Daaraan toegevoegd is de paragraaf Nationaal Programma Groningen.

Deel 4 Jaarrekening

In dit deel is het rekeningresultaat opgenomen. Daarnaast treft u in deel 4 (een toelichting op) het overzicht van baten en lasten en de balans aan.

Bijlagen

De bijlagen in dit boekwerk geven een nadere toelichting op deel 4 Jaarrekening.
Daarnaast is er een separaat bijlagenboek met voortgangsrapportages en jaarverslagen over 2020.

Deel 1

2020 IN VOGELVLUCHT

2020 in vogelvlucht

Inkomsten

Waar is het geld vandaan gekomen?

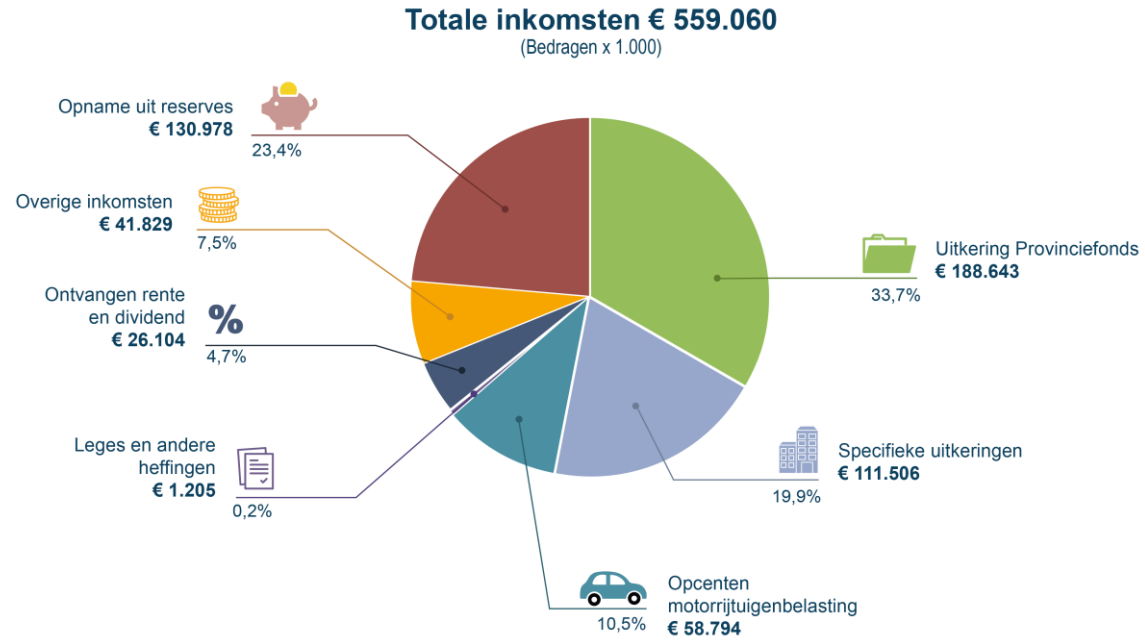

Uitgaven

Waar is het geld naartoe gegaan?

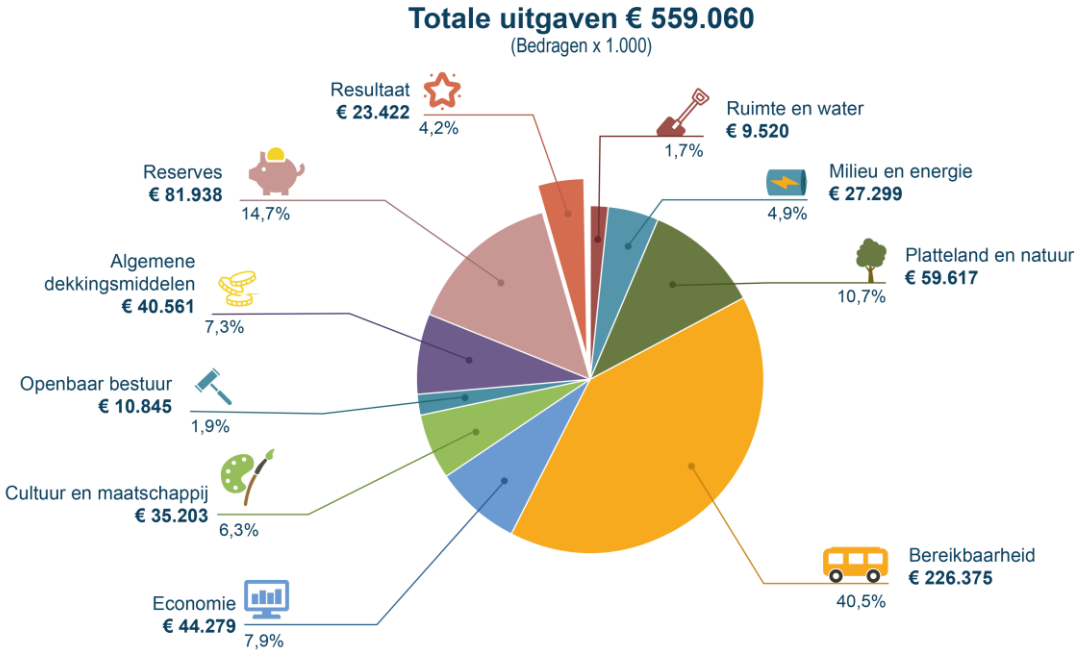

Deel 2

PROGRAMMAVERANTWOORDING

1. Ruimte en water

Inleiding

Het programma Ruimte en water heeft als doel:

Een veilige en bewoonbare provincie met een zo hoog mogelijke ruimtelijke kwaliteit en voorzien van betrouwbare watersystemen

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
- Ruimtelijke ontwikkeling
- Waterbeheer.

Bereikt in 2020

Ruimtelijke ontwikkeling
Om ervoor te zorgen dat de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de omgevingsvisies en doelen van provincies en gemeenten op elkaar aansluiten, komen er omgevingsagenda's. De provincie Groningen werkt samen met de provincies Fryslân, Drenthe, het Rijk, waterschappen en gemeenten aan de Noordelijke Omgevingsagenda. De omgevingsagenda is een nieuw ruimtelijk, integraal sturingsinstrument. In deze agenda's komen de verschillende omgevingsvisies – nationaal, provinciaal en gemeentelijk – met elkaar in verbinding. In dit kader werken we binnen de regio Groningen-Assen ook samen met partners aan de verstedelijkingsagenda.

De provincie gaat samen met de gemeenten Midden-Groningen, Oldambt en Veendam één gezamenlijke regionale ruimtelijk-economische visie voor het gebied rond de A7 en de N33 opstellen. Het gaat om het gebied vanaf de stad Groningen in oostelijke richting, met kernen als Hoogezand, Veendam, Zuidbroek en Winschoten. Wij zijn hiermee in 2020 gestart. De gemeenten en provincie zien veel mogelijkheden om de ontwikkeling van de economie en werkgelegenheid in deze regio te stimuleren, onder andere door de goede verbindingen die er bestaan. De gezamenlijke visie gaat verder dan de gemeentegrenzen. Doel van de visie is te bepalen hoe je gebruik kunt maken van bestaande en nieuwe bedrijven in de regio en hoe die passen bij hun omgeving. De bedrijven moeten op een zodanige manier in het landschap worden ingepast dat dit gecombineerd kan worden met andere ontwikkelingen in de omgeving, zoals op het gebied van klimaat, leefbaarheid, landbouw, natuur, recreatie en toerisme en duurzaamheid. Hiermee geven we invulling aan ons voornemen zoals verwoord in de Kadernota 2020-2024 om door middel van een gebiedsgerichte aanpak samen met gemeenten in te willen zetten op het creëren van werkgelegenheid.

In 2017 is de structuurvisie Eemsmond-Delfzijl vastgesteld in uw Staten waarin fysieke en milieuruimte wordt geboden voor 15 ontwikkelingen in het Eemsdeltagebied. Wij hebben bij de vaststelling toegezegd de structuurvisie te gaan evalueren in 2020 en daarmee zijn wij de tweede helft van het jaar gestart. Wij informeren uw Staten binnenkort over de uitkomsten van deze evaluatie.
De provincie ontwikkelt een digitaal instrument met als werktitel Inzicht in Ruimte. Voor twintig beleidsterreinen brengen we in een geografisch informatiesysteem (GIS) het huidige ruimtebeslag in kaart, net als het geplande en voorgenomen ruimtegebruik en de (praktische, juridische en beleidsmatige) beperkingen op het gebruik van de ruimte. Met behulp van dit instrument hopen we de kwaliteit van ruimtelijke afwegingen te ondersteunen. Versie 1.0 is in 2020 gereedgekomen.

Op 10 juli 2020 heeft de ondertekening van de Regiodeal Oost-Groningen plaatsgevonden, waarbij de cofinanciering van het Rijk is uitgekomen op € 15 miljoen en de totale deal € 30 miljoen bedraagt.
De uitvoering van de initiatieven, na akkoord van de Stuurgroep Regiodeal, eind 2020, is inmiddels gestart.

In 2020 is de landschappelijke inpassing van ruimtelijke ontwikkelingen, zoals zonneparken, door middel van maatwerktrajecten begeleid door het provinciaal bouwheerschap. De subsidieregeling ruimtelijke kwaliteit heeft het opstellen van plannen van onder andere gemeenten en maatschappelijke organisaties met specifiek aandacht voor ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit mogelijk gemaakt.

Het projectbureau Blauwestad sluit het jaar 2020 af met de verkoop van 68 kavels. Dit is het beste resultaat sinds de kavelverkoop in Blauwestad startte en bevestigt de opgaande tendens die vanaf 2015 met de introductie van projectmatige woningbouw is ingezet.
Een ander belangrijke mijlpaal is de realisatie van de Blauwe Loper. Deze brug legt een rechtstreekse verbinding tussen het centrum van Winschoten en Het Havenkwartier van Blauwestad. Naar deze fiets- en voetgangersbrug - de langste van Europa - is lange tijd uitgezien en wordt algemeen gezien als belangrijke stimulans voor de verdere groei naar een 'volwassen' woon- en leefgebied.
Het projectbureau legt in 2020 de basis voor de ontwikkeling van nieuwe projectmatige deelgebieden in Het Riet, De Wei en Het Havenkwartier. De aanleg van bruggen (Azuurjuffer) en diverse (asfalterings)werkzaamheden aan wegen is een project dat sterk bijdraagt aan de bereikbaarheid van de woongebieden en afronding van de hoofdinfrastructuur. Ook dit vond plaats en kenmerkt 2020.

Waterbeheer
In 2020 is in grote lijnen gewerkt aan het introduceren van het thema Klimaatadaptatie, het integreren van de waterproblematiek bij ruimtelijke plannen en een koersbepaling rondom grondwater. Kortom: Klimaat en Water op de Agenda!
Door uw Staten is de Startnotitie Klimaatadaptatie vastgesteld. Deze startnotitie biedt een richting voor het verdere proces voor een Regionale Adaptatiestrategie en de op te stellen Omgevingsvisie. Met onze partners is gezocht naar de plek en de urgentie van klimaatadaptatie in het lopende beleid. Ook de rolverdeling onderling is een bespreekpunt. Tegelijkertijd zijn er concrete acties uitgevoerd zoals het ontwikkelen van een plan voor een zoet-zoutovergang bij het Lauwersmeer en stevige bijdragen in de voorbereidingen van de VN-Klimaatadaptatieweek en specifiek daarin de JongerenTop. Ook is meegedacht in het Nationaal Programma Groningen om water onderdeel te laten zijn van de uitvoeringsplannen. Verder hebben wij in de bewustwording van klimaatverandering resultaten behaald in het werven en bereiken van jongeren voor de Youth for Climate Adaptation, de YfCA.

Op het gebied van veenoxidatie en CO_2-reductie hebben wij ingezet op impulsmiddelen voor veenweiden en hiervoor € 5 miljoen aan rijksmiddelen toegewezen gekregen voor Groningen. Wij zullen met gebiedsplannen en in samenwerking met partners en agrariërs deze middelen goed gaan besteden.

Rondom de Kaderrichtlijn Water (KRW) hebben wij met de waterschappen de derde generatie KRW-plannen opgesteld en door ons vastgesteld. Bestuurlijk is in de Stuurgroep Water druk uitgevoerd op de minister van IenW om in overleg te treden met haar collega van LNV en duidelijkheid te geven over het ammoniakbeleid, alvorens de doelen van de KRW in de regio's vast te stellen.
Wederom was 2020 een heel droog jaar. Met het oog op de afgelopen droogtejaren, de watervoorziening in de Eemshaven-Delfzijl en de noodzaak tot strategische grondwatervoorraden, zijn wij in gesprek gegaan met het Waterbedrijf en waterschappen om beleids- en uitvoeringsprojecten te starten. Ook in landelijk verband wordt extra aandacht gegeven aan de grondwateronttrekkingssituatie per provincie. Provincie Groningen heeft met de waterschappen goed zicht op de grondwateronttrekkingen.
Voor waterveiligheid heeft er overleg plaatsgevonden met de waterschappen en is extra aandacht besteed aan de opgave versterking Lauwersmeerdijk en de opgave uitvoering Nieuwe Waterwerken Zoutkamp. Naast waterveiligheid zijn de onderwerpen KRW en droogte in de toezichtsgesprekken met de waterschappen aan de orde geweest.

1.1. Ruimtelijke ontwikkeling

Beleidsdoel Ruimtelijke kwaliteit

Een zo hoog mogelijke ruimtelijke kwaliteit in onze provincie, zowel in stedelijk gebied als in het buitengebied

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal verkochte bouwkavels Blauwestad	66	53	54	68	39	34	23	23

Bron: Grondexploitatie Blauwestad 2020.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Ruimte vinden voor en ruimtelijke inpassing van onder andere energietransitie, economie en ontwikkeling landschap: *Resultaat 2020* - Geaccepteerde werkwijze die wordt gevolgd om de verschillende ruimteclaims in onderlinge samenhang en met behoud van kwaliteit het hoofd te bieden. *Resultaat 2020-2023* - Ruimtelijk integrale realisatie van de verschillende ambities die alle een claim leggen op de zowel ruimtelijk als regeltechnisch beperkt beschikbare ruimte in de provincie.	 groen groen	 *Resultaat 2020* - Sinds 2019 werken wij aan de ontwikkeling van de viewer 'Inzicht in Ruimte': een hulpmiddel bij het in beeld brengen van de ruimteclaims van opgaven en een integrale aanpak daarvan. De 1.0 versie van de viewer is inmiddels gereed en kan worden gebruikt voor interne integrale beleidsontwikkeling. *Resultaat 2020-2023* - De versie 2.0 van de viewer is in ontwikkeling en er is inmiddels een conceptversie als eerste test opgeleverd. Wij streven ernaar dat deze versie grotendeels openbaar toegankelijk is en eind 2021 organisatiebreed wordt gebruikt.
• Regiodeal Wonen, werken en leven in Oost-Groningen: Samen met het Rijk realiseren en uitvoeren van de aanpak die Oost-Groningen heeft gemaakt voor de particuliere woningmarkt, verbreed met de thema's zorg, voorzieningen, economie en grensoverschrijdende samenwerking (GROS):		• Regiodeal Wonen, werken en leven in Oost-Groningen: Samen met het Rijk realiseren en uitvoeren van de aanpak die Oost-Groningen heeft gemaakt voor de particuliere woning-markt, verbreed met de thema's zorg, voorzieningen, economie en grensoverschrijdende samenwerking (GROS):

Resultaat 2020 - Ondertekende Regiodeal Oost-Groningen inclusief € 20 miljoen cofinanciering Rijk. *Resultaat 2020-2023* - Rijk, regionale overheden, de bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties zijn samen opgetrokken om regionale opgaven aan te pakken, dit heeft de regio's en daarmee Nederland versterkt.	groen groen	*Resultaat 2020* - Op 10 juli heeft de ondertekening plaatsgevonden. Daadwerkelijke cofinanciering Rijk is uitgekomen op € 15 miljoen. *Resultaat 2020-2023* - Voor 2020 en verder liggen we volledig op schema. Na de zomer is gestart met de uitvoering van tien projecten. De bepaling van de prestatie-indicatoren duren iets langer dan gepland en worden waarschijnlijk in het najaar van 2021 vastgesteld.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren Subsidieregeling ruimtelijke kwaliteit provincie Groningen: Faciliteren van onderzoek en inzet van ontwerpdeskundigheid voor de ontwikkeling van een onderzoek, studie, expositie, visie, plan of een vergelijkbaar ander product. De plannen die door overheden, maatschappelijke partners en inwoners worden ingediend zijn op dit moment nog niet bekend.	groen	• Uitvoeren Subsidieregeling ruimtelijke kwaliteit provincie Groningen: Deze subsidieregeling is bedoeld voor onderzoek om de kwaliteit van het landschap en de bebouwing in beeld te brengen. Ook is er geld voor de inzet van ontwerpers op het gebied van stedenbouw en landschap. Met deze subsidie willen we ruimtelijke kwaliteit van onze provincie verbeteren en onder de aandacht brengen zodat deze aantrekkelijk blijft voor inwoners en bezoekers. Er zijn dit jaar tot nu toe zes subsidies verstrekt: - kwalititeitsplan museum Menkemaborg; - gemeente Delfzijl: landschappelijke en stedenbouwkundige kwaliteiten in beeld brengen; - Palaios Arboretum en voedselbos Blijham; - landschapsplan Den Horn; - visie Veendammerpoort; - landschapsvisie omgeving Klooster Ter Apel.
• Opstellen bevolkingsprognose en prognose woningbehoefte voor Oost-Groningen;	groen	• Ter zake zijn werkafspraken gemaakt tussen de provincie Groningen en de regio Oost-Groningen. De prognose is opgesteld in 2020 en kan opgevraagd worden bij het Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan Oost-Groningen (RWLP).
• Verwerken aantal nog liggende wijzigingen voortkomend uit moties en nieuw beleid Energie in Omgevingsvisie provincie Groningen 2016-2020 en Omgevingsverordening provincie Groningen 2016;	groen	• De nog liggende wijzigingen zijn waar relevant doorgevoerd en afgehandeld.

• Uitvoering gebieds- en woningbouwopgave Blauwestad: Grondexploitatie (GREX) Blauwestad/ woningbouwontwikkeling:		• Uitvoering gebieds- en woningbouwopgave Blauwestad:
- Verkoop vrije kavels in de vier woongebieden en verkoop van projectmatige kavels (Havenkwartier/Het Riet-Falster);	**groen**	- Het realisatiecijfer 2020 bedraagt 68 kavels, de streefwaarde in de GREX voor 2020 ligt op 39 kavels.
- Afronding ontwikkeling Het Havenkwartier; de stedenbouwkundige visie Havenkwartier-midden als onderlegger voor de verkoop en realisatie van het resterende bouwareaal in Het Havenkwartier.	**groen**	- In 2020 vindt naast de bouw en oplevering van het bouwblok fase 3 (26 woningen), de levering van het bouwblok fase 4 (21 woningen) en de planuitwerking van de laatste bouwfase 5 plaats. Ook wordt de stedenbouwkundige onderlegger voor Havenkwartier Midden vastgesteld (mei 2020).
Openbare infrastructuur:		
- Realisatie brugverbinding Blauwe Loper;	**groen**	- De bouw van de Blauwe Loper is in december 2020 afgerond. Na een testperiode is de brug eind januari/begin februari 2021 in gebruik genomen.
- Aanleg diverse brugverbindingen als afronding hoofdinfrastructuur woongebieden;	**groen**	- 2020 staat in het teken van de realisatie (voorbereiding, bouw of oplevering) van diverse nieuwe brugverbindingen in De Wei en Het Havenkwartier, en verloopt volgens planning. In de woongebieden zijn verder diverse (asfalterings)werkzaam-heden uitgevoerd.
- Realisatie (aanbevelingen) landschapsplan Prolander (waterpartijen Het Havenkwartier ten behoeve van diverse woonvormen);	**groen**	- Nadere uitwerking - die een plek krijgt binnen de uitwerking van het stedenbouwkundige plan voor Havenkwartier Midden (2021) - vindt plaats in overleg met de gemeente. De uitvoering van verbetering van de groenstructuur in de diverse woongebieden loopt en vindt fasegewijs plaats.
- Studie/uitwerking verbetering hoofdontsluiting A7;	**groen**	- Studie en uitwerking door Prolander inzake herinrichting Hoofdstraat is afgerond, de uitwerking en prioriteit van uitvoering gebeurt in samenhang met andere projecten voor inrichting van het gebied en/of verbetering van de groenstructuur.
- Continueren en mogelijk uitbreiden naar een standaard ecologisch groenbeheer;	**groen**	- Diverse gebieden in en rond Blauwestad worden ecologisch beheerd.
- Fasegewijze overdracht openbare ruimte/infra aan gemeente Oldambt en overdracht Oldambtmeer aan waterschap Hunze en Aa's.	**groen**	- Inventarisatie en fasegewijze overdracht vindt plaats in samenspraak met de gemeente Oldambt.

Inrichtings- en landschapsmaatregelen: - Realisatie (aanbevelingen) landschapsplan Prolander; onder meer studie/realisatie bosgebied in woongebied Het Wold, herinrichting woongebied Het Park. Gebiedsontwikkeling/leefbaarheid, economie, recreatie en toerisme: - Uitvoering Investeringsagenda Ring Blauwestad (REP-ZZL): aanleg (ontbrekende) fiets- en wandelverbindingen, kano- en passantensteigers, rustpunten en informatie- en beleefroutes; - Ontwikkeling boulevard Havenkwartier (wonen/werken); - Uitwerking en realisatie diverse plannen op het gebied van duurzaamheid, elektrisch/zelfrijdend openbaar vervoer, SolaRoad, social return c.q. werkervaringsplaatsen (Buitenwerkplaats Blauwestad).	**groen** **groen** **groen** **groen**	- Er ligt een studie voor aanplant van een bosgebied in Het Wold. Het projectbureau werkt de realisatiemogelijkheden verder uit. De uitvoering van landschapsmaatregelen in Het Park en De Wei en overige woongebieden is gaande en vindt fasegewijs plaats. - In 2020 vindt de vaststelling van de projectenlijst en gemeentelijke subsidieaanvraag (REP-ZZL) plaats. - De planvorming concept Havenkade met een menging van wonen en werken wordt afgerond. - De plaatsing van laadpalen (Redersplein) gebeurt vanuit het gezamenlijke project en aanbesteding door de provincie en deelnemende gemeenten (1000 extra openbare laadpalen), waaronder de gemeente Oldambt. Het bieden van werkervaringsplaatsen wordt gecontinueerd en uitgebreid. Een nadere toelichting van de indicatoren en prestaties staat in de Voortgangsrapportage Blauwestad, opgenomen als bijlage bij deze jaarstukken.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

1.2. Waterbeheer

Beleidsdoel Waterveiligheid

Zorgen voor integrale waterveiligheid en zoetwatervoorziening

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
De regionale waterkeringen voldoen aan de veiligheidsnormen	881 km	1056 km	1140 km	1147 km	1159 km			

In de jaarlijkse voortgangsgesprekken met de waterschappen wordt de voortgang van de realisering van de veiligheidsnormen besproken.
Uw Staten zijn bij brief van 8 juli 2020 (K18473) uitvoerig geïnformeerd over de stand van zaken van de realisering van de veiligheidsnormen van de regionale waterkeringen.
Het totaal aantal km (12) aan onderschrijding van de streefwaarde in 2020, is de optelsom van tien kleinere trajecten die ieder met een eigen reden nog niet aan de veiligheidsnorm voldoen. Redenen zijn bijvoorbeeld: bepaalde trajecten waren nog niet procedureel obstakelvrij, uitvoering vindt in combinatie met andere projecten plaats (win/win-situaties) en medewerking/ afstemming met derden.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Klimaatadaptatie; klimaatbestendig maken ruimtelijke inrichting en leefbaarheid bevolking		
Resultaat 2020		*Resultaat 2020*
- Klimaatadaptatieplan ter voorbereiding van Omgevingsvisie;	groen	- Op 11 november 2020 is de Startnotitie Klimaatadaptatie door Provinciale Staten vastgesteld.
- Netwerkopbouw VN Global Climate Centre (GCECA).	groen	- Met het Global Centre on Adaptation (GCA) en de partners in het Akkoord van Groningen is een samenwerking aangegaan rond het delen van kennis tussen internationale en regionale kennis-instellingen en het internationale en regionale bedrijfsleven.
Resultaat 2020-2023		*Resultaat 2020-2023*
- Klimaatadaptatieplan;	groen	- Op 11 november 2020 is de Startnotitie Klimaatadaptatie door Provinciale Staten vastgesteld.
- Plan zoet water voor koel- en proceswater industrie;	groen	- In de eerste helft van 2021 wordt in samenwerking met de waterschappen, Waterbedrijf Groningen en het bedrijfsleven verder in beeld gebracht wat de vraag en het aanbod van zoet water is en in welke kwaliteiten het zoet water nodig en beschikbaar is.

- Droogteplan; - Pilot vernieuwd grondgebruik; - Netwerkopbouw VN Global Climate Centre (GCECA).	groen groen groen	- Dit is onderdeel van de Startnotitie Klimaatadaptatie en wordt in dat kader nader uitgewerkt. - Dit wordt opgepakt als element van het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie. - Een inventarisatie van kennisbehoefte regionale bedrijven is afgerond. Mede op basis daarvan is met GCA en Akkoord van Groningen besloten een kennis- en innovatiemakelaar aan te stellen. Deze zal in 2021 aan de slag gaan, om vraag en aanbod van kennis bij elkaar te brengen en kansen voor (markt)innovaties op te sporen.
• Reductie van CO_2; Veenoxidatie *Resultaat 2020* - Planvorming pilot. *Resultaat 2020-2023* - Pilot vernatten veen in combinatie met natuur en alternatieve energie.	 oranje groen	 *Resultaat 2020* - Door de perikelen met stikstof en coronavirus is de prestatie achter gebleven bij de planning. In januari 2021 is de uitvraag gedaan voor het opstellen van een Plan van Aanpak. *Resultaat 2020-2023* - Geen afwijkingen in prestatie, planning of middelen.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Waterkwaliteit

Verbeteren waterkwaliteit

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren								
% waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit (oppervlaktewater) [1)]	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		0,0%		
Landelijke waarde [2)]	0,5%	0,5%	0,5%	0,0%				
Eigen indicatoren								
% uitgevoerde KRW-maatregelen [3)] - waterschap Noorderzijlvest - waterschap Hunze en Aa's	47% 97%	49% 9%	50% 10%	54% 17%				

1) Bron: Informatiehuis Water.
Betreft alle KRW-waterlichamen die in beheer zijn van waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's en Wetterskip Fryslân, voor zover liggend in de provincie Groningen, met de waardering 'goed'. Beoordeeld volgens de beoordelingsmethode van de Europese Kaderrichtlijn Water. De KRW-stroomgebiedsbeheerplannen zijn vastgesteld voor de periode 2015-2021. Het jaar 2021 is een nieuw ijkmoment voor het bepalen van de streefwaarden. Tussentijdse streefwaarden zijn niet bekend.
In 2015 waren in de provincie Groningen geen oppervlaktewateren met de waardering 'goed' (landelijke waarde: 0,5%). [Nederland kent verschillende watertypen: 'natuurlijk', 'kunstmatig' of 'sterk veranderd'. Binnen deze watertypen is een aantal subcategorieën te onderscheiden. Ieder aangewezen KRW-waterlichaam wordt ondergebracht bij één van deze categorieën. Ieder watertype heeft zijn eigen GEP (gewenst ecologisch potentieel) dat bepaald wordt door verschillende parameters. De parameter die het laagst scoort bepaalt de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam in de range van 'zeer goed', 'goed', 'matig', 'ontoereikend' en 'slecht'. Een waterlichaam kan geen goede ecologische kwaliteit hebben als één van de parameters niet voldoet. Het volgende ijkmoment voor de KRW, waarin de doelen opnieuw worden vastgesteld, is 2021. In 2027 moeten alle waterlichamen over een goede ecologische kwaliteit beschikken. In 2020 had 60% van de waterlichamen in Groningen een matige ecologische kwaliteit.

2) In 2019 is de landelijke ecologische toestand van de KRW-waterlichamen opnieuw beoordeelt (publicatie in 2020). Doordat andere maatlatten zijn toegepast en de doelen voor sommige waterlichamen zijn veranderd is het landelijke percentage van waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit 0% geworden.

3) Waterschap Hunze en Aa's heeft alle maatregelen voor de periode 2009-2015 uitgevoerd, vanaf 2018 wordt alleen gerapporteerd over de maatregelen die voor de periode 2016-2021 gepland staan. Waterschap Noorderzijlvest heeft maatregelen uit de eerste planperiode doorgeschoven naar de huidige, voor dit waterschap worden alle maatregelen tezamen gerapporteerd.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
Waterbedrijf Groningen: • Zorg dragen voor de drinkwatervoorziening (het produceren en leveren van drinkwater) in haar verzorgingsgebied.	groen	• Er is voldoende drinkwater beschikbaar voor de openbare drinkwater-voorziening.

Beleidsdoel Grondwater

Duurzaam gebruik grondwater

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Incidenten grondwatergebieden				1 [1)]	0	0	0	0

[1)] Er heeft zich een incident voorgedaan ten aanzien van verontreinigingen in een grondwaterbeschermingsgebied. Dit is door het Waterbedrijf Groningen opgepakt. Er zijn geen innamestops geweest ten gevolge van verontreinigingen in het onttrokken grond- of oppervlaktewater.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• We willen een robuuste drinkwatervoorziening in Groningen. Daarvoor willen we onder andere een strategische voorraad grondwater (ASV) aanwijzen. In 2020 worden de onderzoeken naar de ASV afgerond en starten we met een MER-procedure.	oranje	• De onderzoeken ASV (Aanvullende Strategische Voorraden) Zuidoost-Groningen worden in 2021 afgerond. Om te bepalen of het gebied geschikt is, zijn aanvullende metingen noodzakelijk. Door weerstand vanuit de landbouw krijgen we niet in alle gevallen toegang op de percelen om metingen uit te voeren. Als het gebied geschikt is als ASV, start in 2021 de MER-procedure.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
LASTEN					
Ruimtelijke ontwikkeling	1.769	3.263	9.649	7.347	2.302
Waterbeheer	1.750	2.034	2.534	2.173	361
Totaal lasten	**3.518**	**5.297**	**12.183**	**9.520**	**2.663**
BATEN					
Ruimtelijke ontwikkeling	4.878	587	5.694	5.903	209
Waterbeheer	486	368	678	587	-91
Totaal baten	**5.364**	**954**	**6.372**	**6.490**	**118**
Saldo	**-1.845**	**4.343**	**5.811**	**3.030**	**2.781**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	7.268		3.970	6.001	-2.031
Onttrekkingen	3.210		6.171	6.074	-98
Saldo reservemutaties	**4.059**	**0**	**-2.201**	**-73**	**-2.128**
Saldo na reservemutaties	**2.214**	**4.343**	**3.609**	**2.957**	**653**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Ruimtelijke ontwikkeling			
- *Bouwheerschap* Ten aanzien van de begrote kosten (€ 250.000) van het provinciaal bouwheerschap en de subsidieregeling Ruimtelijke kwaliteit zijn de daadwerkelijke bestedingen afgerond € 50.000 lager uitgevallen. Vanwege de coronamaatregelen zijn er minder dan verwachte opdrachten uitgezet en minder dan verwachte subsidieaanvragen ontvangen. De restantmiddelen komen ten gunste van het rekeningresultaat.	50		
- *DU Flexwonen* We hebben voor uitvoering in 2021 een opdracht verleend voor onderzoek particuliere huurwoningen in de Groninger krimpregio's voor afgerond € 200.000. Daarom kunnen de kosten voor deze DU niet ten laste van 2020 komen. Het restantbedrag is benodigd om aan de verplichting die doorloopt tot en met oktober 2021 te kunnen voldoen en is daarom toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.	185		-185
- *Gebiedsontwikkeling* Bij de Kadernota 2020-2024 hebben uw Staten middelen beschikbaar gesteld voor het doen van een eerste verkenning over nut en noodzaak wat betreft een eventuele uitbreiding van industrieterreinen voor grootschalige, duurzame industrie en een eventuele vervolgfase. Deze verkenning is gestart in 2020 en loopt door in 2021.	369	-73	

De verkenningen gaan minder snel dan wij hadden gehoopt, mede doordat het organiseren van bijeenkomsten met stakeholders, die wij graag willen betrekken bij de verkenning, bemoeilijkt wordt door de maatregelen ten aanzien van COVID-19. Wij hechten aan zorgvuldigheid dus hebben de tijd genomen om deze processen goed vorm te kunnen geven. Als gevolg hiervan laten ook de voorbereidingen voor een mogelijk vervolg iets langer op zich wachten. De noodzaak om in 2021 met dit proces door te gaan is onverminderd, willen wij in de toekomst voldoende voorbereid zijn om ruimte bieden aan grootschalige economische ontwikkelingen die bijdragen aan werkgelegenheid maar bijvoorbeeld ook aan de realisatie van de waterstofagenda dan is het doen van een dergelijke verkenning noodzakelijk. Daarom stellen wij voor de middelen via bestemming van het rekeningresultaat over te boeken naar 2021.			
- *Grondexploitatie Blauwestad*	1.262	284	-1.583
Er is begroot dat binnen de Grondexploitatie (GREX) Blauwestad voor ca. € 4,7 miljoen aan kosten zouden worden gemaakt. De gerealiseerde kosten bedragen ook ongeveer € 4,8 miljoen. Als gevolg van de door uw Staten vastgestelde grondexploitatie 2021 is een bedrag van ca. € 2,5 miljoen vrijgevallen vanuit de voorziening, waarvan al ca. € 1 miljoen in de begroting was verwerkt. De daadwerkelijke opbrengsten binnen de Grondexploitatie Blauwestad bedragen € 3,9 miljoen, terwijl een bedrag van € 2,7 miljoen was begroot. Deze extra opbrengsten zijn het gevolg doordat meer bouwkavels zijn verkocht dan was geprognosticeerd. Als gevolg van deze extra opbrengst is naar balanspost Voorraad bouwgrond een bedrag van ca. € 0,9 miljoen geboekt, terwijl hiervoor een bedrag van circa € 2 miljoen was begroot. Dit bedrag is bepaald als gevolg van het saldo gemaakte kosten en opbrengsten binnen de grondexploitatie. Doordat er meer opbrengsten zijn gerealiseerd is een lager bedrag dan begroot geboekt naar de balanspost Voorraad bouwgrond.			
- *Ruimtelijke aspecten ontwikkeling landschap*	255		
Over dit bij het Coalitieakkoord 2019-2023 gevormde budget zijn in de loop van het jaar nieuwe inzichten ontstaan over de prioriteitstelling. Zo werd duidelijk dat een zwaardere regiefunctie nodig is, dat Groningen NOVI-gebied zou worden en dat een stevige inzet wordt verlangd op de Noordelijke Omgevingsagenda. De implementatie van deze veranderingen vroeg tijd en heeft gemaakt dat we niet het volledige budget van 2020 hebben besteed. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.			
- *Vrijval op subsidies Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV)*	44		-44
Bij de afrekening van in het verleden toegekende ISV-subsidies is wegens lagere projectkosten enige vrijval opgetreden. De vrijval wordt toegevoegd aan de reserve Leefbaarheid krimpgebieden.			
- *Overig*	73	-2	
- *Apparaatskosten*	63	0	
Totaal verschil	**2.301**	**209**	**-1.812**
Waterbeheer			
- *DU Hydrologische maatregelen*	316		-316
De opdrachtverlening voor de brede grondwaterstudie was complex en heeft daarom langer geduurd dan gedacht. In januari 2021 is de opdracht verstrekt en kunnen de werkzaamheden starten. De restantmiddelen zijn daarom toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.			
- *Eemszijlen Delfzijl*	158	-158	
Van deze in oktober ontvangen specifieke uitkering (SPUK) NPG (€ 250.000) is bijna € 92.000 uitgegeven aan met name kosten inhuur van een omgevingsmanager. De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.			

- *Klimaatadaptatie/verdroging* Er is vertraging ontstaan in het proces van totstandkoming van de Regionale Adaptatiestrategie (RAS). De vertraging is mede veroorzaakt door de coronacrisis. We hebben de ambitie de RAS zo snel mogelijk met alle partners op te stellen en vervolgens op basis daarvan snel een uitvoeringsprogramma op te stellen. Zodra het uitvoeringsprogramma is goedgekeurd, kunnen wij stevige investeringsimpulsen geven aan de uitvoering van een klimaatbestendig ingerichte provincie. In de eerste helft van 2021 wordt dit alsnog opgestart. De niet bestede middelen komen ten gunste van het rekeningresultaat.	76		
- *Plan van aanpak Veenoxidatie* Het opstellen van een plan van aanpak Veenoxidatie en het inzetten van de middelen hiervoor, heeft vertraging opgelopen omdat de grondgebruikers en LTO beter betrokken moesten worden bij onze voorgenomen plannen. De niet bestede middelen van het budget voor reductie CO_2 Veenoxidatie komen ten gunste van het rekeningresultaat.	44		
- *Overig*	-32	67	
- *Apparaatskosten*	-202		
Totaal verschil	**360**	**-91**	**-316**
Totaal verschillen programma	**2.661**	**118**	**-2.128**

Bedragen x € 1.000

2. Milieu en energie

Inleiding

Het programma Milieu en energie heeft als doel:

Een gezonde, schone en veilige duurzame leefomgeving in Groningen

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
1. Milieu
2. Energie en klimaat.

Bereikt in 2020

Milieu
In 2020 is het Milieuplan geëvalueerd en wordt het plan gebruikt als basis voor het Milieuprogramma voor de komende twee jaar. De gestelde doelen zijn grotendeels bereikt of worden binnen afzienbare termijn gerealiseerd. Ook is het Meerjarenprogramma Bodem en Ondergrond geëvalueerd en geactualiseerd. Verder hebben we de Nota Ondergrond opgesteld, als langetermijnvisie op ontwikkelingen met impact op de ondergrond.

Met deze beleidsnotities is een goede basis gelegd voor effectief en gebiedsgericht milieubeleid. Dit verbetert de milieukwaliteit en houdt deze in stand. Het milieubeleid heeft de afgelopen periode substantieel bijgedragen aan de ambities uit onze Omgevingsvisie. Daarom is het belangrijk dit beleid voort te zetten en de vooruitgang die is geboekt vast te houden. Dit is ook in lijn met het coalitieakkoord, waar de continuïteit van het huidige beleid centraal staat.

In de ontwerp-Omgevingsverordening zijn alle regulerende en normerende elementen uit het Milieuplan opgenomen. Om de bevoegdheden van uw Staten en de continuïteit van beleid goed te borgen zijn bovendien regels opgenomen over omgevingsveiligheid, grondwaterkwaliteit en geur. Bij de herziening van de Omgevingsvisie zijn de ontwikkelingen op milieugebied en de impact van de grote opgaven geduid. De uitkomsten hiervan worden opgenomen in een strategische Milieuagenda en uiteindelijk in de nieuwe Omgevingsvisie.

In 2020 is het meetnet rondom Oosterhorn geëvalueerd. Het is een succesvol project gebleken omdat het de concentraties van gemeten stoffen rondom het bedrijventerrein en de woonkernen er omheen inzichtelijk heeft gemaakt. Overal werd voldaan aan de wettelijke normen, hoewel er voor een aantal gemeten stoffen hogere concentraties zijn aangetroffen dan gemiddeld. Hiermee heeft het meetnet haar doel behaald: inzicht geven in de luchtkwaliteit en geurhinder rondom Oosterhorn. De metingen van siliciumcarbidevezels worden de komende tijd voortgezet met het oog op het vergunningverleningstraject. Verder is in 2020 de basis gelegd voor het ontwikkelen van een hinderapp op basis van de bevindingen met de luchtapp. Het is de bedoeling dat de hinderapp op termijn in de gehele provincie wordt ingezet.

Energie en klimaat
In 2020 is de Klimaatagenda Groningen 2030 en het uitvoeringsprogramma Energietransitie opgesteld en vastgesteld. De klimaatagenda beschrijft onze bijdrage aan het Nationaal Klimaatakkoord en het uitvoeringsprogramma geeft de provinciale inzet voor de komende jaren weer.

Het doel van het Nationaal Klimaatakkoord is om in 2030, 49% CO_2-emissiereductie te realiseren ten opzichte van 1990. Onze ambitie reikt verder. De provincie Groningen streeft naar 55% CO_2-emissiereductie. In 2020 is in totaal 588,8 MW wind op land gerealiseerd. Daarnaast is het doel om 300MW zonne-energie op land te realiseren met 375 MW ruimschoots behaald. Opgesteld komt dit op jaarbasis neer op circa 750.000 kg CO_2-emissiereductie.

Een afgeleide van de Klimaatagenda is de concept RES 1.0. De concept RES 1.0 is in juni 2020 vastgesteld. Hierin is opgenomen dat het RES-gebied Groningen in 2030, 5,7 TWh duurzame energie

op wil wekken. De al gerealiseerde projecten en de door gemeenten vastgestelde ambities voor wind op land en zonne-energie maken onderdeel uit van de 5,7 TWh.

Sinds 1 juli 2019 kunnen elektrische rijders via de concessie, 1000 publieke laadpalen Groningen en Drenthe laadpalen aanvragen. In het eerste halfjaar van 2019 zijn 54 laadpalen gerealiseerd. In 2020 is het aantal verviervoudigd: er zijn 242 laadpalen geplaatst. Meer dan de helft hiervan staat in de provincie Groningen (141) en 2727 unieke elektrische rijders hebben ervan geprofiteerd in 14.102 laadsessies. De CO_2-emissiereductie die middels deze laadpalen in 2020 in onze provincie Groningen is bereikt, bedraagt 220.678 kg.

2.1. Milieu

Beleidsdoel Milieukwaliteit

Behoud en ontwikkeling van de milieukwaliteit in Groningen door het voorkomen en wegnemen van milieuhinder

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

In een nieuw beleidskader Milieu zullen de indicatoren worden bepaald. (Het opstellen van het Milieuprogramma 2021-2023 heeft vertraging opgelopen. De verwachting is dat dit programma eind juni wordt opgeleverd. De werking van het huidige milieuplan is met een jaar verlengd tot eind 2021.)

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Omgevingsdienst Groningen: Adequate uitvoering VTH-taken bij BRZO-bedrijven draagt bij aan verminderen van uitstoot, hinder en overlast		
Resultaat 2020		*Resultaat 2020*
- Voldoen aan BRZO Noordelijke Maat;	oranje	- Op basis van de concept Jaarrapportage 2020 (d.d. 21 januari 2021) BRZO Noord-Nederland is geconcludeerd dat aan bijna alle criteria van de Noordelijke Maat wordt voldaan. De uitzondering is de actualisering van de omgevingsvergunningen. Hierop is een bekende achterstand ontstaan. Omgevingsdienst Groningen (ODG) hanteert haar meerjarenactualisatie-plan om de tekortkoming op te heffen.
- Extra inzet op specifieke dossiers.	groen	- Uit de concept Jaarrapportage 2020 BRZO Noord-Nederland is afgeleid dat de extra inzet is gepleegd.
Resultaat 2020-2023		*Resultaat 2020-2023*
- Voldoen aan BRZO Noordelijke Maat;	groen	- De beheers- en rapportagecycli zijn ingericht. Met onze jaaropdrachten en de werkprogramma's van de ODG wordt bewerkstelligd dat ook in de komende jaren aan de Noorde-lijke Maat zal worden voldaan. De ODG zal in de periodieke rapportages daarover rapporteren.

- Extra inzet op specifieke dossiers.	**groen**	- Wij hebben binnen het budget voor de VTH-taken ook middelen gereserveerd voor de extra inzet op specifieke dossiers in de collegeperiode. In de jaaropdrachten concretiseren wij jaarlijks de extra inzet die de ODG zal uitvoeren. De ODG zal in de voor- en najaarsrapportages daarover rapporteren.
• Verminderen van hinder, uitstoot en overlast in brede zin *Resultaat 2020* - Uitbreiding en participatie luchtapp; - GS-besluit inzake opvolging van luchtapp en luchtmeetnet; - Extra inzet op metingen, juridische expertise e.a. *Resultaat 2020-2023* - In de opvolger van het Milieuplan 2017-2020 nadere acties formuleren en uitvoeren; - Continueren strenge kant van BBT (Beste Beschikbare Technieken).	 **groen** **groen** **groen** **groen** **groen**	 *Resultaat 2020* - De verkenning is uitgevoerd en op basis van deze verkenning hebben wij besloten om de luchtapp verder te ontwikkelen tot een hinderapp. - Dit besluit is in oktober 2020 genomen. - Metingen zijn uitgevoerd tot het eind van 2020. Daarnaast hebben we extra metingen gedaan voor onder andere blauwe rook, nikkel en SiC-vezels. Op 30 juni jl. hebben wij het TNO-rapport Meetnet Luchtkwaliteit op en rond het bedrijventerrein Oosterhorn ter informatie aangeboden aan uw Staten. Hierin is de extra inzet op metingen opgenomen. *Resultaat 2020-2023* - Evaluatie van het Milieuplan 2017-2020 is afgerond, inclusief een procesvoorstel voor de toekomst. In het najaar is gestart met het Milieuprogramma 2021-2023, waarin de nadere acties worden geformuleerd. Het opstellen van deze opvolger van het Milieuplan 2017-2020 heeft vertraging opgelopen door het coronavirus. De verwachting is dat dit programma eind juni wordt opgeleverd. Om die reden is de werking van het huidige milieuplan met een jaar verlengd. - Er is een concept-procesvoorstel hiervoor vanuit ODG. Deze moet nog definitief worden gemaakt. Daarnaast draait de provincie mee in een pilot op basis van het Schone Lucht Akkoord, waarin wordt onderzocht hoe provincies en omgevingsdiensten emissie-eisen zo scherp mogelijk in de vergunningen kunnen opnemen (de onderkant van de BBT).

• Minder toezicht en regelgeving voor goed functionerende bedrijven *Resultaat 2020* - Plan van Aanpak - door te vertalen in jaarprogramma's VTH en POV. *Resultaat 2020-2023* - Verminderen toezicht en regelgeving daar waar mogelijk en gewenst; - Monitoring van afname lasten.	**oranje** **groen** **oranje**	*Resultaat 2020* - Er is geen separaat Plan van Aanpak opgesteld maar er wordt wel gewerkt met een risicomatrix. In 2021 wordt geïnventariseerd of bedrijfstakken in aanmerking komen voor een hierop aanvullende aanpak. Daarna wordt de doorvertaling naar VTH gemaakt. Doorvertaling naar de Provinciale Omgevingsverordening (POV) is pas na 2020 mogelijk. De nieuwe POV moet beleidsneutraal zijn, dat wil zeggen, nieuw beleid wordt pas opgenomen in de brede beleidsmatige herziening van de Omgevingsvisie. Beleidswijzigingen kunnen weer worden verwerkt in de POV in 2022. *Resultaat 2020-2023* - Dit VTH-beleid (vergunning, toezicht en handhaving) wordt vertaald naar uitvoeringsniveau in de VTH-jaarprogramma's, waarin dit concreet voor goed functionerende bedrijven kan worden geregeld. - In de Milieumonitor wordt hiervoor een indicator opgevoerd (zie Staat van Groningen). De indicator wordt tevens opgenomen in ons milieubeleid. Dit wordt 2021-2022.
• Reservering voor asbestfonds *Resultaat 2020* - Nu Eerste Kamer wetgeving niet heeft geaccordeerd eerst landelijke ontwikkeling afwachten. *Resultaat 2020-2023* - Bevorderen sanering asbestdaken volgens een nog te ontwikkelen aanpak.	**groen** **oranje**	*Resultaat 2020* - Wij hebben € 1 miljoen gereserveerd voor eventuele deelname aan het landelijke asbestfonds. Een eerste ambtelijke inventarisatie bij de gemeenten laat zien dat er (nog) geen gelden zijn gereserveerd voor het landelijk asbestfonds. We hebben een opdracht verstrekt voor het opstellen van een asbestsignaleringskaart. Deze kaart is grotendeels in 2020 opgesteld en in januari 2021 zal de laatste gemeente worden opgeleverd. *Resultaat 2020-2023* - Er is opdracht verleend aan een adviesbureau om een provinciale asbestinventarisatie uit te voeren. In 2020 en begin 2021 zal deze worden opgesteld, waarbij een onderscheid zal worden gemaakt in het aandeel Wonen, Industrie en Landbouw.

		Ook zal worden bekeken op welke manier vervolgens publicatie op de website mogelijk is, hierbij rekening houdend met de AVG. Vervolgens zal worden bekeken met het ministerie op welke manier de sanering van asbestdaken in de provincie kan worden gestimuleerd en bevorderd. Ook zullen we nagaan of we als provincie en gemeenten wel of niet gaan deelnemen in een landelijk asbestfonds.
• Bevorderen afval als grondstof *Resultaat 2020* - Verkenning VTH-instrumentarium (in IPO-verband) bevorderen circulaire aanpak; - Bevorderen makelen secundaire grondstoffen tussen bedrijven. *Resultaat 2020-2023* - In de opvolger van het Milieuplan 2017-2020 nadere acties formuleren en uitvoeren; - Door te vertalen in jaarprogramma's VTH.	**oranje** **groen** **groen** **groen**	*Resultaat 2020* - Er wordt aangehaakt bij het IPO-traject om afvalbeleid in het kader van de transitie naar een circulaire economie te ontwikkelen. Dit proces loopt en wordt eind 2021 opgeleverd. - In een noordelijke bijeenkomst (5 maart 2020) op het gebied van circulaire economie is besproken om bedrijven met elkaar in contact te brengen om vraag en aanbod van afval met elkaar in verbinding te brengen. Tevens kan de ODG bezien of het makelen van secundaire grondstoffen in de vergunningen vergemakkelijkt kan worden. Het is overigens wel aan de markt om verdienmodellen hiervoor te ontwikkelen. *Resultaat 2020-2023* - Evaluatie van het Milieuplan 2017-2020 is afgerond, inclusief een procesvoorstel voor de toekomst. Het opstellen van de opvolger van het Milieuplan vergt nog enige tijd, om die reden is de werking van het huidige Milieuplan met een jaar verlengd. - Doorvertaling in jaarprogramma's VTH heeft plaatsgevonden.
• Implementatie Omgevingswet		• Implementatie Omgevingswet: De invoeringsdatum van de Omgevingswet is door de minister om een aantal redenen uitgesteld naar 1 januari 2022. De deadlines voor de uit te voeren activiteiten zijn hierdoor ook verschoven naar 2021. Het uitstel van de wet geeft de benodigde ruimte om in deze bijzondere tijden een aantal zaken goed te organiseren samen met onze ketenpartners.

Resultaat 2020 - Herziening Omgevingsverordening aan de vereisten van de Omgevingswet;	**oranje**	*Resultaat 2020* - De ontwerp Omgevingsverordening hebben wij op 15 december 2020 vastgesteld. Na de formele consultatieperiode zal naar verwachting de Omgevingsverordening in het tweede kwartaal van 2021 formeel ter vaststelling aan uw Staten worden aangeboden. Door het uitstel van de wet, wordt de deadline ruimschoots gehaald.
- Provinciale procedure Projectbesluit;	**oranje**	- Het uiteindelijk opleveren van de provinciale Projectbesluit-procedure zal gelet op het uitstel van de wet opschuiven naar 2021. 2020 is benut om voorbereidingen te treffen om in 2021 de procedure vorm te kunnen geven.
- Aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO);	**oranje**	- Gezien het niet tijdig gereed zijn van het DSO zijn we in 2020 niet gestart met de implementatie. De voorbereidingen hiervoor zijn al wel gestart. Zodra het DSO gereed is kunnen wij aansluiten.
- Geoptimaliseerde werkprocessen voor beleidsvorming en VTH;	**oranje**	- De analyse voor de werkprocessen voor het VTH-traject is afgerond. Er zijn concrete implementatie-acties gedefinieerd voor de werkprocessen VTH. De analyse voor werkprocessen beleid wordt in het eerste kwartaal van 2021 afgerond.
- Bestendige en bruikbare informatie nodig voor de Omgevingswet.	**oranje**	- In eerste instantie is gestart met de data benodigd voor de omgevingsverordening. Op basis van de analyse van de werkprocessen worden in 2021 ook de andere benodigde databronnen opgepakt.
Resultaat 2020-2023 - Brede beleidsmatige herziening Omgevingsvisie en Verordening in de geest van de Omgevingswet.	**groen**	*Resultaat 2020-2023* - In september 2020 is door uw Staten de Startnotitie om te komen tot een nieuwe Omgevingsvisie vastgesteld. Het laatste kwartaal van 2020 hebben wij benut om de verkenningsfase op te starten, waarbij wij toewerken naar een koersdocument. De belangrijkste elementen zijn een analyse van de fysieke leefomgeving en de stand van het omgevingsbeleid. Ook verkennen wij de belangrijkste opgaven en eerste prioriteiten van thema's waar de Omgevingsvisie zich op kan richten. Wij verwachten het koersdocument ter vaststelling eind 2021 te kunnen aanbieden aan uw Staten.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Evalueren en actualiseren milieubeleid; doorontwikkeling gebiedsgericht milieubeleid;	groen	• Evaluatie van het Milieuplan 2017-2020 is afgerond. Het voornemen is gebiedsgericht milieubeleid opnieuw deel te laten uitmaken de brede beleidsmatige herziening van de Omgevingsvisie. De actualisatie vindt plaats in de eerste helft van 2021.
• Doorontwikkeling milieumonitor op gebied milieueffecten grote transitieopgaven;	oranje	• Hierover (CO_2, lucht, geluid) wordt reeds nagedacht in het kader van het opstellen van het Koersdocument Omgevingsvisie en krijgt in de loop van 2021 een plek in de Milieumonitor (in de Staat van Groningen).
• Onderzoek naar verminderen regellast bedrijfsleven;	oranje	• Het Plan van Aanpak wordt in 2021 opgesteld in verband met nog lopende trajecten zoals Circulaire Economie om te inventariseren welke bedrijven in aanmerking komen.
• Vermindering van de risico's afvalsector inclusief financiële zekerheid in relatie tot circulaire economie (zie brief behandeling motie 'De vervuiler betaalt' d.d. 6 oktober 2017).	oranje	• Mede door de lobby vanuit de gezamenlijke provincies heeft de staatssecretaris van IenW inmiddels besloten (consultatieronde Nationaal Milieubeleidskader, consultatieronde wijziging Omgevingsbesluit) tot het opnemen van een mogelijkheid tot het verlangen van een financiële zekerheidstelling van afvalbedrijven (‘kan-bepaling’). De provincies zijn tevreden dat het wijzigingsbesluit tegemoet komt aan hun wensen. Wel signaleren de provincies nog een aantal stevige knelpunten in de regeling zoals de overgangsperiode en de bevoegdheden die we nodig hebben om tot een goede uitvoering van de regeling te kunnen komen. Die knelpunten worden met het ministerie nader besproken. Vooruitlopend op deze wetswijziging bereiden provincies zich in IPO-verband voor door middel van: - actualisering/schrijven handreiking; - onderzoek en opstellen organisatieplan en actualiseringsprogramma; - besluitvorming capaciteit en organisatie voor feitelijke uitvoering. (Zie hiervoor ook motie M291). De afronding loopt synchroon met inwerking treden van de Omgevingswet.
• Opstellen gezondheidskaart ultrafijnstof.	groen	• Dit is reeds afgerond in 2019.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
Omgevingsdienst Groningen: • Uitvoeren vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein voor de deelnemers (waaronder de provincie Groningen), waarmee de deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.	groen	

Beleidsdoel Duurzaamheid

Duurzaamheid is verankerd in de gehele organisatie, in alle portefeuilles, beleidskeuzes, opgaven, programma's en projecten.

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

Nieuwe indicatoren met streefwaarden voor 2021 zijn opgenomen in de Begroting 2021.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Duurzame ontwikkeling: Onderzocht wordt wat nodig is om als provincie Fairtrade Provincie te worden (motie 35 d.d. 3 juli 2019). *Resultaat 2020* - Onderzoek naar criteria en kosten om in aanmerking te komen voor de titel Fairtrade Provincie. *Resultaat 2020-2023* - Afhankelijk van uw besluit over het onderzoek naar criteria en kosten om in aanmerking te komen voor de titel Fairtrade Provincie.	groen groen	*Resultaat 2020* - Op basis van een inventarisatie onder gemeenten kan geconcludeerd worden dat de titel Fairtrade Provincie momenteel niet haalbaar is. De benodigde 66% wordt niet gehaald. We hebben uw Staten hierover op 20 januari 2021 geïnformeerd. *Resultaat 2020-2023* - Op basis van een inventarisatie onder gemeenten kan geconcludeerd worden dat de titel Fairtrade Provincie momenteel niet haalbaar is. De benodigde 66% wordt niet gehaald. We hebben uw Staten hierover op 20 januari 2021 geïnformeerd.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Gaswinning

Inzetten op een zorgvuldig gebruik van de ondergrond waarbij sprake is van een veilig en verantwoord niveau van gaswinning en daarbij bijdragen aan oplossingen voor schadeherstel en versterking en het creëren van een kansrijk perspectief voor het aardbevingsgebied waardoor het vertrouwen bij de Groninger bevolking wordt hersteld

Indicatoren

	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

Voor wat betreft de schadeafhandeling en versterking is de provincie niet verantwoordelijk. Daarom zijn geen indicatoren opgenomen. Voor Nationaal Programma Groningen zijn aparte afspraken gemaakt over indicatoren. Hiervoor wordt op overkoepelend niveau voor het gehele programma gerapporteerd door het bestuur van Nationaal Programma Groningen.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Een effectief en efficiënt proces van schadeherstel en versterking, waarin de inwoner centraal staat en waardoor in Groningen net zo veilig gewoond en gewerkt kan worden als elders in Nederland en waar sprake is van een normale woningmarkt *Resultaat 2020* In samenwerking met Rijk en regio: - Realiseren van een proces voor het radicaal vereenvoudigen en versnellen van de versterkingsaanpak met eigen regie inwoners;	groen	*Resultaat 2020* - Op 6 november 2020 hebben het Rijk en de regio overeenstemming bereikt over een pakket aanvullende maatregelen voor de versterking van woningen in het aardbevingsgebied en voor genoegdoening. Het gaat om een totaalbedrag van ruim € 1,5 miljard. Dat geld is onder meer bedoeld om huiseigenaren te compenseren, om mensen keuzes te geven en om ongewenste verschillen in straten en wijken te voorkomen. Daarnaast komt er een algemene subsidie voor woningverbetering. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het versterkingsprogramma ligt hoofdzakelijk bij de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) en de gemeenten.

		De provincie heeft een belangrijke rol bij het uitvoeren van de integrale programma's voor agrariërs, mkb'ers, erfgoed en sociaal-emotionele ondersteuning. Hiervoor is € 50 miljoen gereserveerd.
- Oplossen van (het stuwmeer van) oude schadeverzoeken, voorkomen van nieuwe achterstanden en zorg dragen voor een redelijke afhandelingstermijn van nieuwe meldingen;	**groen**	- De lijst met zogenaamde oude schadegevallen die in de afgelopen jaren is ontstaan door meldingen van bewoners bij de commissaris van de Koning en de minister van EZK is nagenoeg weggewerkt. Nog steeds dienen zich complexe schadegevallen aan, waaronder vanuit de agrarische sector. - De regeling Reparatie herstelkosten acceptanten ruimhartig aanbod NAM, waarbij bewoners met oude schades zich tot 1 maart jl. konden melden bij de provincie, is afgerond. In totaal hebben 194 bewoners een verzoek ingediend. 88 bewoners vielen binnen de doelgroep van de reparatieregeling. Hiervan hebben 54 bewoners een geheel of gedeeltelijke toekenning ontvangen. - De arbiter heeft diens werkzaamheden beëindigd. Dit betekent dat er weinig beroep meer wordt gedaan op de door de provincie uitgevoerde subsidieregeling Arbiterprocedure, waarbij gedupeerden een bijdrage voor juridisch/bouwkundig advies kunnen aanvragen. Inmiddels is van de beschikbare € 200.000 ruim € 165.000 uitgegeven en hebben 112 inwoners een subsidiebedrag ontvangen. De subsidieregeling is per 1 april 2021 beëindigd. - Nieuwe schadegevallen die vallen onder het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) worden doorgaand gemonitord, waarbij de provincie optreedt als vertegenwoordiger voor de regio.
- Realiseren van een pakket van passende (compensatie)maatregelen ter ondersteuning van inwoners.	**groen**	- Het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) is op 1 september 2020 gestart met de uitvoering van de regeling waardedaling. De provincie volgt de uitvoering kritisch en overlegt met het IMG en het Rijk over pijnpunten, zoals bijvoorbeeld de inwoners die eerder van de opkoopregeling van NAM gebruik hebben gemaakt en inwoners die gebruik hebben gemaakt van de sloop-/nieuwbouw-regeling.

Resultaat 2020-2023 - Uitvoering van de versnellingsmaatregelen als overeengekomen in het Bestuurlijk Overleg van 5 juni 2019. - Een passende structuur voor de Governance Gevolgen Gaswinning die snelheid en slagkracht waarborgt, en recht doet aan de belangenvertegenwoordiging van inwoners, maatschappelijke organisaties en bestuurders en voorziet in een ondersteunende structuur voor de regio.	**groen** **groen**	Beide groepen komen niet in aanmerking voor de nieuwe regeling. - De regeling voor immateriële schade is nog in de maak. De belangrijkste kaders zijn inmiddels wel bekend gemaakt. De regeling gaat niet eerder van start dan in het eerste kwartaal van 2021. - In het kader van de uitvoering van de bestuursafspraken van 6 november jl. is de provincie medeverantwoordelijk voor de uitwerking van de integrale programma's voor agrariërs, erfgoed, mkb en sociaal-emotionele ondersteuning. De laatste maanden is hard gewerkt aan een plan van aanpak voor een agroprogramma ten behoeve van de agrarische sector in het aardbevingsgebied, het inrichten van een programma-organisatie en het rondkrijgen van de financiering voor de uitvoering van het programma. Het agroprogramma zal in het eerste kwartaal van 2021 van start gaan. *Resultaat 2020-2023* - Zie voor de status van de versnellingsmaatregelen hierboven. - Het ondersteunend bureau (schade en versterken) Groningen faciliteert de procesmatige routing voor de verschillende bestuurlijke overleggen (Versterkingsoverleg Groningen (VOG) en Bestuurlijk Overleg Groningen (BOG)) en coördineert de terugkoppeling aan de regiobestuurders. Zie organisatiestructuur.
• Nationaal Programma Groningen: nieuw perspectief bieden voor onze provincie *Resultaat 2020* - Vastgestelde kaders voor het Nationaal Programma Groningen;	**groen**	• Nationaal Programma Groningen: nieuw perspectief bieden voor onze provincie *Resultaat 2020* - Voor Nationaal Programma Groningen (NPG) zijn de documenten 'Programmakader' en 'Financiële opbouw' opgesteld die dienen als respectievelijk inhoudelijk en financieel kader voor het programma. Beide documenten zijn eind 2019 vastgesteld door de raden van de gemeenten in het aardbevingsgebied en uw Staten. Deze documenten vormen de basis voor het opstellen van de lokale programmaplannen en het thematisch programmaplan.

- Programmaplannen voor het thematische deel van het Nationaal Programma Groningen, op te stellen in samenwerking met regionale stakeholders, gemeenten en het Rijk *Resultaat 2020-2023* - Realisatie investeringen in Nationaal Programma Groningen, in samenwerking met Rijk, gemeenten en regionale partners en met een zo groot mogelijke financiële hefboom.	**groen** **groen**	- In mei 2020 is het thematisch programmaplan opgeleverd en hebben wij, het bestuur van Nationaal Programma Groningen en vervolgens uw Staten dit plan vastgesteld. Op basis van het thematisch programmaplan kunnen aanvragen worden gedaan bij het NPG. Het thematisch programmaplan wordt periodiek geactualiseerd. Een actualisatie van het programmaplan wordt in de tweede helft van 2021 voorgelegd aan uw Staten. *Resultaat 2020-2023* De provincie is verantwoordelijk voor het thematisch programma waarvoor tot 2023 een budget beschikbaar is van € 193,8 miljoen. In 2018 en 2019 hebben 39 prioritaire projecten financiering ontvangen vanuit het thematisch programma. Na vaststelling van het thematisch programmaplan door uw Staten hebben wij samen met onze partners aanvragen ingediend bij het NPG in de vorm van twee uitvoeringsparagrafen. Vervolgens heeft het bestuur van Nationaal Programma Groningen op 7 december 2020 de eerste negen aanvragen toegekend. Het beschikbare budget tot 2023 komt daarmee uit op € 95,9 miljoen. Zie ook de paragraaf Nationaal Programma Groningen.
• Het Rijk heeft in 2018 de verantwoordelijkheid overgenomen van NAM voor wat betreft de schadeafhandeling en de versterking. Wij zijn een constructieve gesprekspartner voor het Rijk, de aardbevingsgemeenten en de maatschappelijke organisaties bij de totstandkoming van een slagvaardige versterkingsoperatie, ruimhartige schadevergoeding voor de inwoners, snelle verlaging van het winningsniveau, verbetering van de bestuurlijke structuren en het ontwikkelen en verbeteren van het perspectief van de provincie. We vervullen hierbij een agenderende, adviserende en faciliterende rol.	**groen**	• Zie voor de invulling van onze rol de teksten hierboven.

• Het Rijk is verantwoordelijk voor de hoogte van de gaswinning. Wij volgen nauwlettend het Kabinetsbesluit om de gaswinning zo snel mogelijk terug te brengen naar nul. Voor ons hangt de hoogte van de winning en de afhandeling van schade en versterking nadrukkelijk samen. Indien noodzakelijk, tekenen wij samen met de andere overheden beroep aan tegen het vaststellingsbesluit van de minister.	groen	• Wij hebben tot nu toe steeds met de regio ingezet op een zo spoedig mogelijke afbouw van de gaswinning. Vanaf 29 maart 2018 zet het kabinet in op de afbouw van de winning en gaat de winning jaarlijks naar beneden. Op 21 februari 2020 heeft de minister van EZK de Tweede Kamer geïnformeerd dat de winning uit het Groningenveld medio 2022 op nul zal zijn bij een gemiddeld jaar. Het veld zal tot 2026 dan alleen nog ingezet worden in uitzonderlijke situaties, Zolang de winning nog geen nul is blijven we als regio in onze adviesrol aan de minister inzetten op een spoedige beëindiging mede omdat de versterking en de schadeafhandeling wel gestart zijn, maar nog niet afgerond zijn. Op 24 november 2020 heeft de minister de Kamer laten weten het proces op te starten voor de wetswijzigingen die nodig zijn om het Groningenveld te kunnen sluiten.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

2.2. Energie en klimaat

Beleidsdoel Energietransitie

Versnellen van de energietransitie

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO_2-equivalenten) in absolute aantallen (tonnen uitstoot) Landelijke waarde	n.n.b. n.n.b.	n.n.b. n.n.b.	n.n.b. n.n.b.					
Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule (PJ) Landelijke waarde (PJ)	9,2 120,2	n.n.b. n.n.b.	n.n.b. n.n.b.					
Eigen indicatoren								
Realisatie taakstelling wind [1)]	453 MW	460 MW	470 MW	n.n.b.	855,5 MW			
Percentage duurzame energie ten opzichte van totale energievoorziening [2)]	14,9%	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	21,0%			
Energie door zonneweides	42 MWp zon-PV	72 MWp zon-PV	235 MWp zon-PV	298 MWp zon-PV	300 MWp zon-PV			
Energiebesparing per jaar	0,5%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	1,5%			

Ten aanzien van de verplichte indicatoren (bron: Klimaatmonitor RWS) zijn nog geen provinciale doelstellingen of streefwaarden voor de komende periode vastgelegd. De eigen indicatoren komen uit het programma Energietransitie 2016-2019.
De Klimaatagenda Groningen en de Regionale Energiestrategie (RES) zijn op 30 september 2020 door Provinciale Staten vastgesteld, de doorvertaling naar de eigen indicatoren is opgenomen in de Begroting 2021.

1) Bron: Monitor Wind op Land. De monitor 2020 verschijnt rond mei 2021.

2) Bron: https://energiemonitor.provincie-groningen.nl. Deze monitor heeft geen vastgesteld verslagjaar omdat deze continu wordt geüpdatet.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• 49% CO_2-reductie in 2030, streven naar 55% *Resultaat 2020* - Zie eigen indicatoren. *Resultaat 2020-2023* - Volgt.	groen groen	• 49% CO_2-reductie in 2030, streven naar 55% *Resultaat 2020* - De Klimaatagenda Groningen 2030 is op 30 september 2020 vastgesteld door Provinciale Staten. De nieuwe indicatoren zijn naar aanleiding van de Klimaatagenda opgenomen in de Begroting 2021. In deze jaarstukken rapporteren we nog over de indicatoren uit het programma Energietransitie 2016-2019. (Het Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2020-2021 hebben wij op 15 december 2020 vastgesteld en op 22 januari 2021 ter informatie naar uw Staten gestuurd.) *Resultaat 2020-2023* - We werken toe naar een uitstoot van maximaal 4,4 Mton.

• Energiebesparingsfonds (€ 20 miljoen, risicobuffer 10% bij programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering)
Resultaat 2020
- Opzetten fonds/aansluiten bij fonds.
 	
Resultaat 2020-2023
- Nog niet bekend.
	groen	• Energiebesparingsfonds (€ 20 miljoen, risicobuffer 10% bij programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering)
		Resultaat 2020
		- De opzet van het fonds wordt voor de zomer voorgelegd aan de Staten Overige onderdelen energiebesparing particulieren waarmee we zijn gestart betreffen:
		  ~~o~~ opzetten sociaal krediet voor huishoudens met een smalle portemonnee;
		  o opzetten sociaal krediet voor huishoudens met een smalle portemonnee;
		  o meer gebruik van landelijk beschikbare instrumentarium;
		  o meer instrumentarium op landelijk niveau voor de warmtetransitie.
		Resultaat 2020-2023
		- Nog niet bekend.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Regionale Energiestrategie (RES) *Resultaat 2020* - Concept-RES voor duurzame opwekking elektriciteit en de Regionale Structuur Warmte; - Voor het onderdeel Mobiliteit wordt een Regionaal Mobiliteitsplan opgesteld (zie deelprogramma 4.2). *Resultaat 2020-2023* - Definitieve RES voor duurzame opwekking elektriciteit en de Regionale Structuur Warmte.	groen groen	*Resultaat 2020* - Op 30 september 2020 is de Concept-RES Groningen vastgesteld door Provinciale Staten. - Zie deelprogramma 4.2. *Resultaat 2020-2023* - De Regionale Energiestrategie Groningen: Gezamenlijk gedragen ambitie voor de productie van duurzame elektriciteit in de provincie tot en met 2030. - Winsten opwek duurzame elektriciteit zoveel mogelijk binnen de regio houden.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
Omgevingsdienst Groningen (ODG): • Uitvoeren vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van de energiebesparende maatregelen bij bedrijven.	groen	Omgevingsdienst Groningen (ODG): • In 2020 voert ODG nog toezicht uit namens gemeenten; het gaat om afrondende taken voor het toezichtproject dat in de vorige collegeperiode liep. ODG heeft aangegeven weinig vertraging te hebben opgelopen door de coronacrisis, omdat een groot deel van de werkzaamheden bestaat uit bureauwerk, bijvoorbeeld het beoordelen van energiebespaaronderzoeken van bedrijven. Ook kwamen toezichtbezoeken vlak voor de zomer weer op gang.

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
LASTEN					
Milieu	28.480	17.511	27.002	21.886	5.116
Energie en klimaat	17.270	4.008	5.538	5.413	125
Totaal lasten	**45.750**	**21.518**	**32.540**	**27.299**	**5.241**
BATEN					
Milieu	2.075	1.377	10.007	7.158	-2.849
Energie en klimaat	2.576	0	1.436	1.096	-340
Totaal baten	**4.650**	**1.377**	**11.443**	**8.254**	**-3.190**
Saldo	**41.100**	**20.141**	**21.097**	**19.045**	**2.052**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	961			157	-157
Onttrekkingen	26.372	889	3.050	1.218	-1.832
Saldo reservemutaties	**-25.411**	**-889**	**-3.050**	**-1.061**	**-1.989**
Saldo na reservemutaties	**15.689**	**19.252**	**18.047**	**17.984**	**63**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Milieu			
- *Uitvoeringskosten Nationaal Programma Groningen (NPG)* Nationaal Programma Groningen (NPG) is geen eigen organisatie of rechtspersoon. Het programmabureau, dat het bestuur van het NPG ondersteunt, is ondergebracht in de provinciale organisatie. Op basis van de begroting voor uitvoeringskosten NPG (onderdeel van het vastgestelde kader Financiële opbouw NPG) worden voor het programmabureau middelen ontvangen volgens een met het Rijk overeengekomen kasritme. Voor Toukomst (toekomstbeeld provincie Groningen, zie website) zijn een deel van de activiteiten naar 2021 verplaatst, aangezien door de coronacrisis het proces vertraging opgelopen heeft. Deze middelen zijn via een specifieke uitkering (SPUK) aan de provincie uitgekeerd. Niet bestede middelen blijven beschikbaar voor de uitvoeringskosten van het programmabureau en zijn naar de balans geboekt als vooruitontvangen bedragen.	1.814	-1.814	
- *Bodemsaneringsprojecten* De bestedingen voor de bodemsaneringsprojecten zijn vooraf moeilijk te voorspellen. Als gevolg hiervan zijn in 2020 minder uitgaven op projecten gedaan dan vooraf aangenomen: Voor de bodemsanering van de gasfabriek in Bedum heeft de eindafrekening plaatsgevonden. Gemeente Het Hogeland heeft in december 2020 de eindafrekening opgesteld, dit resulteert in een bedrag van € 246.000 dat gemeente Het Hogeland aan provincie Groningen zal overmaken. Dit is geboekt als te ontvangen in 2021.	1.861	302	-2.165

Voor de bodemsanering van de gasfabriek Stadskanaal is de bijdrage die de provincie doet in de juridische kosten € 66.000 lager uitgevallen in 2020 dan verwacht. Er is nog een openstaande verplichting hiervoor van € 1,012 miljoen. Het is moeilijk in te schatten wanneer deze kosten zich voor doen. Een aantal baten (€ 57.000) worden veroorzaakt door bijdragen van gemeenten aan een project en een aantal projecten zijn door geschoven naar 2021 waardoor de lasten € 104.000 lager uit vallen. De per saldo resterende middelen zijn verrekend met de reserve Bodemsanering.			
- *Dossier Gaswinning*	1.373	-1.162	
De ontwikkelingen in dit dossier en onze inzet daarvoor zijn sterk afhankelijk van (veelal) externe ontwikkelingen. Inzet en uitgaven laten zich daarmee op jaarbasis lastig plannen. Indien de ontwikkelingen daarom vragen, dienen wij direct te kunnen reageren. Onderdeel van dit budget is ook de lumpsumvergoeding van het Rijk.			
- *Rente nazorg stortplaatsen*	-476		
De realisatie van de baten ten behoeve van het nazorgfonds zijn fors meer dan de begrote baten. Dit wordt veroorzaakt door een hogere marktwaarde van het aandelenfonds ultimo boekjaar. Eind 2017 is circa € 6,7 miljoen uitgezet in een duurzaam aandelenfonds. Dit fonds wordt op balansdatum 31 december jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde (ter beoordeling of het totale fondsvermogen nog wel in evenwicht is met het doelvermogen binnen het nazorgfonds). In 2020 is het aandelenfonds gestegen en leidt tot een hogere marktwaarde van het fonds op balansdatum van circa € 8,7 miljoen. Dit is een stijging van circa € 0,5 miljoen (ruim 5%) ten opzichte van de eindstand van 2019. Deze opbrengst wordt gestort in de voorziening nazorg gesloten stortplaatsen en heeft derhalve geen voordelig effect op de exploitatie van de provincie.			
- *Leges Wabo*	56	-262	166
Dit jaar waren de legesopbrengsten Wabo circa € 480.000. Dit is lager dan begroot (€ 742.000) als gevolg van het feit dat minder vergunningen zijn verleend dan van tevoren verwacht. De begrote kosten (toezicht windmolens ODG) vallen enigszins lager uit. Het per saldo tekort op de heffing van Wabo-leges wordt verrekend met de egalisatiereserve Wabo. Zie ook paragraaf Lokale heffingen.			
- *Onderzoek SiC-vezels*	30		
De begrote middelen zijn bestemd voor een verstrekte opdracht aan TNO voor het uitvoeren van metingen van SiC-vezels. Op 24 juni 2019 heeft de rechter echter besloten om de last onder dwangsom voorlopig te schorsen, onder voorwaarde dat ESD binnen acht weken een vergunbare aanvraag voor deze uitstoot indient. Dit is inmiddels gebeurd, maar de aanvraag hebben wij buiten behandeling gesteld, omdat deze niet aan de indieningsvereisten voldeed. Hierop heeft de rechter besloten ESD alsnog in de gelegenheid te stellen een aanvraag in te dienen. Dit heeft ertoe geleid dat er in 2019 geen juridische grond was om handhavend op te treden en daarmee alsnog formeel opdracht te geven aan TNO om de hiervoor noodzakelijke SiC-metingen uit te voeren. De dwangsom is opgelegd door ons college en een gevolg is dat we na 8 april 2021 moeten meten. De niet bestede middelen worden daarom via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.			
- *Overig*	-51	69	
- *Apparaatskosten*	509	19	
Totaal verschil	**5.116**	**-2.848**	**-1.999**
Energie en klimaat			
- *NPG Warmtetransport Eemshaven*	798	-798	
Eind 2019 hebben we een specifieke uitkering NPG ontvangen voor het project Warmtetransport Eemshaven.			

Deze SPUK-middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.			
- *NPG Pilot leven lang leren*	-330	330	
Eind 2019 hebben we een specifieke uitkering NPG ontvangen voor de Pilot leven lang leren. Deze SPUK-middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.			
- *Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2020-2021*	628	29	
De Groninger Klimaatagenda betreft een programma voor de periode 2020-2023. Provinciale Staten heeft de Groninger Klimaatagenda op 30 september 2020 vastgesteld. Vervolgens hebben wij op d.d. 15 december 2020 ingestemd met het Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2020-2021 waarin staat beschreven wat onze provinciale inzet is op de opgaven en de doelen uit de Groningse Klimaatagenda. Door de late besluitvorming is de besteding van de middelen in 2020 achtergebleven bij de begroting. De doelen en de uitvoering van het programma gaan uit van de beschikbaarheid van de volledige begroting van de Groningse Klimaatagenda. Daarom stellen wij voor om de per saldo resterende middelen (€ 657.300) via bestemming van het rekeningresultaat over te boeken naar 2021.			
- *Stilstandvoorziening windmolens Eemshaven*	155	37	
De tweede opdracht voor het ontwikkelen voor een model dat in staat is om 50 uur van tevoren trekvogels die over de Eemshaven vliegen (trekvogelvoorspellingsmodel voor de Eemshaven) is niet gegeven in 2020. Het besluit om met dit project door te gaan wordt in de loop van 2021 verwacht. De per saldo resterende middelen (€ 191.800) worden daarom via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.			
- *1000 Laadpalen Groningen-Drenthe*	137	43	
In 2017 hebben wij met de provincie Drenthe en Enpuls gezamenlijk het initiatief genomen tot een concessie voor 1000 laadpalen op de openbare weg. Bij de start van de aanbesteding hebben de partijen reserveringen gemaakt. Bij de reserveringen is dezelfde verhouding aangehouden als bij de verdeling van de 1000 laadpalen zoals die volgens elektrisch vervoer (EV) prognoses is voorzien: 700 in de provincie Groningen en 300 in de provincie Drenthe. Voor de bedragen die beide provincies inleggen, legt Enpuls er eenzelfde bedrag bij. Het project is in uitvoering: de concessie is gestart, het innovatietraject is gestart. Oorzaak van het de niet bestede middelen is dat het tempo van de uitrol is vertraagd. Dat heeft te maken met de coronacrisis, capaciteitsproblemen bij toeleveranciers en de eisen van de ACM met betrekking tot prijstransparantie. Hierdoor hebben we onze oorspronkelijke planning niet gehaald en daarom hebben we het bedrag voor 2021 en 2022 nodig. Een grote kostenpost (€ 150.000) verwachten we eind 2021 voor meerkosten ten behoeve van de plaatsing van extra strategische laadpalen in de deelnemende gemeenten. Daarom wordt voorgesteld om de per saldo resterende middelen (€ 179.600) via bestemming van het rekeningresultaat over te boeken naar 2021.			
- *NPG Programma Lokale Energietransitie*	-70	70	
Door het NPG-bestuur is een bedrag van € 2.510.000 toegekend voor Lokale Energietransitie. Dat bedrag wordt gespreid over vier jaren uitgegeven. Doordat de subsidielastneming niet gelijk loopt met de daadwerkelijke uitbetaling is een verschil ontstaan in 2020. Het betreft een specifieke uitkering (SPUK). Het verschil is verrekend met het totale vooruitontvangen bedrag op de balans.			
- *Overig*	-24	-53	10
- *Apparaatskosten*	-1.168	1	
Totaal verschil	**126**	**-341**	**10**
Totaal verschillen programma	**5.242**	**-3.189**	**-1.989**

Bedragen x € 1.000

3. Platteland en natuur

Inleiding

Het programma Platteland en natuur heeft als doel:

Landschappelijke kwaliteit is van belang voor een gevoel van verbondenheid met en eigenheid van de streek en een plezierige leefomgeving

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
1. Natuur en landschap
2. Landbouw.

Bereikt in 2020

Natuur en landschap
Het jaar 2020 stond in het teken van de aanpak stikstof, om de vergunningverlening voor de Wet natuurbescherming weer vlot te trekken is naast het intern salderen ook het extern salderen opengesteld in Groningen. We hebben een gebiedscommissie ingesteld die ons college gaat adviseren over te nemen maatregelen in het Natura2000-gebied Lieftinghsbroek. Ook hebben we de Groninger Aanpak Stikstof (GrAS) vastgesteld waarin we beschreven hebben hoe we samen met de verschillende sectoren in Groningen de stikstofproblemen willen gaan aanpakken (zie brief d.d. 21 oktober 2020). Hierover hebben we in de sectortafels veelvuldig overleg gehad met de sectoren en hier hebben de Statenleden ook actief aan kunnen deelnemen.
Daarnaast zijn we voortvarend aan de slag gegaan met de inrichting van het Natuurnetwerk Nederland en het versterken van de biodiversiteit. In het Westerkwartier waar we samen met het waterschap Noorderzijlvest natuurinrichting combineren met waterberging. Ook in Westerwolde loopt de inrichting van het Natuurnetwerk Nederland voorspoedig en is 377 ha natuur opgeleverd in het gebied De Renneborg.
Het Programmaplan 2021-2026 van het programma Eems-Dollard 2050 (tweede tranche) is opgesteld en in februari 2021 vastgesteld..
Een belangrijk speerpunt op het gebied van landschap is de realisatie van landschapscompensatieprojecten in de directe omgeving van het nieuwe 380 kV hoogspanningstracé (Eemshaven-Vierverlaten). Conform het vastgestelde landschapsplan dienen ca. zestig projecten die bijdragen aan de versterking van en de beleving van het landschap te worden gerealiseerd in de jaren 2020-2027. De eerste bijdragen aan externe initiatiefnemers (zoals gemeenten, waterschappen, terreinbeherende organisaties en dorpsbelangenverenigingen) voor de uitvoering van deze projecten zijn in 2020 toegekend en veel andere projecten bevinden zich in de planvormingsfase en zullen de komende jaren worden toegekend en uitgevoerd.

Landbouw
Wij hebben in 2020 het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 opgesteld en vastgesteld. Dit programma betreft een voortzetting van het huidige beleid en past in de huidige Omgevingsvisie en -verordening. Daarnaast biedt ook de in 2020 vastgestelde Groninger Aanpak Stikstof mogelijkheden om integraal te werken aan stikstofreductie en verduurzaming. Met het Programma Duurzame Landbouw wordt via een zevental routes op integrale wijze gewerkt aan zestien concrete ambities voor een toekomstbestendige landbouw.

In 2020 is uitvoering gegeven aan een deel van deze inhoudelijke routes. Zo zijn vanuit de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw - naast een aantal praktijkexperimenten - streefbeelden en actieplannen ontwikkeld voor natuurinclusieve landbouw in Westerwolde, Veenkoloniën, Oldambt en de Noordelijke Kleischil. In het kader van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland is een programma ontwikkeld voor natuurinclusieve landbouw in het Westerkwartier, dat in 2021 in uitvoering gaat.

De biologische landbouw is op diverse manieren (zoals onderzoek strokenteelt, demonstraties met robotica) onder de aandacht gebracht bij de agrarische sector in Groningen. Ook aan de keukentafel zijn boeren rechtstreeks geïnformeerd en geadviseerd over de mogelijkheden en kansen van biologische landbouw.

Voor de ketenontwikkeling en verduurzaming van de Groningse agroketens is een meerjarig en majeur programma ontwikkeld, Fascinating (Food Agro Sustainable Circular Nature Technology in Groningen). Dit programma zet de transitie naar duurzame en plantaardige eiwitten in gang. Via het Nationaal Programma Groningen is hier eind 2020 ruim € 10 miljoen voor beschikbaar gesteld.
In het kader van het internationale programma Salfar (Saline Farming) is op de proefboerderij van Stichting Proefboerderijen Noordelijke Akkerbouw een praktijkproef opgezet met diverse niveaus van verzilting. Ook is het programma Zoet-op-zout ontwikkeld waarmee boeren meer inzicht krijgen in de daadwerkelijke verzilting op hun bedrijf en mogelijke gevolgen daarvan.

3.1. Natuur en landschap

Beleidsdoel Natuurnetwerk Nederland

Beschermen en ontwikkelen van de biodiversiteit binnen het Natuurnetwerk Nederland

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Ingerichte NNN: Ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden binnen het Natuurnetwerk Nederland (in ha) [1)]	135	10	6	377 [2)]	657	152	570	315
Landelijke waarde	1.920	3.029						
Beheer NNN: Beheer van natuurwaarden binnen het Natuurnetwerk Nederland (in ha) [1)]	13.263	13.425	13.431	13.808	13.263	13.263	13.263	13.263
Landelijke waarde	477.630	490.953						
Eigen indicatoren								
Toename areaal verworven gronden ten behoeve van NNN (in ha)	111	149	136	101	88	115	115	115

1) De realisatiegegevens 2017 en 2018 zijn afkomstig uit de Voortgangsrapportage Natuur (Prolander). Realisatie 2019 en streefwaarden 2019 tot en met 2023 betreffen een inschatting van Prolander. De landelijke (realisatie)waarden zijn afkomstig van waarstaatjeprovincie.nl.

2) De realisatie is achtergebleven bij de streefwaarde in 2020. De uitvoering van de inrichting in de natuurgebieden De Drie Polders en Polder de Dijken - Bakkerom is namelijk gedeeltelijk doorgeschoven naar 2021 vanwege weer technische omstandigheden, maatwerk met de omgeving en corona gerelateerde (leverings)problemen.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Reductie van CO_2; Bossen *Resultaat 2020* - Pilot planvorming.	groen	*Resultaat 2020* - We hebben ambitie voor het vergroten van het areaal aan bos en hout. Het is gelukt om in 2020 de pilot multifunctioneel klimaatbos van 3 ha nabij het centrum van Winschoten uit te voeren. Het is de bedoeling om elk jaar een pilot te gaan uitvoeren. Doel van pilots is te leren om klimaatslim en biodivers bos en hout te ontwerpen en aan te leggen. Resultaten worden benut voor educatie.

Resultaat 2020-2023 - Aanleg extra (voedsel) Bos en hout; - Educatie.	 **groen** **groen**	*Resultaat 2020-2023* - Verkennende studie en berekening van kansen, kosten en baten van 1% bosuitbreiding zijn afgerond. De feitelijke aanleg en CO_2-invang is mede afhankelijk van beschikbaar komen van extra middelen. - Pilot Winschoten gaat gebruikt worden als voorbeeldproject bij educatie.
• Biodiversiteit: vergroten natuurwaarden in natuur- en landbouwgebied en toegankelijk voor recreatie en toerisme (vergroten, ontwikkelen en versterken toeristische infrastructuur) *Resultaat 2020* - Strategieplan voor realisatie natuur binnen en buiten NNN en bermbeheer; - Inventarisatie recreatieve knelpunten. *Resultaat 2020-2023* - Natuurinvesteringen - Aanleg voet-/fietspad - Bewegwijzering - Ecologisch bermbeheer	 **groen** **groen** **groen** **groen** **groen** **groen**	*Resultaat 2020* - Er is een plan van aanpak voor verbetering ecologisch bermbeheer gereed dat de basis vormt voor het bermbeheer de komende jaren. - De provincie Groningen heeft momenteel een sluitend recreatief routenetwerk (wandelen en fietsen). Bij de aanleg van dit netwerk is rekening gehouden met de bestaande natuurgebieden. Ook bij de uitleg van nieuwe natuur-gebieden wordt rekening gehouden met aansluiting bij het routenetwerk. *Resultaat 2020-2023* - Noodzakelijke middelen maken onderdeel uit van het plan van aanpak ecologisch bermbeheer. - Bij de aanleg van natuurgebieden is recreatieve ontsluiting, bewegwijze-ring en aansluiting op bestaande voet- en fietspaden een vast onderdeel van studie en uitvoering. In het natuurgebied De Drie Polders wordt bijvoorbeeld een wandelroute aangelegd met een uitzichtpunt. - Zie hierboven. - Maatregelen uit het plan van aanpak bermbeheer worden stap voor stap geïmplementeerd.
• Versterking soortenbeleid *Resultaat 2020* - Maatregelen ter versterking/begeleiding akkerweidevogels, wolf, bever en zeehonden en exoten en Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF).	 **groen**	*Resultaat 2020* - Er is een Zeehondenakkoord opgesteld. Samen met de partijen geven we hier invulling aan de komende jaren. Met de (aangrenzende) provincies werken we aan bescherming van de wolf, preventie van schade aan landbouwhuisdieren en draagvlak voor de komst van de nieuwe soorten. Ook hebben we bijgedragen aan het onderhoud van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF).

Resultaat 2020-2023 - Realiseren beleidsuitwerking doelsoorten; - Onderhouden en optimaliseren NDFF (waarvan 150 miljoen waarnemingen van planten en dieren zijn opgeslagen). De NDFF is cruciaal voor beleidsmonitoring door provincies en derden.	groen groen	*Resultaat 2020-2023* - Zie boven. - Onderhoud Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) vindt doorlopend plaats.
• Realisatie landschapskwaliteit *Resultaat 2020* - subsidie landschapsprojecten;	groen	*Resultaat 2020* - Samen met de gebiedspartners werken we structureel aan kennisdeling en uitvoering van het landschapsconvenant. Landschapsbeheer heeft subsidie ontvangen voor een pilot van één jaar om voor drie gebieden (Westerkwartier, Westerwolde en Gorecht) een uitvoeringsagenda op te stellen en een plan voor de uitrol naar de overige vier regio's. Ook is subsidie verleend voor het herstel van pingoruïnes in het Gorechtgebied en het herstel van de tuinen van Borg Welgelegen in Hoogezand-Sappemeer.
- 100 Tennetprojecten in planvorming;	groen	- Bij het initiële landschapsplan (op hoofdlijnen) is op basis van een ruwe inschatting uitgegaan van 100 projecten. Na een uitspraak van de Raad van State over het rijksinpassingsplan voor de hoogspanningsverbinding heeft de provincie begin 2020 samen met TenneT en andere partners het landschapsplan geconcretiseerd. De concrete projecten zijn geraamd en er blijkt budget voor 80 projecten. Dit gewijzigde Landschapsplan is inmiddels goedgekeurd door de Raad van State en de uitvoering ervan is in 2020 gestart. Er staan nu 80 projecten op de kaart waarvan verschillende zijn opgestart. In 2020 zijn 9 projecten ingediend en goedgekeurd. Voorbeelden zijn onder andere Historische Haven Hoogkerk en Begraafplaats Menkeweer.
- Landschappelijke begeleiding klimaat- en energietransitie	groen	- Als onderdeel van de provinciale klimaatagenda is het programma Bos en Hout uitgewerkt en vastgesteld. Het programma bevat een Kansenkaart en vijf programmalijnen voor de landschappelijke begeleiding van de klimaat- en energietransitie door de uitbreiding van Bos en Hout.

Resultaat 2020-2023 - Landschapsfonds;	**groen**	*Resultaat 2020-2023* - Middels uitvoeringssubsidies versterken we de landschappelijke structuren in de Groningse deelgebieden. Voor alle zeven deelgebieden is met de partners van het landschapsconvenant een uitvoeringsagenda opgesteld. Het bijeen brengen van de benodigde financiering via een landschapsfonds voor herstel en ontwikkeling van het landschap is onderdeel van deze uitvoeringsagenda's.
- 100 gerealiseerde Tennetprojecten;	**groen**	- Het landschapsprogramma 380kV loopt tot 2028 (vijf jaar na aanleg van de hoogspanningsverbinding). Het is een meerjarig programma die we samen met gemeenten, dorpsverenigingen, terrein beherende organisaties, het waterschap en particuliere eigenaren uitvoeren. Een groot aantal projecten zijn opgestart en komen de komende jaren in uitvoering. In het gezamenlijk landschapsplan zijn 80 projecten opgenomen.
- Landschappelijk goed ingepaste klimaat- en energieprojecten.	**groen**	- Via het programma Bos en Hout groeit de beplanting in Groningen de komende tien jaar met 1% per jaar. Deze uitbreiding is benut om klimaat en energieprojecten goed in te passen met bos en lijnvormige beplantingen zoals boomwallen en houtsingels.
• Realisatie Waddenopgave en Eems-Dollard *Resultaat 2020* - Start inrichting Groote Polder zoetwaterbeschikbaarheid;	**oranje**	*Resultaat 2020* - In 2020 is het inrichtingsplan opgesteld en is een MIRT-verkenning (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) gestart om te onderzoeken of het omleggen van het spui van het centrum van Delfzijl naar de Groote Polder mogelijk is. Daarmee wordt een goede zoet-zout-verbindingszone mogelijk gemaakt, kan een recreatiesluis in het centrum van Delfzijl hersteld worden en kan de zoetwaterbeschikbaarheid vergroot worden. De verwachting is dat hierover eind 2021 een besluit genomen kan worden.

- Stevig bestuurlijke rol in Bestuurlijk Overleg Wadden (BOW);	**groen**	- De governance van het Waddengebied is in 2020 herzien en bestaat uit drie overleggen: het Bestuurlijk Overleg Waddengebied, het Omgevingsberaad Waddengebied en de Beheerautoriteit Waddenzee. Wij zijn vertegenwoordigd in de drie genoemde overleggen en hebben daarmee een stevige bestuurlijk rol in het Waddengebied.
Resultaat 2020-2023		*Resultaat 2020-2023*
- Grote projecten: Haven Lauwersoog, Vergroening chemie, Groote Polder, Noordpolderzijl, Werelderfgoed, Klimaatadaptatie kustzone Westpolder,	**groen**	- De Groote Polder is naar verwachting in 2023 ingericht, ook zal duidelijkheid zijn over het omleggen van de spui-locatie, waardoor een zoet-zoutovergang gerealiseerd kan worden.
Gebiedsontwikkeling/ versterking Lauwersmeerdijk en Zoutkamp, Dubbele Dijk, Kleirijperij, gezamenlijke sedimentmanagement met Duitsland;	**groen**	- Binnen de Dubbele Dijk worden via een groeimodel (initiatiefnemers krijgen de ruimte waarna kansrijke initiatieven kunnen opschalen en alsnog op commerciële basis kunnen gaan werken) innovaties in de landbouw gestimuleerd door proeven en onderzoek naar en met zilte teelten. Daarnaast wordt in 2022 de getijdenduiker in het zuidelijk deel geïnstalleerd waardoor slibinvang en natuur ontstaan.
	groen	- Kleirijperij: o Uit de tweede monitoringsronde is gebleken dat onder meer het zoutgehalte te hoog is. In samenwerking met het project Brede Groene Dijk wordt de gerijpte klei in 2022 toegepast. Alle partijen zijn akkoord met levering van klei in 2022. De samenwerkingsovereenkomst (SOK) is hiervoor aangepast en het project gaat een jaar langer door.
	oranje	o In de Nederlands-Duitse samenwerking was het voornemen om in 2020 met een reeks workshops meer focus te ontwikkelen op thema's en de manier van samenwerken. Door de COVID-19-pandemie en de geldende contactbeperkingen zijn in de eerste helft van 2020 de workshops uitgesteld. In de tweede helft van 2020 hebben twee digitale workshops plaatsgevonden.

	groen	Juist in de grensoverschrijdende samenwerking zijn zowel de Nederlandse als ook de Duitse stakeholders het met elkaar eens dat een fysieke ontmoeting duidelijke meerwaarde heeft. Voornemen is om in de eerste helft van 2021 wel in fysieke vorm bij elkaar te komen. In een van de twee digitale bijeenkomsten hebben de Duitse collega's de gelegenheid gekregen om mee te denken over de strategieën voor de tweede tranche van het Programma Eems-Dollard 2050 (ED2050). ○ Het Interbestuurlijk Programma Verbetering Landbouwprogramma door Ophoging met slib uit de Eems-Dollard (IBP-VLOED) heeft geleid tot kennis over het ophogen van landbouwgronden met slib en het opschalen van kleirijperijen. Daarnaast worden vijf scenario's uitgewerkt. Deze scenario's vormen de basis voor het opschalen van de pilot Ophogen Landbouwgronden.
- GS bepalend in Waddenbeleid.	groen	- Vanwege de stevige bestuurlijke rol van provincie Groningen in het Waddenbeleid hebben wij een bepalende rol in het Waddenbeleid.
• Ecologie en Economie in balans (E&E) 2020-2024: Verbeteren en faciliteren van samenwerking tussen 25 partijen wat leidt tot een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor bedrijven met meer groei in duurzame economische activiteiten, een beter ecologisch systeem van het Eems-Dollard estuarium en een hogere kwaliteit van het milieu en de leefomgeving *Resultaat 2020*		*Resultaat 2020*
- Kennisuitwisseling op gebied van Energietransitie organiseren;	groen	- Kennisuitwisseling op dit thema gebeurt voldoende via andere netwerken.
- Maken voorstel vervolg atelier Eemsdelta (met name ruimtegebruik);	groen	- De scenariostudie Delfzijl-Zuidoost is opgeleverd in mei 2020.
- Ontwikkelen advies over wijze waarop partijen instrumentarium uit Omgevingswet kunnen inzetten voor accommoderen ontwikkelingen;	groen	- De omgang met de Omgevingswet is onderdeel van het werkplan E&E 2020/2021.
- 'Joint fact finding' over biomassa met leden uit het netwerk en ontwikkelen rapportage met cijfers en feiten gebundeld;	groen	- Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft een landelijke 'joint fact finding' studie naar biomassa gedaan.

		Vervolgens is gekozen om het landelijk voorwerk in te zetten als bouwsteen voor de dialoogdag biogrondstoffen. Doel van de dag is uitwisselen van perspectieven op biogrondstoffen vanuit industrie, natuur en landbouw in de Eemsdelta. Wegens de coronacrisis is de dialoogdag in 2020 uitgesteld en omgezet naar een hybride bijeenkomst in 2021.
- Professionaliseren ecologische plus (inclusief uitwerken kader).	oranje	- Uitvoering vindt plaats in 2020/2021.
Resultaat 2020-2023		*Resultaat 2020-2023*
- Provincie brede toepassing werkwijze E&E;	groen	- Uitvoering vindt plaats in 2020/2021.
- Netwerk uitbreiden naar Duitsland;	groen	- Uitvoering vindt plaats via ED2050 in 2020/2021.
- Communicatie en marketing van E&E;	groen	- Communicatiestrategie is opgeleverd in september 2020.
- E&E-partners dragen zelf dossiers en issues aan waarvoor ze E&E willen inzetten (zoals bijvoorbeeld PAS-problematiek).	groen	- Dit is een continue activiteit. Bijvoorbeeld kennissessie stikstof, biogrondstoffen, zoetwaterbeschikbaarheid en plastic uit water als grondstof.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Waddenkust: *Programma Eems-Dollard:* Uitvoering van het adaptief programma Eems-Dollard 2050 dat gericht is op ecologische en economische versterking van de Eems-Dollard.		• Waddenkust: *Programma Eems-Dollard:* Uitvoering van het adaptief programma Eems-Dollard 2050 dat gericht is op ecologische en economische versterking van de Eems-Dollard.
- Evaluatie programma ED2050 2016-2020.	groen	- De evaluatie is afgerond en gedeeld met de partners.
- Afgeronde eerste tranche programma ED2050 onder andere en nieuw programma aanpak 2021-2026.	groen	- De eerste tranche van het programma is afgerond en wordt opgevolgd door de tweede tranche van het programma (periode 2021-2026). Het Programmaplan ED2050 2021-2026 is op 2 februari 2021 door de Stuurgroep Ecologie & Economie in balans vastgesteld.
Deelprogramma Vitale kust:		Deelprogramma Vitale kust:
- Rijke Dijk Eemshaven-Delfzijl: afronding en oplevering werkzaamheden;	groen	- Het project is opgeleverd, maar vraagt om nazorg in verband met monitoring en beheer. Dit is samen met waterschap Noorderzijlvest opgepakt. Omdat de hoogwatervluchtplaatsen niet mogelijk bleken wordt verkend of rifblokken van baggerspecie een ecologisch alternatief is.

		Begin 2021 wordt besloten of het pilotproject Rifblokken voor biobouwer wordt opgestart.
- Dubbele Dijk: uitwerking inrichting en beheer noordelijk en zuidelijk deel van het tussengebied van de Dubbele Dijk;	groen	- De inrichting van zowel het noordelijk als het zuidelijk deel is gestart. In 2020 is een uitvoeringsteam samengesteld. - Engineering (ontwerp) voor getijdenduiker zuidelijk deel wordt in 2021 gestart.
- Herstel polder Breebaart; baggeren tweede fase en afronding werkzaamheden;	groen	- De baggerwerkzaamheden van polder Breebaart zijn in februari 2020 afgerond. De resterende recreatieve voorzieningen zijn in het najaar van 2020 opgeleverd.
- Kleine Polder Termunten: uitvoering inrichting;	groen	- De werkzaamheden zijn aanbesteed en alle benodigde vergunningen zijn verleend. Omdat de ontgrondingsvergunning langer op zich liet wachten start de uitvoering later, namelijk in het eerste kwartaal van 2021. De oplevering is eind 2021 voorzien.
- Groote Polder Termunten: definitief inrichtingsplan en start aanbesteding;	oranje	- Voor Fase 1 zijn de werkzaamheden vergund en aanbesteed. De werkzaamheden starten in het eerste kwartaal van 2021. - Fase 2 (omleggen spui) wordt verkend met Rijk en regionale partners (MIRT-verkenning). Het besluit over de uitvoering volgt eind 2021 als de resultaten van deze verkenning er zijn.
- Brede Groene Dijk: definitieve planvorming pilot Brede Groene Dijk.	groen	- In de eerste helft van 2020 hebben er diverse overleggen plaatsgevonden over de voorkeursvariant Brede Groene Dijk en de vergunbaarheid ervan. In de tweede helft van 2020 is dit uitgewerkt in het projectplan Waterwet Brede Groene Dijk. Dit projectplan is op 14 december 2020 gepubliceerd, er zijn geen zienswijzen ingediend.
Deelprogramma Nuttig toepassen slib:		Deelprogramma Nuttig toepassen slib:
- Kleirijperij: uitvoeren rijpingsproces in pilot Delfzijl en start pilot op kwelders langs Dollarddijk;	groen	- Uit de tweede monitoringsronde is gebleken dat onder meer het zoutgehalte te hoog is. In samenwerking met het project Brede Groene Dijk wordt de gerijpte klei toegepast. De samenwerkingsovereenkomst (SOK) is hiervoor aangepast en het project loopt een jaar langer door.
- Start pilot ophogen landbouwgronden met slib uit de Eems-Dollard;	oranje	- Het werk (in bouwteamvorm) is in 2020 aanbesteed. De gezamenlijke voorbereiding is gestart. De verwachting is dat het uitvoeringscontract in maart/april wordt getekend en er direct daarna kan worden gestart met de uitvoering.

- Voorbereiding opschaling verschillende nuttige toepassingen van slib.	**groen**	- Voor ophogen landbouwgronden en kleirijpen voor dijkversterking is het Interbestuurlijk Programma (IBP) VLOED gestart. Voor het gebruik van Waddenslib voor zandgrondverbetering is door de WUR (Wageningen University & Research) onderzocht binnen welk juridisch kader een grootschalige toepassing zou kunnen plaatsvinden. Er is nagegaan onder welke voorwaarden de toepassing in de toekomst kan worden opgeschaald. Een marktpartij is geïnteresseerd in de uitvoering van deze opschaling (kostendekkend). Vanuit de landbouw zijn verschillende verzoeken voor levering van slib ontvangen. De toepassing van geperste bouwblokken van slib is in de voorbereidingsfase. Kansen voor toepassingen binnen de verbreding van de N33 Midden en andere infrastructurele en waterbouwkundige werken en wegmeubilair zijn besproken met potentiële afnemers. Bij de N33 Midden wordt dit meegenomen in de verkenning, andere toepassingen zitten in inventarisatiefase.
Deelprogramma hydromorfologische verbetering: - Verkenning buitendijkse slibsedimentatie.	**groen**	Deelprogramma hydromorfologische verbetering: - Het concept voorkeursalternatief is gereed. - Nieuwe kennisprogramma hydromorfologie is opgesteld voor de komende tranche 2021-2026. Naast hydromorfologie is ook de ecologie opgenomen in het kennisprogramma.
Programma Lauwersmeer/Lauwersoog; - Vaststellen 2e uitvoeringsprogramma Lauwersmeer 2020-2024.	**groen**	*Programma Lauwersmeer/Lauwersoog;* - Dit programma is vastgesteld in januari 2020.
Uitvoering meerjarige projecten: - Rondje Lauwersmeer 'Beleef Lauwersmeer' gereed in 2020;	**groen**	Uitvoering meerjarige projecten: - Dit loopt volgens planning, behalve deelproject Uitkijktoren wegens noodzakelijk extra ecologisch onderzoek.
- Uitvoering Rietproef Lauwersmeer; start in 2020, afhankelijk van beroepzaak;	**oranje**	- De voorlopige voorziening is afgewezen. De rietproef is officieel niet van start gegaan in 2020 in verband met weersomstandigheden. De proef vindt nu plaats in 2021.
- Uitvoering Werelderfgoedcentrum Waddenzee; aanbesteding bouw.	**oranje**	- Bestemmingsplan is vastgesteld. Planning is afhankelijk van mogelijk beroep.

• Beheer en monitoring broedeilanden bij de Eemshaven en bij het industriegebied Oosterhorn: - Monitoring broedsucces visdiefjes en noordse sterns op de broedeilanden.	oranje	- Broedeiland Stern, Eemshaven: Provincie Groningen is hiervoor verantwoordelijk. Het beheer wordt gedaan door Natuurmonumenten en de reguliere monitoring door vereniging Sovon Vogelonderzoek Nederland. De broedpopulaties van noordse stern en visdief zijn sinds 2018 met groot succes verplaatst van de bedrijfsterreinen in de Eemshaven naar broedeiland Stern. Alle twee de populaties op het eiland zijn elk jaar toegenomen. - Broedeiland Marconi, haven Delfzijl: Gemeente Delfzijl is hiervoor verantwoordelijk. De laatste zaken met betrekking tot aanleg, beheersubsidie, inrichting zijn in 2020 geregeld. De aanbesteding voor het beheer loopt. Tot 2020 werd monitoring uitgevoerd door Sovon. Voor beide projecten geldt dat monitoring afloopt. Een structurele oplossing voor monitoring wordt onderzocht, gedacht wordt aan een basis vogelmonitoring voor de hele Eems-Dollardkust.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
Prolander: • Vertalen van provinciaal beleid op het gebied van plattelands- en gebiedsontwikkeling in concrete gebiedsprojecten.	groen	• Er zijn diverse projecten in planvorming en uitvoering, zoals de inrichting van natuurgebied De Drie Polders in het Zuidelijk Westerkwartier. In Westerwolde is het natuurgebied De Renneborg (377 ha) ingericht.
Waddenfonds: • Behartigen van de belangen van de deelnemende provincies (waaronder Groningen) met betrekking tot het beheer van het Waddenfonds en de besteding van middelen ten laste van dit fonds.	groen	

Beleidsdoel Landschap

Beschermen en versterken van het landschap en het culturele erfgoed

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

De onderstaande prestaties zijn ondersteunend aan onder andere natuurrealisatie. De indicatoren hiervoor zijn onder het betreffende beleidsonderdeel opgenomen.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
Prolander: • Het vertalen van provinciaal beleid op het gebied van plattelands- en gebiedsontwikkeling in concrete gebiedsprojecten.	groen	• De subsidieverlening voor landschapsprojecten is overgedragen van Prolander naar het provinciale subsidieteam.
Waddenfonds: • Het behartigen van de belangen van de deelnemende provincies (waaronder Groningen) met betrekking tot het beheer van het Waddenfonds en de besteding van middelen ten laste van dit fonds.	groen	

3.2. Landbouw

Beleidsdoel Innovatie landbouw

Verduurzaming en innovatie in de landbouw, met ruimte voor schaalvergroting binnen begrenzing

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

Het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 hebben wij in het najaar 2020 vastgesteld. Dit programma geeft uitvoering aan het landbouwbeleid tot 2024 op basis van de verwachte toekomstige ontwikkeling van de landbouw richting 2030.
In de Begroting 2022 zullen eventuele nieuwe indicatoren en streefwaarden worden opgenomen.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Verduurzaming en innovatie in de landbouw, met ruimte voor schaalvergroting binnen begrenzing		
Resultaat 2020		*Resultaat 2020*
- Start uitvoering Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland (opstellen van vier streefbeelden voor de vier Groningse gebieden) incl. IBP-opgave Westerkwartier;	groen	- De regiodeal is in uitvoering. Over de voortgang zijn uw Staten per brief d.d. 20 mei jl. geïnformeerd. Medio 2021 ontvangt u weer een update.
- Ontwikkelen van visie en beleid op gebied van precisielandbouw en 5G-netwerken, (regionale) kringlopen, korte ketens en verzilting;	groen	- Wij hebben het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 op 28 september 2020 vastgesteld en ter informatie naar uw Staten verstuurd. Omdat het hier om voortgang van bestaand beleid gaat, is de uitvoering al volop in gang. Separaat aan dit programma wordt in het kader van de nieuwe Omgevingsvisie een visie op de landbouw ontwikkeld en vastgesteld.
- Uitvoeren pilots natuurinclusieve landbouw;	groen	- De pilots Westeresch en Midwolderbouwten lopen, zie bovengenoemde brief d.d. 20 mei jl.
- Ontwikkelen noordelijk kennisnetwerk natuurinclusieve landbouw.	groen	- Vanuit de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw is een noordelijk kennisnetwerk ontwikkeld.
Resultaat 2020-2023		*Resultaat 2020-2023*
- Uitvoering Regiodeal (en de realisatie van streefbeelden), IBP Westerkwartier en overige trajecten;	groen	- Zie bovenstaande toelichting Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw.

- Ondersteuning van projecten die bijdragen aan de verduurzaming van gangbare landbouw.	groen	- Er zijn de afgelopen periode diverse projecten ondersteund c.q. gestart die bijdragen aan de verduurzaming van de gangbare landbouw. In principe zijn alle projecten die niet direct gerelateerd zijn aan een biologische bedrijfsvoering hierop gericht.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren huidig Programma Duurzame Landbouw 2017-2020 *Resultaat 2020* - Ambities uit het programma zijn behaald. *Resultaat 2020-2023* - Concrete stappen richting toekomstbestendige landbouw.	groen groen	*Resultaat 2020* - Ambities uit het vorige programma zijn behaald. *Resultaat 2020-2023* - Er wordt doorlopend gewerkt aan een toekomstbestendige sector. Eén en ander is ook opgenomen in het nieuwe landbouwprogramma.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Biologische landbouw

Stimuleren van biologische landbouw

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Toename areaal (aantal ha) biologische landbouw. (bron: Skal Biocontrole)	4.145	4.626	4.766	n.n.b.	5.130	> 5.130	> 5.130	

In 2019 was ook nog 419 ha in omschakeling naar biologisch. Realisatiecijfer 2020 komt in het vierde kwartaal 2021 beschikbaar.
NB. Het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 hebben wij in het najaar 2020 vastgesteld.
Dit programma geeft uitvoering aan het landbouwbeleid tot 2024 op basis van de verwachte toekomstige ontwikkeling van de landbouw richting 2030. In de Begroting 2022 zullen eventuele nieuwe indicatoren en streefbeelden worden opgenomen.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Meer biologische landbouw *Resultaat 2020* - Toekomstbestendige landbouw. *Resultaat 2020-2023* - Toekomstbestendige landbouw.	groen groen	*Resultaat 2020* - Er wordt doorlopend gewerkt aan een toekomstbestendige sector. Zo hebben we in 2020 een aantal nieuwe proeven ondersteund, waaronder twee strokenteeltproeven (op twee verschillende grondsoorten) en een gewassenproef. *Resultaat 2020-2023* - Er wordt doorlopend gewerkt aan een toekomstbestendige sector. Een en ander is ook opgenomen in het nieuwe landbouwprogramma. Separaat aan dit programma wordt in het kader van de nieuwe Omgevingsvisie een visie op de landbouw ontwikkeld en vastgesteld.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren huidig Programma Duurzame Landbouw 2017-2020 *Resultaat 2020* - Ambities uit het programma zijn behaald.	groen	*Resultaat 2020* - Ambities uit het vorige programma zijn behaald.

Resultaat 2020-2023 - Toekomstbestendige landbouw.	**groen**	*Resultaat 2020-2023* - Er wordt doorlopend gewerkt aan een toekomstbestendige sector. Een en ander is ook opgenomen in het nieuwe landbouwprogramma.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
LASTEN					
Natuur en landschap	42.987	72.214	60.553	53.466	7.088
Landbouw	3.751	3.868	7.559	6.152	1.408
Totaal lasten	**46.738**	**76.082**	**68.113**	**59.617**	**8.495**
BATEN					
Natuur en landschap	10.641	31.633	21.885	17.604	-4.281
Landbouw	559	0	1.167	1.004	-162
Totaal baten	**11.200**	**31.633**	**23.052**	**18.608**	**-4.444**
Saldo	**35.538**	**44.450**	**45.061**	**41.009**	**4.052**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	1.521		4.292	5.370	-1.079
Onttrekkingen	6.985	8.872	10.758	9.956	-802
Saldo reservemutaties	**-5.464**	**-8.872**	**-6.467**	**-4.586**	**-1.881**
Saldo na reservemutaties	**30.074**	**35.578**	**38.594**	**36.423**	**2.171**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Natuur en landschap			
- *Realisatie Natuurnetwerk Nederland*	1.757	-3.324	1.567
De uitvoering van onder andere de projecten in het Zuidelijk Westerkwartier (natuurgebieden De Drie Polders en Polder Dijken-Bakkerom) schuift gedeeltelijk door naar 2021, vanwege weertechnische omstandigheden en maatwerk met omwonenden. Ook in de regio's Centraal (on der andere de aanbesteding van de verbindingszone Westerbroek is een kwartaal opgeschoven) en Oost (de aanbesteding van de verbindingszone Brualer Schloot heeft aan de Duitse zijde vertraging opgelopen vanwege een complex vergunningstraject) schuift de uitvoering gedeeltelijk door. Hierdoor hebben we lagere lasten gehad én hebben we bijdragen van derden in de door te schuiven projecten niet aan 2020 toegerekend. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.			
- *Eems-Dollard 2050*	1.634	32	-329
Het Programma Eems-Dollard 2050 is een meerjarig adaptief programma. De ambitie is dat de Eems-Dollard in 2050 voldoet aan het ecologisch streefbeeld dat door acht samenwerkende partijen is geformuleerd. Vanuit dit gezamenlijke streefbeeld worden in tranches projecten uitgevoerd. Het programma bevindt zich in de eerste tranche (2016-2021) van de uitvoeringsfase. In deze eerste tranche worden langs de kust van de Eems-Dollard pilotprojecten uitgevoerd. De tweede tranche 2021-2025 is inmiddels volop in voorbereiding. De provincie is direct verantwoordelijk voor de projecten Dubbele Dijk en Kleirijperij daarnaast faciliteert de provincie dit programma door het programmamanagement op zich te nemen.			

Wij hebben voor de Dubbele Dijk in 2020 besloten om in het noordelijk deel van het tussengebied ruimte te bieden voor meerdere kleinere initiatieven om samen met onderwijs- en kennisinstellingen de gelegenheid te experimenteren met zilte teelten, zout tolerante gewassen en aquacultuur en zo te leren door te doen. Het budget 2020 voor de Dubbele Dijk van € 1,3 miljoen was te hoog ingeschat. Reden daarvan is dat er minder kosten zijn gemaakt voor het uitwerken van het ontwerp en de voorbereiding van de aanbesteding van de duiker. Deze activiteiten zijn vertraagd doordat het een complex ontwerp betreft en het bouwteam pas in december op sterkte was. Voor de Kleirijperij is de keuze, met instemming van het bestuurlijk platform ED2050, gemaakt om depotlocatie Delfzijl een jaar later te ontmantelen. Hiervoor is gekozen vanwege de ontstane vertraging bij het vullen van het depot op de kwelder (Polder Breebaart). Hierdoor worden beide depotlocaties tegelijkertijd ontmanteld zodat vanuit de beide locaties de gerijpte klei tegelijkertijd geleverd wordt aan de Brede Groene Dijk. Om het programma ED2050 optimaal te faciliteren zijn wij samen met de mede-opdrachtgevers: ministeries LNV en IenW en Rijkswaterstaat Noord-Nederland verantwoordelijk voor de uitvoering van dit programma. Over de meerjarenbegroting van het programmamanagement zijn tussen de partijen (financiële) afspraken vastgelegd om het programmamanagement te continueren. Er zijn inmiddels afspraken gemaakt met het Waddenfonds om via de werkplannen de einddatum van het project te verlengen. Omdat het een meerjarig project betreft en er meerjarige afspraken zijn gemaakt met derden (Waddenfonds) over de financiering en de provincie cofinancierder is, stellen wij voor de niet bestede middelen van per saldo ongeveer € 1,3 miljoen via bestemming van het rekeningresultaat over te boeken naar 2021. De niet bestede DU-middelen (€ 329.300) worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.			
- *Vierde openstelling Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW)*	1.415	-1.223	-192
We hadden voor de subsidieregeling DAW een vierde openstelling voorzien in 2020. Dit is aan het eind van het jaar gelukt maar de subsidieaanvragen kunnen pas in 2021 worden beschikt (de afstemming met het waterschap en de administratief technische afwikkeling van het subsidietraject heeft meer tijd gekost dan gepland). Daardoor zijn niet alle middelen van 2020 besteed én hebben we niet de bijdragen van de waterschappen kunnen opvragen. De per saldo resterende middelen worden toegevoegd aan de reserve PLG.			
- *Opgave Waddengebied*	535	262	
De opgave Waddengebied betreft meestal meerjarige projecten waarin we participeren met andere partijen en daardoor ook afhankelijk zijn van die partijen. Dat maakt het vooraf per boekjaar begroten van lasten en baten lastig. Per saldo houden we over 2020 in totaal € 796.800 over en dat heeft alles te maken met het feit dat we voor het project Dijkversterking Lauwersmeerdijk niet alle lasten aan dit jaar kunnen toerekenen. De niet bestede middelen boeken we daarom via de via bestemming van het rekeningresultaat naar 2021 om in dat jaar aan onze financiële verplichtingen voor dit project te kunnen voldoen. Het overschot op de baten (€ 262.000) betreft de in 2020 ontvangen bijdrage van het Waddenfonds voor het project Vissen voor Verbinding. Hiertegenover staat eenzelfde bedrag aan niet begrote lasten.			
- *Landschapscompensatie*	498	1	-499
Er staan tachtig projecten op de projectenkaart die stapsgewijs in planvorming komen. Negen projecten zijn 2020 in planvorming gereedgekomen en goedgekeurd maar worden in 2021 uitgevoerd, hierdoor zijn er in 2020 minder lasten geweest dan voorzien. De per saldo resterende middelen worden toegevoegd aan de reserve PLG.			
- *Verkoopopbrengsten gronden*	0	-448	448
We hebben de kans gekregen en benut om enkele gronden van onze voorraad te verkopen. We hebben echter minder grond kunnen verkopen dan ingeschat, ze blijven in voorraad. De opbrengsten gebruiken we voor de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland en worden daarom verrekend met de reserve PLG.			

- *Verbinden natuur* We hebben in 2020 enkele faunapassages gerealiseerd in eigendommen van gemeenten. De administratieve afwikkeling (onder andere vanwege technische aanvullende vragen van de wegbeheerder) met overdracht middelen voor beheer en onderhoud moet nog plaatsvinden. Dat doen we in 2021. De grote faunapassage in de A28 is niet in 2020 aangelegd vanwege de complexiteit in de uitvoering (er moet onder andere een hoofdtransport-leiding van het drinkwaterbedrijf verlegd worden en er zijn aanvullende verkeerstechnische maatregelen nodig). Dit gebeurt in 2021. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve PLG.	407		-407
- *Natuurbeheer* Op het budget voor Natuurbeheer hebben we per saldo een bedrag van € 350.000 overgehouden dat we verrekenen met de reserve PLG. Bij openstellingen is niet exact in te schatten in welke mate subsidies worden aangevraagd.	312	38	-350
- *Natuurcompensatie* De technische uitwerking voor natuurcompensatie is complex vanwege veel maatwerk in het veld en het gebiedsproces met betrokken partijen en eigenaren moet zorgvuldig worden doorlopen. Hierdoor zijn er in 2020 minder kosten gemaakt dan voorzien. De baten betreffen de declaraties die we conform de overeenkomst indienen bij TenneT. De per saldo resterende middelen worden toegevoegd aan de reserve PLG.	-295	392	-97
- *Schade-uitkering Faunafonds* De tegemoetkomingen faunaschade kunnen per jaar fluctueren. Dit als gevolg van wisselende gewasprijzen en aan- of afwezigheid van schade veroorzakende dieren. De faunaschade wordt landelijk geregistreerd en uitbetaald. Hiervan krijgen we pas achteraf de eindafrekening. Het is moeilijk vooraf in te schatten of we geld terugontvangen of moeten nabetalen. Tot nu toe is ons € 302.000 minder in rekening gebracht dan begroot. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve PLG.	302		-302
- *Vertraging rietproef* In 2020 heeft de rietproef Lauwersmeer niet kunnen plaatsvinden. Dit als gevolg de extreem natte periode. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve PLG.	215		-215
- *Stikstof/biodiversiteit* Van de bij de Kadernota 2020-2024 beschikbaar gestelde middelen voor Stikstof/biodiversiteit hebben we bij de Najaarsmonitor 2020 € 700.000 overgeboekt van 2020 naar 2021. Dat overgeboekte bedrag blijkt nu te hoog te zijn geweest. De veranderende werkelijkheid in 2020 was met name dat een groot aantal rechtszaken gevoerd moesten worden. De ontstane overschrijding willen we via de bestemming van het rekeningresultaat dekken uit het budget van 2021.	-87		
- *Verwervingsprocedures* Voor de werving van de laatste schakels in het natuurnetwerk hebben we aanvullende instrumenten. De afwikkeling van twee procedures (onder andere juridische afwikkeling schadeloosstelling) loopt gedeeltelijk door naar 2021. De rechtbank is hierin bepalend. Daardoor er minder lasten zijn geweest in 2020. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve PLG.	129		-129
- *Projecten Biodiversiteit* We hebben in 2020 meerdere subsidieaanvragen ontvangen en toegekend voor projecten die niet zijn gestart in 2020. De lasten mogen dan niet op 2020 drukken. De projecten betreffen biodiversiteit. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve PLG.	119		-119
- *Lagere bijdrage aan IPO GWO* Deze kosten voor de IPO-begroting vielen iets lager uit dan begroot. De restantmiddelen worden toegevoegd aan de reserve PLG.	59		-59

- *Overig*	185	-11	63
- *Apparaatskosten*	-98		
Totaal verschil	**7.087**	**-4.281**	**-620**
Landbouw			
- *Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland*	1.094	-155	-749
Ten tijde van de Najaarsmonitor 2020 was de verwachting dat in 2020 aan een kennisconsortium een subsidie van circa € 1 miljoen verstrekt zou worden, ten laste van de Regiodeal. Deze subsidieaanvraag hebben we in 2020 niet ontvangen. Deze aanvraag is in februari 2021 ontvangen, de verwachting is dat deze in 2021 alsnog wordt toegekend. Verder was de verwachting dat € 100.000 bijgedragen zou worden aan het Drents Plateau in 2020. Ook hiervoor geldt dat dit in 2021 gaat plaatsvinden. De niet bestede DU-middelen (in totaal € 749.200) worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten. De per saldo resterende middelen (€ 179.300) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.			
- *Projecten Provinciale Meefinanciering*	532		-532
Vanuit de reserve Provinciale Meefinanciering wordt bijdragen aan onder andere subsidies op het gebied van landbouw. In de tweede helft van 2020 zijn minder subsidies verleend dan dat we ten tijde van de Najaarsmonitor 2020 hadden voorzien, onder andere veroorzaakt door de coronacrisis. Het resultaat wordt verrekend met de reserve Provinciale Meefinanciering.			
- *Bijzondere Leerstoel Natuurinclusieve Landbouw*	67		
In 2018 is besloten om € 200.000 beschikbaar te stellen voor de oprichting van een bijzondere leerstoel Natuurinclusieve Landbouw aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Deze leerstoel is gestart in 2020. Bij de Rekening 2019 is besloten om hiervoor € 40.000 per jaar voor de jaren 2020-2024 in de begroting op te nemen. Dit is administratief niet uitgevoerd. Het beschikbaar stellen van deze subsidie aan de RUG is wel schriftelijk bevestigd. Gevolg is dat onterecht andere kosten in 2020 (in totaal € 92.604) uit dit krediet zijn gedekt, die uit één of meerdere andere kredieten binnen de productgroep landbouw hadden moeten worden gedekt. In feite zou er dus € 160.000 ruimte moeten zijn, wat echter maar € 67.000 is geworden doordat er € 93.000 aan kosten op dit krediet terecht zijn gekomen. Deze € 160.000 zou voor € 40.000 verdeeld moeten worden over de jaren 2021-2024. Dit wordt gedeeltelijk hersteld door het doen van een overboekingsvoorstel. In 2021 zal nog voor circa € 41.000 aan dekking moeten worden gezocht voor het laatste jaar (2024).			
- *DU Agrariërs met complexe problematiek*	62		
De provincie Groningen heeft € 62.000 via een decentralisatie-uitkering (Provinciefonds) ontvangen voor de aanpak voor agrariërs die met complexe problematiek te maken krijgen als gevolg van de gaswinning. De inzet voor deze aanpak is gedekt vanuit middelen gaswinning (programma 2). De niet bestede middelen vallen vrij ten gunste van het rekeningresultaat.			
- *Verduurzaming innovatieve landbouw*	-60		
In 2020 is middels een begrotingswijziging bij de najaarsmonitor een deel van het budget 2020 overgeheveld. De besteding op dit budget heeft gekruist met de overheveling naar 2021. Hierdoor is er te veel overgeheveld naar 2021 en is in 2020 een nadeel ontstaan.			
- *Overig*	-18	-7	20
- *Apparaatskosten*	-270	-1	
Totaal verschil	**1.407**	**-163**	**-1.261**
Totaal verschillen programma	**8.494**	**-4.444**	**-1.881**

4. Bereikbaarheid

Inleiding

Het programma Bereikbaarheid heeft als doel:

Ons mobiliteitsbeleid heeft tot doel om ruimtelijke functies met elkaar te verbinden zodat mensen en goederen zich vlot, veilig en duurzaam van de ene naar de andere plek kunnen verplaatsen. Een goede bereikbaarheid van steden en dorpen is van belang voor de leefbaarheid en verdere ontwikkeling van onze provincie.

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
1. Infrastructuur
2. Openbaar vervoer.

Bereikt in 2020

In 2020 zijn er op het gebied van mobiliteit diverse mooie mijlpalen bereikt. Zo is de startnotitie voor het Programma Mobiliteit Provincie Groningen (PMPG) door uw Staten vastgesteld (30 september 2020) en is aansluitend gestart met een intensief participatietraject voor dit programma zowel intern als extern. Daarnaast is het uitvoeringsprogramma Fiets door ons vastgesteld, hebben we een groot aantal hubs verder kunnen opwaarderen en heeft het innovatienetwerk hive.mobility nog meer strategische partners weten te inspireren om zich aan te sluiten en mooie projecten aan te dragen.

Infrastructuur

Ook binnen het grootste infraproject van onze provincie Aanpak Ring Zuid, waren belangrijke momenten te vieren: in 2020 werd de Helperzoomtunnel opengesteld. Ook is inmiddels 94% van de damwanden ingetrild. In juli 2020 is met Combinatie Herepoort (CHP) overeenstemming op hoofdlijnen bereikt over de financiën. Uitwerking van de gemaakte afspraken in een Vaststellingsovereenkomst lukte uiteindelijk niet meer in 2020 maar is in januari 2021 afgerond.
In het afgelopen jaar zijn er ook diverse successen geboekt binnen de programma's wegen en vaarwegen. Zo hebben uw Staten ingestemd met het vervolgen van de projecten Westelijke Ringweg en de Blauwe Roos naar de volgende fase en is ingestemd met het nieuwe Beleidskader Beheer en Onderhoud.
Daarnaast is het project Verbetering Busverbinding Corridor West afgerond en daarmee is de infrastructuur voor de bus van en naar Leek en Hoogkerk dusdanig aangepast dat de busroute toekomstbestendiger, robuuster én veiliger is geworden.
Ook is een deel van de vaarwegen verder aangepakt, zoals de verbetering van de boordvoorzieningen van het Winschoterdiep en is het baggerwerk van het Hoendiep en Aduarderdiep afgerond.

Openbaar vervoer

Bij de start van de busconcessie Groningen-Drenthe zijn in 2020 tientallen zero-emissiebussen en HVO-bussen ingestroomd waarmee onder normale (niet-corona) omstandigheden 85% CO_2-reductie zou zijn gerealiseerd. Ook met betrekking tot het verduurzamen van de regionale treindiensten zijn in 2020 de eerste stappen gezet. Zo heeft een pilot met een waterstoftrein en een pilot met twee bestaande treinen op HVO-biodiesel plaatsgevonden. Ook zijn er in de bestaande treinen pilots uitgevoerd met ATO level 2 (Automatic Train Operation).
Helaas waren er niet alleen successen te vieren: de coronacrisis heeft vanaf maart 2020 een enorme impact gehad op het openbaar vervoer. Het heeft geleid tot een drastische afname van het gebruik van het openbaar vervoer. Landelijk hebben alle provincies met het Rijk over 2020 afspraken kunnen maken over compensatie van gederfde reizigersinkomsten via een beschikbaarheidsvergoeding.

4.1. Infrastructuur

Beleidsdoel Fiets

Meer mensen op de fiets, om daarmee bij te dragen aan de bereikbaarheid van onze provincie, aan duurzaamheid en aan de gezondheid van onze inwoners, daarnaast een afname van het aantal (ernstige) ongevallen met betrokkenheid van fietsers

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Klanttevredenheid doorfietsroutes minimaal een 8 [1)]	7,9	7,9	n.v.t.	7,7 [1)]	≥ 8,0	≥ 8,0	≥ 8,0	
Beoordeling fietsvoorzieningen bij overstappunten minimaal een 7,5	n.v.t.	n.v.t.	7	n.v.t.	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5	
Daling aantal fietsdoden met 47% t.o.v. 2002 (2002: 5 doden)	2	2	2	n.n.b.	max. 3	max. 3	max. 3	
Daling aantal ziekenhuisgewonden (fiets) met 34% t.o.v. 2002 (2002: 126 ziekenhuisgewonden)	167	156	134	n.n.b.	max. 83	max. 83	max. 83	
Gemiddeld aantal verplaatsingen per fiets per persoon per dag [2)] (2014=0,85 2015=0,83 2016=0,71)	0,84	0,92	0,87	n.n.b.				0,94
Gemiddelde afgelegde afstand (km) per fiets per persoon [2)] (2014=3,07 2015=3,41 2016=2,38)	3,07	3,50	3,45	n.n.b.				3,37

1) Dit betreft het oordeel van de gebruikers van de doorfietsroute Assen-Groningen tussen Haren en Groningen. Om het (prima) cijfer nog iets te verhogen werken we dit jaar nog aan het verhogen van de aantrekkelijkheid van dit deel van de doorfietsroute (scoorde in het onderzoek een 6,9).

2) Streefwaarden over tussenliggende jaren zijn niet opgenomen in de fietsstrategie. De realisatiegegevens komen van het CBS. Zij doen jaarlijks een 'Onderzoek Verplaatsingen in Nederland' (OViN). De gegevens over 2020 zijn op moment van vaststelling van deze jaarrekening nog niet beschikbaar.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Meer mensen op de fiets, om daarmee bij te dragen aan bereikbaarheid van onze provincie, duurzaamheid, gezondheid van onze inwoners en afname van het aantal (ernstige) ongevallen met betrokkenheid van fietsers (vanaf 2020 intensiveren uitvoering fietsbeleid).		

Resultaat 2020 - Oplevering nieuw uitvoeringsprogramma Fiets voor de periode 2020-2023 en start uitvoering nader te bepalen maatregelen (waaronder fietsparkeren en verkeersveiligheid) en activiteiten die fietsgebruik bevorderen;	**groen**	*Resultaat 2020* - Wij hebben het Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023 op 6 oktober 2020 vastgesteld. Hierover hebben we uw Staten per brief geïnformeerd.
- Uitvoeren laatste jaar lopende uitvoeringsprogramma Fiets;	**groen**	- In 2020 zijn nog verschillende projecten uit het Uitvoeringsprogramma Fiets 2017-2020 uitgevoerd, waaronder: o uitbreiding van de mogelijkheid om een e-bike uit te proberen naar de rest van de provincie; o pilot met het fietsstimuleringsspel HiBike op verschillende basisscholen; o eerste fietstellingen volgens de nieuwe telstrategie; o afronding onderzoek ongevallen langzaam verkeer (samen met UMCG), verkenning samenwerkingskansen met Duitsland (Bike No Borders); o realisatie pilot met elektrische leenfietsen op P+R Hoogkerk; o aanpak verschillende fietsoversteken over provinciale wegen en de aanpak van as- en kantmarkering op verschillende fietspaden (in combinatie met onderhoud). Logischerwijs zijn er ook projecten die in dit laatste jaar (of eerder) zijn opgestart en hun uitvoering (deels) in 2021 kennen zoals: o realisatie van de doorfietsroutes naar Winsum, Assen en Leek; o fietsenstallingen bij bushaltes; o aanpak van de fietsroute Hoogezand-Groningen; o verbetering van de herkenbaarheid van de doorfietsroutes.
- Doorfietsroute Groningen-Leek: Bestuurlijk overleg is opgestart waarbij we gezamenlijk kijken hoe het tracé eruit zou moeten komen te zien. We verwachten in het najaar 2019 hierover tot een gezamenlijk besluit te komen. Onze inzet is daarna uw Staten zo spoedig mogelijk een realisatiebesluit voor te leggen;	**groen**	- Wij hebben eind februari uw Staten de voordracht realisatiebesluit toegestuurd. Op basis hiervan hebben uw Staten op 10 juni 2020 het realisatiebesluit genomen.
- Continuering inzet fietsmakelaar; de fietsmakelaar heeft de rol om gemeenten te ondersteunen en enthousiasmeren op het gebied van fietsbeleid;	**groen**	- Tot genoegen van de gemeenten is het contract van de fietsmakelaar verlengd en daarmee is de inzet bestendigd.

Resultaat 2020-2023 - Aanleg van fietsinfrastructuur en uitvoeren andere maatregelen/activiteiten die fietsgebruik stimuleren.	groen	*Resultaat 2020-2023* - Zoals hiervoor aangegeven hebben wij op 6 oktober 2020 het Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023 vastgesteld. Eind 2020 zijn verschillende projecten uit dit uitvoeringsprogramma volgens planning opgestart, zoals: o voorverkenning van het fietsnetwerk; o communicatieplan Doortrappen; o verlichting op de doorfietsroute Zuidhorn-Groningen (Söllepad-Professor Uilkensweg); o landelijk onderzoek 'Samen op het fietspad'.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren voorbelasting ten behoeve van realisatie doorfietsroute Assen-Groningen gedeelte Haren-Witte Molen;	groen	• De voorbereidende grondwerkzaamheden voor de realisatie van de doorfietsroute Assen-Groningen (deel Haren-Witte Molen) zijn afgerond.
• Planuitwerkingsbesluit doorfietsroute Assen-Groningen gedeelte Witte Molen-De Punt;	oranje	• In 2020 is de verkenningsfase inhoudelijk afgerond. Op 3 februari 2021 ligt het planuitwerkingsbesluit voor in uw Staten. Dit is iets later dan gepland. Dit heeft vooral te maken met de complexe situatie in de Glimmermadepolder waar ook grote ecologische belangen spelen en er dus een zorgvuldige afweging moest worden gemaakt (onderbouwd met een uitgebreid ecologisch onderzoek).
• Uitrollen van de strategie voor het herkenbaarder maken van de doorfietsroutes naar de steden Groningen en Assen en de hoofdfietsroutes in de stad Groningen over de (grotendeels) gerealiseerde doorfietsroutes;	rood	• Het was de bedoeling om in het voorjaar van 2020 de voorbereidingen te treffen voor de uitrol van de strategie voor de herkenbaarheid (met onder andere doorfietsroutelogo's). Echter, de in 2020 vastgestelde (landelijke) richtlijn voor bewegwijzering van doorfietsroutes (met onder andere de verplichting om F-nummers toe te passen en elke route een andere kleur te geven) maakt dat we hebben besloten om onze strategie voor de herkenbaarheid aan te passen. Een uitrol (van de strategie voor herkenbaarheid en de aanpassing van de bewegwijzering conform de nieuwe richtlijn) bleek daardoor in 2020 niet realistisch en is doorgeschoven naar 2021.

• Plaatsen en verbeteren van fietsvoorzieningen als onderdeel van de eerste fase van uitvoering van de opwaardering van bushaltes;	oranje	• De werkzaamheden aan de 'simpele' bushaltes (inclusief de fietsenstallingen) zijn inmiddels afgerond. De werkzaamheden aan de complexere bushaltes (inclusief de fietsenstallingen) worden in de periode november 2020-juni 2021 uitgevoerd. De complexiteit door de samenhang met de aanpak van de totale bushalte en het grote aantal bushaltes dat uitgewerkt moest worden heeft geleid tot een kleine vertraging.
• Veiliger maken van onze fietspaden in combinatie met groot onderhoud fietspaden, waarbij de principes van 'het vergevingsgezinde fietspad' zoveel mogelijk als uitgangspunt worden gehanteerd. Wij zijn voornemens om de fietspaden N386 (Kropswolde-De Groeve) en de N355 (Niezijl-Noordhorn) aan te pakken;	oranje groen	• N386: Er is meer voorbereidingstijd nodig om de maatregelen en het ontwerp uit te werken in verband met schade door wortelopdruk. Gekeken wordt naar een passende maatregel. Uitvoering vindt plaats in 2021. • N355: Het werk is in het najaar uitgevoerd.
• Afronding onderzoek naar onderregistratie fietsongevallen samen met het UMCG. De politie registreert niet alle fietsongevallen, om daarvan een beter beeld te krijgen vindt dit onderzoek plaats;	groen	• Het onderzoek naar ongevallen met fietsers dat wij in samenwerking met UMCG en andere ziekenhuizen in onze provincie hebben uitgevoerd is in juli 2020 opgeleverd. De resultaten zijn meegenomen in het Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023.
• Rapporteren over voortgang en effecten van de initiatieven op het terrein van de fiets op basis van de ontwikkelde monitoring.	oranje	• Als gevolg van de coronacrisis en het sterk gewijzigde verkeersbeeld, zijn verschillende onderzoeken in eerste instantie doorgeschoven van de eerste helft 2020 naar de tweede helft van 2020 en inmiddels naar 2021, zoals fietstellingen en fietsparkeerdruk metingen. Desondanks werken we wel door aan de verzameling van de andere relevante data en de ontsluiting van deze data op een dashboard. De oplevering van het dashboard verwachten we in maart 2021.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Wegen

Een wegennet van voldoende kwaliteit en veiligheid

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
De onderhoudsachterstand van de wegen bedraagt niet meer dan de landelijke norm van 7-9%	11%	10%	9%	8%	8%	7%	7%	7%

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Knelpunten MIT: Investeringen in Knijpsbrug, Blauwe Roos, doorfietsroute Groningen-Leek *Resultaat 2020*		*Resultaat 2020*
- Knijpsbrug: De verkenningsfase voor dit project is nog gaande. De verwachting is dat uw Staten zich in 2020 kunnen uitspreken over het starten van de planuitwerkingsfase.	groen	- Knijpsbrug: In verband met de burgerparticipatie waren inloopbijeenkomsten gepland maar die konden als gevolg van de coronacrisis geen doorgang vinden. Gezien de duur van de beperkende maatregelen is vervolgens gekozen om deze digitaal te organiseren. Dat heeft in juni en juli plaatsgevonden. In het najaar is de nota van reactie vastgesteld. Uw Staten hebben op 3 februari 2021 een planuitwerkings- en realisatiebesluit genomen (zie voordracht).
- Blauwe Roos (rotonde Blauwestad): Momenteel loopt de voorverkenning. De rapportage hierover wordt dit najaar met de gemeente Oldambt en RWS besproken. Op basis daarvan kan worden besloten op welke wijze de verkenningsfase wordt ingegaan. Hiervoor zal een opnamebesluit aan uw Staten worden voorgelegd. Alsdan zal 2020 in het teken staan van het doorlopen van de verkenningsfase.	groen	- Blauwe Roos (rotonde Blauwestad): Op 10 juni hebben uw Staten ingestemd met de voordracht voor het nemen van een opnamebesluit en acceptatiebesluit voor de Verkeersknoop aansluiting A7 Winschoten, Blauwe Roos en het nemen van een planuitwerkingsbesluit en reserveringsbesluit voor een aantal no-regret-maatregelen.

- Doorfietsroute Groningen-Leek: Bestuurlijk overleg is opgestart en de inzet is zo spoedig mogelijk een realisatiebesluit aan uw Staten voor te leggen. Bij positieve besluitvorming van uw Staten speelt in 2020 en latere jaren de realisatiefase. *Resultaat 2020-2023* - Knijpsbrug: Doorlopen van de verkennings- en planuitwerkingsfase afhankelijk van het tempo waarin dit verloopt start realisatie. - Blauwe Roos (rotonde Blauwestad): Doorlopen van de verkennings- en planuitwerkingsfase en afhankelijk van het tempo waarin dit verloopt start realisatie. - Doorfietsroute Groningen-Leek: Bij positieve besluitvorming door uw Staten doorlopen van de realisatiefase.	**groen** **groen** **groen** **groen**	- Doorfietsroute Groningen-Leek: Wij hebben eind februari uw Staten de voordracht realisatiebesluit toegestuurd. Op basis hiervan hebben uw Staten op 10 juni 2020 het realisatiebesluit genomen. *Resultaat 2020-2023* - Knijpsbrug: Na de afronding van de verkenningsfase in februari 2021 wordt bij positieve instemming van uw Staten van het gecombineerde planuitwerkings- en realisatiebesluit gestart met de realisatiefase. De verwachting is nog steeds dat de Knijpsbrug in 2023 gerealiseerd zal zijn.. - Blauwe Roos (rotonde Blauwestad): Doorlopen van de verkenningsfase en voor wat betreft de zogeheten no-regret-maatregelen doorlopen van de planuitwerkingsfase zodat in de loop van 2021 voor de uitvoering van deze maatregelen een realisatiebesluit aan uw Staten kan worden voorgelegd. - Doorfietsroute Groningen-Leek: Aanleg van de doorfietsroute Groningen-Leek in verschillende fasen: nadere inpassing, ruimtelijke procedure, grondverwerving, aanbesteding en uitvoering.
• Knelpunten MIT: Verbeteren bereikbaarheid *Resultaat 2020* - Smart Mobility: Met Groningen Bereikbaar is de planning, monitoring en beïnvloeding van het mobiliteitsgedrag geprofessionaliseerd. Met de huidige afspraken over Groningen Bereikbaar is die taak tot en met 2020 financieel geregeld. - Intelligente VRI's: In het BO-MIRT november 2018 is, in het kader van de landelijke aanpak smart mobility, afgesproken dat Rijk en regio's een versnelling geven aan de vervanging van conventionele verkeersregelinstallaties door nieuwe intelligente verkeersregelinstallaties, die kunnen communiceren met voertuigen, fietsers etc.	 **groen** **groen**	*Resultaat 2020* - Smart Mobility: In oktober 2020 is een nieuwe bestuursovereenkomst Groningen Bereikbaar voor de periode 2020-2024 ondertekend, waarmee de werkzaamheden van Groningen Bereikbaar tot en met 2024 zijn geregeld. - Intelligente VRI's (iVRI's): Provincie Groningen vervangt in de periode 2020-2023 naar verwachting een achttal VRI's. Deze worden bij vervanging in elk geval iVRI-ready gemaakt, dat wil zeggen geschikt om daar op een later moment de iVRI-modules aan toe te voegen. Het daadwerkelijk installeren van iVRI-modules laten wij afhangen van de leerervaringen met de eerste iVRI's.

Op dit moment wordt bij de provincie en de gemeente Groningen geïnventariseerd welke conventionele VRI's voor vervanging in aanmerking komen. Op basis van deze longlist zullen vervolgens nadere keuzes worden gemaakt over welke VRI's wanneer worden vervangen. *Resultaat 2020-2023* - Smart Mobility: Continueren Groningen Bereikbaar en de ervaringen die zijn opgedaan binnen Groningen Bereikbaar zoals anders roosteren, anders benutten, inzetten op fiets en OV verder uitrollen naar andere delen van de provincie. - Intelligente VRI's: Afhankelijk van besluiten over aantallen, locaties, impact, uitroltempo als ook financieringsverdeling.	 **groen** **groen**	Na het ondertekenen van de verwerkersovereenkomsten in het kader van de privacybescherming worden de functionaliteiten van de eerste tranche iVRI's op de Ring West aangezet en beproefd. *Resultaat 2020-2023* - Smart Mobility: Met de in oktober 2020 afgesloten bestuursovereenkomst Groningen Bereikbaar is ruimte gemaakt voor de uitrol van de activiteiten in andere delen van de provincie. Voortzetten en verbreden van de Minder Hinder-aanpak via Groningen Bereikbaar is ook afgesproken in het BO-MIRT van 26 november 2020, met als doel het structureel borgen van een dergelijke samenwerking in Noord-Nederland. Momenteel zijn wij dit aan het uitwerken voor onze provincie, onder andere vanuit het uitvoeringsprogramma en ketenmobiliteit. - Intelligente VRI's (iVRI's): De nieuwe VRI N386 Rengerslaan in Hoogezand-Sappemeer is als eerste in 2020 iVRI-ready gemaakt. Tot en met 2023 wordt een achttal VRI's vervangen en iVRI-ready gemaakt.
• Nieuw provinciaal MIT *Resultaat 2020* - Er wordt gewerkt aan het opstellen van een Regionaal Mobiliteitsplan (RMP). Middels dit plan gaan we invulling geven aan afspraken uit het Klimaatakkoord. Daarnaast wordt in dit plan onze mobiliteitsstrategie opgenomen. Insteek is om dit nieuwe plan te voorzien van uitvoeringsprogramma's. In het verlengde hiervan zullen wij werken aan de totstandkoming van een Regionaal Mobiliteitsfonds waar wij niet langer investeringen willen opdelen in modaliteiten maar voor een benadering kiezen waar mobiliteit als geheel centraal staat.	**oranje**	*Resultaat 2020* - De mobiliteitsstrategie wordt onderdeel van het Programma Mobiliteit Provincie Groningen. Uw Staten hebben op 30 september 2020 ingestemd met de voordracht Startnotitie Programma Mobiliteit. De uitvoering van het Klimaatakkoord in de vorm van een Regionaal Mobiliteitsplan (RMP) blijft daarnaast bestaan. Ook uitwerking van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) valt hieronder. Ten dienste van zowel het Programma Mobiliteit als het RMP zijn we in het najaar van 2020 gestart met een participatietraject (met enige vertraging als gevolg van corona).

• Adequaat beheer en onderhoud provinciale infrastructuur *Resultaat 2020* - Het huidige Meerjarenprogramma beheer en onderhoud provinciale infrastructuur 2017-2020 loopt volgend jaar af. De wijze waarop de reguliere en de via de Kadernota 2019-2023 beschikbaar gekomen aanvullende middelen vanaf 2021 worden ingezet zal tot uitdrukking komen in het meerjarenprogramma 2021-2024. *Resultaat 2020-2023* - Adequaat beheer en onderhoud provinciale infrastructuur.	**groen** **groen**	*Resultaat 2020* Uw Staten hebben in de vergadering van 30 september 2020 ingestemd met de voordracht over het Beleidskader Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur. Wij hebben, uitgaande van dit beleidskader, het Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur 2021-2024 opgesteld en vastgesteld. Dit uitvoeringsprogramma is via een brief d.d. 8 december 2020 naar uw Staten gestuurd. *Resultaat 2020-2023* - Adequaat beheer en onderhoud provinciale infrastructuur door het uitvoeren van het Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud 2021-2024.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren ombouw Ring Zuid Groningen;	**rood**	• Het project Aanpak Ring Zuid heeft drie jaar vertraging opgelopen. Onder leiding van de commissie Hertogh zijn afspraken gemaakt waarmee een stabiele basis is gelegd voor het verdere verloop van het project. In juli 2020 is over de financiële angel een overeenkomst op hoofdlijnen bereikt, die is uitgewerkt in een vaststellingsovereenkomst. Medio januari 2021 is deze ondertekend en is een voordracht voor een extra bijdrage aan het project door uw Staten op 3 februari jl. vastgesteld.
• Starten verkenning Ring West Groningen;	**groen**	• Wij hebben eind maart de voordracht voor het afronden van de voorverkenning en het starten van de verkenning Ring West aan uw Staten toegezonden. Uw Staten hebben op 30 september 2020 conform ons voorstel besloten, hiermee is de verkenning gestart.
• Nemen realisatiebesluit N33 Midden;	**rood**	• Op 9 juni 2020 heeft de minister het ontwerp-tracébesluit (OTB) ondertekend. Van 27 augustus tot en met 7 oktober 2020 lag het OTB ter visie.

		Het nemen van een realisatiebesluit zal volgens de huidige planning in het najaar 2021 plaatsvinden. Start realisatie is nu voorzien in 2023 (was 2022). Er wordt gewerkt aan het Tracébesluit en Nota van Antwoord. Met het vaststellen van de voordracht voor een extra bijdrage aan de Aanpak Ring Zuid, wordt een deel van die extra bijdrage onttrokken aan de middelen voor het project N33 Midden. Desondanks kiest het college ervoor de voorbereiding van het project N33 Midden voort te zetten en in 2021 een realisatiebesluit (provincie) en Tracébesluit (Rijk) te laten nemen. Het is onzeker wanneer er helderheid is over de financiële dekking van het project en de minister het Tracébesluit kan nemen.
• Doorlopen verkenningsfase doorstroming Blauwe Roos;	**groen**	• Uw Staten hebben op 10 juni 2020 de voordracht Blauwe Roos voor het doorlopen van de verkenningsfase en voor wat betreft de zogeheten no-regret maatregelen het doorlopen van de planuitwerkingsfase vastgesteld.
• Vernieuwen Ellerhuizerbrug over het Boterdiep (N994);	**rood**	• De voorbereidingen zijn volop gaande. Onderzoeken over de concreet te nemen maatregelen zijn uitgevoerd, hieruit blijkt dat er aanvullende middelen nodig zijn. Middels een aparte voordracht aan uw Staten komen wij hier op terug.
• Uitvoeren projecten beheer en onderhoud, onder andere: - N995 Traject Bedum-Onderdendam: Groot onderhoud asfaltverharding met asfaltwapening (onder voorwaarde van positieve besluitvorming Provinciale Staten over dit instandhoudingsknelpunt uit het provinciale MIT); - N982 Traject Oldehove - Ronde Zwijnshok: Deels reconstructie en deels groot onderhoud asfaltverharding (onder voorwaarde van positieve besluitvorming Provinciale Staten over dit instandhoudingsknelpunt uit het provinciale MIT);	**oranje** **groen**	- Het project is in voorbereiding. Tijdens de voorbereiding is gebleken dat er aanvullende onderzoeken (archeologie en constructie) nodig zijn. Aanpassingen binnen de bebouwde komgrenzen van Onderdendam die in overleg met de verkeerscommissie van het dorp worden bepaald, worden in dit werk meegenomen. Het werk zal naar verwachting medio 2021 worden uitgevoerd. - Het project is uitgevoerd.

- N361 Traject vanaf Adorp-Sauwerd: Groot onderhoud asfaltverharding in combinatie met herinrichting Sauwerd;	groen	- Het project is uitgevoerd.
- N386 Traject Kropswolde - De Groeve: Groot onderhoud asfaltverharding hoofdrijbaan en fietspad;	oranje	- Het grootste deel van het groot onderhoud aan de hoofdrijbaan is in het najaar 2020 uitgevoerd. Voor de aanpak van het fietspad is meer voorbereidingstijd nodig om de maatregelen uit te werken in verband met schade door wortelopdruk. Dit in relatie tot het mogelijk verwijderen van bomen. Er wordt gekeken naar een integrale en toekomstbestendige aanpak, dit vergt meer voorbereidingstijd.
- N363 Traject Ranum-Uithuizermeeden: Groot onderhoud asfaltverharding in combinatie met herinrichting Uithuizen;	oranje	- Het werk is opgedeeld in drie delen. De eerste twee delen en een deel van het derde deel is uitgevoerd. Uitvoering van het allerlaatste stuk heeft niet kunnen plaatsvinden in 2020 in verband met teveel overlast voor de omgeving en zal in 2021 worden uitgevoerd.
- N355 Traject Niezijl-Noordhorn: Groot onderhoud asfaltverharding hoofdrijbaan en fietspad;	groen	- Het project is uitgevoerd.
- Vervanging sluisdeuren Robbengatsluis (buiten ebdeuren) door ultrahogesterktebeton (UHSB) deuren (innovatief project) en vervanging van de stalen stormvloeddeuren;	oranje	- De ebdeuren worden in het begin van 2021 geplaatst. In 2020 waren een aantal benodigde materialen niet leverbaar in verband met de pandemie.
- Waterhuizerbrug: Aanbrengen van slijtlaag op houten dek, conserveren van staaloppervlak en leuningwerk en vervangen 'wrijfgordingen';	groen	- Het project is uitgevoerd.
- N996 Middelstum-N46: Groot onderhoud vervangen deklaag;	groen	- Het project is uitgevoerd.
- Conserveren staalconstructie Rengersbrug, vervangen slijtlaag;	groen	- Het project is uitgevoerd in combinatie met groot onderhoud aan de VRI-locatie Rengersbrug en de N386 (A7-Rengersbrug).
- Groot onderhoud viaduct Oomsberg in N366;	groen	- Het werk is uitgevoerd.
- Vervangen geluidscherm nabij tunnel Moersloot en De Maten (N366).	oranje	- Het werk is in voorbereiding. Wij kijken nog eens goed naar de geluidsnormen en de omgeving alvorens wij deze geluidsschermen vervangen.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Verkeersveiligheid

Betere verkeersveiligheid in de hele provincie Groningen

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Maximaal 25 verkeersdoden in de provincie Groningen in 2020	25	23	19	20	max. 25			
Maximaal 300 ziekenhuisgewonden in de provincie Groningen in 2020	463	430	400	395	max. 300			

De definitieve realisatiegegevens komen jaarlijks in het vierde kwartaal van het daaropvolgende jaar beschikbaar. Deze gegevens zijn afkomstig van de landelijke dienst WVL. De gegevens over 2020 zijn voorlopige cijfers.
NB. Voor verkeersgewonden is in de loop der jaren wel een daling te zien maar is de streefwaarde van maximaal 300 niet behaald. In het nieuwe beleidsplan verkeersveiligheid zullen we in het kader van het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 nadere invulling geven aan ons beleid om de verkeersveiligheid verder te verbeteren en een extra impuls te geven.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Inzetten op verkeersveiligheid in relatie tot de fiets;	groen	• In het op 6 oktober 2020 vastgestelde Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023 is volop aandacht voor verkeersveiligheid. Zo wordt met de 3E-aanpak (mix van voorlichting/educatie, handhaving en infrastructuur) de fietsroute Hoogezand-Groningen veiliger gemaakt. Wij verwachten dat medio 2021 de infrastructurele maatregelen zullen zijn afgerond. Daarnaast hebben wij in samenwerking met UMCG en andere ziekenhuizen in onze provincie onderzoek gedaan naar ongevallen met fietsers. In juli 2020 hebben wij dit onderzoek afgerond. Verder verwijzen we naar het beleidsdoel Fiets waar is aangegeven dat in combinatie met groot onderhoud een aantal fietspaden vergevingsgezind worden ingericht. Het Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023 is deels een uitwerking van de Fietsstrategie maar ook van het nieuwe landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV2030). Een onderdeel in het SPV2030 is de risico gestuurde aanpak. Dit is ook onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023.

• Ondersteunen gemeenten bij het weghalen van onbeveiligde spoorwegovergangen.	groen	• Vanuit het NABO-programma pakken wij een faciliterende en coördinerende rol om NABO's (Niet Actief Beveiligde Overwegen) van maatregelen te voorzien. ProRail en de gemeenten zijn 'in the lead' voor de aanpak van NABO's. De focus in het NABO-programma ligt op de openbaar toegankelijke NABO's. In de provincie Groningen hadden wij bij de start van het programma 36 openbare NABO's. Hiervan zijn er inmiddels 19 van een maatregel voorzien. Een groot deel hiervan ligt in de voormalige gemeente Winsum; daar is de NABO-aanpak afgerond. Er resteren nu nog openbaar toegankelijke NABO's in: • de voormalige gemeente Bedum (onderdeel van project Rondweg Bedum); • de gemeente Westerkwartier (onderdeel van project Extra Sneltrein Groningen-Leeuwarden); • de gemeente Midden-Groningen; • de gemeente Het Hogeland (gemeentelijk project in uitvoering); • in de voormalige gemeente Loppersum. Voor de NABO's bij Loppersum geldt dat hier nog gesproken wordt over de maatregelen. Door de coronacrisis is de afstemming met de omgeving moeizamer hetgeen vertraging oplevert. Er resteert nog een aantal stationsoverpaden die ProRail uiterlijk in 2023 beveiligd wil hebben.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Opstellen nieuw uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid provinciale wegen (MUP) 2021-2024;	oranje	• De voorbereidingen om te komen tot het nieuwe Uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid provinciale wegen (MUP) 2021-2024 zijn volop gaande. Bij een deel van de projecten liften we mee met het onderhoud. Het Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur 2021-2024 is in het najaar 2020 vastgesteld, nadat uw Staten zich hebben uitgesproken over het Beleidskader Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur. Wij verwachten daarom in 2021 het nieuwe MUP te kunnen vaststellen.

		Zowel het MUP 2021-2024 als ook het Beleidskader Beheer en Onderhoud zullen als bouwstenen worden gebruikt voor het op te stellen Programma Mobiliteit Beleid provincie Groningen.
• Uitvoeren projecten die zijn ondergebracht in het Meerjarenuitvoeringsprogramma verkeersveiligheid provinciale wegen (MUP) 2017-2020 zoals: - Herinrichten komtraverse Uithuizen (N363) in samenhang met groot onderhoud; - Continueren 3E-aanpak N361 (door mix van infrastructuur, voorlichting/educatie en handhaving); - Verbeteren van fietsoversteken op de N363 in samenhang met groot onderhoud. Het gaat dan om de kruising met de Wadwerderweg, de Streeksterweg en de Zijlsterweg.	**groen** **groen** **oranje**	- Het groot onderhoud asfaltverharding in combinatie met herinrichting Uithuizen) is eind 2020 uitgevoerd. - De aanpak is ook in 2020 gecontinueerd en wordt in 2021 afgebouwd na het gereedkomen van de aanpassingen aan de weg. - De fietsoversteken Andelsterweg en Zijlsterweg zijn inmiddels gerealiseerd. De aanleg van de andere twee fietsoversteken staan gepland voor het tweede kwartaal van 2021.
• Uitvoeren van activiteiten die zijn ondergebracht in het door het Verkeer- en Vervoerberaad (VVB) Groningen nog vast te stellen Werkplan 2020, zoals: - verzorgen van verkeerseducatie-activiteiten op basisscholen en scholen van voortgezet onderwijs;	**oranje**	• Het VVB Werkplan 2020 is op 28 februari 2020 door de stuurgroep van het VVB vastgesteld. - Voor de doelgroep basisscholen (4 tot en met 12 jaar) werd er in VVB-verband in 2020 op ingezet dat 41.000 leerlingen met verkeerseducatie-activiteiten bereikt worden. Het VVB geeft aan 23.500 leerlingen te hebben bereikt. Te denken valt hierbij aan lessen over de dode hoek bij vrachtwagens, over omgaan met landbouwverkeer en smartphonegebruik. Door de coronacrisis is het grootste deel van de activiteiten op scholen tot de zomervakantie komen te vervallen. Hierdoor is het niet gelukt de doelstelling voor het aantal te bereiken leerlingen in 2020 te halen. - Bij de scholen van voortgezet onderwijs (12 tot en met 16 jaar) werd er in 2020 op ingezet om 12.500 leerlingen te bereiken. Het VVB geeft aan 4.500 leerlingen te hebben bereikt. Hierbij ging het onder andere om lessen over veilig uitgaan en drank/drugs in het verkeer en (groeps)gedrag in het verkeer. Door de coronacrisis is het grootste deel van de activiteiten op scholen tot de zomervakantie komen te vervallen. Hierdoor is het niet gelukt de doelstelling voor het aantal te bereiken leerlingen in 2020 te halen.

- geven van voorlichting over alcohol op straat, festivals en tijdens politiecontroles;	**rood**	- Door de coronacrisis komen tot nader order activiteiten op straat en festivals te vervallen. Hierdoor is de doelstelling voor het aantal te bereiken deelnemers in 2020 niet gehaald.
- geven van voorlichting over afleiding door mobiele telefoons in de auto en op de fiets en het verbod op gebruik van elektronische apparatuur op de fiets;	**rood**	- Door de coronacrisis komen tot nader order ook deze voorlichtingsactiviteiten te vervallen. Hierdoor is de doelstelling voor het aantal te bereiken deelnemers in 2020 niet gehaald.
- geven van voorlichting en praktijkgerichte clinics gericht op veilig gebruik van de e-bike voor 65-plussers.	**rood**	- Door de coronacrisis zijn alle activiteiten geannuleerd. Omdat het hier een doelgroep betreft die meer risico loopt bij het coronavirus. Ook hier wordt de doelstelling voor het aantal te bereiken deelnemers in 2020 niet gehaald.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Vaarwegen

Een vaarwegennet van voldoende kwaliteit en veiligheid

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

In de Nota beheer provinciale vaarwegen Groningen 2011-2020 is geen beleidshorizon opgenomen waarbinnen de knelpunten moeten worden opgelost. Dit betekent ook dat per kalenderjaar geen indicatoren zijn vastgelegd.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Afronden uitvoeren damwandwerkzaamheden in het Winschoterdiep;	groen	• De damwandwerkzaamheden in het Winschoterdiep tussen Hoogezand en Waterhuizen zijn afgerond.
• Uitvoeren kadewerkzaamheden en roeioevers in het Noord-Willemskanaal;	oranje groen	• Kadewerkzaamheden: In het najaar 2020 is de voorbelasting aangebracht. De aannemer is nu bezig met het vervangen van de kleibekleding en in het najaar van 2021 is de verwachting dat de uitvoering van de fietspadverharding zal starten. Dit is overigens afhankelijk van het zettingsproces van de voorbelasting. • Roeioevers: Delen van de beschoeiing zullen volgens afspraak worden gewijzigd in een stortsteenoever. De uitvoering is eind 2020 gestart en de verwachting is dat het werk in april 2021 afgerond zal zijn.
• Voorbereiden en uitvoeren baggerwerk in het Winschoterdiep;	oranje	• De aanbesteding vindt plaats in het eerste kwartaal 2021. Vanwege het stormseizoen start de uitvoering in april en moet het zijn afgerond in oktober 2021.

• Afronden baggerwerk Aduarderdiep en Hoendiep;	groen	• Het baggerwerk in het Aduarderdiep en het Hoendiep is afgerond.
• Voorbereiden baggerwerk Reitdiep.	oranje	• De bedoeling was dat de voorbereiding van het baggerwerk in 2020 zou starten. Het is gebruikelijk dat dit soort complexe en veelomvattende werken enkele jaren voorbereidingstijd vergen. Echter, in 2020 zijn de voorbereidingen van dit project niet opgestart. Vanwege kosteneffectiviteit is er besloten om te schuiven in de programmering; de voorbereiding zal nu op korte termijn starten. In 2022 zal de uitvoering van het baggerwerk plaatsvinden.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

4.2. Openbaar vervoer

Beleidsdoel OV

Een dekkend netwerk van openbaar vervoer bestaande uit HOV+-basisnet en aanvullend vervoer, van voldoende kwaliteit en veiligheid

Indicatoren	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Klantwaardering regionaal openbaar vervoer waarvoor provincie concessie verleent (trein respectievelijk bus) [1]	7,5 resp. 7,7	7,5 resp. 7,6	7,6 resp. 7,7	7,6 [2] resp. 7,9	7,5 resp. 7,5			
Landelijke waarde	7,6	7,7	7,8	7,8 [2]				
Eigen indicatoren								
Reizigersgroei HOV					2%			
Reizigersgroei OV geheel					1%			
a. HOV - trein (reizigerskilometers)	239,9 mln.	242,4 mln.	247,5 mln.	n.n.b.				
b. HOV - bus (passagiers)	12,9 mln.	12,7 mln.	13,0 mln.	6,2 mln.				
c. Overig OV (GD en KLOV) (passagiers) [2]	13,1 mln.	12,8 mln.	13,0 mln.	6,5 mln.				
Daling CO_2-uitstoot bus (ten opzichte van 2016) [3]	112 gram	113 gram	112 gram	23,7 gram	85%	90%	90%	90%
Aantal te realiseren hubs (cumulatief) [4]	0	3	3	26	34	34	34	34

1) Bron: OV-klantenbarometer, zie waarstaatjeprovincie.nl.
2) De cijfers over 2020 hebben betrekking op het eerste kwartaal. Vanwege de coronacrisis zijn de metingen met enquêteurs in zowel bussen en treinen op 12 maart 2020 beëindigd.
3) Deze indicator heeft betrekking op een daling van de uitstoot CO_2 per reizigerskilometer. De toename vanaf 2020 wordt veroorzaakt door het laten instromen van tientallen zero-emissiebussen en het gebruik van HVO-biodiesel.
4) De streefwaarden ten aanzien van het aantal op te waarderen, veelal gemeentelijke, hubs zijn voor de afzonderlijke jaren niet gedefinieerd. Daarom is het totale aantal op te waarderen hubs in onze provincie opgevoerd. Het tempo van realisatie van volledige hubs en van voorzieningen is in belangrijke mate afhankelijk van de beschikbare financiële middelen bij zowel de provincie als de gemeenten.

NB. Als gevolg van het coronavirus is beperkter gebruik gemaakt van het openbaar vervoer. Hierdoor wijken de realisatiewaarden voor 2020 sterk af van de afgelopen jaren.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Duurzame mobiliteit: Verminderen van de CO_2- uitstoot, uitstoot geluid en het verbeteren van de luchtkwaliteit door overstap van fossiele naar hernieuwbare zero emissie brandstoffen, slim en groen goederenvervoer en logistiek en verdere vergroening bij de aanleg van infrastructuur. Realiseren van de afspraken uit het Klimaatakkoord, Regionaal Mobiliteitsplan en de Duurzaamheidsdeal Noord-Nederland. *Resultaat 2020*		*Resultaat 2020*
- Oplevering van het in het Klimaatakkoord overeengekomen Regionaal Mobiliteitsplan inclusief beleid Slim en Groene mobiliteit plus bijbehorend uitvoeringsprogramma;	oranje	- In verband met de coronacrisis hebben we de participatie aan de voorkant van het proces moeten uitstellen. Daarmee schuift ook de totale planning van het Programma Mobiliteit (inclusief het Regionaal Mobiliteitsplan uit het Klimaatakkoord) door. De startnotitie hebben wij uw Staten bij onze voordracht van 30 juni 2020 toegezonden en op 30 september 2020 hebben uw Staten ingestemd met deze startnotitie.
- Uitwerking afspraken Duurzaamheidsdeal Noord-Nederland. *Resultaat 2020-2023*	oranje	- In verband met de coronacrisis zullen maatregelen binnen de Duurzaamheidsdeal Noord-Nederland later uitgevoerd worden. *Resultaat 2020-2023*
- Verminderen CO_2-uitstoot in mobiliteit overall, waaronder nieuw te bestellen treinen op HVO/waterstof;	groen	- De pilot met de waterstoftrein heeft begin 2020 plaatsgevonden. De resultaten van deze pilot waren positief. In september is het rapport hierover openbaar gemaakt. Wij zijn nu op zoek naar voldoende financiële middelen om de voor Veendam-Stadskanaal nieuw te bestellen treinen op waterstof te kunnen laten rijden.
- Uitwerken afspraken uit de genoemde akkoorden (Klimaatakkoord, Regionaal Mobiliteitsplan en de Duurzaamheidsdeal Noord-Nederland).	oranje	- Zoals in de startnotitie benoemd zullen wij, na vaststelling van het nieuwe Programma Mobiliteit, een uitvoeringsprogramma opstellen. Intussen loopt de uitwerking van het Klimaatakkoord (waaronder het Regionaal Mobiliteitsplan) gewoon door, met inachtneming van vertraging door de coronacrisis.

• Het (via participatie in hive.mobility (voorheen genoemd Mobility Innovation Center) duurzaam borgen van kennis en ervaringen op het gebied van slimme en groene mobiliteit in Noord-Nederland en uitdragen van onze koploperspositie op dit vlak *Resultaat 2020* - Het voortzetten en uitbreiden van de werkzaamheden van het hive.mobility aan de hand van de samengestelde innovatieagenda. *Resultaat 2020-2023* - Het uitdragen van Noord-Nederland als koploper op het gebied van slimme en groene mobiliteit en het voor onze regio benutten van deze koploperspositie door realisatie van de innovatieagenda;	**groen** **groen**	*Resultaat 2020* - Het aantal partnerinitiatieven in hive.mobility is afgelopen jaar gegroeid van 20 naar ongeveer 50. Ook zijn er nieuwe strategische partners (Demcon en de Regio Groningen-Assen) bijgekomen. Ondanks het coronavirus zijn er toch nog meerdere events georganiseerd (vooral digitaal). Verder is hive.mobility eind 2020 uit meer dan 900 initiatieven derde geworden bij de Europese verkiezing voor het meest veelbelovende mobiliteitsinitiatief van 2020. *Resultaat 2020-2023* - De hive.mobility-organisatie heeft samen met ons en de andere partners de koers voor de komende vier jaar opgesteld. De basis voor de organisatie staat nu goed op poten. Van hieruit kan er gewerkt worden aan het uitbouwen van hive.mobility en het behalen van de doelen voor de komende jaren. In deze koers komt ook de zichtbaarheid en het uitdragen van onze koploperpositie terug en er wordt op basis van deze koers en de innovatieagenda gewerkt aan het binnenhalen van meer externe middelen voor de plannen. Een deel van de koers kan mogelijk gerealiseerd worden met NPG-middelen. Hive.mobility is voor het thematisch programma onderdeel Bereikbaarheid de paraplu waaronder wij met onze partners aanvragen indienen voor NPG-middelen. Daarnaast liggen er grote kansen bij de Europese programma's op het gebied van Smart & Green Mobility, zeker met het oog op de bovengenoemde uitverkiezing. Verder zijn bij het BO MIRT 2020 nadere afspraken gemaakt met het Rijk over bijv. een gezamenlijke Noord-Nederlandse aanpak van het autonoom vervoer op de vier modaliteiten: weg, spoor, water en lucht via @north, een gezamenlijke werkgeversaanpak en de doorontwikkeling van ketenmobiliteit en hubs.

- Werven van nieuwe strategische partners en behouden van de bestaande ter versteviging van de basis van hive.mobility.	**groen**	- In de bovengenoemde koers is ook aangegeven hoe ingezet wordt op het werven van nieuwe partners en welke afspraken er liggen om de bestaande te behouden. Met de bestaande partners zijn in het najaar 2020 de overeenkomsten afgerond en getekend voor minimaal drie jaar. In 2020 zijn er twee nieuwe strategische partners bijgekomen (Demcon en de RGA). Ook komende jaren wordt ingezet op het uitbreiden van het aantal strategische partners (mits zinvolle toevoegingen). Belangrijk in dit kader is ook de komst van het European Hyperloop Center naar Groningen. De aanwezigheid van het ecosysteem (netwerk van partijen mobiliteitsgebied, dat elkaar snel weet te vinden) van hive.mobility heeft hierin zeker ook een rol gespeeld en inmiddels is duidelijk dat de financiering van dit testcentrum rond is.
VERDER:		
• Het behalen van een systeemsprong in het basisnetwerk OV;	**oranje**	• Er is in samenwerking met andere partijen binnen de landelijke OV en Spoortafel gestart met de regionale uitwerking van het OV-toekomstbeeld 2040. Dit zal resulteren in een Ontwikkelagenda OV Noord-Nederland welke als bouwsteen wordt gebruikt voor het op te stellen Programma Mobiliteit, waarvoor uw Staten inmiddels de voordracht van 30 juni 2020 de startnotitie ontvangen heeft. Bovenstaande uitwerking is gericht op de langere termijn. Voor de korte termijn geldt dat wij samen met vervoerders, Rijk en andere overheden hebben afgesproken een COVID-19 transitieplan te gaan opstellen. Vanwege het advies om thuis te werken en doordat het hoger onderwijs (deels) digitaal gegeven wordt, zijn voorlopig minder reizigers en lagere inkomsten te verwachten. In het transitieplan wordt een werkwijze afgesproken om het aanbod aan te passen aan de vraag, zonder dat de beschikbaarheid en veiligheid van het OV daar op termijn onder lijdt. Het opstellen van dit transitieplan is een voorwaarde van het Rijk om ook in de tweede helft van 2021 een beschikbaarheidsvergoeding beschikbaar te stellen. Voor het regionaal busvervoer in de provincies Groningen en Drenthe is daarom een aangepast vervoersplan 2021 gemaakt.

		Voor het regionaal treinvervoer is er nog geen aanpassing van de dienstregeling aan de orde en zal dit worden verkend in het kader van het nog op te stellen transitieplan.
• Verdere ontwikkeling Publiek Vervoer als laagdrempelig openbaar vervoer van elke voordeur.	groen	• Het OV-bureau Groningen Drenthe is gestart met het beter vindbaar maken van hubtaxi. Net als bij zoveel zaken heeft de coronacrisis ingrijpende gevolgen voor OV en Publiek Vervoer/ hubtaxi. Samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, provincie Drenthe, OV-bureau Groningen Drenthe en Publiek Vervoer Groningen Drenthe zijn wij betrokken bij de MaaS-pilot Groningen-Drenthe (Mobility as a Service) waarbij ingezet wordt op een koppeling tussen regulier OV en verschillende soorten voor- en natransport waaronder hubtaxi. Voor deze pilot is in 2020 de aanbesteding doorlopen. Arriva heeft deze aanbesteding gewonnen en zal de pilot uitvoeren. Zoals elk jaar vragen wij uw Staten om advies over de tarieven voor het openbaar vervoer, waaronder de hubtaxi. In uw vergadering van 16 december 2020 hebben uw Staten met de vaststelling van de tarieven voor 2021 ook de verlaging van het tarief voor hubtaxi tot 1,5 maal het OV-tarief vastgesteld. In 2021 wordt tevens - per drie maanden te verlengen - korting van 0,5 maal het OV-tarief gegeven.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Werken aan de realisatie van de projecten: - Groningen Spoorzone;	oranje	- Het project bevindt zich in de realisatiefase. De twee grote contracten, spoor en station, zijn beide aanbesteed en gegund. De aannemer van het spoorcontract heeft het nieuwe opstelterrein afgerond, evenals het vierde spoor tussen Europapark en het Hoofdstation. Inmiddels is de bouw bij het Hoofdstation gestart. Omdat de aannemer meer kabels en leidingen en archeologische vondsten tegenkwam bij het ontmantelen van het oude opstelterrein dan hij had verwacht,

-		- wordt de planning momenteel herzien. Het is waarschijnlijk dat de treinvrije periode van 2022 een jaar doorschuift. De aannemer is verantwoordelijk voor het maken van de nieuwe planning en houdt hierbij uiteraard zo veel mogelijk rekening met belangrijke momenten, zoals de oplevering.
- Extra Sneltrein Groningen-Leeuwarden (ESGL);	**groen**	- Sinds 14 december 2020 is, geheel volgens planning, de extra sneltrein tussen Groningen en Leeuwarden gaan rijden. Hiermee is een kwaliteitssprong op het spoortraject tussen Groningen en Leeuwarden gerealiseerd en de bereikbaarheid van het Noorden verbeterd. Eind 2019 is al de nieuwe onderdoorgang voor alle verkeer bij de Paterswoldseweg in gebruik genomen, daar is inmiddels ook gestart met de overdracht van werkzaamheden. ProRail heeft de aannemer aansprakelijk gesteld voor de opgetreden vertraging in de uitvoering van de werkzaamheden (van najaar 2019 naar november 2020) en de hieruit voortvloeiende kosten. Deze arbitragezaak is inmiddels gestart. De uitkomst hiervan bepaalt in belangrijke mate de (financiële) eindafrekening van het project.
- Reactivering spoorverbinding Veendam-Stadskanaal;	**groen**	- ProRail is aan de slag om de voorkeursoplossing van de provincie uit te werken. Daartoe is ProRail in 2020 begonnen aan een verkenning waarin wordt gekeken naar de benodigde investeringen, de kosten voor beheer en onderhoud en de planning van het project. Op die manier wordt inzichtelijk gemaakt wat nodig is voor een veilige spoorverbinding naar de maatstaven van de 21e eeuw. Onderdeel van de verkenning zijn complexe opgaven zoals de overwegveiligheid, de inpassing van de stations in de omgeving, de conditie van de talrijke bestaande bruggen en wat er praktisch voor nodig is om de STAR (Stichting Stadskanaal Rail) en Arriva veilig om de beurt van het baanvak gebruik te laten maken. De resultaten van de verkenning worden in de eerste helft van 2021 verwacht.

- Fase 1 Kwaliteitsverbetering van de spoorlijn Groningen-Bremen (Wunderline);	**groen**	- In twee bouwstappen wordt de reistijd teruggebracht van (voorheen) 2 uur 48 minuten naar 2 uur 11 minuten in 2030. De eerste bouwstap wordt gefaseerd uitgevoerd en moet gereed zijn gelijk met het herstel van de Friesenbrücke eind 2024. Deze werkzaamheden liggen op planning. Voor dit onderdeel is tevens € 12,7 miljoen EU-subsidie ontvangen. Voor de realisatie van de eerste fase van de uitvoering is ondertussen met ProRail een realisatieovereenkomst ondertekend. (Deze werkzaamheden worden in 2021 en 2022 uitgevoerd. Wij komen begin 2021 met een voordracht over de financiering van de eerste bouwstap.)
• Uitvoeren onderzoek naar mogelijke mobiliteitsalternatieven bij de sluiting van station Sappemeer Oost;	**groen**	• Het onderzoek is uitgevoerd en 30 juni 2020 aan uw Staten aangeboden en 30 september in uw Staten behandeld (zie brief). Als gevolg van de coronacrisis moest geïmproviseerd worden omdat het gebruikersonderzoek in eerste instantie niet op het station uitgevoerd kon worden. Na de zomer van 2020 is het onderzoek op het station Sappemeer Oost nogmaals uitgevoerd wederom onder niet de meest ideale omstandigheden als gevolg van COVID-19. De resultaten daarvan waren vergelijkbaar met het eerdere onderzoek.
• Uitvoeren onderzoek naar introductie ERTMS-level 3 (beveiligingssysteem op het spoor en in de trein);	**groen**	• ProRail heeft onderzoek uitgevoerd. Naar aanleiding daarvan worden nog een aantal zaken verder uitgezocht. Een belangrijk onderdeel daarvan is de bekostiging van de ombouw van het treinmaterieel. In 2021 moet het ministerie van IenW een besluit nemen of ERTMS in de komende jaren kan worden ingevoerd in Groningen.
• Opstellen ontwikkelagenda verduurzaming regionale treindiensten;	**oranje**	• Hiermee is een start gemaakt. De exacte invulling van de ontwikkelagenda is mede afhankelijk van mogelijk te verwerven subsidies van derden. De ontwikkelagenda zal na zicht op de te verwerven subsidies afgerond worden in 2021.

• Laten instromen van de eerste nieuwe treinen op HVO-biodiesel (een synthetische diesel die gemaakt wordt van afval- en reststromen);	**oranje**	• Zoals wij uw Staten per brief van 30 juni 2020 hebben geïnformeerd, zullen in 2021 vanaf half april in de provincies Groningen en Fryslân de achttien nieuwe treinen op HVO- biodiesel gaan rijden. Hiernaast is een pilot gestart waarbij twee bestaande treinen op HVO-biodiesel rijden.
• Laten instromen van tientallen zero-emissie bussen en gebruik van HVO-biodiesel, waardoor in 2020 een reductie van CO_2-uitstoot van 85% en vanaf 2021 een reductie van 90% wordt gerealiseerd.	**oranje**	• Bij de start van de busconcessie Groningen-Drenthe zijn in 2020 tientallen zero-emissiebussen en HVO-bussen ingestroomd, waar 85% CO_2-reductie is gerealiseerd. Voor beide type bussen geldt dat dit 50% van de vloot betreft. In verband met de coronacrisis zullen de twintig waterstofbussen die in december 2020 zouden instromen in de dienstregeling nu in 2021 instromen. Daarmee wordt in totaal 90% CO_2-reductie gerealiseerd.
Autonoom vervoer		
• Voortzetten en uitbreiden van de testen met autonoom vervoer op de weg, waaronder het verder testen met besturing op afstand, zodra nieuwe landelijke wetgeving dat toestaat, het digitale rijbewijs, inductief laden, koppeling met goederenvervoer en het testen met hogere snelheden in iets drukker ruraal gebied;	**oranje**	• De voorbereidingen voor besturing op afstand zijn afgerond. In augustus 2020 zijn wij gestart met de eerste praktijktesten en begin oktober 2020 heeft voor het eerst een autonoom voertuig met besturing op afstand een maximale snelheid van 72 km per uur gehaald bij een test op Groningen Airport Eelde. De maanden daarna zijn, voor zover mogelijk in verband met het coronavirus, benut om deze techniek in het field-laboratorium stabieler te maken voor testen tussen ander verkeer op de openbare weg. Daarbij wordt ook de koppeling met betere objectherkenning gemaakt, waarvoor nu proeven lopen met onder meer 5Groningen en het Groningse bedrijf Horus. De laatste test in onze regio voor het digitale rijbewijs is geweest, het moet nu eerst door het ministerie verder gebracht worden. Het ministerie werkt op dit moment aan een nieuw toelatingskader dat waarschijnlijk voor de zomer van 2021 gereed is. Koppeling met inductief laden vindt naar verwachting in 2021 plaats, dit is onderdeel van het Interreg-project Kontaktlo(o)s Laden en de laatste maanden van 2020 zo goed mogelijk voorbereid. Met autonoom goederenvervoer willen we in Bourtange gaan testen, zodra de bruggen daar hersteld zijn. Ook dit project heeft vertraging opgelopen door de coronabeperkingen.

		We richten ons nu op een start eind derde kwartaal 2021, maar dit blijft onzeker op het moment. Het project in Scheemda is inmiddels afgerond. Deze is door de coronacrisis iets eerder gestopt dan oorspronkelijk de bedoeling was. Die crisis kan ook een effect op de andere onderdelen hebben. Het eindrapport voor Scheemda wordt nu gemaakt met de partners en is voorjaar 2021 gereed.
• Inzetten op verdere participatie van gemeenten in testen met autonoom vervoer;	**groen**	• We hebben ons vooral gericht op de testen om de techniek te verbeteren zonder dat er reizigers meerijden, dit komt ook deels door de huidige corona beperkingen. Dan gaat het met name om de hogere snelheden en objectherkenning. Pas als er weer meer mogelijk is gaan we ook weer kijken naar projecten met reizigers. Daarbij worden dan ook de betreffende gemeenten betrokken. De voorbereidingen voor de eerste fase in Bourtange gaan wel door, omdat deze zich focust op pakketbezorging. Projecten moeten wel echt meerwaarde hebben ten opzichte van eerdere testen. Daarnaast wordt autonoom vervoer ook een onderdeel in ons Programma Mobiliteit, waarbij we ook de gemeenten betrekken.
• Testen met autonoom vervoer op het spoor, op het water en in de lucht (drones) voortzetten en uitbreiden, waarbij wordt samengewerkt met de provincies Drenthe en Fryslân en met veel andere publieke en private partijen, waaronder kennisinstellingen en waarbij net als op de weg naast personenvervoer ook gekeken wordt naar de mogelijkheden voor koppeling met goederenvervoer;	**groen**	• We hebben met de stichting DroneHub GAE (Groningen Airport Eelde) en hive.mobility inmiddels de eerste fase van een gezamenlijk autonoom vliegen programma met drones afgerond. In het najaar zou fase 2 starten in de Eemshaven. Dit is eerst op 'on hold' gezet in verband met de coronacrisis. Het thema van dit programma is tot nu toe specifiek gericht op medisch transport (zoals medicijnpakketten, bloedzakken, AED's, COVID-19 testmaterialen etc.). In een latere fase wordt dit uitgebreid naar breed goederenvervoer en uiteindelijk mogelijk ook personenvervoer. Er is hiervoor een eerste ontwikkeltraject opgesteld met de betrokken partners. In provincie Fryslân wordt gewerkt aan een nieuw project op het water met veel verschillende bedrijven. Het gaat daarbij om een autonoom varende pont in Drachten. Deze moet nog in 2021 gaan varen. Ook in de Eemshaven zijn nieuwe plannen met autonoom varen, onder meer gekoppeld aan de plannen voor off shore windenergie.

		Samen met ProRail, Arriva en Stadler hebben we het afgelopen jaar op het spoor voor het eerst met reizigers getest. In de tweede helft van dit jaar wilden we de testen met autonome treinen een vervolg geven. Het programma hiervoor (fase 2b) is medio 2020 afgerond, evenals een doorkijk naar fase 3 in 2021. Door de coronacrisis is fase 2b uitgesteld tot de zomer van 2021. In de tussentijd zijn we met alle partners binnen de autonoom vervoer programma's bezig met een plan voor bundeling van de projecten en programma's.
• Verder verstevigen en uitdragen van de positie van Noord-Nederland als dé regio op het gebied van autonoom vervoer;	**groen**	• Naast alle bovengenoemde projecten en de samenwerking met de provincies Drenthe en Fryslân onder de noemer @north is autonoom vervoer één van de vijf pijlers binnen hive.mobility. Via deze netwerkorganisatie dragen we uit wat wij en de hieraan verbonden kennisinstellingen en bedrijven allemaal doen op het gebied van autonoom vervoer. De plannen voor bundeling van de verschillende initiatieven in field labs dragen hier ook sterk aan bij. Dit uitdragen doen we in binnen- en buitenland. Verder zijn we bijvoorbeeld partner in het ART Forum Interreg-project met veel regio's rondom de Noordzee en landelijk zijn we op ambtelijk niveau voorzitter van de bundel die gaat over shuttles en pods binnen de Krachtenbundeling Smart Mobility.
• Organiseren van minimaal één groot 'event' per jaar op het gebied van autonoom vervoer in Noord-Nederland ten behoeve van het delen van kennis en ervaringen met andere regio's in Nederland en Europa.	**rood**	• Door de strenge coronamaatregelen heeft er in 2020 geen fysiek 'event' plaatsgevonden. Wel zijn er meerdere digitale 'events' geweest in samenwerking met hive.mobility.
Ketenmobiliteit, hubs en bushaltes		
• Rapporteren over voortgang en effecten van de initiatieven ketenmobiliteit op basis van de ontwikkelde monitoring;	**oranje**	• Niet alle onderzoeken en tellingen hebben kunnen plaatsvinden door de coronacrisis. De monitor die in 2020 ontsloten wordt, is daarmee nog niet volledig, maar zal steeds verder aangevuld worden.

• Doorzetten van de in 2019 ingezette versnelde uitrol van (basis)voorzieningen op alle hubs. Hierbij gaat het onder meer om plaatsen van watertappunten op alle hubs, DRIS-panelen (bij)plaatsen op 13 hubs, wifi (in DRIS), hubzitelementen op circa vijf hubs, laadpalen voor elektrische auto's (in het kader van Green Deal) met minimaal één laadpaal per hub. Streven is om alle hubs eind 2020 voorzien te hebben van de basisvoorzieningen; we zijn daarbij afhankelijk van de gemeenten als beheerder van de hubs. Na evaluatie van de pilot met vier (oude ANWB) praatpalen (die werken als landmark en waarop een tablet met verschillende toepassingen zit) bepalen van verdere uitrol. Na evaluatie van gebruik en klantervaring in de pilot met flexibele fietskluizen met oplaadpunt die met een app te reserveren, betalen en openen zijn, bepalen van verdere uitrol;	**oranje**	• Plaatsing van DRIS-panelen is in de eerste helft van 2020 afgerond. In december 2020 is de wifi-uitrol in DRIS-panelen op de hubs afgerond. Op een aantal hubs zijn laadpalen gerealiseerd en voor de overige hubs blijven we gemeenten stimuleren om laadpalen op de hubs aan te vragen. Het plaatsen van watertappunten op hubs is opgestart; de eerste fase met de 'makkelijk te plaatsen' wordt begin 2021 afgerond, de tweede fase waar meer onderzoek en afstemming nodig is later in 2021. Op een aantal hubs waar geen waterleiding is, nemen we plaatsing van watertappunten op in een bredere opwaardering. Uit de pilot met de praatpalen is gebleken dat de technische betrouwbaarheid niet goed genoeg is. We richten ons nu op een ander type informatiezuil en sluiten aan bij ontwikkelingen die in België en Noord-Holland plaatsvinden. Monitoren van de fietskluizen loopt nog: gebruik hiervan en het onderzoek hiernaar is door de coronacrisis vertraagd. (We gaan begin 2021 door een brede communicatiecampagne het gebruik stimuleren.)
• Opwaarderen van in ieder geval drie hubs. Starten met pilots op in ieder geval drie hubs. Hierbij wordt met name de verbinding met publiek vervoer en logistiek opgenomen (De verwachting en inzet is om meer hubs op te waarderen. We zijn daarbij afhankelijk van gemeenten als beheerder van de hubs);	**groen**	• Opwaardering van de hubs P+R Leek, station Bedum en station Haren is afgerond. We zijn met de gemeenten, NS en ProRail op drie hubs bezig met een opwaardering, in verschillende fases: van planfase tot afronding. Dat gaat om station Hoogezand, station Scheemda en Siddeburen. Ook is er gezamenlijk met gemeenten voor een vijftal hubs een verkenning gestart. • Op P+R Hoogkerk is een pilot met elektrische deelfietsen, onder de naam hubfietsen, gestart. Ook worden hier in de eerste helft van 2021 pakketkluizen geplaatst. Deze pilot is onderdeel van het Europese Horizon 2020 project Ulaads,dat in september 2020 is gestart. • De pilots met Publiek Vervoer worden zijn in verschillende gemeenten voorbereid; uitvoering ervan is door coronacrisis vertraagd.
• Afronden van de eerste fase van uitvoering van de opwaardering van bushaltes, plaatsen en verbeteren van (fiets)voorzieningen en de kwaliteitsverbetering van abri's waarmee in 2018 is gestart.	**oranje**	• De uitvoering van de eerste fase is gestart in september 2020 en wordt begin 2021 afgerond. De kleine vertraging komt door de langere productie- en levertermijnen van de halteonderdelen. Na afronding zullen ongeveer 100 provinciale haltes opgewaardeerd zijn.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
OV-bureau Groningen-Drenthe • Voor de bijdrage van het OV-bureau Groningen Drenthe wordt verwezen naar voordracht nr. 24/2019. Tijdens de vergadering van Provinciale Staten van 27 mei 2019 is besloten geen zienswijze in te dienen met betrekking tot de ontwerpbegroting 2020 van het OV-bureau Groningen Drenthe zoals bijgevoegd bij de voordracht van dit besluit.	groen	• De begroting van het OV-bureau Groningen Drenthe 2020 is door het Algemeen Bestuur van het OV-bureau op 8 juli 2019 (ongewijzigd) vastgesteld. De coronamaatregelen hebben een groot effect op de reizigersopbrengsten. Voor 2020 heeft het Rijk een beschikbaarheidsvergoeding voor het openbaar vervoer in het leven geroepen waardoor voor 2020 de (negatieve) effecten beperkt zullen blijven hetgeen in de jaarstukken 2020 van het OV-bureau zal worden opgenomen.

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
LASTEN					
Infrastructuur	68.968	77.430	78.412	74.309	4.103
Openbaar vervoer	127.871	119.452	161.393	152.066	9.327
Totaal lasten	**196.839**	**196.881**	**239.805**	**226.375**	**13.430**
BATEN					
Infrastructuur	19.680	21.903	31.045	32.682	1.637
Openbaar vervoer	48.874	31.343	57.744	62.672	4.927
Totaal baten	**68.554**	**53.245**	**88.789**	**95.354**	**6.565**
Saldo	**128.285**	**143.636**	**151.016**	**131.022**	**19.995**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	18.554	3.503	12.771	24.352	-11.580
Onttrekkingen	47.139	41.196	60.396	53.189	-7.206
Saldo reservemutaties	**-28.584**	**-37.694**	**-47.624**	**-28.838**	**-18.787**
Saldo na reservemutaties	**99.700**	**105.943**	**103.392**	**102.184**	**1.208**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Infrastructuur			
- *Onderhoud wegen en fietspaden* De kosten voor onderhoud wegen en fietspaden zijn in totaal € 4 miljoen hoger uitgevallen. Dit is het gevolg van het meeliften van maatregelen verkeersveiligheid en fiets (ca. € 2,6 miljoen). Hiervoor is separate dekking ontvangen. Andere redenen zijn onder andere onvoorziene kosten als gevolg van droogteschade bij de N362 en N987 en hoogovenslakken bij de N366. Tevens is in het licht van de coronacrisis gekozen om zoveel mogelijk werk in de markt te zetten. De baten zijn bijna € 2,6 miljoen hoger uitgevallen. Dit is voornamelijk het gevolg van het meeliften van verbetering verkeersveiligheid en fietsverbeteringen (en de daarbij behorende vergoeding) bij de onderhoudsprojecten.	-4.069	2.583	
- *Bereikbaarheid Lauwersmeergebied* Enige vertraging in de uitvoering van de deelprojecten van dit RSP-project heeft geleid tot lagere uitgaven, bijvoorbeeld als gevolg van overdracht van de weg van provincie naar gemeente die nog niet heeft plaatsgevonden en minder snelle grondaankoop dan verwacht. De per saldo resterende middelen worden verrekend met de RSP.	2.393	-2.820	427
- *Diensten voor derden* In de periode 2017-2020 hebben wij het project Bediening op afstand Fryslân voor Rijkswaterstaat uitgevoerd. In 2020 is het project afgerekend. De financiële en administratieve afwikkeling leidt tot een positief effect op het rekeningresultaat van € 1,3 miljoen. In de voorgaande jaren zijn de baten niet volledig en op een juiste wijze verantwoord, waardoor in de betreffende jaren het rekeningresultaat	-463	3.077	-921

nadelig is beïnvloed. De baten ten behoeve van de bediening van bruggen voor Rijkswaterstaat zijn per saldo € 1,04 miljoen hoger dan begroot. Deze meeropbrengst dient ter dekking van de gemaakte kosten (€ 0,19 miljoen) en wordt ingezet om de interne voorfinanciering van het project afstandsbediening bruggen af te lossen. Tenslotte zijn voor derden diverse projecten uitgevoerd die hebben geleid tot € 0,26 miljoen aan niet begrote kosten. Deze kosten zijn, samen met de gemaakte uren, weer in rekening gebracht, waardoor de overige baten € 0,79 miljoen hoger zijn.			
- *Mutaties investeringen ten laste van reserves*	2.185		-2.185
De kosten van het projecten N355 Groningen-Zuidhorn zijn aan te merken als investeringen en moeten daarom worden geactiveerd. De kosten die tot 2020 waren gemaakt zijn in eerste instantie niet geactiveerd maar dit is in 2020 alsnog gecorrigeerd ten laste van de reserves MIT en duVV.			
- *Onderhoud vaarwegen*	-137	31	
De kosten voor het onderhoud van vaarwegen zijn in totaal € 137.000 hoger uitgevallen. Dit is het gevolg van het uitvoeren van doorgeschoven werkzaamheden uit voorgaande jaren.			
- *DuVV-middelen voorgaande jaren*	708		-708
Aan derden in voorgaande jaren beschikte duVV-bijdragen zijn na verantwoording op een lager bedrag vastgesteld waardoor er een vrijval is ontstaan. De middelen worden toegevoegd aan de reserve Verkeer en vervoer (duVV).			
- *Actieplan Verkeersveiligheid*	796	10	
Het Meerjarenuitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid Provinciale Wegen (MUP) heeft een looptijd van 2017 tot en met 2020. Zoals ook in de programmaverantwoording is beschreven is een aantal in het MUP opgenomen projecten vertraagd. Hierdoor wordt een bedrag van ca. € 0,4 miljoen via bestemming van het resultaat overgeboekt naar 2021. Het overige deel komt ten gunste van het rekeningresultaat door het voorlopig komen te vervallen van de 3E-aanpak op de N355 en het uitstellen van de aanschaf van mottoborden langs de N366. Dit wordt meegenomen in het nieuw vast te stellen uitvoeringsprogramma.			
- *Bestedingsplan duVV*	561		-561
Op het bestedingsplan duVV resteert circa € 6,3 miljoen. Hiervan heeft € 0,6 miljoen betrekking op het deelprogramma Infrastructuur. Het andere deel valt onder het deelprogramma Openbaar vervoer. Het restant wordt voor € 0,3 miljoen veroorzaakt door nog niet bestede middelen aan het Programma Mobiliteit. Op het budget voor verkeersveiligheidsactiviteiten resteert circa € 0,2 miljoen omdat door de coronamaatregelen hebben veel van deze activiteiten niet plaats kunnen vinden. (Zie ook programmaverantwoording.) De niet bestede middelen worden verrekend met de reserve Verkeer en vervoer (duVV).			
- *Capaciteitskredieten*	439	-858	419
Er zijn minder baten ontvangen dan geraamd met name doordat de storting vanuit het project Extra Sneltrein Groningen-Winschoten niet in 2020, maar in 2021 gerealiseerd zal worden. De onderschrijding van de lasten wordt met name veroorzaakt door de vertraging van de start van een aantal projecten inzake beheer en onderhoud en de projecten Rondweg Bedum en N355 Groningen-Zuidhorn. Daarnaast waren de voorbereidende kosten voor het project Westelijke Ringweg geheel in 2020 begroot. Deze kosten lopen echter door tot na 2020. De middelen worden verrekend met de reserve Overboeking kredieten.			
- *Project afstandsbediening*	-423	0	423
Het provinciaal aandeel van de kosten voor het project afstandbediening bedraagt € 423.000 en wordt via voorfinanciering gedekt uit de reserve Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep.			

- *Kadewerken en oevers Noord-Willemskanaal*	400	-111	
De resterende middelen voor de uitvoering van kadewerken Noord-Willemskanaal (€ 289.400) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021 ter dekking van de verwachte investeringslasten in dat jaar. In 2020 is op het zuidelijk deel de kade opgehoogd en doorbelast. De zettingen van de voorbelasting zal in 2021 (zoals gebruikelijk) worden gemonitord. De huidige verwachte zettingstijd is een jaar. Hierdoor zal naar verwachting de aanleg van de doorfietsroute op het traject Meerweg tot aan de Witte Molen in 2022 plaatsvinden. Daarnaast zijn de door ons beschikbaar gestelde middelen voor de aanleg van oevervoorzieningen voor de roeiverenigingen. In verband met de PAS- en PFAS-problematiek is nader onderzoek nodig geweest, waardoor de uitvoering niet meer in 2019 en helaas ook niet in 2020 heeft kunnen plaatsvinden. Het project zal gereed zijn in 2021.			
- *Programmakosten hive.mobility*	169	-119	-50
De fysieke events die met hive.mobility en de funding partners gepland waren, konden niet doorgaan of zijn online gehouden. Hierdoor zijn de kosten lager uitgevallen. Een extern project waar Hive financieel aan zou bijdragen is tevens niet doorgegaan. Als gevolg van lagere kosten zijn er ook minder bijdragen ontvangen.			
- *Onderhoud kunstwerken*	-530	-279	
De kosten voor onderhoud kunstwerken zijn in totaal € 530.000 hoger uitgevallen. Dit is met name het gevolg van de uitvoering van groot onderhoud kunstwerken, waaronder de Rengersbrug. De baten zijn € 279.000 lager uitgevallen. Dit zijn voornamelijk de baten voor onder andere de bediening van niet-provinciale bruggen. Deze baten zijn verantwoord bij het onderdeel Diensten voor derden.			
- *Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023*	282		
Dit budget maakt onderdeel uit van het Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023 (zie ook programmaverantwoording) waarbij een andere fasering van middelen is opgenomen. Hierdoor wordt ca. € 0,3 miljoen via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.			
- *Westelijke ringweg*	516		-516
Voor dit deel van de ringweg zijn middelen gereserveerd binnen de reserve ESFI. Doordat in 2020 hiervoor geen kosten gemaakt zijn worden in 2020 geen middelen onttrokken uit de reserve ESFI.			
- *Verkeersmanagement*	259	60	
Als gevolg van de relatief zachte winter in 2020 zijn de kosten voor gladheidsbestrijding lager uitgevallen.			
- *N33 Midden*	295	-102	-193
De lasten van de specifieke inzet op het gebied van duurzaamheid voor dit project zijn hoger uitgevallen (€ 58.000). De baten met betrekking tot de inzet op het gebied van duurzaamheid zijn hoger als gevolg van de ontvangen externe financiering (€ 90.000). Daarnaast schuift een deel van de kosten door naar 2021.			
- *Mutaties investeringen ten laste van de reserve MIT - waterwegen*	181		-181
Het verschil bestaat uit diverse kleinere afwijkingen.			
- *Mutaties investeringen ten laste van de reserve ESFI*	147		-147
Het project Termunterzijldiep is in 2020 succesvol binnen budget afgerond en financieel afgesloten. Op basis van finale bepaalde eigendomsposities is de definitieve verdeling gemaakt en dit heeft geleid tot een administratieve correctie met betrekking tot de bijdrage vanuit de reserve ESFI.			
- *Financiële afwikkeling investeringsprojecten voorgaande jaren*	82	134	
In 2020 zijn een zevental projecten langlopende infrastructurele projecten financieel afgewikkeld met een gezamenlijke begroting van ca. € 44,7 miljoen. Dit heeft geleid tot een voordeel van ca. € 216.000.			

- *Aanpak Ring Zuid (RMF)* Door geringe vertraging in de werkzaamheden van de aannemer is ook de vergoeding van de regio aan project Aanpak Ring Zuid iets lager dan geraamd.	73	-273	200
- *Afkoopsommen wegen en waterwegen* Het verschil heeft betrekking op de afkoopsom voor het project Fietsroute Plus Groningen-Ten Boer. De afkoopsom is ten onrechte direct ten laste van het project geboekt. De verrekening naar de exploitatie heeft echter niet in 2020 plaatsgevonden en gebeurt in 2021.	57		-57
- *Communicatie* Het restant wordt veroorzaakt doordat communicatiekosten veelal aan projecten worden toegerekend waardoor het regulier budget minder hoeft te worden benut.	36		
- *Uitvoeringsprogramma Fiets 2017-2020* Een aantal onderdelen uit het Uitvoeringsprogramma Fiets 2017-2020 zijn nog niet afgerond. Zie hiervoor de toelichting in de programmaverantwoording. De hiervoor benodigde middelen blijven beschikbaar binnen de reserve MIT.	-56	128	-72
- *Kapitaallasten*	170		-162
- *Overig*	33	105	21
- Apparaatskosten	-2	71	71
Totaal verschil	4.103	1.637	**-4.192**
Openbaar vervoer			
- *Bestedingsplan duVV* Op het bestedingsplan duVV resteert circa € 6,3 miljoen. Hiervan heeft per saldo (baten en lasten) € 5,7 miljoen betrekking op het deelprogramma Openbaar vervoer. Het andere deel valt onder het deelprogramma Infrastructuur. Het grootste deel hiervan (€ 4,4 miljoen) heeft betrekking op de middelen voor slim en groen. Zie hiervoor de toelichting onder verduurzaming OV. Vanuit het Rijk is een extra bijdrage voor het regionale OV ontvangen van € 1,4 miljoen. De per saldo resterende middelen worden verrekend met de reserve Verkeer en vervoer (duVV).	4.341	1.367	-5.707
- *Beter Benutten* De rijksbijdrage Beter Benutten is eind 2020 beschikt via een specifieke uitkering waar deze voorheen in september via het Provinciefonds werd ontvangen. De bijdrage is opgenomen in het bestedingsplan duVV. Bij de Najaarsmonitor 2020 is dit bedrag tijdelijk uit de reserve duVV gehaald, dit bedrag wordt nu weer toegevoegd aan de reserve duVV.		2.530	-2.530
- *Groningen Spoorzone* De lasten voor het project Groningen Spoorzone ten laste van de RSP-middelen en de reserve duVV zijn ca. € 1,43 miljoen hoger dan begroot. Dit is het gevolg van meerkosten die in 2020 zijn opgetreden (onder andere kosten als gevolg van COVID-19) en niet in de prognose voor de jaarschijf 2020 waren opgenomen. Deze kosten zijn opgevangen binnen het budget onvoorzien van het project.	-1.427	2.391	-964
- *Sneltrein Groningen-Leer* Meevallers in de uitvoering hebben geleid tot lagere lasten in 2020. Naar verwachting zullen de totale projectkosten lager uitvallen dan oorspronkelijk door ProRail geraamd. Meevallers zitten met name in de 'verbussingskosten' en de kosten van de ProRail-projectorganisatie.	3.250	-1.270	-1.980

- *Spoor Groningen-Leeuwarden*	-946	1.948	-1.002
Bij dit project zijn meerdere risico's opgetreden, waardoor de lasten hoger zijn uitgevallen in 2020. Wij hebben uw Staten hierover geïnformeerd via de voortgangsbrief van 7 april 2020. Bij de voordracht van de Begroting 2021/Najaarsmonitor 2020 is het totale projectkrediet om deze reden opgehoogd met € 6,6 miljoen.			
- *Spoor Groningen-Bremen (kortere reistijd)*	1.291	-439	-852
Eind 2020 is aan de provincie een specifieke uitkering toegekend. Deze leidt, samen met een hoger aandeel van de EU-subsidie, tot lagere lasten voor het RSP.			
- *Verduurzaming OV*	858		-858
Verduurzamingsprojecten kennen veelal een lange aanlooptijd. Enerzijds doordat deze vernieuwend zijn en anderzijds geldt dat wij in een vroeg stadium zelf over middelen moeten beschikken om subsidies van zowel het Rijk als ook Europa binnen te kunnen halen. Opdrachten of subsidies kunnen vervolgens veelal pas worden verstrekt als de totale kosten gedekt zijn. Subsidietrajecten kosten veel tijd. Dit is de oorzaak dat reeds in de begroting opgenomen middelen resteren en gereserveerd moeten blijven voor latere jaren. De niet bestede middelen blijven beschikbaar in de reserve MIT.			
- *NPG-projecten innovatief duurzaam vervoer*	751	-751	
Zoals vermeld in de programmaverantwoording kennen diverse projecten voor innovatief duurzaam vervoer een doorloop naar 2021. Van de specifieke uitkering NPG voor mobility innovation en de pilots autonoom rijden en autonome ERTMS resteert € 0,75 miljoen. De middelen zijn als vooruitontvangen bedragen op de balans geboekt en blijven beschikbaar voor genoemde activiteiten.			
- *Bereikbaarheid Veenkoloniën*	564	-340	-224
De kosten zijn lager uitgevallen door een aantal maanden vertraging, onder andere in het reviewproces door stakeholders.			
- *Verbeteren Busverbinding Corridor West*	491	-516	25
Meevallers in de projectuitvoering van dit RSP-project leiden tot lagere kosten. Het beschikbaar gestelde krediet zal niet volledig worden besteed.			
- *Innovatief zelfrijdend vervoer*	353	7	-360
Zoals vermeld in de programmaverantwoording kennen diverse projecten voor innovatief duurzaam vervoer een doorloop naar 2021. De niet bestede middelen blijven hiervoor beschikbaar binnen de reserve MIT.			
- *Spoor Roodeschool-Eemshaven (infrabijdrage)*	380		-380
Ondanks dat het spoortraject al in gebruik is genomen hebben in 2020 nog de laatste afrondende werkzaamheden plaatsgevonden. De kosten worden gedekt uit het beschikbare projectbudget.			
- *Opwaarderen bushaltes*	-265		265
Zoals vermeld in de programmaverantwoording is gestart met de uitvoering van de eerste fase. De gemaakte kosten worden verrekend met de hiervoor beschikbare bijdrage vanuit de reserve MIT.			
- *Overig*	28		-28
- *Apparaatskosten*	-341		
Totaal verschil	**9.327**	**4.927**	**-14.595**
Totaal verschillen programma	**13.430**	**6.565**	**-18.787**

Bedragen x € 1.000

5. Economie

Inleiding

Het programma Economie heeft als doel:

Een aantrekkelijke en leefbare provincie met voldoende werk en dynamiek

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
1. Economie en werkgelegenheid
2. Recreatie en toerisme
3. Grensoverschrijdende samenwerking.

Bereikt in 2020

Economie en werkgelegenheid
De Kadernota Groningen@Work is door Provinciale Staten in december 2019 vastgesteld. In deze kadernota zijn diverse sectoren benoemd die belangrijk zijn voor de economie in de provincie.
Op 10 november 2020 hebben wij het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 vastgesteld. Met dit programma wil de provincie werken aan een toekomstbestendige economie. Daarbij moeten zoveel mogelijk Groningers aan het werk blijven. De belangrijkste thema's waaraan gewerkt wordt zijn:
- digitalisering van het midden- en kleinbedrijf
- verduurzaming van de industrie
- een wendbare arbeidsmarkt.

Vanuit het thema digitalisering van het midden- en kleinbedrijf zijn in 2020 verder stappen gezet met betrekking tot het project Snel internet. Hoe meer mensen aangesloten zijn op snel internet, des te beter. De provincie heeft - via de subsidieregeling ‘Snel Internet Groningen’ - in totaal € 30 miljoen beschikbaar gesteld voor de aanleg van snel internet op het platteland. De Economic Board Groningen en Nationaal Coördinator Groningen dragen elk vijf miljoen euro bij. Inmiddels zijn er honderden kilometers geul door de provincie gegraven. De vraagbundeling in het hele aardbevingsgebied is inmiddels succesvol afgerond, mede dankzij de inzet van diverse ambassadeurs.
Verder staat in Groningen de proeftuin 5Groningen, een proeftuin waar mkb-bedrijven uit de regio werken aan innovaties gebruik makend van de nieuwste 5G-technologie. Het is belangrijk om deze innovatiekracht in onze regio op dit terrein te behouden en te versterken, de proeftuin is dan ook voorgedragen voor een bijdrage vanuit de NPG-middelen en hiermee is ingestemd.
Ook is er een duidelijke focus op het gebied van digitale geletterdheid. Dit wordt steeds belangrijker als voorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving. Groningen heeft de ambitie neergelegd bij de Digital Literacy Coalition (DLC) om van Groningen de meest digitaal geletterde regio van Nederland te maken. De DLC doet dit door onder andere aan de slag te gaan in verschillende regionale proeftuinen (zorg, onderwijs en mkb). De provincie Groningen is partner van de DLC samen met gemeente Groningen, UMCG, Rijksuniversiteit Groningen (RUG), de Hanzehogeschool Groningen en VNO-NCW.
Tot slot heeft het ministerie van EZK de provincie Groningen nadrukkelijk als koploper benoemd op het gebied van digitale economie en veiligheid. Onder leiding van de faculteit Rechtsgeleerdheid van de Rijksuniversiteit Groningen werken onder meer RUG, Hanzehogeschool, TNO en de stichting Cyber Security Centrum Noord-Nederland samen aan het verbeteren van de digitale weerbaarheid van het mkb.

Voor het thema verduurzaming van de industrie zijn in het 2020 concrete resultaten zichtbaar geworden. Zo maakte het bedrijf Avantium bekend dat Delfzijl de vestigingslocatie wordt voor de productie van duurzame plastics. Verder maakte in het voorjaar van 2020 een consortium van Gasunie, Groningen Seaports en Shell bekend te starten met het ambitieuze waterstofproject NortH2. Inmiddels hebben ook het Noorse Equinor en het Duitse RWE zich aangesloten bij dit consortium. In september 2020 opende koning Willem-Alexander de wereldwijd eerste circulaire staalfabriek waar zwaar verontreinigd staalschroot een nieuw leven krijgt als grondstof voor de staalindustrie.

Ook in september 2020 heeft Chemport Europe de agenda voor toepassing van suikers in chemie en landbouw gelanceerd. De samenwerkende partijen waaronder de provincie Groningen zien veel mogelijkheden voor suikers als bouwstenen voor hernieuwbare chemische industrie.
Tot slot hebben Enexis Netbeheer, TenneT, provincie Groningen en Groningen Seaports in december 2020 een convenant getekend voor de gezamenlijke uitwerking van een deel van de Cluster Energiestrategieën (CES) van Noord-Nederland. Het doel van dit convenant is om de realisatie van de benodigde infrastructuur voor de verduurzaming van de industrie te versnellen

Ook voor het thema wendbare arbeidsmarkt zijn diverse resultaten behaald. Zo zijn er via het 1000-banenplan (banen in het aardbevingsgebied) in de periode 2018 tot en met 2020 (ondanks de coronacrisis) 983 personen duurzaam aan het werk gekomen.
Daarnaast is in 2020 de Scholingsalliantie Noord verder geprofessionaliseerd. De Scholingsalliantie Noord is een publiek-privaat samenwerkingsverband tussen opleidingsfondsen, brancheorganisaties, sociale partners en overheden in de regio. Dit is gericht op het blijvend ontwikkelen van onze beroepsbevolking.
Tot slot heeft de provincie Groningen in 2020 onder andere via het Regionaal Investeringsfonds het project Gateway to Hospitality ondersteunt. Dit project is er op gericht om een kwaliteitsslag te maken in de diverse beroepsopleidingen gericht op het werken binnen de gastvrijheidssector.

Coronafonds
Door het coronavirus bevinden wij ons op dit moment in een (economische) crisis. Samen met het Rijk en de gemeenten wordt er hard gewerkt aan een herstelplan voor de bedrijven. Inmiddels ligt er een op landelijk niveau een uitvoeringsagenda Herstel Regionale Economie. Deze richt zich op een groen en duurzaam herstel van onze economie. Daarnaast heeft de provincie zelf ook regelingen in het leven geroepen om bedrijven in nood te helpen.
De provincie Groningen investeert via het coronafonds € 7,89 miljoen in onderwijs, arbeidsmarkt en regionale economie. Dit fonds - dat in totaal € 11,5 miljoen bevat - is in het leven geroepen om bedrijven en organisaties sterker uit de coronacrisis te laten komen. Er wordt hiermee toekomstgericht geïnvesteerd. Het accent ligt op (vrijetijds)economie, scholing, digitalisering en het behoud van werkgelegenheid. De provincie investeert onder meer in een adviesloket voor ondernemers en subsidie voor mkb-bedrijven die willen innoveren en vergroenen. Met een nieuwe voucherregeling wil de provincie de digitale dienstverlening van bedrijven een impuls geven. Verder zet de provincie via het coronafonds stevig in op scholing van werkende en werkzoekende Groningers.

Evaluatie TopDutch
De TopDutch-campagne wás en ís belangrijk in het aantrekken van internationale bedrijven naar Noord-Nederland. Die conclusie heeft het bureau ERAC getrokken in een onderzoek naar de opbrengsten van de campagnes van TopDutch. De onderzoekers schrijven: regiobranding (het vergroten van de bekendheid van de drie noordelijke provincies) is een zaak van lange adem. De provincies gebruiken het evaluatierapport om samen met onder meer de NOM te onderzoeken hoe we de internationale regiobranding van Noord-Nederland in de toekomst succesvol kunnen organiseren.

Fonds scheepvaart
Staatssecretaris Mona Keijzer van Economische Zaken en Klimaat gaf op 27 januari 2020 het startschot voor de lancering van het Nesec Shipping Debt Fund (totaal € 250 miljoen) . Investeerders en de provincie Groningen bieden via dit fonds financiering aan Nederlandse reders die schepen willen laten bouwen of verbouwen. De provincie stopt € 15 miljoen in het fonds. Het fonds is een aanvulling op de bestaande bankleningen. Driekwart van de 400 schepen in Noord-Nederland is in handen van Groningse rederijen. In onze provincie zijn 40 rederijen actief. In vijf jaar tijd werden hier meer dan 100 schepen gebouwd. Met een omzet van € 1,3 miljard en 4300 medewerkers in ca. 100 bedrijven is de scheepsbouw van groot belang voor de economie en werkgelegenheid in het Noorden en Groningen in het bijzonder.

Regio Deal Oost-Groningen
Op vrijdag 10 juli 2020 zijn de handtekeningen onder de Regio Deal Oost-Groningen gezet. Rijksoverheid, provincie en gemeenten, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties werken samen om te komen tot verbetering van de leefbaarheid en de economie in de regio. De regio Oost-Groningen (provincie Groningen en de gemeenten Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam en Westerwolde) heeft een deal gesloten met het Rijk voor € 30 miljoen.

De helft van dit bedrag komt van de provincie en de gemeenten, de andere helft van het Rijk. Het programma loopt vier jaar en richt zich op leren, werk en inkomen, gezondheid en woonomgeving.

Recreatie en toerisme
In 2020 is de Strategische visie Vrijetijdseconomie provincie Groningen 2021-2030 tot stand gekomen in een periode dat de wereld werd geteisterd door de COVID-19 pandemie. Ondanks de beperkingen die dit met zich meebracht zijn er toch vele gesprekken gevoerd en is de visie tot stand gekomen met betrokkenheid van veel partijen (onder andere toeristisch-recreatieve ondernemers, culturele instellingen, natuur- en landschapsorganisaties, onderwijs- en kennisinstellingen, promotie- en marketingorganisaties, routeontwikkelingsorganisaties en de Groninger gemeenten). Wij zien de toeristische sector als een kansrijke sector. Dit blijkt ook uit de visie en de daaraan gelinkte strategische opgaven. In de zomer van 2020 wisten als gevolg van COVID-19 meer mensen de weg naar de provincie Groningen te vinden. Vakantie vieren en recreëren op het platteland komt weer meer in trek. Dit biedt kansen om de komende jaren bezoekersaantallen in Groningen te verhogen. We hebben de impact van COVID-19 op de sector in beeld gebracht door hier een analyse naar te laten uitvoeren. De sector is hard geraakt door deze crisis. Marketing Groningen en Routebureau Groningen hebben subsidie gekregen voor de zogenaamde reguliere activiteiten. Binnen het project Routegebonden recreatie is in de hele provincie een bewegwijzerd, Wandelknooppuntennetwerk uitgerold en zijn er verbeteringen aangebracht in het Fietsknooppuntennetwerk. Verder hebben we een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de landelijke Icoonroute LF Kustroute.

Grensoverschrijdende samenwerking
Voor grensoverschrijdende samenwerking was het een jaar van ups-and-downs om het maar in goed Nederlands te zeggen. Het jaar heeft in het teken gestaan van het creëren van het fundament voor de internationale samenwerking van de provincie Groningen. Met het vaststellen van het Beleidsprogramma Internationalisering in juni 2020 hebben wij de strategie bepaald voor de periode 2020-2023. De komende jaren gaan we ons als provincie internationaal inzetten op vijf thema's: mobiliteit, energietransitie, landbouw, klimaatadaptatie, economie en arbeidsmarkt.

Relatie Duitsland-Brussel en Duitsland-Noordzeeregio
Het jaar 2020 is als gevolg van de coronapandemie een bijzonder jaar geweest voor het onderhouden van ons internationale netwerk. Veel bijeenkomsten zijn afgezegd en zijn verplaatst naar een nader te bepalen moment. Daarnaast hebben fysieke overleggen noodgedwongen plaats gemaakt voor onlinebijeenkomsten. Dat heeft invloed gehad op de (persoonlijke) interactie, tegelijk hebben we ook ervaren dat dankzij de talloze onlinemogelijkheden de frequentie wat betreft overleggen met bijvoorbeeld onze Duitse partners is toegenomen.
En daar zijn we blij mee aangezien we onze relaties met Noordwest- Duitsland hard nodig hebben om én een sterke sociaal-economische noordelijke grensregio te realiseren én als regio meer invloed te kunnen hebben richting Brussel en de Noordzeeregio.
In Brussel stond het jaar in het teken van de EU Green Deal, de onderhandelingen over de nieuwe begrotingsperiode en programma's (kaders) en natuurlijk de coronacrisis - het coronaherstelpakket. De EU Green Deal is het plan van de Europese Commissie om Europa in 2050 klimaatneutraal te laten zijn en is de Groeiagenda van de Europese Commissie. In 2020 hebben we ons actief ingezet om waar mogelijk aansluiting te vinden bij de Europese plannen en onze eigen projecten in Brussel goed voor het voetlicht te brengen.

Europese programma's
Tot slot was 2020 het jaar van het Just Transition Fund (JTF). Zowel de Europese Commissie als het Rijk hebben Noord-Nederland als focusgebied aangewezen voor het JTF omdat Groningen voor de enorme opgave staat de energietransitie te realiseren, de gevolgen van het sluiten van de gaskraan op te vangen en nieuw sociaal en economisch perspectief nodig is. Hiervoor is € 330 miljoen aan JTF-geld voor Groningen gereserveerd. Overigens zijn er naast het JTF nog andere EU-fondsen voor Groningen/Noord- Nederland beschikbaar (EFRO, REACT EU, GLB/POP en de Interreg-programma's).

5.1. Economie en werkgelegenheid

Beleidsdoel Innovatie bedrijven

Versterken en stimuleren van bedrijven via innovatie en vergroening

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal (niet specifiek groene) banen, wo/hbo/mbo (RIG/IenD/GO)	154	177	471	121 [1)]	200	200	200	200
Bedrag aan uitgelokte investeringen (RIG/IenD)	€ 8 mln.	€ 89 mln.	€ 431 mln.	€ 14 mln. [2)]	€ 68 mln.	€ 68 mln.	€ 68 mln.	€ 68 mln.
Aantal ondersteunde bedrijven aan regelingen (RIG/IenD/GO, excl. export)	58	109	110	98 [3)]	190	190	190	190

Betreft de regeling Regionale Investeringssteun Groningen (RIG, verlengd tot en met 2019) met financiering vanuit het Nationaal Programma Groningen), het programma Innovatie en Duurzaamheid (IenD, loopt tot en met 2020) en de Groninger Ondernemersregeling (GO, loopt tot en met 2021).

1) Aantal gerealiseerde banen in 2020 bestaat uit 28 RIG, 60 IenD en 33 GO.
2) Bedrag uitgelokte investeringen in 2020 bestaat uit € 10 miljoen RIG en € 4 miljoen IenD (streefwaarde 2020: € 64 miljoen RIG en € 4 miljoen IenD). Vanwege corona- en de stikstofcrisis zijn een aantal investeringen in de vertraging geraakt.
3) Aantal ondersteunde bedrijven in 2020 bestaat uit 1 RIG, 19 IenD en 78 GO.

De realisatiewaarden zijn lager dan de streefwaarden vanwege het feit dat er in het geval van RIG sprake is van vertraging in de toekenning en uitvoering van projecten door de corona- en de stikstofcrisis. Ook is de opvolger van de RIG een jaar later gerealiseerd en in uitvoering gekomen dan eerder voorzien.

NB. Naast de ambities in het Coalitieakkoord 2019-2023 zal het nieuwe beleidsprogramma Economie & Arbeidsmarkt 2020-2023 (Groningen@Work) de basis zijn voor het definiëren van de indicatoren voor de komende periode. Het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 is op 10 november 2020 vastgesteld (en op 20 januari 2021 door uw Staten behandeld). De indicatoren en de streefwaarden zullen bij de Voorjaarsmonitor 2021 worden aangepast.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Programma Arbeidsmarkt & Economie *Resultaat 2020* - Nieuw programma Arbeidsmarkt & Economie 2020-2023.	groen	*Resultaat 2020* - De kadernota Economie en Arbeidsmarkt 2020-2023 (Groningen@Work) is op 18 december 2019 door uw Staten vastgesteld. Het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 hebben wij in onze vergadering van op 10 november 2020 vastgesteld en ter informatie naar uw Staten verstuurd.

Resultaat 2020-2023 - Uitvoeren nieuwe programma; - Perspectief op werk voor alle Groningers, dit in nauwe samenwerking met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen.	**groen** **groen**	*Resultaat 2020-2023* - Uitvoering van het nieuwe programma vindt plaats in deze periode. De doelen uit het programma zullen eind 2023 zijn bereikt. - Wij zullen in deze periode subsidie hebben verleend en verder invulling hebben gegeven aan diverse projecten. Zie beleidsdoel Arbeidsmarkt.
• Chemische sector *Resultaat 2020* - Vormgeven Suikeragenda en uitvoeringsprogramma; - Versterken positie Chemport Europe c.q. realiseren van Chemport Innovation Centre; - Invullen van faciliterende rol bij de begeleiding van bedrijven in de transitie naar vergroening en naar circulaire bedrijfsvoering; - Uitvoeren van de Investeringsagenda Waterstof, waaronder Waterstofbussen.	 **groen** **groen** **groen** **groen**	*Resultaat 2020* - De Suikeragenda is eind september na wat vertraging door de verschuiving van prioriteiten wegens de coronacrisis definitief geworden en enthousiast ontvangen. Het uitvoeringsprogramma volgt in het eerste kwartaal 2021. - Het strategisch plan Chemport Europe is vastgesteld in januari 2020 en is nu in uitvoering. Resultaten dit jaar: o Er zijn bestuurlijke afspraken gemaakt om het circulaire kunststoffen initiatief 'Het schone Noorden' onder te brengen bij Chemport. o Het businessplan van Chemport Innovation Centre is ontwikkeld. o Investeringen in een 'flagship'-fabriek zijn gerealiseerd. o In de Chemportregio zijn twee succesvolle acquisities gerealiseerd (totale investering ca. € 200 miljoen, ca. 100 fte werkgelegenheid.). o De Innovatie Agenda Universiteit van het Noorden is gekoppeld aan de industrie waardoor er afstemming is tussen de industrie en de kennisinstellingen over de onderzoeksagenda. - Hieraan wordt invulling gegeven met de uitvoering van het strategisch plan Chemport Europe. Meerdere cases zijn in uitvoering. - Een deel van de projecten in de Investeringsagenda Waterstof Noord-Nederland gaan richting uitvoering. Enkele voorbeelden: o Het project HEAVENN is onlangs gestart, waarmee een samenhangend geheel van projecten integraal tot uitvoering komt. Het project loopt van 2020 tot 2026.

		○ Voor de 20 MW-elektrolyser DJEWELS-1 werd de investeringsbeslissing in 2020 voorzien. Deze beslissing is nog niet genomen maar wordt verwacht in het eerste kwartaal 2021. ○ In 2021 zullen twintig waterstofbussen in gebruik worden genomen. (Door de coronamaatregelen heeft dit niet in 2020 plaatsgevonden.) Zie ook programma Bereikbaarheid. ○ Met het Hydrohub MW-testcentre krijgt Groningen een testfaciliteit voor elektrolysercomponenten. De voorbereiding voor de bouw is in volle gang. Daarnaast zijn er nieuwe projecten geïdentificeerd zoals een 50 MW-elektrolyser van RWE en NortH2 van Equinor, Gasunie, Groningen Seaports, RWE en Shell. Vanwege deze nieuwe projecten en de bredere ontwikkelingen is een update van de Investeringsagenda Waterstof Noord-Nederland in oktober uitgekomen.
Resultaat 2020-2023 - Uitbouw R&D en investeringen suikerchemie;	**groen**	*Resultaat 2020-2023* - De ontwikkeling van het Chemport Innovation Centre is in volle gang. Daarnaast zijn investeringen in een 'flagship'-fabriek gerealiseerd. De regeling 'Investeren in Toekomstbestendige Industrie' is opengesteld. Met subsidies uit deze regeling zijn investeringen uitgelokt bij bedrijven om hun processen te verduurzamen. - Suikeragenda: zie boven bij Vormgeven Suikeragenda. Het uitvoeringsprogramma wordt in overleg met Chemport opgesteld. Geïdentificeerde acties zullen vervolgens in gang worden gezet. Op basis van de suikeragenda verwachten we extra investeringen in de suikerchemie. Gelet op onzekere economische omstandigheden is het lastig deze te kwantificeren.
- Versterkte branding en acquisitie;	**groen**	- Hieraan wordt invulling gegeven met de uitvoering van het strategisch plan Chemport Europe.
- Aantrekkelijk vestigingsklimaat voor CE-bedrijven. Meerdere chemische bedrijven hebben productie vergroend;	**groen**	- In 2020 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd. ○ Projectplan CE-alliantie is afgewezen. De verkenning voor een vervolg vindt nu plaats. ○ Twee icoonprojecten zijn gestart. Circulair wonen bevindt zich in de opstartfase.

-		Het icoonproject Landbouw wordt verkend. ○ Resultaten aanjagers zijn gepresenteerd op de noordelijke CE-bijeenkomst op 5 maart 2020. De resultaten zijn positief ontvangen en de bijeenkomst werd als zeer nuttig ervaren. ○ Meerdere EFRO-projecten zijn ondersteund (onder andere Anaerobe Fermentatie en Superkritisch CO_2) en in proces (BioBTX). Aan deze projecten wordt verder invulling gegeven met de uitvoering van het strategisch plan Chemport Europe. ○ Een noordelijke subsidieregeling mede gericht op CE-initiatieven is gestart op 4 mei jl. Er zijn 25 CE-projecten ingediend. Voor alle ontwikkelingen rond het vergroenen van de (proces)industrie geldt dat de coronacrisis voor vertraging kan zorgen. De stikstofcrisis heeft reeds een forse rem gezet op ontwikkelingen. We constateren dat het regionale financieringsklimaat voor bedrijven verslechtert op het gebied van toegang tot regionaal risicokapitaal minder wordt nu regionale investeringsfondsen zoals het Investeringsfonds Groningen en het Groeifonds uitgeput raken. Een belangrijk risico voor het realiseren van beleidsdoelstellingen is ook het realisatietempo van nieuwe energie-infrastructuur. De provincie vraagt hiervoor nadrukkelijk aandacht bij het Rijk en de netwerkbedrijven. Gebrek aan ondergrondse buisleidinginfrastructuur vormt een belemmering voor verduurzaming en vergroening van de (proces)industrie. Samengevat: We liggen op schema maar er zijn nieuwe uitdagingen die om aandacht vragen. Dit heeft aandacht in het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023. In 2023 zullen de doelen en ambities op het gebied van CE (vergroening van productie van bedrijven) zijn bereikt, als onderdeel van het Strategisch plan Chemport Europe.

- Uitwerken afspraken uit Klimaatakkoord, Regionaal Mobiliteitsplan en de Duurzaamheidsdeal Noord-Nederland.	**groen**	- Voor alle ontwikkelingen rond het vergroenen van de (proces)industrie geldt dat de coronacrisis voor vertraging kan zorgen. De stikstofcrisis heeft reeds een forse rem gezet op ontwikkelingen. We constateren dat het regionale financieringsklimaat voor bedrijven verslechtert op het gebied van toegang tot regionaal risicokapitaal minder wordt nu regionale investeringsfondsen zoals het Investeringsfonds Groningen en het Groeifonds uitgeput raken. Een belangrijk risico voor het realiseren van beleidsdoelstellingen is ook het realisatietempo van nieuwe energie-infrastructuur. De provincie vraagt hiervoor nadrukkelijk aandacht bij het Rijk en de netwerkbedrijven. Gebrek aan ondergrondse buisleidinginfrastructuur vormt een belemmering voor verduurzaming en vergroening van de (proces)industrie. Samengevat: We liggen op schema maar er zijn nieuwe uitdagingen die om aandacht vragen. Dit heeft aandacht in het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Arbeidsmarkt

Verbeteren van de balans arbeidsmarkt en bevorderen van participatie

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
% bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) t.o.v. de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-75 jaar (conform CBS-definitie) [1)]	67,8%	67,6%	68,1%	n.n.b.	68,5%	68,8%	68,8%	68,8%
Landelijke waarde	70,1%	70,5%	71,2%	n.n.b.	70,8%	71,1%	71,1%	71,1%
Eigen indicatoren								
Jaarlijkse groei werkgelegenheid Groningen (GR) t.o.v. Nederland (NL)	GR: 2,2% NL: 1,5%	GR: 3,2% NL: 2,2%	GR: 2,1% NL: 2,5%	GR: n.n.b. NL: n.n.b.	GR: 0,6% NL: 0,6%	GR: 0,2% NL: 0,6%	GR: 0,2% NL: 0,6%	GR: 0,2% NL: 0,6%
Regionale component in de werkloosheid (verschil nationale en Groninger werkloosheid, bron: CBS)	1,3%	1,3%	1,0%	n.n.b.	0,8%	0,7%	0,7%	0,7%

1) Bron: LISA/CBS, zie waarstaatjeprovincie.nl.
De realisatiewaarden 2020 zijn nog niet beschikbaar. Eind 2021 komen de eerste voorlopige regionale arbeidsgegevens beschikbaar over 2020.

Naast de ambities in het Coalitieakkoord 2019-2023 zal het nieuwe programma (Groningen@Work) de basis zijn voor het definiëren van de indicatoren voor de komende periode. Het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 is op 10 november 2020 vastgesteld (en op 20 januari 2021 door uw Staten behandeld). De indicatoren en de streefwaarden zullen bij de Voorjaarsmonitor 2021 worden aangepast.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Programma Arbeidsmarkt & Economie *Resultaat 2020* - Nieuw programma Arbeidsmarkt & Economie 2020-2023.	groen	*Resultaat 2020* - De kadernota Economie en Arbeidsmarkt 2020-2023 (Groningen@Work) is op 18 december 2019 door uw Staten vastgesteld. Het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 hebben wij op 10 november 2020 vastgesteld en ter informatie naar uw Staten verstuurd.
Resultaat 2020-2023 - Uitvoeren nieuwe programma;	groen	*Resultaat 2020-2023* - Uitvoering van het nieuwe programma vindt plaats in deze periode. De doelen uit het programma zullen eind 2023 zijn bereikt.

- Perspectief op werk voor alle Groningers, dit in nauwe samenwerking met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen.	**groen**	- Wij zullen in deze periode subsidie hebben verleend en verder invulling hebben gegeven aan diverse projecten zoals het 1000-banenplan, Kansrijke Leerweg, GOA Publiek, Talen naar werk, EPI-kenniscentrum 2020 en de culinaire vakschool.
• Arbeidsmarkt *Resultaat 2020* - Extra inzet op de Human Capital Agenda; - Verbeterde aansluiting onderwijs/arbeidsmarkt; - Opnieuw in gang zetten deel 2 Akkoord van Westerlee;	 **groen** **oranje** **groen**	• Arbeidsmarkt: Met ons arbeidsmarktbeleid zetten we in op de volgende actielijnen: 1. Scholing, leven lang ontwikkelen; 2. Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt; 3. Vergroten kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Per actielijn worden outputindicatoren benoemd. De punten die hieronder benoemd staan in de linkerkolom komen terug onder bovengenoemde actielijnen. *Resultaat 2020* - Met onder andere inzet op de Scholingsalliantie Noord en diverse RIF-projecten (rijksprogramma Regionaal Investeringsfonds mbo) wordt hieraan invulling gegeven. Zie ook nieuwe uitvoeringsprogramma Groningen@Work. - Wij geven hier invulling aan door onder andere het faciliteren van diverse (lopende) RIF-projecten, waaronder Werkplaats voor digitaal vakmanschap, GAS 2.0 (energietransitie) en vrijetijdseconomie, het project ICT-onderwijs en de noordelijke scholingsalliantie. Met Scholingsalliantie Noord wordt uitvoering gegeven aan (scholings)activiteiten in het kader van een leven lang ontwikkelen en het oplossen van krapte op de arbeidsmarkt. In de provincie Groningen is inmiddels, in samenwerking met de SER Noord-Nederland, eind 2019 gestart met een pilot leven lang ontwikkelen binnen de energietransitie. Deze pilot heeft helaas vanwege coronacrisis enige vertraging opgelopen. - Dit vindt in eerste instantie plaats binnen de Regiodeal Oost-Groningen. De regiodeal is in juli 2020 gesloten op het niveau van actielijnen en er wordt in 2021 nader invulling aangegeven met het uitwerken van concrete projectvoorstellen.

- Onderzoek doen naar creatieve sector. *Resultaat 2020-2023* - Passende werkgelegenheid in de provincie; - Betere aansluiting vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.	oranje groen groen	- Dit onderwerp wordt nader uitgewerkt. Prioriteit inzet lag bij andere arbeidsmarktonderwerpen. In april wordt meer duidelijkheid verwacht over dit onderwerp uit het coalitieakkoord. *Resultaat 2020-2023* - De doelen zullen naar verwachting eind 2023 zijn behaald. - De doelen zullen naar verwachting eind 2023 zijn behaald.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Vestigingsklimaat

Vergroten van de aantrekkelijkheid voor bedrijven, instellingen en werknemers

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Groei bruto regionaal product (BRP), inclusief aardgas [1)]	-0,4%	-2,7%	-1,4%	n.n.b.	-2,0%	-2,0%	-2,0%	-2,0%
Landelijke waarde [1)]	2,9%	2,4%	1,7%	n.n.b.	1,6%	1,4%	1,4%	1,4%
Eigen indicatoren								
Aantal startende bedrijven [2)]	5.124	5.566	5.947	6.463	5.000	5.000	5.000	5.000
Groei bruto regionaal product (BRP), exclusief aardgas [1)]	3,1%	0,8%	1,1%	n.n.b.	2,0%	1,6%	1,4%	1,4%

1) Bron: CBS, zie waarstaatjeprovincie.nl
De definitieve cijfers voor 2018 zijn eind 2020 beschikbaar gekomen, de voorlopige cijfers voor 2019 in het najaar van 2020. De percentages uit de Najaarsmonitor 2020 zijn daarom aangepast.
Definitieve cijfers 2019 verschijnen eind 2021 en voorlopige cijfers 2020 zijn beschikbaar in het najaar van 2021.

2) Bron: KvK Bedrijvendynamiek

Naast de ambities in het Coalitieakkoord 2019-2023 zal het nieuwe programma (Groningen@Work) de basis zijn voor het definiëren van de indicatoren voor de komende periode. Het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 is op 10 november 2020 vastgesteld en op 20 januari 2021 door Provinciale Staten behandeld. De indicatoren en de streefwaarden zullen bij de Voorjaarsmonitor 2021 worden aangepast.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Programma Arbeidsmarkt & Economie *Resultaat 2020* - Nieuw programma Arbeidsmarkt & Economie 2020-2023.	groen	*Resultaat 2020* - De kadernota Economie en Arbeidsmarkt 2020-2023 (Groningen@Work) is op 18 december 2019 door uw Staten vastgesteld. Het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 hebben wij op 10 november 2020 vastgesteld en ter informatie naar uw Staten gestuurd.
Resultaat 2020-2023 - Uitvoeren nieuwe programma;	groen	*Resultaat 2020-2023* - Uitvoering van het nieuwe programma vindt plaats in deze periode. De doelen uit het programma zijn bereikt.
- Perspectief op werk voor alle Groningers, dit in nauwe samenwerking met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen.	groen	- Wij hebben subsidie verleend en verder invulling gegeven aan diverse projecten. Zie beleidsdoel Arbeidsmarkt.

• Digitalisering *Resultaat 2020* - Snel internet: uitvoering subsidieregeling Snel Internet Groningen: alle witte adressen zijn aangesloten op snel internet.	**oranje**	*Resultaat 2020* - De subsidieregeling Snel Internet Groningen is volop in uitvoering. Zie voor de stand van zaken de brief aan uw Staten d.d. 20 mei 2020. In het voorjaar van 2021 zullen wij uw Staten opnieuw informeren over de stand van zaken.
- Human Capital en digitale geletterdheid: meest digitaal geletterde stad en regio van Nederland;	**groen**	- De Digital Literacy Coalition (DLC) richt zich de komende periode op het verder uitwerken van vier proeftuinen op de thema's Onderwijs, Werk, Digitale Inclusie en Gezondheid. Er zijn themasessies georganiseerd met de verschillende partners om verbinding, samenwerking en kennisdeling te bevorderen. De DLC doet dit door onder andere aan de slag te gaan in verschillende regionale proeftuinen (zorg, onderwijs en mkb). De DLC zorgt voor kennisdeling en -uitwisseling tussen de partners. Op 30 november 2020 heeft de eerste themasessie plaatsgevonden met als thema De Lerende Burger. (Op 13 en 25 januari 2021 hebben respectievelijk de themasessies Digitale Inclusie en Werk plaatsgevonden). Verder hebben we vanuit de provincie Groningen een aantal partners bijeengebracht rond het thema digitale geletterdheid, onder de titel Regie op de toekomst. Samen met onze partners werken we aan verschillende projecten waarmee we inwoners ondersteunen om te werken aan hun digitale vaardigheden. De provincie Groningen is partner van de DLC samen met gemeente Groningen, UMCG, RUG, Hanzehogeschool en VNO-NCW.
- Digitalisering mkb, proces- en maakindustrie: uitvoering van de programma's MKB Werkplaats Digitalisering, Smart Industry programma en Robotica;	**groen**	- De proces- en maakindustrie is in Groningen een belangrijke pijler onder onze economie en één van de industrieën waar de steeds verdergaande digitalisering nu al volop te zien is. De digitalisering van het industriële proces gaat een enorme impact hebben op deze industrie. - Aan het project Smart Industry Hub Noord-Nederland (SIH-NN) is een subsidie verstrekt als cofinanciering van de door het SNN en het Rijk verstrekte middelen.

- Cyber Safety: uitvoering van het REP-project Cybersecurity Noord-Nederland. *Resultaat 2020-2023* - Digitale Agenda is uitgevoerd.	**groen** **groen**	De SIH-NN wil een bijdrage leveren aan de digitalisering van ons industriële mkb. Dat zijn dus de productiebedrijven uit de maak- en procesindustrie, hun toeleveringsketens en technologie-aanbieders van Smart Industry-oplossingen. Tegelijkertijd zien we dat een significant deel van deze bedrijven moeite heeft om mee te komen in de digitalisering. Noord-Nederland kent relatief veel kleine bedrijven. Deze bedrijven zijn vaak op zichzelf aangewezen en beschouwen digitalisering en smart industry als de grootste uitdaging voor het komend decennium. Met het project willen wij deze bedrijven ondersteunen in deze complexe transitie. - De REP-subsidieaanvraag Cybersecurity Noord-Nederland is begin 2019 behandeld in uw Staten en goedgekeurd. Het project behelst een unieke samenwerking tussen kennis- en onderwijsinstellingen om samen met het bedrijfsleven onze digitale ecosysteem te versterken. Dit rondom het thema Cybersecurity. Het project is in uitvoering, de eerste resultaten worden in het voorjaar 2021 met een breder publiek gedeeld. De voortgangsrapportage komt een dezer weken binnen. Op basis hiervan worden uw Staten - indien opportuun - geïnformeerd. Dit eventueel middels een brief. *Resultaat 2020-2023* - De Digitale Agenda is uitgevoerd. Voor de thema's CyberSafety en Blockchain zijn (gratis) workshops aan scholen aangeboden, die door de provincie financieel zijn ondersteund. Als onderdeel van het uitvoeringsprogramma Groningen@Work wordt er een uitvoeringsagenda opgesteld.
• Acquisitie *Resultaat 2020* - Diverse acquisitiebezoeken aan buitenlandse bedrijven, met name geconcentreerd rondom de thema's vergroening en digitalisering.	**oranje**	*Resultaat 2020* - Fysieke acquisitiebezoeken zijn er in het afgelopen jaar niet geweest. Ook het geplande uitwisseling programma met Israël is afgelast vanwege de coronacrisis. Digitaal zijn er nog wel een aantal overleggen geweest.

Resultaat 2020-2023 - Diverse acquisitiebezoeken, met als resultaat minimaal vijf concrete leads voor buitenlandse ondernemingen die zich hier willen vestigen; - Aantrekkelijk vestigingsklimaat. Goede verbindingen binnen onze regio en met andere economische regio's zijn van essentieel belang voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat.	groen groen	*Resultaat 2020-2023* - De noordelijke regiobranding is geëvalueerd. Naar aanleiding van die evaluatie gaan de drie noordelijke colleges in de eerste helft van 2021 voorstellen voorleggen aan Provinciale Staten voor de wijze waarop regiobranding in de toekomst vormgegeven moet worden. - Samen met gemeente Groningen zullen we de relaties met Duitsland verder uitwerken, met name de samenwerking met Hamburg krijgt hier extra aandacht.
• Regelingen en fondsen, het Rijk en Europa *Resultaat 2020* - Europese en rijksfondsen worden ingezet voor scholing, omscholing en bijscholing en voor de energie- en industrietransitie. Er wordt meer ingezet op revolverende fondsen, minder op subsidies. *Resultaat 2020-2023* - Optimaal gebruik van Europese en rijksfondsen. Maximale inzet van revolverende fondsen, in plaats van subsidies.	groen groen	*Resultaat 2020* - Onderdeel van het onlangs vastgestelde Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 is de inzet van Europese en rijksfondsen. Zie ook de wijze waarop we invulling geven aan motie M038, waar we zoeken naar financiering van Scholingsalliantie Noord binnen rijksmiddelen en ESF. (Scholingsalliantie Noord richt zich op om- en bijscholing naar kansrijke sectoren (bijvoorbeeld energie, ICT en Zorg) en op bevorderen van leven lang ontwikkelen.). Eind 2020 is duidelijk geworden (zie kamerbrief) dat vanuit drie Europese fondsen REACT-EU, EFRO en Just Transition Fund (JTF) voor de periode 2021-2027 in totaal bijna € 500 miljoen beschikbaar zal komen voor Noord-Nederland. *Resultaat 2020-2023* - Er is optimaal gebruik gemaakt van Europese en rijksfondsen.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
Groningen Seaports (GSP) • Vervullen van de publieke taken in verband met het nautisch beheer, de scheepvaart, de havens en de vaarwegen in het beheergebied;	groen	• Het vervullen van de publieke taken is een continu proces.
• Bevorderen van de verdere ontwikkeling en het gebruik van de havens en de daarbij behorende industrieterreinen gelegen in de gemeenten Delfzijl en van de Eemshaven en de daarbij behorende industrieterreinen gelegen in de gemeente Eemsmond.	groen	• GSP voert zijn taken met betrekking tot het realiseren van CO_2-emissie en groei werkgelegenheid uit conform aandeelhoudersinstructie. Als onderdeel daarvan heeft GSP recent bekend gemaakt een bedrag van € 25 miljoen te investeren in uitbreiding van het Chemiepark om een aantal acquisities op het gebied van groene chemie te huisvesten. • De samenwerking op het gebied van Chemport Europe loopt. Participerende bedrijven zijn GSP, NOM, SBE, de provincie en kennisinstellingen. GSP en NOM zijn primair uitvoerders van het plan van aanpak. Zie verder onder beleidsdoel Innovatie bedrijven.
Investerings- en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (NOM) • Verstrekken van risicodragend kapitaal (leningen, aandelenkapitaal) voor het bedrijfsleven ten behoeve van vestiging, groei en vernieuwing van ondernemingen;	groen	• Het verstrekken van risicodragend kapitaal loopt en is een continue activiteit. Door de coronacrisis is het verstrekken van risicodragend kapitaal sterk verminderd. Het is voor start-ups, scale-ups en innovatieve mkb-ers niet of nauwelijks mogelijk om overbruggingskrediet te krijgen. In opdracht van het Rijk is de NOM samen met de andere regionale ontwikkelingsmaatschappijen sinds april 2020 gestart met het verstrekken van overbruggingskredieten, de zogenaamde Corona-Overbruggings-Lening (COL) aan deze specifieke groep van ondernemingen. (Voor heel Nederland is € 300 miljoen beschikbaar.) De NOM heeft ca. vijftig bedrijven in Noord-Nederland geholpen met een COL-lening.
• Bevorderen van investeringen door onder andere het acquireren van (buitenlandse) bedrijven.	groen	• Zie onder beleidsdoel Acquisitie.

Investeringsfonds Groningen (IFG) • Als revolverend fonds deelnemen in andere fondsen voor het bedrijfsleven ten behoeve van vestiging, groei en vernieuwing van ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf in Groningen; de opbrengsten van de investeringen worden weer ingezet voor nieuwe aanvragen.	**groen**	• Ultimo 2020 heeft investeringsfonds Groningen in totaal zeven doelfondsen geïnvesteerd.
• Als Acquisitiefonds Groningen (onderdeel van IFG) rechtstreeks deelnemen in ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf in Groningen en rechtstreeks risicodragend kapitaal verstrekken aan nieuw te vestigen kleine en middelgrote ondernemingen in Groningen.	**groen**	• Ultimo 2020 heeft Investeringsfonds Groningen geïnvesteerd in drie participaties. Er zijn twee leads in onderzoek. Met alle bovenstaande investeringen is nu € 34,3 miljoen gecommitteerd en zijn 193 directe arbeidsplaatsen (fte) gecreëerd. Ervan uitgaande dat één directe arbeidsplaats minimaal één indirecte arbeidsplaats oplevert (gebaseerd op onderzoek van prof. dr. Jouke van Dijk van de RUG), betekent dit dat door de investeringen van IFG per ultimo 2020 386 arbeidsplaatsen (fte) gecreëerd zijn.
Groningen Airport Eelde (GAE) • Bevorderen van het regionale acquisitieklimaat, economie en werkgelegenheid en logistieke infrastructuur door verbeterde (intercontinentale) connectiviteit; zowel vanuit Noord-Nederland als naar Noord-Nederland.	**rood**	• Sinds 1 januari 2021 heeft Groningen Airport Eelde een nieuwe directeur. Op 4 maart 2021 heeft een Bestuurlijk Overleg met de minister van IenW en Schiphol plaatsgevonden. De demissionaire minister heeft aangegeven nu geen mandaat te hebben maar ziet in de Luchtvaartnota (2020-2050), die controversieel is verklaard, wel voldoende aanknopingspunten voor de gelijke behandeling van alle regionale luchthavens. GAE is bezig met een nadere uitwerking van haar toekomstvisie, die op 22 september 2020 gepresenteerd is aan leden van Raden en Staten. Deze nadere uitwerking van de toekomstvisie is inclusief de benodigde financiering voor de (overbruggings)periode 2021/2022. Dit totaalpakket is inclusief besluitvorming over de nieuwbouw van de brandweerkazerne en zal in april/mei besproken worden met Raad en Staten.

5.2. Recreatie en toerisme

Beleidsdoel Recreatie en toerisme

Betere benutting van de toeristisch-recreatieve potentie door het aantrekken van meer bezoekers, waardoor de toeristische bestedingen en de werkgelegenheid toenemen

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Ontwikkeling aantal toeristische overnachtingen (bron: CBS)	+7,2%	+21,3%	-4,7%	n.n.b.	+5%	+5%	+5%	+5%
Ontwikkeling aantal banen in toeristisch-recreatieve sector (bron: LISA)	+5,5%	+5,1%	+4,4%	n.n.b.	+3%	+3%	+3%	+3%

In april/mei 2021 worden de definitieve cijfers verwacht.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Aantrekken van meer bezoekers, waardoor de toeristische bestedingen en de werkgelegenheid toenemen; handhaving/toename leefbaarheid landelijk gebied *Resultaat 2020* *(zie ook indicatoren)*		*Resultaat 2020* *(zie ook indicatoren)*
- Groei van het aantal toeristische en zakelijke overnachtingen;	oranje	- De toerisme- en recreatiesector wordt hard geraakt door de coronacrisis. Wat het uiteindelijke resultaat is van enerzijds een slecht voorjaar en najaar, en anderzijds een goede bezetting van een aantal verblijfsaccommodaties in de zomer is nog ongewis. In april/mei 2021 worden de definitieve cijfers verwacht.
- Groei van de werkgelegenheid in zakelijk toerisme. NB: Dit zijn beoogde resultaten vanuit de Toerisme-Visie tot en met 2020. Deze worden wellicht bijgesteld in verband met nieuwe ambities mede na consultatie van het 'veld'.	oranje	- De toerisme- en recreatiesector is in 2020 hard geraakt door de coronacrisis. Wij verwachten dat dit consequenties heeft gehad voor de werkgelegenheid. Op dit moment is de omvang hiervan nog niet te overzien. We verwachten deze cijfers voorjaar 2021.

- Verkenning zakelijke markt.	groen	- Het jaar 2020 was een overgangsjaar naar de nieuwe Strategische visie Vrijetijdseconomie 2021-2030 uw Staten op 3 februari 2021 hebben vastgesteld. De verkenning naar de zakelijke markt heeft plaatsgevonden. In de visie is geen specifiek beleid voor de zakelijke toeristische markt opgenomen.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

5.3. Grensoverschrijdende samenwerking

Beleidsdoel Internationalisering

Versterken van het internationaal-economisch profiel en internationale kennisuitwisseling

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal ondersteunde bedrijven aan Groninger Ondernemersregeling, onderdeel Export [1)]	7	26	17	18	50	20	p.m.	p.m.
Aantal deelnemende mkb-bedrijven aan grensoverschrijdende innovatieve trajecten [2)]	32	66	98	101	60	p.m.	p.m.	p.m.
Omvang Europese en nationale subsidies	€ 17 mln.	€ 20 mln.	€ 21 mln.	€ 25 mln.	€ 14 mln.	€ 20 mln.	p.m.	p.m.

1) Realisatie 2020 is lager dan de streefwaarde als gevolg van de coronacrisis. (De uitvoering van de Groninger Ondernemersregeling loopt tot en met 2021.)

2) Dit aantal betreft mkb-deelname in de huidige EU-programmaperiode (2014-2020) voor grensoverschrijdende samenwerking (Interreg A).

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Internationalisering: Het aangaan en waar nodig versterken van de internationale samenwerking, interne organisatie, externe oriëntatie en netwerken om het collegeakkoord te realiseren *Resultaat 2020* - Internationaliseringsagenda 2019-2023 met uitvoeringsplan en in stand houden van organisatie in relatie tot internationalisering, Public Affairs (PA), lobby en strategie. *Resultaat 2020-2023* Realisatie doelen Internationaliseringsagenda 2019-2023, zoals:	groen	*Resultaat 2020* - Op 30 juni hebben wij het Beleidsprogramma Internationalisering 2020-2023 vastgesteld. Hierover hebben wij uw Staten via brief d.d. 8 juli 2020 geïnformeerd. - Eind 2020 zijn de bijbehorende vijf uitvoeringsprogramma's (één per thema) uitgewerkt. *Resultaat 2020-2023* Realisatie doelen Beleidsprogramma Internationalisering 2020-2023:

- Op basis van PA-dossiers en inhoudelijke opgaven actief onderhouden en aangaan van internationale samenwerkingsverbanden in het kader van het collegeakkoord; - Versterkte samenwerking met Noord-Duitsland door GROS inhoud te geven, prioriteiten hierin aan te brengen en een effectieve organisatie neer te zetten; - Versterkte samenwerking met de gemeente Groningen op het gebied van internationalisering; - Inbedding belang van internationaal samenwerken in interne organisatie.	**groen** **groen** **groen** **groen**	- We borduren voort op de netwerken die zijn opgebouwd de afgelopen jaren. We blijven onze netwerken inzetten, de rollen vervullen die we hierin hebben en koersen daarbij op concrete resultaten. - De Samenwerkingsagenda tussen Noord-Nederland en Nedersaksen is in beide regio's goedgekeurd, daarmee is de basis voor de samenwerking in de noordelijke grensregio gelegd. In deze samenwerking is de inhoud leidend: vorm volgt de inhoud. - Afstemming tussen de provincie en gemeente Groningen is er continu. - In het proces te komen tot het uitvoeringsprogramma Internationalisering is inhoudelijke afstemming tussen de verschillende afdelingen binnen de interne organisatie een belangrijk onderdeel van dat proces. Dit draagt bij aan de inbedding van het belang van internationaal samenwerken.
• Public affairs (PA): Het actief onderhouden en aangaan van externe relaties, communicatief ondersteunen van de lobby-agenda en het bezoeken en organiseren van relevante netwerkevents waarbij het strategisch doel te allen tijde helder is. *Resultaat 2020* - Dynamische lobby-agenda 2019-2020 verbinden met public affairs. - Opbouwen en versterken van (inter)nationale relaties en PA-uitingen. *Resultaat 2020-2023* - Actief onderhouden en aangaan van (inter)nationale en externe contacten en PA-uitingen in het kader van het collegeakkoord.	 *Resultaat 2020* **groen** **groen** *Resultaat 2020-2023* **groen**	 *Resultaat 2020* - Dit is een continu proces. Vanuit onze lobby-agenda wordt ook proactief gekeken naar opkomende thema's naast bestaande lobbydossiers en contacten. Zo hebben we bijvoorbeeld in 2020 onverwachts veel tijd gestoken in inmiddels succesvol afgesloten lobby op het Europese Just Transition Fund (JTF). - Dit is een continu proces. Meer dan voorgaande jaren gaan we zowel nationaal als internationaal strategisch en integraal om met onze relaties en PA-uitingen alsook onze belangrijkste relaties. Inmiddels is een team externe betrekkingen samengesteld. *Resultaat 2020-2023* - Dit is een continu proces. Inmiddels is een team externe betrekkingen samengesteld.

• onderzoeken haalbaarheid van het opzetten en inzetten van een monitoringsmethodiek waarmee de effecten van grensoverschrijdende samenwerking op onder andere de thema's arbeidsmarkt, onderwijs, toerisme en cultuur, en gezondheidszorg inzichtelijk worden gemaakt;	**oranje**	• Op basis van interne gesprekken over een mogelijke methodologie is besloten hier in 2020 niet de prioriteit bij te leggen. Dat vindt nu plaats in 2021. Het implementeren van een valide en betrouwbaar monitoringssysteem is tijdsintensief.
• effectieve inzet Begleitgruppe;	**groen**	• Als gevolg van de coronacrisis zijn alle fysieke overleggen afgelast, en hebben onze overleggen online plaatsgevonden. Dankzij de coronacrisis hebben we elkaar vaker (online) getroffen: de frequentie is verhoogd, de duur van elk overleg was verkort. Tijdens deze overleggen worden de grensoverschrijdende thema's besproken en de grensoverschrijdende bestuurlijke overleggen voorbereid. Eind 2020 heeft de Triloog plaatsgevonden.
• monitoring ontwikkelingen rondom diploma-erkenning;	**groen**	• Dit is een continu proces en loopt.
• verkennen van mogelijkheden van grensoverschrijdende samenwerking op gebied van groene energie;	**groen**	• In afstemming met gemeente Groningen en provincie Drenthe wordt met drie ministeries van Nedersaksen (Umwelt, Wirtschaft en Europa-aangelegenheden) samengewerkt op het gebied van groene energie (waterstof). Tezamen met het Hannover (Statskanzlei) is tijdens de Triloog afgesproken dat ambtelijk verkend moet worden op welke manier we in de noordelijke grensregio het thema waterstof verder kunnen brengen. (In 2021 wordt hier vervolg aan gegeven.)
• bezoek aan Brussel (PV/LV) met uw Staten en de Landtag van Niedersachsen;	**oranje**	• Dit heeft niet plaatsgevonden als gevolg van de coronacrisis en is verplaatst naar 2022 omdat de verwachting is dat ook in 2021 geen fysiek treffen kan worden georganiseerd. In 2021 wordt wel een online-event georganiseerd tussen de Staten en de Landtag om zo de relatie op politiek vlak te onderhouden.
• voorbereiding nieuwe EU-programmaperiode 2021-2027 en opstellen van operationele programma voor EFRO, Interreg en GLB. Op basis van de RIS3 (regionale innovatiestrategie) zoeken wij de samenwerking met andere Europese regio's;	**groen**	• Operationele Programma Interreg A: Dit verloopt volgens planning. Het Comité van Toezicht heeft in 2018 de opdracht gegeven om een voorbereidingsgroep en diverse werkgroepen te formeren. Deze vergaderen frequent. De progressie is afhankelijk van de ontwikkelingen in Brussel en het MFK (meerjarig financieel kader). Het MFK is inmiddels vastgesteld.

		• Interreg B: Dit verloopt volgens planning. Momenteel wordt door de Programme Preparation Group gewerkt aan het nieuwe subsidieprogramma voor 2021-2027. De verwachting is dat de eerste call voor het aanvragen van subsidie eind 2021/begin 2022 open kan gaan. Momenteel wordt geschreven aan het nieuwe Operationeel Programma voor het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (OP EFRO) 2021-2027. • In november 2020 is een besluit genomen over de Europese middelenverdeling EFRO, REACT EU en JTF (Just Transition Fund) (Zie ook verantwoording onder deelprogramma Economie en werkgelegenheid, beleidsdoel Vestigingsklimaat). In Noord-Nederlands verband hebben we hiervoor een intensieve lobby gevoerd. Er is € 330 miljoen voor provincie Groningen (en het industriecluster Emmen) vanuit het JTF beschikbaar gekomen. Dit is 53% van het totale budget voor Nederland. Voor EFRO gaat er € 108 miljoen naar Noord-Nederland, plus € 45 miljoen voor REACT EU. Voor Interreg is de middelenverdeling nog niet duidelijk. Dit besluit zal voorjaar 2021 worden genomen door het Rijk. • Op 6 januari 2021 is het REACT EU programma door SNN opengesteld. De overige programma's (EFRO en Interreg) zullen later (najaar of begin 2022) van start gaan.
• verkenning hoe provincie Groningen te positioneren als Europese energieprovincie en proeftuin op het gebied van circulaire economie, natuurinclusieve landbouw, digitalisering en vergroening van de economie (waterstof).	**groen**	• Deze verkenning loopt.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• uitvoeren plan grensoverschrijdende samenwerking Nederland-Duitsland (GROS-/Kooperationsagenda) met als doel de sociaaleconomische ontwikkeling te versterken in de noordelijke grensregio;	**groen**	• De Samenwerkingsagenda (Kooperationsagenda) tussen Noord-Nederland en Nedersaksen is in beide regio's goedgekeurd, daarmee is de basis voor de samenwerking in de noordelijke grensregio gelegd. In deze samenwerking is de inhoud leidend: vorm volgt de inhoud.

• afhankelijk van het thema bewuste keuzes maken wat betreft intensiveren samenwerking met de gemeente Groningen en de provincies Fryslân, Overijssel en Drenthe op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking;	**groen**	• De verkenning naar wat gemeente Groningen en de drie noordelijke provincies gezamenlijk willen bereiken in de toekomst is gestart. Het maken van bewuste keuzes is de volgende stap.
• intensiveren samenwerking met Niedersachsen in en richting Brussel;	**groen**	• Dit betreft een van de doelstellingen voor de komende jaren. Door de grensoverschrijdende samenwerking op inhoudelijke thema's in de noordelijke grensregio (provincie Groningen - al dan niet samen met de andere twee provincies - en Nedersaksen) te versterken, hebben we meer invloed in Brussel. Op verschillende vlakken wordt deze samenwerking de komende jaren versterkt en uitgebouwd.
• uitvoeren van programma's gericht op internationalisering van het mkb via gemeenschappelijke operationele programma's (GOP) en Interreg A;	**groen**	• Interreg A: Het Groninger mkb is goed aangehaakt bij het programma, zowel op gebied van innovatie (P1) als ook bij de socio-culturele projecten (P2) die bijdragen aan de vermindering van de barrièrewerking van de grens. Bij een meerderheid van alle, door de stuurgroep Interreg A EDR goedgekeurde, projectaanvragen participeert minimaal één bedrijf uit Groningen.
• behouden en waar nodig versterken van grensoverschrijdende contacten.	**groen**	• Dit is een continu proces.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
LASTEN					
Economie en werkgelegenheid	59.395	31.082	47.850	42.197	5.653
Recreatie en toerisme	1.504	1.582	1.811	1.475	337
Grensoverschrijdende samenwerking	535	576	510	608	-97
Totaal lasten	**61.434**	**33.239**	**50.171**	**44.279**	**5.892**
BATEN					
Economie en werkgelegenheid	19.228	965	6.198	11.486	5.288
Recreatie en toerisme	162	5	-73	-53	20
Grensoverschrijdende samenwerking	38	42	42	85	43
Totaal baten	**19.428**	**1.012**	**6.167**	**11.518**	**5.352**
Saldo	**42.006**	**32.227**	**44.005**	**32.761**	**11.244**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	8.041	2.000	2.825	4.441	-1.616
Onttrekkingen	22.756	2.516	13.575	9.684	-3.891
Saldo reservemutaties	**-14.715**	**-516**	**-10.750**	**-5.243**	**-5.507**
Saldo na reservemutaties	**27.292**	**31.711**	**33.255**	**27.518**	**5.737**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Economie en werkgelegenheid			
- *HEAVENN*	5.000		-3.000
De NPG-aanvraag voor HEAVENN is in december 2020 goedgekeurd. De € 5 miljoen in de begroting van 2020 was een reservering die nu komt te vervallen in verband met de NPG-financiering van het project. Van de reservering komt € 3 miljoen uit de reserve Verkeer en Vervoer.			
- *Mkb-innovatiestimulering Topsectoren (MIT)*	-4.679	4.679	
Eind 2020 hebben wij van het ministerie van EZK een specifieke uitkering ontvangen met betrekking tot de subsidieregeling MIT die door het SNN in noordelijk verband wordt uitgevoerd. De verantwoording van de lasten, met terugwerkende kracht tot en met 2018, heeft geleid tot een afwijking in de lasten en baten van € 4,7 miljoen.			
- *Groningen Airport Eelde*	2.728		
Er is nog steeds discussie in de aandeelhoudersvergadering over de brandweerkazerne. Bestuurders willen nu in 2021 eerst overleg met de minister van IenW (dit is tot nu toe twee keer uitgesteld). Het is dus afwachten op het overleg met de minister van IenW, voordat zij de bouw van de brandweerkazerne definitief goedkeuren. Wij hebben ons voor een periode van tien jaar (2017 tot en met 2026) gecommitteerd om 30% van € 46 miljoen bij te dragen aan GAE voor het uitvoeren/implementeren van de beleidsoptie 'Investeren: internationale toegangspoort voor het Noorden'. De niet bestede middelen dienen beschikbaar te blijven tot en met 2026. Daarom wordt voorgesteld om de resterende middelen via de bestemming van het rekeningresultaat over te boeken.			

- *Subsidieregeling RIG (DU)* Voor de subsidieregeling Regionale Investeringssteun Groningen (RIG) zijn middelen vanuit het Nationaal Programma Groningen beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn via een decentralisatie-uitkering ontvangen. De regeling wordt uitgevoerd door het SNN. Ten opzichte van de begroting is voor een lager bedrag aan subsidies verleend. Er is nog een project in behandeling waarvan de verwachting was dat deze in 2020 zou worden toegekend. Verder is er sprake van uitvoeringskosten van het SNN die naar verwachting door zullen lopen tot en met 2024. Tot slot is de verwachting dat sprake zal zijn van een lichte onderbesteding van de beschikbare subsidie. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.	1.579		-1.579
- *PMF: Marktsectoren* Vanuit de reserve Provinciale Meefinancering wordt onder andere bijgedragen aan subsidies. Het betreft regelingen die we zelf uitvoeren en regelingen waarvan de uitvoering door derden plaatsvindt. In de tweede helft 2020 zijn minder subsidies verleend dan dat we ten tijde van het opstellen van de Najaarsmonitor 2020 hadden voorzien. Het resultaat wordt verrekend met de reserve Provinciale Meefinanciering. Omdat dit meerdere regelingen betreft is het niet mogelijk om naast de impact van het coronavirus nog een oorzaak aan te wijzen.	627	5	-632
- *SER Noord-Nederland* Wij zijn penvoerder voor de SER Noord-Nederland. De totale lasten worden gedekt door een bijdrage van de SER Nederland en subsidie van de provincie.	-251	251	
- *Subsidieregeling Innovatief en Duurzaam MKB* Dit betreft ca. tien pijplijnposten voor subsidie aanvragen voor de Subsidieregeling Innovatief en Duurzaam MKB. Deze regeling is verlengd tot 31 december 2021. Daarom wordt voorgesteld om de resterende middelen via de bestemming van het rekeningresultaat over te boeken naar 2021.	201		
- *Groningen Ondernemersregeling REP* Er zijn meer subsidies verleend dan dat we ten tijde van het opstellen van de najaarsmonitor hadden voorzien. Dit heeft onder andere betrekking op de regeling anderhalvemetersamenleving, dit is een coronagerelateerde subsidie. De per saldo resterende middelen worden verrekend met de reserve RSP.	-194	132	62
- *Projecten NOM* Een aantal projecten is uitgesteld onder andere vanwege vertraging door de coronacrisis. De niet bestede middelen (€ 159.100) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021 omdat het reguliere jaarbudget voor 2021 naar alle waarschijnlijkheid onvoldoende is om alle plannen te kunnen uitvoeren.	159		
- *Human Capital Agenda* Voor 2020 hadden we middelen voor cofinanciering gereserveerd voor de projecten 'RIF Vitaliteit' & 'Veerkrachtige Regio'. Voor het Regionaal Investeringsfonds (RIF) heeft het Rijk de aanvraag afgewezen met de mogelijkheid opnieuw een aanvraag in te dienen. Voor 'Veerkrachtige Regio' komt de indiener met een aangepaste aanvraag in 2021.	85		
- *Suikeragenda* De Suikeragenda is pas in september 2020 vastgesteld. Door de coronacrisis moesten enkele onderdelen op de lange baan geschoven worden, aangezien bijdragende partijen werden geconfronteerd met de gevolgen van corona binnen hun organisatie.	50		
- *Overig*	52	224	71
- *Apparaatslasten*	296	-3	
Totaal verschil	**5.653**	**5.288**	**-5.078**

Recreatie en toerisme			
- *Projecten provinciale meefinanciering recreatie en toerisme* Vanuit provinciale meefinanciering wordt bijgedragen aan projecten op het gebied van recreatie en toerisme. Een subsidie is lager toegekend dan oorspronkelijk bij de Najaarsmonitor 2020 werd verwacht. Het resultaat wordt verrekend met de reserve Provinciale meefinanciering.	429		-429
- *Recreatie en toerisme* Het jaar 2020 is een overgangsjaar geweest tussen twee visies, zonder uitvoeringsprogramma. Daarnaast is de toeristische sector hard geraakt door de coronacrisis: betrokken partijen waren vooral druk om het hoofd boven water te houden en minder bezig met het ontwikkelen van projecten, waardoor wij minder geld hebben kunnen wegzetten. Tevens hebben we het tekort op het budget Marketing Groningen verrekend met dit budget.	43		
- *Overig*	17	20	
- *Apparaatskosten*	-153		
Totaal verschil	**337**	**20**	**-429**
Grensoverschrijdende samenwerking			
- *Overig*	13	43	
- *Apparaatslasten*	-111		
Totaal verschil	**-98**	**43**	**0**
Totaal verschillen programma	**5.892**	**5.352**	**-5.507**

Bedragen x € 1.000

6. Cultuur en maatschappij

Inleiding

Het programma Cultuur en maatschappij heeft als doel:

Een aantrekkelijke en leefbare provincie. Inwoners voelen zich uitgenodigd volwaardig mee te doen aan de maatschappij en hebben grip op hun eigen leefomgeving. Er is een breed en kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod.

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
1. Cultuur
2. Erfgoed en archeologie
3. Maatschappij
4. Versterking leefbaarheid

Bereikt in 2020

Cultuur
Veel culturele activiteiten konden geen doorgang vinden vanwege de coronacrisis. Ondanks dat lieten vele culturele organisaties zien dat zij hier creatief mee om konden gaan. Digitale voorstellingen, workshops, zomerscholen en cultuuronderwijs online en dergelijke. De provincie stimuleerde met de anderhalvemeterregeling creatieve aanpassingen te maken in de bedrijfsvoering. En daarnaast is er een provinciaal steun- en stimuleringspakket aan maatregelen voor de culturele sector ontwikkeld.
In 2020 is het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024 'Wij zijn cultuur' ontwikkeld en vastgesteld en hebben ruim veertig culturele en erfgoedinstellingen subsidie gekregen voor de komende vier jaar. Hiermee versterken we het culturele aanbod in de provincie.
De steuninstellingen hebben in 2020 de uitvoerende instellingen zo goed als mogelijk ondersteund en gefaciliteerd. In coronatijd was de steun onder meer gericht op de ontwikkeling van digitale producten en het geven van adviezen over coronamaatregelen en subsidies.

Erfgoed en archeologie
In het kader van de opgave Erfgoed, Ruimtelijke Kwaliteit en Landschap (ERL): Gronings Goud bestond in 2020 onze inzet voor het gebouwd erfgoed uit het volgende: het Erfgoedprogramma voor het bevingsgebied is geactualiseerd en heeft een bijdrage ontvangen vanuit het NPG van € 20 miljoen voor de periode 2020-2023. Vanuit dit programma zijn in 2020 ook al de eerste resultaten te melden, zoals de verbreding van het Erfgoedloket met dienstverlening aan complexe dossiers en karakteristieke panden, de vaststelling van de subsidieregeling voor onderhoud aan karakteristieke panden en het toevoegen van subsidiemogelijkheden aan de regeling GRRG voor 'groene' rijksmonumenten. De erfgoedmonitor is verder aangevuld met karakteristieke panden en de gegevens van de rijks- en gemeentelijke monumenten in de bevingsgemeenten zijn geactualiseerd. Voor de onderdelen Ruimtelijke kwaliteit en Landschap zijn begin 2020 twee uitvoeringsinstrumenten goedgekeurd door de Stuurgroep ERL en is de uitvoering hiervan gestart, nl. de pilot Steunfunctie Ruimtelijke kwaliteit bij Libau en het maken van een Stimuleringsprogramma Agrarisch Landschappelijk Bouwen. In algemene zin zijn de onderwerpen van ERL medio 2020 opgenomen in het kader voor het NPG thematisch en is het plan van aanpak voor een gebiedsbiografie opgesteld. Echter, ook binnen ERL liepen we tegen de beperkingen aan die corona ons bood. Zo kon bijvoorbeeld een bezoek van de Europese partners aan MOMAr geen bezoek brengen aan onze provincie. Dat is uitgesteld naar 2021. Wel hebben we een geslaagde digitale bijeenkomst gehad waarin we toch interessant Groningse projecten hebben kunnen presenteren.

Maatschappij
De maatschappelijke uitdagingen waar we in onze provincie voor staan, houden zich veelal niet aan gemeentegrenzen. Dit vraagt om samenwerking tussen overheden, maatschappelijk organisaties, bedrijven en inwoners. De rol van de provincie is een aanvullende rol op die van onze partners. Zo werken we nauw samen aan oplossingen voor de complexe maatschappelijke opgaven, met als doel het stimuleren en verbeteren van de leefbaarheid van alle inwoners van Groningen. Concrete voorbeelden zijn bijdragen in 2020 aan een onderzoeksproject ‘Intergenerationele armoede

Veenkoloniën' samen met de provincie Drenthe, een gezondheidsproject voor mensen met een lage sociaal-economische status (SES) in de gemeente Westerkwartier en een innovatieve pilot met de Groninger Kredietbank en een aantal gemeenten in Groningen en Drenthe om de schuldenaanpak flexibeler en vooral sneller te laten verlopen.

Versterking leefbaarheid
In het kader van de *Sociale agenda* zijn op verzoek van bijna alle gemeenten webinars op maat georganiseerd waarin zij kennismaken met het concept Brede Welvaart. Daarnaast is vanuit maandelijkse bijeenkomsten met alle wethouders sociaal domein, gewerkt aan een goede regeling Dorpshuizen voor het Coronafonds. Het Regenboogsymposium zou plaatsvinden in de Martinikerk op 8 oktober. Dit was volledig voorbereid, maar kon helaas door corona op het laatste moment niet doorgaan. Op 10 december 2020 is voor het eerst bij het provinciehuis de mensenrechtenvlag gehesen.

Onze betrokkenheid bij het onderdeel *zorg en gezondheid* in de provincie is zichtbaar door onze rol in het Preventie Overleg Groningen (voorzitter) en ook door het beschikbaar stellen van subsidies voor Zorg en Voorzieningen. In 2020 zijn zes subsidieaanvragen gehonoreerd, waarmee een begin is gemaakt aan de doelstelling om zorgvoorzieningen duurzaam te clusteren.

Ten aanzien van de *krimp- en woonagenda* zijn de laatste twee subsidies binnen de reserve Leefbaarheid krimpgebieden toegekend. Verder is in juli 2020 de regiodeal voor krimpregio Oost-Groningen bekrachtigd. Ook is de subsidieregeling Flexpool versnelling voorfase woningbouw provincie Groningen gerealiseerd.

Het afgelopen jaar is met gemeenten in zes regio's gewerkt aan *regionale arrangementen* als onderdeel van het goedgekeurde Leefbaarheidsprogramma 2020-2023. Voor alle arrangementen die in ontwikkeling zijn, geldt dat er goed gekeken wordt naar verbindingen met lopende programma's en projecten in andere regio's, provinciaal of landelijk. Zo laten we ons inspireren door de onlangs vastgestelde Regiodeal Oost- Groningen en worden de resultaten betrokken van ons meerjarig RUG-onderzoek intergenerationele armoede Veenkoloniën.
De regio's werken aan resultaatgerichte arrangementen die een plus voor de regio zijn en passen binnen de kaders van het leefbaarheidsprogramma en de uitgangspunten van de Brede Welvaart. Het eerste regionale arrangement zal in het voorjaar vastgesteld worden.

6.1. Cultuur

Beleidsdoel Cultuur

Vergroten van de culturele aantrekkingskracht van de provincie met een breed en kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal deelnemers en bezoekers uitvoerende instellingen (gesubsidieerd uit cultuurnota)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.n.b.	> jaar 2017			
Geografische spreiding van gesubsidieerde activiteiten uit cultuurnota	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.n.b.	even-wichtig			
Aantal scholen primair onderwijs waarbij Cultuureducatie met Kwaliteit (aandeel) [2]	68%	75%	69%	80%	90%			
Aandeel private financiering in budgetten: (1) Matchfunding; (2) Fonds Digitalisering Collectie Groningen	(1) 76% (2) 0%	(1) 61% (2) 38%	[2] (1) 80% (2) 58%	[2] (1) n.n.b. (2) 72%	> 50%			

[1] De regeling Cultuur met Kwaliteit werkt in twee tranches: 2017/2018 en 2019/2020. Dat betekent dat alle scholen in stad en provincie Groningen in 2019 een nieuwe aanvraag konden indienen. Dit heeft 69% van de scholen in 2019 gedaan. Het zal nog verder oplopen in de rest van de periode. In 2020 is het aantal scholen gegroeid naar 80%. De streefwaarde van 90% is niet helemaal gehaald. De oorzaak daarvan is de coronacrisis. Hierdoor zijn veel scholen een tijdje dicht geweest en moest er online les gegeven worden. Daar ging veel aandacht voor de scholen naar uit.

[2] Dit zijn verwachte realisatiewaarden. De definitieve percentages worden in het najaar van 2020 verwacht, ook inzake matchfunding.

NB. In het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2017-2020 zijn geen streefwaarden gedefinieerd, alleen indicatoren van kwalitatieve en relatieve aard ('groei, verdubbeling, minstens de helft, evenredige spreiding'). In het proces van het opstellen van een nieuwe cultuurnota (voor de periode 2021-2024) wordt het ontwikkelen van een SMART-monitor cultuurbeleid en het definiëren van nieuwe indicatoren meegenomen.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Cultuur *Resultaat 2020* - Nieuwe Cultuurnota 2021-2024;	groen	*Resultaat 2020* - Het Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028 is in november 2019 door uw Staten vastgesteld. In onze vergadering van 6 oktober 2020 hebben wij het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024 vastgesteld en vervolgens ter informatie naar uw Staten gestuurd.

- Versterken van de culturele infrastructuur en van de rol van de cultuurpijlers in de provincie;	groen	- Dit jaar was het laatste jaar van uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2017-2020. Er wordt doorlopend gewerkt aan het versterken van de culturele infrastructuur. Een en ander heeft een vervolg gekregen in de nieuwe cultuurnota.
- Functie cultuurpijlers.	groen	- De functie van cultuurpijlers heeft haar rol bewezen in het versterken van de culturele infrastructuur en maakt ook onderdeel uit van het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024.
Resultaat 2020-2023 - Aantrekkelijke provincie met breed en kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod.	groen	*Resultaat 2020-2023* - Ambities uit de Cultuurnota 2017-2020 zijn behaald. Naar aanleiding van de evaluatie hebben we de incidentele subsidieregelingen op een aantal punten aangescherpt. De aanbevelingen zijn verwerkt in het uitvoeringsprogramma voor de periode 2021-2024.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

6.2. Erfgoed en archeologie

Beleidsdoel Cultureel erfgoed

Versterken van de culturele identiteit van de inwoners van de provincie

Indicatoren

	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
% rijksmonumenten (excl. functie woonhuis) weergegeven naar de staat van het casco, categorie 'matig' en 'slecht' [1)]	n.v.t.	matig: 14% (691.592 m^3) slecht: 3,2% (157.528 m^3)	matig: 14% (691.592 m^3) slecht: 3,2% (157.528 m^3)	matig: 12% (652.098 m^3) slecht: 4,5% (201.705 m^3)	< peiljaar 2018			
Landelijke waarde	n.v.t.	matig: 12,5% slecht: 4,4%	matig: 12,5% slecht: 4,4%	matig: 12,3% slecht: 3,6%				
Eigen indicatoren								
Aantal thema's en verhalen (stichting De Verhalen van Groningen: DVvG)	183	254	300	n.n.b. [2)]	≥ peiljaar 2016			
Aantal digitale bezoekers (DVvG)	160.000	321.000 [3)]	177.660 [3)]	n.n.b. [2)]	≥ peiljaar 2016			
Aantal gedigitaliseerde items binnen de Collectie Groningen	302	406	556	656 [4)]	900			
Aantal gerealiseerde restauraties (waarvan aantal in combinatie met herbestemming)	11 (1)	29 (6)	51 (10)	37 (10)	> peiljaar 2018			

1) De indicator van de staat van onderhoud van de rijksmonumentale niet-woonhuizen is ogenschijnlijk iets verslechterd ten opzichte van vorig jaar. Dit heeft echter te maken van de verandering in het afgelopen jaar van de CBS-categorieën voor de rijksmonumenten. De actualisatie van de rijksmonumenten in het bevingsgebied hebben we nog niet kunnen verwerken omdat de steekproef nog niet is afgerond. De steekproef is naar verwachting in juni 2021 afgerond.
Bron: Erfgoedmonitor. Daarin wordt de staat van onderhoud zichtbaar vanaf de buitenkant van het pand beoordeeld.

2) De realisatiecijfers 2020 worden in juni 2021 verwacht.

3) Dit aantal is incl. bezoekers deelwebsites en social media die beheerd worden door de stichting.

4) Aantal gedigitaliseerde items ligt onder de streefwaarde maar komt wel overeen met subsidieverlening en gevraagde prestatie binnen het project Digitalisering fase 2 (uitvoering door Erfgoedpartners).

NB. In het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2017-2020 zijn geen streefwaarden gedefinieerd, alleen indicatoren van kwalitatieve en relatieve aard (‘groei, verdubbeling, minstens de helft, evenredige spreiding’). In het proces van het opstellen van een nieuwe cultuurnota (voor de periode 2021-2024) wordt het ontwikkelen van een SMART-monitor cultuurbeleid en het definiëren van nieuwe indicatoren meegenomen.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren opgave ERL (Erfgoed, ruimtelijke kwaliteit en landschap *Resultaat 2020* - Erfgoedprogramma (onder andere via NPG);	groen	*Resultaat 2020* - Het erfgoedprogramma voor het aardbevingsgebied is als 'special' opgenomen in de kaders van het Nationaal Programma Groningen. Het erfgoedprogramma is geactualiseerd en aangevuld. De Stuurgroep Erfgoedprogramma en het Algemeen Bestuur NPG hebben het document vastgesteld en de middelen zijn beschikbaar gesteld. De uitwerking van enkele nieuwe instrumenten is uitgevoerd, bijvoorbeeld: • de verbreding van het erfgoedloket; • het toevoegen van groen erfgoed aan de huidige subsidieregelingen voor gebouwd erfgoed; • het opzetten van de subsidieregeling voor onderhoud aan karakteristieke panden.
- Fondsen/subsidieregelingen gebouwd erfgoed;	groen	- De subsidieregelingen voor gebouwd erfgoed en het Cultuurfonds lopen goed. We blijven inhoud van en dienstverlening rond de subsidieregelingen steeds verbeteren. De subsidieregelingen zijn onlangs weer met een jaar verlengd en inhoudelijk verbreed met onder andere groen erfgoed. Het Cultuurfonds zit qua leningen op schema. De laatste tranche is uitbetaald.
- Erfgoedmonitor;	oranje	- De gemeenten zijn bezig met het aanwijzen van karakteristieke panden. Zodra deze panden in het bestemmingsplan zijn opgenomen en de eigenaren hiervan op de hoogte zijn, nemen wij ze op in de Erfgoedmonitor. - We hebben eind 2019 80% in beeld gebracht in de Erfgoedmonitor. In de eerste drie maanden van 2020 is de opname van archeologische terreinen en karakteristieke panden verder opgepakt. Ook is de eerste actualisatie van de rijks- en gemeentelijke monumenten in de aardbevingsgemeenten eind 2020 afgerond op de steekproef na.

		In 2021 volgt de opname van de resterende karakteristieke panden in enkele gemeenten die deze nog moeten aanwijzen. De gegevens van de erfgoedmonitor worden op geaggregeerd niveau ontsloten via www.destaatvangroningen.nl. Met de gegevens uit de Erfgoedmonitor kunnen we als provincie ons beleid ten aanzien van het gebouwd erfgoed en archeologie opstellen, monitoren en bijstellen.
- Uitrollen pilot Innovatie, verduurzaming, restauratie, herbestemming en onderwijs/arbeidsmarkt;	**groen**	- In de zomer van 2020 is het plan van aanpak voor de pilot verduurzamen, herbestemmen en onderwijs in relatie tot erfgoed gereedgekomen. Ook is aan drie concrete projecten binnen deze pilot subsidie verleend. Het betreft de Villa Barmerhoek in Doodstil, de Dorpskerk in Overschild en de Enne Jansheerd te Maarhuizen.
- Internationale samenwerking via MOMar (Interreg-project 'Models of Management for Singular Rural Heritage');	**groen**	- De aanvraag voor het Europese project MoMAR (Models of Management for Singular Rural Heritage) is gehonoreerd door de Europese Commissie en in augustus 2019 van start gegaan. In september 2019 heeft de kick-off plaatsgevonden in Zaragoza en in maart 2020 heeft het eerste inhoudelijke bezoek plaatsgevonden aan Corsica. We hebben onze stakeholders in Groningen nauw betrokken bij dit project via bijeenkomsten en een-op-eengesprekken. Ook de delegatie naar Corsica bestond voor de helft uit maatschappelijke organisaties. In verband met de coronamaatregelen is in november 2020 een tweedaags webinar georganiseerd over/vanuit Groningen. Het daadwerkelijke bezoek aan Groningen zal in het voorjaar 2021 plaatsvinden.
- Inhoudelijke en procesmatige bijdrage op grote ruimtelijke ontwikkelingen;	**groen**	- In het eerste kwartaal hebben we bestuurlijk groen licht gekregen voor het maken van een Stimuleringsprogramma Agrarisch Landschappelijk Bouwen en voor het oprichten van een Steunpunt Ruimtelijke kwaliteit. Boerderijen en schuren vormen een belangrijk en zichtbaar onderdeel van het landschap. Om de landschappelijke kwaliteit op het platteland van Groningen te kunnen waarborgen, is het belangrijk aandacht te hebben

		voor de (ver)bouw van agrarische bedrijfspanden. Met de stimuleringsregeling willen we eigenaren steunen in de keuze voor een kwalitatief en goed bouwplan voor agrarische bedrijfspanden zoals schuren en stallen. Met het Steunpunt Ruimtelijke Kwaliteit willen we gemeenten en waterschappen ondersteunen in hun werkzaamheden ten aanzien van Ruimtelijke kwaliteit. Ondertussen hebben de eerste bijeenkomsten plaatsgevonden over het stimuleringsprogramma en hebben wij de subsidie aan het Steunpunt Ruimtelijke Kwaliteit verleend. Ook is subsidie verleend aan Landschapsbeheer Groningen om in drie gebieden te starten met de uitvoering van het Landschapsconvenant. Het betreft de gebieden Westerwolde, Westerkwartier en het Gorecht.
- Netwerk Ruimtemakers;	**groen**	- Het netwerk Ruimtemakers heeft de voorstellen met betrekking tot het bovengenoemde stimuleringsprogramma en het steunpunt mede voorbereid en zal ook de uitvoering volgen en deels bemensen. Dit netwerk bestaat uit gemeentelijke en provinciale beleidsmakers Ruimtelijke kwaliteit en vertegenwoordigers van het Waterschap en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.
- Uitvoeren wettelijke en autonome taken op het gebied van (gebouwd) erfgoed en archeologie vanuit de Cultuurnota 2017-2020.	**groen**	- De taken, zoals NAD Nuis en de ondersteuning van de gemeenten via het Steunpunt Cultuur Erfgoed, zijn uitgevoerd zoals omschreven in het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2017-2020.
Resultaat 2020-2023		*Resultaat 2020-2023*
- Verbetering staat van onderhoud, duurzaamheid en gebruik van gebouwd erfgoed en landschap;	**groen**	- De verbetering van de staat van onderhoud, duurzaamheid en gebruik stimuleren wij via onze subsidieregelingen, fondsen en pilotprojecten. Dat blijven we de komende jaren voortzetten en uitbreiden. Zodra de Erfgoedmonitor volledig is gevuld, kunnen we dit ook cijfermatig gaan volgen. Dat geldt ook voor de landschapsmonitor.
- Een minder kwetsbare positie van het erfgoed, de ruimtelijke kwaliteit en het landschap binnen de grote ruimtelijke ontwikkelingen in Groningen.	**groen**	- Het versterken van de positie van de genoemde onderwerpen is een kwestie van een lange adem. Het beleid ten aanzien van erfgoed is opgezet en aangevuld. Daar gaan we de komende jaren mee verder.

		Voor de onderdelen Ruimtelijke kwaliteit en landschap zijn de eerste stappen gezet (onder andere Steunpunt Ruimtelijke kwaliteit en het Stimuleringsprogramma Agrarisch Landschappelijk Bouwen) voor extra beleidsmatige aandacht. Ook hebben we Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Leefbaarheid (ERL) goed opgenomen in het thematisch deel van het Nationaal Programma Groningen (NPG). Het versterken van de positie van ERL bouwen we de komende jaren uit.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

6.3. Maatschappij

Beleidsdoel Voorzieningen

Maatschappelijke voorzieningen (zorg, educatie, bibliotheek, sport) bereikbaar en waar mogelijk op maat beschikbaar voor alle inwoners, waaronder asielzoekers, waar nodig met steun van de provincie

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Alle gemeenten halen hun halfjaarlijkse taakstelling huisvesting vergunninghouders	eerste halfjaar: 12 (23) tweede halfjaar: 20 (23)	eerste halfjaar: 16 (20) tweede halfjaar: 4 (20)	eerste halfjaar: 2 (12) tweede halfjaar: 1 (12)	eerste halfjaar: 0 (12) [1] tweede halfjaar: 2 (12)	eerste halfjaar: alle (12) tweede halfjaar: alle (12)			
Aantal gehonoreerde aanvragen Stichting Provinciaal Groninger Studiefonds (per schooljaar)	385	375	389	400	420			
Aantal (unieke) bezoekers zorgmonitor	5.459	6.742	5.867	n.v.t. [2]	n.v.t. [2]			
Sport en bewegen:								
N.n.b. [3]								

1) In 2020 heeft het merendeel van de gemeenten haar taakstelling niet gehaald. Het gaat om achterstanden die de gemeenten niet kan worden aangerekend. Het zijn verschoonbare achterstanden. Deze achterstanden zijn vooral het gevolg van de coronacrisis.

2) Bij de uitwerking van het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 is, vanwege herprioritering van beleid, besloten om geen vervolg te geven aan de zorgmonitor.

3) Uitvoeringsprogramma Sport- en beweegvisie liep tot en met 2019. Het kader sport- en beweegbeleid 2021-2023 is op 3 februari 2021 vastgesteld door uw Staten. De indicatoren voor sport en bewegen voor 2021-2023 worden ingevuld in de Voorjaarsmonitor 2021.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Een gezonde vitale provincie door inzet op provinciaal beweegakkoord en beweeginclusief beleid *Resultaat 2020* - Kadernota en provinciaal beweegakkoord. (Zie ook prioriteit resultaten Leefbaarheid, zorg, wonen bij beleidsdoel Leefbaarheid.)	groen	*Resultaat 2020* - In december 2020 is het Gronings Provinciaal Beweegakkoord door 35 partijen ondertekend en is het Kader sport- en beweegbeleid 2021-2023 door ons vastgesteld. De betreffende voordracht is op 3 februari 2021 door uw Staten vastgesteld. (Wij hebben het uitvoeringsprogramma op 6 april 2021 vastgesteld.)

Resultaat 2020-2023 - Uitvoering provinciaal beweegakkoord met gemeenten en andere partners met als resultaat voorzieningen die bereikbaar en beschikbaar zijn voor alle inwoners.	**groen**	*Resultaat 2020-2023* - Uitvoering provinciaal beweegakkoord en uitvoerings-programma 2021-2023, waardoor Groningers gezond blijven en gezonder worden door meer te sporten en bewegen.
• Sociaal beleid *Resultaat 2020* - Kadernota sociaal beleid;	**groen**	*Resultaat 2020* - De Kadernota Leefbaarheidsprogramma 2020 - 2023 is door uw Staten op 18 december 2019 vastgesteld. Wij hebben het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 vastgesteld op 10 maart 2020 en dit programma is ter informatie naar uw Staten gestuurd. Dit programma is nu in uitvoering.
- Armoedebestrijding door een integrale aanpak. Daarbij wordt geïnvesteerd in preventie.	**groen**	- Twee opdrachten zijn uitgezet. Financiering voor de vervolgfase van het onderzoek naar overerfbare armoede in de Veenkoloniën is in het kader van de ambities van het nieuwe leefbaarheidsprogramma geregeld.
- Onze rol is gemeenteoverstijgend en aanvullend op wat gemeenten en organisaties al doen.	**groen**	- Wij hebben op 21 april 2020 subsidies verstrekt aan Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport en Cultuur, Voedselbanken Groningen en Kledingbank Maxima. Daarnaast zijn in afstemming met onze samenwerkingspartners twee kennissessies over armoede en het sociaal domein georganiseerd met als einddoel een provincie-brede Armoedeagenda.
Resultaat 2020-2023 - Op armoede is een bovenregionale preventieve aanpak ontwikkeld en in uitvoering.	**groen**	*Resultaat 2020-2023* - In samenspraak met onze partners en stakeholders is medio 2023 een gemeenschappelijke Armoedeagenda opgesteld en zo spoedig mogelijk daarna in uitvoering gebracht.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

6.4. Versterking leefbaarheid

Beleidsdoel Leefomgeving

Inzetten voor een vitale provincie waarin mensen grip hebben op hun directe woon-, werk- en leefomgeving en zelf kunnen kiezen wat zij belangrijk vinden

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Drie Groningse regio's scoren hoger op Brede Welvaartsmonitor op de onderdelen: Ervaren gezondheid [1)] Inkomen/arbeid: [2)] - werkgelegenheidsgroei - regionale component werkloosheid - bruto arbeidsparticipatie				 n.n.b. n.n.b. n.n.b. n.n.b.	 > 75,9 0,6% 0,8% 68,5%	 >75,9 0,2% 0,7% 68,8%	 >75,9 0,2% 0,7% 68,8%	 >75,9 0,2% 0,7% 68,8%
20% Transitiefonds particuliere woningvoorraad met niet publieke middelen gevuld				0%	0%	0%	10%	20%
Leegstand woningmarkt in de provincie is gedaald naar 2,5% (frictieleegstand)				2,4%	2,6%	2,6%	2,5%	2,5%
Aan minimaal 20 voorzieningen (incl. zorg) en zorginnovaties is subsidie verleend				4	1	4	6	9
Score leefbaarheid gestegen van 7,7 naar 7,8 (gemeten onder burgerpanel van Sociaal Planbureau Groningen)				7,7	7,7	7,7	7,8	7,8

De indicatoren uit het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 zijn in bovenstaande tabel opgenomen.

1) In 2020 is een enquête in de GGD-regio's gehouden, de uitkomsten zijn nog niet gepubliceerd. Totdat er een specifiekere uitwerking is werken we met de indicator ervaren gezondheid.

2) De streefwaarden zijn overgenomen uit het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2016-2019.
Zie ook programma Economie, deelprogramma Economie en werkgelegenheid, beleidsdoel Arbeidsmarkt.
De realisatiewaarden voor 2020 zijn naar verwachting eind 2021 bekend.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Leefbaarheid, zorg, wonen *Resultaat 2020* - Zorglandschap & Gezondheid is in kaart gebracht.	groen	*Resultaat 2020* - De Zorgkaart Groningen is gereed en is op 10 februari 2021 tijdens de Stateninformatiebijeenkomst gepresenteerd.

- Voorzieningen worden duurzaam geclusterd.	**groen**	- Het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 hebben wij begin 2020 vastgesteld. Uw Staten zijn hierover via brief d.d. 11 maart 2020 geïnformeerd. Onderdeel van het uitvoeringsprogramma vormt de subsidietender 'Zorg en voorzieningen'. In december 2020 heeft besluitvorming plaatsgevonden waarbij in totaal zes aanvragen zijn gehonoreerd, waarvan twee ten aanzien van het onderdeel 'Bouw en verbouw MFC inclusief zorg'.
- Onze rol is gemeenteoverstijgend en aanvullend op wat gemeenten en organisaties al doen.	**groen**	
- Vanuit het woonbeleid wordt een relatie gelegd met het Krimpdossier.	**groen**	- Dit proces loopt. Het nieuwe woonbeleid inclusief een relatie met het krimpdossier wordt opgenomen in de Omgevingsvisie. De brede beleidsmatige herziening van de Omgevingsvisie staat gepland voor medio 2022. Op 30 september 2020 is de startnotitie beleidsmatige herziening Omgevingsvisie door uw Staten vastgesteld.
Resultaat 2020-2023		*Resultaat 2020-2023*
- Zorgvoorzieningen zijn bereikbaar en kwalitatief hoogwaardig. Zo wordt bijvoorbeeld bekeken hoe de te realiseren hubs (mobiliteitsknooppunt) in krimpregio's een aanjager voor het clusteren van voorzieningen kunnen dienen.	**groen**	- We zijn partner binnen het programma Groningen Beter. Dit programma - waarin partners als Menzis de 'lead' nemen - heeft tot doel zorg te dragen voor goede beschikbaarheid en bereikbaarheid van zorg.
- De aansluiting tussen formele en informele zorg, bewonersinitiatieven, is vanzelfsprekend.	**groen**	- Op diverse manieren wordt hieraan gewerkt door partijen in de regio. Dit krijgt onder meer een plek in het eerder genoemde programma Groningen Beter en de regiegroep Preventie Overleg Groningen (POG). De provincie Groningen faciliteert en ondersteunt hierin.
- Inwoners van Groningen zijn in staat om zelfstandig keuzes te maken en regie te pakken over hun eigen gezondheid.	**groen**	- Dit zijn belangrijke aandachtspunten van Groningen Beter en het Preventie Overleg Groningen.
- De sociale cohesie in dorpen en wijken is (met sport) versterkt.	**groen**	- Door het realiseren van beweegparken is de sociale cohesie en samenwerking tussen verschillende groepen inwoners versterkt. Daarnaast hebben de beweegplannen voor de verschillende leeftijdsgroepen een positief effect op de gezondheid van de inwoners.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
LASTEN					
Cultuur	7.351	6.313	7.332	7.421	-89
Erfgoed en archeologie	14.729	6.396	15.306	12.327	2.980
Maatschappij	5.557	5.313	5.210	5.437	-227
Versterking leefbaarheid	21.038	9.186	11.790	10.019	1.771
Totaal lasten	**48.675**	**27.208**	**39.639**	**35.203**	**4.435**
BATEN					
Cultuur	790	0	590	868	278
Erfgoed en archeologie	1.719	197	6.384	6.458	74
Maatschappij	0	0	0	0	0
Versterking leefbaarheid	1.817	611	3.277	3.307	30
Totaal baten	**4.326**	**808**	**10.250**	**10.632**	**382**
Saldo	**44.349**	**26.400**	**29.388**	**24.571**	**4.817**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	4.796			1.509	-1.509
Onttrekkingen	23.532	3.727	9.141	8.370	-771
Saldo reservemutaties	**-18.736**	**-3.727**	**-9.141**	**-6.861**	**-2.280**
Saldo na reservemutaties	**25.613**	**22.673**	**20.248**	**17.710**	**2.538**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Cultuur			
- *Budget Landsdeel Noord* Het verschil tussen de begrote en gerealiseerde lasten is verklaarbaar doordat de middelen van het budget Landsdeel Noord deels worden aangewend voor experimenten/proeftuinen. De plannen en bedragen zijn in een voorstadium niet bij ons bekend. Experimenteren is ook inhaken op de kansen die zich voordoen en daar budget voor beschikbaar houden. De proeftuinen worden vaak ook vanuit het Rijk en/of andere fondsen gefinancierd waardoor het lastig is vooraf hiervoor bedragen in de begroting op te nemen. De gevraagde bijdrage voor een experiment/proeftuin is pas helder wanneer er echt een plan wordt ingediend bij We the North. Verder heeft er een overboeking plaatsgevonden naar een ander budget vanwege de proeftuin meertaligheid en is er coronasteun verleend, hetgeen niet in de planning stond. De meerkosten worden gedekt door bijdragen van derden en het restantbudget 2019.	-184	144	

- *Culturele prijzen en opdrachten* We vonden het niet gepast om in 2020 prijzen uit te reiken aan specifieke instellingen of individuen, terwijl de gehele sector het zwaar heeft vanwege de coronacrisis. Wij hopen dat we in 2021 in (aangepaste vorm) een prijsuitreiking kunnen organiseren. De middelen dienen ter cofinanciering van een bijdrage van het Prins Bernard Cultuurfonds voor de organisatie van de culturele prijzen. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.	24		
- *Overig*	34	135	-10
- *Apparaatslasten*	37	-1	
Totaal verschil	**-89**	**278**	**-10**
Erfgoed en archeologie			
- *GRRG en RORG* De subsidie Groot Onderhoud en Restauratie Rijksmonumenten Groningen (GRRG) is een tenderregeling met twee tenders per jaar. De tweede tender sloot op 15 oktober 2020, waarbij de besluitvorming in januari 2021 plaatsvond. Het gaat bij de niet in 2020 bestede middelen dan ook om middelen die gereserveerd zijn voor de tweede tender 2020. In verband met de regels omtrent lastneming worden deze lasten niet in 2020 verantwoord maar in 2021. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.	1.414		
- *DU Erfgoedprogramma* Dit budget van OCW is onderdeel van de cofinanciering van het Erfgoedprogramma. Dit programma heeft een looptijd tot 2023. In het jaar 2020 zijn conform de vastgestelde planning andere prioriteiten opgepakt binnen het Erfgoedprogramma waardoor dit specifieke budget nog niet is besteed. Deze niet bestede DU-middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten. Conform de vastgestelde planning komen deze middelen tot besteding in 2021, 2022 en 2023.	959		-959
- *Programma Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap (ERL)* Het werkbudget ERL is niet volledig besteed omdat diverse activiteiten geen doorgang konden vinden in verband met de coronacrisis, zoals bijvoorbeeld het houden van twee pitchrondes, excursies en lezingen. Het programma ERL kent een looptijd tot en met 2026. Over dit programma zijn bestuurlijke afspraken gemaakt. Daarnaast zijn deze middelen grotendeels extern gefinancierd (ministerie OCW en NCG). De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.	218		
- *DU Opleiding/Innovatie/Duurzaamheid ERL* Dit budget van OCW is onderdeel van de cofinanciering van het Erfgoedprogramma. Dit programma heeft een looptijd tot 2023. In het jaar 2020 zijn conform de vastgestelde planning andere prioriteiten opgepakt binnen het Erfgoedprogramma waardoor dit specifieke budget nog niet is besteed. Deze niet bestede DU-middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten. Conform de vastgestelde planning komen deze middelen tot besteding in 2021, 2022 en 2023.	197		-197
- *Kwaliteitsgids* Diverse activiteiten konden geen doorgang konden vinden in verband met de coronacrisis. Daarnaast hebben we 2020 benut om een plan van aanpak te maken om de Kwaliteitsgids te verbeteren en te verbinden aan de gebiedsbiografie. De uitvoering van dit plan van aanpak vindt plaats in 2021, zoals het verbeteren van de teksten, het versterken van de redactie, het updaten van de software van de Kwaliteitsgids en het toegankelijk maken van de website voor visueel gehandicapten.	171		

De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.			
- *DU Erfgoed en ruimte*	100		-100
Het was de bedoeling deze middelen - die we als decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds hebben ontvangen - te koppelen aan onze inzet op het onderwerp Ruimtelijke Kwaliteit en Landschap. Specifiek willen we het inzetten voor de manifestatie Bouw Gronings. In 2020 is aan Libau en Platform GRAS gevraagd hiervoor een plan van aanpak uit te werken. Mede vanwege de coronacrisis is dat pas laat in 2020 uitgezet bij deze partijen. Het plan van aanpak ligt er nu en we willen in 2021 hierover een besluit nemen over onze bijdrage. De niet bestede middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans gezet.			
- *Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap*	80		
Van het beschikbare budget is een bedrag van € 250.000 besteed aan een steunpunt en expertisecentrum. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.			
- *Overig*	58	75	-40
- *Apparaatskosten*	-218	-1	
Totaal verschil	**2.979**	**74**	**-1.296**
Maatschappij			
- *Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023*	-121		
Bij de Najaarsmonitor 2020 hebben we voor het Leefbaarheids-programmaonderdeel 1D Onderzoek, innovatie en kennisdeling een bedrag van € 150.000 overgeheveld naar 2021 omdat we verwachtten nog slechts € 50.000 uit te geven. In dezelfde periode hebben we onder andere een subsidieaanvraag van € 100.000 ontvangen die voldeed aan de subsidiecriteria en dus is toegekend. Omdat het betreffende project de startdatum van 1 december 2020 had, is deze subsidie ten laste van 2020 gebracht waardoor het budget is overschreden. Door middel van een negatieve overboeking via de Algemene reserve brengen we het tekort van per saldo € 120.700 ten laste van het budget voor 2021.			
- *Overig*	36		
- *Apparaatskosten*	-141		
Totaal verschil	**-226**	**0**	**0**
Versterking leefbaarheid			
- *Bestuursakkoord Oldambt*	700		
Zoals ook aangegeven bij de Najaarsmonitor 2020, is op basis van het bestuursakkoord met de gemeente Oldambt het fonds voor de transitie en vernieuwing van de woningvoorraad (Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad in het huidige Leefbaarheidsprogramma) verruimd van € 2 miljoen tot € 2,7 miljoen. De extra € 700.000 is in 2020 nog niet tot besteding gekomen en wordt via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.			
- *Gebiedsgerichte aanpak NPG*	537	-537	
Zoals voor veel subsidiekredieten is het lastig in te schatten in welke mate de doelgroep in een jaar aanvragen indient. Dit zijn regelingen waar inwoners aanvragen voor doen. Er zit tijd tussen het indieningsmoment, het moment van beoordelen (door Vereniging Groninger Dorpen en een beoordelingscommissie) en het vaststellen en uitkeren van de subsidie (door SNN). Hierdoor is er sprake van onderbesteding in 2020 op deze toegekende SPUK-middelen. Het restantkrediet is als vooruitontvangen middelen naar de balans geboekt.			

- *LEADER-programma* Voor de begroting gaan we uit van een gemiddelde jaarlijks bijdrage aan het LEADER-programma. Het aantal aanvragen varieert per jaar, ook de bijdrage van gemeenten kan verschillen afhankelijk van het accent van de subsidieaanvraag. Het jaar 2020 is een jaar geweest met een bovengemiddeld aantal aanvragen. De bijdragen (baten) van EU en gemeenten zijn daarmee ook hoger geweest. Het saldo van de verschillen wordt verrekend met de reserve PLG.	-385	517	-132
- *Investeringsbudget Lauwersmeer/Lauwersoog* De onderbesteding op het budget is met name te verklaren door een lagere afrekening van de subsidie voor de tweede fase Strandweg Lauwersoog en de doorloop van de werkzaamheden in 2021 met betrekking tot de informatievoorziening en de beleefkwaliteit van (kunst)elementen rond Lauwersoog. Daarnaast is een bijdrage van de provincie Fryslân ontvangen met betrekking tot de marketingcampagne Lauwersmeer 2020. De onderbesteding heeft geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve ESFI.	317	50	-367
- *DU NPG-kredieten* Op de kredieten Gebiedsgerichte aanpak NPG en bewonersinitiatieven NPG resteert in totaal € 102.000. Voor het NPG-deelbudget (€ 100.000) Interlevensbeschouwelijk team is nog geen besteding gedaan. Deze resterende DU-middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.	202		-202
- *Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023* Wij hebben het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 vastgesteld op 10 maart 2020 en wij hebben het programma en de daarbij horende subsidieregelingen naar onze (sociale) partners en de betreffende gemeenten gecommuniceerd. In afstemming met onze partners neemt, vanwege de coronamaatregelen, de voorbereiding van goede voorstellen voor de onderdelen zorg en voorzieningen, de sociale agenda en de Krimpagenda in de provincie meer tijd in beslag. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021 omdat verwachtingen zijn gewekt naar derden.	194		
- *Subsidieregeling reserve Leefbaarheid krimpgebieden 2011-2020* Bijna alle beschikbare middelen voor de Subsidieregeling reserve Leefbaarheid krimpgebieden 2011-2020 zijn ingezet. Er resteren nog middelen in het uitvoeringsbudget voor de subsidieregeling. Deze middelen worden toegevoegd aan de gelijknamige reserve. Ze zijn nodig om de beschikbaar gestelde budgetten voor 2021 en 2022 te kunnen voeden.	149	10	-159
- *Groene initiatieven* We hebben in 2020 voor groene initiatieven een subsidieaanvraag ontvangen en toegekend voor een project dat niet meer kon starten in 2020. De lasten kunnen niet ten laste van het budget in 2020 komen. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve PLG.	85		-85
- *Vrijval op subsidies Leefbaarheidsprogramma 2016-2019* Bij de afrekening van in het verleden toegekende subsidies uit het Leefbaarheidsprogramma 2016-2019 is wegens lagere projectkosten enige vrijval opgetreden.	57		
- *Overig*	58	-10	-29
- *Apparaatskosten*	-143		
Totaal verschil	**1.771**	**30**	**-974**
Totaal verschillen programma	**4.435**	**382**	**-2.280**

Bedragen x € 1.000

7. Openbaar bestuur

Inleiding

Het programma Openbaar bestuur heeft als doel:

Een daadkrachtig bestuur in samenspel met inwoners, instellingen andere overheden

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
1. Provinciale Staten
2. Overige bestuursorganen
3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht
4. Communicatie

Bereikt in 2020

Provinciale Staten
De opdrachtverlening voor de vervaardiging van de geschiedschrijving van het provinciaal bestuur ligt op koers. Oplevering vindt plaats in 2023.

Het democratisch besluitvormingsproces is anders ingericht als gevolg van de coronamaatregelen en de tijdelijke wet Digitale besluitvorming. Het introduceren van deels schriftelijk en digitale en hybride vergadervormen hebben ervoor gezorgd dat de noodzakelijke besluiten genomen konden worden, waarbij ook het inspreekrecht is behouden.

Overige bestuursorganen
Door de betrokken partners (Vfonds, gemeente Groningen, provincie Groningen) is besloten het programma van 75+1 jaar vrijheid in Groningen onder te brengen in een online-evenement. Dit wordt in samenwerking gedaan met het Bevrijdingsfestival Groningen. Op deze manier kunnen de presentaties die al voorbereid waren voor 2020 alsnog getoond worden aan een groot publiek.

Bestuurlijke organisatie en toezicht
In 2020 zijn op het gebied van de bestuurlijke organisatie in onze provincie diverse resultaten bereikt. Per 1 januari 2021 zijn de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum opgegaan in de nieuwe gemeente Eemsdelta. Deze samenvoeging is tot stand gekomen op basis van een initiatief van deze gemeenten zelf. Op dezelfde datum heeft een grenscorrectie plaatsgevonden tussen de gemeenten Schiermonnikoog en Het Hogeland. Dit ging gepaard met een wijziging van de grenzen van de provincies Fryslân en Groningen. Tot slot is in 2020 een verkenning uitgevoerd door de gemeente Pekela met als doel te onderzoeken hoe de bestuurskracht van de gemeente voor de langere termijn, zowel in lokaal als regionaal perspectief op voldoende niveau kan blijven.

Programma Kwaliteit Openbaar Bestuur
Binnen onze organisatie hebben we in 2020 een start gemaakt met het investeren in participatieve cultuur, methoden en processen. Naar buiten toe is stevig geïnvesteerd in de netwerken en concrete samenwerking met gemeenten en de samenwerking met het ministerie van BZK. De totstandkoming van de provinciedeal Digitale Democratie, waarbij de provincie de gemeenten behulpzaam is met concrete ondersteuning van een participatieplatform, is hier een mooi voorbeeld van.

Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader
Met ingang van het begrotingsjaar 2020 geldt het nieuwe, door ons in april 2019 vastgestelde Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten).
Het GTK 2020 is een gezamenlijk product van de twaalf provinciale toezichthouders gemeentefinanciën. In het GTK is vastgelegd hoe, binnen het wettelijk kader, invulling wordt gegeven aan het financieel toezicht op gemeenten. Hiermee worden transparantie en consistentie bevorderd voor de toezichtontvangers. Voor de toezichthouders onderling moet dit GTK leiden tot meer uniform financieel toezicht. Het GTK geeft de ruimte waarbinnen het financieel toezicht zich beweegt en wat de toezichtontvangers en toezichthouder van elkaar kunnen verwachten.

Communicatie
De coronasituatie en het voortduren ervan heeft veel impact op onze organisatie. Zowel extern als intern zijn de meeste fysieke bijeenkomsten en overleggen dit jaar gecanceld en vervangen door online ontmoetingen en sessies. Het omzetten van al geplande evenementen en bijeenkomsten vergde de nodige veerkracht en creativiteit om de gehaalde mijlpalen en beleidsdoelen nog steeds goed over het voetlicht te brengen. Vooral de inzet van beeld door gebruik te maken van infographics en filmpjes is dit jaar enorm toegenomen.

De noodzaak om zichtbaar te maken wat de provincie doet en betekent voor haar inwoners, bedrijven en instellingen is groot, zeker in deze periode. Dit is ook het moment om nieuwe manieren van communiceren en andere, slimmere technische toepassingen uit te proberen en in te zetten. Een voorbeeld hiervan zijn de themasites, waarmee we in 2020 zijn gestart. De themasites zijn programma- en campagnesites die we nu snel en zelf kunnen bouwen in de eigen huisstijl van de provincie. Ook zijn we in 2020 gestart met de doorontwikkeling van de provinciale website, van een toegankelijke website naar een nog meer gebruikersgerichte website.

De provincie is geen overheid die alleen op zichzelf staat en vanuit die positie communiceert met de buitenwereld. Meer en meer wordt samen gewerkt met de landelijke overheid en provinciale en gemeentelijke overheden. In diverse samenstellingen en constellaties wordt gecommuniceerd. Voor de provincie zaak om hierin het eigen karakter en gezicht te blijven behouden. Naast de themasites die we hiervoor inrichten, werken we ook aan een aanpassing van de huisstijl, specifiek gericht op de provinciale zichtbaarheid in samenwerkingsverbanden en -programma's.

7.1. Provinciale Staten

Beleidsdoel PS
Een toegankelijk en transparant democratisch besluitvormingsproces van Provinciale Staten

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Opkomstcijfers verkiezingen Provinciale Staten (in % kiezers/stemgerechtigden) Landelijke waarde			56,1% 56,2%					> 56%
Eigen indicatoren								
Beleving insprekers en gasten Provinciale Staten [1)]	7,1 resp. 8,1	n.v.t.	n.v.t.	7,2 resp. n.v.t.	n.v.t.	≥ 8,0		

1) Het belevingsonderzoek vindt in principe vierjaarlijks plaats. Begin 2020 is de beleving van de insprekers eenmalig extra gemeten omdat het cijfer in 2017 omlaag was gegaan.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Geschiedschrijving provinciaal bestuur *Resultaat 2020* - Opdrachtverlening voor de vervaardiging van de geschiedschrijving van het provinciaal bestuur. *Resultaat 2020-2023* - Een aantrekkelijk, toegankelijk beschreven geschiedenis van het provinciaal bestuur.	groen groen	*Resultaat 2020* - Begin februari 2020 is de definitieve opdracht verleend aan de Rijksuniversiteit Groningen, middels een door beide partijen ondertekende overeenkomst. *Resultaat 2020-2023* - Nadat de beperkende maatregelen met betrekking tot het coronavirus zijn opgeheven, wordt in de loop van 2021 de projectleider namens de RUG, prof. dr. Wolffram, uitgenodigd voor een toelichting op de stand van zaken aan het presidium van Provinciale Staten. Het streven is erop gericht in 2023 de geschied-schrijving te hebben opgeleverd.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

7.2. Overige bestuursorganen

Beleidsdoel GS en kabinet

1. Beleidsvoorbereiding en uitvoering van beleid binnen door Provinciale Staten vastgestelde kaders
2. Vervullen van schakelfunctie tussen PS en GS, belast met de zorgplichten met betrekking tot kwaliteit van dienstverlening aan burgers

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2020	2021	2022	2023
N.v.t.								

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Viering 75 jaar Bevrijding in 2020.	oranje	• Als gevolg van de coronacrisis zijn alle activiteiten rond 75 jaar vrijheid in eerste instantie verplaatst van voorjaar 2020 naar de periode oktober 2020 tot en met 5 mei 2021. Het accent van de activiteiten zou komen te liggen op het voorjaar 2021. De Veiligheidsregio heeft gezien de voortdurende coronacrisis moeten besluiten om alle activiteiten tot 1 juni 2021 af te gelasten. Daarmee is er een streep gekomen door de activiteiten zoals oorspronkelijk gepland. Er komt een vervangend programma.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

7.3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht

Beleidsdoel Samenwerking en toezicht

Bevorderen van de kwaliteit van het openbaar bestuur (onder andere via samenwerkingsverbanden) en de uitvoering van specifieke wettelijke taken

Indicatoren

	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Aantal gemeenten onder preventief toezicht [1)]	1	3	3	0	0	0	0	0
Landelijke waarde	5	10	9	9	0	0	0	0
Eigen indicatoren								
Gemeenten en gemeenschappelijke regelingen tijdig (voor aanvang van betreffend begrotingsjaar) in kennis stellen van het voor hen van toepassing zijnde begrotingstoezicht voor het komende jaar	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Alle lokale overheden voldoen voor het grootste deel aan de Archiefwet en hebben met name aandacht voor de specifieke eisen die digitaal archiefbeheer stellen	50%	50%	55%	60%	60%	65%	75%	80%

1) Bron: ministerie van BZK.
Preventief begrotingstoezicht wordt ingesteld wanneer, naar ons oordeel, de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is en het, naar ons oordeel, niet aannemelijk is dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand kan worden gebracht.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Provincie is betrouwbare en transparante partner in samenwerking met gemeenten en andere externe partners door onder andere bevordering participatie en draagvlak bij beleidsvorming en bevordering kennisontwikkeling openbaar bestuur. *Resultaat 2020* - Ontwikkeling gebiedsgericht relatiebeheer; mede door het werken met gebiedsgedeputeerden;	groen	*Resultaat 2020* - Gebiedsgedeputeerden hebben geïnvesteerd in bestaande en nieuwe relaties. Vóór de coronamaatregelen hebben werkbezoeken plaatsgevonden. Daarna zijn er digitale meetings geweest en vinden contacten plaats waar nodig. - Gerichte ambtelijke inzet van programmamanagers en gebiedsregisseurs vindt plaats op gebiedsontwikkeling.

		Het maken van een ruimtelijk economische visie in de A7-N33 zone is gestart samen met de betrokken gemeenten. Ook is nog gewerkt aan een procesvoorstel om te komen tot een gebiedsontwikkeling voor Delfzijl in afwachting van de Omgevingsvisie voor de gehele nieuwe gemeente Eemsdelta.
- Draagvlak bij gemeenten voor gezamenlijke ambities en bestuursstijl en rol provincie bij kwaliteit openbaar bestuur (KOB);	**groen**	- Er hebben gesprekken plaatsgevonden met de gemeenten, gericht op samenwerking en afspraken bij het programma KOB in de komende periode.
- Ontwikkeling afwegingskader en tools, zoals digitalisering en dataficering (open data op hoger niveau), voor (innovatieve) instrumenten voor beleidsvorming, participatie en draagvlak;	**groen**	- Plan van aanpak en acties digitale participatie en inspraak in kader van COVID-19-maatregelen is opgesteld en uitgevoerd. - Ontwikkeling Participatieleidraad (afwegingskader en tools voor beleidsvorming, participatie en draagvlak) is opgestart. Voorjaar 2021 is hierover een eerste Stateninformatiebijeenkomst. - De Pilot 'Digitale democratie' in samenwerking met het ministerie van BZK en VNG in kader van programma Democratie in Actie gericht op totstandkoming online platform provincie en de Groninger gemeenten is opgestart. De provincie faciliteert samen met BZK en programma Democratie in Actie hierbij de gemeenten. In een leerkring hebben de Groningse gemeenten kennis en ervaring gedeeld. - Samen met NPG en BZK/Democratie in Actie en de gemeenten vormen we de werkgroep Participatie en een provinciaal (leer)netwerk van participatie- en democratie-professionals. We delen kennis en stemmen inzet af. Op 25 september is samen met de werkgroep en BZK een werkdag Participatie voor ambtenaren georganiseerd (honderd deelnemers). - In december is een tweetal bestuurlijke gesprekken met de directeur-generaal van BZK gevoerd (het tweede gesprek met de gezamenlijke provincies) waarbij aandachtspunten voor de Toekomst van het Openbaar Bestuur zijn geformuleerd.

		Eind 2020 zijn de voorbereidingen gestart voor een quickscan, samen met de andere provincies en het ministerie van BZK. De quickscan is een nulmeting van het samenspel tussen ambtenaren, Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten en samenwerkingspartners. Deze wordt, volgens planning, voor de zomer van 2021 uitgevoerd.
- Bevordering kennis medewerkers en intensivering aansluiting bij kennis- en onderwijsinstellingen op terrein van het openbaar bestuur.	**groen**	- Er is aangesloten bij c.q. wordt geparticipeerd in kennisnetwerken op gebied van KOB (IPO-verband), uitdaagrecht digitale democratie en participatie (met BZK), ondermijning en weerbaar bestuur. - De provincie en gezamenlijke gemeenten doen mee aan een onderzoek van de RUG (deels gefinancierd door BZK) naar Bestuurlijk Regionale Ecosystemen.
Resultaat 2020-2023 - Doorontwikkeling naar toekomstbestendig, krachtig en modern openbaar bestuur;	**groen**	*Resultaat 2020-2023* - Wij zijn goed op weg om relaties en samenwerking met de medeoverheden, waaronder de gemeenten (en die tussen gemeenten onderling) te versterken en te verdiepen. Voorbeeld hiervan is de samenwerking van de provincie en de toenmalige gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum om te komen tot een 'gezamenlijke gebiedsagenda Eemsdelta'. - Wij blijven invulling geven aan onze taak om (opgeschaalde) gemeenten te faciliteren, stimuleren en monitoren met betrekking tot bij (regionale) samenwerking en bestuurskracht.
- Tools en werkwijzen voor draagvlak en participatie zijn in organisatie verankerd en vastgelegd in nota 'Draagvlak en Participatie 2019-2023';	**groen**	- Afwegingskader, tools en werkwijzen voor (digitale) draagvlak, participatie en inspraak gaan wij in de organisatie verankeren en vastleggen in een door Provinciale Staten in 2021 vast te stellen nota 'Draagvlak en Participatie'. - Wij geven invulling aan het experi-menteren met innovatieve draagvlak- en participatie-instru-menten (incl. evaluatie daarvan).
- Kennisontwikkeling en aansluiting bij kennis- en onderwijsinstellingen zijn toegenomen.	**groen**	- Aan kennisontwikkeling-geven wij een impuls door onder andere uitwisseling van personeel, traineeships, stages en thema- en kennisbijeenkomsten. - Met kennis- en onderwijsinstellingen ontwikkelen wij gezamenlijke leergangen en kennisbijeenkomsten.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Bestuurlijke organisatie, samenwerking en gemeentelijke herindeling: - Faciliteren gemeenten bij herindelingsprocessen of hun oriëntatie op de bestuurlijke toekomst;	groen	- De gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum zijn gefaciliteerd bij het (wetgevings)proces gericht op de totstandkoming van de nieuwe gemeente Eemsdelta per 1 januari 2021. Op 1 januari 2021 zijn de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum opgegaan in de gemeente Eemsdelta. - De herindelingsregeling tot grenscorrectie tussen de gemeenten Schiermonnikoog en Het Hogeland, die tevens gepaard gaat met een wijziging van de grenzen tussen de provincies Fryslân en Groningen, is op 30 september 2020 door Provinciale Staten vastgesteld. Op 1 januari 2021 is de grenscorrectie ingegaan. - Op verzoek van de gemeente Pekela hebben wij een verkenning ondersteund naar de wijze waarop de bestuurskracht van de gemeente voor de langere termijn, zowel in lokaal als regionaal perspectief op voldoende niveau kan blijven. Deze verkenning is afgerond. - Ten aanzien van de nieuwe gemeente Eemsdelta per 1 januari 2021 hebben wij de definitieve grenzen beschreven, de verkiezingsdatum en overige kiesrechtelijke data alsmede het zetelaantal van de nieuwe raad vastgesteld. Tevens hebben wij een tijdelijke secretaris en griffier aangewezen.
- Uitvoeren wettelijke taken in kader van Wet arhi.	groen	
• Interbestuurlijk toezicht (IBT): - Actualiseren maatwerktoezichtsplannen voor de gemeenten Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Westerkwartier en Westerwolde;	groen	- Actualiseren maatwerkplannen van de gemeenten Groningen, Het Hogeland en Westerkwartier is afgerond. In verband met de coronamaatregelen wordt de werking van deze plannen met een half jaar verlengd. De actualisering maatwerkplannen van de gemeenten Oldambt, Midden-Groningen en Westerwolde is, met vertraging, in 2020 afgerond.

- Toezicht houden op het naleven van de afspraken die voor 2020 staan opgenomen in de maatwerktoezichtsplannen van Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Westerkwartier en Westerwolde;	groen	- Het toezicht kan ook zonder fysieke contacten doorgang vinden.
- Voorbereiden maatwerk-toezichtsplan bij de fusiegemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum;	groen	- De werkwijze is bij de gemeentesecretaris van de nieuwe gemeente Eemsdelta geïntroduceerd en akkoord bevonden. In het najaar is in digitale bijeenkomsten overeenkomst bereikt over een eerste maatwerktoezichtsplan voor Eemsdelta.
- Uitvoeren systematisch toezicht bij de gemeenten Pekela, Stadskanaal en Veendam;	groen	- De deadline voor het aanleveren van systematische informatie is verschoven naar half september, de aangeleverde informatie is akkoord.
- Onderzoeken maatwerktoezicht voor Waterschap Hunze en Aa's en Waterschap Noorderzijlvest;	oranje	- Vervolggesprekken stonden gepland voor najaar 2020, het is niet gelukt deze doorgang te laten vinden (COVID-19, pensionering Wabo-toezichthouder). Nieuwe planning is voorjaar 2021.
- Toezicht houden op het naleven van de afspraken die voor 2020 staan opgenomen in de maatwerktoezichtsplannen van Hunze en Aa's en Noorderzijlvest;	groen	- Er is nog geen maatwerk voor de waterschappen, wel toezicht op wettelijke taken.
- Uitvoeren toezichtsaktiviteiten in het kader van de noordelijke samenwerking archieftoezicht bij de Drentse gemeenten;	groen	- De toezichtactiviteiten bij de Drentse gemeenten zijn uitgevoerd.
- Organiseren van netwerkbijeenkomsten voor de onderwerpen Archief- en informatiebeheer en Omgevingsrecht.	oranje	- Dit wordt verschoven naar voorjaar 2021 (in verband met COVID-19-maatregelen). Er wordt gewerkt aan alternatieven voor een fysieke bijeenkomst.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

7.4. Communicatie

Beleidsdoel Communicatie

De provincie Groningen is zichtbaar, betrouwbaar en transparant.
Met het evenementenbeleid willen wij het imago van de provincie Groningen versterken en meer toeristen en/of bezoekers van buiten naar onze regio trekken.

Indicatoren

	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023 3)**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal volgers Twitter [1)]	17.628	18.322	20.088	21.300	20.000	21.000	22.000	23.000
Bekendheid provinciale informatiepagina bij de inwoners [2)]	50%	48%	41% [3)]	n.v.t.	55%	55%	55%	55%
Inwoners actief betrekken bij provinciaal beleid [4)]	38%	38%	53%	n.n.b.	48%	50%	55%	57%
Waardering website 'goed'	55%	43%	60%	65%	75%	80%	80%	80%
Totaal aantal bezoekers voor de jaarlijks gesubsidieerde evenementen van het Uitvoeringsprogramma Evenementen [5)]	104.857	177.895	205.552	41.700	> 300.000	> 300.000	> 300.000	> 300.000
Percentage groei aantal bezoekers van buiten de regio voor de jaarlijks gesubsidieerde evenementen [5)]	-1%	10%	6%	0%	> 5%	> 5%	> 5%	> 5%

1) Aantal volgers Facebook 6504, LinkedIn 16495, Instagram 450 en YouTube 338.
2) Gezien de dalende bekendheid met de informatiepagina is dit concept halverwege 2020 gestopt en is de bekendheid hiermee niet meer gemeten. In 2021 wordt gekozen voor een ander concept dat beter aansluit bij de inwoners.
3) Vanwege een herberekening over het totaal aantal ondervraagden, is het realisatiepercentage van 58% (zie Rekening 2019) aangepast naar 41%.
4) Als gevolg van de coronacrisis hebben veel bewonersbijeenkomsten in 2020 niet plaatsgevonden - wel is gewerkt aan nieuwe vormen van online participatie. In mei/juni verwachten de realisatiegegevens over 2020 verwacht.
NB. Voor de periode vanaf 2022/2023 wordt er met nieuwe indicatoren gewerkt, die meer informatie geven over het effect van communicatie met inwoners, ondernemers en bezoekers.
5) Als gevolg van de coronacrisis hebben veel evenementen in 2020 niet plaatsgevonden.

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren Uitvoeringsprogramma Evenementen 2016-2020: ondersteunen van de evenementen die op de shortlist evenementen 2020 staan; eind 2019 wordt bepaald welke evenementen wij in 2020 gaan ondersteunen.	oranje	• Op 28 januari 2020 is vastgesteld dat wij dertien jaarlijks terugkerende evenementen in 2020 financieel ondersteunen met bijdragen variërend van € 10.000 tot € 35.000. Veel evenementen zijn vervolgens niet doorgegaan vanwege de coronacrisis. Zij hebben hun subsidie behouden voor uitstel (naar 2021) of de subsidie 2020 (deels) laten uitbetalen indien er sprake was van aantoonbare gemaakte kosten.
• Voorbereiding en beleidsontwikkeling (kader nieuw evenementenbeleid) voor de periode vanaf 2021.	groen	• Het provinciale evenementenbeleid is integraal meegenomen in de Strategische Visie Vrijetijdseconomie provincie Groningen 2021-2030 (spoor 3 evenementen als poort naar de lokale omgeving). Deze visie is op 3 februari 2021 door uw Staten vastgesteld. Het eerste Uitvoerings-programma Vrijetijdseconomie zullen wij halverwege 2021 aanbieden.
• Uitvoeren van de notitie Kwaliteit van Communicatie. Deze notitie is gebruikt als leidraad en uitvoeringsagenda voor het team communicatie in 2019 en wordt voortgezet in een jaarplan voor 2020.	oranje	• Door het voortduren van de coronacrisis zijn er nauwelijks bijeenkomsten georganiseerd die een bijdrage hebben kunnen leveren aan het zichtbaar maken van het provinciaal beleid. De wijze van communiceren was vooral online. De inzet van beeld hierbij heeft een grote vlucht genomen, waarmee sterk wordt ingezet op het maken van korte filmpjes en online presentaties. • Een voorstel om de organisatie en uitvoering van de communicatie op een nieuwe leest te schoeien is in samenhang gebracht met de organisatieontwikkeling (zie ook programma 8, deelprogramma Bedrijfsvoering). Met de organisatie en de specifieke overlegstructuren die zich richten op de nieuwe provinciale organisatie, is in kaart gebracht wat de precieze scope en taken van de communicatieafdeling gaan worden en hoe dit opnieuw wordt ingebed in de organisatie. Dit krijgt zijn beslag in 2021.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
LASTEN					
Provinciale Staten	2.761	2.940	2.960	2.616	344
Overige bestuursorganen	3.726	2.902	3.328	3.041	287
Bestuurlijke samenwerking	3.054	3.404	4.061	3.346	716
Communicatie	2.019	1.668	1.596	1.842	-246
Totaal lasten	**11.559**	**10.914**	**11.944**	**10.845**	**1.100**
BATEN					
Provinciale Staten	30	0	0	27	27
Overige bestuursorganen	158	153	180	182	3
Bestuurlijke samenwerking	108	0	75	20	-55
Communicatie	6	1	1	0	-2
Totaal baten	**302**	**155**	**256**	**229**	**-27**
Saldo	**11.257**	**10.760**	**11.689**	**10.615**	**1.073**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	-6		42	42	
Onttrekkingen	763		111	111	
Saldo reservemutaties	**-769**	**0**	**-69**	**-69**	**0**
Saldo na reservemutaties	**10.488**	**10.760**	**11.620**	**10.546**	**1.073**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Provinciale Staten			
- *Geschiedschrijving provinciaal bestuur* De opdracht om te komen tot een geschiedschrijving van het provinciaal bestuur is in 2020 aan de RUG gegeven. De overeenkomst is vorig jaar gesloten en de oplevering van de geschiedschrijving is voorzien voor 2023. Wij stellen daarom voor de middelen via bestemming van het rekeningresultaat over te boeken naar 2021.	350		
- *Overig*	90	26	
- *Apparaatskosten*	-97	1	
Totaal verschil	**343**	**27**	**0**
Overige bestuursorganen			
- *Voorziening Appa* Pensioenuitvoerder APG doet jaarlijks een berekening van de actuariële waarde van de pensioenaanspraken van de actieve bestuurders, bestuurders met recht op een uitkering en van de reeds gepensioneerde bestuurders. Als gevolg van de meest recente berekeningen moeten we de voorziening ophogen. De daarvoor benodigde middelen komen ten laste van het rekeningresultaat.	-236		

- *Viering 75 jaar bevrijding* Als gevolg van de coronacrisis zijn alle activiteiten rond 75 jaar vrijheid in eerste instantie verplaatst van voorjaar 2020 naar de periode oktober 2020 tot en met 5 mei 2021. Het accent van de activiteiten zou komen te liggen op het voorjaar 2021. De Veiligheidsregio heeft gezien de voortdurende coronacrisis moeten besluiten om alle activiteiten tot 1 juni 2021 af te gelasten. Daarmee is er een streep gekomen door de activiteiten zoals oorspronkelijk gepland. Er komt een vervangend programma. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.	52		
- *Overig*	53	2	
- *Apparaatskosten*	418	1	
Totaal verschil	**287**	**3**	**0**
Bestuurlijke samenwerking en toezicht			
- *Samenwerking met gemeenten en andere overheden (waaronder pilot Democratie in Actie - Digitale Democratie)* Het rijksprogramma Democratie in Actie - Digitale Democratie is later en langzamer begonnen dan gepland. In 2021 zal deze achterstand zoveel mogelijk worden ingehaald. Daarnaast zijn een aantal projecten in het kader van Kwaliteit Openbaar Bestuur niet of nog niet uitgevoerd, welke naar verwachting in 2021 en later worden uitgevoerd. Ook waren er kosten verwacht van onderzoeken voor een aantal gemeenten, deze gemeenten hebben uiteindelijk geen aanvraag gedaan in 2020.	301	-75	
- *Overig*	-53	20	
- *Apparaatskosten*	467	0	
Totaal verschil	**715**	**-55**	**0**
Communicatie			
- *Voorlichting en bijeenkomsten* Als gevolg van de coronacrisis zijn veel communicatiecampagnes, acties, bijeenkomsten, etc. niet doorgegaan. In de loop van het jaar hebben we een betere modus kunnen vinden om de beleidsvoorlichting (weer) (online) vorm te geven. De resterende middelen vallen vrij ten gunste van het rekeningresultaat.	253	-1	
- *Overig*	72		
- *Apparaatskosten*	-571		
Totaal verschil	**-246**	**-1**	**0**
Totaal verschillen programma	**1.099**	**-26**	**0**

Bedragen x € 1.000

8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering

Inleiding

Het programma Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering bestaat uit de deelprogramma's:
1. Bedrijfsvoering
2. Algemene dekkingsmiddelen

Bereikt in 2020

Voor de belangrijkste bedrijfvoeringsresultaten zie paragraaf Bedrijfsvoering (deel 3).

8.1. Bedrijfsvoering

Prioriteiten

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Organisatieontwikkeling - Lerende organisatie *Resultaat 2020* - Afronding lopende traject organisatieontwikkeling.	oranje	*Resultaat 2020* - De organisatieontwikkeling, die in de uitvoering enigszins belemmerd is door de coronacrisis, loopt door met behulp van diverse digitale hulpmiddelen. Op basis van het werk van diverse teams (waaronder vijf teams van de werkpakketten Talenten, Processen, Ondersteuning, Structuur en Leiderschap) worden stapsgewijs veranderingen in gang gezet waarmee het gewenste eindbeeld voor de organisatie steeds scherper wordt. De organisatie is steeds beter in staat om zich snel en adequaat aan te passen aan de veranderende eisen die aan de organisatie worden gesteld door externe en interne ontwikkelingen. In aansluiting op de stappen die in 2019 zijn genomen (analyse en toekomstscenario's die hebben geleid tot missie, visie en kernwaarden) hebben we in 2020 de derde stap gezet, het opstellen en het starten uitvoeren van een veranderagenda.
Resultaat 2020-2023 - Flexibele organisatie met behoud van kennis en ruimte geven aan talent, bijvoorbeeld een nieuw traineeprogramma;	groen	*Resultaat 2020-2023* - Binnen de organisatieontwikkeling zijn momenteel vijf teams aan de slag om onderwerpen nader uit te werken. Een team houdt zich bezig met Talenten waarbij dus nadrukkelijk aspecten als behoud van kennis en ruimte geven aan talent aan de orde is. De flexibele organisatie wordt (in ieder geval) in het team Structuur onder de loep genomen en ook in andere teams (processen, ondersteuning en leiderschap) zal dit aan de orde komen. Er is een plan van aanpak voor een traineeprogramma dat kan starten begin 2021. Dit programma sluit aan bij de uitgangspunten van de ambitie van de lerende organisatie uit het coalitieakkoord.

- Personeelsbestand afspiegeling samenleving;	oranje	- De organisatie onderneemt activiteiten die ondersteunen aan een inclusieve organisatie met een divers personeelsbestand en een optimale inzet van de diversiteit van talenten. Gestart is met de pilot impuls vrouwen in hogere functies, er is een aantal dialoogsessies geweest over de bewustwording rond diversiteit en inclusie en er is een actieplan gereed met stimulerende maatregelen om een meer evenredige balans man/vrouw te realiseren. In het voorjaar 2021 start het volgende traineetraject, dat een bijdrage zal leveren aan de verjonging van de organisatie. Er wordt extra energie gestoken in ruimte creëren voor de uitvoering van de Participatiewet. Dit heeft geleid tot nieuwe instroom, echter de coronacrisis heeft wel een negatieve invloed op het aantal gerealiseerde banenafspraakbanen. Zie voor uitwerking bij Uitvoering Participatiewet.
- Flexibilisering van apparaatskosten.	groen	- De flexibilisering van de apparaatskosten personeel (AKP) houdt in dat de personeelskosten niet meer per afdeling worden toebedeeld. Hierdoor kan personeel flexibeler worden ingezet waar capaciteit nodig is. De eerste ideeën over de flexibilisering zijn de afgelopen periode uitgewerkt in het kader van de organisatieontwikkeling en zullen in het komende jaar verder worden uitgewerkt als onderdeel van de Veranderagenda. De flexibilisering van de apparaatskosten maakt onderdeel uit van twee van de vijf werkpakketten, namelijk processen en structuur. De uitwerking hiervan sluit aan bij de vastgestelde besturingsfilosofie. De ideeën zijn meegenomen in het project Basis op Orde. Dit project gaat verder dan alleen de flexibilisering van de AKP.

• Uitvoeren huidige en (nog op te stellen) nieuwe informatiestrategie: Behalen van maximaal voordeel uit landelijke ontwikkelingen waaronder de Interprovinciale Digitale Agenda (IDA) via: a. Bedrijfsvoering, met als doelen: - Maatschappelijke opgaven mede bereiken door slim gebruik van data - Gebruik maken van een moderne aantrekkelijke samenwerkomgeving om met externe partners en collega's effectief en prettig samen te werken - Werken vanuit een visie aan een integraal en veilig informatie-landschap - Werken aan het integreren van het versnipperde IT-landschap; - Beveiliging en privacy op orde zodat wij betrouwbaar zijn en ons kunnen verantwoorden.		• In 2020 is gestart met het maken van een nieuwe digitaliseringsstrategie. Ontwikkelingen op het vlak van digitalisering maken dit nodig, tegelijk is er meer verbinding nodig met maatschappelijke opgaven en zijn landelijke digitaliseringsontwikkelingen van groot belang. Naar verwachting is de digitaliseringsstrategie medio 2021 gereed voor besluitvorming in uw Staten.
Resultaat 2020 - Advies over gewenste applicatielandschap;	**oranje**	*Resultaat 2020* - Door ziekte en prioritering op de ondersteuning van organisatie-ontwikkeling is dit onderwerp in de afgelopen periode stil gezet. Zodra capaciteit weer beschikbaar is, wordt dit onderwerp direct weer opgepakt waarbij de ontwikkelingen vanuit procesarchitectuur meegenomen worden.
- Bewustwordingscampagne informatiebeveiliging, informatiebeheer en privacy.	**groen**	- De campagne is uitgevoerd en een plan voor een nieuwe bewustwordingscampagne in 2021 is opgesteld. Bewustwording verhogen is een continu proces.
Resultaat 2020-2023 - Procesinrichting en -sturing, aanpassing applicatielandschap hierop;	**groen**	*Resultaat 2020-2023* - Borging en uitwerking heeft een sterke relatie met organisatie-ontwikkeling. Vanuit organisatie-ontwikkeling zijn grote stappen gemaakt op het vlak van proces-inrichting. Deze zullen ook leidend worden in hoe het applicatie-landschap in de aankomende jaren verder wordt vormgegeven.
- Optimalisatie ondersteunend systeem besluitvormingsproces;	**groen**	- Er bestaat een sterke relatie met het organisatieontwikkelingstraject. De aanpassing van de PO-structuur is in september afgerond.
- Organisatiebreed project- en programmamanagementsysteem;	**groen**	- Er is een voorstel opgesteld om dit in relatie te brengen met te plannen vervanging van ons financiële systeem vanwege integrale informatie. Er wordt gestart met een analyse op het financiële systeem waarbij onderzoek naar project- en programmamanagementapplicatie een onderdeel is.

- Optimaliseren applicatielandschap vanuit architectuur;	**groen**	- Dit wordt uitgevoerd in relatie tot advies over applicatielandschap en lopende analyses.
- Dossiers organisatiebreed gedigitaliseerd en geordend.	**groen**	- Het organisatiebreed verbeteren van het informatiebeheer is in volle gang. De inspanningen gaan leiden tot betere ordening en toegankelijkheid van dossiers.
b. Digitale Dienstverlening, met als doelen: - Onze dienstverlening verder ontwikkelen en innoveren om ons contact met de buitenwereld prettig en gemakkelijk te laten verlopen, inclusief nakomen verplichtingen (nieuwe) wetgeving waaronder Wet open overheid; - Participatie ondersteunen met middelen die dit gebruiksvriendelijk en laagdrempelig stimuleren en faciliteren; - Alle diensten worden waar dat kan digitaal aangeboden (bijvoorbeeld subsidies, vergunningen).		*Resultaat 2020*
Resultaat 2020 - Meerjarenplan Wet open overheid opstellen;	**groen**	- Er worden wettelijke ontwikkelingen in kaart gebracht en plannen op gemaakt.
- Verbeteren Digitale Toegankelijkheid (start kennisgevingen en bekendmakingen voor burgers en bedrijven);	**groen**	- We zijn gestart met het toepasbaar maken van de Wet Digitale Toegankelijkheid. Daarvoor is een proces ingericht om nieuwe documenten alleen nog volgens de toegankelijkheidsrichtlijnen op de website te plaatsen. Verschillende medewerkers zijn c.q. worden opgeleid tot 'toegankelijkheids-redacteuren' en we werken met sjablonen (daarin zitten vaste componenten zoals lay-out, tabel, lettertype, contrast). - We zijn ook begonnen met alle websites die wij als provincie beheren, dat zijn er ongeveer veertig, toegankelijk te maken. Dit moet 23 april 2021 klaar zijn.
- Ontwikkelen van informatieproducten vanuit een duidelijke visie op dienstverlening.	**groen**	- In september 2020 is de beleidsnotitie dienstverlening vastgesteld door onze directie met als uitgangspunt 'de mens centraal'. Bovendien hebben de provincies met elkaar een interprovinciale visie op dienstverlening gemaakt. Vervolg is het ontwikkelen van informatieproducten en een verbeterplan dienstverlening met acties om ons contact met inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden duidelijk en gebruiksvriendelijk te laten verlopen.

Resultaat 2020-2023 - Uitvoering meerjarenplan; - Aanpassingen in ondersteunende systemen; - Alle stukken die ter inzage worden gelegd zijn digitaal beschikbaar. c. Dataficering, met als doelen: - Beleid en samenwerking ondersteunen met relevante informatieproducten zodat het beleid gebaseerd is op actuele data; - Bepalen welke open data beschikbaar komt; - Voldoen aan wettelijke verplichtingen.	 **groen** **groen** **groen**	*Resultaat 2020-2023* - Concept meerjarenplan is opgesteld. - Dit is een continue activiteit. - Dit is al enige tijd de werkwijze. (Dit geldt niet voor vertrouwelijke stukken.)
Resultaat 2020 - Inrichten datastructuur (onder andere metadataportaal);	**oranje**	*Resultaat 2020* - Het metadataportaal is nog niet gerealiseerd omdat hiervoor niet voldoende budget beschikbaar was. Dat is inmiddels opgelost. De verwachting is dat de portaal het eerste halfjaar 2021 wordt gerealiseerd.
- Structureren, content systeem, uitbreiden Staat van Groningen;	**oranje**	- Het contentmanagementsysteem is nog niet duurzaam vervangen. De gekozen oplossing bleek niet afdoende. Er is een 'ongoing' proces ingericht voor de inhoudelijke en functionele uitbreiding met monitoren (Staat van Groningen).
- Experiment innovatieve participatie;	**groen**	- In samenwerking met gemeente Groningen en het ministerie van BZK is een project gestart voor digitale participatie. De provincie en een aantal gemeenten worden voorzien van een online participatieplatform. De pilot is gestart en loopt. Samen met de gemeenten zijn leerkringen gevormd.
- Behoefteonderzoek toegankelijkheid van onze data.	**oranje**	- Behoefteonderzoek zal mogelijk uitgesteld worden omdat we willen aansluiten op digitaliseringsstrategie en planvorming datagestuurd werken.
Resultaat 2020-2023 - Een experiment met innovatieve participatie. d. Innovatie, met als doelen: - Innoveren wordt structureel onderdeel van het werk; - Innovatie wordt structureel onderdeel van de lerende organisatie.	**groen**	*Resultaat 2020-2023* - In het najaar van 2021 zijn de eerste pilots uitgevoerd, wordt geëvalueerd en een voorstel voor de doorontwikkeling gedaan.

• Beheer en onderhoud informatiesystemen *Resultaat 2020* Op peil brengen budgetten voor beheer en onderhoud informatiesystemen: - Werving & selectie (intern) personeel; - Uitstroom extern personeel; - Opgeleide medewerkers; - Inrichten D2i-organisatie ('demand to invoice').	groen groen groen oranje	*Resultaat 2020* Op peil brengen budgetten voor beheer en onderhoud informatiesystemen: - Werving is gestart voor zover budget is toegewezen. - Uitstroom is gestart. - Opleidingsplan en budget is vastgesteld. - Dit wordt uitgevoerd door externen. Structurele inbedding moet nog starten. Budget wordt overschreden.

Regulier

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
• Duurzame bedrijfsvoering *Resultaat 2020* Project Gevelrenovatie+: - Groot onderhoud buitenzijde van het provinciehuis samen met verbetering duurzaamheid en binnenklimaat verbeteren;	groen	*Resultaat 2020* - Samen met de aannemer (BAM) hebben we in het afgelopen jaar het programma van eisen uitgewerkt tot een uitvoerbaar ontwerp binnen het taakstellend budget. Dit proces is inmiddels voltooid en het uitvoeringscontract is gereed. In verband met de (mogelijke) aanwezigheid van vleermuizen en het feit dat werken op daken in de winter vanuit Arbo minder gewenst is, is de start van de uitvoering vastgesteld op eind maart 2021. De uitvoering duurt vervolgens tot november 2021. - Financieel blijft het project binnen de gestelde kaders.
Project Gasloos Provinciehuis: - Het verbruik van aardgas in het provinciehuis tot nul reduceren.	groen	- Het project Gasloos is inmiddels grotendeels afgerond en de installaties zijn opgeleverd. We zijn gasloos! Het systeem draait naar behoren en de beheerfase is ingegaan. Twee elementen moeten nog worden voltooid. De eerste is het vullen van de buffertanks met 'phase changing materials'. Helaas is de uitvoering daarvan fors vertraagd als gevolg van leveringsproblemen. Momenteel draaien we zodoende met een kleinere buffercapaciteit dan bedacht. Het systeem kan hier goed mee omgaan, maar draait iets minder optimaal. Het tweede nog niet voltooide element is het halen van warmte uit de gracht.

		Hiervoor is het wachten op de vergunning om door de monumentale kademuur te mogen gaan. De verwachting is dat dit projectdeel in het voorjaar kan worden gerealiseerd, ruim op tijd voor het eerste gebruiksmoment in de zomer. Het project zit financieel, kwalitatief en qua planning binnen de gestelde kaders.
Nieuw inkoopbeleid én Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI): - Herzien inkoopbeleid met doelen nieuwe coalitieakkoord;	**oranje**	- Inmiddels zijn we gestart met de opstart van het herziene inkoopbeleid. Dit om richting te bepalen waarna beleids- en uitvoeringskaders worden opgesteld. Doel is medio 2021 gereed te zijn.
- Opstellen van een actieplan voor het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen.	**oranje**	- Tevens wordt ingezet op het opstellen van een MVI-actieplan als uitvoeringsplan van het beleid. Hiermee is een start gemaakt en wordt vervolgd in 2021.
Resultaat 2020-2023 Nieuw inkoopbeleid én Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI): - Het inkoop- en aanbestedingsbeleid geeft sturing aan de inkoopfunctie. Het beleid vormt het kader waarbinnen beschikbare middelen op objectieve, transparante en non-discriminatoire wijze worden besteed.	**groen**	*Resultaat 2020-2023* - Aangezien de coronamaatregelen impact hebben op de uitvoering zullen - zoals het nu lijkt - de beoogde resultaten (opstellen inkoopbeleid en MVI-actieplan) medio 2021 bereikt worden.
• Lerende organisatie - opleidingen *Resultaat 2020* - Medewerkers hebben de opleidingen gevolgd die wettelijk verplicht zijn voor het uitvoeren van de functies, of die noodzakelijk zijn om de functie op voldoende niveau te kunnen uitvoeren	**groen**	*Resultaat 2020* - Per afdeling is een budget beschikbaar voor wettelijk verplichte en noodzakelijke scholingstrajecten. Afdelingshoofden zijn hier als integraal manager voor verantwoordelijk. Ondanks corona en alle gevolgen van dien is in 2020 ruim € 300.000 uitgegeven aan wettelijk verplichte en noodzakelijk trajecten. Dit is een zelfde bedrag als voorgaande jaren.
Resultaat 2020-2023 - Medewerkers zijn opgeleid om te kunnen functioneren in de veranderende omgeving en zij voldoen aan de wettelijke vereisten.	**oranje**	*Resultaat 2020-2023* - Sinds 2018 hebben medewerkers de beschikking over een Persoonlijk OntwikkelBudget (POB) van € 5.000 (voor vijf jaar). Dit budget zetten zij in voor hun professionele ontwikkeling. Daarnaast kunnen medewerkers deelnemen aan incompanytrajecten. Deze trajecten zijn sterk gerelateerd aan de

		gewenste organisatieontwikkeling en aan de eisen die de veranderende omgeving aan ons stelt. Voorbeelden van incompany-trajecten zijn Persoonlijk Leiderschap & Excellent Communiceren en Strategisch Omgevingsmanagement. Door de coronacrisis zijn in 2020 veel geplande incompany-trajecten geannuleerd of omgezet in een aangepaste online vorm. Wat betreft de POB-aanvragen zien we in 2020 een daling van het aantal aanvragen ten opzichte van 2019. De coronacrisis is hier debet aan. We gaan in 2021 extra inzetten op het promoten van het POB.
• Participatie (Uitvoering Participatiewet en Quotum-regeling) *Resultaat 2020* - 25 banen. *Resultaat 2020-2023* - 32 banen.	oranje oranje	*Resultaat 2020* - Resultaat ligt op dit moment op 20,83 banenafspraakbanen (1 banenafspraak is 25,5 uren per week). De coronacrisis bemoeilijkt het realiseren van het quotum. We merken dat het realiseren van banenafspraakbanen voor de doelgroep momenteel lastiger is, aangezien deze doelgroep gebaat is bij een fysieke werkplek en begeleiding. Desondanks proberen we de wervingen zoveel mogelijk door te laten gaan waar dit kan. *Resultaat 2020-2023* - Het is lastig te voorspellen hoeveel impact de coronacrisis heeft op het behalen van dit quotum (zie ook bovenstaande tekst bij Resultaat 2020).

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestaties	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

8.2. Algemene dekkingsmiddelen

Het deelprogramma Algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de volgende onderdelen:
1. Algemene uitkering uit het Provinciefonds
2. Opcenten motorrijtuigenbelasting
3. Saldo van de financieringsfunctie
4. Dividend
5. Saldo overige algemene dekkingsmiddelen
6. Onvoorziene uitgaven
7. Vennootschapsbelasting
8. Saldo mutaties reserves

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven. Onder deze tabel wordt een aantal onderdelen kort toegelicht. In de paragraaf Lokale heffingen (deel 3) gaan wij naast opcenten motorrijtuigenbelasting in op de diverse leges en overige heffingen. In deel 4. Balans en toelichting geven wij een totaalbeeld van de baten en lasten en gaan wij nader in op de financiële positie.

Algemene dekkingsmiddelen	rekening 2019	primitieve begroting 2020	begroting 2020 na wijziging	rekening 2020	verschil
Opcenten motorrijtuigenbelasting	57.271	57.777	58.379	58.794	415
Uitkering Provinciefonds	194.007	182.527	188.593	188.366	-227
Dividenden	8.333	7.036	7.405	6.846	-560
Saldo financieringsfunctie	14.284	15.081	18.754	18.627	-127
Saldo overige dekkingsmiddelen	119	2.149	-5.000	446	5.446
Onvoorzien	0	-250	-250	0	250
Saldo algemene dekkingsmiddelen	**274.015**	**264.319**	**267.882**	**273.079**	**5.197**

Bedragen x € 1.000

Hierna lichten wij de genoemde onderdelen kort toe.

8.2.1. Algemene dekkingsmiddelen uit het Provinciefonds

In 2020 is de algemene uitkering uit het Provinciefonds in de Decembercirculaire 2020 met ca. € 250.300 verlaagd omdat de fysieke eenheden voor een aantal verdeelmaatstaven (inwoners, miljoenen inwoners, aandeel binnenwater en oeverlengte) zijn geactualiseerd. Ook heeft een kleine bijstelling van het onderzoeksbudget en generieke infrastructuur plaatsgevonden.

8.2.2. Opcenten motorrijtuigenbelasting

De opbrengst opcentenheffing motorrijtuigenbelasting 2020 is circa € 415.000 hoger (+0,7%) uitgevallen dan geraamd. Dit positieve resultaat is gebaseerd op gegevens die we begin januari 2021 van de Belastingdienst hebben ontvangen. De ontwikkeling en samenstelling van het wagenpark heeft ertoe geleid dat de gerealiseerde opbrengst circa € 102.000 hoger uitvalt dan eerder is geraamd. Het overige verschil is te wijten aan het feit dat we voor de raming van de mrb een model hanteren waarin we op drie momenten per jaar het werkelijke aantal geregistreerde voertuigen invoeren. In werkelijkheid vinden mutaties dagelijks plaats. We kunnen dus niet exact inschatten op welk moment van het jaar auto's in onze provincie worden geregistreerd.

Volledigheidshalve vermelden we dat er een onzekerheid bestaat op de volledige inning van de opcenten motorrijtuigenbelasting, net als dat in andere jaren ook het geval was. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van de opcenten motorrijtuigenbelasting wordt uitgevoerd door de Belastingdienst. De informatie van de Belastingdienst is ontoereikend om als provincie de juistheid en volledigheid van de opbrengsten op voertuigniveau te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van de berekening, oplegging en incasso door de Belastingdienst, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de opcenten motorrijtuigenbelasting geen provinciale verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de provincies geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting kan worden verkregen.

In deel 3 Paragrafen van deze jaarstukken hebben wij in paragraaf 4 Lokale heffingen het beleid ten aanzien van de opcentenheffing motorrijtuigenbelasting (4.2) alsmede de lokale lastendruk (4.3) toegelicht. Daarbij is tevens de lokale lastendruk vergeleken tussen provincies onderling. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar deze paragraaf.

8.2.3. Saldo van de financieringsfunctie
Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Financiering in deel 3 van deze Jaarstukken.

8.2.4. Dividend
De realisatie van dividenden in 2020 was gelijk aan de bij de Najaarsmonitor 2020 bijgestelde geraamde bedragen.

8.2.5. Saldo overige algemene dekkingsmiddelen
In 2020 zijn geen inkomsten gerealiseerd in verband met de verrekening van de btw met het BTW-compensatiefonds.

8.2.6. Onvoorziene uitgaven
Bij de Begroting 2020 is voor de jaren 2020-2023 het begrote bedrag verlaagd van € 0,5 miljoen naar € 0,25 miljoen. In 2020 hebben wij geen gebruik hoeven te maken van dit budget.

8.2.7. Vennootschapsbelasting
Met ingang van 1 januari 2016 geldt de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 ook voor overheidsondernemingen. Dit betekent dat de provincie onder voorwaarden belastingplichtig kan zijn voor de vennootschapsbelasting (vpb).
Op basis van een inventarisatie en afstemming met de Belastingdienst is de conclusie dat de provincie geen activiteiten heeft die leiden tot betaling van vennootschapsbelasting.
De provincie zal ieder jaar bestaande en nieuwe activiteiten (her)beoordelen om te bepalen of er activiteiten zijn die in de heffing van vennootschapsbelasting moeten worden betrokken.
In 2020 heeft de belastingdienst landelijk aangekondigd het beleid rondom horizontaal toezicht te actualiseren. Dat geldt ook voor de provincie Groningen.
In het te actualiseren convenant Horizontaal Toezicht zal ook worden ingegaan op de wijze waarop de provincie 'in control' is als het gaat om de vpb-plicht.

8.2.8. Saldo mutaties reserves
Zie deel 4 Jaarrekening (onderdeel 1.1.) voor een analyse van de reservemutaties.

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2019	Primitieve begroting 2020	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
LASTEN					
Bedrijfsvoering	39.085	39.707	41.618	39.076	2.542
Algemene dekkingsmiddelen	1.621	1.351	6.059	1.485	4.574
Totaal lasten	**40.706**	**41.058**	**47.678**	**40.561**	**7.117**
BATEN					
Bedrijfsvoering	2.862	1.291	1.882	2.431	549
Algemene dekkingsmiddelen	275.635	263.658	273.941	274.564	623
Totaal baten	**278.497**	**264.949**	**275.823**	**276.995**	**1.172**
Saldo	**-237.791**	**-223.892**	**-228.146**	**-236.434**	**8.289**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	49.904	22.996	38.844	40.067	-1.223
Onttrekkingen	38.643	29.363	39.463	42.376	2.913
Saldo reservemutaties	**11.261**	**-6.367**	**-619**	**-2.309**	**1.690**
Saldo na reservemutaties	**-226.530**	**-230.259**	**-228.764**	**-238.743**	**9.979**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Bedrijfsvoering			
- *Onverdeelde apparaatskosten* Nadat de apparaatskosten bij de Najaarsmonitor 2020 zijn toegerekend aan de programma's hebben nog mutaties in de apparaatskosten plaatsgevonden. Ten laste van de programmabudgetten is de formatie inclusief werkplekfinanciering uitgebreid. Dit heeft betrekking op het landbouwprogramma, klimaatadaptie en het stikstofdossier. Daarnaast is een gedeelte van de gereserveerde stelpost voor de Participatiewet/Quotumregeling toegevoegd aan het personeelskostenbudget van de betreffende afdelingen.	895		
- *Stelposten bedrijfsvoering* Het restant van de gereserveerde stelpost voor de Participatiewet/ Quotumregeling ad € 66.700 valt vrij in het rekeningresultaat. De negatieve stelpost in verband met een nog in te vullen dekking van de formatie-uitbreiding ten laste van 'opgaven en programma's' ad €188.300 is verrekend met de reserve AKP. De ten behoeve van het uitvoeren van onze beleidsvoornemens met betrekking tot open data, informatiestrategie en informatiebeheer opgenomen stelpost ad € 500.000 is niet gebruikt vanwege een herijking van de digitaliseringsstrategie.	378		188
- *ICT-dienstverlening* De aan derden geleverde ICT-dienstverlening en/of -voorzieningen (licenties, server etc.) zijn niet begroot (ODG, Groningen Bereikbaar, OV-bureau, SER Noord-Nederland en Groninger Gasberaad). De gemaakte kosten zijn op basis van vastgelegde afspraken doorberekend. De begrote ICT-dienstverlening voor ODG (personele inzet) is een fractie lager uitgevallen.	-217	280	63

- *Diensten voor derden* Met name als gevolg van detacheringen, het uitlenen van personeel en verrichte werkzaamheden voor derden zijn er meer baten gerealiseerd. Deze extra baten komen ten gunste van het AKP-budget van desbetreffende afdeling.	-21	181	
- *Overig*	102	122	
- *Apparaatskosten*	1.405	-34	600
Totaal verschil	**2.542**	**549**	**851**
Algemene dekkingsmiddelen			
- *Corona-aanpak* Over de inzet van de middelen voor de corona-aanpak zijn uw Staten begin december geïnformeerd via brief 2020-112272. Om het Coronafonds vorm te geven hebben verschillende gesprekken plaats gevonden met externe partijen en relevante stakeholders. Daar is gesproken over de gevolgen van de coronacrisis, mogelijke kansen en oplossingen. Dit heeft geresulteerd in de maatregelen zoals verwoord in de brief. Begin 2021 zijn inmiddels een aantal regelingen vastgesteld. Hiervoor is ook het bedrag van 2020 benodigd. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.	5.000		
- *IBOI RSP gemeente Groningen* Het aandeel in de IBOI-indexering van gemeente Groningen is begrotingstechnisch ten onrechte als bate verwerkt. Bij de reserve RSP is het begrotingstechnisch ten onrechte als storting verwerkt. Per saldo heeft dit dus geen effect op het resultaat. Het aandeel van de gemeente wordt via de balans verantwoord.		-824	824
- *Voorziening Investeringsfonds Groningen* Ter versterking van het mkb hebben wij in 2015 het Investeringsfonds Groningen BV (IFG) opgericht. Hiervoor is € 60 miljoen beschikbaar gesteld. Hiervan is inmiddels € 19,9 miljoen getrokken. Uit de Jaarrekening 2020 blijkt dat over 2020 een verlies is geleden van € 0,47 miljoen. Als gevolg van het verlies is de marktwaarde van de deelneming in het IFG lager dan de boekwaarde. Daarom hebben wij de voorziening met € 0,47 miljoen verhoogd. De voorziening bedraagt ultimo 2020 € 2,84 miljoen. Ter dekking van de voorziening hebben wij middelen opgenomen in de Algemene reserve. Zie bestemming rekeningresultaat 2020.	-472		
- *Ontvangen opcenten mrb* De opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting (mrb) 2020 is € 415.000 hoger (+0,7%) uitgevallen dan geraamd. Dit positieve resultaat is gebaseerd op gegevens die we begin januari 2021 van de Belastingdienst hebben ontvangen. De ontwikkeling en samenstelling van het wagenpark heeft ertoe geleid dat de gerealiseerde opbrengst ca. € 101.900 hoger is uitgevallen. Met het model dat wij gebruiken om de opcenten mrb te ramen trachten we de werkelijkheid zo goed mogelijk te benaderen. In werkelijkheid muteren voertuigregistraties dagelijks waardoor er altijd een afwijking zal zijn tussen de begrote opbrengst en de gerealiseerde opbrengst. In 2020 is deze afwijking dus € 313.100.		415	
- *Onvoorziene uitgaven* In 2020 is geen beroep gedaan op het budget voor onvoorziene uitgaven.	250		
- *Overige rentelasten en -baten* Eind 2020 is een suppletie-aangifte btw over eerdere jaren opgesteld. Dit leverde een aanvullend verschuldigd btw-bedrag over die jaren op. Als gevolg hiervan hebben we een naheffingsaanslag ontvangen. De naheffingsaanslag is verhoogd met de belastingrente. Hierdoor ontstaat een nadeel op dit budget.	-110	17	

- *Rente en kosten nazorg* Met betrekking tot het nazorgfonds gesloten stortplaatsen is eind 2017 circa € 6,7 miljoen uitgezet door middel van een duurzaam aandelenfonds. Dit fonds wordt op balansdatum 31 december jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde (ter beoordeling of het totale fondsvermogen nog wel in evenwicht is met het doelvermogen binnen het nazorgfonds). In 2020 is het aandelenfonds gestegen en leidt tot een hogere marktwaarde van het fonds op balansdatum van circa € 8,7 miljoen. Dit is een stijging van circa € 0,5 miljoen (ruim 5%) ten opzichte van de eindstand van 2019. Deze opbrengst wordt gestort in de voorziening nazorg gesloten stortplaatsen.		477	
- *Vrijval BTW-compensatiefonds* Voor een aantal partijen vorderen we de btw terug via het BTW-compensatiefonds (doorschuif btw). Een beperkt deel van deze btw komt ten gunste van de provincie. Na een interne administratieve controle is gebleken dat we ten onrechte nog doorbetalingsverplichtingen van eerderen jaren hadden openstaan. Deze verplichtingen hebben we in 2020 laten vrijvallen en naast het 'reguliere voordeel' is hierdoor een totaal voordeel ontstaan van € 447.000.	-1	447	
- *Rente langlopende leningen uitgeleend geld* De gerealiseerde rente over 2020 wijkt ca. € 0,3 miljoen af van de begroting, dit wordt met name veroorzaakt door het extra rendement dat is gerealiseerd met de afwikkeling van een garantieproduct. Dit garantieproduct had een looptijd van tien jaar en was in 2010 afgesloten bij Oyens en Van Eeghen (O&E). De vastrentende waarden waren belegd in obligaties en het vrij belegbare deel in een duurzaam aandelenfonds. Op de einddatum hebben de vastrentende waarden gezorgd voor terugbetaling van de hoofdsom, het minimum rendement van 2% per jaar en het fonds voor het extra rendement van € 6,3 miljoen. Bij het opstellen van de Najaarsmonitor 2020 waren wij nog uitgegaan van een extra rendement van € 6,0 miljoen.		315	
- *Provinciefonds* In 2020 is de uitkering uit het Provinciefonds in de Decembercirculaire 2020 met circa € 250.300 verlaagd omdat de fysieke eenheden voor een aantal verdeelmaatstaven (inwoners, miljoenen inwoners, aandeel binnenwater en oeverlengte) zijn geactualiseerd en heeft een bijstelling van het onderzoeksbudget en generieke infrastructuur plaatsgevonden.		-250	
- *Rente en kosten lening OZG* In 2016 hebben wij aan het Ommelander Ziekenhuis Groningen (OZG) een achtergestelde lening verstrekt van € 10 miljoen. De eerste twee jaren waren aflossingsvrij en in 2019 is gestart met het aflossen van de lening. In 2020 heeft OZG de provincie laten weten dat zij niet langer kunnen voldoen aan hun aflossingsverplichting en rentebetaling. In 2020 is overeenkomstig het contract de niet betaalde rente opgeteld bij de hoofdsom van de lening. Doordat OZG haar aflossing van € 1,67 miljoen in 2020 niet kon realiseren is meer rente verschuldigd aan de provincie dan waar wij rekening hebben gehouden in de begroting. Dit resulteert in een extra rentebate van circa € 75.000 in 2020. Wij zijn met OZG in gesprek om de leningsvoorwaarden aan te passen.		75	15
- *Voorziening deelneming N.V. NOM* Op basis van de jaarrekening van de N.V. NOM blijkt dat de marktwaarde van het aandeel van de provincie in de NOM ultimo 2020 lager is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs inclusief de agiostorting. Daarom is de voorziening met € 0,07 miljoen verhoogd. De voorziening bedraagt ultimo 2020 € 0,37 miljoen.	-66		
- *Overig*	-29	-49	
- *Apparaatslasten*	2		
Totaal verschil	**4.574**	**623**	**839**
Totaal verschillen programma	**7.117**	**1.172**	**1.690**

Deel 3

PARAGRAFEN

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Definitie weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt om de risico's (niet begrote kosten die onverwachts optreden) op te vangen.

De weerstandscapaciteit wordt gedefinieerd als het totaal van de vrije ruimte in de Algemene reserve, de vrij aan te wenden bestemmingsreserves, de onbenutte belastingcapaciteit, het gereserveerde bedrag voor onvoorziene uitgaven en de verwachte begrotingsruimte.

Onderscheid wordt gemaakt in incidentele en structurele weerstandscapaciteit:
- Met incidenteel wordt bedoeld het vermogen om eenmalige financiële tegenvallers op te vangen zonder dat reguliere taken in gevaar komen.
- De structurele weerstandscapaciteit betreft middelen die permanent ingezet kunnen worden om structurele risico's in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de reguliere taken.

Het minimaal benodigde weerstandsvermogen is afhankelijk van het risicoprofiel. De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn niet op een andere manier te ondervangen. Onder risico's verstaan de BBV-voorschriften: alle voorzienbare risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Bij het bepalen van de verwachte impact van risico's moet onderscheid gemaakt worden tussen risico's met incidentele gevolgen en risico's met structurele gevolgen.

Kadernota risicomanagement
De kaders voor weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn vastgelegd in de Kadernota risicomanagement. Deze kadernota is tevens de basis voor het opstellen van de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. In de nota wordt onder meer ingegaan op:
- het begrippenkader bij risicomanagement;
- de beleidslijn weerstandsvermogen en de integratie hiervan in het proces van risicomanagement;
- de wijze waarop de risico's worden geïnventariseerd en gekwantificeerd voor het bepalen van het minimaal benodigde weerstandsvermogen;
- de verdeling van de risico's in drie categorieën, te weten:
  1. gekwantificeerde risico's met dekking uit Algemene reserve (weerstandsvermogen),
  2. risico's die worden gedekt uit reguliere project- en programmabudgetten, zoals bijvoorbeeld RSP-programma en het programma MIT.
  3. risico's die meer te betitelen zijn als toekomstige ontwikkelingen c.q. knelpunten, waarbij wij genoeg gelegenheid hebben om dit op te nemen in toekomstige begrotingen.

Bij de Begroting 2021 hebben we de risico's voor het laatst beoordeeld en het daarbij benodigde weerstandsvermogen berekend. Bij deze Rekening 2020 actualiseren we deze risico's.

Coronacrisis
De uitbraak van het coronavirus COVID-19 heeft een enorm effect op ons allemaal. Deze turbulente tijden brengen ook risico's met zich mee. De wereld om ons heen is in een korte tijd veranderd en het verdere verloop van deze crisis blijft onzeker. Het financiële effect van deze risico's blijft lastig in te schatten, dit geldt voor zowel de korte als de lange termijn. We houden de ontwikkelingen uiteraard scherp in de gaten en reageren daar waar nodig direct op risico's voor onszelf en onze partners. Op diverse onderdelen van deze jaarstukken worden de effecten van deze crisis toegelicht.

Inhoud paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing
In deze paragraaf gaan we in op de volgende onderwerpen:
1. Ontwikkeling Jaarstukken 2020 ten opzichte van de Begroting 2021;
2. Inventarisatie van de risico's c.q. het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen, afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

1.1. Ontwikkeling Jaarstukken 2020 versus Begroting 2021

In de onderstaande tabel worden de verschillen samengevat weergegeven tussen de Begroting 2021 en de actualisatie nu bij de Jaarstukken 2020 ten aanzien van het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen en de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit. Dit betreft zowel de geïdentificeerde risico's (A) als de risico's voor de revolverende fondsen (B).

Tabel 1. Benodigd weerstandsvermogen (kwantificering risico's) versus beschikbare weerstandscapaciteit

Benodigd weerstandsvermogen versus beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2021	Rekening 2020	Mutatie
A: Geïdentificeerde incidentele risico's			
1. Kwantificering risico's (benodigd)	12,91	12,06	-0,85
2. Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit	12,54	12,54	0,00
	-0,37	**0,48**	**0,85**
B: Risico's revolverende fondsen			
1. Kwantificering risico's (benodigd)	16,80	16,80	0,00
2. Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit	14,13	13,63	-0,50
	-2,67	**-3,17**	**-0,50**
Totaal (A+B)			
1. Kwantificering risico's (benodigd)	29,71	28,86	-0,85
2. Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit	26,67	26,17	-0,50
	-3,04	**-2,69**	**0,35**

(bedragen x € 1 miljoen)

Toelichting verschillen Jaarstukken 2020 versus Begroting 2021

A.1: Geïdentificeerde risico's (minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen)
Voor de geïnventariseerde - en bij deze Jaarrekening tevens geactualiseerde - incidentele risico's (zie ook paragraaf 1.2) bedraagt het minimaal benodigde weerstandsvermogen afgerond € 12,1 miljoen. Bij de Begroting 2021 was het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen bepaald op € 12,9 miljoen (afgerond). Het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen is dus afgenomen met afgerond € 0,85 miljoen.
De afname wordt als volgt verklaard:

1. Gewaarborgde geldleningen/garanties (risiconr. A.1)
   Door het verlengen van de looptijd en het aanpassen van het aflossingsschema inzake de lening aan de OZG is de risico inschatting op deze lening aangepast. Dit resulteert in een verhoging van het geïdentificeerde risico van € 0,19 miljoen. Daarnaast is door uw Staten de lening in het kader van Spoed voor Jeugd behandeld. Hiervoor hanteren we een geïdentificeerd risico van € 0,11 miljoen.
2. Afvalbedrijven (risiconr. B.1)
   Uit de recente rapportage van de ODG is gebleken dat de berekende waarde van het afval is afgenomen met € 0,95 miljoen. Dit komt doordat de hoeveelheid opgeslagen afval is afgenomen.
3. Claims (risiconr. C. 1)
   In 2021 is één claim afgehandeld. Hierdoor is het geïdentificeerde risico gedaald met € 0,20 miljoen.

Financieel resumé	
1. Gewaarborgde geldleningen/garanties	0,30
2. Afvalbedrijven	-0,95
3. Claims	-0,20
Afname minimaal benodigde weerstandsvermogen	**0,85**

(bedragen x € 1 miljoen)

A.2: Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit
Bij de Begroting 2021 was de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit € 12,5 miljoen (onderdeel van de Algemene Reserve). Per jaareinde 2020 is dit bedrag onveranderd. Wel zal bij de voordracht bij deze Rekening voorgesteld worden om een bedrag van € 185.000 te onttrekken uit deze reserve ter dekking van de eerder genoemde claim.
In 2021 is aan de curator van een failliet afvalbedrijf een boedelkrediet verstrekt van € 50.000. Deze is bedoeld om een vervuilde tank te saneren en daarmee milieuvervuiling te voorkomen. Hiermee is rekening gehouden bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen. Ook voor dit bedrag zal bij de voordracht voorgesteld worden om dit ten laste te brengen van het beschikbare weerstandsvermogen. Rekening houdend met een positief besluit resteert binnen de Algemene reserve onderdeel incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit dan een bedrag van afgerond € 12,3 miljoen.

De incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit is hoger dan de benodigde incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit. Dit vanwege het feit dat per saldo de berekende incidentele risico's zijn afgenomen. Na verrekening van de afgehandelde claim bedraagt het overschot afgerond € 0,3 miljoen (2,5%). Afgezet tegen de fluctuaties in de risico's achten wij vrijval niet wenselijk.

In de Kadernota risicomanagement is vastgelegd dat, indien uit de beoordeling van het weerstandsvermogen blijkt dat de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit minder bedraagt dan het benodigde weerstandsvermogen op basis van de risico-inventarisatie, aanvulling plaatsvindt indien de afwijking groter is dan 10%. Dit is nu, bij de Jaarstukken 2020 dus niet van toepassing.

B.1: Risico's revolverende fondsen
Voor de geïnventariseerde risico's voor revolverende fondsen bedraagt het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen € 16,8 miljoen. Dit betreft het risico A.2 Verbonden partijen van € 12 miljoen en het risico A. 1 Leningen, garanties en waarborgen, onderdeel Fonds Nieuwe Doen van € 4,8 miljoen. Dit is gelijk aan de Begroting 2021, er zijn geen mutaties geweest.

B.2: Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit revolverende fondsen

Tabel 2. Opbouw weerstandscapaciteit revolverende fondsen

	Begroting 2021	Rekening 2020
Buffer IFG en Economic Board Groningen	5,29	4,43
Onttrekking t.b.v. IFG cf. besluitvorming Rekening 2019	-0,86	
Vanuit Provinciale Meefinanciering	1,20	1,20
Uitbreiding vanuit Provinciale Meefinanciering	1,50	1,00
Buffer Fonds Nieuwe Doen	5,00	5,00
Energiebesparingsfonds particulieren	2,00	2,00
	14,13	**13,63**

(bedragen x € 1 miljoen)

De weerstandscapaciteit revolverende fondsen daalt ten opzichte van de Begroting 2021 met € 0,5 miljoen.
Bij het besluit tot uitbreiding van het fondsvermogen IFG met € 20,0 miljoen hebben uw Staten het besluit genomen om vanuit het krediet Provinciale Meefinanciering gedurende de jaren 2019 tot en met 2025 in totaal € 4,0 miljoen toe te voegen aan de Algemene reserve, onderdeel incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit. Hiervan is tot en met 2020 € 1,0 miljoen toegevoegd. Bij de Begroting 2021 is de uitbreiding 2021 van € 0,5 miljoen wel meegeteld.

Investeringsfonds Groningen
In 2020 is de voorziening Investeringsfonds Groningen (IFG) met € 471.602 toegenomen. Dit als gevolg van geleden verliezen.
Bij de voordracht over IFG BV is destijds voorzien dat gedurende de eerste jaren van IFG BV verliezen gemaakt zullen worden. Immers pas bij een exit (gemiddeld na vijf tot zeven jaar) worden mogelijke winsten gerealiseerd. Tussentijds worden alleen opbrengsten gerealiseerd indien financiering plaatsvindt middels het verstrekken van leningen: rente.

Concreet betekent het bovenstaande dat de provincie haar deelneming in IFG BV, door de geleden verliezen, lager dient te waarderen dan de agiostortingen die tot nu toe gedaan zijn. In overleg met onze accountant kiezen wij ervoor om een voorziening te treffen voor de deelneming IFG BV ter grootte van het verlies van IFG BV over het boekjaar 2020. Hiermee komt de totale voorziening op € 2,8 miljoen.
Het ophogen van de voorziening met € 471.602 wordt gedekt door een onttrekking aan de, binnen de Algemene reserve geoormerkte middelen weerstandscapaciteit revolverende fondsen. Hierdoor wordt het negatieve effect op het te bestemmen rekeningresultaat 2020 teniet gedaan. Bij de voordracht zal voorgesteld worden om de ophoging van de voorziening ten laste van de beschikbare weerstandscapaciteit te brengen.

C: Structurele risico's

Naast de incidentele risico's zijn ook structurele risico's geïnventariseerd voor € 1,0 miljoen. Deze structurele risico's betreffen de effecten van rijksontwikkelingen en bezuinigingen. Hiervoor kan de onbenutte belastingcapaciteit, de post onvoorzien of de meerjarige begrotingsruimte worden ingezet.

1. Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit heeft betrekking op extra inkomsten die de provincie Groningen kan genereren als het maximumaantal opcenten op de motorrijtuigenbelasting wordt geheven. Het maximaal aantal opcenten is per 1 januari 2021: 116,9 en per 1 januari 2022 naar verwachting 118,7. Wij heffen per 1 januari 2021: 93,3 opcenten. De capaciteit bedraagt in 2021 circa € 15 miljoen. Daarbij dient wel in acht te worden genomen dat een tariefverhoging voor eerst kan worden doorgevoerd per 1 januari 2022.
In het Coalitieakkoord Verbinden Versterken Vernieuwen hebben we als kader afgesproken dat afgezien van de gebruikelijke jaarlijkse indexering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting er geen extra verhoging van de opcenten plaatsvindt.

2. Gereserveerde middelen voor onvoorziene uitgaven
In de Begroting 2020 hebben wij voor de periode 2021 tot en met 2023 een bedrag gereserveerd van € 250.000 per jaar voor het opvangen van onvoorziene uitgaven.
Met ingang van 2024 is er jaarlijks een bedrag gereserveerd van € 500.000.

3. Verwachte begrotingsruimte 2021-2024
In de Begroting 2021 resteert de volgende begrotingsruimte:

Tabel 3. Resterende begrotingsruimte 2021-2024

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Verwachte begrotingsruimte	2.392,2	2.392,2	2.392,2	1.472,0

(bedragen x € 1.000)

1.2. Inventarisatie van de risico's

Voor het bepalen van het risicoprofiel hebben wij de risico's geïnventariseerd. Wij delen de risico's in onze P&C-documenten in het vervolg als volgt in:

A. Financieringsrisico's;
B. Beleidsvoeringsrisico's;
C. Juridische risico's.

Voor de gekwantificeerde risico's wordt in de risicomatrix zichtbaar welke de grootste risico's zijn en waar de risicobeheersing zich met name op zal moeten richten. De risico's zijn voorzien van een nummer. In deze paragraaf wordt aan de hand van dit nummer het risico nader toegelicht.

Grafiek 1. Overzicht risico's

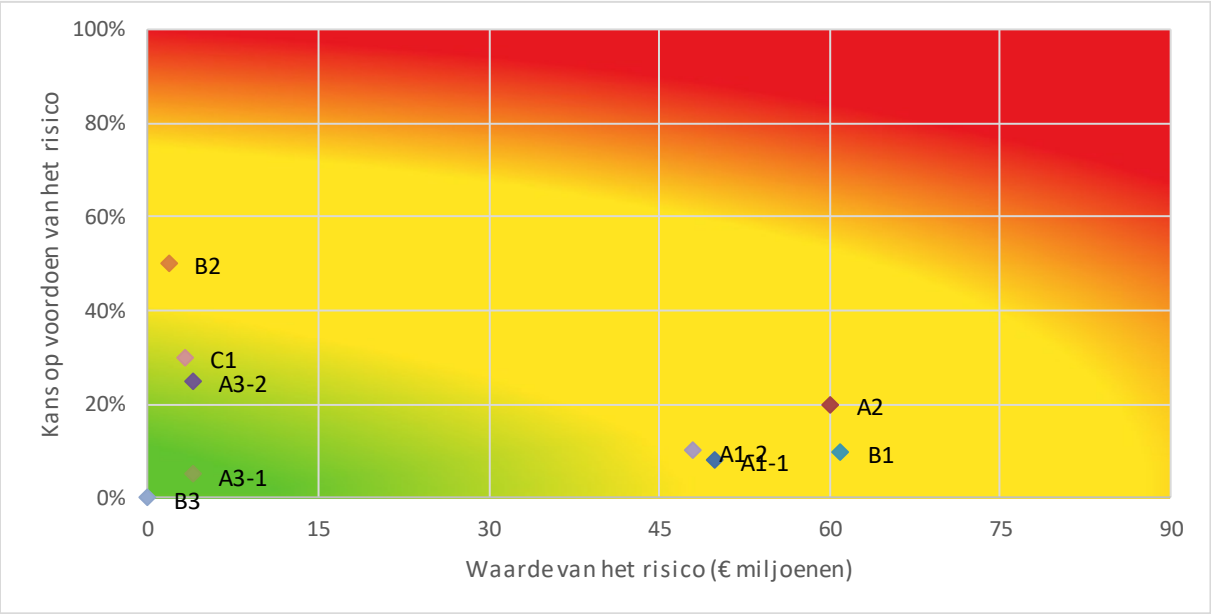

De geïdentificeerde risico's staan hierna in tabelvorm nogmaals samengevat opgenomen.

Tabel 4a. Geïdentificeerde risico's

			Begroting 2021	Rekening 2020		
			Impact in € miljoen	Waarde in € miljoen	Kans	Impact in € miljoen
Incidentele risico's	**A. Financieringsrisico's**					
	A.1-1	Leningen, garanties en waarborgen	3,72	49,87	8,1%	4,02
	A.3-1	Effecten rijksontwikkeling	0,20	4,00	5,0%	0,20
	B. Beleidsvoeringsrisico's					
	B.1	Afvalbedrijven	6,93	61,00	9,8%	5,98%
	B.2	IBOI indexeringsverplichting	0,90	1,80	50%	0,90
	C. Juridische risico's					
	C.1	Claims	1,16	3,20	30,0%	0,96
	Totaal minimaal benodigd weerstandsvermogen		**12,91**	**119,87**		**12,06**
Structurele risico's	A.3-2	Effecten rijksontwikkeling	1,00	4,0	25,0%	1,00
	Totaal structurele risico's		**1,00**	**4,0**		**1,00**
Risico's revolverende fondsen	A.1-2	Leningen, garanties en waarborgen	4,80	48,0	10,0%	4,80
	A.2	Verbonden partijen	12,00	60,0	20,0%	12,00
	Totaal risico's revolverende fondsen		**16,80**	**108,0**		**16,80**

A.1 Leningen, garanties en waarborgen (incidenteel en revolverend)

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel risico (I)		✓
Revolverend (R)		✓
Structureel risico (S)		

Inschatting van kans en impact	
Waarde	€ 49,9 miljoen (I) en € 48,0 miljoen (R)
Kans	8,07 (I) en 10% (R)
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 4,02 miljoen (I) en € 4,80 miljoen (R)

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:

Wanneer de begunstigde van een garantie/borgstelling of de leningnemer van een verstrekte geldlening niet aan de verplichtingen voldoet, komen de eventuele lasten voor de provincie Groningen.

Aard risico:

De begunstigde van een garantie/borgstelling of de ontvanger van een verstrekte (revolverende) geldlening kan niet aan de verplichtingen voldoen, resulterend in niet incasseerbare vorderingen en/of afwaarderingen voor de provincie Groningen.

Inschatting van kans en impact:

De provincie heeft in het kader van de provinciale publieke taak leningen verstrekt en waarborgen/garanties afgegeven tot een bedrag van circa € 348,9 miljoen. Voor een bedrag van € 97,9 miljoen betreft dit garanties/borgstellingen en (revolverende) leningen waarbij risico's zijn onderkend.
Het gaat om de volgende risico's:

1. Gewaarborgde geldleningen/garanties;
2. Achtergestelde lening Ommelander Ziekenhuis Groningen (OZG);
3. Kredietunies Groningen, Westerkwartier en Eemsregio;
4. Lening Snel internet;
5. Nesec Shipping Debt Fund (NSDF);
6. Spoed voor Jeugd
7. Fonds Nieuwe Doen.

In de tabel hierna hebben we deze risico's uitgewerkt in waarde, kans en impact. Per 31 december 2020 is € 28,8 miljoen verstrekt van de garanties/borgstellingen en (revolverende) leningen waarbij risico's zijn onderkend. Het restant van € 69,1 miljoen (€ 97,9 miljoen - € 28,8 miljoen) wordt in de komende jaren verstrekt. Uitgangspunt is om van het maximum van het totaal te verstrekken bedrag uit te gaan bij de berekening van het minimaal benodigde weerstandsvermogen. Per garantie/borgstelling en/of (revolverende) lening is een risico-inschatting gemaakt. Ten opzichte van de Begroting 2021 doen zich de volgende ontwikkelingen voor:

- Het risicobedrag voor garanties en gewaarborgde geldleningen is aangepast aan de werkelijke situatie op 31 december 2020.
- De OZG heeft in 2020 het tweede aflossingsbedrag € 1,7 miljoen niet afgelost en vanaf het tweede kwartaal geen rente betaald, omdat niet werd voldaan aan de bancaire ratio's. OZG heeft de provincie geïnformeerd over de ontstane situatie en heeft een herstelplan opgesteld. Op dit moment zijn wij in gesprek met de OZG en onderzoeken wij de mogelijkheden om de leningsvoorwaarden aan te passen. Hierbij wordt zowel gekeken naar de hoogte van de rentepercentages als de looptijd van de lening en het daarbij behorende aflossingsschema. Door de verlenging van de looptijd en het aanpassen van het aflossingsschema vinden wij het niet langer realistisch om een risico inschatting van 12,5% aan te houden en hebben dit nu bepaald op het reguliere uitgangspunt van 20%. Tevens is het leningsbedrag opgehoogd met de bijgeschreven rente in 2020.
- De voordracht met betrekking tot de lening in het kader van Spoed voor Jeugd is in uw Staten behandeld. Bij deze actualisatie van de risico's is voor het eerst rekening gehouden met het risico van € 1,1 miljoen voor Spoed voor Jeugd. Afgesproken is dat maximaal de helft van het leningsbedrag voor ons risico is. Bij de risico-inschatting hebben wij overeenkomstig de kaders een reservering van 20% van het risicobedrag aangehouden.

Getroffen beheersings-maatregelen:	De primaire beheersingsmaatregelen zijn: • De provincie Groningen stelt per borgstelling/lening specifieke beheersmaatregelen op om de kans op afwaarderingen te verkleinen (bijv. het toetsen van kredietaanvragen door de kredietunies/fondsen). • Jaarlijks monitort de provincie Groningen de financiële positie (solvabiliteit en liquiditeit) van de betrokken organisaties door de jaarrekening op te vragen en te beoordelen en neemt actie indien nodig.
Conclusie:	De totale impact van de verschillende risico's bedroeg € 8,52 miljoen bij de Begroting 2021. Dit risico is met € 0,30 miljoen toegenomen. De oorzaak van de mutatie is hierboven toegelicht.

Tabel 4b. Uitwerking risico's leningen, garanties en waarborgen in waarde, kans en impact

	Begroting 2021	Rekening 2020			
Leningen, garanties en waarborgen	***Impact in € miljoen***	**Waarde in € miljoen**	**Kans**	**Impact in € miljoen**	**Verschil in impact**
1. Gewaarborgde geldleningen / garanties	*0,08*	0,54	15,0%	0,08	0,00
2. Achtergestelde lening OZG	*0,27*	2,29	20,0%	0,46	0,19
3. Kredietunies Groningen, Westerkwartier en Eemsregio	*0,25*	2,00	12,5%	0,25	0,00
4. Lening Snel Internet	*1,47*	29,49	5,0%	1,47	0,00
5. Nesec Shipping Debt Fund (NSDF)	*1,65*	15,00	11,0%	1,65	0,00
6. Spoed voor Jeugd	*0,00*	0,55	20,0%	0,11	0,11
Subtotaal incidentele risico's	***3,72***	**49,87**	**8,1%**	**4,02**	**0,30**
7. Fonds Nieuwe Doen	*4,80*	48,00	10,0%	4,80	0,00
Subtotaal risico's revolverende fondsen	***4,80***	**48,00**	**10,0%**	**4,80**	**0,00**
Totaal	***8,52***	**97,87**	**9,0%**	**8,82**	**0,30**

A.2 Verbonden partijen

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel risico		✓
Revolverend		
Structureel risico		

Inschatting van kans en impact	
Waarde	€ 60,0 miljoen
Kans	20%
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 12,0 miljoen

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:	De provincie Groningen heeft in totaal 19 verbonden partijen, bestaande uit 7 publiekrechtelijke organisaties in de vorm van gemeenschappelijke regelingen en 12 private organisaties (besloten en naamloze vennootschappen, stichtingen en een vereniging). Periodiek wordt beoordeeld of de provincie Groningen risico's loopt met een eventuele financiële impact op de minimaal benodigde weerstandscapaciteit met betrekking tot de verbonden partijen. Dit kan voorkomen als verbonden partijen niet langer aan hun verplichtingen kunnen voldoen, resulterend in afwaarderingen (of niet incasseerbare vorderingen) voor de provincie Groningen of doordat verbonden partijen financiële risico's lopen die zij niet zelfstandig kunnen afdekken. Momenteel bestaat een risico, met impact op de minimaal benodigde weerstandscapaciteit, met betrekking tot de deelname in het Investeringsfonds Groningen. In 2016 heeft de provincie een aandelenbelang van 16,67% verworven in de N.V. NOM. Jaarlijks wordt bepaald of op basis van de actuele waarde van de NOM ten opzichte van de verkrijgingsprijs van de aandelen ook afgewaardeerd moet worden. Deze afwaardering wordt gedaan door het treffen van een voorziening. Ultimo 2019 bedraagt de voorziening € 299.000.Op basis van de jaarrekening 2020 moeten wij een aanvullende voorziening nemen van € 66.000 ten laste van het resultaat 2020. Daarmee komt de voorziening ultimo 2020 op € 365.000. Met betrekking tot een deel van de NOM-participaties is een verrekeningssystematiek ontwikkeld met het Rijk en hierop hoeft niet afgewaardeerd te worden. COVID-19 heeft gevolgen voor het openbaar vervoer en dan met name het verminderde gebruik en dus misgelopen reizigersbijdrage. Voor 2020 en 2021 heeft het Rijk een beschikbaarheidsvergoeding OV (BVOV) in het leven geroepen. In het Nationaal OV Beraad (NOVB) is de verwachting uitgesproken dat niet eerder dan in 2025 het gebruik van het openbaar vervoer weer op het oude niveau is. Het NOVB wil daarom afspraken maken voor de situatie na 2021. Het is echter onduidelijk hoe die afspraken eruit komen te zien. Op dit moment laat de ontwerpbegroting van het OV-bureau 2022 een tekort zien van € 6,2 miljoen. Dekking van dit tekort is (mede) afhankelijk van de uitkomsten van de afspraken die in het NOVB worden gemaakt. Voor de jaren 2022-2025 resteert er daarom nog een op dit moment niet te bepalen risico.
Aard risico:	De provincie Groningen participeert in het Investeringsfonds Groningen. Wanneer het Investeringsfonds Groningen niet aan de verplichtingen voldoet, komen de lasten voor de provincie Groningen.
Inschatting van kans en impact:	Ieder halfjaar wordt een inschatting gemaakt van de waarde en kans met betrekking tot eventuele risico's. Per 31 december 2020 is ca. € 20,0 miljoen - van het maximum van € 60 miljoen - aan agio gestort in het Investeringsfonds Groningen. De kans op risico's wordt geschat op 20%. Dit percentage is overeenkomstig de provinciale kaders voor revolverend financieren.

Getroffen beheersings-maatregelen:	De primaire beheersingsmaatregelen zijn: • De provincie Groningen heeft een investeringscommissie ingesteld om de kans op afwaarderingen en eventuele bijstortverplichtingen te verkleinen. • Jaarlijks monitort de provincie Groningen de financiële positie (solvabiliteit en liquiditeit) van het Investeringsfonds Groningen door de jaarrekening op te vragen en te bestuderen en neemt actie indien nodig. • De overige verbonden partijen worden eveneens periodiek gemonitord.
Conclusie:	De totale impact bedraagt € 12 miljoen, bestaande uit een risico met betrekking tot het Investeringsfonds Groningen. Dit risico is gelijk gebleven ten opzichte van de Begroting 2021.

A.3 Effecten rijksontwikkelingen en bezuinigingen

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel risico (I)		✓
Revolverend (R)		
Structureel risico (S)		✓

Inschatting van kans en impact	
Waarde	€ 4,0 miljoen
Kans	5% (I) en 25% (S)
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 0,2 miljoen (I) en € 1,0 miljoen (S)

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:

Rijksbezuinigingen
Er is op dit moment geen concrete indicatie dat het Rijk in de huidige kabinetsperiode bezuinigingen op de middelen voor de decentrale overheden zal doorvoeren. Op termijn verwachten wij wel bezuinigingen zeker gezien de grote uitgaven die het Rijk doet om de gevolgen van de coronacrisis voor de economie te minimaliseren. Voor 2020 en 2021 heeft het kabinet de accressen in verband met de coronacrisis bevroren waardoor de schommelingen in de uitkering minimaal zullen zijn.
De doorwerking van rijksbezuinigingen op het accres Provinciefonds kunnen we in beperkte mate binnen de lopende begroting opvangen vanwege het door ons gehanteerde behoedzame scenario bij het opstellen van de ramingen van de uitkering uit het Provinciefonds.
Wij hebben geen indicatie dat taken tussen het Rijk, de provincies en gemeenten (verder) zullen verschuiven. Het is echter niet zeker dat er zich in de nieuwe kabinetsperiode geen verschuiving van taken zullen voordoen. Op basis van deze inschattingen bepalen wij de kansinschatting voor de korte termijn op 5%. Voor de lange termijn handhaven wij deze op 25%.

Verdeelmodel Provinciefonds
In de tweede helft van 2020 is het onderzoek naar het verdeelmodel Provinciefonds gestart. Dit gebeurt in samenwerking tussen IPO en de ministeries van Binnenlandse Zaken en Financiën. De planning is dat de resultaten in de Meicirculaire 2022 verwerkt kunnen worden, zodat het herziene model per 1 januari 2023 geïmplementeerd kan worden.
Voor de langere termijn zal de financiële verhouding Rijk-provincies breder en in samenhang met de ontwikkelingen in het provinciaal belastinggebied worden onderzocht.

Normering accressen Provinciefonds
Elke vijf jaar wordt de normering van Provincie- en Gemeentefonds geëvalueerd. Ook in 2020 is dat gebeurd. Of de resultaten leiden tot aanpassing van de normering was op moment van opstellen van deze begroting nog niet bekend.

Opcenten motorrijtuigenbelasting
Eén van de onderdelen waar het Klimaatakkoord de provincies raakt is de stimulering van het elektrisch vervoer. Door in te zetten op elektrisch vervoer (EV) zullen de inkomsten vanuit de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting (mrb) dalen. In de huidige (opcenten) mrb zijn de elektrische voertuigen namelijk vrijgesteld van belasting. Indien het aantal elektrische voertuigen de komende jaren fors stijgt, neemt de derving van de inkomsten toe.
In het Klimaatakkoord (juni 2019) is opgenomen dat het Rijk instaat voor het in standhouden van hetzelfde of een, qua effect vergelijkbaar, eigen belastinggebied voor de provincies vanaf 2025. Met dit belastinggebied dient de open huishouding van provincies onverkort intact te blijven. Tot 2025 monitoren Rijk en provincies het effect van de toename EV, waarbij wordt uitgegaan van het tarief van 2019. Daarnaast is de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) gevraagd een advies uit te brengen over de vraag in hoeverre de beleidsvoornemens van het Rijk

	gerelateerd aan de provinciale opcenten tot een substantiële wijziging in inkomsten van de provincie leiden. Inmiddels heeft het ROB op 1 mei 2020 haar advies uitgebracht aan de minister van Binnenlandse Zaken. De Raad stelt vast dat een eenzijdige maatregel van het Rijk, in dit geval de vrijstelling mrb voor EV-voertuigen, leidt tot een inperking van de belastinggrondslag van de provincies. Dit betekent een aantasting van de open huishouding van de provincies. Door de inperking van de belastinggrondslag lopen zij potentiële inkomsten mis. Bij de afweging of en op welke wijze de provincies gecompenseerd moeten worden dienen de politieke, bestuurlijke en financiële verhoudingen mee te wegen. Zo is in het Interbestuurlijk Programma (IBP), de klimaatopgave nadrukkelijk als een gezamenlijke opgave van de verschillende overheidslagen bestempeld. Tegelijkertijd is bij het sluiten van het Klimaatakkoord niet vastgelegd dat het aandeel van de provincies in de Klimaatopgave bestaat uit het afzien van de opcenten mrb op EV. Uitgangspunt voor de Raad is dat uit artikel 2 Fvw volgt dat zonder een nadrukkelijke politiek-bestuurlijke weging het in de rede ligt dat het Rijk de provincies compenseert voor de gederfde inkomsten uit de opcenten mrb ten gevolge van het invoeren van de (gedeeltelijke) mrb-vrijstelling op (PH)EV's. In IPO-verband wordt het bestuurlijk overleg verder voorbereid. Zolang er echter geen harde afspreken zijn gemaakt, zal het risico van uitholling van de belastinggrondslag reëel blijven. *Implementatie Omgevingswet* In het Bestuursakkoord Implementatie Omgevingswet dat door Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen is ondertekend, zijn afspraken gemaakt over de implementatie van de Omgevingswet. Doel is dat de wet in 2022 in werking treedt. Over de financiën zijn kaderstellende afspraken gemaakt. Het beeld van de uitgaven, kosten en besparingen die samenhangen met de gehele stelselwijziging wordt met het vorderen van het implementatieproces steeds concreter. Naar aanleiding van opgetreden tekorten zijn afspraken gemaakt over het vereenvoudigen van de stelselwijziging. Op basis van voorlopige ramingen hebben wij voor de implementatie van de Omgevingswet middelen opgenomen in de provinciale begroting. We verwachten de implicaties van de stelselwijziging, van de opgetreden vertraging en van geactualiseerde ramingen over ons implementatietraject in de komende begroting te kunnen vertalen. *Opvangen financiële gevolgen* In het algemeen geldt dat rijksbezuinigingen en bovenstaande maatregelen van het Rijk alleen tijdelijk op het weerstandsvermogen mogen drukken. Indien het Rijk aanpassingen doorvoert met consequenties voor de provincie, zullen we tijd nodig hebben om deze aanpassingen te kunnen verwerken. Voor de overbrugging zal dan eventueel het weerstandsvermogen aangesproken moeten worden.
Aard risico:	Het risico bestaat dat het Rijk aanvullende bezuinigingen zal doorvoeren en hiervoor een korting op het Provinciefonds zal toepassen of dat bovenstaande maatregelen van het Rijk uit het regeerakkoord onverwachte tegenvallers met zich meebrengen.
Inschatting van kans en impact:	Wij schatten de kans van optreden van deze risico's beperkt in, voor de korte termijn op 5% en voor de lange termijn op 25%. Wij schatten de omvang van het risico van rijksbezuinigingen in op € 0,2 miljoen incidenteel en € 1,0 miljoen structureel.
Getroffen beheersings-maatregelen:	Door middel van inbreng bij het IPO, maar ook door middel van rechtstreekse contacten met kabinet en parlement, alles in het werk stellen om de omvang van rijksbezuinigingen op de provinciale middelen zo beperkt mogelijk te laten zijn.
Conclusie:	In de berekening van het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen is voor dit risico incidenteel een bedrag van € 0,2 miljoen meegenomen, alsmede structureel € 1,0 miljoen. Ten opzichte van de Rekening 2019 zijn er geen wijzigingen.

B.1 Afvalbedrijven

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel risico	✓	✓
Revolverend		
Structureel risico		

Inschatting van kans en impact	
Waarde	€ 61 miljoen
Kans	9,8%
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 5,98 miljoen

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:

De provincie Groningen is bevoegd gezag voor verschillende afvalbedrijven. In het geval van faillissement en/of calamiteiten kan een situatie ontstaan waarbij het bedrijf niet meer kan voldoen aan de in de vergunning gestelde voorwaarden. Dit kan leiden tot een situatie waarbij gevaren dreigen voor de gezondheid en het milieu. Vanuit de zorgplicht zal de provincie Groningen mogelijk maatregelen moeten nemen om deze gevaren weg te nemen. Dit omvat bijvoorbeeld het verwijderen van de achtergebleven afvalstoffen (geen beleidskeuze) en saneren van de vervuilde grond (in bepaalde gevallen beleidskeuze).

Aard risico:

In geval van faillissement en/of calamiteiten kan een bedrijf niet meer voldoen aan de in de vergunning gestelde voorwaarden.

Inschatting van kans en impact:

Halfjaarlijks worden de risico's per afvalbedrijf, waarvan de provincie Groningen bevoegd gezag is, in kaart gebracht. Er wordt onder andere gekeken naar de negatieve restwaarde van de afvalstoffen die liggen opgeslagen bij de verschillende bedrijven. Het risico Afvalbedrijven is berekend op € 6 miljoen. De belangrijkste factoren bij de bepaling van het risico:
1. Door aangescherpte wet- en regelgeving is de toepasbaarheid van bepaalde afvalstoffen beperkter geworden. Dit heeft een negatief effect op de zgn. restwaarde van de betreffende afvalstoffen en dus ook op de omvang van het risico Afvalbedrijven.
2. De omvang van het risico wordt onder andere berekend op basis van de negatieve restwaarden van de afvalstoffen die liggen opgeslagen bij de verschillende bedrijven waarvan de provincie Groningen bevoegd gezag is. Hiervoor zijn per afvalstof/-categorie normbedragen bepaald aan de hand van a) breed verkregen (landelijke) realistische informatie over afvoer en/of verwerkingskosten van de afvalstromen en b) van landelijke wet- en regelgeving voor afvalstromen. Door het gebruik van normbedragen is het probleem dat de bedrijven zelf de negatieve restwaarde voor dezelfde afvalstoffen verschillend waarderen weggenomen. De waardebepaling van de negatieve restwaarden op basis van normbedragen wordt door ODG op een consistente waarderingsmethodiek voor alle afvalbedrijven toegepast.
NB. De verwachting is dat het Landelijk Meldpunt Afvalstoffen (LMA) de normbedragen ook gaat hanteren.

Getroffen beheersings-maatregelen:

Wij hebben de volgende beheersingsmaatregelen getroffen:

- De provincie Groningen verleent vergunningen en handhaaft conform de interne en externe wet- en regelgeving.
- De provincie Groningen monitort de afvalstromen en de financiële positie van de risicovolle bedrijven en rapporteert hierover halfjaarlijks. Deze rapportage wordt door ons geëvalueerd en waar nodig verbeterd.
- De provincie Groningen lobbyt bij het Rijk voor een regeling voor financiële zekerheidsstelling (zoals de Brzo-zekerheidsstelling).

Conclusie:

Ten opzichte van de Begroting 2021 is het risico afgenomen met circa € 0,97 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de afname van het (negatieve waarde) afval.

B.2 IBOI-indexeringsverplichting

Aard van het risico	Beleidskeuze	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel risico		✓
Revolverend		
Structureel risico		

Inschatting van kans en impact	
Waarde	€ 1,8 miljoen
Kans	50%
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 0,9 miljoen

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:	In het convenant RSP zijn afspraken gemaakt over de hoogte van rijks- en regiobijdrage aan het programma. Ook met de gemeente Groningen (die een deel van de regiobijdrage levert) zijn afspraken gemaakt over de indexering van de regiobijdrage.
Aard risico:	Bij de Voorjaarsnota 2015 is besloten om vanaf het boekjaar 2015 de rentetoerekening voor RSP-middelen te wijzigen van het gemiddelde van kort/lang geld naar kort geld. Omdat er een indexeringsverplichting bestaat over de middelen die de provincie voor cofinanciering beschikbaar heeft, is bij de Voorjaarsnota 2015 eveneens besloten een stelpost in het leven te roepen ter dekking van het risico dat de nu toegerekende lagere rente onvoldoende is om de indexeringsverplichting op te vangen. De provincie loopt het risico dat de in de stelpost opgenomen middelen onvoldoende zijn om te voorzien in de kosten die met de verplichte indexering annex zijn. Bij de Kadernota 2019-2023 is dit percentage verhoogd naar 1,5%, hetgeen ook nu nog een realistisch percentage blijkt.
Inschatting van kans en impact:	De omvang van de stelposten is opnieuw bepaald, uitgaande van genoemde IBOI van 1,50% voor de jaren 2021 en verder. Voorts is vanwege de langzamer dan eerder voorziene uitvoering van het programma de doorrekening doorgetrokken tot en met 2025. De stelpost in de Begroting 2020 is hierdoor aangevuld met € 0,66 miljoen. Het risico bestaat echter dat de IBOI hoger zal zijn dan het gehanteerde uitgangspunt van 1,5% voor de jaren 2021 en verder. We hebben dit risico gewaardeerd door het scenario door te rekenen dat de IBOI niet 1,50% per jaar zal zijn, maar 2,0% in de jaren 2021 en verder. Dit zou leiden tot een extra indexeringslast van € 1,8 miljoen voor de provincie Groningen. De risicowaarde is ten opzichte van de Begroting 2021 gelijk gebleven.
Getroffen beheersings-maatregelen:	Ter gedeeltelijke beheersing van het risico is sprake van een jaarlijkse stelpost indexering.
Conclusie:	In de berekening van het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen is voor dit risico een bedrag van € 0,9 miljoen meegenomen. Dit bedrag is ten opzichte van de Begroting 2021 gelijk gebleven.

B.3 Nadeelcompensatie verleggen kabels en leidingen A.G. Wildervanckkanaal

Dit risico is met ingang van de Begroting 2021 vervallen.

C.1 Claims

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel risico		✓
Revolverend		
Structureel risico		

Inschatting van kans en impact	
Waarde	€ 3,2 miljoen
Kans	30%
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 960.000

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing	
Achtergrond:	De in deze categorie opgenomen risico's hebben betrekking op bedragen die mogelijk kunnen voortvloeien uit reeds ingediende claims van derden. In principe zouden claims door reguliere beleids- en afdelingsbudgetten gedekt moeten worden. Gelet op de hoge impact die claims kunnen hebben, achten wij het echter niet onverstandig hiervoor ook in het weerstandsvermogen een buffer op te nemen. In de afgelopen jaren is de decentrale overheid namelijk regelmatig geconfronteerd met gebeurtenissen die haar imago geen goed hebben gedaan. Deze gebeurtenissen hebben geleid tot een kritischer houding van burgers en bedrijven ten opzichte van de decentrale overheid. Deze kritische houding leidt ertoe dat de decentrale overheid vaker wordt aangesproken op de kwaliteit van de door haar geleverde prestaties.
Aard risico:	Het risico bestaat dat reeds ingediende claims van derden deels dan wel geheel gehonoreerd moeten worden of dat in de toekomst nieuwe claims bij ons worden ingediend door derden.
Inschatting van kans en impact:	Periodiek worden de risico's per claim in kaart gebracht voor de claims groter dan € 35.000. Er wordt onder andere gekeken naar de waarde van de claim en de kans van voordoen. De totale waarde van de huidige claims is € 3,2 miljoen. De gemiddelde kans is 30%. Voor één concrete claim wordt in de jaarrekening 2020 een beroep op het weerstandsvermogen gedaan. De doorwerking hiervan is meegenomen in de hier genoemde cijfers.
Getroffen beheersings-maatregelen:	• Wij trachten in elke situatie zorgvuldig te handelen om zo het risico op claims te verkleinen. • Wij trachten ons in elke situatie te houden aan de wettelijke kaders en voorgeschreven procedures om zo het risico op claims te verkleinen. • Wij hebben een WA-overeenkomst afgesloten om, in het geval een claim gehonoreerd wordt, de impact voor de provincie te verkleinen.
Conclusie:	Wij hebben in de berekening van het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen voor reeds ingediende claims een bedrag van afgerond € 960.000 meegenomen.

1.3. Zes kengetallen en beoordeling

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van financiële kengetallen moet worden opgenomen. Deze zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 5. Financiële kengetallen

Kengetal	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
1A. Nettoschuldquote	-46%	-31%	-27%
1B. Nettoschuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-147%	-120%	-121%
2. Solvabiliteitsratio	56%	52%	55%
3. Kengetal grondexploitatie	13%	6%	13%
4. Structurele exploitatieruimte	24%	12%	17%
5. Belastingcapaciteit: opcenten mrb	111%	102%	113%

Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft een duiding aangegeven in de trant van 'hoe hoger of lager het percentage, hoe beter'. Deze noemen wij in onderstaande toelichting bij elk kengetal.

1A. De nettoschuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Dit kengetal geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Hoe lager dit percentage hoe beter. Een negatief cijfer geeft aan dat de eigen middelen groter zijn dan de schuldenlast.In vergelijking met de begroting is de vlottende schuld van de provincie lager dan werd begroot. Vandaar de nettoschuldquote op rekeningbasis gunstiger uitpakt. De nettoschuldquote is goed te noemen.

1B. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de nettoschuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager dit percentage hoe beter. Een negatief cijfer geeft aan dat de eigen middelen groter zijn dan de schuldenlast. De nettoschuldquote is goed te noemen. Het feit dat de schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen lager is dan de nettoschuldquote geeft aan dat een de provincie voor een deel geld heeft uitgeleend.

2. De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder dit kengetal wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Hoe hoger dit percentage hoe beter. De solvabiliteit is met 56% goed te noemen.

3. De grondexploitatie kan een forse impact hebben op de financiële positie. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij verkoop. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten. Hoe lager dit percentage hoe beter.

4. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Hoe hoger dit percentage hoe beter.

5. Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. Geen van de provincies maakt gebruik van dit maximale tarief. De belastingcapaciteit van provincies wordt daarom berekend door het aantal opcenten in jaar t te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Als we de bovenstaande kengetallen in hun onderlinge verhouding beoordelen concluderen wij dat onze financiële positie goed is.

1.4. EMU-saldo

Het Stabiliteits- en Groeipact is een reeks van afspraken tussen eurolanden die de waardevastheid van de euro garanderen. Eén belangrijk onderdeel betreft de afspraak dat het begrotingstekort lager moet zijn dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP).

Het EMU-saldo vervult een rol bij de afspraken die in Europees verband zijn gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau om de overheidsfinanciën in de eurozone robuust te houden. Aangezien de decentrale overheden onderdeel uitmaken van de sector overheid in de economische statistieken van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Eurostat, is daarbij bepaald dat niet alleen het saldo van de centrale overheid meetelt, maar ook het saldo van de decentrale overheden. In de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) is daarom bepaald dat de verschillende overheidslagen een gelijkwaardige inspanningsverplichting hebben om te voldoen aan de Europese begrotingseisen en daarmee bij te dragen aan een gunstige budgettaire positie voor Nederland.

De EMU-tekortnorm decentrale overheden voor 2020 bedraagt 0,4% van het bruto binnenlands product. In de Septembercirculaire Provinciefonds 2019 is een onderverdeling naar gemeenten, provincies en waterschappen vastgesteld. Voor de provincie Groningen bedraagt de referentiewaarde voor 2020 € 34,2 miljoen (tekort).
Bij de Rekening 2020 bedraagt het EMU-saldo van de provincie Groningen € 49 miljoen negatief. In de Begroting 2020 werd uitgegaan van € 68 miljoen negatief. Met dit saldo overschrijdt de provincie de vastgestelde referentiewaarde. Een individuele EMU-referentiewaarde betreft echter geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

2. Financiering

2.1. Algemeen

Het treasury- en financieringsbeleid wordt bepaald door wet- en regelgeving vanuit het Rijk en ook door interne provinciale regelgeving. Bij het Rijk gaat het om de Provinciewet, de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de bijbehorende ministeriële regelingen (onder andere de regeling schatkistbankieren decentrale overheden) en het Besluit Begroting en Verantwoording. De interne provinciale regelgeving bestaat uit de Financiële verordening provincie Groningen 2017, het Financieringsstatuut van de provincie Groningen 2018, het Mandaatbesluit en het Bevoegdhedenbesluit Commissaris van de Koning.

De treasuryfunctie richt zich op:
a. het beheersen van de in- en uitgaande geldstromen;
b. het beschermen van vermogen en resultaten tegen financiële risico's zoals rente- en beleggingsrisico's;
c. het verkrijgen en behouden van toegang tot de geld- en kapitaalmarkt;
d. het rendabel maken van liquiditeitsoverschotten.

Als algemene doelstelling geldt dat renterisico's en renteresultaten worden beheerst door het streven naar een grote mate van zekerheid over de renteresultaten in de tijd. Naast de treasuryfunctie van de provincie zelf, wordt ook de treasuryfunctie en het kasbeheer voor enkele derde partijen uitgevoerd. Het gaat hierbij onder andere om het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), de Omgevingsdienst Groningen en de Regio Groningen-Assen.

2.2. Ontwikkelingen en kaders

Uitzetten tijdelijke overtollige middelen
Door de invoering van het verplicht schatkistbankieren (schatkistbankieren) worden de tijdelijke overtollige middelen aangehouden op de rekening-courant van de provincie bij de Nederlandse Staat (Staat). Het plaatsen van deposito's bij de Staat en medeoverheden waarop de provincie geen toezicht houdt is ook mogelijk. Voor de invoering van het schatkistbankieren zijn nog langlopende leningen afgesloten met financiële ondernemingen. Deze leningen lopen op termijn af. Daarnaast kan 0,75% van het begrotingstotaal buiten de schatkist worden gehouden. Voor de nazorgmiddelen is een uitzondering gemaakt, deze vallen niet onder het schatkistbankieren. Nazorgmiddelen zijn middelen die specifiek uitgezet zijn voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots.

Uitzetten middelen en verstrekken garanties in het kader van de publieke taak
Binnen het kader van wet- en regelgeving bepaalt de provincie wat zij onder haar publieke taak verstaat en hoe deze zal worden uitgeoefend. De provincie kan leningen aangaan, middelen uitzetten en garanties verlenen voor de uitoefening van haar publieke taak. Aan de te verstrekken geldleningen en garanties zijn voorwaarden verbonden. Deze voorwaarden zijn in 2014 vastgesteld door uw Staten in het Afwegingskader provinciaal vermogen (voordracht 2/2014). In 2016 zijn de kaders voor nieuw op te richten revolverende fondsen vastgesteld, waarbij de technische kaders voor deze fondsen zijn bepaald (voordracht 25/2016). Wij zullen bij het uitzetten van middelen of het verstrekken van garanties pas besluiten nadat een ontwerpbesluit aan uw Staten is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld om wensen en bedenkingen ter kennis van ons college te brengen. Het uitzetten van middelen en het verstrekken van garanties in het kader van de publieke taak valt buiten het schatkistbankieren.

2.3. Ontwikkeling rentetarieven

De Europese Centrale Bank (ECB) richt zich voornamelijk op het handhaven van prijsstabiliteit. De beleidsrente waartegen banken kunnen lenen bij de ECB bedraagt 0,00% en de depositorente die banken 'ontvangen' van de ECB bedraagt -0,50%. Deze tarieven zijn in 2020 niet gewijzigd. Als benchmark hanteert de provincie voor kort geld de driemaands Euribor en voor lang geld de rente van tienjarige staatsleningen. De driemaands Euribor is in 2020 gedaald van -0,38% naar rond de -0,55%.

Doordat de provincie de tijdelijk overtollige middelen aanhoudt op de rekening-courant bij de Staat à 0,0% hebben wij niet te maken met een negatieve rente.

De rente van tienjarige staatsleningen bedroeg begin 2020 -0,25% en is gedurende het jaar verder gedaald naar -0,49%. De markt (gemiddelde verwachting van een aantal gerenommeerde banken) verwacht dat het komende jaar de korte rente nauwelijks wijzigt en dat de lange rente minimaal zal stijgen.

2.4. Uitgezette middelen treasury

Ultimo 2020 had de provincie Groningen circa € 960 miljoen uitstaan. Dit bedrag is opgebouwd uit treasurymiddelen (tijdelijk overtollige middelen) en middelen die uitgezet zijn in het kader van de publieke taak (zie 2.5) en is inclusief de middelen die beheerd worden voor derde partijen. Hieronder is een tabel met de uitsplitsing opgenomen.

Tabel 6. Opbouw middelen treasury en publieke taak

Opbouw middelen treasury en publieke taak	bedrag
Treasury kort (tot 1 jaar):	
Rekening-courant bij de Staat	478,4
	478,4
Treasury lang (vanaf 1 jaar):	
Deposito's medeoverheden	130,0
Deposito's financiële ondernemingen	30,0
Garantieproducten financiële ondernemingen	9,9
Deposito Staat	25,0
Duurzaam aandelenfonds	8,7
	203,6
Totaal Treasury	682,0
Totaal Publieke taak	276,3
Totaal uitgezette middelen	**958,4**

(bedragen x € 1 miljoen)

Treasurymiddelen
De middelen die ultimo 2020 uitgezet waren (totaal € 682 miljoen) kunnen worden onderverdeeld naar de volgende geldnemers:

- € 503,4 miljoen bij de Staat;
- € 130,0 miljoen bij medeoverheden;
- € 48,6 miljoen bij financiële ondernemingen.

Uitgezette middelen bij de Staat
De middelen die ultimo 2020 bij de Staat geplaatst zijn betreffen het tegoed op de rekening-courant van de provincie van € 478,4 miljoen en een deposito van € 25,0 miljoen met een looptijd van 10 jaar à 2,29%. Het deposito vervalt in 2023.

Uitgezette middelen bij medeoverheden
Vanaf mei 2013 zijn deposito's geplaatst bij medeoverheden met looptijden tot 17 jaar. Ultimo 2020 stond bij tien medeoverheden totaal € 130 miljoen uit. Het laatste deposito vervalt in 2030. Bij het afsluiten van deze deposito's heeft de provincie een hoger rendement gerealiseerd dan op dat moment mogelijk was bij de Staat. Het gaat hierbij om een opslag van 0,2% tot 0,3%. Vanwege de marktomstandigheden zijn in 2020 geen nieuwe deposito's uitgezet bij medeoverheden.

Uitgezette middelen bij financiële ondernemingen
Per ultimo 2020 staat totaal € 48,6 miljoen lang uit, waarvan € 14,9 miljoen nazorgmiddelen. De openstaande leningen hebben looptijden van 10 tot 15 jaar, waarbij de laatste lening vervalt in 2024. De middelen zijn uitgezet door het plaatsen van een deposito bij de Rabobank en het afsluiten van een garantieproduct via Oyens & Van Eeghen (O&E). Bij het garantieproduct zijn de vastrentende

waarden belegd in obligaties van de Rabobank. Het vrij belegbare deel is belegd door toe te treden tot het Candriam Sustainable Fund ONE Global. Eind 2017 is een deel van de nazorgmiddelen herbelegd door deelname in hetzelfde fonds. Ondanks de daling van het fonds in het begin van 2020 heeft dit fonds over 2020 een positief rendement behaald van ruim 5% (circa € 0,5 miljoen). Dit is de stijging van de marktwaarde ultimo 2020 ten opzichte van de marktwaarde ultimo 2019. Het rendement wordt in de voorziening nazorg gesloten stortplaatsen gestort ter dekking van de kosten voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaatsen.

Treasuryportefeuille
De provincie Groningen beheert naast haar eigen middelen ook middelen van derde partijen. Het gaat hierbij om het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), de Regio Groningen-Assen, de Omgevingsdienst Groningen, de Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging en Groningen Bereikbaar. In het overzicht hieronder is de onderverdeling van de treasurymiddelen over de verschillende partijen weergegeven.

Tabel 7. Opbouw treasurymiddelen provincie - derde partijen

Verdeling treasurymiddelen	Bedrag	Percentage
Totaal Treasury	682,0	100,0%
waarvan middelen van derden:		
SNN	56,6	8,3%
SNN - diensten voor derden	34,3	5,0%
Nazorgmiddelen	29,3	4,3%
Regio Groningen-Assen	10,2	1,5%
Omgevingsdienst Groningen	3,0	0,4%
Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	2,6	0,4%
Groningen Bereikbaar	-0,8	-0,1%
Totaal middelen derden	135,2	19,8%
Eigen middelen provincie	**546,9**	**80,2%**

(bedragen x € 1 miljoen)

Om inzicht te verschaffen in de opbouw van de treasuryportefeuille is in het onderstaande overzicht de portefeuille per ultimo 2020 weergegeven, uitgesplitst naar geldnemer en de restant looptijd. Door de marktomstandigheden zijn in 2020 geen middelen uitgezet bij medeoverheden. Hierdoor staat circa 70% van onze treasurymiddelen op de rekening-courant bij de Staat. De treasuryportefeuille is te verdelen in drie type geldnemers: de Staat, medeoverheden en financiële ondernemingen. Deze laatste categorie zal vanwege het verplicht schatkistbankieren verder worden afgebouwd.

Het onderstaande overzicht geeft de restant looptijd weer. Hierdoor kunnen de cijfers op onderdelen afwijken van de gegevens in de tabel Opbouw middelen treasury en publieke taak.

Tabel 8. Treasuryportefeuille naar geldnemer

Geldnemers	Restant looptijd						Totaal
	tot 1 jr.	tot 3 jr.	tot 5 jr.	tot 7 jr.	tot 10 jr.	> 10 jr	
Staat	478,4	25,0					**503,4**
Medeoverheden	25,0	50,0	50,0		5,0		**130,0**
Financiële ondernemingen		9,9	30,0			8,7	**48,6**
Totaal	**503,4**	**84,9**	**80,0**	**0,0**	**5,0**	**8,7**	**682,0**
Percentages	74%	12%	12%	0%	1%	1%	100%

(bedragen x € 1 miljoen)

Uitgezette middelen met een looptijd tot één jaar
Ultimo 2020 stond € 503,4 miljoen uit met restant looptijden tot één jaar. Bij de Begroting 2020 is ervan uitgegaan dat het saldo van de kort uitgezette middelen in de loop van 2020 zou afnemen. Dit zou gerealiseerd worden door het uitzetten van middelen in het kader van de publieke taak en door de realisatie van geplande investeringen. Door vertraging in de uitvoering van projecten en de vooruit ontvangen NPG-gelden, is het saldo kort uitgezette middelen minder hard gedaald dan geraamd. Doordat medeoverheden kunnen lenen tegen percentages lager dan 0%, zijn in 2020 geen deposito's bij medeoverheden geplaatst. Als gevolg hiervan wordt de rente voor kort geld alleen bepaald door de

rentevergoeding op de rekening-courant van de provincie bij de Staat. De Staat vergoedt hiervoor het EONIA-tarief met een minimum van 0,0%. Het EONIA-tarief is sinds begin januari 2015 negatief. De raming en realisatie van de rente kort uitgezette middelen 2020 is nihil.

De rentebaten en de rendementen van de uitgezette middelen met een looptijd tot één jaar over de jaren 2017 tot en met 2020 (exclusief nazorgmiddelen) zijn hierna weergegeven. Ter vergelijking is het gemiddeld rendement van de driemaands Euribor in het overzicht opgenomen.

Tabel 9. Rente uitgezette middelen looptijd tot één jaar (excl. nazorgmiddelen)

Jaar	Gemiddeld uitgezet bedrag	Gemiddeld percentage	Gemiddelde driemaands Euribor	Renteopbrengst
2017	€ 478,1	0,00%	-0,33%	€ 0,0
2018	€ 516,0	0,00%	-0,32%	€ 0,0
2019	€ 525,9	0,00%	-0,36%	€ 0,0
2020	€ 461,1	0,00%	-0,42%	€ 0,0

(bedragen x 1 miljoen)

Uitgezette middelen met een looptijd van één jaar en langer
Op 31 december 2020 stond € 178,6 miljoen uit met looptijden van één jaar en langer. In 2020 is een bedrag van € 11,4 miljoen aan rentebaten gegenereerd. Dit is het resultaat van een gemiddeld saldo van € 219,0 miljoen met een gemiddeld rendement van 5,21% Bij de raming werd uitgegaan van een gemiddeld saldo van € 221,7 miljoen en een gemiddeld rendement van 5,02%. De gerealiseerde rente over 2020 wijkt circa € 0,3 miljoen af van de begroting, dat met name wordt veroorzaakt door het extra rendement dat is gerealiseerd met de afwikkeling van een garantieproduct. Dit product is in de tweede helft van 2020 afgewikkeld. Het garantieproduct had een looptijd van 10 jaar en was in 2010 afgesloten bij Oyens en Van Eeghen (O&E). De vastrentende waarden waren belegd in obligaties en het vrij belegbare deel in een duurzaam aandelenfonds. Op de einddatum hebben de vastrentende waarden gezorgd voor terugbetaling van de hoofdsom, het minimum rendement van 2% per jaar en het fonds voor het extra rendement van € 6,3 miljoen. Bij het opstellen van de Najaarsmonitor 2020 waren wij nog uitgegaan van een extra rendement van € 6,0 miljoen.

De rentebaten en de rendementen van de uitzettingen langer dan één jaar over de jaren 2017 tot en met 2020 (exclusief nazorgmiddelen) zijn hieronder weergegeven. Ter vergelijking is het gemiddeld rendement van de tienjaars Eurobond in het overzicht opgenomen.

Tabel 10. Rente uitgezette middelen looptijd één jaar en langer (excl. nazorgmiddelen)

Jaar	Gemiddeld uitgezet bedrag	Gemiddeld percentage	Gemiddelde 10-jaars Eurobond	Renteopbrengst
2017	€ 353,0	2,83%	0,50%	€ 10,0
2018	€ 325,4	2,04%	0,95%	€ 6,6
2019	€ 292,7	2,08%	-0,11%	€ 6,1
2020	€ 219,0	5,21%	-0,33%	€ 11,4

(bedragen x 1 miljoen)

Nazorgmiddelen
Nazorgmiddelen zijn middelen die specifiek uitgezet zijn voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots. De beleggingen van deze middelen zijn uitgezonderd van het schatkistbankieren. In de Wet fido is specifiek voor nazorgfondsen bepaald dat voor de hoofdsomgarantie bij beleggingen er minimaal 42% vastrentend moet worden belegd en de rest in aandelen (maximaal 58%). Vastrentende beleggingen zijn beleggingen in obligaties en leningen waarbij de renteopbrengsten van tevoren bekend zijn. Het saldo van het nazorgfonds gesloten stortplaatsen bedraagt ultimo 2020 € 28,1 miljoen. De contante waarde van de doelvermogens voor de stortplaatsen bedraagt eind 2020 € 26,0 miljoen. Het surplus van € 2,1 miljoen blijft in het nazorgfonds.

Stortplaatsen
In het onderstaande overzicht zijn de uitgezette middelen van het nazorgfonds gesloten stortplaatsen provincie Groningen opgenomen.

Tabel 11. Uitgezette middelen nazorgfonds gesloten stortplaatsen

Uitgezette middelen nazorgfonds gesloten stortplaatsen		
Uitgezette middelen:		
Achtergestelde leningen NWB en BNG	€	14,3
Duurzaam aandelenfonds	€	8,7
Garantieproduct financiële onderneming	€	5,0
Rekening courant bij de Staat	€	0,1
Totaal	**€**	**28,1**

(bedragen x 1 miljoen)

De behaalde rendementen voor de nazorgmiddelen over de periode 2017 tot en met 2020 zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

Tabel 12. Overzicht rendement nazorgfonds stortplaatsen

Jaar	Gemiddeld uitgezet bedrag	Gemiddeld percentage	Renteopbrengst
2017	€ 24,2	8,85%	€ 2,1
2018	€ 26,0	0,28%	€ 0,1
2019	€ 25,6	9,20%	€ 2,4
2020	€ 27,6	3,19%	€ 0,9

(bedragen x 1 miljoen)

Het rendement van de uitgezette middelen is in 2020 lager dan vorig jaar vanwege een lager rendement van het duurzaam aandelenfonds in 2020. Met betrekking tot het nazorgfonds gesloten stortplaatsen is eind 2017 circa € 6,7 miljoen uitgezet door middel van een duurzaam aandelenfonds. Dit fonds wordt op balansdatum 31 december jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde (ter beoordeling of het totale fondsvermogen nog wel in evenwicht is met het doelvermogen binnen het nazorgfonds). In 2020 is het aandelenfonds gestegen en leidt tot een hogere marktwaarde van het fonds op balansdatum van circa € 8,7 miljoen. Dit is een stijging van circa € 0,5 miljoen (ruim 5%) ten opzichte van de eindstand van 2019. Met de hybride leningen bij de NWB en de BNG is circa € 0,4 miljoen aan rendement gegenereerd. Het rendement over het garantieproduct wordt pas gerealiseerd op de einddatum (2023).

Baggerspeciedepots
Naast het nazorgfonds voor gesloten stortplaatsen heeft de provincie een fonds voor baggerspeciedepots. Voor dit fonds was ultimo 2020 een bedrag van circa € 1,14 miljoen kort uitgezet. Het fonds is opgebouwd uit de nazorgheffing van Driebond, Winschoterzijl en Zuidwending (totaal € 0,14 miljoen) en het saldo van de provinciale depots (totaal € 0,98 miljoen). De renteraming en het rendement waren nihil. De objectgebonden nazorgheffing voor baggerspeciedepots wordt een maand voor sluiting van een baggerspeciedepot opgelegd en geheven.

2.5. Verstrekte leningen en garanties in het kader van de publieke taak

Het saldo van leningen en garanties die in het kader van de publieke taak zijn verstrekt bedraagt per 31 december 2020 totaal € 279,3 miljoen. In de onderstaande tabel zijn de uitgezette middelen en garanties in het kader van de publieke taak opgenomen.

Tabel 13. Uitgezette middelen in het kader van de publieke taak

Uitgezette middelen en garanties publieke taak	Bedrag
Leningen aan deelnemingen:	
NV Bank Nederlandse Gemeenten (achtergesteld)	100,0
Enexis Holding N.V. (converteerbaar)	34,0
	134,0
Rentedragende leningen:	
Nederlandse Waterschapsbank NV (achtergesteld)	100,0
Fonds Nieuwe Doen	14,9
Rodin Broadband	10,6
Ommelander Ziekenhuis Groningen	8,5
Verstrekte hypotheken Ulsderpolder/Onnerpolder	0,7
NV Groninger Monumentenfonds (achtergesteld)	0,5
Kredietunies	0,5
Stichting De Hoven (achtergesteld)	0,4
Particuliere woningverbetering via SVn	0,3
Energiebesparing via SVn	0,3
	136,6
Renteloze leningen:	
Collectieve agrarische verenigingen	1,2
	1,2
Subsidies met leningsvoorwaarden:	4,6
Totaal uitgezette middelen publieke taak	**276,3**
Gewaarborgde leningen/Garanties:	
Nationaal Groenfonds	2,4
Stichting De Zijlen	0,5
Totaal gewaarborgde leningen/garanties	**2,9**
Totaal	**279,3**

(bedragen x € 1 miljoen)

Over 2020 zijn de volgende ontwikkelingen te melden over de leningen en garanties die in het kader van de publieke taak verstrekt zijn.

Enexis Holding N.V.
In 2020 heeft de provincie twee converteerbare hybride aandeelhoudersleningen verstrekt aan Enexis Holding N.V.. Eind juli 2020 is tranche A verstrekt ad € 32,8 miljoen en eind november 2020 is tranche B verstrekt ad € 1,1 miljoen tegen rentepercentages van respectievelijk 2,15% en 1,40%.

Fonds Nieuwe Doen (lening)
Aan het Fonds Nieuwe Doen is een subsidie in de vorm van lening verstrekt van maximaal € 48 miljoen. De subsidie aan Fonds Nieuwe Doen is bedoeld voor het verstrekken van leningen aan derden. De bedragen voor de leningen aan derden worden verstrekt conform de toekenning middels trekkingsverzoeken. In 2020 zijn in totaal twee trekkingsverzoeken gedaan en uitbetaald met een totaalbedrag van circa € 3,6 miljoen. Het saldo van de verstrekte lening bedraagt per 31 december 2020 hierdoor circa € 14,9 miljoen.

Rodin Broadband
Aan Rodin Broadband is een lening verstrekt van maximaal € 29,5 miljoen en een subsidie à fonds perdu van maximaal € 10,0 miljoen ten behoeve van de Regeling Snel Internet. De subsidie wordt betaald door de stichting Economic Board Groningen (EBG) en de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Uitbetaling van zowel de lening als de subsidie geschiedt op basis van trekkingen. In 2020 zijn twee trekkingsverzoeken gedaan voor een totaalbedrag van circa € 4,8 miljoen. Hiermee komt het saldo van de lening op € 10,6 miljoen.

Ommelander Ziekenhuis Groningen
In 2016 heeft de provincie Groningen aan Ommelander Ziekenhuis Groep (OZG) een achtergestelde lening verstrekt van € 10 miljoen. Hiervan is € 6,2 miljoen geborgd door UMCG en € 3,8 miljoen niet-geborgd. De eerste 2 jaren waren aflossingsvrij en in 2019 is € 1,67 miljoen afgelost op het niet-geborgde deel, zodat een lening ultimo 2019 van in totaal € 8,3 miljoen resteert. In 2020 heeft OZG de provincie laten weten dat zij niet kunnen voldoen aan hun aflossingsverplichting en rentebetaling. In 2020 is overeenkomstig het contract de niet betaalde rente opgeteld bij de hoofdsom van de lening waardoor de lening op 31 december 2020 € 8,5 miljoen bedraagt. Wij zijn met OZG in gesprek om de leningsvoorwaarden aan te passen, dat conform planning in 2021 zal leiden tot een addendum op de leningsovereenkomst.

Verstrekte hypotheken Ulsderpolder/Onnerpolder
In het verleden zijn hypotheken voor circa € 5,9 miljoen in het kader van waterberging verstrekt. Begin 2020 stond hiervan nog € 1,7 miljoen uit. In 2020 is in totaal € 1,0 miljoen afgelost, waarvan € 0,7 miljoen vervroegd. De stand van de verstrekte hypotheken per 31 december 2020 bedraagt € 0,7 miljoen.

Kredietunies
De provincie heeft besloten om tijdelijk, gedurende de maanden maart, april en mei 2020 in verband met het uitbreken van COVID-19 geen rente te berekenen over de leningen verstrekt aan de kredietunies Eemsregio, Groningen en Westerkwartier. Daarnaast is eind 2020 besloten om de rentevergoeding in 2020 naar beneden bij te stellen naar 0,69%.

Kredietunie Groningen
In 2015 is een lening verstrekt aan de Kredietunie Groningen van maximaal € 1 miljoen ter versterking van het eigen kapitaal van de Kredietunie Groningen. De uitbetaling van de lening vindt op verzoek van de ontvanger plaats. In 2020 heeft de Kredietunie Groningen drie trekkingsverzoeken gedaan voor in totaal € 118.162. De Kredietunie Groningen heeft in 2020 de rente tot en met 2019, die deels was bijgeschreven op de lening, ad € 25.621 betaald. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2020 € 341.442. Daarnaast hebben wij in 2020 besloten om de rente van Kredietunie Groningen structureel te verlagen met ingang van 1 januari 2021 omdat wij tot een nieuwe taxatie van de 'zekerheidsstelling' zijn gekomen. Kredietunie Groningen heeft een aantal accreditaties waardoor ze gebruik kunnen maken van garanties van het Rijk bij het verstrekken van financieringen.

Kredietunie Westerkwartier
In 2017 is een lening verstrekt aan de Kredietunie Westerkwartier van maximaal € 1 miljoen ter versterking van het eigen kapitaal van de Kredietunie Westerkwartier, dat in overleg in 2019 is verlaagd naar € 500.000. Ook hier vindt de uitbetaling van de lening plaats op verzoek van de ontvanger. In 2020 is één trekkingsverzoek gedaan voor in totaal € 12.500. Er zijn geen aflossingen gedaan. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2020 € 82.500.

Kredietunie Eemsregio
In 2019 is een lening verstrekt aan kredietunie Eemsregio van maximaal € 500.000 ter versterking van het eigen kapitaal van de Kredietunie Eemsregio. In 2020 is één trekkingsverzoek gedaan voor in totaal € 92.500. Er zijn geen aflossingen gedaan. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2020 € 92.500.

In totaal is van de maximaal te vertrekken leningen aan kredietunies van € 2 miljoen nu € 516.442 verstrekt.

Achtergestelde lening De Hoven
In 2011 is aan zorginstelling De Hoven een achtergestelde lening verstrekt van € 3,5 miljoen. Jaarlijks wordt van deze lening een tiende deel afgelost. Ook in 2020 heeft deze aflossing plaatsgevonden.

Collectieve agrarische verenigingen
De collectieve agrarische verenigingen hebben in 2020 € 0,1 miljoen afgelost. Het saldo van de leningen bedraagt per 31 december 2020 € 1,2 miljoen.

Subsidies met terugbetalingsverplichting
Door het verstrekken van subsidies met terugbetalingsverplichtingen kunnen provinciale middelen revolverend ingezet worden. Deze subsidies staan op de balans als lening en worden voor 100% voorzien. Door de lening te voorzien zijn bij de afboeking van de lening geen financiële gevolgen voor de Algemene middelen, immers de subsidie is betaald vanuit een beleidskrediet. Het saldo van verstrekte subsidies met terugbetalingsverplichtingen bedraagt ultimo 2020 circa € 4,6 miljoen. In 2020 hebben diverse ontwikkelingen voorgedaan. Eén van de leningnemers is in 2018 gestart met het maandelijks aflossen van de subsidie met terugbetalingsverplichting maar heeft vanwege de gevolgen van Covid-19 gevraagd om deze aflossingen tijdelijk op te schorten. Er zijn twee nieuwe subsidies met terugbetalingsverplichtingen verstrekt en twee bedrijven hebben de subsidie inmiddels terugbetaald.

Nationaal Groenfonds en stichting De Zijlen
De provincie staat garant voor een lening die in het verleden is aangegaan door stichting De Zijlen. Het betreft een lening met looptijd van 30 jaar. In 2024 zal de stichting deze lening aflossen. In 2020 is de garantstelling € 0,1 miljoen lager geworden. De gewaarborgde geldleningen van het Nationaal Groenfonds hebben betrekking op de door het Nationaal Groenfonds opgenomen leningen, die zijn doorgeleend aan individuele provincies (en voorheen DLG). De provincies in Nederland staan gezamenlijk garant voor de terugbetaling van deze leningen. In 2020 is de garantstelling € 0,6 miljoen lager geworden.

Innovatiefonds Noord-Nederland B.V.
In 2016 heeft de provincie een renteloze lening aan het Innovatiefonds Noord-Nederland B.V. (IFNN) verstrekt van € 3,3 miljoen. In 2020 hebben leningverstrekkers besloten om het IFNN te liquideren en de middelen die zijn ontvangen bij de aflossing van de lening van circa € 3 miljoen als agiostorting aan de NOM N.V. te verstrekken.

2.6. Toezicht liquiditeitspositie en renterisiconorm

In deze paragraaf zijn de verplichte onderdelen met betrekking tot het toezicht op de liquiditeitspositie en de langlopende opgenomen middelen opgenomen. In 2020 zijn er geen middelen opgenomen die dienen ter aanvulling van een tijdelijk liquiditeitstekort of als langlopende financiering.

Voor het toezicht op de liquiditeitspositie hanteert de toezichthouder de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is voor 2020 gesteld op 7% van het begrotingstotaal van € 440,7 miljoen en bedraagt € 30,8 miljoen. Het saldo van de netto vlottende schuld mag deze limiet niet structureel overschrijden. Een vlottende schuld ontstaat als de kortlopende schulden hoger zijn dan de kortlopende middelen.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat in 2020 geen liquiditeitstekorten zijn voorgekomen.

Liquiditeitspositie	Vlottende schuld	Vlottende middelen	Netto schuld (+) of overschot (-)
januari 2020	€ 331.305	€ 508.950	€ -177.645
februari 2020	€ 320.523	€ 492.638	€ -172.115
maart 2020	€ 324.838	€ 517.055	€ -192.217
gemiddelde 1e kwartaal			€ -180.659
ruimte onder limiet			€ 211.508
april 2020	€ 315.541	€ 488.167	€ -172.627
mei 2020	€ 307.886	€ 476.530	€ -168.644
juni 2020	€ 297.952	€ 482.391	€ -184.439
gemiddelde 2e kwartaal			€ -175.236
ruimte onder limiet			€ 206.085
juli 2020	€ 298.531	€ 429.304	€ -130.773
augustus 2020	€ 284.095	€ 440.508	€ -156.413
september 2020	€ 279.151	€ 432.651	€ -153.500
gemiddelde 3e kwartaal			€ -146.895
ruimte onder limiet			€ 177.744
oktober 2020	€ 297.044	€ 445.333	€ -148.289
november 2020	€ 293.141	€ 416.802	€ -123.661
december 2020	€ 256.968	€ 486.461	€ -229.493
gemiddelde 4e kwartaal			€ -167.148
ruimte onder limiet			€ 197.997

De toezichthouder hanteert voor het toezicht op de langlopende opgenomen middelen de zogenaamde renterisiconorm. Het renterisico op de vaste schuld kan worden berekend door te bepalen welk deel van de langlopende leningen in enig jaar moet worden geherfinancierd. De renterisiconorm is voor 2020 gesteld op 20% van het begrotingstotaal ad € 440,7 miljoen. Dit komt neer op een bedrag van € 88,1 miljoen. Uit het volgende overzicht blijkt dat de renterisico's voor de jaren 2020 tot en met 2023 nihil zijn.

Tabel 15. Langlopende opgenomen leningen

Variabelen renterisico(norm)		2020		2021		2022		2023
Renteherzieningen	€	-	€	-	€	-	€	-
Aflossingen	€	-	€	-	€	-	€	-
Renterisico (1+2)	€	-	€	-	€	-	€	-
Renterisiconorm	€	88.140	€	88.140	€	88.140	€	88.140
Ruimte onder renterisiconorm	€	88.140	€	88.140	€	88.140	€	88.140
Overschrijding renterisiconorm								
Renterisiconorm								
Begrotingstotaal jaar 2020	€	440.700						
Percentage		0						
Regeling		provincie						
Renterisiconorm (van alleen jaar 2020)	€	88.140						

(bedragen x 1.000)

2.7. Toerekening van rente

In het BBV is opgenomen dat de Financieringsparagraaf met ingang van 2017 naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook inzicht moet geven in de rentelasten uit externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Aangezien in 2020 geen rentetoerekening via omslagfinanciering heeft plaatsgevonden, is geen sprake van toerekening van rentekosten.

3. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering gaat over de wijze waarop wij onze organisatie hebben ingericht, ondersteunend aan de primaire processen en gericht op de dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven.
Met het aantreden van ons college in 2019 wordt stevig ingezet op een transparante, betrouwbare en rolbewuste provincie door de eerder ingezette organisatieontwikkeling verder af te ronden. We hebben een visie en missie opgesteld voor onze organisatie en gaan die visie implementeren in ons werk. We willen toe naar een lerende, vernieuwende, toekomstbestendige organisatie, met oog en oor voor de samenleving, die integraal strategisch en professioneel werkt. De kernwaarden die bij deze missie horen zijn Samen, Gedreven, Betrouwbaar en Plezier.

In deze paragraaf gaan wij in op de voornaamste ontwikkelingen van de bedrijfsvoering in 2020. In het eerste gedeelte groeperen we de ontwikkelingen naar thema's die hebben bijgedragen aan de organisatiedoelstellingen. In het tweede gedeelte komen enkele overige aandachtspunten aan de orde.

3.1. Bedrijfsvoering naar thema

3.1.1. Flexibele en lerende organisatie

Organisatieontwikkeling
In 2020 hebben we verdere stappen gezet in organisatieontwikkeling. Een organisatie die in verbinding staat met de maatschappij, kan inspelen op veranderingen en kan meebewegen waar taken en verantwoordelijkheden anders worden verdeeld. In aansluiting op de stappen die in 2019 zijn genomen (analyse en toekomstscenario's die hebben geleid tot missie, visie en kernwaarden) hebben we in 2020 de derde stap gezet, het opstellen en uitvoeren van een veranderagenda.
De veranderagenda is uitgevoerd langs drie sporen:

- Spoor 1: Het uitwerken van werkpakketten waarin groepen van medewerkers veranderingen vormgeven op het terrein van talentontwikkeling, leidinggeven, structuur, processen en ondersteuning.
- Spoor 2: Experimenteren met pilots, en daarmee invulling geven aan de lerende organisatie. De wijziging van de FO-structuur naar PO's en PBO's heeft geleid tot meer integraliteit.
- Spoor 3: Voorbereiden van noodzakelijke procedures in besluitvorming en medezeggenschap.

Doel van deze derde stap in de organisatieontwikkeling (de veranderagenda) is een gevoel van urgentie overbrengen bij medewerkers en hen betrekken, in beweging zetten en in verbinding brengen.
Het zoveel mogelijk thuiswerken als gevolg van het coronavirus COVID-19 heeft geleid tot het bijstellen van de vorm van betrokkenheid. De organisatie heeft moeten wennen aan een nieuwe vorm van informeren en communiceren. Dit heeft geleid tot enige vertraging in de uitwerking van de veranderagenda. Het vermogen van de organisatie zich in snel tempo aan te passen aan de digitale videowereld heeft ertoe geleid dat er voortgang is geboekt met de veranderagenda. De uitkomsten zijn in 2021 te verwachten.

Personeelsbeleid
Het personeelsbeleid ondersteunt de organisatieontwikkeling breed en continu. Ook in het afgelopen jaar dat het coronavirus COVID-19 de boventoon voerde. Mede dankzij deze situatie is de flexibilisering van de organisatie en de medewerkers in een stroomversnelling gekomen. Tijd- en plaatsonafhankelijk werken, met name thuiswerken, vrijwel alle contacten digitaal, hebben gemaakt dat medewerkers noodgedwongen flexibel en digitaal vaardig zijn geworden. Dit is positief te noemen, maar de medaille heeft ook een keerzijde, nl. de consequenties van het thuiswerken. Dit vraagt veel van medewerkers. De aandacht voor duurzame inzetbaarheid was daarom groot. Hierbij lag en ligt het accent met name op het gezond en vitaal houden van onze medewerkers in tijden van COVID-19 en daarna. Ook voor de toekomst wordt nu al een voorzet gemaakt voor de 'Werkplek van de toekomst'.

De eerder ingezette investering in de lerende organisatie heeft meer vorm gekregen. Op basis van persoonlijk leiderschap is dienend leiderschap een groot goed binnen de organisatieontwikkeling. Ook voor medewerkers is persoonlijk leiderschap en eigen regie het uitgangspunt voor de eigen ontwikkeling van en inzetbaarheid op talenten. Dit gedachtegoed is uitgewerkt en wordt de komende

periode verder uitgerold binnen de organisatie. 'Het goede gesprek' tussen medewerker en leidinggevende neemt een meer prominente plaats in om de verbinding te leggen tussen de organisatieontwikkeling en de ontwikkeling van de medewerker. Een 'toolkit' met hulpmiddelen voor loopbaan- en persoonlijke ontwikkeling is hierbij ondersteunend.

Daarnaast is in 2020 een nieuw e-HRM-systeem geïmplementeerd. De ontwikkelingen binnen de organisatie vragen een andere vorm van ondersteuning vanuit HRM en dit vraagt ook om een nieuw systeem. Dit nieuwe systeem ondersteunt de regie van medewerkers op het beheer van eigen personeelszaken en sluit daarmee naadloos aan bij het gedachtegoed rond persoonlijk leiderschap. Daarnaast werkt het mee aan de 'basis op orde', wat ook weer randvoorwaardelijk is voor de flexibilisering van de personeelskosten (AKP).De flexibilisereing van personeelskosten (AKP) wordt toegelicht op programma 8.1.

De organisatie wil toe naar een inclusieve organisatie die optimaal gebruik maakt van de diversiteit van talenten, waardoor ieder naar vermogen bij kan dragen aan het organisatieresultaat. We gaan voor een evenwichtig personeelsbestand, waarin iedereen welkom is. Binnen dit generieke beleid besteden we extra aandacht aan de uitvoering van de Participatiewet, een gelijkwaardige verdeling man/vrouw en verjonging door middel van een traineetraject. De impuls rond deze drie onderwerpen zijn in gang gezet en staan hoog op de agenda van de organisatie. In samenwerking met GOA Publiek (GOA Publiek ondersteunt veel overheidsorganisaties in de provincie bij traineetrajecten) start het traineetraject in het voorjaar 2021, eind 2020 is de pilot meer vrouwen in hogere functies gestart en wordt medio 2021 verder uitgerold en voor de uitvoering van de Participatiewet worden extra activiteiten ondernomen.

Uitgangspunt hierbij is dat we gaan voor de juiste mens, op de juiste plaats, op het juiste moment. We blijven investeren in een toekomstbestendige organisatie door te investeren in kwaliteit en vakmanschap door opleiding en ontwikkeling en optimale inzet van talenten.

Het project Bedrijfsvoering in Beweging is verder opgepakt binnen het werkpakket Ondersteuning in het traject Organisatieontwikkeling. Binnen dit werkpakket wordt nagedacht over hoe gezamenlijk de dienstverlening verder kan worden geoptimaliseerd. Hierin worden verschillende initiatieven uitgewerkt, waaronder bijvoorbeeld de gedachte van één loket waarbij een medewerker op één plek met al zijn/haar vragen terecht kan omtrent ondersteuning.

3.1.2. Transparant

Informatievoorziening
Maatschappelijke ontwikkelingen, zoals onze andere rol en positie vanwege de gemeentelijke herindeling, de Omgevingswet, digitalisering en sociale media, vragen van onze organisatie een andere manier van werken om maatschappelijke resultaten te boeken. We moeten inspelen op maatschappelijke vraagstukken en opgaven en deze integraal en in onderlinge samenhang oppakken. In de ontwikkeling die onze organisatie hierin doormaakt en het slagen daarvan is communicatie een belangrijk instrument. Om zowel intern als extern goed samen te kunnen werken wordt het steeds belangrijker relevante en juiste informatie en kennis en goede voorbeelden met elkaar te delen.

Informatisering
Momenteel ligt de nadruk op het faciliteren van de organisatie bij het werken vanuit thuis en andere werkplekken en dat zal nog wel even blijven. Vanaf het afkondigen van de intelligente lockdown en dus het thuiswerken zijn we druk met het beschikbaar stellen van techniek om dat maximaal te faciliteren. En waar dit aanvankelijk een tijdelijk karakter leek te hebben verschuift nu de aandacht naar het structureel implementeren van thuiswerken. Het aanvankelijk plan voor deze periode is uiteraard behoorlijk overhoop gehaald door de coronacrisis. De nadruk voor de komende periode blijft op het faciliteren van het thuiswerken.

Afgelopen jaar hebben we geëxperimenteerd met een nieuwe manier van prioriteren in relatie tot de portfolio-agenda. De onderwerpen die het hoogste scoorden in de portfolioprioriteit zijn vervolgens geraamd op inzet en kosten door de betreffende uitvoerende afdelingen (medewerkers). Vervolgens zijn de kosten opgeteld tot het maximum van het beschikbare budget. Op deze wijze zijn de onderwerpen voor 2020 bepaald. Deze werkwijze blijft voorlopig ook voor 2021 gehanteerd.

Onderwerpen die zo worden opgepakt zijn e-HRM, proces voor Vergunningen, Toezicht en Handhaving,
Een belangrijke ontwikkeling die in 2020 (eigenlijk al in 2019) is ingezet, is de Interprovinciale Digitale Agenda. Doelstelling is om de digitalisering een noodzakelijke duw te geven door meer samen te werken. Het thuiswerken is een voorbeeld van deze digitalisering. Maar ook onderwerpen als stikstof en mobiliteit, die door een impuls op het terrein van digitalisering mede worden ondersteund. Er is een plan opgesteld voor de komende periode waar elke provincie aan bijdraagt.

Informatie
De eerste resultaten zijn gerealiseerd. De financiële administratie is opgenomen in de 'datafactory' (een soort datawarehouse) en de data is ontsloten via PowerBI. We zijn nu in staat om bijna real-time (dag oud) informatie te tonen. Daarnaast wordt gewerkt aan de dashboards financiën en personeel. Om uiteindelijk de uitrol goed vorm te geven wordt de 'embedded' versie van PowerBI geïmplementeerd. Daarnaast is er een procesanalyse gestart met het subsidie team. Er zijn 'user stories' voor de sturing van subsidieproces verzameld. Vervolgens wordt gekeken hoe de benodigde data uit KIWI wordt ontsloten, daarna kunnen we voor het subsidieproces dashboards bouwen.
In 2020 zijn wij gestart om samen met een aantal Statenleden de P&C-documenten communicatiever te maken, te beginnen met de begroting. De volgende stap is het digitaliseren van deze documenten.

Informatiebeveiliging en privacy
In 2020 hebben we als provincie stappen gezet om de informatieveiligheid en privacy verder te vergroten. Wij hebben een traject doorlopen om de sturing op aandachtsgebieden informatiebeveiliging, privacy en informatiebeheer (IPI) verder te integreren en het proces geïmplementeerd.
Wij hebben een bewustwordingscampagne doorlopen en op extra aandacht gevraagd voor informatieveiligheid en privacy tijdens ‘hacktober’. Wij vinden het verhogen van de bewustwording essentieel en hebben daarom voor 2021 een geactualiseerd bewustwordingsplan opgesteld.
Om te bepalen in hoeverre de provincie voldoet aan de eisen uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is een BIO-volwassenheidsmeting uitgevoerd. De uitkomsten zijn in 2020 opgeleverd. Er worden aanvullende maatregelen getroffen om de gevonden risico’s terug te dringen.
Verder hebben wij om de informatieveiligheid verder te verhogen diverse technische maatregelen geïmplementeerd. Daarnaast zijn risicoanalyses en privacy-impactassessments uitgevoerd en de geïdentificeerde risico's zijn van passende maatregelen voorzien.

3.1.3. Duurzaam

Huisvesting
Onze ambitie is om in Groningen voorop te lopen in het realiseren van een circulaire, duurzame en innovatieve oplossingen in onze gebouwen, het gebouwbeheer en de facilitaire dienstverlening.

Gasloos provinciehuis
Aardgas en duurzaamheid: twee hot items in Nederland en zeker in Groningen. Het één willen we minder, het andere juist meer. Als provincie nemen we deze uitgangspunten bij alles wat we doen mee. Het project is voor 90% in 2020 afgerond en het provinciehuis is inmiddels gasloos. De resterende zaken volgen in de eerste helft van 2021.

Buitengevels (Gevelrenovatie+)
Het project voor renovatie van de buitengevels Sint Jansstraat 4 (vervolgtraject op Basisrenovatie+) is in volle gang en zal naar verwachting in 2021 worden opgeleverd.

Inkoop
Wij willen het Inkoop- en Aanbestedingsbeleid actueel houden en ons conformeren aan vigerende wet- en regelgeving en daar waar dat noodzakelijk en/of wenselijk is aanpassen aan de politieke doelstellingen.

3.1.4. Dienstverlening

Contractmanagement
Wij hebben contractmanagement als de volgende stap in het proces van professionaliseren van de inkoop bij de provincie Groningen. Er is een beleidsdocument opgesteld waarin wordt beschreven op welke wijze en met welke intensiteit de verschillende typen contracten worden beheerd en hoe kan worden bewaakt dat de overeengekomen prestatie daadwerkelijk wordt geleverd. Dit document is enerzijds de richtlijn voor de contractmanagers en anderzijds zal de aanpak die wordt beschreven in dit beleidsdocument worden uitgedragen naar de provinciale organisatie met als doel om organisatiebreed een uniforme werkwijze met betrekking tot het tot stand komen en bewaken van contracten te bewerkstelligen

Gastvrij beveiligen/hospitality
Bij de provincie Groningen is van oudsher weinig aandacht voor veiligheid. Echter de huidige verhardende en verruwende maatschappij, in combinatie met enkele ingrijpende actuele onderwerpen in de provincie (denk alleen al aan gaswinning, aardbevingsschade of windmolens) maken het noodzakelijk om continu met beveiliging bezig te zijn. Inmiddels zijn de eerste stappen uit dat plan uitgewerkt, is er een beveiligingscoördinator aangesteld en wordt er gewerkt aan meer bewustwording in de organisatie.
Behalve veilig wil de provincie Groningen ook graag gastvrij zijn voor haar medewerkers en zeker voor haar bezoekers. Ten behoeve van het vergroten van onze gastvrijheid is inmiddels de werkgroep hospitality gestart. Er is geconcludeerd dat gastvrijheid en veiligheid hand in hand gaan en nooit los van elkaar kunnen worden gezien. Dit is ook de reden waarom in dit voorstel niet alleen beveiligingsmaatregelen zijn opgenomen maar ook maatregelen op het gebied van gastvrijheid.
Naast bewustwording en organisatorische maatregelen is er in het afgelopen jaar veel aandacht besteed aan de fysieke en technische maatregelen van het project gastvrij beveiligen. Er is gewerkt aan de zonering en het verbeteren en uitbreiden van beveiligingscamera's.
Zonering: de verschillende ruimten in het provinciehuis zijn ingedeeld in zones, hierbij is zoveel mogelijk rekening gehouden met gastvrijheid. Er zijn semi-publieke zones, zones voor werkgebied, zones met beperkte toegang en het buitengebied. Het afgelopen jaar zijn deze zones ingericht middels inzet van een 'speedlane' (toegangspoortje) en met deurbeslag zodat je alleen met toegangspasjes toegang kan krijgen tot bepaalde zones. De tweede speedlane wordt in 2021 in het entreegebied gerealiseerd.
Beveiligingscamera's: in 2020 is gestart met het project camerabeveiliging. Er is een projecteringsplan gemaakt en het project is inmiddels aanbesteed. De uitvoering van dit project wordt in de eerste helft van 2021 gerealiseerd.

Betere informatievoorziening
De bestuursstijl en andere (maatschappelijke) ontwikkelingen, zoals onze andere rol/positie vanwege de gemeentelijke herindeling, de Omgevingswet, digitalisering en sociale media, vragen van onze organisatie een andere manier van werken om maatschappelijke resultaten te boeken. We moeten inspelen op maatschappelijke vraagstukken en opgaven en deze integraal en in onderlinge samenhang oppakken. In de ontwikkeling die onze organisatie hierin doormaakt en het slagen daarvan is communicatie een belangrijk instrument. Om zowel intern als extern goed samen te kunnen werken wordt het steeds belangrijker relevante en juiste informatie en kennis en goede voorbeelden met elkaar te delen. Door de coronacrisis ligt dit project stil en zal verder opgepakt worden in 2021 als de coronacrisis onder controle komt.

Op orde brengen fysiek archief
Er is een achterstand opgelopen bij de bewerking van het fysieke archief van onze organisatie. Door de nieuwe AVG-wetgeving worden we gedwongen de achterstand weg te werken. Ook de toezichthouder op het provinciaal archief heeft gerapporteerd over de slechte staat van het fysieke archief. Ongeveer tweeduizend strekkende meters archief moet worden bewerkt en klaargemaakt voor overbrenging naar de Groninger Archieven. Een ander deel van het archief moet vernietigd worden. Voor meer informatie over dit onderwerp verwijzen we naar bijlage 8 Uitvoering Archiefwet. Het project fysiek archief is in december 2020 afgerond.

Dienstverlening buitenlocaties
Het is onze ambitie om zowel ten aanzien van het beheer en onderhoud van de gebouwen als de facilitaire dienstverlening van de buitenlocaties (daar waar mogelijk) op hetzelfde niveau te brengen als die van het hoofdkantoor. Ondanks de coronacrisis in 2020 hebben we de buitenlocaties ondersteund waar het mogelijk was om ze verder op het niveau te krijgen van het Provinciehuis.

Reprografische dienstverlening
Naast de traditionele dtp (desktoppublishing) werkzaamheden houdt het Grafisch Centrum zich steeds nadrukkelijker bezig met interactieve toepassingen voor publicaties op digitale media zoals websites en sociale media. Door digitale publicaties dynamischer (interactief en met bewegend beeldmateriaal) te maken en dit onder de aandacht van de klanten te brengen wordt deze communicatievorm aantrekkelijker dan publicaties op papier. Hierdoor zal ook de vraag naar printwerk afnemen. In 2020 zijn steeds meer publicaties en communicatievormen digitaal gegaan.

3.2. Bedrijfsvoering overige aandachtspunten

3.2.1. Participatiewet en Quotumregeling

Voor de komende periode ligt er nog een forse uitdaging voor het realiseren van de opgave Participatiewet en Quotumregeling. Door de consequenties van COVID-19 is het er in het afgelopen jaar niet eenvoudiger op geworden om nieuwe participatiebanen te creëren. De doelgroep is er in de meeste gevallen bij gebaat om fysieke begeleiding te krijgen op de werkvloer. Voor de komende tijd blijven we zoeken naar nieuwe mogelijkheden en initiatieven om meer massa te maken, zonder daarbij de persoonlijke benadering te verliezen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de tot nu toe gerealiseerde en nog te realiseren extra participatiebanen (banenafspraakbanen (bab)) volgens de banenafspraak (Participatiewet) en de Quotumregeling. Dit overzicht is een momentopname, aangezien de oriëntatie, inventarisatie en werving op mogelijke participatieplekken een continu proces is.

Tot nu toe rapporteerden we over het aantal gerealiseerde extra participatiebanen volgens de oorspronkelijke opgave van de banenafspraak (Participatiewet) en de opgave volgens de quotumregeling. Met de Begroting 2021 spreken we alleen nog over de opgave volgens de quotumregeling en rapporteren we daarover. Dit omdat deze opgave gehanteerd wordt voor het behalen van het quotum.
Er geldt vooralsnog tot 1 januari 2022 geen heffing op het niet halen van het quotum, het streven is natuurlijk om uiteindelijk het quotum wel gewoon te halen.

Tabel 16a. Verschil jaarlijkse opgave banenafspraak en quotumregeling

Opgave banenafspraak	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Te realiseren banen volgens banenafspraak	4	7	11	13	16	19	21	24	26	26	n.n.b.
Daadwerkelijk gerealiseerde banen [1)]	4	7	11	14,77	18,54	20,83					

[1)] Één banenafspraak is 25,5 salarisuren per week (0,71 fte).

Quotumregeling: percentages en te realiseren banen	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Indicatief quotumpercentage [2)]	1,93%	2,14%	2,35%	2,54%	2,74%	2,99%	3,05%	3,05%
Te realiseren banen volgens quotumregeling	19,7	22,6	25,5	27,5	29,7	32,4	33,1	33,1
Daadwerkelijk gerealiseerde banen	14,77	18,54	20,83					
Nog te realiseren banen	4,93	4,06	4,67					

[2)] Overheidswerkgevers met 25 werknemers of meer moeten een bepaald percentage mensen uit de doelgroep banenafspraak in dienst hebben.

3.2.2. Cao en Werkkostenregeling

Cao
Op 1 januari en 1 juli 2020 zijn de cao-verhogingen van de Cao 2019-2020 geëffectueerd. Het betrof een cao-loonsverhoging van 2% respectievelijk 1%.
Eind 2020 zijn de onderhandelingen voor de Cao 2021 en verder opgestart. Deze onderhandelingen lopen nog door over de jaargrens heen. Gezien de onzekerheid en veranderingen die met COVID-19 te maken hebben streven werkgevers er naar om een beleidsarme kortlopende cao af te sluiten voor één jaar. Werken tijdens COVID-19 is wel onderdeel van de onderhandelingen.

Werkkostenregeling (WKR)
Voor 2020 is de fiscale vrije ruimte voor de werkkostenregeling (WKR-forfait) niet overschreden. De totale WKR-kosten die in 2020 onder de fiscale vrije ruimte vallen zijn in vergelijking met 2019 met € 6.000 gedaald en de beschikbare fiscale vrije ruimte (gebaseerd op de fiscale loonsom) met € 45.581 is gestegen. Het niet overschrijden van de fiscale vrije ruimte in 2020 is dus vooral het gevolg van het stijgen van de fiscale vrije ruimte zelf en niet zo zeer het gevolg van het dalen van de personele kosten in vergelijking met 2019. De grotere vrije ruimte is veroorzaakt door de stijging van de fiscale loonsom (in 2020 € bijna 3,2 miljoen hoger dan in 2019) en door de tijdelijke fiscale maatregel van de Rijksoverheid, namelijk de verhoging van het percentage van het WKR-forfait (1,7% over de eerste € 400.000 aan de loonsom in plaats van 1,2%).
Als gevolg van de coronacrisis en het thuiswerken zijn de kosten van personeelsactiviteiten, jubilea en afscheidsrecepties (met € 92.000) en de kosten voor de werkgeversbijdrage voor de fitness (met € 32.000) gedaald. Ook de parkeerkosten voor de carpool (€ 5.000) en de maaltijden en consumpties intern (€ 12.000) zijn om dezelfde redenen gedaald. Daartegenover staat dat de kosten van de geschenken feestdagen met € 125.000 zijn gestegen. Het eindresultaat is daarom dat de gemaakte kosten vrijwel gelijk zijn aan de beschikbare fiscale vrije ruimte en de provincie over het jaar 2020 geen eindheffing (80% van het overschreden bedrag) hoeft af te dragen aan de Belastingdienst.

3.2.3. Personele sterkte en ziekteverzuim

Formatie en bezetting
In de onderstaande tekst worden de termen ‘formatie’, ‘bezetting’ en ‘aantal medewerkers’ gebruikt. Ter verduidelijking wordt hier een korte toelichting op deze termen gegeven:

- Formatie is het toegestane aantal fte (fulltime-equivalent). Op basis van de formatie wordt de begroting vastgesteld.
- De bezetting is de invulling van de formatie. De bezetting kan daarmee afwijken van de formatie omdat het efficiënter kan zijn om bijvoorbeeld een formatieplaats onderbezet en anderen overbezet te hebben. Er worden echter nooit meer middelen beschikbaar gesteld dan voor de toegestane formatie. Met bezuinigingen wordt om deze reden altijd naar de formatie en niet naar de bezetting gekeken.
- Het aantal medewerkers wijkt af van de formatie en bezetting (aantal fte). Dit heeft te maken met het feit dat één functie door meerdere deeltijders kan worden vervuld.

In de volgende grafiek wordt de formatie en bezetting vanaf 2011 zichtbaar gemaakt.

Grafiek 2. Formatie en bezetting

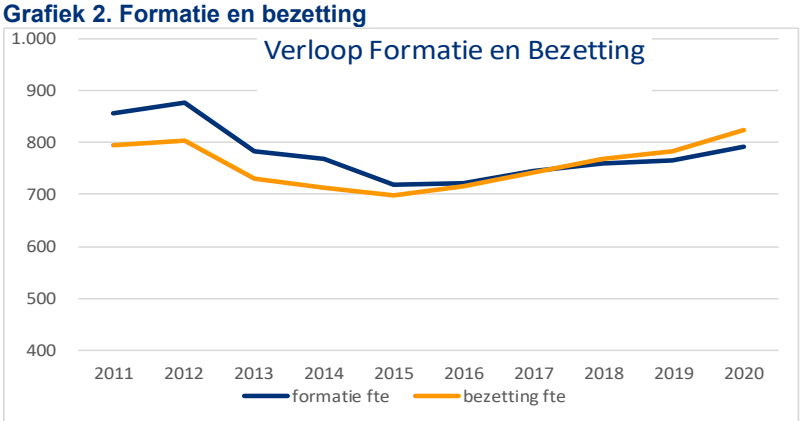

NB. In deze grafiek zijn de overige werkverbanden zoals Regiovisie, Veenkoloniën, RSP, etc. niet verwerkt. Deze werkverbanden maken in formele zin geen onderdeel uit van de provinciale organisatie.

De formatie en bezetting zijn ten opzichte van 2019 gestegen. Voor een deel is dat toe te schrijven aan de vervanging van ziekte bij afdeling Beheer en Onderhoud. Het ziekteverzuim heeft daar nu extra aandacht. Ook is deze afdeling begonnen jonge medewerkers aan te trekken voor de op handen zijnde uitstroom als gevolg van de pensioengerechte leeftijd. Hiermee wordt kennis en ervaring overgedragen. De afdeling Programma- en Projectmanagement heeft tijdelijk het ondersteunend bureau Gaswinning als uitbreiding. Bij de afdeling iNFO is externe inhuur vervangen door tijdelijke of vaste aanstellingen, conform de Wet DBA (Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties), maar er is ook extra ondersteuning voor onder andere video-vergaderen geleverd als gevolg van de lockdown. Daarnaast is voor RSP (Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn) een deel tijdelijke uitbreiding overgezet naar de formatie. Als laatste is er een toename bij de Regio Groningen-Assen. Voor de provincie is dat budgettair neutraal.

Ontwikkeling salarissen en sociale lasten

Tabel 16b. Salarissen en sociale lasten

	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020
- Medewerkers	61.554.769	67.302.700	66.807.681
- Gedeputeerde Staten	1.278.445	1.694.800	1.427.819
- Provinciale Staten	663.465	715.400	707.444
Totaal	**63.496.679**	**69.712.900**	**68.942.943**

De loonkosten vallen in 2020 lager uit dan begroot. Echter, er is wel sprake van een stijging ten opzichte van 2019. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de cao-loonstijging en de stijging van de sociale lasten. Anderzijds is er sprake van een toename in de bezetting.

Aantal medewerkers
Het aantal medewerkers is niet gelijk aan de bezetting in bovenstaande tabel. Dit komt door het feit dat één formatieplaats door meerdere personen ingevuld kan worden.

Het aantal medewerkers is in 2020 met 43 personen gestegen ten opzichte van 2019. De grafiek 'Aantal medewerkers' laat de verandering zien in het totale aantal medewerkers, onderverdeeld naar mannen en vrouwen. Het aantal mannen is het afgelopen jaar toegenomen met 22, het aantal vrouwen met 21.

Grafiek 3. Aantal medewerkers (man/vrouw)

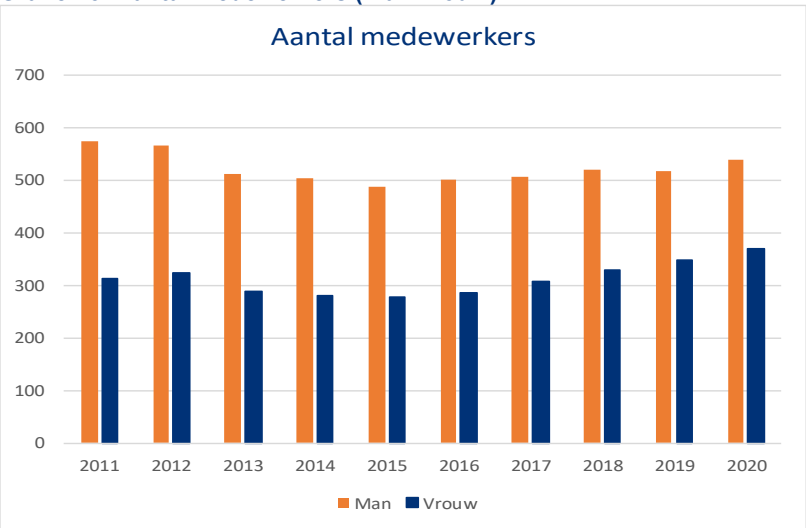

Gemiddelde leeftijd
De gemiddelde leeftijd eind 2020 bedraagt 48 jaar (zie onderstaande grafiek). Dit is nagenoeg gelijk aan de gemiddelde leeftijd eind 2019. Sinds 2015 is hier een dalende trend in te zien. Bij de mannen is de gemiddelde leeftijd hetzelfde gebleven, bij de vrouwen een daling. De verwachting is dat de gemiddelde leeftijd de komende jaren zal dalen. Dit is gebaseerd op een jaarlijks gelijke uitstroom van medewerkers met een pensioengerechtigde leeftijd, stijging van de pensioenleeftijd en met name de instroom van nieuwe medewerkers. Het laatste willen wij onder andere realiseren door ruimte te geven aan talent en het streven naar verjonging van de organisatie door het nieuwe traineeprogramma dat in 2021 van start zal gaan.

Grafiek 4. Gemiddelde leeftijd

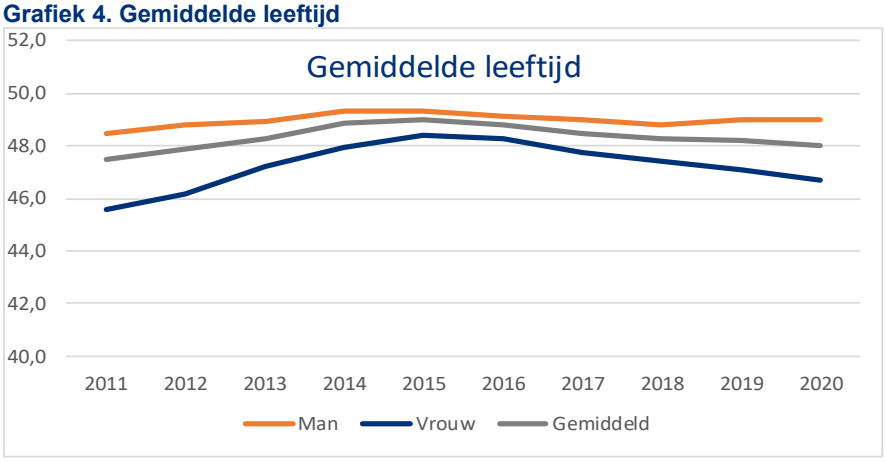

Ziekteverzuim
Het ziekteverzuim over 2020 is gemiddeld 4,5% waarmee een dalende trend is ingezet. De reden hiervan is te vinden in een daling van zowel het lange, middellange en korte verzuim. Door corona wordt landelijk een daling in kort verzuim waargenomen. Toch lijken ook de inzet van preventieve maatregelen en verzuimbegeleiding effect te hebben. Hierin leren leidinggevenden van elkaar door bijeenkomsten en intervisie en pakken HR-adviseurs meer de regie. De samenwerking met de arbodienst is niet alleen geïntensiveerd voor een rol in deze ontwikkeling, maar ook te adviseren naar aanleiding van de cijfers en analyses.

De gemiddelde meldingsfrequentie is gedaald naar 0,8 en komt daarmee onder het landelijk gemiddelde uit. Hiervan kan de reden liggen in het feit dat er beter thuis gewerkt kan worden er voor medewerkers meer regelruimte is en daarmee minder ziekmeldingen nodig lijken.

Onderstaande grafiek toont de ontwikkeling van het gemiddelde ziekteverzuimpercentage op concernniveau.

Grafiek 5. Ontwikkeling ziekteverzuimpercentage

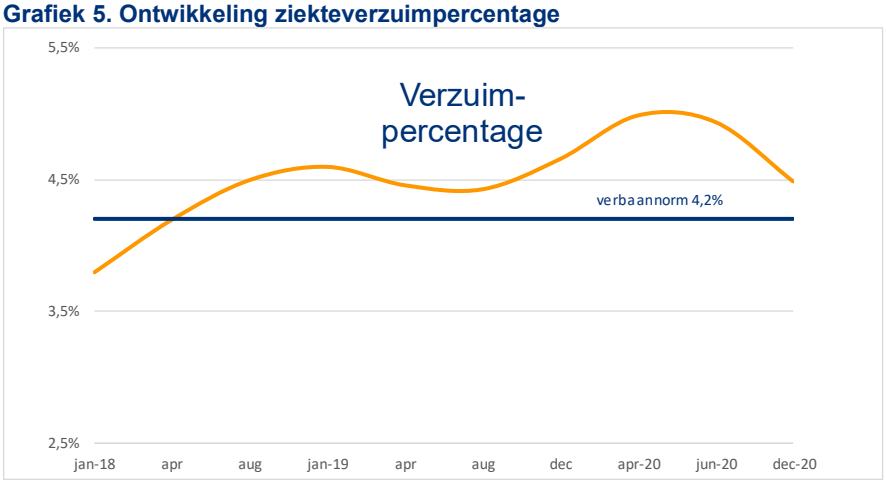

3.2.4. Doelmatigheid/Doeltreffendheid

Jaarlijks toetsen wij de doelmatigheid en doeltreffendheid van een of meerdere beleidsprogramma's op basis van de verordening doelmatigheid en doeltreffendheid. Conform de verordening wordt in ieder geval elk beleidsprogramma eens in de acht jaar onderzocht, waarbij het onderzoek zich richt op specifieke onderwerpen uit de beleidsprogramma's.
Het onderzoek naar de effectiviteit en efficiency van het regulier natuurbeheer (onderdeel van het programma Platteland en natuur - deelprogramma Natuur en landschap) bevindt zich in de afrondende fase. Vervolgens wordt bepaald welk onderwerp hierna zal worden onderzocht.

4. Lokale heffingen

4.1. Inleiding

De paragraaf lokale heffingen besteedt aandacht aan:
a. de gerealiseerde en geraamde inkomsten opcentenheffing motorrijtuigenbelasting (mrb) en leges;
b. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
c. een aanduiding van de lokale lastendruk;
d. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt in welke mate bij de gehanteerde tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, is bewerkstelligd dat de gerealiseerde baten de ter zake gerealiseerde lasten niet overschrijden.

Er wordt geen aandacht besteed aan het kwijtscheldingsbeleid, aangezien dit verder niet van toepassing is op de provinciale belastingen en heffingen.

Tabel 17. Inkomsten lokale heffingen

Omschrijving	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Opcenten mrb	57.271	58.235	58.794
Leges en andere heffingen	1.257	1.523	1.445
Totaal	**58.528**	**59.758**	**60.239**

(bedragen x € 1.000)

De realisatie 2020 inzake leges en andere heffingen bestaat voor € 1.205.000 aan leges en heffingen sec.
Voor het overige, € 240.000, betreft het opbrengsten uit verrekening met egalisatiereserves of voorzieningen en overige baten.

Bij wijziging van de opbrengsten van de opcentenheffing mrb spelen twee factoren een rol, namelijk:
- wijziging in de omvang en samenstelling van het voertuigenpark;
- de jaarlijkse wijziging van tarieven op basis van indexatie of specifieke besluiten.

De legesopbrengsten kennen een wisselend verloop afhankelijk van de omvang van het verstrekte aantal vergunningen.

4.2. Beleid ten aanzien van lokale heffingen

Opcenten motorrijtuigenbelasting
Het Rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van opcentenheffing vast. Vanaf 1 januari 2020 bedraagt het maximum 115 opcenten. De provincie dient zelf te bepalen in hoeverre zij de vrije capaciteit (het verschil tussen het wettelijke maximumtarief en het feitelijke provinciale opcentenniveau) wil benutten. In onze tariefstelling is rekening gehouden met een inflatiecorrectie.

Leges en heffingen
In algemene zin worden door ons niet meer dan kostendekkende leges geheven. Binnen (een afzonderlijk onderdeel van) een legesverordening kan sprake zijn van specifieke beleidskeuzes en kruissubsidiëring. Deze aspecten worden hierna (in paragraaf 4.4) per afzonderlijke verordening uiteengezet.

4.3. Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de lokale lastendruk zich verhoudt ten opzichte van de landelijke lastendruk. Hierbij is voornamelijk de hoogte van de opcentenheffing van toepassing.
Wij hebben ons eigen tarief per 1 januari 2020 verhoogd met 1,4 opcenten tot 91,8 opcenten.
Op de ranglijst van duurste provincies van Nederland neemt provincie Groningen in 2020 een tweede plaats in na provincie Drenthe. De gemiddelde automobilist in onze provincie betaalde in 2020 per voertuig € 236 aan provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting. Deze berekening is gebaseerd op de gewichtsverdeling per ultimo 2020.

Het hiernavolgende overzicht toont de ontwikkeling van ons tarief ten opzichte van het landelijk gemiddelde en het maximaal toegestane tarief en verder het stijgingspercentage in 2018 en 2019 van

deze grootheden. Het maximumtarief is per 1 januari 2020 bijgesteld aan de ontwikkeling van het prijspeil tot 115 opcenten. In 2019 was het maximale aantal opcenten 113,2 opcenten. Het percentage waarmee het maximum aantal opcenten jaarlijks verandert heeft geen normerende werking naar provincies. Provincies mogen zelf besluiten over de mate waarin de tarieven stijgen.
De enige begrenzing zit in de absolute hoogte van het maximum aantal opcenten.

Tabel 18. Ontwikkeling opcenten motorrijtuigenbelasting in de jaren 2018 tot en met 2020

Aantallen opcenten	realisatie 2018	realisatie 2019	realisatie 2020
provincie Groningen	89,3	90,4	91,8
landelijk gemiddelde	80,6	81,4	83,0
provincie Groningen als % van landelijk gemiddelde	110,8	111,1	110,6
wettelijk maximum	111,8	113,2	115,0
provincie Groningen als % van wettelijk maximum	79,8	79,8	79,8

Stijgingspercentages tarieven per 1 januari	realisatie 2018	realisatie 2019	realisatie 2020
provincie Groningen	0,8	1,2	1,6
landelijk gemiddelde	0,1	0,1	2,0
wettelijk maximum	0,8	1,2	1,6

In onderstaande tabel zijn de gehanteerde tarieven voor de opcentenheffing in de afzonderlijke provincies opgenomen. Daaruit blijkt dat In 2020 de provincie Groningen een tweede plaats bezette wanneer we interprovinciaal de hoogte van het opcententarief vergelijken.

Tabel 19. Tarieven opcenten mrb in de twaalf provincies

Provincie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Groningen	85,1	87,1	88,4	88,9	88,6	89,3	90,4	91,8
Fryslân	86,6	90,3	94,1	68,8	69,4	70,0	71,1	87,0
Drenthe	86,5	88,3	90,3	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0
Overijssel	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9
Gelderland	85,0	87,1	89,3	88,7	89,2	89,2	89,2	87,2
Flevoland	76,6	76,6	76,6	77,4	78,2	79,0	79,8	80,6
Utrecht	72,6	72,6	72,6	72,6	72,6	72,6	72,6	73,6
Noord-Holland	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9
Zuid-Holland	95,0	95,0	95,0	92,0	91,4	91,4	90,4	90,4
Zeeland	78,3	78,3	78,3	82,3	82,3	82,3	89,1	89,1
Noord-Brabant	74,2	75,8	76,1	76,1	76,1	76,1	76,1	78,0
Limburg	79,7	76,6	77,9	77,9	77,9	77,9	77,9	77,9
Gemiddeld tarief	80,6	81,3	82,2	80,4	80,5	80,6	81,4	83,0
Maximaal tarief	107,3	109,1	110,1	110,6	111,0	111,8	113,2	115,0

Er is een relatie tussen de opcentenheffing en de algemene uitkering uit het Provinciefonds.
De verdeling tussen de provincies van de totale omvang van het Provinciefonds is gebaseerd op verdeelmaatstaven waaronder de theoretische opbrengst voor de motorrijtuigenbelasting.
In het verdeelmodel Provinciefonds wordt de opbrengst per opcent motorrijtuigenbelasting als negatieve inkomstenmaatstaf gehanteerd. Met deze maatstaf wordt beoogd de tussen de provincies bestaande verschillen in belastingcapaciteit te compenseren. In situaties waarin het totale provinciale

belastinggebied groter van omvang wordt en/of waarin ons aandeel in het totale provinciale belastinggebied afneemt zal de compensatie via het Provinciefonds stijgen. En omgekeerd zal deze dalen.

In onderstaande tabel laten we zien in welke mate de verschillende provincies in 2020 gebruik hebben gemaakt van hun maximale belastingcapaciteit. Uit die vergelijking blijkt dat Groningen na Drenthe het meest gebruik maakt van de belastingcapaciteit. De provincie Noord-Holland heeft zowel absoluut als procentueel de grootste vrije zoom (= onbenutte belastingcapaciteit).

Tabel 20. Benutting maximale belastingcapaciteit

Provincie	Maximale belasting-capaciteit 2020	in %	Belasting-opbrengst 2020	in %	Vrije zoom 2020	in %	Belasting-opbrengst als % van de capaciteit
Groningen	73.652	3,1%	58.794	3,5%	14.859	2,1%	79,8%
Fryslân	92.668	3,8%	70.105	4,1%	22.563	3,2%	75,7%
Drenthe	74.178	3,1%	59.342	3,5%	14.836	2,1%	80,0%
Overijssel	163.853	6,8%	113.842	6,7%	50.011	7,0%	69,5%
Gelderland	291.157	12,1%	220.773	13,0%	70.384	9,9%	75,8%
Flevoland	82.742	3,4%	57.991	3,4%	24.751	3,5%	70,1%
Utrecht	204.332	8,5%	130.772	7,7%	73.559	10,3%	64,0%
Noord-Holland	378.787	15,7%	223.649	13,2%	155.138	21,8%	59,0%
Zuid-Holland	437.227	18,1%	343.699	20,2%	93.529	13,2%	78,6%
Zeeland	58.532	2,4%	45.350	2,7%	13.182	1,9%	77,5%
Noord-Brabant	393.133	16,3%	266.647	15,7%	126.486	17,8%	67,8%
Limburg	160.626	6,7%	108.807	6,4%	51.819	7,3%	67,7%
Totaal	2.410.887	100,0%	1.699.771	100,00%	711.116	100,00%	

(bedragen x € 1.000)

4.4. Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

De transparantie omtrent de berekeningswijze voor de tarieven omvat in de eerste plaats een macroniveau (verordening in zijn geheel) en in de tweede plaats een microniveau (tarief of onderdeel van de verordening). Ten eerste moet de berekening van de kostendekkendheid van de tarieven inzichtelijk maken dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale geraamde lasten van de verordening. In de toelichting van de achterliggende (beleids)keuzes bij deze berekening moet in ieder geval blijken hoe de kostendekkendheid tussen verschillende onderdelen wordt bereikt door gebruik te maken van kruissubsidiëring. Ook dient de mate van kostendekkendheid inzichtelijk te zijn binnen een onderdeel van de verordening. Wij hebben hierbij gebruik gemaakt van een tabel van de Commissie BBV voor de cijfermatige berekening van een heffing.

Legesverordening 1993 (Tarieventabel 2020)

De provincie heft voor diverse diensten leges en legt voor het gebruik van haar bezittingen precariobelasting op. In de wijziging van de Legesverordening 1993, Tarieventabel 2020 zijn de belastbare feiten en de tarieven opgenomen. Op basis van artikel 225 van de Provinciewet mogen de tarieven op begrotingsbasis niet meer dan kostendekkend worden vastgesteld.

De legesverordening kent een aantal hoofdstukken:
- Hoofdstuk 1: Wegen en vaarwegen
- Hoofdstuk 2: Natuur en milieu
- Hoofdstuk 3: (Grond)water
- Hoofdstuk 4: Ontgrondingen
- Hoofdstuk 5: Wabo (waarbij bouwleges de grootste categorie is)
- Hoofdstuk 6: Diversen

Hoofdstuk 1: Wegen en vaarwegen

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Kosten taakveld(en)	-30.100	-31.000	-30.100
Overhead	-19.500	-20.200	-19.500
Btw			
Totale kosten	-49.600	-51.200	-49.600
Totale opbrengsten	63.500	41.400	48.246
Dekking	128%	81%	97%

(*bedragen in euro's)*

De kostendekkend van leges Wegen en vaarwegen is gebaseerd op een geraamd gemiddeld aantal uren personele inzet. Bij ongeveer gelijk blijvende kosten zijn meer vergunningen verstrekt dan geraamd. De kostendekkendheid bedroeg op begrotingsbasis in 2020 81% en is in werkelijkheid uitgekomen op 97%.

Hoofdstuk 2: Natuur

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Kosten taakveld(en)	-487.700	-455.000	-603.155
Overhead	-346.300	-291.200	-410.166
Btw			
Totale kosten	-834.000	-746.200	-1.013.320
Totale opbrengsten	106.000	105.500	94.283
Dekking	13%	14%	9,3%

(*bedragen in euro's)*

Door de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019, kwam de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) buiten werking te staan. De vergunningverlening heeft daardoor in 2020 een periode stil gelegen en zijn er in totaliteit in 2020 aanzienlijk minder vergunningen verleend. De kostendekkendheid van de legesinkomsten voor Natuurbeschermingswetsvergunningen in 2020 is daardoor laag geweest.
De kosten zijn daarentegen wel toegenomen, omdat door de vergunningverleners veel extra inzet en overleg moest worden gepleegd. Niet alleen moesten in de periode van onduidelijkheid van de beleidsregels Stikstof en in de periode na vaststelling van de beleidsregels veel voorlichtende en begeleidende activiteiten worden uitgevoerd, Ook moesten de verleende, maar vernietigde vergunningen, de lopende vergunningen en nieuwe vergunningen worden herzien of opnieuw worden doorgerekend door de initiatiefnemers.

Hoofdstuk 3: (Grond)water

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Kosten taakveld(en)	0	0	0
Overhead	0	0	0
Btw			
Totale kosten	0	0	0
Totale opbrengsten	0	0	0
Dekking	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

(*bedragen in euro's)*

De laatste jaren zijn enkel vergunningen verstrekt voor aanvragen voor bodemenergiesystemen. Hiervoor worden in het kader van duurzaamheid geen leges geheven, zodat de geraamde opbrengsten nihil zijn. De apparaatskosten inclusief overhead zijn eveneens nihil. De op begrotingsbasis toegerekende (personele) kosten maken in werkelijkheid deel uit van de toegerekende kosten van de afzonderlijke verordening op het instellen en invorderen van de grondwaterheffing.

Hoofdstuk 4: Ontgrondingen

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Kosten taakveld(en)	-93.000	-47.000	-70.516
Overhead	-71.000	-30.000	-47.955
Btw			
Totale kosten	-164.000	-77.000	-118.470
Totale opbrengsten	27.700	51.100	37.446
Dekking	17%	66%	32%

(bedragen in euro's)

De kosten van het taakveld Ontgrondingen zijn aanzienlijk hoger, omdat regelgeving anders moest worden toegepast dan voorheen. De vergunningverlening is daardoor arbeidsintensiever geworden, waardoor de apparaatskosten zijn toegenomen. Meer overleg met omwonenden en meer meldingen die controle vereisten waren hier de oorzaak van.
De inkomsten hadden we begroot op basis van ervaringen in voorgaande jaren. Het aantal verleende vergunningen voor ontgrondingen en de te ontgronden aantal m^3 zijn in 2020 lager uitgevallen. De legesinkomsten zijn daardoor lager uitgevallen dan begroot. De kostendekkendheid is hierdoor nagenoeg gehalveerd.

Hoofdstuk 5: Wabo-leges totaal (bouwleges en overig)

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Kosten taakveld(en)	-791.800	-708.000	-790.900
Overhead	p.m.	p.m.	p.m.
Btw	-25.700	-34.000	-24.800
Totale kosten	-817.500	-742.000	-815.700
Totale opbrengsten	928.700	742.000	479.600
Netto opbrengsten	111.200	0	-336.100
Waarvan storting in/onttrekking aan egalisatiereserve	-111.200	0	323.500
Opbrengst na verrekening met egalisatiereserve	817.500	742.000	803.100
Dekking voor verrekening met egalisatiereserve	114%	100%	59%
Dekking na verrekening met egalisatiereserve	100%	100%	98,5%

(bedragen in euro's)

Er is sprake van kruissubsidiëring binnen het onderdeel bouwleges waarbij de kosten voor het verstrekken van een vergunning met een lagere bouwsom worden gesubsidieerd met opbrengsten welke worden verkregen bij de vergunningsverlening bij hoge bouwsommen. De kosten voor het in behandeling nemen van een aanvraag zijn namelijk niet direct gerelateerd aan de hoogte van de bouwsom. Zonder kruissubsidiëring zouden onaanvaardbaar hoge leges voor aanvragen met een lage bouwsom ontstaan welke maatschappelijk niet gewenst zijn.
In 2020 zijn de directe kosten voor advertenties en welstand en inhuur van deskundigen € 249.500. De personele kosten van zowel de provincie Groningen als de Omgevingsdienst Groningen (ODG) bedragen € 540.400. De opbrengst aan leges in 2020 bedraagt € 479.600. De netto opbrengst is lager uitgevallen dan begroot als gevolg van het feit dat minder vergunningen zijn verleend dan van te voren verwacht.
De resultaten uit de heffing van Wabo-leges worden met een egalisatiereserve verrekend. Tekorten en overschotten worden tussen de jaren verevend. Het tekort in 2020 wordt voor € 323.500 onttrokken aan de egalisatiereserve Wabo. Met deze onttrekking is de reserve Wabo ultimo 2020 nihil. Aangezien reserves niet negatief mogen staan, komt per saldo € 12.600 ten laste van het rekeningresultaat.

Hoofdstuk 6: Diversen
In dit hoofdstuk is voorzien in de mogelijkheid leges te heffen voor een aanvraag waarin de eerdere hoofdstukken niet voorzien (vangnetbepaling). De geraamde kosten en opbrengsten zijn beide nihil.

Verordening op het instellen en invorderen van de grondwaterheffing
In de Verordening op het instellen en invorderen van de grondwaterheffing is het tarief per

1 januari 2013 verhoogd tot 1,68 eurocent per kubieke meter onttrokken grondwater (zie besluit van Provinciale Staten van 12 december 2012, nummer B.1, voordracht nr. 36/2012).

De volgende beleidskeuzes liggen ten grondslag aan de heffingen:
- De tariefstelling is meerjarig op basis van kostendekkendheid bepaald.
- Gerealiseerde afwijkingen worden toegevoegd of onttrokken aan de voorziening grondwaterheffing.

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Kosten taakveld(en)	-261.200	-153.100	-167.610
Toevoeging(-)/onttrekking(+) voorziening grondwaterheffing	-107.200	-51.100	-147.260
Overhead	-85.000	-155.800	-96.307
Totale kosten	-453.400	-360.000	-411.177
Totale opbrengsten	414.800	360.000	411.177
Dekking	91%	100%	100%

(bedragen in euro's)

De kosten van het taakveld zijn iets hoger uitgevallen dan begroot. De inkomsten waren vergelijkbaar met de in komsten van 2019 en lagen daardoor aanzienlijk boven het begrootte bedrag. Per saldo hebben we daardoor een substantieel bedrag aan de voorziening Grondwaterheffing kunnen toevoegen. De kostendekkendheid is op 100% uitgekomen.

Heffingsverordening ontgrondingen Groningen 2003
Met ingang van 1 augustus 2003 is de Heffingsverordening ontgrondingen Groningen 2003 van kracht geworden. Deze is voor het laatst gewijzigd op 26 september 2007 (voordracht nr. 15/2007). De heffing is gewijzigd in die zin dat (deel)heffingen voor de bekostiging van planning en onderzoek en van compenserende maatregelen met ingang van 2007 vervallen en dat een nieuwe heffing wordt ingevoerd voor de bekostiging van onderzoek naar het verband tussen een ontgronding en schade aan onroerende zaken en naar de bepaling van de omvang van de schade.

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Kosten taakveld(en)	-31.700	-47.500	-50.773
Onttrekking voorziening ontgrondingen	31.900	52.500	16.745
Onderzoekskosten	-3.400	-15.000	-13.303
Totale kosten	-3.200	-10.000	-47.331
Totale opbrengsten	3.200	10.000	2.600
Dekking	100%	100%	5%

(bedragen in euro's)

In de afgelopen jaren is het uitgangspunt gehanteerd dat alle kosten gedekt mochten worden uit de voorziening ontgrondingen, voor zover er uiteraard sprake was van een dekkingstekort.
Op grond van de Heffingsverordening Ontgrondingen mogen de kosten van het taakveld ontgrondingen echter slechts ten dele worden gedekt uit de voorziening ontgrondingen. Voor 2020 mogen we maar maximaal € 16.745 dekken uit de voorziening Ontgrondingen. Doordat daarnaast de opbrengsten dit jaar minder waren dan begroot komt de kostendekkendheid hierdoor op 5%.

Kade- en Havengeldreglement Groningen
De haven- en kadegelden zijn gebaseerd op het Kade- en Havengeldreglement Groningen. Deze zijn voor het laatst gewijzigd bij besluit van Provinciale Staten van 5 juli 2006, nr. B.1 (voordracht nr. 8/2006).
Per 1 januari 2014 is de hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl overgedragen aan het Rijk. Daarom zijn er sindsdien geen inkomsten voor kade- en havengelden meer. Het Kade- en Havengeldreglement is inmiddels ingetrokken.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots
In onze voordracht tot wijziging van de Verordening op de heffing en invordering van de nazorgheffing gesloten stortplaatsen provincie Groningen is het tarief voor niet-bedrijfsgebonden stortplaatsen genoemd in artikel 7 van deze verordening vastgesteld voor het jaar 2020. Ook is de nazorgheffing

voor baggerspeciedepots in dezelfde voordracht opnieuw vastgesteld. Dit besluit is op 16 december 2020 (voordracht nr. 4b/202020) door Provinciale Staten vastgesteld.
De volgende beleidskeuzes liggen ten grondslag aan de heffingen:

- De kosten voor de nazorg worden betaald uit het nazorgfonds. Momenteel is sprake van een overschot in beide fondsen. Wij hebben besloten de nazorgheffing op nul te zetten.
- In het geval dat de fondsen leeg raken zal de nazorgheffing opnieuw worden ingesteld om de op dat moment benodigde dekking voor de kosten van de nazorg op te vangen.

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Kosten taakveld(en)	-356.900	-345.000	-356.509
Rentebaten nazorgfonds gesloten stortplaatsen	2.360.000	405.000	880.750
Netto kosten taakveld excl. heffingen	2.003.100	60.000	528.241
Totale opbrengsten	0	0	0
Dekkingspercentage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kosten taakveld(en)	-1.800	-4.100	-1.389
Rentebaten nazorgfonds baggerspeciedepots	0	0	0
Netto kosten taakveld exclusief heffingen	-1.800	-4.100	-1.389
Totale opbrengsten	0	0	0
Dekkingspercentage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

(bedragen in euro's)

De realisatie van de baten ten behoeve van het nazorgfonds zijn ca. € 0,5 miljoen meer dan de begrote baten. Dit wordt veroorzaakt door een hogere marktwaarde van het aandelenfonds ultimo boekjaar. Eind 2017 is circa € 6,7 miljoen uitgezet in een duurzaam aandelenfonds. Dit fonds wordt op balansdatum 31 december jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde (ter beoordeling of het totale fondsvermogen nog wel in evenwicht is met het doelvermogen binnen het nazorgfonds). In de raming voor 2020 was rekening gehouden met een renteopbrengst van € 0,4 miljoen. Dit betreft de rentebaten van de achtergestelde leningen aan de BNG en de NWB. Met een rendement over het duurzame aandelenfonds word nooit rekening gehouden omdat dit niet in te schatten is. Ondanks de daling van dit fonds aan het begin van 2020 heeft het fonds over 2020 een positief rendement behaald van ruim 5% (circa € 0,5 miljoen).

Liggeldverordening Oude Eemskanaal

Wij hebben uw Staten met onze voodracht18/2009 van 16 juni 2009 een nieuwe Liggeldverordening doen toekomen voor het Oude Eemskanaal te Delfzijl. Dit is een passantenhaven waarvan sinds 1987 de tarieven niet zijn verhoogd. Daarom zijn de tarieven laag in vergelijking met de rest van Nederland. Met voordracht 18/2009 hebben wij u voorgesteld dit te repareren door geleidelijk, over een periode van zes jaar, de liggelden ieder halfjaar met € 0,05 te verhogen. Sinds 1 juli 2016 is dit tarief uitgekomen op € 0,60 per strekkende meter per dag. Dit is nog steeds een relatief laag tarief in vergelijking met de rest van de passantenhavens in Nederland. Hiervoor is bewust gekozen om de concurrentie met Motorbootvereniging Abel Tasman niet aan te gaan en omdat er geen extra voorzieningen zijn in de vorm van douches, elektra en internet.
De volgende beleidskeuze ligt ten grondslag aan de heffingen:

- Als tegenprestatie voor het innen van de havengelden en de verkoop van de munten vindt kwijting plaats van de jaarlijks verschuldigde vergoeding gebruik provinciaal terrein.

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020
Kosten taakveld(en)	0	0	
Inningkosten via kwijting gebruik provinciaal terrein	-72.500	-72.500	-72.500
Totale kosten	-72.500	-72.500	-72.500
Totale opbrengsten	18.700	20.000	21.788
Dekking	26%	28%	30%

(bedragen in euro's)

Vergeleken met de jaarlijks geraamde opbrengst van € 20.000 is de opbrengst in de Jaarstukken 2020 iets hoger en uitgekomen op € 21.788. Hierdoor is het lage geraamde kostendekkingspercentage van 28% op begrotingsbasis iets toegenomen tot in werkelijkheid 30% in 2020. De mogelijkheden om een hogere mate van kostendekkendheid te realiseren is, gelet op de beperkte opbrengst aan liggelden in de passantenhaven, beperkt.

5. Onderhoud kapitaalgoederen

5.1. Wegen en vaarwegen

5.1.1. Onderhoud kapitaalgoederen wegen en vaarwegen

De provincie is verantwoordelijk voor beheer en onderhoud van ca. 517 km provinciale weg, 211 km fietspad, 516 ha bermen en 573 km sloten, 450 bushaltes, 43.000 bomen, 600 ha bosplantsoen, 66 km hagen, 3.900 lichtmasten, 6000 verkeersborden, 6 sluizen, 76 vaste bruggen, 15 fietsbruggen, 64 viaducten, 36 tunnels, en 48 beweegbare bruggen, 180 km boordvoorzieningen en 120 km vaarweg.

5.1.2. Beleidskader onderhoud wegen en vaarwegen

Op 30 september 2020 is het Beleidskader Beheer en Onderhoud in Provinciale Staten vastgesteld. Dit beleidskader beschrijft welke inhoudelijke uitgangspunten, doelstellingen en kaders wij willen hanteren bij het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur.
Op 8 december 2020 hebben wij het Uitvoeringsprogramma beheer en onderhoud 2021-2024 vastgesteld en ter informatie naar uw Staten gestuurd.

Wij toetsen de staat van de infrastructuur aan de doelstellingen en kaders zoals omschreven in het Beleidskader Beheer en Onderhoud. Daardoor wordt het mogelijk de optimale balans te houden tussen waarde, prestaties, risico's en kosten bij de instandhouding van de provinciale infrastructuur. Dit kan er bijvoorbeeld toe leiden dat in sommige gevallen met het uitvoeren van levensduur verlengende (onderhouds)maatregelen vervanging nog enige tijd verantwoord kan worden uitgesteld, terwijl andere onderdelen van de infrastructuur grootschaliger moeten worden aangepakt. Het spreekt voor zich dat data- en informatiebeheer hierbij steeds belangrijker worden. Ook de jarenlange praktijkervaring van de provincie kan hierbij niet ontbreken.
De manier waarop onderhoud aan de provinciale infrastructuur wordt gepland is een dynamische en op de praktijk gebaseerde werkwijze. Hierbij kijken wij naar de totale levensduur van de infrastructuur en hanteren we aanvaarde risico's als uitgangspunt voor benodigd onderhoud. Geldende normen voor de instandhouding van infrastructuur worden door ons in acht genomen. Zo moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de algemeen geldende CROW-normen voor wegen en NEN-normen voor bruggen. De richtlijn is een onderhoudsachterstand van 7 tot 9%, dit wordt algemeen acceptabel geacht en zorgt voor voldoende werkvoorraad. Een lager percentage onderhoudsachterstand aanhouden zal zorgen voor het onnodig uitvoeren van onderhoud waardoor er sprake is van kapitaalvernietiging. Later uitvoeren van onderhoud zal leiden tot relatief hogere kosten voor onderhoud.
Dit alles bij elkaar genomen betekent dat wij niet alleen rekening houden met de theoretische technische levensduur maar ook kijken naar de daadwerkelijke staat van de infrastructuur en het te lopen risico als gevolg van verval. Dit maakt dat er op een zo efficiënt mogelijke wijze omgegaan wordt met de beschikbare middelen. Inherent aan deze werkwijze is dat de voorgenomen onderhoudsplanning van het uitvoeringsprogramma gaandeweg zou kunnen wijzigen. Het programma is erop gericht om de infrastructuur op een acceptabel niveau te krijgen en te houden voor de duur van het programma. Daarmee is het uitvoeringsprogramma dynamisch in plaats van statisch.

5.1.3. Financiële gevolgen onderhoud wegen en vaarwegen

De middelen voor beheer en onderhoud zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Beheer en onderhoud provinciale infrastructuur 2017-2020. In onderstaande tabel zijn lasten (exclusief toegerekende apparaatskosten) binnen de betreffende productgroepen opgenomen.

Tabel 21. Bestedingen uitvoeringsprogramma Beheer en onderhoud *(bedragen x € 1.000)*

Omschrijving	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Saldo
Wegen			
- 2101 Wegen en fietspaden	9.452	13.494	- 4.042
- 2102 Verkeersmanagement	1.057	798	259
Vaarwegen			
- 2201 Onderhoud en beheer vaarwegen	479	1.408	-929
- 2202 Kunstwerken vaarwegen	1.795	1.495	300

De reconstructie en verbetering van bestaande infrastructuur en de vervanging van kunstwerken vindt plaats in het kader van het provinciale MIT. De middelen hiervoor zijn opgenomen in de volgende productgroepen:

- 2100 (re)constructie van wegen en fietspaden;
- 2200 (re)constructie vaarwegen.
-

5.2. Huisvesting

5.2.1. Onderhoud kapitaalgoederen huisvesting

De provincie heeft het provinciehuis en buitenlocaties (Oostersluis, Nieuwe Pekela, Hoogeweg, Overschild en Blauwestad) in beheer.

5.2.2. Beleidskader onderhoud huisvesting

Om het meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP) voor het provinciehuis up-to-date te houden vindt er één keer in de vijf jaar een herijking plaats. Het MJOP dat oorspronkelijk een looptijd had van 2014 tot 2033, is in 2020 herijkt voor de periode 2020-2033.
Bij de vaststelling van de voordracht de Begroting 2021 en de Najaarsmonitor 2020 op 11 november jl. hebben Provinciale Staten ingestemd met de financiële consequenties van het geactualiseerde MJOP.

Provinciehuis
Het jaarlijks onderhoud is nodig om de bedrijfszekerheid van het gebouw en de installaties te waarborgen, de veiligheid te kunnen garanderen en de gebouwen en terreinen in stand te houden. Dit onderhoud wordt uitgevoerd om onder andere te voldoen aan de wet- en regelgeving. Het onderhoud omvat met name aanpassingen en vervangingen aan leidingen en sanitair, gevel en zonwering, vloeren en wanden, verwarming, koeling, liften en brandbeveiliging. Daarnaast zijn in het meerjarenonderhoudsplan de vervangingsinvesteringen meegenomen die moeten worden gedaan om de kwaliteit te waarborgen.

5.2.3. Financiële gevolgen onderhoud huisvesting

In de onderstaande tabel zijn de onderhoudskosten (investeringen en lasten van buitengewoon onderhoud) voor 2020 weergegeven, gevolgd door een toelichting. Daarnaast zijn er diverse reguliere jaarlijkse onderhoudsbudgetten buiten het MJOP.

Tabel 22. Investeringen en Meerjarenonderhoudsplan (MJOP)

Omschrijving	Begroting 2020	Rekening 2020	Saldo
Investeringen			
Gevelrenovatie+	561	483	78
Gasloos provinciehuis	2.406	2.030	376
Parkeergarage	92	90	2
Installaties Topweer	13	13	0
Gastvrij beveiligen	210	56	154
(Vervangings)investeringen (MJOP)	370	0	370
Lasten			
Buitengewoon onderhoud (MJOP)	491	264	227

(bedragen x € 1.000)

De totale investeringen van de genoemde projecten bedragen:

- Gevelrenovatie+: € 8,1 miljoen waarvan in totaal € 1,1 miljoen is besteed.
- Gasloos provinciehuis: € 2,7 miljoen waarvan in totaal € 2,2 miljoen is besteed.
- Parkeergarage: € 0,3 miljoen waarvan in totaal € 0,3 miljoen is besteed.
- Installaties Topweer: € 0,1 miljoen waarvan in totaal € 0,1 miljoen is besteed.
- Gastvrij beveiligen: € 0,2 miljoen waarvan in totaal € 0,1 miljoen is besteed.
- Vervangingsinvesteringen (MJOP) € 0,4 miljoen waarvan nog niets is besteed.

Gevelrenovatie+
Tijdens Basisrenovatie+ (BR+) is de binnenkant van het provinciehuis gerenoveerd. Al tijdens de planvorming voor BR+ was duidelijk dat na de binnenkant van het pand ook aan de buitenzijde groot onderhoud noodzakelijk zou worden. De belangrijkste thema's van het project zijn het verhogen van het gebruikerscomfort (waaronder minder tocht en koude val) en de duurzaamheid van het pand (waaronder minder energieverbruik), wat zich moet gaan vertalen in een energielabel A. Gepland en noodzakelijk onderhoud wordt uiteraard meegenomen en waar mogelijk aangegrepen om gebruikerscomfort en duurzaamheid te ondersteunen. Samen met, en als gevolg van, alle maatregelen krijgt het pand een esthetische opfrisbeurt. Dit project is reeds in 2017 van start gegaan en in 2018 vonden met name advieswerkzaamheden plaats. De oorspronkelijke begroting is door forse prijsstijgingen in de bouwsector door middel van indexatie in 2018 gewijzigd. Mede door problemen bij de aanbesteding heeft dit project vertraging opgelopen, wat het saldo verklaart. In 2019 is aanbesteed, wat door tegenvallers helaas meerdere keren heeft moeten gebeuren. In 2020 is vervolgens samen met de geselecteerde aannemer het ontwerp uitgewerkt en in 2021 vind de uitvoering plaats van dit project.

Gasloos provinciehuis
In 2020 is de warmteopwekking van het provinciehuis omgebouwd van de traditionele cv-ketels naar de nieuwe gasloze installatie op basis van warmtepompen. Hiermee is de hoofdmoot van project Gasloos voltooid en is het doel, een gasloos provinciehuis, bereikt. Inmiddels zijn er al talloze communicatie initiatieven ontplooid om te laten zien hoe wij het hebben gedaan en om anderen ook aan te sporen de stap naar gasloos te zetten.
Het project is echter nog niet helemaal klaar, twee elementen worden in 2021 voltooid. Het eerste is het gereedmaken van het systeem voor het onttrekken van warmte uit de gracht. Hiervoor is een monumentenvergunning (met zeer lange doorlooptijd) nodig om door de monumentale kademuur te mogen boren. Deze is inmiddels verkregen en in het voorjaar van 2021 zal dit projectdeel worden voltooid. Dit is ruim op tijd voordat dit projectdeel komende zomer voor het eerst gebruikt kan gaan worden.
Het tweede nu nog niet voltooide element is het vullen van de buffervaten met 'phase change materials' (PCM) om de buffercapaciteit aanzienlijk te vergroten. De levering van deze materialen is als gevolg van COVID-19 fors vertraagd en vindt nu plaats in het tweede kwartaal van 2021. Het systeem als totaal kan voorlopig gelukkig prima werken zonder deze 'upgrade' van de buffers, maar zodra deze wel worden toegepast zal dit leiden tot een aanzienlijke efficiëntie en rendementsverbetering.

Parkeergarage
De oorspronkelijke begroting uit 2019 voor dit project was € 322.000. Voor het jaar 2020 zijn er onder andere nog uitgaven gedaan omtrent aanpassingen en bekabeling van de 'speedgates', vervanging van de verlichting in de parkeergarage, vervangen van luchtkanalen en er zijn hekken geplaatst in de parkeergarage.

Installaties Topweer
De oorspronkelijke begroting uit 2019 voor dit project bedroeg € 132.000. Er zijn voor de installaties Topweer (zesde verdieping provinciehuis) nog uitgaven gedaan met betrekking tot de ventilatie van de vergaderzaal.

Gastvrij beveiligen
De oorspronkelijke begroting uit 2018 voor het project Gastvrij beveiligen bedroeg € 325.000. Voor dit project zijn in 2020 onder andere uitgaven gedaan voor een 'speedlane swing' voor een doorgang en een schuifpui.

(Vervangings)investeringen (MJOP)
De vervangingsinvesteringen zijn in de begroting gebaseerd op met name de economische levensduur. In de praktijk blijkt dat vervangingsinvesteringen niet altijd plaatsvinden volgens de economische levensduur maar eerder door de technische levensduur. Hierdoor verschuiven investeringen in de tijd. Voor het jaar 2020 zijn de vervangingsinvesteringen voor de dakafwerkingen en inventaris niet uitgevoerd. Mede door een capaciteitsprobleem en de coronacrisis zijn deze uitgesteld. Ook hier is sprake van verschuiving naar de toekomst. In 2020 lag de focus met name op de projecten Gasloos en Gevelrenovatie+.

Buitengewoon onderhoud (MJOP)
In het nieuwe MJOP is het budget van buitengewoon onderhoud verhoogd. In 2020 zijn niet alle geplande onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd, dit komt met name doordat de provincie Groningen zich heeft geconcentreerd op de projecten Gasloos Provinciehuis en Gevelrenovatie+ en daarnaast speelt de coronacrisis een rol. Als gevolge van de coronacrisis zijn de onderhoudswerkzaamheden op een lager niveau gekomen aangezien is besloten onderhoudswerkzaamheden te vertragen of uit te stellen.

6. Grondbeleid

6.1. Inleiding

Deze paragraaf grondbeleid geeft een integrale visie op het gevoerde provinciaal grondbeleid, in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's en projecten die zijn opgenomen in de begroting. Tevens worden de resultaten van de grondexploitaties gegeven en een onderbouwing van de geraamde winstneming. Tot slot volgen de beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van grondzaken.

De Nota Grondbeleid 'Goed Doorgrond', die op 25 september 2013 (voordracht nr. 40/2013) is vastgesteld, beoogt een duidelijk kader te scheppen voor het grondbeleid van de provincie Groningen. Aan de hand van deze nota hebben wij ons grondbeleid ten uitvoer gebracht en verder vormgegeven. Periodiek bezien wij de noodzaak voor herziening van de Nota Grondbeleid. Hierover hebben wij uw Staten in uw vergadering van 27 mei 2019 per brief geïnformeerd. Samengevat constateren wij dat de Nota Grondbeleid op dit moment nog actueel is. Dit neemt niet weg dat op termijn wel een belangrijke wijziging zich zal voordoen, namelijk de Omgevingswet die naar verwachting per 2022 van kracht zal worden. Alsdan zullen we beoordelen of aanpassing van de Nota Grondbeleid noodzakelijk is.

6.2. Doelstellingen producten

6.2.1. Wegen en kanalen

Wij beschikken over de kennis en kunde om de aan- en verkopen te verrichten ten behoeve van de realisering van infrastructurele werken. Het gaat om het gehele pakket, van aankoopstrategieplan, aankooptekening, gesprekken, taxaties, koopovereenkomsten tot aan een gerechtelijke onteigeningsprocedure. Conform de Nota Grondbeleid vindt de verwerving hoofdzakelijk plaats op basis van een volledige schadeloosstelling op basis van de Onteigeningswet. Eerst wordt getracht minnelijk tot een vergelijk te komen. In het geval dit niet lukt binnen de termijn van een half jaar zal een onteigeningsprocedure worden gestart. Bezit van de gronden is essentieel om te kunnen starten met de uitvoering van een werk. Naast deze reguliere verwerving werkt het cluster tevens aan vrijwillige trajecten voorafgaand aan de definitieve besluitvorming en/of voorafgaand aan de start van de verwerving van de benodigde stroken. Met de omgeving wordt gekeken naar bredere oplossingen, waarbij bijvoorbeeld instrumenten als anticiperende grondverwerving en kavelruil worden ingezet. Naast de verwerving voor projecten worden voor het gehele provinciale apparaat, voor alle afdelingen, aan- en verkopen verricht en gronden beheerd.

6.2.2. Natuurbeleid

In het kader van het natuurbeleid worden gronden voor de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) verworven. Deze gronden worden vervolgens ingericht voor de gewenste natuur waarna deze wordt beheerd door een beheerder (particulier of organisatie). De verwerving vindt in beginsel plaats op basis van vrijwilligheid waarbij wij afhankelijk zijn van de mogelijkheden die zich in een jaar voordoen op de lokale grondmarkt.
In uitzonderingsgevallen waar het goed uitlegbaar is, gaan we onteigening echter niet uit de weg. Voor de realisatie van het natuurnetwerk is het van belang om over voldoende ruilgronden te beschikken voor de inliggende agrariërs. De aankoopkosten van de ruilgronden worden gedekt uit het investeringskrediet verwerven natuur van € 35 miljoen. Het verwerven van de ruilgronden voorloopt succesvol waardoor grote kavelruilen met agrariërs in het natuurnetwerk mogelijk zijn geworden. Het verwervingsproces wordt voor ons uitgevoerd door Prolander die door ons hiervoor is gemandateerd. In het Handelingskader Grond zijn hiervoor de spelregels opgenomen.

6.2.3. Blauwestad

Doel van de ontwikkeling van het woon-, werk- en recreatiegebied Blauwestad, gelegen in het Oldambt en aan het Oldambtmeer (aanleg in 2005), is het geven van een gebieds- en kwaliteitsimpuls ter versterking van de sociaal-economische structuur in dit deel van de provincie Groningen. Door middel van verkoop van het kavelareaal (totaal ziend op 1.250 woningen), ondergebracht in de grondexploitatie Blauwestad, genereert de provincie middelen om deze ontwikkeling mogelijk te maken. De ontwikkeling van Blauwestad is een gezamenlijke inspanning van de provincie Groningen en de gemeente Oldambt.

Kavelverkoop vindt plaats vanuit het projectbureau Blauwestad gevestigd in Het Havenkwartier in Blauwestad. Restgronden die niet meer nodig zijn voor het project Blauwestad, worden tegen marktconforme prijzen door de provincie verkocht.
Met ingang van 2016 zijn de verslaggevingsvoorschriften van het BBV gewijzigd. Eén van de wijzigingen betreft de looptijd van de grondexploitatie. Die is teruggebracht tot in beginsel een maximale looptijd van tien jaar. De gedachte is dat binnen deze termijn risico's en onzekerheden met betrekking tot de realisatie van de een grondexploitatie voldoende in kaart zijn te brengen en te beheersen. Het BBV schrijft verder voor dat het realiteitsgehalte van de grondexploitatie voortschrijdend in de tijd wordt getoetst en/of geactualiseerd. Het BBV biedt echter ook de mogelijkheid om gemotiveerd af te wijken van deze termijn.
Op basis van aanwezige zekerheden (onder andere aanwezigheid van ontwikkelovereenkomsten) omtrent de verwachte verkopen hanteren wij een looptijd van twintig jaar. Onze doorrekening begin 2021 is onafhankelijk getoetst en gevalideerd. Deze validatie geeft aan dat de gehanteerde termijn van twintig jaar acceptabel is. Dit is overigens conform dezelfde systematiek als voorgaande jaren. Ook in de toekomst is het noodzakelijk dat de grondexploitatie elk jaar opnieuw wordt vastgesteld door de Staten inclusief de looptijd hiervan.

6.3. Resultaten grondexploitaties en winstneming

Op basis van een looptijd van twintig jaar hebben wij de Grondexploitatie (GREX) Blauwestad begin 2021 opnieuw doorgerekend. Op basis van die waardering hebben wij de voorziening kunnen verlagen met € 2,48 miljoen, waardoor de hoogte van de voorziening ultimo 2020 € 23,45 miljoen bedraagt. Het BBV hanteert als uitgangspunt dat de grondexploitatie tenminste jaarlijks wordt herzien. Deze herziening zal jaarlijkse gevolgen hebben voor de hoogte van de voorziening. De toekomstige opbrengsten hebben een positief effect op het resultaat van de grondexploitatie, waardoor de voorziening naar verwachting neerwaarts kan worden bijgesteld.

6.4. Reserves, voorzieningen en risico's

De wijzigingen van de BBV-verslaggevingsregels - met name het terugbrengen van de looptijd van 35 jaar naar 20 jaar - heeft ertoe geleid dat wij de eerste 20 jaar te maken zullen krijgen met 'voorfinanciering', die in de periode daarna wordt terugverdiend. De voorfinanciering kent een omvang van € 28,37 miljoen (€ 23,45 miljoen voorziening, € 3,97 miljoen Algemene reserve (marketingkosten) en € 950.000 doorgevoerde bezuiniging grondexploitatie ten behoeve van inzet Bestuursakkoord op basis van PS-besluit bij Begroting 2021 en Najaarsmonitor 2020). De voorziening Blauwestad ter hoogte van € 23,45 miljoen wordt gewaardeerd op de zogenaamde netto contante waarde. Nominaal gaat het om een bedrag van € 34,8 miljoen.

7. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn (conform het BBV) privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties, waarin de provincie zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat middelen ter beschikking zijn gesteld die verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij. Ook is sprake van een financieel belang als financiële problemen bij een verbonden partij op de provincie kunnen worden verhaald.

Visie

In 2016 hebben uw Staten de Nota Verbonden partijen (2016/68) vastgesteld. Deze nota is de basis voor de sturing en control van verbonden partijen in het algemeen en helpt bij het verhelderen van de afwegingen die wij maken bij het aangaan, volgen en beëindigen van deelnemingen in het bijzonder. Wij vatten visie en beleid zoals vastgelegd in de nota als volgt samen.
De nota is een richtinggevend document met algemene uitgangspunten en beleidsregels voor:

- Beleidsmatige afwegingen bij het oprichten van en deelname aan een verbonden partij;
- Sturing en control op verbonden partijen;
- Beëindiging van de deelname aan, opheffing van of vervreemding van een verbonden partij.

In de nota is vastgesteld dat periodiek, dat wil zeggen elke collegeperiode, een evaluatie van de verbonden partijen zal plaatsvinden. In 2017 is deze evaluatie voor de eerste keer uitgevoerd en middels een voordracht aan uw Staten (54/2017) aangeboden. De evaluatie heeft geleid tot een aantal conclusies en aanbevelingen die ten uitvoer worden gebracht. In de huidige collegeperiode zal wederom een evaluatie worden uitgevoerd.

In de volgende paragrafen worden de provinciale verbonden partijen gegroepeerd per rechtsvorm weergegeven. De verbonden partijen voeren een beleid uit dat de provincie ook (gedeeltelijk) zelf had kunnen uitvoeren of er is vanuit andere, ook beleidsmatige overwegingen, door uw Staten indertijd besloten deel te nemen aan de verbonden partij.
In de tabellen zijn de financiële gegevens van de verbonden partijen zoveel mogelijk ingevuld indien ze beschikbaar zijn. Indien geen vastgestelde cijfers beschikbaar zijn hebben we de beschikbare conceptcijfers ingevuld, dit staat er dan bij. Bij vennootschappen kan het voorkomen dat wordt vermeld dat de financiële gegevens nog niet beschikbaar zijn. Dit wordt veroorzaakt doordat het opmaken van de provinciale jaarrekening eerder plaatsvindt dan de wettelijke termijn voor vennootschappen om de vennootschappelijke jaarrekening op te stellen en te deponeren. De vastgestelde cijfers zullen in de paragraaf verbonden partijen van onze begroting wel ingevuld zijn.

Gemeenschappelijke regelingen	Deelprogramma
7.1.1. Groningen Seaports	5.1. Economie en werkgelegenheid
7.1.2. Prolander	3.1. Natuur en landschap
7.1.3. Waddenfonds	3.1. Natuur en landschap
7.1.4. OV-bureau Groningen Drenthe	4.2. Openbaar vervoer
7.1.5. Omgevingsdienst Groningen	2.1. Milieu
7.1.6. Samenwerkingsverband Noord-Nederland	7.3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht
7.1.7. Noordelijke Rekenkamer	7.1. Provinciale Staten
Vennootschappen en coöperaties	**Deelprogramma**
7.2.1. Blauwestad B.V.	1.1 Ruimtelijke ontwikkeling
7.2.2. Vennootschappen voortkomend uit splitsing voormalige holding Essent en verkoop productie- en leveringsbedrijf:	8.2. Algemene dekkingsmiddelen
7.2.2.1. Enexis N.V.	
7.2.2.2. Publiek Belang Elektriciteitsproductie (PBE) B.V.	
7.2.2.3. Claim Staat Vennootschap Amsterdam B.V.	
7.2.3. N.V. NOM (Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord- Nederland)	5.1. Economie en werkgelegenheid
7.2.4. Investeringsfonds Groningen B.V.	5.1. Economie en werkgelegenheid
7.2.5. Groningen Airport Eelde N.V.	5.1. Economie en werkgelegenheid
7.2.6. Waterbedrijf Groningen B.V.	1.2. Waterbeheer
7.2.7. Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	8.2. Algemene dekkingsmiddelen
Stichtingen en verenigingen	**Deelprogramma**
7.3.1. Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	3.1. Natuur en landschap
7.3.2. Interprovinciaal Overleg (IPO)	7.3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht
7.3.3. Fonds Nieuwe Doen Groningen	2.2. Energie en klimaat

7.1. Gemeenschappelijke regelingen

7.1.1. Groningen Seaports

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats:	Delfzijl	
Doelstelling:	De gemeenschappelijke regeling Havenschap Groningen Seaports (GR GSP) fungeert als enig aandeelhouder van Groningen Seaports N.V. (GSP NV). Deze heeft het juridisch eigendom van de gronden en is verantwoordelijk voor de nautische taken (waaronder het havenmeesterschap). De uitvoering van de nautische taken is via een dienstverleningsovereenkomst overgedragen aan GSP NV. Het stimuleren van werkgelegenheid en duurzaamheid van de bedrijvigheid zijn de belangrijkste publieke doelen van de participanten van de GR GSP. In de aandeelhoudersstrategie zijn voor beide onderdelen concrete doelstellingen opgenomen, namelijk een gemiddelde groei van werkgelegenheid van 2% per jaar en 40% CO_2-reductie tussen 2015 en 2030.	
Ontwikkelingen:	Uw Staten hebben in 2018 bij de behandeling van de risicoanalyse van de GR GSP (brief d.d. 25 september 2018) besloten om tot uittreding van Statenleden uit het AB over te gaan. Dit proces is ingezet maar dient in overleg met de betrokken gemeenten Het Hogeland en Eemsdelta plaats te vinden op een natuurlijk moment.	
Financieel belang:	Risico's die vanaf de verzelfstandigingsdatum (14 juni 2013) door GSP NV worden aangegaan zijn volledig voor rekening van GSP NV en komen niet bij de GR GSP te liggen. Begin 2016 zijn de financieringsafspraken herzien waardoor de GR GSP nu voor 100% garant staat voor de financiering. Door het op eigen boek financieren door GSP NV van geborgde financiering in 2019 bedraagt de maximale borgstelling sindsdien € 215 miljoen. De huidige borgstelling op geborgde projecten bedraagt ultimo 2020 € 115,7 miljoen. Daarnaast blijft de GR GSP borg staan voor de bijstortingsverplichting van het derivaat (CSA).	
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen heeft samen met de gemeenten Eemsdelta en Het Hogeland zitting in het Algemeen Bestuur (AB) en het Dagelijks Bestuur (DB) van de GR GSP. De provincie Groningen is voorzitter van zowel het AB als het DB.	
Mogelijke risico's:	De GR GSP zal nog geruime tijd borg moeten staan voor de betaling van de rente over en aflossing van door GSP NV aan te trekken externe financiering (met een maximum voor de provincie van 60% van € 215 miljoen) en voor de betaling van de rente over enkele derivaten-contracten die door GSP eerder zijn afgesloten. In de tussentijdse herijking 2018 van de risico's is aangegeven dat de kans van optreden van eventuele risico's voor de GR-deelnemers nagenoeg nihil is.	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2019:	Jaarrekening 2020 (concept)
- Eigen vermogen	€ 219,9 miljoen	€ 219,9 miljoen
- Vreemd vermogen	€ 2,7 miljoen	€ 2,6 miljoen
- Solvabiliteit	99%	99%
- Resultaat	€ 0	€ 0
Provinciale bijdrage 2020:	€ 0	Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid

7.1.2. Prolander

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats:	Assen	
Doelstelling:	Prolander is de uitvoeringsorganisatie voor het landelijk gebied van de provincies Drenthe en Groningen en staat voor de opgave om voor de komende jaren het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in de beide provincies te realiseren.	
Ontwikkelingen:	In 2020 zijn de voorbereidingen gestart voor een tussentijdse evaluatie van Prolander die in 2021 zal worden uitgevoerd. In de evaluatie zal de toekomstige rol en gevolgen voor Prolander meegenomen worden als gevolg van de additionele Rijksbijdrage die beschikbaar is gesteld voor natuurherstel.	
Financieel belang:	Provincie Groningen circa 1/3 deel en de provincie Drenthe circa 2/3.	
Bestuurlijk belang:	De provincies Groningen en Drenthe vormen samen het bestuur van Prolander. Namens het college nemen twee leden zitting in het bestuur.	
Mogelijke risico's:	Indien zich risico's voordoen die niet binnen de financiële mogelijkheden van Prolander kunnen worden opgelost, dan zal aan de deelnemers een extra bijdrage worden gevraagd. Het beschikbare weerstandsvermogen van Prolander bedraagt ultimo 2020 € 878.172.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 0,75 miljoen € 7,44 miljoen 9% € 134.477	Jaarrekening 2020 (concept) : € 0,83 miljoen € 4,64 miljoen 15% € 278.095
Provinciale bijdrage 2020:	€ 2.856.000	Programma: Platteland en natuur Deelprogramma: Natuur en landschap

7.1.3. Waddenfonds

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling waaraan de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland deelnemen. Bij de gemeenschappelijke regeling is ingesteld het openbaar lichaam Waddenfonds.
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Doelstelling:	Het behartigen van de belangen van de deelnemende provincies met betrekking tot het beheer van het Waddenfonds en de besteding van middelen ten laste van dit fonds. Het gaat om: • het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied; • het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee; • een duurzame economische ontwikkeling in het waddengebied, dan wel het gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het waddengebied en direct aangrenzende gebieden; • het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied.
Ontwikkelingen:	-
Financieel belang:	De uitvoerings- en beheerskosten die rechtstreeks voortvloeien uit de regeling komen ten laste van het Waddenfonds.
Bestuurlijk belang:	De organen van het openbaar lichaam Waddenfonds zijn: het Algemeen Bestuur (AB), het Dagelijks Bestuur (DB), de voorzitter, de commissies. Het voorzitterschap rouleert om de vier jaar tussen de deelnemende provincies. De voorzitter wordt benoemd door en uit het midden van het AB. Het DB bestaat uit de voorzitter en twee andere

	leden, door en uit het AB aan te wijzen, zodanig dat vanuit elke deelnemende provincie de gedeputeerde die het Waddenfonds in portefeuille heeft wordt aangewezen. Het AB bestaat uit negen leden; Provinciale Staten van de deelnemende provincie wijzen elk drie leden aan, waaronder in ieder geval de gedeputeerde Waddenfonds. Het AB kan adviescommissies instellen om specifieke zaken te onderzoeken en hierover te adviseren aan het AB. In dat verband is ingesteld de adviescommissie kwaliteitstoetsing Waddenfonds.	
Mogelijke risico's:	-	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 108,7 miljoen € 74,1 miljoen 59% € 4,2 miljoen	Jaarrekening 2020: € 122,2 miljoen € 65,9 miljoen 64 % € 4,9 miljoen
Provinciale bijdrage 2020:	€ 0	Programma: Platteland en natuur Deelprogramma: Natuur en landschap

7.1.4. OV-bureau Groningen Drenthe

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Assen
Doelstelling:	Het OV-bureau, een initiatief van de provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen, is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer per bus in Groningen en Drenthe. Het OV-bureau stuurt de vervoerders aan en geeft het stads- en streekvervoer vorm. Het OV-bureau is verantwoordelijk voor het beheer van de concessies, toekomstige aanbestedingen en, samen met de partners, de ontwikkeling van het openbaar vervoer.
Ontwikkelingen:	Per 15 december 2019 is de nieuwe GD-concessie 2020-2030 van start gegaan. In deze nieuwe concessie worden grote stappen gezet op het gebied van duurzaamheid, energietransitie, uitvoeringskwaliteit en betrouwbaarheid. Er zijn 164 elektrische bussen gaan rijden op de stadslijnen, de Q-link lijnen en een aantal streeklijnen. Daarnaast wordt voor de overige streekbussen en Qliner gereden op HVO (Hydrotreated Vegetable Oil) waarmee de totale CO_2-uitstoot in Groningen en Drenthe met 90% afneemt. De busvloot in Groningen en Drenthe is hiermee de grootste elektrische vloot van Europa. Tijdens de coronacrisis heeft het Rijk verzocht om een volwaardige dienstregeling aan te blijven bieden terwijl de reizigersaantallen en dus de opbrengsten beperkt waren. Daar staat een beschikbaarheidsvergoeding tegenover, waarmee de vervoerbedrijven tot een kostendekkingsgraad van 93% of in bepaalde gevallen 95% voor de periode 15 maart - 31 december 2020 kunnen komen (BVOV 2020). Het kabinet hecht eraan dat de vervoerders zelf ook een passende bijdrage leveren. Bij de busconcessie is deze bijdrage voor 2020 door Qbuzz geleverd.
Financieel belang:	De bijdrage van de provincie Groningen aan het OV-bureau bedroeg in 2020 € 40,4 miljoen op een totale begroting van het OV-bureau van € 124,8 miljoen. De overige baten van het OV-bureau betreffen de bijdragen van de provincie Drenthe en gemeente Groningen en de reizigersopbrengsten.
Bestuurlijk belang:	Naast de busconcessies welke door het OV-bureau worden beheerd, is de provincie verantwoordelijk voor het openbaar vervoer op de regionale spoorlijnen. Daarbij is de provincie systeemverantwoordelijk voor het openbaar vervoer in de provincie Groningen. De provincie Groningen heeft samen met de provincie Drenthe en de gemeente Groningen zitting in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur

	van het OV-bureau. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen, behoudens een aantal zaken betreffende de begroting en de concessie welke bij unanimiteit genomen worden. De provincie Groningen is voorzitter van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.	
Mogelijke risico's:	Op 9 april 2019 heeft het Algemeen Bestuur de notitie Risicomanagement en weerstandsvermogen 2018-2022 vastgesteld. Het OV-bureau streeft naar een weerstandscapaciteit van minimaal € 4,75 miljoen om risico's financieel te kunnen ondervangen. Na vaststelling van de jaarrekening 2019 bedraagt de weerstandscapaciteit € 9,74 miljoen. Voor 2020 heeft het Rijk onder voorwaarde een beschikbaarheidsvergoeding (BVOV) beschikbaar gesteld om gederfde inkomsten als gevolg van het coronavirus COVID-19 te compenseren. Op 9 april 2021 heeft het kabinet in het Nationaal Openbaar Vervoer Beraad (NOVB) voorgesteld om de BVOV 2021 van het eerste, tweede en derde kwartaal door te trekken voor het hele jaar 2021. Ook is in het NOVB duidelijk dat er door de coronacrisis een na-ijleffect is bij het herstel van het openbaar vervoer. De verwachting is dat dit zal doorlopen tot 2025 (met de kennis van nu) voordat het gebruik van het openbaar vervoer weer op het oude niveau is. Het NOVB wil daarom afspraken maken voor de situatie na 2021. Voor die afspraken is de procesafspraak gemaakt om dit voor 1 juli 2021 te doen. Omdat onduidelijk is hoe die afspraken eruit komen te zien blijft er een (financieel) risico voor na 2021. Op dit moment zien we dat in de ontwerpbegroting van het OV-bureau 2022. Ondank een taakstelling van € 3 miljoen. voor de dienstregeling sluit de ontwerpbegroting 2022 met een tekort van € 6,2 miljoen. Hoe dit te dekken is (mede) afhankelijk van de uitkomsten van de afspraken die in het NOVB worden gemaakt. Met de aanpassingen in de dienstregeling per 3 januari 2021 zijn hoge frequenties en (bijvoorbeeld) de lijnen naar Zernike aangepast. Hierdoor wordt ca. 90% van de normale dienstregeling aangeboden. Met deze aanpassing is de verwachting dat de begroting van het OV-bureau voor 2021 op orde is en zullen eventuele extra tegenvallers leiden tot aanvullende ombuigingen of een verlies op het resultaat van 2021.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 15,5 miljoen € 11,8 miljoen 57% - € 1,968 miljoen	Jaarrekening 2020 (concept): € 17,6 miljoen € 13,5 miljoen 57% € 0,3 miljoen
Provinciale bijdrage 2020:	€ 40,4 miljoen	Programma: Bereikbaarheid Deelprogramma: Openbaar vervoer

7.1.5. Omgevingsdienst Groningen

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Veendam
Doelstelling:	De Omgevingsdienst Groningen (ODG) verzorgt de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu, bouwen en wonen in opdracht van de gemeenten in de provincie Groningen en de provincie Groningen zelf, met als doel de kwaliteit van de uitvoering van deze taken te verbeteren.
Ontwikkelingen:	De ODG wordt sinds de oprichting in 2013 gefinancierd op basis van

	ingebrachte formatie. In 2018 heeft het Algemeen Bestuur (AB) de wens uitgesproken om per 1 januari 2021 over te gaan naar een nieuw sturing- en financieringsmodel, waarbij de deelnemersbijdrage in relatie staat tot het VTH-beleid en de inzet van de ODG. Op 26 maart 2020 heeft het AB besloten dat de invoering is uitgesteld met een jaar tot 1 januari 2022 omdat nog niet aan alle gestelde randvoorwaarden is voldaan. Op 5 maart 2021 heeft het Algemeen Bestuur van ODG besloten tot invoering van het nieuwe financieringsmodel, inclusief zachte landing en overdracht van de basistaken.
Financieel belang:	Jaarlijks ontvangt de ODG van de deelnemers bijdragen die middels dienstverleningsovereenkomsten worden verstrekt. De provinciale bijdrage in de structurele kosten bedroeg in 2020 in totaal € 5.909.162, waarvan € 2.536.363 ten behoeve van BRZO. Dit bedrag zal jaarlijks worden geïndexeerd met de loon- en prijsstijgingen.
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen neemt samen met alle deelnemers (gemeenten in de provincie Groningen) zitting in het Algemeen Bestuur (AB). Tevens heeft de provincie zitting in het Dagelijks Bestuur (DB). De provincie Groningen levert de voorzitter van zowel het DB als het AB. Deze functie wordt ingevuld door een lid van het college.
Mogelijke risico's:	Indien zich risico's voordoen die niet binnen de financiële mogelijkheden van de ODG kunnen worden opgelost is men aangewezen op extra bijdragen van de deelnemers. Voor de provincie Groningen komt dit neer op circa 26% Het beschikbare weerstandsvermogen van de ODG ultimo 2020 bedraagt € 974.000 en is voldoende ter dekking van de geïdentificeerde risico's.
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 1,8 miljoen € 3,0 miljoen 37% € 0,36 miljoen
	Jaarrekening 2020 (concept): € 1,7 miljoen € 2,9 miljoen 37% € 0,61 miljoen
Provinciale bijdrage 2020:	VTH: € 3.372.799 Programma: Milieu en Energie BRZO: € 2.536.363 Deelprogramma: Milieu

7.1.6. Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Groningen
Doelstelling:	Dit is een gemeenschappelijke regeling waaraan de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe deelnemen. Vanaf 1 januari 2019 is de GR SNN gewijzigd en is de kerntaak van de GR SNN teruggebracht naar het uitvoeren van (Europese) subsidieprogramma's en regelingen.
Ontwikkelingen:	Om de SNN-organisatie sterker, (financieel) gezond en toekomstbestendig te maken werkt het SNN onder externe begeleiding aan het herijken en aanscherpen van de organisatiekoers. Dit zal ook impact hebben op de provinciale deelnemersbijdrage. De deelnemersbijdrage zal vanaf 2022 aanzienlijk stijgen.
Financieel belang:	De drie deelnemende provincies betalen elk een derde van de uitvoeringskosten SNN-algemeen.
Bestuurlijk belang:	De organen van het samenwerkingsverband zijn het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. Het voorzitterschap rouleert tussen de deelnemende provincies: vanaf 1 juli 2019 bekleedt de provincie Fryslân in de persoon van de commissaris van de Koning het voorzitterschap. Met ingang van 1 januari 2019 is de gewijzigde GR SNN in werking getreden. In deze gewijzigde GR participeren leden van Provinciale Staten niet langer in het Algemeen Bestuur (AB). Het AB wordt nu gevormd door gedeputeerden en CdK's.
Mogelijke risico's:	Indien zich risico's voordoen die niet binnen de financiële

	mogelijkheden van SNN kunnen worden opgelost, dan zal aan de deelnemers een extra bijdrage worden gevraagd. De bekostiging van het SNN is voor een belangrijk deel gekoppeld aan de uitvoering van het EFRO-programma. Dit programma loopt tot 2022. Lobby is erop gericht om weer een nieuw noordelijk EFRO-programma te krijgen tot en met 2027. Er zullen scenario's worden ontwikkeld hoe met deze onzekerheid om te gaan. Het beschikbare weerstandsvermogen ultimo 2020 bedraagt € 4,0 miljoen.
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 4,2 miljoen € 192,9 miljoen 2% Jaarrekening 2020 (concept): € 4,0 miljoen € 154,4 miljoen 2,5%
Provinciale bijdrage 2020: (uitvoeringskosten)	€ 1.039.000 Programma: Openbaar bestuur Deelprogramma: Bestuurlijke samenwerking en toezicht

7.1.7. Noordelijke Rekenkamer

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Assen
Doelstelling:	Om de controlerende rol van Provinciale Staten te ondersteunen is een rekenkamer(functie) bij de provincies in de Provinciewet verplicht gesteld. In Groningen is gekozen om een onafhankelijke rekenkamer met de drie noordelijke provincies op te zetten. De Noordelijke Rekenkamer houdt zich bezig met het onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur. Op 10 november 2004 is door de Staten besloten tot het instellen van de gemeenschappelijke regeling en de benoeming van de collegeleden. De Noordelijke Rekenkamer is sinds deze datum operationeel.
Ontwikkelingen:	-
Financieel belang:	De drie noordelijke provincies dragen ieder voor een derde bij in de kosten van de Noordelijke Rekenkamer.
Bestuurlijk belang:	De collegeleden worden op basis van hun verschillende deskundigheden benoemd door de drie noordelijke Staten. Tevens is gekozen voor het instellen van een Raad van Advies, bestaande uit drie Statenleden per provincie. De Raad van Advies heeft tot taak suggesties aan te dragen aan de Noordelijke Rekenkamer voor te verrichten onderzoek. De Rekenkamer hoeft, door haar onafhankelijke positie, de suggesties van de Programmaraad niet over te nemen. Verder geeft de Raad van Advies gevraagd en ongevraagd advies aan de Noordelijke Rekenkamer over de uitvoering van haar taak en bevordert ze een gecoördineerde besluitvorming van de drie Provinciale Staten. De in de gemeenschappelijke regeling voorgeschreven evaluatie is in 2020 uitgevoerd en is op 22 oktober 2020 ontvangen.
Mogelijke risico's:	-
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 37.764 € 148.303 25% € 4.499 Jaarrekening 2020: n.n.b.
Provinciale bijdrage 2020:	€ 284.000 Programma: Openbaar bestuur Deelprogramma: Provinciale Staten

7.2. Vennootschappen en coöperaties

7.2.1. Blauwestad

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap	
Vestigingsplaats:	Groningen	
Doelstelling:	Blauwe Stad B.V. is opgericht om een aantal taken in het project Blauwestad uit te voeren. Die taken waren met name de coördinatie tussen het provinciebestuur en de besturen van de voormalige drie Blauwestadgemeenten en de coördinatie tussen publieke en private partijen (ten behoeve van de woningbouwontwikkeling) in het project. Inmiddels zijn de drie gemeenten samengevoegd tot de gemeente Oldambt en is de samenwerking met de private partijen beëindigd. Het grondareaal ten behoeve van de woningbouwontwikkeling is na het eindigen van de publiek-private samenwerking (weer) geheel in handen van de provincie. Blauwe Stad B.V. speelt in de (woningbouw)ontwikkeling geen coördinerende of andere rol meer, in feite is zij een 'slapende bv'.	
Ontwikkelingen:	-	
Financieel belang:	De provincie Groningen is houder van 40% van de aandelen; de gemeente van 60%. De directie van de vennootschap bestaat op dit moment uit één directeur. Voor (eventueel) nodige financiering van de vennootschap put de provincie uit de voorfinanciering Blauwestad.	
Bestuurlijk belang:	In de ava wordt bij meerderheid van stemmen beslist: daarin heeft de provincie een minderheidspositie. Hetzelfde geldt voor de raad van commissarissen: twee leden worden benoemd op voordracht van ons college, drie leden op voordracht van B en W. Ook daar wordt bij meerderheid beslist.	
Mogelijke risico's:	Ten behoeve van haar oorspronkelijke doelstelling en/of afwikkeling van daaruit (nog te) ontstane verplichtingen/rechten of anderszins is de vennootschap thans niet actief. Feitelijk gaat het om een 'lege bv', waarin alleen het gestorte aandelenkapitaal actief is. De vennootschap kan (op termijn) worden ontbonden/geliquideerd, na een gezamenlijk besluit daartoe van de aandeelhouders. Het 'Evaluatierapport verbonden partijen' d.d. 27 november 2017 bevat de conclusie en aanbeveling om de vennootschap te ontbinden, welke aanbeveling uw Staten hebben overgenomen. In 2018 zijn ter voorbereiding van de liquidatie en ontbinding van de vennootschap diverse activa overgedragen. In 2020 zijn de laatste activa overgedragen en is de jaarrekening over 2019 vastgesteld. Met deze voorbereidingshandelingen kan de opheffing van de vennootschap in 2021 worden vervolgd en afgerond.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	 € 18.000 N.v.t. N.v.t. Nihil	
Provinciale bijdrage 2020:	€ 0	Programma: Ruimte en water Deelprogramma: Ruimtelijke ontwikkeling

7.2.2. De vennootschappen voortkomend uit de splitsing van de voormalige holding Essent en de verkoop van haar productie- en leveringsbedrijf

De daadwerkelijke, notariële closing van de verkooptransactie van Essent en RWE, waarbij de volledige eigendom van het productie- en leveringsbedrijf van Essent is overgegaan naar RWE, heeft plaatsgevonden op 30 september 2009. De ex-aandeelhouders van Essent zijn daarbij directe aandeelhouders geworden van drie niet verkochte bedrijfsonderdelen van de voormalige holding Essent, in concreto het netwerkbedrijf (Enexis), het milieubedrijf (Attero) en het EPZ-belang (PBE). Enkele specifieke belangen en risico's in verband met de closing van de verkooptransactie van Essent en RWE zijn bij de genoemde datum ondergebracht in vier zogenaamde 'special purpose'-vennootschappen (SPV's), die sindsdien zijn belast met de behartiging van die belangen en risico's. Ook van deze vennootschappen zijn de ex-aandeelhouders van Essent bij de genoemde closingdatum de directe aandeelhouders geworden. I

In de aandeelhoudersvergadering van 11 april 2019 van de SPV's hebben de aandeelhouders besloten het bestuur de opdracht te gegeven tot maximale vereenvoudiging van de vennootschapsstructuur waarbij per SPV wordt beoordeeld of ontbinding mogelijk is of als alternatief een fusie met een andere SPV tot de mogelijkheden behoort. Dit heeft geresulteerd in het aandeelhoudersbesluit van april 2020 om de vennootschappen Cross Border Leases B.V., Vordering op Enexis B.V. en Verkoop Vennootschap B.V. te ontbinden en het batige saldo (indien aanwezig) aan de aandeelhouders uit te keren. Dit betekent dat deze drie vennootschappen ook geen verbonden partijen van de provincie meer zijn.

7.2.2.1. Enexis Holding N.V.

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	Rosmalen
Doelstelling: ie	Onder Enexis Holding N.V. hangen een aantal vennootschappen waarin verschillende activiteiten zijn ondergebracht. Hiervan is Enexis Netbeheer de grootste en beheert het gas- en elektriciteitsnetwerk in Noord-, Oost-, en Zuid-Nederland voor ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De belangrijkste taak van een netbeheerder is het aanleggen en onderhouden van het energienetwerk in Nederland. Bovendien zorgt een netbeheerder voor het transport van energie. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door 'state of the art'-dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen en excellent netbeheer uit te voeren. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: • Netten en dienstverlening tijdig gereed voor de veranderingen in de energiewereld; • Betrouwbare energievoorziening; • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen.
Ontwikkelingen:	Enexis bereidt zich actief voor op haar rol en bijdrage in de uitvoering van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord. In 2020 hebben aandeelhouders Enexis een converteerbare hybride aandeelhouderslening verstrekt van € 500 miljoen (voordracht 12 mei 2020) om het eigen vermogen van Enexis te versterken. Het aandeel van de provincie Groningen in deze lening bedraagt ca € 34 miljoen. In 2020 heeft een uitbreiding van de Raad van Bestuur plaatsgevonden van twee naar vier bestuurders en met ingang van 1 januari 2021 is een voltallige nieuwe Raad van Bestuur actief. Het huidige strategische plan van Enexis heeft een looptijd van 2017-2021. In 2020 zijn de voorbereidingen gestart om te komen tot een nieuw strategische plan die in 2022 in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders zal worden vastgesteld.

Financieel belang:	6,57%		
Bestuurlijk belang:	Provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in de Aandeelhouderscommissie.		
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalinbreng.		
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat		Jaarrekening 2019: € 4.112 miljoen € 4.146 miljoen 50% € 210 miljoen	Jaarrekening 2020: € 4.116 miljoen € 4.635 miljoen 47% € 108 miljoen
Provinciale bijdrage 2020:	€ 0	Programma: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering Deelprogramma: Algemene dekkingsmiddelen	

7.2.2.2. PBE (Publiek Belang Elektriciteitsproductie)

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap		
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch		
Doelstelling:	Vanwege de voorlopige uitkomst van een juridische procedure ter zake is in september 2009 besloten tot een afsplitsing van het 50%-belang van Essent in het Zeeuwse elektriciteitsproductiebedrijf EPZ. Na onderbrenging van dat belang in de daartoe opgerichte, afzonderlijke houdstermaatschappij EPZ, is deze overgedragen aan de voormalige aandeelhouders van Essent. In 2011 is overeenstemming bereikt over een minnelijke oplossing van het geschil dat heeft geleid tot de genoemde juridische procedure, waarna het EPZ-belang alsnog is geleverd aan RWE. PBE heeft sinds 2011 nog taken bij de afwikkeling uit de verkoop EPZ. Daarnaast zijn er verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele 2009.		
Ontwikkelingen:	-		
Financieel belang:	Circa 6%		
Bestuurlijk belang:	Provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in de Aandeelhouderscommissie.		
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalinbreng.		
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat		Jaarrekening 2019: € 1,6 miljoen € 0,5 miljoen 77% -/- € 15.402	Jaarrekening 2020 (concept): € 1,6 miljoen € 0,02 miljoen 99% -/- € 20.148
Provinciale bijdrage 2020:	€ 0	Programma: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering Deelprogramma: Algemene dekkingsmiddelen	

7.2.2.3. Claim Staat Vennootschap Amsterdam (CSV)

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch
Doelstelling:	De CSV Amsterdam B.V. is verantwoordelijk voor het vervolg van de lopende juridische procedure tegen de Staat, die eerder door Essent was opgestart in verband met de van rijkswege opgelegde verplichting tot afsplitsing van haar netwerkbedrijf en de daardoor door Essent geleden schade. Volgens de Hoge Raad is de zogenoemde Splitsingswet niet in strijd met het recht van de Europese Unie, in het bijzonder met het vrij verkeer van kapitaal en de vrijheid van vestiging. Eerder oordeelde het hof dat dit wel het geval was en stelde daarmee energieondernemingen Essent, Eneco en Delta in het gelijk in hun procedure tegen de Staat hierover. Met deze uitspraak van de Hoge Raad zijn de vorderingen van Essent op de Staat definitief afgewezen. In het kader van de verkoop van Attero aan Waterland hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen

	gegeven aan Waterland. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de Verkopende Aandeelhouders overgedragen aan CSV Amsterdam. Nadat in juni 2016 een compromis werd bereikt tussen CSV Amsterdam BV, Recycleco B.V. en Attero Holding B.V. over betwiste (fiscale) claims alsmede over een belastingteruggave is in april 2020 een tweede en finale compromis bereikt tussen voor de beëindiging van alle resterende geschillen met betrekking tot betwiste (fiscale) claims, alsmede over een belastingteruggave. Het resterend vermogen op de Escrow-rekening van ruim € 8 miljoen is in mei 2020 onder inhouding van € 150.000 voor aanvulling van het werkkapitaal uitgekeerd aan de aandeelhouders.	
Ontwikkelingen:	-	
Financieel belang:	Circa 6%	
Bestuurlijk belang:	Provincie Groningen is vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders en in de aandeelhouderscommissie.	
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalinbreng.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 451.905 € 83.583 84% -/- € 294.085	Jaarrekening 2020 (concept): € 392.593 € 27.162 93% € 172.219
Provinciale bijdrage 2020:	€ 0	Programma: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering Deelprogramma: Algemene dekkingsmiddelen

7.2.3. N.V. NOM (Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij (NOM)voor Noord-Nederland)

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	Groningen
Doelstelling:	De N.V. NOM is opgericht met als doel de werkgelegenheid in Noord-Nederland te bestendigen en te ontwikkelen door het stimuleren van duurzaam winstgevende activiteiten. De activiteiten waarmee de NOM haar doel wil bereiken is het verstrekken van risicodragend kapitaal (leningen, aandelenkapitaal) aan mkb-bedrijven, het bevorderen van investeringen door onder andere het acquireren van (buitenlandse) bedrijven en het initiëren en ontwikkelen van innovatieve projecten. De richting en inzet van de verschillende regionale ontwikkelings-maatschappijen in ons land, worden bepaald door de beleidsterreinen zoals vastgelegd het nationale topsectorenbeleid en de economische programma's van de provincies.
Ontwikkelingen:	De aandeelhouders zijn in 2019 een traject gestart om te komen tot een Strategisch Kader dat in 2020 is vastgesteld. Het strategisch kader dient als uitgangspunt voor het opstellen van het meerjarenplan van de NOM. In 2020 is het traject afgerond dat heeft geleid tot opheffing van het Innovatiefonds Noord-Nederland B.V. (IFNN) en het leningsdeel dat resteert is gebruikt als agiostorting aan de NOM (zie voordracht). In opdracht van het Rijk is de NOM samen met de andere regionale ontwikkelingsmaatschappijen sinds april 2020 gestart met het verstrekken van overbruggingskredieten, de zogenaamde Corona-Overbruggingslening (COL) aan start-ups, scale-ups en innovatieve mkb-bedrijven. Het ministerie van EZK heeft vorig jaar aangekondigd € 150 miljoen vrij te maken voor de fondsversterking van de regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's). Daarvan is volgens verdeling naar bruto regionaal product € 11,7 miljoen voor de NOM bestemd. Door de fondsversterking worden de ROM's in staat gesteld om innovatieve mkb-bedrijven, waaronder de portefeuillebedrijven te

	ondersteunen, zodat de solvabiliteitspositie van deze bedrijven verbetert. In 2021 zijn provincies, ministerie en de NOM in gesprek over de verplichte regionale cofinanciering en de inzet van deze middelen.
Financieel belang:	De NOM is een overheidsvennootschap, waarvan het Rijk en de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe aandeelhouders zijn. Met ingang van 1 januari 2016 is de aandelenverhouding gewijzigd en bezit het Rijk 50% van de aandelen en de provincies ieder 16,67%. Jaarlijks kennen wij de NOM een subsidiebijdrage toe (ten behoeve van 'business development' en acquisitie) - gezamenlijk met de drie provincies in één beschikking - op basis van een werkplan, waarin prestatieafspraken worden gemaakt.
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Mogelijke risico's:	Door de aankoop van de NOM-aandelen in 2016 en de agiostorting in 2020 loopt de provincie het risico dat de marktwaarde van de NOM (bepaald door de optelsom van de waarde van de NOM-participaties en het eigen vermogen van de NOM) fluctueert en mogelijk lager uitvalt dan de verkrijgingsprijs Dit heeft als gevolg dat mogelijk een voorziening moet worden getroffen. In de provinciale jaarrekening van 2019 is hiervoor een bedrag van afgerond € 0,3 miljoen als voorziening opgenomen. Op basis van de jaarcijfers 2020 hebben wij een aanvullende voorziening moeten nemen van € 66.000 ten laste van het resultaat 2020 De hoogte van het risico's is gemaximeerd en is maximaal gelijk aan de omvang van onze kapitaalinbreng (€ 24,5 miljoen).
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 54,4 miljoen € 6,2 miljoen 90% -/- € 5,3 miljoen Jaarrekening 2020: € 76,9 miljoen € 7,6 miljoen 91% € 4,7 miljoen
Provinciale bijdrage 2020:	€ 0,408 miljoen* Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid

* Betreft exploitatiesubsidie Business Development en Acquisitie.

7.2.4. Investeringsfonds Groningen (IFG)

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats:	Groningen
Doelstelling:	Het Investeringsfonds Groningen (operationeel vanaf 1 juli 2015) heeft als doel de vestiging, groei en vernieuwing van ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf in Groningen te stimuleren. Het investeringsfonds van € 40 miljoen neemt deel in andere fondsen voor het bedrijfsleven en een deel van de middelen is geoormerkt voor het Acquisitiefonds Groningen dat ook rechtstreeks financieringen aan mkb-bedrijven verstrekt. Het fonds is revolverend. Dat betekent dat de opbrengsten van de investeringen weer worden ingezet voor nieuwe aanvragen. Op deze manier willen we de economie in Groningen stimuleren.
Ontwikkelingen:	Op 3 februari 2019 hebben uw Staten kennis genomen van de evaluatie van IFG en ingestemd met het tijdelijke uitbreiden van het fondsvermogen van IFG met maximaal € 20 miljoen. Deze uitbreiding maakt het mogelijk dat IFG door kan gaan met het investeren/participeren in nieuwe doelfondsen.
Financieel belang:	De provincie heeft een belang van 100% in het aandelenkapitaal.
Bestuurlijk belang:	De provincie is vertegenwoordigd in de ava.
Mogelijke risico's:	Er bestaat een risico dat een deel van de gestorte middelen niet terugkomt. We gaan uit van een revolverendheid van 90% tot 100%

	maar het investeren in jonge, groeiende bedrijven brengt extra risico's met zich mee. Daarom wordt de Algemene reserve verhoogd met € 8 miljoen. Vanaf 2014 wordt deze verhoging in een periode van zeven jaar gevoed vanuit het krediet Provinciale meefinanciering. Door tijdelijke uitbreiding van het fondsvermogen van IFG met € 20 miljoen hebben uw Staten ook ingestemd met een aanvullende risicoafdekking van maximaal € 4 miljoen vanuit het krediet Provinciale meefinanciering. In de periode 2019 tot en met 2025 zal dit bedrag toegevoegd worden aan de Algemene reserve.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 11,1 miljoen € 0,4 miljoen 96% -/- € 858.134	Jaarrekening 2020: € 17,1 miljoen € 0,1 miljoen 99% -/- € 471.602
Provinciale bijdrage 2020:	- Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid	

7.2.5. Groningen Airport Eelde (GAE)

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	Eelde
Doelstelling:	Groningen Airport Eelde N.V. houdt zich bezig met het beheer, de exploitatie en de verdere ontwikkeling van de luchthaven Eelde. De luchthaven is een belangrijk onderdeel van de publieke basis infrastructuur van Noord-Nederland. Het investeren in de concurrentiekracht van de luchthaven vergroot de aantrekkingskracht van de regio als vestigingslocatie voor bedrijven, wat een voorwaarde is voor verdere groei van de werkgelegenheid bovenop de bestaande directe en indirecte werkgelegenheid die wij hiermee behouden.
Ontwikkelingen:	Begin 2020 heeft de RvC een Tussentijdse Rapportage opgeleverd waarin zij rapporteert over de voortgang van de opdracht die zij als nieuwe RvC in maart 2019 hebben ontvangen. Op basis van deze rapportage hebben de aandeelhouders de directie en RvC verzocht met onderbouwde en doorgerekende toekomstscenario's voor de komende vier jaren te komen en deze te voorzien van mogelijke dekkingsvoorstellen. Op 22 september jl. zijn aandeelhouders en de leden van Provinciale Staten geïnformeerd over de toekomst van GAE aan de hand van het document 'Visie, strategie en toekomst Groningen Airport Eelde'. In dit document wordt nadrukkelijk gesproken over de noodzaak van een structurele rijksbijdrage voor beheer en instandhouding. Gesprekken hierover met onder andere de minister van IenW zijn meermaals uitgesteld en zullen in het voorjaar 2021 aangegaan worden. De uitkomst van deze gesprekken zijn cruciaal voor de nieuwe toekomststrategie van de luchthaven voor de aandeelhouders. Het streven is om Provinciale Staten voor de zomervakantie hierover te informeren en in gesprek te gaan over de toekomst van GAE. Eind 2020 is afscheid genomen van de interim-directeur B. Schmeink, die met ingang van 1 januari 2021 is opgevolgd door mevrouw M. de Groot.
Financieel belang:	De aandelen in Groningen Airport Eelde worden gehouden door de provincies Groningen en Drenthe (ieder 30%), gemeente Tynaarlo (14%) en FB Oranjewoud Participaties (26%).
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen is vertegenwoordigd in de ava.
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalinbreng.

Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 12,1 miljoen € 4,5 miljoen 73% -/- € 233.680	Jaarrekening 2020: n.n.b.
Provinciale bijdrage 2020:	NEDAB: € 0,9 miljoen (Routeontwikkelfonds en capaciteits-investeringen: p.m.)	Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid

7.2.6. Waterbedrijf Groningen (WbG)

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap	
Vestigingsplaats:	Groningen	
Doelstelling:	Het Waterbedrijf Groningen N.V. is een overheidsvennootschap met als belangrijkste doel het zorg dragen voor de drinkwatervoorziening (het produceren en leveren van drinkwater) in haar verzorgingsgebied. Daarnaast houdt het Waterbedrijf Groningen zich bezig met verschillende geliberaliseerde activiteiten op het gebied van industriewater (North Water B.V.) en watertechnologie (Waterlaboratorium Noord) en is actief op het gebied van Energie & Water (Waterbedrijf Duurzaam B.V) en Internationale Samenwerking.	
Ontwikkelingen:	Geen majeure ontwikkelingen	
Financieel belang:	Alle aandelen worden gehouden door de provincie Groningen en de gemeenten die geheel of gedeeltelijk in het voorzieningsgebied liggen. De provincie Groningen heeft een aandelenbelang van circa 10%.	
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen is vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders.	
Mogelijke risico's:	De geliberaliseerde activiteiten worden uitgevoerd door afzonderlijke vennootschappen, waardoor de risico's voor de provincie Groningen en de drinkwatervoorziening beperkt blijven. Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalinbreng.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 83,9 miljoen € 138,9 miljoen 38% € 2,2 miljoen	Jaarrekening 2020: n.n.b.
Provinciale bijdrage 2020:	€ 0	Programma: Ruimte en water Deelprogramma: Waterbeheer

7.2.7. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	Den Haag
Doelstelling:	De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen met een maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.
Ontwikkelingen:	Jaarlijks ontvangen wij dividend van de BNG Bank. Door aanbevelingen van de ECB zijn dividendbetalingen in 2020 over het resultaat 2019 uitgesteld tot nadere orde. Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar de financieringsparagraaf.
Financieel belang:	De provincie Groningen bezit 75.250 aandelen à € 2,50. Dit is een belang van 0,135% in het totale aandelenkapitaal (55.690.720 aandelen à € 2,50). De provincie Groningen heeft in 2015 en 2016 aan de BNG achtergestelde hybride leningen verstrekt, beide groot

	€ 50 miljoen (totaal € 100 miljoen).	
Bestuurlijk belang:	Eind 1990 heeft de provincie Groningen aandelen gekocht van de BNG. Als mede-eigenaar van deze bank is de provincie Groningen betrokken bij de verdere ontwikkeling van de BNG en haar doelen.	
Mogelijke risico's:	Eind 2010 heeft het Basels Comité voor Bankentoezicht onder de noemer Basel III nieuwe richtlijnen uitgevaardigd met betrekking tot kapitaaleisen waaraan banken op termijn moeten voldoen.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 4.887 miljoen € 144.802 miljoen 3,3% € 163 miljoen	Jaarrekening 2020: € 8.097 miljoen € 155.262 miljoen 3,2% € 221 miljoen
Provinciale bijdrage 2020:	€ 0	Programma: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering Deelprogramma: Algemene dekkingsmiddelen

7.3. Stichtingen en verenigingen

7.3.1. Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging (SLB)

Rechtsvorm:	Stichting	
Vestigingsplaats:	Groningen	
Doelstelling:	Het verbeteren van de bodemkwaliteit in aangewezen landinrichtings-gebieden in het veenkoloniaal gebied van de provincie Groningen en Drenthe waar bodemverontreiniging, ontstaan door dempingen van wijken en sloten, risico's veroorzaakt en een belemmering vormt voor de landinrichting en de landbouw. Het beheren van fondsen voor het actief onderzoeken en bestrijden van risico's en voor het vrijwaren van grondeigenaren. Hiermee wordt bijgedragen aan de realisatie van provinciaal beleid - het realiseren van duurzaam bodembeheer en het geschikt maken van de bodem voor het gebruik dat maatschappelijk gewenst is.	
Ontwikkelingen:	-	
Financieel belang:	Per ultimo 2016: € 1,4 miljoen (60%)	
Bestuurlijk belang:	Deelname aan en stemrecht in de raad van toezicht.	
Mogelijke risico's:	-	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2019: € 2,5 miljoen nihil 100% € 26.000	Jaarrekening 2020: € 2,6 miljoen nihil 100% € 103.180
Provinciale bijdrage 2020:	-	Programma: Platteland en natuur Deelprogramma: Natuur en landschap

7.3.2. Interprovinciaal Overleg (IPO)

Rechtsvorm:	Vereniging
Vestigingsplaats:	Den Haag
Doelstelling:	De vereniging heeft, evenals haar voorganger, de Gemeenschappelijke Regeling IPO, tot doel de belangen te behartigen van de provincies bij het Rijk en een effectief platform te vormen voor uitwisseling van kennis en ervaring tussen provincies.
Ontwikkelingen:	In 2020 is de Begroting 2021 van het IPO geheel opnieuw opgezet volgens de uitgangspunten van zero-based budgeting. Via een bestuurlijk afwegingsproces zijn de keuzes over de beleidsopgaven van het IPO bepaald die hebben geleid tot de uiteindelijke IPO-begroting 2021.
Financieel belang:	De provincie Groningen betaalt naar rato mee in de kosten van het IPO-secretariaat en de kosten van diverse projecten en programma's.
Bestuurlijk belang:	De twaalf provincies zijn lid van de vereniging. Het bestuur wordt gevormd door de voorzitter (apart gekozen) en een lid van elk college van GS. De vereniging kent een algemene ledenvergadering waarin vanuit elke provincie twee Statenleden participeren. Er zijn voor de behartiging van de provinciale belangen elf bestuurlijke commissies in het leven geroepen die elk een omschreven en afgebakend beleidsterrein behartigen. Deze commissies worden gevormd door leden uit de colleges van GS.
Mogelijke risico's	-

Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat		Jaarrekening 2019: € 4,5 miljoen € 18,7 miljoen 17,4% € 801.000	Jaarrekening 2020: n.n.b.
Provinciale bijdrage 2020:	€ 689.345	Programma: Openbaar bestuur Deelprogramma: Bestuurlijke samenwerking en toezicht	

7.3.3. Stichting Fonds Nieuwe Doen Groningen

Rechtsvorm:	Stichting		
Vestigingsplaats:	Groningen		
Doelstelling:	De stichting Fonds Leefbaarheid, Zorg en Energie (actief onder de naam stichting Fonds Nieuwe Doen: FND) heeft als doel maatschappelijke initiatieven op het gebied van leefbaarheid, zorg en energie te stimuleren en financieel te ondersteunen. De stichting ondersteunt (in financiële zin) activiteiten en projecten op het gebied van leefbaarheid, zorg en energie en doet dit door het verstrekken van leningen.		
Ontwikkelingen:	In 2017 is het fonds van start gegaan. Het uitzetten van leningen verloopt goed. De stichting heeft per 1 september 2020 een bedrag van € 15,6 miljoen als lening verstrekt aan derde partijen (dit is inclusief het opnieuw inzetten van inkomsten ter hoogte van € 0,7 miljoen uit aflossingen en rente). De lening à € 2 miljoen aan het project Geothermie Warmtestad is komen te vervallen vanwege het niet realiseren van het project. Deze € 2 miljoen wordt eerst niet ingevuld richting FND, er is op dit moment geen noodzaak om dit te doen. In een latere fase kan dit eventueel alsnog actueel worden. In 2018 is het energiedeel van het fonds uitgebreid met € 25 miljoen (dit is besloten bij de Najaarsnota 2017). In 2019 is op verzoek van de stichting besloten om een budgetwijziging door te voeren. Deze wijziging betreft het ophogen van een budget van het Zorgfonds van € 5 miljoen naar € 10 miljoen en het verlagen van het budget van het Leefbaarheidsfonds van € 10 miljoen naar € 5 miljoen. Het Energiefonds blijft € 33 miljoen en de totale fondsomvang € 48 miljoen.		
Financieel belang:	De provincie heeft een belang van 100% in het uitgezette fondsvermogen.		
Bestuurlijk belang:	De provincie heeft de uitvoering van het revolverend fonds extern ondergebracht. Het stichtingsbestuur opereert onafhankelijk volgens de daarvoor opgestelde statuten. Indirect levert de stichting wel een essentiële bijdrage aan het uitvoeren van collegedoelen.		
Mogelijke risico's:	-		
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat		Jaarrekening 2019: € 0,5 miljoen € 57,95 miljoen 0,83% € 141.482	Jaarrekening 2020: € 0,7 miljoen € 59 miljoen 1,17% € 215.293
Provinciale bijdrage 2020:	€ 0	Programma: Milieu en energie Deelprogramma: Energie en klimaat	

8. Nationaal Programma Groningen

8.1. Inleiding

Nationaal Programma Groningen is in het leven geroepen om Groningers perspectief te geven. In het programma werken inwoners, bedrijven, organisaties, gemeenten in het aardbevingsgebied, de provincie en het Rijk samen aan een bloeiende toekomst voor Groningen. Het structureel verbeteren van de Brede Welvaart van de Groninger en het imago van Groningen staat daarbij centraal.

Nationaal Programma Groningen bestaat uit verschillende onderdelen, waarbij de provincie verantwoordelijk is voor het thematisch programma. Om het overzicht te behouden wordt in deze paragraaf ingegaan op de algemene ontwikkelingen binnen Nationaal Programma Groningen en met name op het thematisch programma.

8.2. Algemene ontwikkelingen

In navolging van de kaders die voor Nationaal Programma Groningen in 2019 zijn vastgesteld door gemeenteraden en Provinciale Staten (Programmakader voor Nationaal Programma Groningen en de financiële opbouw) is in 2020 gewerkt aan de ontwikkeling van programma's. De provincie is daarbij primair verantwoordelijk voor het thematisch programma en de gemeenten voor hun lokale programma's. Daarnaast is in opdracht van het bestuur van Nationaal Programma Groningen gewerkt aan de speciale programma's: het zorgprogramma, het erfgoedprogramma, het programma bewonersinitiatieven en Toukomst (eerder: Toekomstbeeld 2040).

Via Toukomst zijn ideeën bij inwoners opgehaald over de toekomst van Groningen. Enerzijds leidt dat tot een visie op de toekomst van Groningen in woord en beeld. Anderzijds wordt via Toukomst een aantal projecten uitgevoerd die voortvloeien uit de door de inwoners ingebrachte ideeën en beelden. Deze projecten worden uiteindelijk gevat in een programmaplan voor Toukomst, dat naar verwachting in 2021 ter vaststelling aan uw Staten wordt voorgelegd. Na vaststelling kan in de jaren daarop gestart worden met de uitwerking en uitvoering van de projecten.

8.3. Thematisch programmaplan

De provincie is binnen Nationaal Programma Groningen verantwoordelijk voor het thematisch programma, dat gaat over bovenlokale thema's. Met de kaders voor Nationaal Programma Groningen is hiervoor een budget vastgesteld van € 193,8 miljoen voor de periode tot 2023.

In 2020 is voor het thematisch programma een programmaplan opgesteld, in nauwe samenwerking met (regionale) partners. Dit thematisch programmaplan is door ons vastgesteld, daarna door het bestuur van Nationaal Programma Groningen en vervolgens door uw Staten. Het programmaplan is opgebouwd aan de hand van de volgende zes programmalijnen:

- Toekomstbestendige economie
- Ons Groninger landschap
- Bereikbaarheid
- Van onderwijs naar kennis en vakmanschap
- Groningen als fijne leefomgeving (stads- en dorpsvernieuwing)
- Gezondheid: meer gezonde jaren

In 2018-2019 is parallel aan de ontwikkeling van Nationaal Programma Groningen (kaders, programmaplannen) een start gemaakt met een aantal prioritaire projecten die in lijn zijn met de hoofddoelstellingen van Nationaal Programma Groningen. Dit besluit is genomen om prioritaire projecten en activiteiten niet onnodig lang te laten wachten in aanloop naar een operationeel Nationaal Programma Groningen. Deze projecten zijn inmiddels ondergebracht in het thematische programma en een deel in de lokale programma's van gemeenten. Voor het thematisch programma gaat dit om 39 projecten met een totale financiële omvang van € 38,8 miljoen, zoals ook terug te vinden is in het financiële hoofdstuk van het thematisch programmaplan.

Dit maakt dat voor de periode van 2020-2023 een bedrag van € 155,1 miljoen beschikbaar is voor het thematisch programma.

8.4. Uitvoering

Op basis van het vastgestelde thematisch programmaplan hebben wij in oktober en november 2020 twee uitvoeringsparagrafen ingediend bij Nationaal Programma Groningen. Daarin zijn eerste aanvragen opgenomen voor initiatieven waarmee samen met onze partners uitvoering wordt gegeven aan het thematisch programmaplan. Het bestuur van Nationaal Programma Groningen heeft op 7 december 2020 de eerste negen aanvragen toegekend, die allemaal vallen onder de eerste drie programmalijnen. Hieronder staat een overzicht van de aanvragen waar het om gaat. Met deze aanvragen is een bedrag van € 59,1 miljoen. gemoeid. Het beschikbare thematische budget tot 2023 komt daarmee op € 95,9 miljoen.

Tabel 23. Aanvragen Nationaal Programma Groningen 2020

Nr.	Titel aanvraag	Bedrag (in € mln.)
1	Investeringsregeling Toekomstbestendige Industrie Groningen	20,5
2	Innovatieve fabriek Avantium Renewable Polymers	7,5
3	HEAVENN - Hydrogen Valley	6,3
4	Warmte Transitie Centrum Groningen	0,8
5	Financieringsregeling Warmte Transitie Projecten Groningen	4,0
6	Proeftuin 5Groningen	1,2
Totaal programmalijn Toekomstbestendige Economie		**40,3**
7	Waterwerken Zoutkamp en koppelkansen	1,8
8	FASCINATING (Food Agro Sustainable Circular Nature Technology in Groningen)	10,1
Totaal programmalijn Ons Groninger landschap		**11,8**
9	Waterstof(batterij)treinen	7,0
Totaal programmalijn Bereikbaarheid		**7,0**
Totaal		**59,1**

8.5. Monitoring en evaluatie

Omdat de verschillende onderdelen van Nationaal Programma Groningen één geheel vormen, wordt op overkoepelend niveau over de voortgang van de projecten gerapporteerd. Dit gebeurt via de jaarverslagen van Nationaal Programma Groningen die in opdracht van het bestuur van Nationaal Programma Groningen worden opgesteld. In april 2020 is het Jaarverslag Nationaal Programma Groningen 2019 gepubliceerd waarin een overzicht is gegeven van de voortgang van toegekende projecten. Omdat het vaak gaat om meerjarige initiatieven is een deel van die projecten inmiddels afgerond en is een deel nog in uitvoering. In het tweede kwartaal van 2021 zal het jaarverslag over 2020 gepubliceerd worden met daarin de meest recente stand van zaken over de voortgang.

Daarnaast worden de behaalde resultaten van Nationaal Programma Groningen op overkoepelend niveau gemonitord en geëvalueerd. Dit om te kunnen beoordelen of de projecten en programma's het beoogde effect hebben en of daarmee de doelstellingen en ambities uit het programmakader worden waargemaakt. Gedurende de looptijd van het programma wordt daarom jaarlijks een zogenaamde effectrapportage opgesteld voor Nationaal Programma Groningen, in opdracht van het bestuur van Nationaal Programma Groningen. In die rapportage wordt nader ingegaan op de brede welvaart, het imago en de vier ambities inclusief de onderliggende indicatoren. In het eerste kwartaal van 2021 wordt een nulmeting voor de monitoring en evaluatie gepubliceerd als basis voor de jaarlijkse effectrapportages. Vervolgens volgt in de tweede helft van 2021 de eerste effectrapportage. Deze documenten zullen met uw Staten gedeeld worden. Op basis van deze monitoring en evaluatie kan het bestuur van Nationaal Programma Groningen indien nodig bijsturen.

Deel 4

JAARREKENING

1. Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft per programma de gerealiseerde baten en lasten, het saldo daarvan en het verschil ten opzichte van de bijgestelde begroting weer.

LASTEN	rekening 2019	primitieve begroting 2020	begroting 2020 na wijziging	rekening 2020	verschil
Ruimte en water	3.518	5.297	12.183	9.520	2.663
Milieu en energie	45.750	21.518	32.540	27.299	5.241
Platteland en natuur	46.738	76.082	68.113	59.617	8.495
Bereikbaarheid	196.839	196.881	239.805	226.375	13.430
Economie	61.434	33.239	50.171	44.279	5.892
Cultuur en maatschappij	48.675	27.208	39.639	35.203	4.435
Openbaar bestuur	11.559	10.914	11.944	10.845	1.100
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	5.069	3.787	0 9.759	5.269	4.490
Kosten van overhead	35.637	35.259	37.919	35.292	2.626
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting					
Totaal lasten	**455.219**	**410.187**	**502.073**	**453.700**	**48.373**

BATEN	rekening 2019	primitieve begroting 2020	begroting 2020 na wijziging	rekening 2020	verschil
Ruimte en water	5.364	954	6.372	6.490	118
Milieu en energie	4.650	1.377	11.443	8.254	-3.190
Platteland en natuur	11.200	31.633	23.052	18.608	-4.444
Bereikbaarheid	68.554	53.245	88.789	95.354	6.565
Economie	19.428	1.012	6.167	11.518	5.352
Cultuur en maatschappij	4.326	808	10.250	10.632	382
Openbaar bestuur	302	155	256	229	-27
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	278.264	264.949	275.823	276.868	1.045
Kosten van overhead	234	0	0	127	127
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting					
Totaal baten	**392.321**	**354.134**	**422.152**	**428.081**	**5.929**

SALDO BATEN-LASTEN	rekening 2019	primitieve begroting 2020	begroting 2020 na wijziging	rekening 2020	verschil
Ruimte en water	1.845	-4.343	-5.811	-3.030	2.781
Milieu en energie	-41.100	-20.141	-21.097	-19.045	2.052
Platteland en natuur	-35.538	-44.450	-45.061	-41.009	4.052
Bereikbaarheid	-128.285	-143.636	-151.016	-131.022	19.995
Economie	-42.006	-32.227	-44.005	-32.761	11.244
Cultuur en maatschappij	-44.349	-26.400	-29.388	-24.571	4.817
Openbaar bestuur	-11.257	-10.760	-11.689	-10.615	1.073
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	273.194	261.162	266.064	271.599	5.535
Kosten van overhead	-35.403	-35.259	-37.919	-35.165	2.754
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Totaal saldo baten-lasten	**-62.899**	**-56.052**	**-79.921**	**-25.619**	**54.302**

Bedragen x € 1.000

In onderstaande tabel zijn de algemene dekkingsmiddelen nader onderverdeeld. Zie voor een toelichting deel 2 (Programmaverantwoording), programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering.

Algemene dekkingsmiddelen	rekening 2019	primitieve begroting 2020	begroting 2020 na wijziging	rekening 2020	verschil
Opcenten motorrijtuigenbelasting	57.271	57.777	58.379	58.794	415
Uitkering Provinciefonds	194.007	182.527	188.593	188.366	-227
Dividenden	8.333	7.036	7.405	6.846	-560
Saldo financieringsfunctie	14.284	15.081	18.754	18.627	-127
Saldo overige dekkingsmiddelen	119	2.149	-5.000	446	5.446
Onvoorzien	0	-250	-250	0	250
Saldo algemene dekkingsmiddelen	**274.015**	**264.319**	**267.882**	**273.079**	**5.197**

Bedragen x € 1.000

1.1. Analyse saldo van baten en lasten

De jaarrekening 2020 kent een voordelig resultaat van € 23,4 miljoen ten opzichte van een sluitende begroting na de laatste wijziging en is opgebouwd uit:

- een gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 25,6 miljoen nadelig;
- een onttrekking van per saldo € 49,0 miljoen aan reserves.

In de voordracht bij de jaarstukken hebben wij bestemmingsvoorstellen opgenomen voor het gerealiseerd resultaat. Daarmee is het gehele gerealiseerde resultaat bestemd. Zie de onderstaande tabel (bedragen x € 1.000).

RESULTAAT	rekening 2019	primitieve begroting 2020	begroting 2020 na wijziging	rekening 2020	verschil
Totaal lasten	455.219	410.187	502.073	453.700	48.373
Totaal baten	392.321	354.134	422.152	428.081	5.929
Totaal saldo van baten en lasten	**-62.899**	**-56.052**	**-79.921**	**-25.619**	**54.302**
Stortingen in reserves	91.040	28.499	62.743	81.938	-19.195
Onttrekkingen aan reserves	169.399	86.563	142.664	130.978	-11.686
Saldo mutaties op reserves	**78.359**	**58.065**	**79.921**	**49.040**	**-30.881**
Gerealiseerd resultaat	**15.461**	**2.012**	**0**	**23.422**	**23.422**

<u>Ruimtegevende voorstellen</u>	
a. Voorziening IFG BV 2020 ten laste van gespaarde middelen Algemene reserve	-472
b. Aanvullen Algemene reserve ten laste van reserve Vervanging kunstwerken Winschoterdiep	-920
c. Overschrijding op het budget voor Stikstof en biodiversiteit	-87
d. Overschrijding op het budget voor Onderzoek, innovatie en kennisdeling als onderdeel van het uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023	-121
<u>Ruimtevragende voorstellen</u>	
e. Overboekingsvoorstellen 2020-2021	17.671
f. Afspraak uit Kadernota 2020-2024 inzake Bos en Hout	1.400
g. Beschikbaar houden voor afwegingen bij Kadernota 2021-2025	5.950
Totaal bestemmingsvoorstellen	**23.422**

Net als afgelopen jaar hebben wij ervoor gekozen om de analyse van de verschillen tussen de begroting na de laatste wijziging en de werkelijke baten en lasten alleen op te nemen in de Programmaverantwoording (deel 2). Dit geldt ook voor het onderdeel mutaties op reserves. Op deze wijze willen wij op een effectieve en efficiënte wijze, zonder onnodige 'dubbeling' aan uw Staten rapporteren. In deel 2 worden per programma de afwijkingen groter dan € 100.000 per deelprogramma toegelicht.

In onderstaande tabel hebben wij de tien belangrijkste c.q. grootste afwijkingen, na verrekening met reserves, opgenomen. Van het voordelig gerealiseerd resultaat van € 23,4 miljoen is € 16,2 miljoen te verklaren door de tien grootste afwijkingen. De overige verschillen resulteren in een positief resultaat van € 7,2 miljoen. Voor een toelichting op de afwijkingen wordt verwezen naar de verschillenanalyse in deel 2 Programmaverantwoording.

De tien belangrijkste afwijkingen (na verrekening met reserves)	
1. Corona-aanpak	5.000
2. Groningen Airport Eelde	2.728
3. Apparaatskosten inclusief stelposten	2.283
4. HEAVENN	2.000
5. Programma Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap	1.914
6. Meerjarenprogramma beheer en onderhoud provinciale infrastructuur 2017-2020	-1.776
7. Diensten voor derden project Bediening op afstand Fryslân voor RWS	1.306
8. Dubbele Dijk	1.143
9. Meerjarenuitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid Provinciale Wegen (MUP)	806
10. Opgave Waddengebied	797
Totaal tien belangrijkste afwijkingen	16.201
Overige afwijkingen	7.221
Gerealiseerd resultaat	23.422

Voor een deel hebben de afwijkingen betrekking op één specifiek thema en in bepaalde gevallen op meerdere thema's. Wij hebben hierna een toelichting gegeven op de afwijkingen.

Toelichting op de tien belangrijkste afwijkingen	**Resultaat**
1. Corona-aanpak Over de inzet van de middelen voor de corona-aanpak zijn uw Staten begin december geïnformeerd (via brief 2020-112272). Om het Coronafonds vorm te geven hebben verschillende gesprekken plaatsgevonden met externe partijen en relevante stakeholders over de gevolgen, mogelijke kansen en oplossingen van de coronacrisis. Dit heeft geresulteerd in de maatregelen zoals verwoord in de brief. Begin 2021 zijn inmiddels een aantal regelingen vastgesteld. Hiervoor is ook het bedrag van 2020 benodigd. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.	5.000
2. Groningen Airport Eelde (GAE) Op 4 maart 2021 heeft het Bestuurlijk Overleg met de minister van IenW en Schiphol plaatsgevonden. De demissionaire minister heeft aangegeven nu geen mandaat te hebben, maar ziet in de Luchtvaartnota (2020-2050), die controversieel is verklaard, wel voldoende aanknopingspunten voor de gelijke behandeling van alle regionale luchthavens. GAE is bezig met een nadere uitwerking van haar strategie, gepresenteerd aan leden van Raden en Staten in september jl., inclusief de benodigde financiering voor de (overbruggings)periode 2021/2022. Dit totaalpakket zal in april/mei besproken worden met Raad en Staten. Dit totaalpakket is inclusief besluitvorming over de nieuwbouw van de brandweerkazerne. Wij hebben ons voor een periode van tien jaar (2017 tot en met 2026) gecommitteerd om 30% van € 46 miljoen bij te dragen aan GAE voor het uitvoeren/implementeren van de beleidsoptie 'Investeren: internationale toegangspoort voor het Noorden'. De niet bestede middelen dienen beschikbaar te blijven tot en met 2026. Daarom wordt voorgesteld om de resterende middelen via de bestemming van het rekeningresultaat over te boeken.	2.728

3. Apparaatskosten inclusief stelposten Op de personele en materiële apparaatskosten blijft aan het eind van 2020 € 2,3 miljoen over. De coronacrisis heeft een behoorlijk impact gehad op de verschillende kosten van de bedrijfsvoering, onder andere door het thuiswerken. Tevens zijn een aantal projecten en bepaalde onderhoudswerkzaamheden als gevolg van de coronacrisis vertraagd of uitgesteld en wordt de uitvoering doorgeschoven naar 2021. Als gevolg van de uitstel van vervanging van vervoersmiddelen resteert een bedrag van € 0,5 miljoen. De reden van uitstel heeft veelal te maken met het feit dat de ambitie om de voertuigen emissieloos te laten rijden nog lastig haalbaar is. Het aanbod in de markt is echter beperkt, waardoor investeringen zijn doorgeschoven in afwachting van goede alternatieven. Om de middelen voor ontwikkeling, beheer en onderhoud van informatiesystemen weer zoveel mogelijk op peil brengen is hiervoor in het coalitieakkoord ten behoeve van het uitvoeren van onze beleidsvoornemens met betrekking tot open data, informatiestrategie en informatiebeheer in de jaren 2020 tot en met 2023 in totaal € 2,5 miljoen opgenomen. Als onderdeel hiervan is voor 2020 een stelpost opgenomen van € 0,5 miljoen. Eind 2020 hebben wij een extern bureau ingehuurd om ons te helpen met het opstellen een nieuwe informatie-/digitaliseringsstrategie om de nieuwe betekenis van de digitale transformatie tot uiting te brengen. Op basis van een uitgewerkte visie en programmaplan willen wij vervolgens bekijken hoe we de middelen gaan inzetten. De middelen van de stelpost zijn daarom in 2020 nog niet ingezet. Van de resterende middelen inclusief de stelposten bestemd voor de bedrijfsvoering wordt voorgesteld om € 1,3 miljoen over te boeken naar 2021.	2.283
4. HEAVENN De NPG-aanvraag voor het project HEAVENN is in december 2020 goedgekeurd. De € 5 miljoen in de begroting van 2020 was een reservering die nu komt te vervallen in verband met de NPG-financiering van het project. Van de reservering komt € 3 miljoen uit de reserve Verkeer en Vervoer.	2.000
5. Opgave Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap (ERL) Het programma voor de opgave ERL is in het voorjaar van 2017 vastgesteld heeft een looptijd van tien jaar. Hierin zijn zes sporen benoemd die gefaseerd de komende jaren zullen worden opgepakt door diverse partijen. Op met name de volgende onderdelen is in 2020 minder besteed dan begroot: • De subsidie Groot Onderhoud en Restauratie Rijksmonumenten Groningen (GRRG) is een tenderregeling met twee tenders per jaar. De tweede tender sloot op 15 oktober 2020, waarbij de besluitvorming in januari 2021 plaatsvond. Het gaat bij de niet in 2020 bestede middelen om middelen die gereserveerd zijn voor de tweede tender 2020. In verband met de regels omtrent lastneming worden deze lasten niet in 2020 verantwoord maar in 2021. • Het werkbudget ERL is niet volledig besteed omdat diverse activiteiten geen doorgang konden vinden in verband met de coronacrisis, zoals bijvoorbeeld het houden van twee pitchrondes, excursies en lezingen. • Het plan van aanpak dat in 2020 is gemaakt om de Kwaliteitsgids te verbeteren en te verbinden aan de gebiedsbiografie is niet uitgevoerd in 2020. Dat wordt 2021. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.	1.914
6. Meerjarenprogramma beheer en onderhoud provinciale infrastructuur 2017-2020 Het Meerjarenprogramma beheer en onderhoud provinciale infrastructuur 2017-2020 is in 2020 afgesloten met een tekort van € 1,78 miljoen. In 2020 zijn diverse werken uitgevoerd met betrekking tot groot onderhoud asfaltverhardingen in combinatie met reconstructie en verbetering van de veiligheid van provinciale wegen en fietspaden. De werkzaamheden met betrekking tot een aantal projecten loopt nog door in 2021. Tevens is in het licht van de coronacrisis gekozen om zoveel mogelijk werk in de markt te zetten. De overschrijding op de budgetten kan niet worden verrekend met de reserve Beheer Wegen en Kanalen aangezien deze reeds in 2019 volledig is aangewend. In 2019 was er nog een resterend tekort die via de bestemming van het rekeningresultaat ten laste van de reserve Vervanging kunstwerken Winschoterdiep is gebracht. Dit betekent dat het tekort van 2020 in eerste instantie ten laste van het rekeningresultaat 2020 komt. Dit jaar hebben we geconstateerd dat de baten met betrekking tot de sluizencomplex Lauwersoog in de afgelopen jaren niet juist zijn verwerkt. De jaarlijkse bijdrage van de provincie Fryslân en de huuropbrengsten zijn buiten de jaarlijkse afsluiting van het meerjarenprogramma gebleven. Met als gevolg dat aan de ene kant een te hoog bedrag ten laste van de reserve Beheer Wegen en Kanalen is gebracht en aan de andere kant het rekeningresultaat van de afgelopen jaren te positief is beïnvloed. In totaal gaat het om een bedrag van € 0,86 miljoen over de jaren 2017 tot en met 2019.	- 1.776

7. Diensten voor derden Bediening op afstand Fryslân voor Rijkswaterstaat (RWS)	1.306
In de periode 2017-2020 hebben wij het project Bediening op afstand Fryslân voor Rijkswaterstaat uitgevoerd. In 2020 is het project afgerekend. De financiële en administratieve afwikkeling leidt tot een positief effect op het rekeningresultaat van € 1,3 miljoen. In de voorgaande jaren zijn de baten niet volledig en op een juiste wijze verantwoord, waardoor in de betreffende jaren het rekeningresultaat nadelig is beïnvloed.	
8. Dubbele Dijk	1.143
Door een andere invulling van het project en vertraging in het samenstellen van een bouwteam is pas later begonnen met het uitwerken van het ontwerp en de voorbereiding van de aanbesteding van de duiker. Het budget voor 2020 voor dit project (€ 1,3 miljoen) is ten gevolge hiervan beperkt besteed. De kosten die wel zijn gemaakt hebben betrekking op tijdelijk beheer en eerste voorbereidingen van het ontwerp. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.	
9. Meerjarenuitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid Provinciale Wegen (MUP)	806
Het Meerjarenuitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid Provinciale Wegen (MUP) heeft een looptijd van 2017 tot en met 2020. Zoals ook in de programmaverantwoording is beschreven is een aantal in het MUP opgenomen projecten vertraagd. Hierdoor wordt een bedrag van ca. € 0,4 miljoen via bestemming van het resultaat overgeboekt naar 2021. Het overige deel komt ten gunste van het rekeningresultaat door het voorlopig komen te vervallen van de 3E-aanpak op de N355 en het uitstellen van de aanschaf van mottoborden langs de N366. Dit wordt meegenomen in het nieuw vast te stellen uitvoeringsprogramma.	
10. Opgave Waddengebied	797
De opgave Waddengebied betreft meestal meerjarige projecten waarin we participeren met andere partijen en daardoor ook afhankelijk zijn van die partijen. Dat maakt het vooraf per boekjaar begroten van lasten en baten lastig. Per saldo houden we over 2020 in totaal bijna € 0,8 miljoen over en dat heeft alles te maken met het feit dat we voor het project Dijkversterking Lauwersmeerdijk niet alle lasten aan dit jaar kunnen toerekenen. De niet bestede middelen boeken we daarom via de bestemming van het rekeningresultaat naar 2021 om in dat jaar aan onze financiële verplichtingen voor dit project te kunnen voldoen.	

De afwijkingen op apparaatskosten en kapitaallasten worden niet per programma toegelicht, maar op totaalniveau geanalyseerd. In de paragrafen 1.2 en 1.4 treft u betreffende analyse aan.

In onderstaande tabel worden per reserve de afwijkingen ten opzichte van de begroting per programma weergegeven.

Reservemutaties	begroting 2020 na wijziging	rekening 2020	verschil
Toevoegingen			
Ruimte en water	3.970	6.001	-2.031
Milieu en energie	0	157	-157
Platteland en natuur	4.292	5.370	-1.079
Bereikbaarheid	12.771	24.352	-11.580
Economie	2.825	4.441	-1.616
Cultuur en maatschappij	0	1.509	-1.509
Openbaar bestuur	42	42	0
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	38.844	40.067	-1.223
totaal toevoegingen	**62.743**	**81.938**	**-19.195**
Onttrekkingen			
Ruimte en water	6.171	6.074	-98
Milieu en energie	3.050	1.218	-1.832
Platteland en natuur	10.758	9.956	-802
Bereikbaarheid	60.396	53.189	-7.206
Economie	13.575	9.684	-3.891
Cultuur en maatschappij	9.141	8.370	-771
Openbaar bestuur	111	111	0
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	39.463	42.376	2.913
totaal onttrekkingen	**142.664**	**130.978**	**-11.686**
Saldo mutaties op reserves	**79.921**	**49.040**	**-30.881**

Bedragen x € 1.000

In onderstaand overzicht worden per reserve de afwijkingen ten opzichte van de begroting kort toegelicht. Voor een verdere toelichting op de betreffende afwijking wordt verwezen naar verschillenanalyse op de baten en lasten per programma in deel 2.

Verschillenanalyse per reserve	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Saldo verschillen
Reserve Decentralisatie-uitkering Verkeer en vervoer			
- *Infrastructuur* De onderbesteding op de middelen voor infrastructuur heeft per saldo geleid tot een lagere mutatie op de reserve.	-1.541	-715	-2.256
- *Openbaar vervoer* De onderbesteding op de middelen voor openbaar vervoer heeft geleid tot een lagere mutatie op de reserve.	-8.796	-1.326	-10.122
- *HEAVENN* Voor de cofinanciering van waterstofprojecten HEAVENN is voor 2020 € 3 miljoen vanuit de reserve Verkeer en Vervoer gereserveerd als voorfinanciering. De inzet is om definitieve financiering te regelen uit andere subsidiebronnen en/of opbrengsten uit Hernieuwbare Brandstofeenheden (HBE's). In 2020 is de NPG-aanvraag voor HEAVENN goedgekeurd en kan de reservering 2020 vervallen.		-3.000	-3.000
- *Definitief afgeronde investeringsprojecten* Van de projecten die in 2020 defintief zijn afgerond is nu bekend waarover de komende jaren wordt afgeschreven. Op basis hiervan is bepaald hoeveel in de reserve Afchrijvingen moet worden opgenomen om de toekomstige afschrijvingslasten te dekken. Dit heeft geleid tot verrekeningen met de oorspronkelijke dekkingsbronnen.	-273		-273
- *Correctie storting* Op basis van de Voordracht 34/2018 realisatiebesluit eerste fase van het project N355 Groningen-Zuidhorn is de bijdrage vanuit de reserve Verkeer en vervoer (duVV) verlaagd. De oorspronkelijk toevoeging aan de reserve Afschrijvingen is gecorrigeerd en verrekend met de de reserve Verkeer en vervoer.	-168		-168
Totaal verschil	**-10.777**	**-5.042**	**-15.819**
Reserve Overboeking kredieten			
- *Decentralisatie-uitkeringen* De onderbesteding op de Decentralisatie-uitkeringen 2020 heeft geleid tot een storting in de reserve.	-4.668		-4.668
- *Capaciteitskredieten* Als gevolg van de overbesteding op de capaciteitskredieten is een hoger bedrag aan de reserve onttrokken.		419	419
- *Overig*			0
Totaal verschil	**-4.668**	**419**	**-4.249**

Verschillenanalyse per reserve	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Saldo verschillen
Reserve Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT)			
- *Infrastructuur* Op de projecten met betrekking tot infrastructuur heeft de onderbesteding geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve.	-320	-1.166	-1.486
- *Openbaar vervoer* Op de projecten met betrekking tot openbaar vervoer heeft de onderbesteding geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve.	-2	-2.232	-2.234
- *Definitief afgeronde investeringsprojecten* Van de projecten die in 2020 defintief zijn afgerond is nu bekend waarover de komende jaren wordt afgeschreven. Op basis hiervan is bepaald hoeveel in de reserve Afchrijvingen moet worden opgenomen om de toekomstige afschrijvingslasten te dekken. Dit heeft geleid tot verrekeningen met de oorspronkelijke dekkingsbronnen.	-178		-178
- *Correctie storting* Op basis van de Voordracht 34/2018 realisatiebesluit eerste fase van het project N355 Groningen-Zuidhorn is de bijdrage vanuit de reserve Verkeer en vervoer (duVV) verlaagd. De oorspronkelijk toevoeging aan de reserve Afschrijvingen is gecorrigeerd en verrekend met de de reserve MIT.	-168		-168
- *Overig*		71	71
Totaal verschil	**-668**	**-3.327**	**-3.995**
Reserve Bodemsanering			
- *Projecten bodemsanering* Als gevolg van een onderbesteding op de middelen voor bodemsanerings-projecten is minder onttrokken aan de reserve.		-2.165	-2.165
Totaal verschil	**0**	**-2.165**	**-2.165**
Reserve Provinciale Meefinanciering			
- *Besteding meefinanciering diverse programma's* Als gevolg van de onderbesteding op de middelen 2020 is een lager bedrag onttrokken aan de reserve.		-1.505	-1.505
Totaal verschil	**0**	**-1.505**	**-1.505**

Verschillenanalyse per reserve	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Saldo verschillen
Reserve ESFI			
- *Infrastructurele projecten wegen en waterwegen* De realisatie 2020 heeft geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve. Met name doordat de middelen voor de Westelijke ringweg nog niet zijn besteed in 2020 en de afronding van het project Termunterzijldiep.		-662	-662
- *Investeringsbudget Lauwersmeer/Lauwersoog* Een onderbesteding op het budget, mede door de lagere afrekening van de subsidie voor de 2e fase Strandweg, leidt tot een lagere onttrekking aan de reserve.		-367	-367
- *Definitief afgeronde investeringsprojecten* Van de projecten die in 2020 defintief zijn afgerond is nu bekend waarover de komende jaren wordt afgeschreven. Op basis hiervan is bepaald hoeveel in de reserve Afchrijvingen moet worden opgenomen om de toekomstige afschrijvingslasten te dekken. Dit heeft geleid tot verrekeningen met de oorspronkelijke dekkingsbronnen.	-354	402	48
- *Overig*			0
Totaal verschil	**-354**	**-627**	**-981**
Reserve Regiospecifiek Pakket			
- *IBOI aandeel gemeente* In de begroting is het IBOI aandeel van de gemeente Groningen ten onrechte opgenomen als een storting in de reserve. Voor zover het aandeel van de gemeente nog niet wordt aangewend wordt deze niet via de reserve verantwoord, maar als vooruitontvangen middelen op de balans.	825		825
- *Infrastructuur* Op de projecten met betrekking tot infrastructuur heeft de overbesteding per saldo geleid tot een hogere mutatie op de reserve.		440	440
- *Openbaar vervoer* Op de projecten met betrekking tot openbaar vervoer heeft de onderbesteding per saldo geleid tot een lagere mutatie op de reserve.		-2.239	-2.239
- *Overig*	-37	102	65
Totaal verschil	**788**	**-1.696**	**-909**
Reserve Vervanging kunstwerken Winschoterdiep			
- *Project afstandbediening* Ter dekking van de kosten voor het project Afstandbediening heeft een onttrekking aan de reserve plaats gevonden. Dit is voorfinanciering, die wordt terugverdiend met formatieve besparingen. In 2020 is als gevolg hiervan € 0,9 miljoen aan de reserve toegevoegd.	-921	423	-498
Totaal verschil	**-921**	**423**	**-498**

Verschillenanalyse per reserve	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Saldo verschillen
Reserve Programma Landelijk Gebied			
- *Natuurontwikkeling* De overbesteding op de middelen voor natuurontwikkeling heeft geleid tot een hogere onttrekking aan de reserve.		964	964
- *Landschap* De onderbesteding op de middelen voor landschap heeft geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve.		-585	-585
- *Natuurbeheer* De onderbesteding op de middelen voor natuurbeheer heeft geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve.		-350	-350
- *Beheer flora en fauna* De onderbesteding op de middelen voor beheer flora en fauna, en dan met name de schadeuitkeringen, heeft geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve.		-320	-320
- *Sociaal-economische vitalisering* De onderbesteding op de middelen voor sociaal-economische vitalisering heeft geleid tot een lagere verrekening met de reserve.		-227	-227
- *Overig*		21	21
Totaal verschil	**0**	**-497**	**-497**
Reserve Leefbaarheid krimpgebieden			
- *Subsidieregeling Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden* Als gevolg van de onderbesteding op de budgetten voor de subsidieregeling Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden is een lager bedrag onttrokken aan de reserve. De middelen blijven beschikbaar voor de uitvoering in 2021 en 2022.		-187	-187
- *Overig*	15	-44	-29
Totaal verschil	**15**	**-230**	**-216**
Reserve Afkoopsommen wegen en waterwegen			
- *Overig*	0	-57	-57
Totaal verschil	**0**	**-57**	**-57**
Algemene reserve			
- *Overig*	0	-54	-54
Totaal verschil	**0**	**-54**	**-54**
Reserve Beheer wegen en kanalen			
- *Overig*		-52	-52
Totaal verschil	**0**	**-52**	**-52**

Verschillenanalyse per reserve	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Saldo verschillen
Reserve Compensatie dividend Essent			
- *Grondexploitatie Blauwestad 2021* Op basis van de Grondexploitatie Blauwestad 2021 is een deel van de voorziening Blauwestad verlaagd. De vrijval gaat, zoals we bij de voordracht bij de Rekening 2016 hebben aangegeven, terug naar de reserve.	-1.529		-1.529
Totaal verschil	**-1.529**	**0**	**-1.529**
Reserve Automatisering			
- *Automatiseringbudgetten* Het saldo op de budgetten voor automatisering en informatievoorziening wordt verrekend met de reserve. In 2020 bleek het jaarbudget niet voldoende en is de overschrijding ten laste van de reserve Automatisering gedekt.		559	559
Totaal verschil	**0**	**559**	**559**
Reserve Afschrijvingen			
- *Dekking afschrijvingslasten 2020* In de raming zijn twee waterwegprojecten opgenomen waarvan wel afschrijvingslasten zijn meegenomen, terwijl de projecten nog niet afgerond zijn. Het betreft de projecten Afstandsbediening en Nautische verbeteringen Winschoterdiep en A.G. Wildervanckkanaal. Op realisatiebasis heeft nog geen afschrijving plaats gevonden.		-162	-162
- *Definitief afgeronde projecten* Van de projecten die in 2020 defintief zijn afgerond is nu bekend waarover de komende jaren wordt afgeschreven. Op basis hiervan is bepaald hoeveel in de reserve Afchrijvingen moet worden opgenomen om de toekomstige afschrijvingslasten te dekken. Dit heeft geleid tot verrekeningen met de oorspronkelijke dekkingsbronnen (reserve MIT, Verkeer en vervoer, ESFI en RSP).	-402	804	402
- *Correctie storting* Op basis van de voordracht 34/2018 realisatiebesluit eerste fase van het project N355 Groningen-Zuidhorn is de bijdrage vanuit de reserves MIT en Verkeer en vervoer (duVV) verlaagd. De oorspronkelijk toevoeging aan de reserve Afschrijvingen is gecorrigeerd en verrekend met de beide reserves.		335	335
Totaal verschil	**-402**	**977**	**575**
Reserve Apparaatskosten personeel			
- *Resultaat Apparaatskosten personeel* Het resultaat op de budgetten voor de personele apparaatskosten is in 2020 nadelig. De verschillen ten opzichte van de raming zijn verrekend met de reserve.	-522	865	344
Totaal verschil	**-522**	**865**	**344**

Verschillenanalyse per reserve	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Saldo verschillen
Reserve Wabo			
- *Uitvoering Wabo* Bij de afsluiting van 2018 is er € 157.000 te veel onttrokken aan de reserve Wabo. Zowel de begrote als werkelijke dekking van het saldo baten en lasten is ten laste van de reserve gebracht. Dit hebben we in 2020 gecorrigeerd. Ondanks deze correctie is de reserve niet voldoende om saldo van de baten en lasten 2020 te dekken.	-157	323	166
Totaal verschil	**-157**	**323**	**166**
Totaal verschillen reservemutaties	**-19.195**	**-11.686**	**-30.881**

Bedragen x € 1.000

1.2. Verdeling en omvang van apparaatskosten

De totale apparaatskosten zijn ten opzichte van de bijgestelde begroting € 0,5 miljoen lager. De apparaatskosten worden verdeeld over de programma's, overhead en investeringsprojecten. In de toerekening van de apparaatskosten aan de betreffende onderdelen heeft een verschuiving plaatsgevonden. Dit heeft te maken met een wijziging van de inzet van personeel, de fasering van de investeringsprojecten en de uitputting van de budgetten personele en materiële apparaatskosten.

Omschrijving	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
Personele kosten (AKP)	71.854	72.991	-1.138
Materiële apparaatskosten	17.348	15.697	1.651
Totaal apparaatskosten	**89.201**	**88.688**	**513**
Waarvan toegerekend aan:			
- programma's [1)]	49.515	51.475	-1.960
- overhead	37.919	35.155	2.763
Totaal exploitatie	87.433	86.630	803
- investeringswerken wegen en waterwegen	1.768	2.058	-290
Totaal toegerekend	**89.201**	**88.688**	**513**

Bedragen x € 1.000

[1)] Nadat de apparaatskosten in het kader van de Najaarsmonitor 2020 zijn verdeeld, zijn er nog wijzigingen doorgevoerd. De formatie is uitgebreid ten laste van de door uw Staten vastgestelde programma's voor Landbouw, Klimaatadaptatie en Stikstof. Daarnaast zijn middelen onttrokken uit de stelpost Participatiewet/Quotumregeling.

Personele kosten (AKP)

De gerealiseerde personele kosten (AKP) zijn € 1,14 miljoen hoger dan begroot. Dit wordt gedekt uit de hiervoor gereserveerde middelen binnen de reserve AKP tot en met 2019 van € 5,68 miljoen. Dit saldo is opgebouwd uit restantbudgetten uit voorgaande jaren. Een deel van deze middelen is in 2020 ingezet om de provinciale opgaven en ambities uit het coalitieakkoord, die als prioriteiten in de programma's zijn uitgewerkt, goed uit te kunnen voeren.

Materiële apparaatskosten

Op de materiële apparaatskosten is in 2020 een bedrag overgehouden van € 1,65 miljoen.
De coronacrisis heeft een behoorlijk impact gehad op de verschillende kosten van de bedrijfsvoering, onder andere door het thuiswerken. De grootste afwijkingen worden nader toegelicht.

Concernkredieten personeel (restant € 1,0 miljoen)
De concernkredieten personeel vertonen ultimo 2020 per saldo een overschot van € 1,0 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- een onderuitputting van het jaarbudget POB (Persoonlijk Ontwikkelbudget) van € 0,52 miljoen. We zien in 2020 een daling van het aantal aanvragen ten opzichte van 2019. De coronacrisis is hier debet aan. We gaan in 2021 extra inzetten op het promoten van het POB.
- het budget voor organisatieontwikkeling. Mede door de coronacrisis laat dit budget een overschot zien van € 0,16 miljoen.
- een onderschrijding op het budget Eigen risico WAO van € 0,16 miljoen.

Op de overige budgetten zijn kleinere afwijkingen ontstaan. Het overschot op de concernkredieten, met uitzondering van Eigen risico WAO, blijft beschikbaar binnen de reserve Apparaatskosten personeel.
Services en huisvesting provinciehuis (restant € 1,0 miljoen)
De grootste afwijking betreft het budget meubilair kantoorwerkplekken. In 2020 is ten opzichte van het budget een overschot ontstaan van € 0,5 miljoen. Dit overschot moet mede in het licht gezien worden van de coronacrisis en het thuiswerken dat in 2020 het uitgangspunt is geworden. Het gevolg hiervan is dat er een verschuiving heeft plaats gevonden van minder kantoorkosten naar meer ICT-kosten ter ondersteuning van het thuiswerken. Daarom hebben wij van het overschot een bedrag van € 0,195 miljoen aangewend om de extra kosten van de aanschaf van ICT-apparatuur te dekken (zie ook toelichting Automatisering).

Het project betere informatievoorziening is in 2020 door de coronacrisis vertraagd. Er zijn geen middelen uitgegeven. Voor dit project, met als doelstelling de verbetering van de interne communicatie, is het noodzakelijk dat de medewerkers op kantoor zijn. De pilot die vorig jaar was gestart is in verband met het beleid om zoveel mogelijk thuis te werken niet afgerond. We stellen voor om de restant middelen ad € 0,26 miljoen via bestemming van het rekeningresultaat over te boeken naar 2021 zodat het beschikbaar blijft voor de uitvoering van dit project.

Dit jaar zijn niet alle geplande onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd, dit komt met name doordat wij ons hebben geconcentreerd op de projecten Gasloos provinciehuis en Gevelrenovatie+. Daarnaast is als gevolg van de coronacrisis een aantal onderhoudswerkzaamheden vertraagd of uitgesteld. Via bestemming van het rekeningresultaat wordt voorgesteld om voor het uitvoeren van deze werkzaamheden (meerjarenonderhoudsplan) een bedrag van € 0,23 miljoen over te boeken. Tevens wordt voorgesteld om voor het project Gastvrij beveiligen een bedrag over te boeken van € 0,03 miljoen.

Vervoermiddelen (restant € 0,5 miljoen)
Bij de vervoermiddelen is, als gevolg van uitstel van investeringen, een voordelig saldo ontstaan van € 0,5 miljoen. De reden van uitstel heeft veelal te maken met het feit dat de ambitie om de voertuigen emissieloos te laten rijden nog lastig haalbaar is. Het aanbod in de markt is echter beperkt, waardoor investeringen zijn doorgeschoven in afwachting van goede alternatieven.
Doordat de auto's vanaf 2021 op basis van de Nota investeringen worden geactiveerd, is het normaal gesproken ook niet meer nodig om hiervoor te sparen. Omdat er nog geen vervangingsschema is opgesteld, stellen wij voor om vanuit het voorzichtigheidsprincipe een deel van het restant € 0,25 miljoen via bestemming van het rekeningresultaat over te boeken naar 2021.

Automatisering (- € 0,8 miljoen)
De kosten voor automatisering laten een overschrijding zien van € 0,8 miljoen. Dit is onder andere het gevolg van autonome (kosten)ontwikkelingen in de IT, zoals de toegenomen noodzakelijke aandacht voor informatiebeveiliging. Daarnaast is sprake van toenemende data- en applicatievragen vanuit de organisatie met bijbehorende beheerskosten. De coronacrisis heeft ook geleid tot extra uitgaven van € 0,195 miljoen in verband met aanschaf van extra apparatuur zoals laptops, beeldschermen, muizen, toetsenborden. Dit om het thuiswerken te faciliteren. Deze extra kosten hebben wij gedekt uit de onderbesteding op het budget meubilair kantoorwerkplekken.

Toerekening apparaatskosten
De kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces worden toegerekend aan het onderdeel overhead. Dit betreft zowel personele als materiële kosten. De toerekening van de kosten van de medewerkers in het primaire proces aan de

programma's en investeringsprojecten gebeurt op basis van inzet voor de betreffende onderdelen. Zoals uit bovenstaande tabel blijkt, leidt dit tot verschuivingen in de toerekening. Ten opzichte van de bijgestelde begroting wordt € 0,29 miljoen meer toegerekend aan investeringsprojecten. Er worden meer kosten geactiveerd. Dit leidt voor 2020 tot een voordelig effect op het rekeningresultaat en in de komende jaren tot een hogere afschrijvingslast. Op de toerekening aan de programmakosten en overhead ontstaat een exploitatievoordeel van € 0,8 miljoen.

Hierboven hebben wij inzicht gegeven in de personele en materiële apparaatskosten. Om van hieruit te bepalen wat het resultaat is van de AKP 2020 is de toerekening van de apparaatskosten van belang. Hierbij gaat het vooral om het onderscheid "Wat landt direct in de exploitatie?" en "Wat wordt geactiveerd en landt later in de exploitatie?". Het vertrekpunt voor de verdere onderstaande analyse is het verschil van € 0,8 miljoen dat "direct landt in de exploitatie". Dit verschil wordt vervolgens verrekend met de (verschillen in) de baten, stelposten en reserves. Na verrekening ontstaat een voordelig resultaat op de apparaatskosten van € 2,3 miljoen.

Omschrijving	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
Apparaatskosten programma's en overhead	**86.538**	**86.630**	**-92**
Baten (AKP)			
- baten concernniveau (excl. reserves)	-8.821	-9.976	1.155
Totaal baten AKP	**-8.821**	**-9.976**	**1.155**
Stelposten (AKP)			
- stelpost onverdeelde apparaatskosten	867		867
- overige stelposten	-122		-122
Totaal stelposten (AKP)	**745**	**0**	**745**
Stelposten (materiële kosten)			
- stelpost onverdeelde apparaatskosten	28		28
- overige stelposten	500		500
Totaal stelposten (materiële kosten)	**528**	**0**	**528**
Mutaties reserves AKP			
- reserve AKP	-469	-1.685	1.215
- reserve RSP	-191	-191	0
- reserve Beheer wegen en kanalen	-52	0	-52
- reserve Afkoopsom Winschoterdiep		993	-993
Totaal mutaties reserves (AKP)	**-713**	**-883**	**170**
Mutaties reserves (materiële kosten)			
- reserve AKP	-585	287	-872
- reserve Automatisering	0	-648	648
- reserve Beheer wegen en kanalen		0	0
Totaal mutaties reserves (materiële kosten)	**-585**	**-362**	**-223**
Resultaat na verrekening baten, stelposten en reserves.			**2.283**

Bedragen x € 1.000

Baten

Een deel van het provinciale personeel is uitgeleend aan of verricht werkzaamheden voor derden. De baten die hiervoor worden ontvangen komen ten gunste aan het personeelskostenbudget van de afdelingen. Ten opzichte van de raming zijn de baten € 1,16 miljoen hoger. Dit heeft voor een groot deel betrekking op inzet van personeel van de afdeling Beheer en Onderhoud. Voor de uitgevoerde werkzaamheden voor derden is ruim € 0,96 miljoen meer gerealiseerd dan begroot.

Dit komt met name doordat in afspraak met Rijkswaterstaat meer uren in rekening gebracht is voor de bediening van de bruggen op de hoofdvaarwegen. Deze meeropbrengst wordt ingezet om de interne voorfinanciering van het project afstandsbediening bruggen af te lossen. Dit is de uitwerking van de voordracht met betrekking tot het project afstandsbediening

Stelposten

- Stelpost AKP ad € 0,12 miljoen. Het gaat hierbij om:
  - een vrijval van € 0,07 miljoen op gereserveerde middelen Participatiewet/ Quotumregeling.
  - een nog in te vullen dekking van de formatie-uitbreiding ten laste van 'opgaven en programma's' ad € 0,19 miljoen.
- Stelpost materiële AKP ad € 0,5 miljoen. Om de middelen voor ontwikkeling, beheer en onderhoud van informatiesystemen weer zoveel mogelijk op peil brengen is hiervoor in het Coalitieakkoord ten behoeve van het uitvoeren van onze beleidsvoornemens met betrekking tot open data, informatiestrategie en informatiebeheer in de jaren 2020 tot en met 2023 in totaal € 2,5 miljoen opgenomen. Als onderdeel hiervan is voor 2020 een stelpost opgenomen van € 0,5 miljoen. Eind 2020 hebben wij een extern bureau ingehuurd om ons te helpen met het opstellen een nieuwe informatie-/digitaliseringsstrategie om de nieuwe betekenis van de digitale transformatie tot uiting te brengen. Op basis van een uitgewerkte visie en programmaplan willen wij vervolgens bekijken hoe we de middelen gaan inzetten. De middelen van de stelpost zijn daarom in 2020 nog niet ingezet en derhalve wordt voorgesteld om deze middelen over te boeken naar 2021.

Reserves

Onderstaand worden per reserve de verschillen ten opzichte van de begroting kort toegelicht.

Reserve Apparaatskosten personeel
De restantkredieten AKP zijn verrekend met de reserve Apparaatskosten personeel. Ten opzichte van de begrote mutatie ten laste van de reserve is € 1,2 miljoen meer onttrokken aan de reserve. Dit ter dekking van de eerder toegelichte afwijkingen bij personele kosten (AKP). Op het onderdeel materiële kosten is als gevolg van een onderbesteding € 0,87 miljoen minder verrekend met de reserve Apparaatskosten personeel. De verklaring hiervoor is gegeven bij het onderdeel concernkredieten personeel.

Reserve Beheer wegen en kanalen
In de begroting is een bijdrage vanuit de reserve Beheer wegen en kanalen opgenomen ter dekking van het personeelskostenbudget van de afdeling Beheer en Onderhoud. Aangezien de reserve als gevolg van het negatieve resultaat op het meerjarenprogramma beheer en onderhoud provinciale infrastructuur 2017-2020 in 2019 in zijn geheel is aangewend, kan het bedrag van € 0,05 miljoen in 2020 niet worden onttrokken aan de reserve.

Reserve Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep
Het project afstandsbediening wordt voorgefinancierd ten laste van de reserve Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep. Het positieve resultaat op het personeelskostenbudget van de afdeling Beheer en Onderhoud, mede als gevolg van de extra baten in verband met het uitvoeren van werkzaamheden voor derden, is toegevoegd aan de reserve. Op deze wijze is de voorfinanciering met € 0,99 miljoen in 2020 afgelost. Eind 2020 is het saldo van de voorfinanciering € 3,9 miljoen.

Reserve Automatisering
De overschrijding op de budgetten voor automatisering is, na verrekening van de extra kosten van de aanschaf van ICT-apparatuur in verband met het thuiswerken, voor een bedrag van € 0,65 miljoen onttrokken aan de reserve Automatisering.

Resultaat

Het resultaat op de apparaatskosten inclusief bovenstaande verrekeningen is eind 2020 € 2,3 miljoen en valt vrij in het rekeningresultaat 2020. Bij de bestemming van het rekeningresultaat wordt voorgesteld om hiervan € 1,27 miljoen over te boeken naar 2021.

1.3. Kosten van overhead

Overheadkosten betreffen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze kosten zijn verantwoord in programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering.

In het BBV is één uitzondering gemaakt op het verplicht centraal begroten en verantwoorden van overhead. Dit betreft de toerekening van overhead aan grondexploitaties en te activeren investeringen. Deze uitzondering is gemaakt, omdat het niet toerekenen van overhead aan dergelijke investeringen anders zou leiden tot een begrotingstekort. De jaarlijkse overheadlasten van deze investeringen zouden dan namelijk in één keer ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht, in plaats van deze te activeren en meerjarig af te schrijven.

Op basis van de inzet van de medewerkers in het primaire proces voor de investeringen met een maatschappelijk nut, hebben wij een deel van de overhead toegerekend aan deze investeringen. In onderstaand overzicht hebben wij het financiële effect weergegeven.

Omschrijving	primitieve begroting 2020	begroting 2020 na wijziging	rekening 2020	verschil
Kosten van overhead (apparaatskosten) [1)]	35.895	38.714	36.050	2.664
Toegerekend aan investeringen	636	796	885	-89
Totaalbedrag kosten van overhead	**35.259**	**37.919**	**35.165**	**2.754**

Bedragen x € 1.000

1) Het bedrag in de kolom 'rekening 2020' is inclusief negatieve baten (€ 9.353) die niet op de apparaatskosten zijn verantwoord, maar direct op de kosten van overhead.

Bovenstaande is de uitkomst van de toerekening van de apparaatskosten aan programma's, investeringen en overhead. De apparaatskosten zijn nader toegelicht in 1.2. Verdeling en omvang apparaatskosten.

1.4. Kapitaallasten

Met ingang van het boekjaar 2017 passen wij de door de Commissie BBV in de Notitie rente 2017 voorgeschreven werkwijze toe inzake omslagrente. Er wordt geen omslagrente meer toegepast wanneer wij geen externe financiering hebben aangetrokken. Wij gaan er vooralsnog vanuit dat er geen specifieke middelen in de nabije toekomst worden aangetrokken. De kapitaallasten bestaan met ingang van 2017 dus alleen uit afschrijvingslasten.

Ten opzichte van de raming zijn de kapitaallasten € 0,17 miljoen lager. In de raming zijn twee waterwegprojecten opgenomen waarvan wel afschrijvingslasten zijn meegenomen, terwijl de projecten nog niet afgerond zijn. Het betreft de projecten Afstandsbediening en Nautische verbeteringen Winschoterdiep en A.G. Wildervanckkanaal. Op realisatiebasis heeft nog geen afschrijving plaats gevonden.

In onderstaande tabel zijn de toegerekende afschrijvingslasten per programma opgenomen.

Omschrijving	Raming	Realisatie	Saldo
Rente	0	0	0
Afschrijvingen	5.782	5.612	170
Totaal kapitaallasten	**5.782**	**5.612**	**170**
Toegerekend aan:			
Ruimte en water	51	51	0
Bereikbaarheid	3.539	3.369	170
Openbaar bestuur	153	153	0
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	2.039	2.039	0
Totaal toegerekend	**5.782**	**5.612**	**170**

Bedragen x € 1.000

1.5. Overzicht aanwending onvoorzien

In de Begroting 2020 hebben wij voor 2020 en de daarop volgende jaren een bedrag gereserveerd van € 0,25 miljoen per jaar voor het opvangen van werkelijk onvoorziene en onvermijdbare uitgaven. Dit bedrag is ontstaan op basis van gebleken historische behoefte om onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare uitgaven jaarlijks op te vangen.
In 2020 is geen beroep gedaan op het budget voor onvoorziene uitgaven, zodat € 0,25 miljoen kan vrijvallen ten gunste van het rekeningresultaat 2020.

1.6. Incidentele baten en lasten

Programma	Omschrijving	Primitieve begroting 2020	Begroting na wijziging	Rekening 2020	Verschil
BATEN					
1. Ruimte en water					
	Gebiedsontwikkeling fase 1 en 2 (Oostpolder, Westerlee)	0	356	272	84
	Eemszijlen, Delfzijl (specifieke uitkering NPG)	0	250	92	158
	subtotaal	**0**	**606**	**364**	**242**
2.Milieu en energie					
	Gaswinning: diversen lumpsum EZK incl. voorfin. maatsch. instellingen	0	4.441	3.379	1.062
	Gaswinning: diversen specifieke uitkering NPG	0	4.200	2.386	1.814
	Energietransitie: diversen specifieke uitkering NPG	0	1.395	587	808
	subtotaal	**0**	**10.036**	**6.352**	**3.684**
3. Platteland en natuur					
	Natuurnetwerk Groningen, verrekend met reserve PLG	28.393	19.028	14.319	4.709
	Opbrengst verkoop gronden, verrekend met reserve PLG	1.358	0	937	-937
	DAW, verrekend met reserve PLG	1.223	1.330	106	1.224
	Natuurontwikkeling t.l.v. reserve PLG	0	323	358	-35
	Natuurcompensatie (bijdrage Tennet)	70	350	350	0
	Regionaal College Waddengebied (bijdrage Fryslân en Noord-Holland)	283	283	283	0
	Programmamanagement Eems-Dollard 2050 (bijdragen derden)	0	319	318	1
	IBP Vloed (specifieke uitkering)	0	148	72	76
	Regiodeal natuurinclusieve landbouw (bijdrage Drenthe en Fryslân)	0	834	679	155
	Landbouw: diversen specifieke uitkering NPG	0	223	223	0
	subtotaal	**31.327**	**22.838**	**17.645**	**5.193**
4. Bereikbaarheid					
	Diverse wegenbouwprojecten RSP	15.816	18.114	14.830	3.284
	Capaciteitskredieten	0	4.307	3.682	625
	Verkeer- en vervoerberaad: bijdragen gemeenten	58	58	58	0
	Aanpassing oevers Noord-Willemskanaal t.b.v. roeiverenigingen	0	111	0	111
	Mobiliteitsbeleid: N33 t.l.v. reserve MIT	0	149	239	-90
	Hive.Mobility: slimme/groene mobiliteit, duurz. borgen kennis/ervaring	0	302	700	-398
	Diverse OV-projecten RSP	32.093	56.135	57.909	-1.774
	Diverse OV-projecten MIT (incl. Prorail-bijdrage proef waterstoftrein)	0	109	109	0
	Openbaar vervoer: diversen specifieke uitkering NPG	0	1.500	749	751
	subtotaal	**47.967**	**80.785**	**78.276**	**2.509**
5. Economie					
	Uitvoeringskosten RSP/REP	34	24	9	15
	Diverse projecten Provinciale Meefinanciering (marktsectoren)	0	50	50	0
	Diverse projecten RSP/REP (marktsectoren)	816	357	489	-132
	Marktsectoren: diversen specifieke uitkering NPG	0	5.144	1.708	3.436
	Marktsectoren: Mkb topsectoren (specifieke uitkering)			4.679	-4.679
	Arbeidsmarkt: diversen specifieke uitkering NPG	0	425	425	0
	Diverse projecten RSP/REP (recreatie en toerisme)	0	0	-12	12
	Regioverbinder (bijdrage Drenthe en Overijssel)	42	42	86	-44
	subtotaal	**892**	**6.042**	**7.434**	**-1.392**
6. Cultuur en maatschappij					
	Budget Landsdeel Noord incl. NNO, bijdragen derden (We The North)	0	445	589	-144
	Proeftuin cultuurprofielen (bijdr. derden)	0	145	185	-40
	Subsidieregeling Erfgoedloket en erfgoedadviesteam: bijdrage NCG	101	250	258	-8
	Subsidieregelingen GRRG en RORG, bijdragen NCG en OCW	0	5.800	5.800	0
	Erfgoed, ruimtelijke kw., landschap: diversen specifieke uitkering NPG	0	210	210	0
	Diverse projecten RSP/REP	328	119	140	-21
	Gebiedsgericht werken: diversen specifieke uitkering NPG	0	192	164	28
	Sociaal-economische vitalisering: diversen specifieke uitkering NPG	0	2.598	2.061	537
	subtotaal	**429**	**9.759**	**9.407**	**352**
7. Openbaar bestuur					
	Samenw. gemeenten/andere overh.; provinciedeal digitale democratie	0	75	0	75
	subtotaal	**0**	**75**	**0**	**75**
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering					
	Bijdrage gemeente Groningen in IBOI-indexering RSP-middelen	719	824	0	824
	subtotaal	**719**	**824**	**0**	**824**

Programma	Omschrijving	Primitieve begroting 2020	Begroting na wijziging	Rekening 2020	Verschil
Onttrekkingen aan reserves per programma					
	Ruimte en water	0	6.171	5.858	313
	Milieu en energie	889	3.050	648	2.402
	Platteland en natuur	8.872	10.758	7.651	3.107
	Bereikbaarheid	40.015	60.031	51.845	8.186
	Economie	2.516	13.575	7.987	5.588
	Cultuur en maatschappij	3.727	9.141	5.610	3.531
	Openbaar bestuur	0	111	-6	117
	Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	29.342	39.442	21.228	18.214
	subtotaal	**85.361**	**142.279**	**100.821**	**41.458**
	Totaal BATEN	**166.695**	**273.244**	**220.299**	**52.945**
LASTEN					
1. Ruimte en water					
	Marketingkosten Blauwestad t.l.v. Algemene reserve	0	270	228	42
	Incidentele vrijval grondexploitatie Blauwestad -> herbestemming	0	0	-950	950
	Herontwikkeling St. Lucas, Winschoten (uit vrijval Blauwestad)	0	400	400	0
	Besteding rentesurplus lening OZG	0	600	600	0
	Ruimtelijke aspecten energietransitie en ontw. landschap (CA19-23)	450	255	0	255
	Retailagenda	0	336	330	6
	Gebiedsontwikkeling fase 1 en 2 (Oostpolder, Westerlee)	0	828	469	359
	Flexwonen (decentralisatie-uitkering)	0	200	15	185
	Klimaatbestendig maken ruimt. inrichting/leefbaarh. bevolking (CA19-23	200	129	53	76
	Klimaatadaptatie - reductie van CO_2: veenoxidatie (CA19-23)	50	50	6	44
	Hydrologische maatregelen (decentralisatie-uitkering)	0	333	17	316
	Eemszijlen, Delfzijl (specifieke uitkering NPG)	0	250	92	158
	subtotaal	**700**	**3.651**	**1.260**	**2.391**
2. Milieu en energie					
	Bodemsanering t.l.v. reserve	889	2.289	456	1.833
	Gaswinning: verb. proces schadeherstel en versterking (CA19-23)	200	200	0	200
	Nationaal Programma Groningen: nieuw perspectief bieden (CA19-23)	25	25	0	25
	Gaswinning: diversen lumpsum EZK incl. voorfin. maatsch. instellingen	0	4.441	3.379	1.062
	Programmabureau NPG (decentralisatie-uitkering)	0	150	54	96
	Gaswinning: diversen specifieke uitkering NPG	0	4.200	2.386	1.814
	Aanvullende kosten Wabo: inhuur juridische ondersteuning en Libau	110	110	54	56
	Implementatie Omgevingswet	952	517	445	72
	Onderzoek SiC-vezels	0	30	0	30
	Handhaving drugsafval (decentralisatie-uitkering)	0	40	43	-3
	Fairtrade provincie (CA19-23)	33	33	0	33
	Verminderen hinder, uitstoot en overlast in brede zin (CA19-23)	300	300	345	-45
	Reservering voor Asbestfonds (CA19-23)	1.000	55	52	3
	Energiemaatregelen gebouwde omgeving	0	230	0	230
	Programma Energietransitie 2016-2019	0	310	148	162
	Fonds Nieuwe Doen: uitvoeringskosten	400	400	393	7
	Radarvoorziening Eemshaven	200	200	45	155
	Energiebesp. en duurz. energieproductie: 49% CO2-reductie (CA19-23)	2.250	2.250	1.253	997
	Energietransitie: diversen specifieke uitkering NPG	0	1.395	587	808
	subtotaal	**6.359**	**17.175**	**9.640**	**7.535**
3. Platteland en natuur					
	Natuurontwikkeling: herschikking PLG3 t.l.v. reserve PLG	1.491	1.491	1.491	0
	Natuurnetwerk Groningen t.l.v. reserve PLG	35.098	21.548	20.082	1.466
	Uitvoeringskosten POP3 t.l.v. reserve PLG	500	500	585	-85
	Bijdrage IPO-GWO aandeel natuur t.l.v. reserve PLG	200	200	184	16
	DAW t.l.v. reserve PLG	1.416	1.734	319	1.415
	Natura 2000 realistie beheerplannen t.l.v. reserve PLG	0	0	0	0
	Beheer en monitoring broedeilanden	80	80	63	17
	Natuurcompensatie (bijdrage Tennet)	70	350	350	0
	Biodiversiteit: vergr. natuurwaarden in natuur-/landb.gebied (CA19-23)	100	0	0	0
	Reductie van CO2 in bos en hout (CA19-23)	125	66	62	4
	Natuurontwikkeling t.l.v. reserve PLG	0	1.180	885	295
	Natuurbeheer SNL t.l.v. reserve PLG	0	0	0	0
	Provinciale Meefinanciering: diverse projecten Natuurbeheer	0	0	0	0
	Provinciale Meefinanciering: diverse projecten Landschap	0	0	0	0
	Realisatie landschapskwaliteit (CA19-23)	40	40	0	40
	Landschap t.l.v. reserve PLG	0	466	438	28
	Realisatie Waddenopgave (excl. Lauwersmeer) (o.a. CA19-23)	2.456	2.644	2.085	559
	Meerjarenprogramma Eems-Dollard 2050 (decentralisatie-uitkering)	0	361	138	223
	Programmamanagement Eems-Dollard 2050 (bijdragen derden)	0	319	134	185
	Dubbele Dijk	1.196	1.312	169	1.143
	Kleirijperij	65	110	80	30

Programma	Omschrijving	Primitieve begroting 2020	Begroting na wijziging	Rekening 2020	Verschil
	Regionaal College Waddengebied (bijdrage Fryslân en Noord-Holland)	283	283	283	0
	Ecologie en economie in balans	60	81	47	34
	IBP Vloed (specifieke uitkering)	0	148	72	76
	Versterking soortenbeleid (CA19-23)	125	125	97	28
	Stikstof/biodiversiteit	0	290	377	-87
	Faunafonds	0	314	220	94
	Natuurinclusieve landbouw (incl. subsidieregelingen)	0	261	187	74
	Verduurzaming en innovatie landbouw (CA19-23)	825	329	389	-60
	Regiodeal Natuurinclusieve landbouw	300	1.416	1.011	405
	Regiodeal Natuurinclusieve landbouw (decentralisatie-uitkering)	0	0	0	0
	Provinciale Meefinanciering: diverse projecten Landbouw	0	3.221	2.689	532
	Landbouw: diversen specifieke uitkering NPG	0	223	223	0
	subtotaal	**44.430**	**39.092**	**32.660**	**6.432**
4. Bereikbaarheid					
	Diverse wegenbouwprojecten RSP	22.862	25.961	23.154	2.807
	Diverse wegenbouwprojecten t.l.v. reserve MIT	445	659	-542	1.201
	Capaciteitskredieten	0	5.758	5.303	455
	Kadewerken Noord-Willemskanaal	308	308	119	189
	Afkoopsom gem. Groningen (fietspad Groningen-Ten Boer)	0	62	5	57
	Aanvulling meerjarenprogramma Beheer en onderhoud 2017-2020	400	400	425	-25
	Meerj. uitv.progr. Verkeersveiligheid	625	2.420	1.812	608
	Diverse waterwegenbouwprojecten t.l.v. reserve ESFI	16	16	-130	146
	Diverse waterwegenbouwprojecten t.l.v. reserve MIT	649	506	325	181
	Aanpassing oevers Noord-Willemskanaal t.b.v. roeivereenigingen	0	211	0	211
	Mobiliteitsbeleid: Bestedingsplan duVV 2019/2020	-1.470	0	0	0
	Uitvoeringsprogramma fiets 2017-2020 t.l.v. reserve MIT	950	950	1.006	-56
	Mobiliteitsbeleid: N33 t.l.v. reserve MIT	0	356	414	-58
	Mobiliteitsbeleid: N33 t.l.v. reserve duVV	0	77	0	77
	Reservering ringwegen t.l.v. reserve ESFI	516	516	0	516
	Programmakosten RSP t.l.v. reserve RSP	50	50	14	36
	Fietsstrategie 2020-2023 (CA19-23)	500	300	18	282
	Hive.Mobility: slimme/groene mobiliteit, duurz. borgen kennis/ervaring	113	465	813	-348
	Openbaar vervoer: Bestedingsplan duVV; OV-projecten slim en groen	1.700	18.690	17.181	1.509
	Diverse OV-projecten RSP	56.780	77.603	75.234	2.369
	Spoor Groningen-Bremen (Wunderline) t.l.v. reserve MIT	1.350	1.350	514	836
	Spoor Roodeschool-Eemshaven t.l.v. reserve MIT	0	553	92	461
	Diverse OV-projecten MIT (incl. Prorail-bijdrage proef waterstoftrein)	7	2.059	1.123	936
	Duurzame mobiliteit (slimmer en groener en hubs) (CA19-23)	250	0	0	0
	Openbaar vervoer: diversen specifieke uitkering NPG	0	1.500	749	751
	subtotaal	**86.051**	**140.770**	**127.629**	**13.141**
5. Economie					
	Revitaliering bedrijventerreinen	0	206	181	25
	Uitvoeringskosten RSP/REP	50	35	13	22
	Provinciale Meefinanciering: risicoafdekking revolverend fonds MKB	-1.500	0	0	0
	Provinciale Meefinanciering: dekking invest. Groningen Airport Eelde	-750	0	0	0
	Provinciale Meefinanciering: risicobuffer uitbreiding fondsvermogen IFG	-500	0	0	0
	Prov. Meefin.: aanv. Weerstandsverm. i.v.m. lening scheepsbouwfonds	0	0	0	0
	Regelingen en fondsen, het Rijk en Europa (CA19-23)	10	10	30	-20
	Cofinanciering waterstofprojecten HEAVENN	0	5.000	0	5.000
	Diverse projecten Provinciale Meefinanciering (regioprogramma's)	0	0	0	0
	RIG NPG (decentralisatie-uitkering)	0	4.441	2.862	1.579
	Projecten NOM t.l.v. rekeningresultaat 2016	167	149	122	27
	Investering Groningen Airport Eelde	2.585	3.628	3.000	628
	Innovatief en Duurzaam MKB 3	800	957	756	201
	Nieuw programma Arbeidsmarkt en Economie 2020-2024 (CA19-23)	350	350	334	16
	Digitale sector: speerpunten digitalisering (CA19-23)	100	100	82	18
	Diverse projecten Provinciale Meefinanciering (marktsectoren)	1.588	5.437	4.810	627
	Diverse projecten RSP/REP (marktsectoren)	1.200	525	719	-194
	MKB Innovatie Topsectoren (decentralisatie-uitkering)	0	1.600	1.600	0
	Marktsectoren: diversen specifieke uitkering NPG	0	5.144	640	4.504
	Marktsectoren: Mkb topsectoren (specifieke uitkering)			4.679	-4.679
	Chemische sector: opzetten en uitwerken Suikeragenda (CA19-23)	50	50	0	50
	Vergroenen/innoveren, Chemport Europe, circ. bedrijvigheid (CA19-23)	125	125	110	15
	Acquisitie: vergr. aantrekkelijkheid bedrijven, inst. en werkn. (CA19-23)	200	200	173	27
	Arb.markt: Human Capital Agenda, aansl. onderw./arb.markt (CA19-23	300	161	56	105
	Diverse projecten Provinciale Meefinanciering (arbeidsmarktbeleid)	0	38	38	0
	Arbeidsmarkt: diversen specifieke uitkering NPG	0	425	425	0
	Recreatie en toerisme (CA19-23)	150	16	12	4
	Diverse projecten Provinciale Meefinanciering (recreatie en toerisme)	280	765	337	428
	Diverse projecten RSP/REP (recreatie en toerisme)	0	0	-49	49
	Regioverbinder (overboeking uit 2018 en bijdr. Drenthe en Overijssel)	124	124	0	124
	Aangaan en versterken internationalisering (CA19-23)	100	100	72	28
	Public affairs (incl. lobby) (CA19-23)	100	100	54	46
	subtotaal	**5.529**	**29.686**	**21.056**	**8.630**

Programma	Omschrijving	Primitieve begroting 2020	Begroting na wijziging	Rekening 2020	Verschil
6. Cultuur en maatschappij					
	Cultuurnota: continueren nieuw beleid van 2013-2016	653	653	653	0
	Extra middelen Cultuurnota 2017-2020	1.205	1.205	1.205	0
	Incidenteel budget cultuur	0	54	45	9
	Gastconservator	0	70	70	0
	Diverse projecten Provinciale Meefinanciering (cultuur)	0	100	100	0
	Budget Landsdeel Noord incl. NNO, bijdragen derden (We The North)	0	445	587	-142
	Proeftuin cultuurprofielen (decentralisatie-uitkering, incl. bijdr. derden)	0	239	261	-22
	Erfgoedmonitor	0	105	63	42
	Erfgoed en ruimte (decentralisatie-uitkering)	0	100	0	100
	Subsidieregeling Erfgoedloket en erfgoedadviesteam	101	350	380	-30
	Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap, borging en uitvoering	150	330	250	80
	Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap, werkbudget/formatie	525	860	292	568
	Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap, kwaliteitsgids	65	143	10	133
	Groot onderhoud en restauratie; regulier onderhoud Rijksmonumenten	1.500	7.279	6.035	1.244
	DU Nationaal Programma Groningen: pilot Overschild (ERL)	0	50	50	0
	Opleidingen/innovatie/duurzaamheid (ERL)	0	703	506	197
	Erfgoed en aardbevingen (decentralisatie-uitkering)	0	115	75	40
	Erfgoedprogramma algemeen (decentralisatie-uitkering)	0	959	0	959
	Erfgoed, ruimtelijke kw., landschap: diversen specifieke uitkering NPG	0	210	210	0
	Sociaal beleid	500	300	421	-121
	Sport en bewegen (prov. beweegakk., beweegincl. beleid) (CA19-23)	115	138	130	8
	Investeringsbudget Lauwersmeer/Lauwersoog t.l.v. reserve ESFI	286	286	0	286
	Regio Groningen-Assen t.l.v. reserve ESFI	1.213	1.213	1.213	0
	Diverse projecten RSP/REP	483	175	206	-31
	Gebiedsgericht werken: diversen specifieke uitkering NPG	0	192	164	28
	Sociaal-economische vitalisering t.l.v. reserve PLG	0	20	10	10
	Sociaal-economische vitalisering: diversen specifieke uitkering NPG	0	2.598	2.061	537
	Programmakosten t.l.v. reserve Leefbaarheid krimpgebieden	2.074	2.102	1.972	130
	Actieplan bevolkingsdaling (fasering 2020 naar 2019)	-165	0	0	0
	Uitvoeringsprogramma leefbaarheid: Bewonersinitiatieven	0	85	72	13
	Kadernota Leefbaarheid, wonen en zorg (CA19-23)	2.000	473	279	194
	Transitiefonds particuliere woningvoorraad (uit vrijval Blauwestad)	0	700	0	700
	Leefbaarheid: div. Nationaal Programma Groningen (decentr.-uitkering)	0	484	282	202
	subtotaal	**10.705**	**22.736**	**17.602**	**5.134**
7. Openbaar bestuur					
	Geschiedschrijving provinciaal bestuur Groningen (CA19-23)	350	350	0	350
	Storting in voorz. APPA *(m.i.v. NJM 2020 structureel i.p.v. incidenteel)*	201	0	0	0
	Viering 75 jaar bevrijding in 2020	275	347	295	52
	Samenw. gemeenten/andere overh.; provinciedeal digitale democratie	375	450	149	301
	Grenzeloos Gunnen / gemeentelijke herindeling	0	45	32	13
	Impuls omgevingsveiligheid	0	0	0	0
	subtotaal	**1.201**	**1.192**	**476**	**716**
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering					
	Diverse personeelskosten verwerkt in AKP t.l.v. reserves	805	1.418	1.418	0
	Personeelskosten Cultuurnota continueren nw. beleid van 2013-2016	53	53	53	0
	Personeelskosten Cultuurnota 2017-2020	195	195	195	0
	Personeelskosten krimp t/m 2020	194	194	194	0
	Personeelskosten verbeterplan F&C	192	192	192	0
	Personeelskosten personeelscontroller	51	51	51	0
	Personeelskosten Privacy Officer (AVG)	82	82	82	0
	Personeelskosten Concernfunctionaris informatiebeveiliging (AVG)	52	52	52	0
	Personeelskosten Ruimt. aspecten energietransitie/ontw. landschap	0	195	195	0
	Personeelskosten Gebiedsontwikkeling fase 1 en 2	0	322	322	0
	Personeelskosten Klimaatadaptatie	0	71	71	0
	Personeelskosten Verduurzaming en innovatie landbouw	0	223	223	0
	Personeelskosten Stikstof/biodiversiteit	0	240	240	0
	Personeelskosten Fietsstrategie 2020-2023	0	200	200	0
	Personeelskosten Duurzame mobiliteit en OV-projecten slim en groen	0	265	265	0
	Personeelskosten Leefbaarheid	0	186	186	0
	Opleidingskosten t.l.v. reserve AKP, o.a. Omgevingswet	0	385	385	0
	Aanpassingen ondersteunende informatiesystemen (AVG)	200	200	200	0
	Gastvrij beveiligen	206	64	64	0
	Betere informatievoorziening	272	265	265	0
	Kosten extra gedeputeerde en ondersteuning (2019-2023) (CA19-23)	463	463	463	0
	Informatiestrategie; beheer/onderhoud informatiesystemen (CA19-23)	500	500	0	500
	Lerende organisatie; organisatieontwikkeling (CA19-23)	250	0	0	0
	Vervanging wagenpark CdK, GS, milieutoezicht	0	228	228	0
	Tijdelijke compensatie provincie Zeeland	300	300	277	23
	Corona-aanpak	0	5.000	0	5.000
	subtotaal	**3.815**	**11.344**	**5.821**	**5.523**

Programma	Omschrijving	Primitieve begroting 2020	Begroting na wijziging	Rekening 2020	Verschil
Stortingen in reserves per programma					
	Ruimte en water	0	3.970	2.030	1.940
	Milieu en energie	0	0	157	-157
	Platteland en natuur	0	4.292	5.370	-1.078
	Bereikbaarheid	3.503	12.044	25.000	-12.956
	Economie	2.000	2.825	1.916	909
	Cultuur en maatschappij	0	0	1.509	-1.509
	Openbaar bestuur	0	0	42	-42
	Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	22.996	38.844	12.961	25.883
	subtotaal	**28.499**	**61.975**	**48.985**	**12.990**
	Totaal LASTEN	**187.289**	**327.621**	**265.129**	**62.492**
SALDO BATEN EN LASTEN		**-20.594**	**-54.377**	**-44.830**	**-9.547**

1.7. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

De Wet normering topinkomens (WNT) handelt over de maximale bezoldiging en ontslagvergoeding van topfunctionarissen. Als het gaat om de provinciale organisatie is de conclusie dat geen van onze medewerkers, dus ook niet diegenen die moeten worden gekwalificeerd als topfunctionaris, de norm zoals gesteld in de WNT overstijgen. De uitleg van de wet is overigens dat de Provinciesecretaris en de Statengriffier als topfunctionaris moeten worden gezien. Het wettelijk bezoldigingsmaximum voor het jaar 2020 bedraagt € 201.000 (was vorig jaar € 194.000); daarmee is de norm van het bezoldigingsmaximum WNT tot 100% van een ministerssalaris vastgelegd. Met deze norm overschrijdt het salaris van onze topfunctionarissen - en tevens van andere medewerkers - de norm niet.
De WNT stelt, naast een verplichting tot openbaarmaking, een maximum aan de bezoldiging en de contractuele ontslagvergoeding vast. De bezoldiging van de hoogste leidinggevenden van de provincie dienen te worden gepubliceerd. Het beloningsmaximum geldt ook voor bepaalde ingehuurde derden. Op grond van de wet bedraagt de totale maximale bezoldiging (exclusief sociale verzekeringspremies) na indexering voor 2020 € 282.600 (was vorig jaar € 273.000) of een pro-ratagedeelte bij deeltijddienstverbanden of dienstverbanden korter dan een jaar. Dit bedrag is inclusief het werkgeversdeel in de pensioenpremie. Het maximum van € 282.600 geldt ook voor contracten met ingehuurde derden die in enige periode van achttien maanden langer dan zes maanden voor de organisatie werkzaam zijn. Voorbeelden zijn zzp'ers, personen met een management-BV en (interim-)arbeidskrachten van adviesbureaus. De beloning in het sectoraal bezoldigingsregime mag niet uitstijgen boven de voor die sector geldende norm. Deze norm wordt door de betrokken minister vastgesteld.

Voor alle topfunctionarissen geldt dat het geldende bezoldigingsmaximum over 2020 niet is overschreden. De provincie Groningen heeft hiermee over 2020 voldaan aan de WNT.

Bezoldigingen topfunctionarissen
In artikel 1.1 van de WNT staat aangeven dat onder topfunctionarissen worden verstaan de secretaris en (plaatsvervangend)griffier van de provincie.
1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

bedragen x € 1	**J. Schrikkema**	**H. Engels - van Nijen**	**A.L. Meeske**
Functiegegevens	Provincie-secretaris	Griffier	Plaatsvervangend griffier
Aanvang functievervulling in 2019	1-1-2020	1-1-2020	1-1-2020
Einde functie vervulling in 2019	31-12-2020	31-12-2020	31-3-2020
Omvang dienstverband	1	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 145.700,76	€ 110.996,64	€ 19.835,56
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.547,40	€ 20.083,92	€ 3.236,52
Subtotaal	*€ 168.248,16*	*€ 131.080,56*	*€ 23.072,08*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 201.000,00	€ 201.000,00	€ 49.975,41
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	**€ 168.248,16**	**€ 131.080,56**	**€ 49.975,41**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2019			
Functiegegevens	Provincie-secretaris	Griffier	
Aanvang functievervulling in 2019	1-1-2019	1-1-2019	
Einde functievervulling in 2019	31-12-2019	31-12-2019	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 137.932,02	€ 110.476,44	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.765,78	€ 18.514,08	
Subtotaal	*€ 158.697,78*	*€ 128.990,52*	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 194.000,00	€ 194.000,00	
Totale bezoldiging	**€ 158.697,78**	**€ 128.990,52**	

Beëindigingsvergoedingen
Naast het publiceren van de bezoldigingen dienen ook de beëindigingsvergoedingen gepubliceerd te worden wanneer deze de norm te boven gaan. De maximale ontslagvergoeding is € 75.000 en geldt ook wanneer de ontslaguitkering in termijnen wordt betaald. In 2020 is aan topfunctionarissen geen beëindigingsvergoeding uitbetaald. Tevens is in 2020 geen beëindigingsvergoeding aan niet topfunctionarissen betaald hoger dan het geldende maximum.

In 2020 zijn bij de provincie geen leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking werkzaam geweest.

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij meerdere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan met ingang van 1 januari 2018).

1.8. Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 geldt de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 ook voor overheidsondernemingen. Dit betekent dat de provincie onder voorwaarden belastingplichtig kan zijn voor de vennootschapsbelasting (vpb).
Op basis van een inventarisatie en afstemming met de Belastingdienst is de conclusie dat de provincie geen activiteiten heeft die leiden tot betaling van vennootschapsbelasting.
De provincie zal ieder jaar bestaande en nieuwe activiteiten (her)beoordelen om te bepalen of er activiteiten zijn die in de heffing van vennootschapsbelasting moeten worden betrokken.
In 2020 heeft de Belastingdienst landelijk aangekondigd het beleid rondom horizontaal toezicht te actualiseren. Dat geldt ook voor de provincie Groningen.
In het te actualiseren convenant Horizontaal Toezicht (HT) zal ook worden ingegaan op de wijze waarop de provincie 'in control' is als het gaat om de vpb-plicht.

2. Balans per 31 december

ACTIVA (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2020	2019
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Investeringen met een economisch nut	39.360	35.050
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	107.315	93.709
Totaal materiële vaste activa	146.675	128.759
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	70.046	61.204
Leningen aan:		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	130.000	160.000
- deelnemingen	134.004	100.000
Overige langlopende leningen	137.748	133.444
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	25.000	25.000
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	48.632	77.387
Totaal financiële vaste activa	545.430	557.035
Totaal vaste activa	**692.105**	**685.794**
Vlottende activa		
Voorraden		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	53.840	50.442
Gereed product en handelsgoederen	21.169	18.067
Totaal voorraden	75.009	68.509
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:		
Vorderingen op openbare lichamen	28.780	32.216
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden		
Overige verstrekte kasgeldleningen		
Rekening-courantverhouding met het Rijk	478.399	551.140
Rekening-courantverhoudingen overige niet-financiële instellingen	7.092	0
Overige vorderingen	15.284	8.889
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	529.555	592.245
Liquide middelen		
Bank- en kassaldi	196	129
Totaal liquide middelen	196	129
Overlopende activa		
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	-20	563
- het Rijk	8.655	6.258
- overige Nederlandse overheidslichamen	22.268	20.592
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	34.277	29.815
	65.180	57.228
Totaal vlottende activa	**669.940**	**718.111**
TOTAAL ACTIVA	**1.362.045**	**1.403.905**

PASSIVA (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2020	2019
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Reserves:		
- algemene reserve	52.003	45.295
- bestemmingsreserves	695.651	735.938
Het gerealiseerde resutaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	23.422	15.461
Totaal eigen vermogen	771.076	796.694
Voorzieningen	37.784	36.713
Vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Waarborgsommen	5	5
Totale vaste schulden	5	5
Totaal vaste passiva	**808.865**	**833.412**
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Overige schulden	145.442	181.246
Totaal netto-vlottende schulden	145.442	181.246
Overlopende passiva		
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedings-doel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	1.876	1
- het Rijk	200.713	181.751
- overige Nederlandse overheidslichamen	160.503	174.322
Overige vooruitontvangen bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	44.646	33.173
Totaal overlopende passiva	407.738	389.247
Totaal vlottende passiva	**553.180**	**570.493**
TOTAAL PASSIVA	**1.362.045**	**1.403.905**
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	**2.945**	**3.707**

2.1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening. Dit is de verordening ex artikel 216 van de Provinciewet, waarin door Provinciale Staten de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Waarderingsgrondslagen
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Tenzij anders vermeld worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. De waarderingsgrondslagen worden in het vervolg van de toelichting op de balans bij de specifieke onderdelen nader toegelicht.

Grondslagen voor resultaatbepaling
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, ongeacht of dit tot ontvangsten of uitgaven heeft geleid. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Met ingang van het boekjaar 2017 wordt voor het bepalen van de last bij subsidies uitgegaan van het voorzichtigheidsprincipe. Dit houdt in dat voor subsidies de last wordt genomen in het jaar waarin de subsidieverleningsbeschikking wordt afgegeven.
Hierop zijn twee uitzonderingen toe, te weten:
1. Uit de subsidiebeschikking blijkt onomstotelijk dat de activiteit waarvoor de subsidie wordt verleend in één of meerdere volgende jaren zal plaatsvinden of;
2. Uit een bestuurs-/samenwerkingsovereenkomst blijkt dat lastneming meerjarig dient plaats te vinden en/of dat deze lastneming bij het aangaan van deze overeenkomst nog niet is vast te stellen.

Lastneming van subsidies
In januari 2019 heeft de Commissie BBV de handreiking 'Verantwoorden van subsidies' gepubliceerd. In de handreiking gaat de Commissie BBV in op de vraag wanneer de subsidie als last bij de subsidiegever en als bate bij de subsidieontvanger dient te worden verantwoord.
In de handreiking geeft de Commissie BBV aan dat de verwerkingswijze afhangt van het type subsidie en de gestelde voorwaarden, waarbij de Commissie BBV - bij voorwaardelijke subsidieverstrekkingen (exploitatie- en investeringssubsidies) - duidelijk aangeeft dat de subsidielast op basis van het toerekeningsbeginsel verantwoord dient te worden. Dit betekent dat de subsidielast (gedeeltelijk) verantwoord dient te worden in het jaar waarin door de subsidieontvanger de prestatie (waarvoor de subsidie is verstrekt) is geleverd en (gedeeltelijk) aan de gestelde voorwaarden is voldaan.

Zoals hierboven toegelicht, zijn de verstrekte (voorwaardelijke exploitatie- en investerings)subsidies in de jaarrekening 2020 van de provincie Groningen verantwoord op basis van het voorzichtigheidsprincipe. Deze verwerkingswijze wijkt derhalve af van de verwerkingswijze zoals opgenomen in de handreiking 'Verantwoorden van subsidies' d.d. 21 januari 2019 van de Commissie BBV.

In 2019 en 2020 is overleg gevoerd met onze toezichthouder (het ministerie van BZK), accountants en alle betrokken provincies om te komen tot één uniforme verwerkingswijze. Hierover is in 2020 overeenstemming bereikt. De Commissie BBV heeft via een 'vraag en antwoord' deze verwerkingswijze omarmd. In de 'vraag en antwoord' wordt een grondslag voor de verwerking en verantwoording van subsidielasten beschreven die past binnen het stelsel van baten en lasten, tegemoet komt aan het vereiste inzicht voor met name Provinciale Staten en niet leidt tot onnodige administratieve lasten (bij zowel subsidieverstrekkers als -ontvangers). Dit nieuwe stelsel treedt met ingang van 1 januari 2021 in werking (zonder terugwerkende kracht). Het ministerie van BZK heeft in de Decembercirculaire 2019 toestemming gegeven tot dat moment de thans gehanteerde methoden van verwerking door de provincies toe te staan.

Dit betekent dat in de Jaarrekening 2021 een stelselwijziging voor de verantwoording van de subsidielasten dient plaats te vinden, om te voldoen aan de 'vraag en antwoord' voor verwerking en verantwoording van subsidielasten door de commissie BBV. Naar verwachting zal de post nog te betalen subsidies op basis van de nieuwe verwerkingswijze lager uitvallen en het eigen vermogen hoger. De daadwerkelijke financiële impact kan - vanwege het ontbreken van de benodigde informatie - op dit moment echter nog niet worden bepaald.

2.2. Vaste activa

Vaste activa zijn bedoeld om de uitoefening van de werkzaamheid van de provincie duurzaam te dienen.

2.2.1. Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut;
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investeringen hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Op basis van de financiële verordening worden de investeringen met een economisch nut met een omvang van € 100.000 en hoger geactiveerd.
Bij het activeren van nieuw beschikbaar te stellen kredieten ter verwerving van materiële vaste activa met een economisch nut stellen Provinciale Staten de afschrijvingstermijn vast.

Ook voor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk geldt dat deze op basis van de financiële verordening worden geactiveerd. Ten aanzien van deze investeringen geldt dat eventuele bijdragen van derden in mindering worden gebracht op deze investeringen. Bij het beschikbaar stellen van een investeringskrediet door Provinciale Staten wordt in het voorstel aangegeven of en voor welk deel de investering wordt geactiveerd en wat de overige dekking is. De bestede kosten van voorbereiding en toezicht van eigen personeel worden aan de investering toegerekend. Deze activa worden afgeschreven overeenkomstig de afschrijvingsmethode.

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte economische levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen.

Buiten gebruik gestelde vaste activa
Indien een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

Afschrijvingen
De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode. De overige dienstgebouwen worden nog afgeschreven volgens annuïteiten. Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele baten in de jaarrekening verwerkt.

De volgende afschrijvingstermijnen gelden:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	30 jaar
Gebouwen:	
- dienstgebouw Sint Jansstraat 4	66⅔ jaar
- renovatie provinciehuis	5 tot 40 jaar
- overige dienstgebouwen	30 tot 40 jaar
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken:	
- wegbouwkundige werken	20 jaar
- waterbouwkundige werken	40 jaar
Machines, apparaten en installaties:	
- hydraulische kraan	10 jaar
- veegmachine	10 jaar
- werkboot	30 jaar
Overige materiële vaste activa:	
- Havenkwartier Blauwestad	15 en 40 jaar

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie gebracht.
Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de materiële vaste activa (x € 1.000) gedurende het jaar 2020:

	Boek-waarde 1 januari 2020	Investe-ringen	Des-inves-teringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Boek-waarde 31 decem-ber 2020
Investeringen met economisch nut						
Gronden en terreinen	2.723	4.131	0	0	0	6.854
Bedrijfsgebouwen	28.356	2.730	0	2.356	0	28.730
Machines, apparaten en installaties	3.971	15	0	210	0	3.776
Overige materële vaste activa	0	0	0	0,34	0	0
Totaal investeringen met economisch nut	35.050	6.876	0	2.566	0	39.360
Investeringen in de open-bare ruimte met een maat-schappelijk nut						
Grond-, weg- en waterbouw-kundige werken						
Vóór 2017	36.026	-476		2.515	2	33.033
Vanaf 2017	57.683	27.637		532	10.506	74.282
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	93.709	27.161	0	3.047	10.508	107.315
Totaal materiële vaste activa	128.759	34.037	0	5.613	10.508	146.675

Onderstaand een overzicht van investeringen in 2020 van groter dan € 1,5 miljoen.

Project	Investeringen	Des-investeringen	Bijdragen van derden
Blauwe Loper	5.174	0	5.174
Gronden N33 Midden	4.131	0	0
Reconstructie N366 Pekela/Stadskanaal	3.217	0	135
Rondweg Aduard en Aansluiting Nieuwklap	2.764	0	7
Herinrichting Sauwerd	2.423	0	1.361
Bedum oostelijke ontsluitingsweg	2.400	0	1.475
Wegverbinding N355 Groningen-Zuidhorn	2.340	0	0
Gasloos provinciehuis	2.030	0	0
Vervanging boordvoorziening Winschoterdiep nz	1.895	0	0

2.2.2. Financiële vaste activa

Het BBV kent de volgende soorten financiële vaste activa:
- kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen;
- leningen aan openbare lichamen, woningbouwcorporaties, deelnemingen en overige verbonden partijen;
- overige langlopende leningen;
- uitgezette middelen in ‘s Rijks schatkist met rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- uitgezette middelen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rente typische looptijd van één jaar of langer;
- overige uitgezette middelen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) minus de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van nv’s en bv’s (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats, dan wel door het treffen van een voorziening.

Overzicht en verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2020 (bedragen x € 1.000):

	Boek-waarde 1 januari 2020	Investe-ringen	Aflos-singen	Waarde-ontwikkeling	Boek-waarde 31 decem-ber 2020
Kapitaalverstrekkingen aan:					
- deelnemingen	61.204	9.380		-538	70.046
Totaal kapitaalverstrekkingen	61.204	9.380	0	-538	70.046
Leningen aan:					
- openbare lichamen	160.000		30.000		130.000
- deelnemingen	100.000	34.004			134.004
Totaal leningen u/g	260.000	34.004	30.000	0	264.004
Overige langlopende leningen	133.444	9.198	5.100	206	137.748
Uitgezette middelen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	25.000				25.000
Overige uitgezette middelen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	77.387	476	29.231		48.632
Totaal overige	235.831	9.674	34.331	206	211.380
Totaal financiële vaste activa	557.035	53.058	64.331	-332	545.430

De financiële vaste activa zijn in 2020 per saldo afgenomen met € 11.605. Dit kan als volgt worden toegelicht (bedragen x € 1.000):

Toelichting afname financiële vaste activa		
Investeringen:		
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen:		
- Investeringsfonds Groningen B.V.	6.420	
- Essent	-9	
- N.V. NOM	2.969	
		9.380
Leningen aan deelnemingen:		
- Enexis converteerbare aandeelhoudersleningen		34.004
Overige langlopende leningen:		
- Fonds Nieuwe Doen	3.613	
- Rodin Broadband BV	4.848	
- lening Ommelander Ziekenhuis Groningen	156	
- subsidie/leningen algemeen	379	
- Kredietunies	202	
		9.198
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer:		
- Candriam Sustainable Fund ONE Global 2017 e.v.		476
Totaal aan investeringen in 2020		53.058
Aflossingen:		
Leningen aan openbare lichamen en deelnemingen:		
- diverse leningen aan medeoverheden		30.000
Overige uitgezette middelen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
- Garantieproduct via Oyens & Van Eeghen (OVE) 10/20		29.231
Overige langlopende leningen:		
- Innovatiefonds Noord Nederland	3.333	
- achtergestelde lening De Hoven	350	
- hypotheken Onner-/Oostpolder en Ulsderpolder	955	
- Particuliere woningverbetering via SVn	67	
- Energiebesparing via SVn	72	
- lening agrarische collectieven	92	
- subsidie/leningen algemeen	220	
- verstrekte leningen Provinciaal Accommodatiefonds	11	
		5.100
Totaal aan aflossingen 2020		64.331
Waardeontwikkeling:		
- Toevoeging voorziening Investeringsfonds Groningen B.V.	-472	
- Toevoeging voorziening N.V. NOM	-66	
- Afboeking lening t.l.v. voorziening lening Innovatiefonds Noord-Nederland B.V.	365	
- Toevoegingen voorzieningen overige langlopende leningen	-159	
		-332
Afname financiële vaste activa		11.605

Investeringsfonds Groningen B.V. (IFG)
De provincie Groningen heeft in 2015 het Investeringsfonds Groningen B.V. opgericht om het mkb te versterken. Dit wordt gedaan door middel van agiostortingen in het kapitaal van het IFG. Hiervoor is in 2015 € 40,0 miljoen en in 2019 additioneel € 20,0 miljoen (totaal € 60,0 miljoen) beschikbaar gesteld. De uitbetaling vindt plaats door middel van trekkingsverzoeken. In 2020 is circa € 6,4 miljoen kapitaal gestort. Hierdoor bedraagt het saldo van het verstrekte kapitaal per 31 december 2020 € 19,9 miljoen. Uit de jaarrekening 2020 van het IFG blijkt dat over 2020 een verlies gerealiseerd is van € 0,47 miljoen. Als gevolg van het verlies over 2020 is de marktwaarde van de deelneming in het IFG lager dan de boekwaarde. Daarom hebben wij in 2020 € 0,47 miljoen aan de voorziening toegevoegd. De voorziening bedraagt ultimo 2020 € 2,8 miljoen.

Essent
In 2020 hebben aandeelhouders besloten om de drie vennootschappen Cross Border Leases B.V., Vordering op Enexis B.V. en Verkoop Vennootschap B.V. te ontbinden. De vennootschappen waren opgericht om de splitsing en verkoop van Essent. De boekwaarde van de drie vennootschappen is hiermee komen te vervallen.

N.V. NOM (Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland)
In 2016 heeft de provincie een renteloze lening aan het Innovatiefonds Noord-Nederland B.V. (IFNN) verstrekt van € 3,3 miljoen. In 2020 hebben leningverstrekkers besloten om het IFNN te liquideren en de middelen die zijn ontvangen bij de aflossing van de lening van circa € 3,0 miljoen als agiostorting aan de NOM te verstrekken. De totale boekwaarde van de NOM bedraagt hiermee € 24,5 miljoen. Op basis van de jaarrekening van de N.V. NOM blijkt dat de marktwaarde van het aandeel van de provincie in de NOM ultimo 2020 lager is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs inclusief de agiostorting. Daarom is de voorziening met € 0,07 miljoen verhoogd. De voorziening bedraagt ultimo 2020 € 0,37 miljoen.
Bij de waardering van de aandelen van de NOM (en de getroffen voorziening voor de lagere marktwaarde) is rekening gehouden met de in het addendum d.d. 16 april 2016 overeengekomen afspraken met het Rijk, zoals dat bij de aankoop van de aandelen in de NOM van het Rijk in 2016 is vastgelegd. In dit addendum is met het Rijk overeengekomen dat een daling van de benaderde marktwaarde van een deel van de participaties van de NOM na de overnamedatum (zijnde 1 januari 2016) bij verkoop van de betreffende participatie(s) door de NOM wordt verrekend met het Rijk als correctie op de koopsom van het in 2016 verworven aandelenbelang. Daarnaast is met het Rijk overeengekomen dat een stijging van de benaderde marktwaarde van een deel van de participaties van de NOM na de overnamedatum (zijnde 1 januari 2016) bij verkoop van de betreffende participatie(s) door de NOM voor een deel toekomt aan het Rijk.

Enexis Holding N.V.
In 2020 heeft de provincie Groningen twee converteerbare hybride aandeelhoudersleningen verstrekt aan Enexis Holding N.V.. Eind juli 2020 is tranche A verstrekt ad € 32,8 miljoen en eind november 2020 is tranche B verstrekt ad € 1,1 miljoen. Het totaal van beide converteerbare hybride aandeelhoudersleningen bedraagt circa € 34,0 miljoen.

Fonds Nieuwe Doen Groningen
Aan het Fonds Nieuwe Doen Groningen is in 2017 een subsidie in de vorm van een lening verstrekt van maximaal € 48,0 miljoen. De subsidie aan het Fonds Nieuwe Doen is bedoeld voor het verstrekken van leningen aan derden. De bedragen voor de leningen aan derden worden verstrekt conform de toekenning middels trekkingsverzoeken. In 2020 zijn twee trekkingsverzoeken gedaan en uitbetaald voor in totaal € 3,6 miljoen. Het saldo van de verstrekte lening bedraagt per 31 december 2020 € 14,9 miljoen.

Rodin Broadband B.V.
In 2017 is een lening verstrekt aan Rodin Broadband van maximaal € 29,5 miljoen en een subsidie à fonds perdu van maximaal € 10,0 miljoen ten behoeve van de Regeling Snel Internet. De subsidie wordt betaald door de stichting Economic Board Groningen en de Nationaal Coördinator Groningen. Uitbetaling van zowel de lening als de subsidie geschiedt op basis van trekkingsverzoeken. In 2020 zijn twee trekkingsverzoeken gedaan voor een totaalbedrag van circa € 4,8 miljoen. Hiermee komt het saldo van de lening op circa € 10,6 miljoen. De lening wordt uiterlijk in 2047 afgelost.

Ommelander Ziekenhuis Groningen
In 2016 heeft de provincie Groningen aan Ommelander Ziekenhuis Groningen (OZG) een achtergestelde lening verstrekt van € 10 miljoen. Hiervan is € 6,2 miljoen geborgd door het UMCG en € 3,8 miljoen niet-geborgd. De eerste twee jaren waren aflossingsvrij en in 2019 is € 1,67 miljoen afgelost op het niet-geborgde deel, zodat een lening ultimo 2019 van in totaal € 8,3 miljoen resteert. In 2020 heeft de OZG de provincie laten weten dat zij niet kunnen voldoen aan hun aflossingsverplichting en rentebetaling vanaf het tweede kwartaal. In 2020 is overeenkomstig het contract de niet betaalde rente van € 0,2 miljoen opgeteld bij de hoofdsom van de lening waardoor de lening op 31 december 2020 € 8,5 miljoen bedraagt.

Overige subsidies en leningen
Door het verstrekken van subsidies met terugbetalingsverplichtingen kunnen provinciale middelen revolverend ingezet worden. Deze subsidies staan op de balans als lening en worden voor 100% voorzien. Door de lening direct te voorzien zijn bij de afboeking geen financiële gevolgen voor de Algemene middelen. In 2020 is totaal € 0,6 miljoen verstrekt en is € 0,22 miljoen afgelost. Het saldo van de verstrekte subsidies bedraagt ultimo 2020 € 4,6 miljoen. De meeste van deze subsidies hebben geen specifieke einddatum. Bij gebleken succes worden de subsidies met leningsvoorwaarden terugbetaald en als succes uitblijft is het een reguliere subsidie.

Kredietunie Groningen
Aan de Kredietunie Groningen is in 2015 een lening verstrekt van maximaal € 1,0 miljoen ter versterking van het eigen kapitaal van de Kredietunie Groningen voor een periode van tien jaar. De uitbetaling van de lening vindt op afroep plaats. In 2020 heeft de Kredietunie Groningen drie trekkingsverzoeken gedaan voor in totaal circa € 0,12 miljoen. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2020 € 0,34 miljoen.

Kredietunie Westerkwartier
Aan de Kredietunie Westerkwartier is in 2017 een lening verstrekt van maximaal € 1,0 miljoen ter versterking van het eigen kapitaal van de Kredietunie Westerkwartier, dat in overleg in 2019 is verlaagd naar € 0,5 miljoen. De uitbetaling van de lening vindt op afroep plaats. In 2020 heeft de Kredietunie Westerkwartier € 0,01 miljoen opgenomen. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2020 circa € 0,1 miljoen.

Kredietunie Eemsregio
In 2019 is een lening verstrekt aan kredietunie Eemsregio van maximaal € 500.000 ter versterking van het eigen kapitaal van de Kredietunie Eemsregio. De uitbetaling van de lening vindt op afroep plaats. In 2020 is één trekkingsverzoek gedaan voor in totaal circa € 0,1 miljoen. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2020 € 0,1 miljoen.

OVE Candriam Sustainability Fund ONE Global
Met betrekking tot het nazorgfonds gesloten stortplaatsen is eind 2017 € 6,7 miljoen uitgezet door middel van een duurzaam aandelenfonds. Het fonds wordt op balansdatum 31 december jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde. Hiermee wordt nagegaan of het totale fondsvermogen in evenwicht is met het doelvermogen binnen het nazorgfonds. Over 2020 heeft het fonds een positief rendement behaald van circa € 0,5 miljoen (ruim 5%). De waarde van het fonds bedraagt ultimo 2020 € 8,7 miljoen.

Leningen aan openbare lichamen
Er zijn vanaf mei 2013 deposito's geplaatst bij medeoverheden met looptijden tot 17 jaar. In 2020 zijn geen nieuwe leningen aan medeoverheden verstrekt. In 2020 zijn drie leningen van in totaal € 30,0 miljoen afgelost. Ultimo 2020 stond bij tien medeoverheden totaal € 130,0 miljoen uit. Het laatste deposito vervalt in 2030.

Garantieproduct via Oyens & Van Eeghen (OVE) 10/20
In 2020 is een garantieproduct vervallen met een looptijd van tien jaar die was afgesloten bij Oyens en Van Eeghen (O&E). De vastrentende waarden van dit product waren belegd in obligaties en het vrij belegbare deel was uitgezet door toe te treden tot een duurzaam aandelenfonds. Op de einddatum zorgde de vastrentende waarden voor terugbetaling van de hoofdsom en het minimum jaarlijks rendement van 2% en het fonds voor het extra rendement. Uiteindelijk is bij het beëindigen van het

garantieproduct circa € 36 miljoen uitgekeerd bij een inleg in 2010 van € 25 miljoen. De boekwaarde ultimo 2019 bedroeg € 29,2 miljoen en is vrijgevallen.

Innovatiefonds Noord-Nederland B.V.
In 2016 heeft de provincie een renteloze lening aan het Innovatiefonds Noord-Nederland B.V. verstrekt van € 3,3 miljoen. In 2020 hebben leningverstrekkers besloten om het IFNN te liquideren en de middelen die zijn ontvangen bij de aflossing van de lening van circa € 3 miljoen als agiostorting aan de NOM te verstrekken. Vooruitlopend op dit besluit is in 2019 de voorziening grotendeels vrijgevallen. Uiteindelijk is circa € 0,4 miljoen van de lening afgeboekt ten laste van de voorziening.

Achtergestelde lening De Hoven
In 2011 is aan zorginstelling De Hoven een achtergestelde lening verstrekt van € 3,5 miljoen met een looptijd van 10 jaar. De lening wordt in jaarlijkse termijnen terugbetaald. In 2020 is € 0,4 miljoen afgelost. Het saldo van de lening bedraagt ultimo 2020 € 0,4 miljoen.

Verstrekte hypotheken Onnerpolder en Ulsderpolder
In het verleden zijn hypotheken voor circa € 5,9 miljoen in het kader van flankerend beleid noodberging verstrekt. In 2020 is € 1,0 miljoen afgelost, waarvan € 0,7 miljoen vervroegd. Het saldo van de leningen bedraagt ultimo 2020 € 0,7 miljoen. De laatste lening zal in 2034 afgelost worden.

Particuliere woningverbetering via SVn
Vanaf 2012 tot en met 2014 zijn leningen van in totaal € 0,7 miljoen via het SVn verstrekt aan particulieren voor woningverbetering met looptijden van maximaal 15 jaar. In 2020 is € 0,1 miljoen afgelost. Het saldo van de leningen bedraagt ultimo 2020 € 0,3 miljoen.

Energiebesparing via SVn
In 2013 en 2014 zijn leningen van in totaal € 0,7 miljoen via het SVn verstrekt aan particulieren voor energiebesparing met looptijden van 15 jaar. In 2020 is € 0,1 miljoen afgelost waardoor het saldo ultimo 2020 € 0,3 miljoen bedraagt.

Leningen aan collectieven
In 2017 zijn leningen verstrekt aan drie agrarische collectieven voor een bedrag van € 0,9 miljoen om zo de uitvoeringskosten van het agrarisch natuur- en/of landschapsbeheer 2016 te financieren. In 2019 is aan de collectieven een tweede lening verstrekt totaal € 0,6 miljoen. In 2020 is € 0,1 miljoen afgelost. Het saldo van de leningen bedraagt ultimo 2020 totaal € 1,2 miljoen. De leningen worden afgelost in 2022.

Provinciaal Accommodatiefonds
Vanaf 2008 tot en met 2011 zijn leningen verstrekt aan sportverenigingen van in totaal € 175.000 in het kader van het Provinciaal Accommodatiefonds met looptijden van 10 jaar. In 2020 is ruim € 11.000 afgelost. Het openstaand saldo is eind 2020 circa € 5.000.

Voorziening financiële vaste activa
De mutaties in de voorziening in 2020 betreffen:
- Toevoegen Investeringsfonds Groningen B.V. ad € 0,86 miljoen;
- Toevoeging N.V. NOM ad € 0,07 miljoen;
- Afboeking lening Innovatiefonds Noord-Nederland ad € 0,36 miljoen en
- Toevoeging de subsidies met terugbetalingsverplichting ad € 0,16 miljoen.

Onderstaand het verloop van de voorziening financiële vaste activa:

Voorziening financiële vaste activa	Boek-waarde 1 januari 2020	Storting	Vrijval	Boek-waarde 31 decem-ber 2020
- Deelneming IFG B.V.	2.370	472	0	2.842
- Deelneming N.V. NOM	299	66	0	365
- Lening Innovatiefonds Noord-Nederland B.V.	365	0	365	0
- Subsidieleningen algemeen	1.655	159	0	1.814
- Fonds Nieuwe Doen	2.773	0	0	2.773
Totaal voorziening	7.462	697	365	7.794

(bedragen x € 1.000)

2.3. Vlottende activa

2.3.1. Voorraden

Onderhanden werk, gronden in exploitatie
De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Voor de berekening van de contante waarde voor het bepalen van de omvang van de voorziening is een disconteringsvoet van 2% gehanteerd.

Voor het totaal van de in exploitatie zijnde complexen kan van het verloop in 2020 het volgende overzicht worden weergegeven:

Grondexploitatie Blauwestad	2020	2019
Bouwgronden Blauwestad:		
- boekwaarde per 1 januari	76.372	75.034
- kosten	4.850	4.174
- verkoop gronden	-3.909	-2.781
- overige opbrengsten	-23	-55
Boekwaarde per 31 december (excl. voorziening)	77.290	76.372
Voorziening bouwgronden Blauwestad		
Saldo voorziening per 1 januari	-25.930	-31.817
Mutatie	2.480	5.887
Saldo voorziening per 31 december	-23.450	-25.930
Saldo grondexploitatie per 31 december (incl. voorziening)	53.840	50.442

(Bedragen x € 1.000)

In 2020 heeft de verkoop van de kavels (68 stuks) ruimschoots de planning (39 stuks) overtroffen. Dit mooie resultaat samen met de doorgevoerde bezuinigingen heeft er voor gezorgd dat de voorziening Blauwestad met € 2,48 miljoen kan worden verlaagd. Conform het PS besluit bij de behandeling van de Begroting 2021 en Najaarsmonitor 2020 (K19921) komt een bedrag van € 550.000 ten gunste van het uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 om deze te bestemmen voor het Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad.

Daarnaast zal conform hetzelfde PS-besluit een bedrag van € 400.000 ten gunste van het krediet worden gebracht ten behoeve van de herbestemmingslocatie van het voormalig ziekenhuisterrein St. Lucas te Winschoten.
Het restant van de verlaging van de voorziening van € 1.530.000 zal ten gunste komen van de reserve Compensatie dividend Essent.

Vanuit de BBV-verslaggevingsregels is het noodzakelijk om jaarlijks de grondexploitatie te actualiseren. Ernst & Young Real Estate Advisory Services (EY REAS) heeft onze Grondexploitatie 2021 onafhankelijk getoetst en heeft tevens aangegeven dat wij voor Blauwestad de looptijd kunnen handhaven op twintig jaar (richttermijn vanuit de BBV is tien jaar), conform de looptijd van de Grondexploitatie 2017, 2018, 2019 en 2020. Hieraan liggen de volgende argumenten ten grondslag:

1. Er zijn ontwikkelovereenkomsten aanwezig met een aantal ontwikkelaars. Gegeven het feit dat deze overeenkomsten nog een potentiële uitgiftecapaciteit van 232 projectwoningen vertegenwoordigen komt dit overeen met het aantal woningen voor de komende acht jaar, zoals voorzien in de grondexploitatie. Daarnaast is belangrijk te vermelden dat de verkoop van vrije kavels de afgelopen vier jaar de planning heeft overtroffen. Indien deze trend zich de komende jaren doorzet is de prognose van de vrije kavels voor de komende jaren in belangrijke mate onderbouwd.
2. Indien de overeenkomsten welke bij de notaris liggen en de aanwezige opties gecorrigeerd met 56% kans op verkoop (% o.b.v. realisatiegegevens voorgaande jaren) bij elkaar worden opgeteld resulteert dat in potentiële verkoop van 44 vrije kavels. Dit uitgiftepotentieel komt overeen met het totaal aantal woningen voor het eerstvolgende jaar zoals voorzien in de grondexploitatie.
3. Na het verstrijken van de eerste tienjaarstermijn (eind 2030) is reeds 70% van de totale nog te realiseren kosten gemaakt. Het grootste deel van de nog te realiseren kosten na 2030 (91%) is gerelateerd aan VTU- (voorbereiding, toezicht en uitvoering) en transactiekosten (notariskosten en dergelijke). Het risico op een toenemende boekwaarde zonder parallelle verkopen is hiermee beperkt. Ook geldt dat er voornamelijk opbrengsten zijn geprognosticeerd na eind 2030, en dat deze middels het niet toepassen van opbrengstindexatie voldoende worden beheerst.
4. Het plan heeft een resterende uitgifteopgave van 1.093.741 m^2 (netto) grond. Deze grond wordt uitgegeven middels een vijftal deelprojecten (Havenkwartier, Park, Riet, Wold en Wei). Er wordt momenteel in alle deelgebieden grond uitgegeven en bovendien worden thans ook kosten gemaakt. Wanneer de tienjaarstermijn wordt toegepast, zal het project slechts voor een beperkt deel tot ontwikkeling zijn gebracht waardoor sprake zal zijn van een kwalitatief zwak ontwikkeld gebied. Vanuit maatschappelijk oogpunt is dit niet wenselijk.

Raming grondexploitatie Blauwestad

Raming grondexploitatie Blauwestad	2020
Saldo bouwgrond in exploitatie per 31 december 2020	77.278
Verwachte kosten 2021-2040	37.599
Verwachte opbrengsten 2021-2040	-80.031
Verwacht negatief resultaat ultimo 2040 (nominaal)	34.846
Verwacht negatief resultaat 2040 (netto contante waarde ultimo 2020)	23.450

(Bedragen x € 1.000)

Op basis van de nieuwe waardering komt het resultaat op basis van de netto contante waarde uit op € 23,45 miljoen negatief. Hierdoor hebben wij dit jaar de voorziening met een bedrag van € 2,48 miljoen kunnen verlagen. Jaarlijks zal de grondexploitatie worden herzien. Deze herziening zal gevolgen hebben voor de omvang van de voorziening. De toekomstige opbrengsten hebben een positief effect op het resultaat van de grondexploitatie, waardoor de voorziening neerwaarts kan worden bijgesteld.

De waardering van grondexploitatie Blauwestad is gebaseerd op een inschatting van de geprognosticeerde opbrengsten en kosten, waarbij verschillende aannames worden gemaakt voor onder andere opbrengstindexatie (2%), inflatie (2,5%) en verkoopfasering (in tijd). Grondexploitatie Blauwestad kent een looptijd tot en met 2040.

Inherent aan grondexploitaties en de looptijd van het project Blauwestad is dat onzeker is in welke mate de werkelijke kosten en opbrengsten overeenkomstig de huidige inschattingen zullen zijn. Om meer inzicht te geven in het effect van de gevoeligheid van de grondexploitatie is een gevoeligheidsanalyse gemaakt. De belangrijkste uitkomsten hiervan zijn in onderstaande tabel opgenomen:

Gevoeligheidsanalyse

Parameter	Huidig uitgangspunt	Wijziging	Effect op Contante Waarde ultimo 2020 bij daling	Effect op Contante Waarde ultimo 2020 bij stijging
Inflatie	2,50%	0,50%	+ € 0,9 mln.	- € 1,0 miljoen
Opbrengstindexatie	2,00%	0,50%	- € 2 mln.	+ € 2 miljoen
Opbrengstindexatie	2,00%	1,00%	- € 4,2 mln.	+ € 4,2 miljoen
Versnelling kavelverkoop	divers	Versnelling 2021-2030 100 kavels extra	n.v.t.	+ € 9,4 miljoen
Vertraging kavelverkoop	divers	Vertraging 2021-2030 100 kavels minder	n.v.t.	- € 8,8 miljoen

Indien zich daadwerkelijk wijzigingen gaan voordoen ten opzichte van de huidige uitgangspunten van de bovenstaande parameters, dan zullen wij de effecten daarvan betrekken op de voorfinanciering van de kosten GREX Blauwestad uit de reserve Compensatie dividend Essent (van voorfinanciering wordt gebruik gemaakt vanwege het terugbrengen van de looptijd en het later terugverdienen van kosten). Deze voorfinanciering wordt jaarlijks geactualiseerd.

Wij zijn van mening dat de huidige inschatting van de parameters, en hiermee de Grondexploitatie Blauwestad 2021 (GREX), de meest waarschijnlijke inschatting is.

Gereed product en handelsgoederen
Om zorg te dragen voor de realisatie van het Groningse deel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) heeft de provincie diverse gronden aangekocht en is een deel verkregen in het kader van de decentralisatie van de natuurtaken naar de provincie. Voor een deel zijn het gronden die binnen de grenzen van het NNN liggen en voor een deel zijn het gronden die er buiten liggen. Deze laatste categorie is een strategische grondvoorraad die kan worden gebruikt als ruilgrond.

De gronden die binnen het NNN zijn aangekocht worden omgevormd tot natuur. Daarom worden de gronden bij de aankoop gewaardeerd op 15% van de waarde en wordt het verschil als verwervingskosten verantwoord. De gronden buiten het NNN zijn gewaardeerd voor het aankoopbedrag.

Waardering gronden				
	31 december 2020		31 december 2019	
	ha	(x € 1.000)	ha	(x € 1.000)
- gronden binnen het NNN	399	1.397	329	976
- gronden buiten het NNN	916	19.772	872	17.091
	1.315	21.169	1.201	18.067

2.3.2. Uitzettingen met een rentetypische looptijd van korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

De post uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar wordt onderscheiden in (bedragen x € 1.000):

	31 december 2020	31 december 2019
Vorderingen op openbare lichamen		
betreft de vorderingen op diverse ministeries, gemeenten, provincies en overige publiekrechtelijke lichamen		
Specificatie:		
- btw	24.513	25.682
- diversen	4.267	6.534
	28.780	32.216
Rekening-courantverhouding met het Rijk	478.399	551.140
Rekening-courantverhoudingen overige niet-financiële instellingen	7.092	0
Overige vorderingen		
- Prolander	11.680	2.710
- diverse (handels)vorderingen	3.604	6.179
	15.284	8.889
	529.555	592.245

In 2018 hebben we met het Nationaal Restauratiefonds (NRF) een overeenkomst gesloten voor het uitvoeren van de betalingen met betrekking tot de subsidieregelingen Regulier Onderhoud Rijksmonumenten Groningen (RORG) en Groot Onderhoud en Restauratie Rijksmonumenten Groningen (GRRG). Deze overeenkomst leidt tot zowel een rekening-courantvordering op het NRF als een vlottende schuld (openstaande subsidieverplichtingen aan derden).
Per 31 december 2019 bedroeg de omvang van de balansposities € 6,2 miljoen. Deze zijn echter niet in de Rekening 2019 opgenomen. Vanaf 2020 nemen we deze posities wel op; het saldo bedraagt volgens de opgave van het NRF per 31 december 2020 € 7,1 miljoen. De beginbalans 2020 is daarom ten opzichte van de eindbalans 2019 gecorrigeerd met € 6,2 miljoen.

2.3.3. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (schatkistbankieren)

Drempelbedrag
In principe dienen alle overtollige middelen in de schatkist te worden aangehouden. Er is echter een aantal uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag. Dat is een minimumbedrag (afhankelijk van de begroting van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor de provincie Groningen is dat voor 2020 een bedrag van € 3.305.000.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren
Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven dus alleen de liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden.

In de volgende tabel is te zien wat de benutting van het drempelbedrag schatkistbankieren gedurende de vier kwartalen 2020 is geweest (bedragen x € 1.000):

		Verslagjaar 2020			
(1)	**Drempelbedrag**	**3.305**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**131**	**138**	**118**	**67**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	3.174	3.167	3.187	3.238
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

(1) Berekening drempelbedrag

		Verslagjaar 2020
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	440.700
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	440.700
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van € 250.000	Drempelbedrag	3.305

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen

		Verslagjaar 2020			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	11.884	12.522	10.890	6.186
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	131	138	118	67

2.3.4. Liquide middelen

De post liquide middelen wordt onderscheiden in (bedragen x € 1.000):

	31 december 2020	31 december 2019
Kassaldo	0	1
Banksaldi	196	129
Totaal liquide middelen	196	130

2.3.5. Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De post overlopende activa bestaat uit (bedragen x € 1.000):

	Boek-waarde 31 decem-ber 2020	Boek-waarde 31 decem-ber 2019
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	-20	563
- het Rijk	8.655	6.258
- overige Nederlandse overheidslichamen	22.268	20.592
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	34.277	29.815
	65.180	57.228

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Saldo 31 decem-ber 2019	Toe-voegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31 decem-ber 2020
Europese overheidslichamen				
Bijdrage Interreg	188	0	208	-20
Bijdrage TEN-T	375	0	375	0
Totaal Europese overheidslichamen	**563**	**0**	**583**	**-20**
Rijk				
Ministerie IenW beschikbaarheidsvergoeding OV	0	1.366	1.093	273
Ministerie EZK Mkb-innovatiestimulering 2018-2019	0	611		611
Ministerie EZK Mkb-innovatiestimulering 2020	0	983		983
Motorrijtuigenbelasting	4.886	5.045	4.886	5.045
Diverse bijdragen Rijkswaterstaat	373	623	373	623
Bijdrage Rijkswaterstaat windturbine	180	0	180	0
Cofinanciering project Arbeidsmarkt Noord	63	0	63	0
Rente	0	212	0	212
Diverse bijdragen	756	908	756	908
Totaal Rijk	**6.258**	**9.748**	**7.351**	**8.655**
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Nog te ontvangen bijdragen	16.932	18.494	20.319	15.107
Voorschot ILG	2.444	16.389	16.682	2.151
Voorschot IAG4	0			0
Nog te factureren door Prolander	561	899	561	899
Vooruitbetaalde inkomens- en kapitaaloverdrachten	655	4.111	655	4.111
Totaal overige Nederlandse overheidslichamen	**20.592**	**39.893**	**38.217**	**22.268**
Totaal van de van EU en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	27.413	49.641	46.151	30.903

2.4. Vaste passiva

Hieronder is bij de diverse onderdelen van de vaste passiva een toelichting gegeven.
De vaste passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij bij het betreffende balanshoofd anders staat vermeld. Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000.

2.4.1. Eigen vermogen

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van Provinciale Staten. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra Provinciale Staten aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd.

Toelichting met betrekking tot de verplichte en gelabelde bedragen:

Verplicht: Schriftelijke toezegging aan derden tot financiering van een programma of tot het uitvoeren van een bepaalde activiteit. Dit betreft de verplichtingen waarvan de prestaties nog in de komende jaren verricht worden.

Gelabeld: Er is een besluit genomen (GS/PS) over een uit te voeren programma of activiteit doch er heeft nog geen schriftelijke toezegging plaatsgevonden aan derden. PS hebben de mogelijkheid om voor het niet verplichte deel programma's bij te stellen of te beëindigen.
Bestemmingsreserves zijn niet automatisch gelabeld, pas wanneer GS/PS een besluit nemen over een uit te voeren programma of activiteit binnen deze reserve.

Vrije ruimte: Middelen waarop nog geen verplichting of 'labeling' rust.

In onderstaand overzicht is het verloop van de reserves opgenomen gedurende 2020, onderverdeeld naar verplicht, gelabeld en vrij.

Naam reserve	Saldo 1 januari 2020	Toevoe-gingen 2020	Rentetoe-rekening 2020	Onttrek-kingen 2020	Vermind-eringen i.v.m. afschrij-vingen op activa	Saldo 31 decem-ber 2020	Verplich-tingen	Gelabeld	Vrij
Algemene reserve									
1. Algemene reserve	45.295	36.450		29.743		52.002	51.552	450	0
Saldo vorig boekjaar	15.461			15.461		0			
Totaal Algemene reserve	**60.756**	**36.450**	**0**	**45.204**	**0**	**52.002**	**51.552**	**450**	**0**
Bestemmingsreserves									
Stamkapitaal									
2. Compensatie dividend Essent	143.762	2.476		4.316		141.922	22.374	119.548	0
Bereikbaarheid									
3. Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep	15.688	1.207		528		16.367	16.367		0
4. Afkoopsom (water)wegen	72.106			4.255		67.851	25.284	406	42.161
5. Beheer wegen en kanalen	0					0			0
6. duVV	67.598	23.444		19.013		72.029	42.547	27.383	2.099
7. MIT	89.356	7.751		13.994		83.113	4.192	77.421	1.500
8. RSP-ZZL	155.256	2.695		26.408		131.543	131.543		0
Milieu, natuur en leefbaarheid									
9. Leefbaarheid krimpgebieden	3.090	33		2.471		652	504		148
10. PLG	52.972	360		4.398		48.934	17.630	31.304	0
11. Bodemsanering	13.324			1.125		12.199	7.300	2.300	2.599
12. Wabo	166	157		323		0			
Programmaoverstijgende / overige reserves									
13. ESFI	8.058	354		1.404		7.008	3.762	2.244	1.002
14. Provinciale Meefinanciering	14.817			4.424		10.393	2.168	6.068	2.157
15. Overboeking kredieten	17.669	8.728		14.231		12.166	12.166		0
16. Afschrijvingen	70.839	12.716		1.139	222	82.193	82.193		0
17. Actieprogramma WEL	151					151	150		1
Bedrijfsvoering									
18. Automatisering	2.787			559		2.228		2.228	0
19. AKP	8.299	1.027		2.425		6.901		6.901	0
Totaal bestemmingsreserves	**735.938**	**60.948**	**0**	**101.013**	**222**	**695.651**	**368.180**	**275.803**	**51.667**
Totaal reserves	**796.694**	**97.398**	**0**	**146.217**	**222**	**747.653**	**419.732**	**276.253**	**51.667**

Bedragen x € 1.000

Toelichting op reserves

Reserve	Doel/Functie	Saldo ultimo 2020	Toelichting mutaties
Algemene reserve	Weerstandsvermogen, omvang afhankelijk van omvang niet gedekte risico's. Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers in relatie tot de risico's die opgenomen zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Tekorten en overschotten op de jaarrekening komen ten laste respectievelijk ten gunste van deze reserve. Hierbij merken wij op dat tegenvallers eerst uit de bestaande middelen gedekt dienen te worden. Daarnaast heeft de reserve een functie bij het schuiven van budgettaire ruimte over de jaren heen.	52.002	De mutaties op de algemene reserve bestaan voornamelijk uit overboeking van 2019 naar 2020 en herschikkingen van de begrotingsruimte. De mutaties zijn conform de begroting.
Compensatie dividend Essent	Bestemmingsreserve, met gedeeltelijk het karakter van een egalisatiereserve en gedeeltelijk het karakter van een inkomensreserve. De reserve Compensatie dividend Essent is na de verkoop van de aandelen Essent in 2009 ingesteld ter compensatie van het weggevallen dividend. Bij de verkoop van de aandelen Essent is afgesproken dat een bedrag van € 100 miljoen eeuwigdurend in stand moest blijven zodat de rente over dit 'stamkapitaal' als compensatie van het dividend kon dienen. De rente wordt tot en met 2020 toegevoegd aan de reserve MIT en vanaf 2021 aan de Algemene middelen. Daarnaast zijn bij de verkoop van de aandelen Essent een viertal brugleningen verstrekt aan Enexis. De rente over deze brugleningen diende ook ter compensatie van het weggevallen dividend.	141.922	Op basis van de Grondexploitatie Blauwestad 2020 is een deel van de voorziening Blauwestad verlaagd. De vrijval gaat, zoals we bij de voordracht bij de Rekening 2016 hebben aangegeven, terug naar de reserve (€ 1,5 miljoen). De overige mutaties zijn conform de begroting.
Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep	Bestemmingsreserve Bekostiging van de toekomstige vervanging kunstwerken Winschoterdiep. In 2011 is met het Rijk een overeenkomst gesloten omtrent de overdracht van het beheer en onderhoud van het Winschoterdiep/Rensel naar de provincie Groningen per 1 januari 2012. Onderdeel van de overeenkomst is een afkoopsom van € 22 miljoen voor de vervanging van de kunstwerken Winschoterdiep. Deze afkoopsom is gebaseerd op de contante waarde van de toekomstige vervangingskosten. Om te borgen dat de hoogte van de reserve voldoende is om de toekomstige vervangingen te financieren wordt de reserve tot en met 2024 jaarlijks gevoed met rente (Voorjaarsnota 2018). Het zwaartepunt van de vervanging van de kunstwerken ligt rond de jaren 2026-2029.	16.367	De mutaties houden verband met de uitvoering van het project Afstandbediening
Afkoopsom wegen/waterwegen	Bestemmingsreserve Het bedrag in deze reserve wordt gezien als kapitaal dat rente oplevert, welke toegevoegd wordt aan de algemene middelen (gelijk aan het stamkapitaal). Oorspronkelijk was deze rente bedoeld voor de budgetten voor het eeuwigdurende beheer en onderhoud van de naar de provincie Groningen overgedragen wegen en kanalen. Deze koppeling is losgelaten. De reserve wordt ook gebruikt in geval provinciale wegen worden overgedragen aan gemeenten.	67.851	De onttrekking (€ 4,25 miljoen) betreft vrijval.

Beheer wegen en kanalen	Egalisatiereserve Het egaliseren van de lasten en baten van het beheer en onderhoud van wegen en waterwegen.	0	Geen mutaties in 2020.
Decentralisatie-uitkering Verkeer en vervoer (duVV)	Bestemmingsreserve Ter dekking van de meerjarige uitvoering van infrastructurele en OV-projecten en taken.	72.029	De mutaties betreffen verrekeningen met de projecten voor infrastructuur en openbaar vervoer.
Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT)	Bestemmingsreserve Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt ter financiering van de diverse projecten uit het provinciaal MIT.	83.113	De toevoeging is nagenoeg conform de begroting. De onttrekkingen betreffen de projecten met betrekking tot infrastructuur en openbaar vervoer.
Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL)	Bestemmingsreserve Deze reserve dient ter dekking van cofinanciering voor projecten in het regiospecifiek pakket. De reserve wordt ter dekking ingezet bij de programma's Bereikbaarheid en Economie. De totale cofinanciering voor RSP-ZZL bedraagt € 325 miljoen. Het aandeel van de provincie bedraagt € 245 miljoen. De overige € 80 miljoen wordt door de gemeente Groningen beschikbaar gesteld (prijspeil 2007). In het kader van het convenant tussen Rijk en noordelijke regio is het programma voor RSP op te delen in drie deelprogramma's: Ruimtelijk Economisch Programma (REP), Concrete Projecten en projecten Regionaal Mobiliteitsfonds. Het REP bestaat uit twaalf programmalijnen: Energie, Watertechnologie, Sensortechnologie, Life Sciences, Agribusiness, Chemie, Toerisme, Metaal en scheepsbouw, Algemeen mkb-beleid, Arbeidspotentieel, Vestigingslocaties en Woon- en leefklimaat. Bij het afsluiten van het convenant zijn de Concrete Projecten benoemd. De planuitwerking gaat met name over de vraag 'hoe en wanneer'. De invulling van de projecten Regionaal Mobiliteitsfonds is aan de regio overgelaten. De mobiliteitsprojecten uit het RSP komen in het provinciale MIT tot uitdrukking.	131.543	De mutaties hebben betrekking op projecten binnen de programma's Bereikbaarheid, Economie en Cultuur en maatschappij die verrekend met c.q. gedekt worden door de reserve Regiospecifiek Pakket ZZL.
Leefbaarheid krimpgebieden	Bestemmingsreserve Deze reserve is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het voorkomen en oplossen van de negatieve effecten van bevolkingsdaling. Het gaat om vraagstukken op het terrein van wonen, onderwijs, zorg, cultuur, gezondheid, sociaaleconomische vitalisering, kwetsbare groepen en voorzieningen. Deze bijdrage is enerzijds ter ondersteuning van de uitvoering van de woon- en leefbaarheidsplannen die door de regio's zijn opgesteld. Anderzijds door het stimuleren en ondersteunen van innovatieve projecten en experimenten. Deze moeten gerelateerd zijn aan de krimp en worden aangedragen vanuit de samenleving. Ook dragen ze bij aan de doelen zoals genoemd in de Agenda Krimpbeleid Provincie Groningen 2015-2020. Wij zien het behoud van de leefbaarheid in gebieden met bevolkingsdaling als een majeure opgave, die de komende jaren extra inzet vereist omdat de huishoudingsdaling en vergrijzing echt gestalte krijgen in onze krimpregio.	652	De mutaties op deze reserve zijn nagenoeg conform begroting.
Programma Landelijk Gebied (PLG)	Bestemmingsreserve Het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Dit betreft een meerjarig programma waarvan de bestedingen geen	48.934	De mutaties zijn het gevolg van verrekeningen met de projecten voor natuurontwikkeling, landschap en sociaal- economische vitalisering.

	jaarlijks vast patroon kennen waardoor de bestedingen per jaar behoorlijk uiteen kunnen lopen. Het PLG richt zich op de volgende thema's: - Behoud en ontwikkeling landschap. - Behoud en ontwikkeling natuur. - Beleven en bijdragen aan natuur en landschap. - Versterken van de sociaaleconomische vitaliteit van het landelijk gebied (LEADER).		In 2020 heeft de onderbesteding geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve.
Bodemsanering	Bestemmingsreserve Het betreft het volledige Bodemsaneringsprogramma 2015 tot en met 2019 gebaseerd op het 2e Bodemconvenant met het Rijk. Dit betreft dus alle bodemsaneringsactiviteiten zoals voormalige gasfabrieken, spoedlocaties, waterbodems, stortplaatsen en overige locaties. Daarnaast heeft de provincie in het Meerjarenprogramma Bodem & Ondergrond 2015-2019 de ambitie uitgesproken: Efficiënt en duurzaam bodembeheer in de provincie Groningen te realiseren. Duurzaam bodembeheer is het zodanig beheren en gebruikmaken van de bodem dat de gezondheid van mens, dier en plant worden beschermd en de functionele eigenschappen van de bodem blijven behouden, terwijl er tegelijkertijd ruimte is voor maatschappelijke ontwikkelingen.	12.199	De lagere onttrekking dan begroot is het gevolg van een onderbesteding op de middelen voor bodemsaneringsprojecten.
Wabo	Egalisatiereserve Het doel van de reserve is het egaliseren van tekorten en overschotten van de heffing van de Wabo-leges.	0	De uitvoering van de Wabo heeft in 2020 tot een negatief resultaat geleid. Het saldo is onttrokken aan de reserve.
Economische, Sociale en Fysieke Infrastructuur (ESFI)	Bestemmingsreserve Het doel van de bestemmingsreserve is om bijdragen te kunnen verstrekken in projecten voor een duurzame regionale ontwikkeling en het kunnen realiseren van eigen investeringsprojecten op het gebied van economische, sociale en fysieke infrastructuur. De bestemmingsreserve ESFI heeft een bestedingsfunctie voor verschillende uitvoeringsprogramma's. De reserve wordt gebruikt voor dekking van uitgaven in de programma's Ruimte en water, Bereikbaarheid, Economie en Cultuur en maatschappij.	7.008	De mutaties betreffen verrekeningen met de projecten voor infrastructuur en de bijdrage voor de Regio Groningen-Assen.
Provinciale Meefinanciering	Bestemmingsreserve Het provinciaal ruimtelijk-economisch stimuleringsbeleid heeft als doel het realiseren van een versterkte duurzame groei van economie en werkgelegenheid. Uitgangspunt daarbij is dat dit plaatsvindt in combinatie met het behoud of het verbeteren van de fysieke (leef)omgeving. Met betrekking tot de invulling van het stimuleringsbeleid wordt een voorkeur uitgesproken voor projecten met een aantoonbare spin-off richting het regionale mkb, voor projecten die bijdragen aan de regionale kennisinfrastructuur of voor projecten die bijdragen aan de versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied. Overeenkomstig de systematiek van provinciale meefinanciering vindt een storting in de reserve plaats indien het jaarlijkse krediet niet volledig besteed wordt. Indien het jaarkrediet ontoereikend is, vindt een aanvulling plaats vanuit de reserve. In de tienjarige prognose van de reserve wordt ervan uitgegaan dat het krediet Provinciale meefinanciering jaarlijks volledig ingezet gaat worden.	10.393	De mutatie heeft betrekking op financiering van diverse projecten binnen de verschillende programma's (€ 4,4 miljoen).

Overboeking kredieten	Bestemmingsreserve Het waarborgen van kredieten na de jaarovergang voor de continuïteit in de uitvoering van beleid en het realiseren van de maatschappelijke ambities	12.166	De onderbestedingen op diverse budgetten heeft geleid tot een storting in deze reserves. De onttrekkingen zijn het gevolg van middelen die in eerdere jaren aan de reserve zijn toegevoegd en in de Begroting 2020 ter beschikking zijn gesteld.
Afschrijvingen	Bestemmingsreserve Dekken van afschrijvingen op investeringswerken.	82.193	De stortingen zijn het gevolg van het activeren van projecten waarover afgeschreven gaat worden. De onttrekkingen zijn conform de begroting en dienen ter dekking van de werkelijke afschrijvingslasten.
Automatisering	Het egaliseren van de lasten en baten in verband met de aanschaf, beheer en onderhoud van ICT-voorzieningen.	2.228	De onttrekking is hoger dan begroot, omdat de werkelijke uitgaven in 2020 hoger zijn uitgevallen.
Apparaatskosten personeel (AKP)	Egalisatiereserve Doel is het gedurende een collegeperiode beschikbaar houden van de budgetten Apparaatskosten personeel (AKP). De eventuele jaarlijkse over- en onderschrijdingen op de AKP-budgetten worden via deze reserve meegenomen naar een volgend jaar. De afspraak is dat eind 2022 de reserve AKP wordt afgerekend. Na opheffing van de voorziening Frictiekosten (bij de Rekening 2017) zijn de resterende middelen uit die voorziening per 31 december 2017 toegevoegd aan de reserve AKP. Deze middelen blijven beschikbaar voor het oorspronkelijke doel: het afdekken van financiële risico's die nog annex zijn met de afronding van de bezuinigingstaakstelling 2011-2015.	6.901	De onttrekking dient ter dekking van de apparaatskosten. Het resultaat op de apparaatskosten is nadelig. Hierdoor is de onttrekking hoger dan begroot.
Actieprogramma WEL	Met de gemeenten Oldambt, Delfzijl en De Marne is een programma opgesteld dat als doel heeft een impuls te geven aan de ruimtelijke en economische ontwikkeling van Noord(oost)-Groningen, om er zo aan bij te dragen dat het in deze regio ook in de toekomst prettig wonen en werken is.	151	Geen mutaties in 2020.

2.4.2. Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de provincie. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:
- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.
Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het 'jaarlijks vergelijkbaar volume' is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

Overzicht en verloop voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Voorziening	Saldo per 1 januari 2020	Vrij-gevallen bedragen	Toevoe-gingen	Aan-wendingen	Saldo per 31 decem-2020
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's					
Nazorg stortplaatsen	27.608		881	372	28.117
Nazorg baggerspeciedepots	1.121		31	12	1.140
Appa	6.326		592	180	6.739
North Refinery	309		0	0	309
Voorzieningen ter egalisatie van kosten					
Ontgrondingen	669		0	17	652
Grondwaterheffing	680		147	0	827
Voorzieningen voor middelen van derden					
N.v.t.					
Totaal voorzieningen	**36.713**	**0**	**1.651**	**580**	**37.784**

Toelichting op voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Voorziening	Doel/Functie	Saldo ultimo 2020	Toelichting mutaties
Nazorg stortplaatsen en baggerspeciedepots	Voorziening voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots Op grond van de nazorgbepalingen in de Wet milieubeheer is de provincie bestuurlijk, organisatorisch en financieel verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots, waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort. Dit betekent dat, vanaf het moment dat ons college de stortplaats of baggerspeciedepot gesloten heeft verklaard, de provincie verantwoordelijk is voor de uitvoering van maatregelen, die waarborgen dat de stortplaats of het baggerspeciedepot geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaakt.	29.257	De toevoeging heeft voornamelijk betrekking op de rente nazorg stortplaatsen. De aanwending is in lijn met de begroting.
Appa	Voorziening voor pensioenen van gedeputeerden Provincies zijn verplicht op grond van artikel 44, vierde lid, van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) een voorziening in te stellen voor pensioenen van gedeputeerden. De reden voor deze voorziening is dat deze verplichtingen onvoorspelbaar zijn. Zij kunnen namelijk sterk fluctueren als gevolg van de mogelijkheid voor gewezen gedeputeerden om de gevormde pensioenrechten tussentijds op te eisen via waardeoverdracht. Het grote effect van waardeoverdrachten is dat de waarde van het pensioen op dat moment moet worden gekapitaliseerd en het bedrag van de voorzieningen direct vrijgemaakt moet worden om het pensioen over te dragen aan een ander bestuursorgaan of aan een pensioenfonds.	6.739	Uitgangspunt voor de toevoeging is de berekening van APG. Als gevolg van de lagere rekenrente hebben we moeten toevoegen om de voorziening op een toereikend niveau te houden. De onttrekkingen zijn de pensioenuitkeringen.
North Refinery	Voorziening voor verwachte kosten met betrekking tot handhaving bij North Refinery. De oorsprong van de kosten is toe te rekenen aan het verantwoordingsjaar 2016. Het gaat om de dekking van een verplichting voor het reinigen van tank 301 die voortvloeit uit de vaststellingsovereenkomst die in 2016 met de curator is opgesteld.	309	Geen mutaties in 2020

Ontgrondingen	Voorziening voor ontgrondingenheffing Onder de naam 'ontgrondingenheffing' wordt vanaf 2002 een directe belasting geheven ter bestrijding van: a. ten hoogste vijftig procent van de ten laste van de provincie komende kosten van werkzaamheden in verband met onderzoek en planning met betrekking tot ontgrondingen en van werkzaamheden, voortvloeiende uit de toepassing van artikel 7b van de (Ontgrondingen)wet; b. kosten van maatregelen, gericht op het bieden van compensatie in verband met de gevolgen van ingrijpende ontgrondingen ten behoeve van de grondstoffenvoorziening aan gebieden waar zodanige ontgrondingen plaats vinden of plaatsgevonden hebben; c. kosten met betrekking tot schadevergoedingen ingevolge artikel 26 van de wet.	652	De aanwending betreft de gemaakte personeelskosten voor ontgrondingen.
Grondwaterheffing	Met deze voorziening kunnen schommelingen in kosten en opbrengsten in de jaren en tussen verschillende legesopbrengsten worden uitgevlakt.	827	De toevoeging is het gevolg van het resultaat op grondwaterheffing in 2020.

2.4.3. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer. Per 31 december 2020 zijn er geen vaste schulden.

2.5. Vlottende passiva

2.5.1. Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd van korter van één jaar

De netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De post netto vlottende schulden bestaat uit overige schulden:

	Boek-waarde 31 decem-ber 2020	Boek-waarde 31 decem-ber 2019
Diverse publiekrechtelijke lichamen		
Nog te betalen inzake PLG	153	260
Crediteuren en nog te betalen posten	35.764	50.277
Crediteuren en vooruitontvangen bedragen Prolander	408	240
Te verrekenen inzake diverse projecten	3.178	1.490
Saldi in rekening-courant met diverse instellingen:		
- Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)	90.907	99.598
- Regio Groningen-Assen	10.215	9.229
- Innovatiefonds Noord-Nederland (IFNN)	0	15.600
- Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	2.560	2.457
- Groningen Bereikbaar	-768	-955
- Omgevingsdienst Groningen (ODG)	3.025	3.050
Totaal overige schulden	145.442	181.246

(bedragen x € 1.000)

2.5.2. Overlopende passiva

De post overlopende passiva wordt onderscheiden in (bedragen x € 1.000):

	Boek-waarde 31 decem-ber 2020	Boek-waarde 31 decem-ber 2019
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	1.876	1
- Rijk	200.713	181.751
- overige Nederlandse overheidslichamen	53.582	69.396
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	1.383	1.312
	257.554	252.460
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume		
- Nederlandse overheidslichamen	106.921	104.926
- Overige instelllingen	43.263	31.861
	150.184	136.787
Totaal overlopende passiva	407.738	389.247

NB. De beginbalans 2020 is ten opzichte van de eindbalans 2019 gecorrigeerd met € 6,2 miljoen.
Zie ook de uitgebreide toelichting bij de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (paragraaf 2.3.2).

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de van EU, Rijk en overige openbare lichamen ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen over het jaar 2020.

	Saldo 31 decem-ber 2019	Ontvangen betalingen	Aanwen-dingen of terug-betalingen	Saldo 31 decem-ber 2020
Europese overheidslichamen				
Trans-European Transport Networks (TEN-T)	1	0	0	1
EU - Wunderline	0	4.923	3.047	1.876
Totaal Europese overheidslichamen	**1**	**4.923**	**3.047**	**1.877**
Rijk				
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)				
Regionaal Mobiliteitsfonds (RSP)	88.529	5.107	24.659	68.977
Planstudies	49	0	49	0
Uitvoering werkzaamheden Rijkswaterstaat	30.210	9.963	3.880	36.293
Externe veiligheid	40	0	0	40
MIRT 2017-2019 Beter Benutten	0	2.530	2.530	0
Eems-Dollard 2050	0	200	200	0
Nuttig toepassen slib	750	440	505	685
N-wegen	908	0	106	802
Snelfietsroutes	0	1.074	238	836
Slimme laadpleinen	0	269	0	269
Wunderline	0	1.720	214	1.506
Waterstofbussen	0	500	0	500
Spoorzone Groningen (middelen station Hoogkerk)	0	3.715	0	3.715
Totaal	120.486	25.518	32.381	113.623
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)				
Rodeschool-Eemshaven (RSEH)	62	0	0	62
Waardevermeerderingsregeling	1.113	1.193	0	2.306
Mkb-innovatiestimulering 2018-2019	0	1.085	1.085	0
Mkb-innovatiestimulering 2020	0	2.000	2.000	0
Regionale Investeringssteun Groningen (RIG) 2014-2018	0	79	24	55
Totaal	1.175	4.357	3.109	2.423
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)				
Erfgoedprogramma aardbevingsgebied	0	1.180	0	1.180
Totaal	0	1.180	0	1.180
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)				
Nationaal Programma Groningen	17.694	55.575	18.774	54.495
Maaatschappelijke organisaties	0	1.649	1.649	0
Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	0	641	0	641
Aardbevingsgerichte inzet	0	2.881	1.616	1.265
Culturele voorzieningen provincies	0	338	0	338
Flexibele inzet woningbouw	0	411	0	411
RSP Concrete Projecten	22.757	0	13.768	8.989
RSP Ruimtelijk Economisch Programma (REP)	4.193	0	474	3.719
Totaal	44.644	61.495	36.281	69.858
Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij (LNV)				
Kwaliteitsimpuls/Beheer natuur en landschap	1.970	0	472	1.498
Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (IBP VP) Eems-Dollard	0	2.405	72	2.333
Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (IBP VP) Westerkwartier	0	1.609	92	1.517
Impuls Veenweiden	0	2.875	0	2.875
Totaal	1.970	6.889	636	8.223
Nog te betalen bedragen / Vooruitontvangen bedragen	13.474	14.266	22.334	5.406
Totaal	13.474	14.266	22.334	5.406
Totaal Rijk	**181.749**	**113.705**	**94.741**	**200.713**

	Saldo 31 decem-ber 2019	Ontvangen betalingen	Aanwen-dingen of terug-betalingen	Saldo 31 decem-ber 2020
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Natuurinclusieve landbouw	1.051	372	1.051	372
Spoorzone	3.365	361	3.366	360
Uitvoering werkzaamheden provincie Fryslân	45	60	46	59
Bijdrage regionale droogstudie	47	0	47	0
Terugploegkorting NOM	4.474	0	0	4.474
Bijdragen Noord-Willemskanaal	-245	0	0	-245
Bijdrage CPMR	18	0	0	18
Waddenfonds	2.377	744	2.983	138
Vooruitontvangen bedragen Prolander	435	125	448	112
RSP	54.609	1.082	10.469	45.222
Overige bijdragen	3.221	2.191	2.340	3.072
Totaal overige Nederlandse overheidslichamen	**69.397**	**4.935**	**20.750**	**53.582**
Totaal van de van EU en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	**251.147**	**123.563**	**118.538**	**256.172**

	Saldo 31 decem-ber 2019	Saldo 31 decem-ber 2020
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume		
- Nederlandse overheidslichamen	104.926	106.921
- Overige instelllingen	31.861	43.263
	136.787	150.184
	387.934	406.357

(Bedragen x € 1.000)

2.6. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

2.6.1. Borgstellingen en garantstellingen

Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen
Voor zover leningen door de provincie gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

De borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Natuurlijke personen of rechtspersonen	Aard	Oorspron-kelijk bedrag	Percentage leningsbedrag borgstelling	Restant 1 januari 2020	Afgelost gedurende 2020	Restant 31 december 2020	Door pro-vincie ge-waarborgd	Betaald inzake garant-stelling
De Zijlen Nationaal Groenfonds	Borg Borg	4.084.022	4,2% gem. 5,56	681 44.504	136 9.200	545 35.304	545 2.401	 771
Totaal		4.084.022		45.185	9.336	35.849	2.946	771

(bedragen x € 1.000)

2.6.2. Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is verbonden

Overeenkomsten
Op grond van artikel 53 van het BBV worden in de toelichting bij de balans opgenomen de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is gebonden.

Dienst/werken	Bedrag
Repro en multifunctionals	68
Catering	1.091
Koffieautomaten	62
Schoonmaak	265
Beplanting	34
Bouwkundig	80
Software	736
Accountantskosten	584
Nazorgwerkzaamheden stortplaatsen	1.396
Infrastructurele werken (wegen en waterwegen)	16.966
totaal diensten/werken	**21.281**
Natuurverplichtingen	**Bedrag**
Verplichtingen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO, voorheen DR):	
- Agrarisch	26.709
- Natuur	21.717
- Landschap	1.310
- Functieverandering	16.915
totaal natuurverplichtingen	**66.650**
Totaal aan niet uit de balans blijkende verplichtingen	**87.931**

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verplichtingen RVO
In de periode voorafgaand aan de ILG-periode 2007-2013 zijn de door de Dienst Regelingen (DR, nu RVO: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), onderdeel van het ministerie van Economische Zaken, verplichtingen aangegaan naar particulieren en terrein beherende organisaties voor de inrichting en beheer van nieuwe natuur. Daarnaast zijn verplichtingen voor functieverandering aangegaan zodat agrarische grond kon worden omgezet naar natuur. Als gevolg van de afronding van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en het aangaan van het bestuursakkoord Natuur zijn deze verplichtingen overgegaan de provincies. Dit betekent dat de provincie verantwoordelijk is voor de uitfinanciering van de door RVO aangegane verplichtingen, in plaats van het Rijk.

In april 2015 is door de Commissie BBV besloten dat:
1. De verantwoordingswijze van subsidies die zijn verstrekt vóór 2014 ongewijzigd blijft. Dit betekent dat de jaarlijks uitbetaalde jaarschijf wordt verantwoord als last en de resterende verplichting wordt toegelicht onder de niet in de balans opgenomen verplichtingen.
2. Verstrekte subsidies vanaf 2014: de last wordt verantwoord zodra en voor zover aan de subsidievoorwaarden is voldaan. Vanaf 2014 speelt de tussenkomst van het Rijk geheel geen rol meer en bestaat geen aanleiding meer om te spreken van een uitzonderingssituatie. Vanaf 2014 dienen de toegekende subsidies volledig als last te worden verwerkt in het toekenningsjaar, indien sprake is van een onvoorwaardelijke subsidie of subsidievoorwaarden die voor een onbeperkte tijd zijn aangegaan. In het laatste geval is het namelijk niet mogelijk om jaarlijks een toe te rekenen bedrag te bepalen. De last moet dan in één keer genomen worden bij toekenning met daartegenover een verplichting voor ‘nog te betalen subsidies’.

Dit betekent dat alle subsidieverplichtingen uit hoofde van functieverandering, inrichting en beheer die vóór 2014 zijn aangegaan op basis van het kasstelsel dienen te worden verwerkt in de jaarrekening.

De (restant)verplichtingen die RVO voor ons is aangegaan maar nog niet als last zijn verantwoord (en dus nog niet zijn betaald) bedragen ultimo 2020 in totaal € 66,7 miljoen en zijn in bovenstaand overzicht nader gespecificeerd.

2.7. Gebeurtenissen na balansdatum

Bij het opmaken van de jaarrekening is geen sprake van gebeurtenissen na balansdatum die op grond van het BBV moeten worden verwerkt en/of toegelicht in de jaarrekening.

3. Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Provinciale Staten van de provincie Groningen

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van de provincie Groningen te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2020 als van de activa en passiva van de provincie Groningen op 31 december 2020 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten *(*BBV*)*;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 16 december 2020.

De jaarrekening bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten over 2020;
- de balans per 31 december 2020;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
- de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (bijlage 2);
- de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld (bijlage 1).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 16 december 2020 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie “Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening”.

Wij zijn onafhankelijk van de provincie Groningen zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 5.356.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2020. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met Provinciale Staten overeengekomen dat wij aan Provinciale Staten tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 535.600 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording (Deel 2) en de paragrafen (Deel 3);
- het voorwoord en de leeswijzer;
- Deel 1 2020 in vogelvlucht;
- de bijlagen (met uitzondering van bijlage 1 Baten en lasten per taakveld en bijlage 2 Single Information Single Audit [SiSa]).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten voor de jaarrekening

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van Gedeputeerde Staten is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 16 december 2020.

In dit kader is het college van Gedeputeerde Staten tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van Gedeputeerde Staten noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van Gedeputeerde Staten afwegen of de financiële positie voldoende is om de provincie in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van Gedeputeerde Staten moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Provinciale Staten is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de provincie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben, waar relevant, professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 16 december 2020, het Controleprotocol WNT 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's:
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
  - dat baten en lasten, alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.
- Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de provincie.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van Gedeputeerde Staten en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het college van Gedeputeerde Staten gehanteerde afweging dat de provincie in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de provincie haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de provincie de financiële risico's niet kan opvangen.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met Provinciale Staten onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 14 mei 2021

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. D.E. Engwerda RA

BIJLAGEN

Toelichting op de jaarrekening

1. Baten en lasten per taakveld

Taakveld		Gerealiseerde baten	Gerealiseerde lasten
0.	**Algemene dekkingsmiddelen**		
0.1	Uitkering provinciefonds	188.643	277
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	58.794	0
0.3	Geldleningen en uitzettingen	19.186	559
0.4	Deelnemingen	7.494	648
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	447	1
0.6	Overhead	127	35.292
0.7	Vennootschapsbelasting		
0.8	Mutaties reserves	130.978	81.938
0.9	Resultaat	0	0
Totaal Taakveld 0.		**405.669**	**118.715**
1.	**Bestuur**		
1.1	Provinciale Staten	27	2.616
1.2	Gedeputeerde Staten	182	2.496
1.3	Kabinetszaken	0	545
1.4	Bestuurlijke organisatie	0	484
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	0	300
1.6	Openbare orde en veiligheid	20	278
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	2.304	7.910
Totaal Taakveld 1.		**2.533**	**14.629**
2.	**Verkeer en vervoer**		
2.1	Landwegen	24.065	55.578
2.2	Waterwegen	7.749	14.129
2.3	Openbaar vervoer	62.672	152.066
2.9	Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	868	4.602
Totaal Taakveld 2.		**95.354**	**226.375**
3.	**Water**		
3.1	Waterkeringen	0	610
3.2	Kwantiteit oppervlaktewater		
3.3	Kwantiteit grondwater	441	512
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater		
3.5	Kwaliteit grondwater		
3.9	Water, overige baten en lasten	146	1.051
Totaal Taakveld 3.		**587**	**2.173**

Taakveld		Gerealiseerde baten	Gerealiseerde lasten
4.	**Milieu**		
4.1	Bodembescherming	6.498	10.431
4.2	Luchtverontreiniging		
4.3	Geluidhinder		
4.4	Vergunningverlening en handhaving	616	9.561
4.5	Ontgronding	19	81
4.6	Duurzaamheid	1.097	5.664
4.9	Milieu, overige baten en lasten	22	1.562
Totaal Taakveld 4.		**8.252**	**27.299**
5.	**Natuur**		
5.1	Natuurontwikkeling	16.511	34.922
5.2	Beheer natuurgebieden	1.093	16.720
5.3	Beheer flora en fauna	0	1.824
5.9	Natuur, overige baten en lasten		
Totaal Taakveld 5.		**17.604**	**53.466**
6.	**Regionale economie**		
6.1	Agrarische aangelegenheden	1.004	6.152
6.2	Logistiek	0	207
6.3	Kennis en innovatie	11.011	40.368
6.4	Recreatie en toerisme	-53	1.475
6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	561	2.230
Totaal Taakveld 6.		**12.523**	**50.432**
7.	**Cultuur en maatschappij**		
7.1	Cultuur	7.326	19.748
7.2	Maatschappij	0	4.282
7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten	0	1.154
Totaal Taakveld 7.		**7.326**	**25.184**
8.	**Ruimte**		
8.1	Ruimtelijke ordening	9.210	17.178
8.2	Volkshuisvesting	0	188
8.3	Stedelijke vernieuwing		
8.9	Ruimte, overige baten en lasten		
Totaal Taakveld 8.		**9.210**	**17.366**
Totaal		**559.058**	**535.639**

2. Single Information Single Audit (SISA)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 15 februari 2021

BZK	**C13**	**Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed** Provincies	Besteding (jaar T) ten laste Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C13/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t* *Indicator: C13/02*	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart *Aard controle n.v.t* *Indicator: C13/03*	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen *Aard controle n.v.t* *Indicator: C13/04*	Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma *Aard controle n.v.t* *Indicator: C13/05*	Is binnen het provinciaal ontzorgingsprogramma uitvoering gegeven aan het stimuleren van vraagbundeling bij kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij de verduurzaming van hun maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C13/06*
			€ 26.010	€ 26.010	0	0	0	nvt
			Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C13/07*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C13/08*				
			nvt	Nee				
BZK	**C26**	**Culturele voorzieningen provincies** Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle D2* *Indicator: C26/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C26/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C26/03*			
			€ 0	€ 0	Nee			
BZK	**C27**	**Derde tranche in verband met de uitvoering van het Nationaal Programma Groningen** Gemeenten in Groningen en de Provincie Groningen		Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C27/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C27/02*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicator: C27/03*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C27/04*	
			1	Programma lokale energietransitie / Stcrt. 2020, 50516	€ 350.000	€ 350.000		
			2	Impulsloket / Stcrt. 2020, 50516	€ 673.566	€ 673.566		
			3	Loket Leefbaarheid / Stcrt. 2020, 50516	€ 56.972	€ 56.972		
			4	Erfgoedprogramma / Stcrt. 2020, 50516	€ 0	€ 0		
			5	Werkbudget programmabureau / Stcrt. 2020, 50516	€ 0	€ 0		
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C27/05*					
			Nee					
BZK	**C35**	**Bijdrage aan Provincie en Gemeenten voor aardbevingsgerelateerde inzet**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen - zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C35/01*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C35/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C35/03*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C35/04*		
			€ 1.616.258	€ 1.616.258	Nee	Nee		
			Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C35/05*	Besteding (jaar T-1) - uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C35/06*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) - uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C35/07*			
			1					
			2					
			3					
BZK	**C38**	**Nationaal Programma Groningen** **Specifieke uitkering NPG** Provincie en Gemeenten		Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C38/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C38/02*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicator: C38/03*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C38/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C38/05*
			1	EPI-kenniscentrum 2.0 / Stcrt. 2019, 66468	€ 425.000	€ 425.000		Nee
			2	Feest! In Oost en West! (Herbestemming Kerk Garmerwolde) / Stcrt. 2019, 66468	€ 210.000	€ 210.000		Nee
			3	Loket Leefbaarheid / Stcrt. 2019, 66468	€ 978.834	€ 1.330.000		Ja
			4	Lokale openbare gecombineerde product- en restwarmteleiding Chemiepark / Stcrt. 2019, 66468	€ 932.721	€ 932.721		Nee
			5	Openbare multicore infravoorziening en start circulair industriewater (tracé C) / Stcrt. 2019, 66468	€ 210.500	€ 210.500		Nee
			6	Toekomstbeeld 2040 / Stcrt. 2019, 66468	€ 991.934	€ 991.934		Nee
			7	Programmabureau Nationaal Programma Groningen / Stcrt. 2019, 66468	€ 1.395.676	€ 1.395.676		Nee
			8	Aanwending exansie-energie, chemiecluster Delfzijl / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 500.000	€ 500.000		Nee
			9	Warmte-transitiecentrum Groningen / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 35.000	€ 70.000		Nee

			10	Chemport innovation centre / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 35.000	€ 35.000		Nee	
			11	Innovatiemotor Groene Energie en Chemie / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 29.500	€ 29.500		Nee	
			12	Digitale Top Groningen / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 0		Nee	
			13	Warmtetransport Eemsdelta - Groningen / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 201.620	€ 201.620		Nee	
			14	Samen ZONder asbest / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 600.000		Nee	
			15	Zon op alle daken / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 50.000		Nee	
			16	Inzet energiecoaches GrEK en Buurkracht / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 150.000		Nee	
			17	Opleiden en omscholen installateurs / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 340.000		Nee	
			18	Joint fact finding 'Wind op Zee' / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 0		Ja	
			19	Leergang Oriëntatie Offshore Wind / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 30.600		Nee	
			20	Pilot autonome ERTMS-trein / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 471.531	€ 471.531		Nee	
			21	Mobility Innovation Center / Stcrt. 2019, 40228 en 49943 (Hive.Mobility)	€ 158.631	€ 158.631	601343, 781123	Nee	
			22	Pilot Waterstoftrein / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 250.000	€ 250.000		Nee	
			23	Natuurinclusieve akkerbouw / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 0		Nee	
			24	Verankering (NP)PL-resultaten in Groningen / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 484.000		Nee	
			25	Pilot natuurinclusieve landbouw Midwolder Bouwten / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 150.000	€ 150.000		Nee	
			26	Ontwikkelend landschap Middag Humsterland / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 72.500	€ 72.500		Nee	
			27	Pilot Autonoom rijdende shuttle / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 27.870	€ 27.870		Nee	
			28	Pilot leven lang leren / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 330.000	€ 340.000		Nee	
			29	Eemszijlen, Delfzijl - Termunten, Borgsweer / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 91.550	€ 91.550		Nee	
			30	Zorg Nabij / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 163.796	€ 1.134.796		Nee	
			31	Musical 'Een brief aan NAM' / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 46.514		Ja	
			32	Energy Challenges / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 39.000		Nee	

BZK	**C40**	**Bijdrage maatschappelijke organisaties overhevelen naar Provincie Groningen** Provincie Groningen	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C40/01*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C40/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C40/03*				
			€ 1.645.697	€ 1.645.697	Nee				
				Naam maatschappelijke organisatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C40/04*	Totale besteding (t/m jaar T) per maatschappelijke organisatie *Aard controle R* *Indicator: C40/05*	Overboeking per maatschappelijke organisatie afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C40/06*	Eventuele toelichting op afwijkingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C40/07*		
				1 Christelijk Nationaal Vakverbond in Nederland (CNV)			Via St. Groninger Gasberaad		
				2 Federatie Nederlandse Vakbeweging			Via St. Groninger Gasberaad		
				3 Land- en Tuinbouw Organisatie Noord (bij afkorting genaamd: LTO Noord)			Via St. Groninger Gasberaad		
				4 Ll bau			Via St. Groninger Gasberaad		
				5 Stg. Huurders Platform Aardbevingen Groningen			Via St. Groninger Gasberaad		
				6 Stichting Kerk en Aardbeving			Via St. Groninger Gasberaad		
				7 Stichting Natuur en Milieufederatie Groningen			Via St. Groninger Gasberaad		
				8 Stichting Ondersteuning Groninger Dorpen			Via St. Groninger Gasberaad		
				9 Stichting Platform 't Noorden			Via St. Groninger Gasberaad		
				10 Stichting Samenwerking Mijnbouw Schade			Via St. Groninger Gasberaad		
				11 VNO-NCW MKB Noord			Via St. Groninger Gasberaad		
				12 Ver. Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta SBE			Via St. Groninger Gasberaad		
				13 woningbouwcorporaties			Via St. Groninger Gasberaad		
				14 Stichting Groninger Gasberaad	€ 661.697	Ja	Op basis van de ontvangen eindverantwoording is de subsidie in 2021 definitief lager vastgesteld		
				15 Ver.Groninger Bodem Beweging	€ 260.000	Ja			
				16 Veiligheidsregio Groningen	€ 175.000	Ja			
				17 St.Onafh.Bewonerspunt Mijnbouwschade Stut&Steun	€ 549.000	Ja			

BZK	**C41**	**Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw** Provincies	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise *Aard controle R* *Indicator: C41/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise Vanaf SiSa 2021 inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C41/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C41/03*	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41/04*	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41/05*	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41/06*	
			€ 0	€ 0	€ 0	0	0	0	
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41/08*					
			Nee	Nee					

OCW	**D2**	**Middelen erfgoed 2020** Provincie Groningen	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: D2/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t* *Indicator: D2/02*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D2/03*	Toelichting op afwijkingen – verplicht als bij indicator 03 Nee is ingevuld. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D2/04*	Eventuele toelichting op niet afgerond projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D2/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D2/06*	
			€ 4.450.000	€ 4.450.000	Ja			Nee	

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 15 februari 2021

IenW	E1	**Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-bedrijven 2020** Concessieverleners		Naam per concessie zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling *Aard controle n.v.t* *Indicator: E1/01*	Naam concessiehouder zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling *Aard controle n.v.t* *Indicator: E1/02*	Besteding (jaar T) ivm "Kosten van de concessiehouder in verband met de uitvoering van het openbaar vervoer in de periode van 1 maart 2020 tot en met 31 december 2020" zoals in bijlage 2 vd regeling is opgenomen *Aard controle R* *Indicator: E1/03*	Besteding (jaar T) ivm "Tussen concessieverlener en concessiehouder overeengekomen maatregelen in de periode van 1 maart 2020 tot en met 31 december 2020 ter voorkoming van verdere verspreiding van het virus dat COVID-19 veroorzaakt" zoals in bijlage 2 van de regeling is opgenomen. *Aard controle R* *Indicator: E1/04*	Subsidies concessieverlener conform concessie" zoals in bijlage 3 van de regeling is opgenomen verleend (Ja/Nee)? *Aard controle R* *Indicator: E1/05*	Totale opbrengsten conform bijlage 3 (5A OCW-contract studentenkaart) van de regeling *Aard controle R* *5Indicator: E1/06*
			1	Trein Noordelijke Lijnen/Concessie treindiensten Roodeschool, Groningen-Delfzijl en Groningen - Nieuweschans (2006-2020)	Arriva personenvervoer Nederland BV	€ 0	€ 0	Ja	€ 0
			2	Trein Noordelijke Lijnen/Concessie Regionaal Spoorvervoer Groningen 2020-2035	Arriva personenvervoer Nederland BV	€ 0	€ 0	Ja	€ 0

				Kopie naam concessiehouder *Aard controle n.v.t* *Indicator: E1/07*	Totale opbrengsten conform bijlage 3 (5B Directe opbrengsten van reizigers) van de regeling *Aard controle R* *Indicator: E1/08*	Totale opbrengsten conform bijlage 3 (5C Andere opbrengsten) van de regeling *Aard controle R* *Indicator: E1/09*	Komt de concessiehouder voor deze concessie in aanmerking voor de 2% extra vergoeding? (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: E1/10*	Het totaal bedrag in (jaar T) aan teruggevorderd voordeel *Aard controle R* *Indicator: E1/11*
			1	Arriva personenvervoer Nederland BV	€ 0	€ 0	Nee	€ 0
			2	Arriva personenvervoer Nederland BV	€ 0	€ 0	Ja	€ 0

				Kopie naam concessiehouder *Aard controle n.v.t* *Indicator: E1/12*	Het bedrag benoemd in de subsidieverleningsbeschikking van de ontvanger van de specifieke uitkering aan de concessiehouder voor de periode 15 mrt t/m aug 2020 (artikel 10 lid 1 sub a van de regeling spuk) *Aard controle R* *Indicator: E1/13*	Het bedrag benoemd in de subsidievaststellingsbeschikking van de ontvanger van de specifieke uitkering aan de concessiehouder voor de periode 15 mrt t/m aug 2020 minus het bedrag dat verantwoord is bij indicator 11 (artikel 10 lid 1 sub b van de regeling spuk) *Aard controle R* *Indicator: E1/14*
			1	Arriva personenvervoer Nederland BV	€ 376.911	€ 0
			2	Arriva personenvervoer Nederland BV	€ 416.751	€ 0

				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E1/15*
				Nee

				Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E10/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/03*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/04*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/05*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/06*
IenW	E10	**Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes** Provincies	1	Snelfietsroute Groningen-Assen	€ 333.711	€ 593.422	Nee	Nee	Voor de eerste twee delen van deze route is een realisatiebesluit genomen (voordracht 18/2017), de planning hiervan is dat de realisatiefase gereed is in 2021-2022. Voor de overige delen is eind 2020 door PS een planuitwerkingsbesluit genomen; pas na de planuitwerkingsfase volgt de realisatieplanning.
			2	Snelfietsroute Groningen-Leek	€ 0	€ 0	Nee	Nee	PS hebben op 25 februari 2020 een realisatiebesluit genomen; op dit moment is de voorbereiding van de realisatie gaande en de planning (conform voordracht) is dat de uitvoering op zijn vroegst eind 2022 plaatsvindt.

				Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/07*	Grote scope wijzigingen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/08*	Ernstige vertragingen? (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: E10/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/10*	Correctie besteding (jaar T-1) per project ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen in Jaar T *Aard controle R* *Indicator: E10/11*
			1	Snelfietsroute Groningen-Assen	Nee	Nee	Ja	
			2	Snelfietsroute Groningen-Leek	Nee	Nee	Ja	

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 15 februari 2021

IenW	**E12**	**Regeling specifieke uitkeringen N-wegen** Provincies	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E12/01*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T (inclusief 2018)) *Aard controle R* *Indicator: E12/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T (inclusief 2018)) *Aard controle R* *Indicator: E12/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: E12/04*	
			€ 425.457	€ 1.402.041	€ 350.510	Nee	
				Project wijkt meer dan 10% af (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E12/06*	Totale omvang per type maatregel *Aard controle D1* *Indicator: E12/07*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E12/08*	
		1	N365 Bermverharding	Nee		Nee	
		2	N975 bermverharding	Nee		Nee	
		3	N976 bermverharding	Nee		Nee	
		4	N355 wegverbreding en vergroten obstakelvrije zone	Nee		Nee	
		5	N366 wegverbreding en vergroten obstakelvrije zone	Nee		Nee	
		6	N993 Rondweg Bedum	Nee		Nee	
IenW	**E13**	**Slimme laadpleinen** **Toekenningsbeschikking** Gemeenten en provincies	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E13/02*	Project afgerond in (jaar T) (Ja/Nee)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/04*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/05*
		1	Slimme laadpleinen, project Laadpleinen Groningen i.s.m. 3 gemeentes en Mobiliteit VanOns / 5000004093	€ 0	Nee	Nee	Uitvoering verwacht vanaf 2021.
IenW	**E16**	**Eems-Dollard 2050** Provincie Groningen	Projectnaam/nummer *Aard controle R* *Indicator: E16/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E16/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E16/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E16/04*	Toelichting op niet afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E16/05*
		1	Eems-Dollard 2050	€ 200.000	Ja	Nee	
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E16/06*				
			Ja				
IenW	**E18**	**Waterstofbussen** Provincies	Aantal waterstofbussen *Aard controle R* *Indicator: E18/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E18/02*			
			0	Nee			
IenW	**E20**	**Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021** Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E20/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E20/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/04*	
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
			Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/06*	De hoeveelheid van de op te leveren en de opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (m1, m2, aantallen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/08*	
		1	(deel II) Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden	Nee	0		
		2	(deel II) Aanbrengen attentieverhogende markeringen	Nee	0		
		3	(deel II) Korte rechtstanden / verkeersdrempels - Wegversmalling	Nee	0		
		4	(deel II) Aanleg van een voetgangersoversteekplaats	Nee	0		
		5	(deel II) Aanleg van een snelheidsremmende plateau voor een fietsoversteek, alleen bij een kruispunt (1)	Nee	0		
		6	(deel II) Aanleg van een snelheidsremmende plateau voor een fietsoversteek, alleen bij een kruispunt (2)	Nee	0		
		7	(deel II) Aanleg van een fietsoversteek (middeneiland), alleen bij een kruispunt	Nee	0		
		8	(deel III) Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden	Nee	0		
		9	(deel III) Verbreden van fietspaden	Nee	0		
		10	(deel III) Vrijliggend fiets-/bromfietspad - b=4,0 meter	Nee	0		
		11	(deel III) Aanleg van een rotonde buiten de bebouwde kom	Nee	0		
IenW	**E28B**	**Regionale mobiliteitsfondsen (Zuiderzeelijn) (SiSa tussen medeoverheden)** **Beschikking of overeenkomst van Samenwerkingsverband Noord Nederland met provincies obv convenant tussen Rijk en Samenwerkingsverband Noord Nederland voor Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn** Provincies Fryslân, Groningen en Drenthe	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E28B/01*	Gerealiseerd (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: E28B/02*	Besteding (jaar T) ten laste van SNN *Aard controle R* *Indicator: E28B/03*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E28B/04*	Te verrekenen met SNN *Aard controle R* *Indicator: E28B/05*
		1	UP-11-15069	Ja	€ 45.148.807	€ 0	€ 0
		2	UP-12-06691	Nee	€ 16.604.722	€ 0	€ 0
		3	UP-13-10543	Nee	€ 0	€ 0	€ 0
		4	UP-16-25838	Nee	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E28B/06*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E28B/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E28B/08*		
		1	UP-11-15069		Ja		
		2	UP-12-06691		Nee		
		3	UP-13-10543		Nee		
		4	UP-16-25838		Nee		

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 15 februari 2021								
IenW	**E33**	**Incidentele specifieke uitkering MIRT 2017-2019 (Beter benutten)**	Besteding (jaar T -1 en eerder) aan projectkosten voor het totale project Alleen van toepassing voor bijlage SiSa 2020 *Aard controle R* *Indicator: E33/01*	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: E33/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/03*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/04*	Correctie besteding (Jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen Vanaf SiSa 2021 invullen *Aard controle R* *Indicator: E33/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/06*
			€ 1.056.305	€ 2.529.930	€ 3.586.235	Nee		Nee
			Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/07*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/08*				
		1	*Project KTA Groningen-Assen 2018*	Nee				
		2	*Project Beter Benutten Decentraal Spoor Groningen*	Ja				
		3	*Project KTA 2018*	Nee				
		4	*Project Zonnedak P+R Meerstad*	Nee				
		5	*Project Eindafrekening BBV Groningen-Assen*	Ja				
IenW	**E38**	**Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur**	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project Alleen van toepassing in 2020 *Aard controle R* *Indicator: E38/01*	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: E38/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E38/03*	Cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E38/04*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E38/05*	
			€ 32.954	€ 74.352	€ 107.306	€ 58.103	€ 63.139	
			Projectnaam/nummer per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E38/06*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E38/07*				
		1	*Project b: Organisatorische inbedding van levering van actuele en betrouwbare data voor digitale mobiliteitsdiensten*	Nee				
		2	*Project e: Ondersteuning van werkgevers ten behoeve van verduurzaming woon-werkverkeer*	Nee				
		3	*Project f: Stimulering door werkgevers van gebruik van de fiets voor woon-werkverkeer en zakelijk verkeer*	Nee				
		4	*Project g: Opstellen regionaal plan van aanpak voor verkeer en vervoer van goederen gericht op verbetering van de bereikbaarheid en vermindering van de CO_2-emissie*	Nee				
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E38/08*	Correctie besteding (Jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen Vanaf SiSa 2021 invullen *Aard controle R* *Indicator: E38/09*	Eindverantwoording totale project (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E38/10*			
			Nee		Nee			
IenW	**E45**	**Incidentele specifieke uitkering RSP-ZZL REP**	Besteding (jaar T) aan projectkosten totale project *Aard controle R* *Indicator: E45/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten totale project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E45/02*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E45/03*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm uitvoering door derde *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E45/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: E46/05*	
			€ 44.395	€ 44.395	Ja	€ 0	Nee	
IenW	**E47**	**Incidentele specifieke uitkering Wunderline en station Hoogkerk**	Besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E47/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E47/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E47/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E47/04*		
			€ 0	€ 21.026	€ 21.026	Nee		
EZK	**F8**	**Incidentele bijdrage voor de Regionale investeringssteun Groningen** **Toekenningsbeschikking** Provincie Groningen	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F8/01*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T). Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F8/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F8/03*	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: F8/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F8/05*	
			€ 23.502	€ 4.944.735	Nee	Ja		
EZK	**F12**	**Eenmalige specifieke uitkering voor de uitvoering van regionale MIT-regeling 2018-2023**	Totale besteding (over jaar T-1/T-2) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: F12/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: F12/02*	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie. *Aard controle R.* *Indicator: F12/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F12/04*	Eventuele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F12/05*	
			€ 5.705.169	€ 3.094.227	€ 8.799.396	Nee		
LNV	**L7**	**Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland**	Gebiedsnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7/01*	Totale besteding (jaar T) Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: L7/02*	Totale Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021 *Aard controle R* *Indicator: L7/03*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7/05*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7/06*
		1	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland (Westerkwartier)	€ 91.778	€ 91.778	Nee	Nee	
		2	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland (Eems-Dollard)	€ 71.840	€ 71.840	Nee	Nee	
LNV	**L10**	**Regeling specifieke uitkering Impuls Veenweiden**	Gebiedsnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L10/01*	Totale Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: L10/02*	Totale Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: L10/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L10/04*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L10/05*	
		1	Gebiedsplan Impuls Veenweiden Groningen	€ 0	€ 0	Nee		

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 15 februari 2021								
GRO	**GRO11C**	**Regiofonds**	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het (taakveld waarop van toepassing zelf invullen)	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	**Correctie** t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/02*	*Aard controle R* *Indicator: GRO11C/03*	*Aard controle R* *Indicator: GRO11C/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/06*
		1	B2015.00059	Maatregelenpakket N360	€ 125.483		€ 1.099.686	
		2	B2015.00171	Fietsroute plus Groningen-Zuidhorn	€ 141.860		€ 4.631.071	
		3	B2015.00348	Knoop Groningen (Groningen Spoorzone)	€ 61.336.700		€ 120.860.009	
		4	I2018.00263	Routefonds Groningen Airport Eelde	€ 650.000		€ 5.400.000	
		5	R2013.00589	REVZ Meerweg Haren	€ 378.220		€ 1.184.564	
			Kopie beschikkingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	**Correctie** t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t. *Indicator: GRO11C/07*	*Aard controle R* *Indicator: GRO11C/08*	*Aard controle R* *Indicator: GRO11C/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/11*	
		1	B2015.00059	€ 87.233		€ 667.669	Nee	
		2	B2015.00171	€ 129.093		€ 3.031.071	Ja	
		3	B2015.00348	€ 22.439.100		€ 42.557.979	Nee	
		4	I2018.00263	€ 0		€ 3.250.000	Nee	
		5	R2013.00589	€ 378.220		€ 1.184.564	Nee	

3. Begrotingswijzigingen buiten P&C-cyclus

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de totaalbedragen op programmaniveau van de oorspronkelijke Begroting 2020 en de sindsdien vastgestelde begrotingswijzigingen.
Over de begrotingswijzigingen via separate voordrachten zijn uw Staten reeds bij de Kadernota 2020-2024 en bij de Najaarsmonitor 2020 in meer detail geïnformeerd.

Totaaloverzicht begrotingswijzigingen

Programma	datum PS	2020	2021	2022	2023
1. Ruimte en water					
Stand Begroting 2020 bij besluitvorming 10 november 2019		**4.343**	**4.222**	**4.235**	**4.325**
- 1e begrotingswijziging: herpriotering wettelijke en autonome taken	5-2-2020	-89	-89	-89	-89
- 4e begrotingswijziging: Rekening 2019	10-6-2020	0	0	0	0
- 7e begrotingswijziging: Kadernota 2020-2024 en Voorjaarsmonitor 2020	1-7-2020	626	-203	-212	-220
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2020 en Begroting 2021	11-11-2020	-1.270	1.165	366	379
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		0	0	0	0
		3.609	**5.094**	**4.300**	**4.394**
2. Milieu en energie					
Stand Begroting 2020 bij besluitvorming 10 november 2019		**19.252**	**15.623**	**15.274**	**17.510**
- 1e begrotingswijziging: herpriotering wettelijke en autonome taken	5-2-2020	-64	-72	-72	-73
- 4e begrotingswijziging: Rekening 2019	10-6-2020	0	0	0	
- 7e begrotingswijziging: Kadernota 2020-2024 en Voorjaarsmonitor 2020	3-7-2020	210	118	118	118
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2020 en Begroting 2021	11-11-2020	-1.401	1.371	-72	-120
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		50	0	0	0
		18.047	**17.041**	**15.248**	**17.436**
3. Platteland en natuur					
Stand Begroting 2020 bij besluitvorming 10 november 2019		**35.578**	**35.286**	**32.678**	**31.621**
- 1e begrotingswijziging: herpriotering wettelijke en autonome taken	5-2-2020	-675	-675	-675	-675
- 4e begrotingswijziging: Rekening 2019	10-6-2020	0			
- 6e begrotingswijziging: ontwerp programmabegroting 2021 Prolander	27-5-2021	88	144	107	69
- 7e begrotingswijziging: Kadernota 2020-2024 en Voorjaarsmonitor 2020	3-7-2020	1.280	1.145	897	415
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2020 en Begroting 2021	11-11-2020	2.501	753	61	-298
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		-178	-480	-372	-115
		38.594	**36.172**	**32.696**	**31.017**
4. Bereikbaarheid					
Stand Begroting 2020 bij besluitvorming 10 november 2019		**105.943**	**113.608**	**116.686**	**120.207**
- 1e begrotingswijziging: herpriotering wettelijke en autonome taken	5-2-2020	-2.087	-2.087	-2.088	-2.088
- 3e begrotingswijziging: verkenning aanpak Ring West N370	30-9-2020	0			
- 4e begrotingswijziging: Rekening 2019	10-6-2020	0	0	0	
- 7e begrotingswijziging: Kadernota 2020-2024 en Voorjaarsmonitor 2020	3-7-2020	467	188	-211	-629
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2020 en Begroting 2021	11-11-2020	-931	-2.178	-2.917	-838
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		0	0	0	0
		103.392	**109.532**	**111.472**	**116.653**
5. Economie					
Stand Begroting 2020 bij besluitvorming 10 november 2019		**31.711**	**14.432**	**14.546**	**14.609**
- 1e begrotingswijziging: herpriotering wettelijke en autonome taken	5-2-2020	-50	-212	-412	-412
- 4e begrotingswijziging: Rekening 2019	10-6-2020	0	0		
- 7e begrotingswijziging: Kadernota 2020-2024 en Voorjaarsmonitor 2020	3-7-2020	2.000	1.000	2.000	-5.000
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2020 en Begroting 2021	11-11-2020	-406	541	-19	-23
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		0			
		33.255	**15.761**	**16.114**	**9.174**
6. Cultuur en maatschappij					
Stand Begroting 2020 bij besluitvorming 10 november 2019		**22.673**	**25.004**	**25.237**	**26.383**
- 1e begrotingswijziging: herpriotering wettelijke en autonome taken	5-2-2020	-15	-65	-590	-602
- 4e begrotingswijziging: Rekening 2019	10-6-2020	0	0	0	0
- 7e begrotingswijziging: Kadernota 2020-2024 en Voorjaarsmonitor 2020	3-7-2020	0			
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2020 en Begroting 2021	11-11-2020	-2.225	2.738	540	93
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		-186	-186	-186	0
		20.248	**27.492**	**25.001**	**25.873**
7. Openbaar bestuur					
Stand Begroting 2020 bij besluitvorming 10 november 2019		**10.760**	**10.050**	**10.330**	**10.603**
- 1e begrotingswijziging: herpriotering wettelijke en autonome taken	5-2-2020	-83	-83	-83	-83
- 4e begrotingswijziging: Rekening 2019	10-6-2020	0	0		
- 5e begrotingswijziging: begroting SNN 2020 en 2021	27-5-2020	336			
- 7e begrotingswijziging: Kadernota 2020-2024 en Voorjaarsmonitor 2020	3-7-2020	0	39	38	37
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2020 en Begroting 2021	11-11-2020	565	52	19	21
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		42	0		
		11.620	**10.058**	**10.304**	**10.578**
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering					
Stand Begroting 2020 bij besluitvorming 10 november 2019		**-232.271**	**-219.284**	**-220.117**	**-226.461**
- 1e begrotingswijziging: herpriotering wettelijke en autonome taken	5-2-2020	3.063	2.789	3.514	3.527
- 2e begrotingswijziging: realisatiebesluit doorfietsroute Groningen-Leek	10-6-2020	0			
- 4e begrotingswijziging: Rekening 2019	10-6-2020	0			
- 7e begrotingswijziging: Kadernota 2020-2024 en Voorjaarsmonitor 2020	1-7-2020	-2.995	-1.588	-1.822	6.197
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2020 en Begroting 2021	11-11-2020	3.166	-6.624	-159	-1.394
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		272	666	557	115
		-228.764	**-224.042**	**-218.028**	**-218.017**
Begrotingsruimte* na 8e begrotingswijziging		**0**	**-2.892**	**-2.892**	**-2.892**

* Een negatief bedrag betekent positieve begrotingsruimte. *bedragen x € 1.000*

Detailoverzicht begrotingswijzigingen via door GS in mandaat genomen besluiten

						bedragen x € 1.000				
Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	2020	2021	2022	2023	2024
1. Ruimte en water									
8100	OVB 2019-2020: Retailagenda	K17476	C	Lasten	798,5				
8100	Besteding rentesurplus lening OZG	K19919	C	Lasten	600,0				
8100	Grondexploitatie Blauwestad	K19921	A	Lasten	4.708,0				
8100	Grondexploitatie Blauwestad	K19921	A	Baten	4.708,0				
8200	DC PF 2019: DU Versnelling flexwonen	K7875	A	Lasten	250,0				
8200	OVB 2020-2021: DU Versnelling flexwonen	K19921	B	Lasten	-50,0	50,0			
3300	Verrekening lasten/baten in relatie tot grondwaterheffing	K19921	A	Lasten	8,5	0,0	0,0	0,0	0,0
3300	Verrekening lasten/baten in relatie tot grondwaterheffing	K19921	A	Baten	8,5				
3900	OVB 2019-2020: DU Hydrologische maatregelen	K17476	B	Lasten	332,9				
3900	SPUK NPG 2019 (besteding in 2020)	K19921	A	Lasten	250,0				
3900	SPUK NPG 2019 (besteding in 2020)	K19921	A	Baten	250,0				
0801	DC PF 2019: reserve Overboeking kredieten	K7875	A	Baten	250,0				
0801	OVB 2019-2020: reserve Overboeking kredieten	K17476	B	Baten	332,9				
0801	OVB 2019-2020: reserve Overboeking kredieten	K17476	C	Baten	798,5				
0801	Reserve Leefbaarheid: besteding rentesurplus lening OZG	K19919	C	Baten	600,0				
0801	OVB 2020-2021: reserve Overboeking kredieten	K19921	B	Baten	-50,0	50,0			
				Totaal lasten	**6.897,9**	**50,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
				Totaal baten	**6.897,9**	**50,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
				Totaal saldo	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
2. Milieu en energie									
4102	SPUK Nationaal Programma Groningen (NPG) 2020	K15236	A	Lasten	4.200,0	800,0			
4102	OVB 2019-2020: DU NPG Participatie en projectorganisatie	K17476	B	Lasten	150,1				
* 4102	SPUK NPG 2020	K21607	A	Lasten		3.500,0	3.500,0	3.500,0	3.500,0
* 4102	Gaswinning: lumpsum en financiering maatsch. organisaties	K13561	A	Lasten	4.441,0				
4102	SPUK NPG 2020	K15236	A	Baten	4.200,0	800,0			
* 4102	SPUK NPG 2020	K21607	A	Baten		3.500,0	3.500,0	3.500,0	3.500,0
* 4102	Gaswinning: lumpsum en financiering maatsch. organisaties	K13561	A	Baten	4.441,0				
4400	OVB 2019-2020: DU Opruiming drugsafval	K17476	B	Lasten	40,2				
4602	Procesbegeleider Net op Zee ten noorden van de Waddenzee	K1262	A	Lasten	50,0				
4602	SPUK NPG 2019 (besteding in 2020)	K19919	A	Lasten	1.240,0				
4602	SPUK NPG 2019 (besteding in 2021)	K19921	A	Lasten	-125,0	125,0			
* 4602	SPUK NPG 2020	K21607	A	Lasten	280,0	576,0	576,0	576,0	502,0
4602	SPUK NPG 2019 (besteding in 2020)	K19919	A	Baten	1.240,0				
4602	SPUK NPG 2019 (besteding in 2021)	K19921	A	Baten	-125,0	125,0			
* 4602	SPUK NPG 2020	K21607	A	Baten	280,0	576,0	576,0	576,0	502,0
0802	OVB 2019-2020: reserve Overboeking kredieten	K17476	B	Baten	190,3				
				Totaal lasten	**10.276,3**	**5.001,0**	**4.076,0**	**4.076,0**	**4.002,0**
				Totaal baten	**10.226,3**	**5.001,0**	**4.076,0**	**4.076,0**	**4.002,0**
				Totaal saldo	**50,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
3. Platteland en natuur									
5100	Natuurontwikkeling: inzet Tennet-bijdrage 380 kV	K319	A	Lasten	280,0	-70,0	-70,0	-70,0	
5100	Natuurontwikkeling: bijdrage Tennet 380 kV	K319	A	Baten	280,0	-70,0	-70,0	-70,0	
5202	DC PF 2019: DU Meerjarenprogramma Eems-Dollard 2050	K7875	A	Lasten	83,0				
5202	DC PF 2019: DU Ecologie en Economie in Balans	K7875	A	Lasten	21,0				
5202	OVB 2019-2020: DU Meerjarenprogramma Eems-Dollard 2050	K17476	B	Lasten	278,0				
5202	Eems-Dollard 2050: rijksbijdrage incl. projectsubsidie LIFE IP	K19921	A	Lasten	318,5				
* 5202	SPUK IBP Vloed: Eems-Dollardgebied	K21885	A	Lasten	148,3	1.128,4	1.128,3		
5202	Eems-Dollard 2050: rijksbijdrage incl. projectsubsidie LIFE IP	K19921	A	Baten	318,5				
* 5202	SPUK IBP Vloed: Eems-Dollardgebied	K21885	A	Baten	148,3	1.128,4	1.128,3		
5300	Personele inzet Stikstof/biodiversiteit	K19921	C	Lasten	-240,2	-480,4	-371,5	-115,0	
6100	OVB 2019-2020: DU Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	K17476	B	Lasten	953,0				
6100	SPUK NPG 2019 (besteding in 2020)	K19919	A	Lasten	2.072,5				
6100	Regiodeal Natuurinclusieve landbouw: bijdr. Drenthe en Fryslân	K19921	A	Lasten	834,2				
6100	SPUK NPG 2019 (besteding in 2021)	K19921	A	Lasten	-1.850,0	1.850,0			
6100	OVB 2019-2020: DU Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	K19921	B	Lasten	-1.371,6	1.371,6			
* 6100	SPUK IBP Vitaal Platteland: Westerkwartier	K21885	A	Lasten	110,1	749,5	749,4		
* 6100	DC PF 2020: DU Agro Groningen	K7875	A	Lasten	62,0				
6100	SPUK NPG 2019 (besteding in 2020)	K19919	A	Baten	2.072,5				
6100	Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw: bijdr. Drenthe en Fryslân	K19921	A	Baten	834,2				
6100	SPUK NPG 2019 (besteding in 2021)	K19921	A	Baten	-1.850,0	1.850,0			
* 6100	SPUK IBP Vitaal Platteland: Westerkwartier	K21885	A	Baten	110,1	749,5	749,4		
0803	OVB 2020-2021: Reserve Overboeking kredieten	K19921	B	Lasten	418,6				
0803	DC PF: reserve Overboeking kredieten	K7875	A	Baten	104,0				
0803	OVB 2019-2020: reserve Overboeking kredieten	K17476	B	Baten	1.231,0				
0803	OVB 2020-2021: reserve Overboeking kredieten	K19921	B	Baten	-953,0	1.371,6			
				Totaal lasten	**2.117,4**	**4.549,1**	**1.436,2**	**-185,0**	**0,0**
				Totaal baten	**2.295,6**	**5.029,5**	**1.807,7**	**-70,0**	**0,0**
				Totaal saldo	**-178,2**	**-480,4**	**-371,5**	**-115,0**	**0,0**

	Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	bedragen x € 1.000 2020	2021	2022	2023	2024
4. Bereikbaarheid										
*	2100	Beschikking kortsluitpoot Winsum-Noord (RSP-project)	K8367	C	Lasten	5.700,0	-5.700,0			
*	2100	Beschikking kortsluitpoot Winsum-Nrd, rijks- en gemeent. bijdr.	K8367	C	Baten	3.313,4	-3.313,4			
	2201	Aanpassing oevers Noord-Willemskanaal	K19921	A	Lasten	111,0				
	2201	Aanpassing oevers Noord-Willemskanaal	K19921	A	Baten	111,0				
	2900	Hive.mobility (v/h Mobility Innovation Center)	K19919	A	Lasten	256,2	414,2	421,9		
	2900	Hive.mobility	K19921	A	Lasten	45,7	-20,9	-152,8	310,5	
	2900	Hive.mobility	K19919	A	Baten	256,2	414,2	421,9		
	2900	Hive.mobility	K19921	A	Baten	45,7	-20,9	-152,8	310,5	
	2300	Beschikking busstation Norg (RSP-project)	K1574	C	Lasten	78,9				
	2300	Beschikking transferium De Punt (RSP-project)	K1574	C	Lasten	5.410,0				
	2300	SPUK NPG 2019 (besteding in 2020)	K19919	A	Lasten	1.500,0				
	2300	Beschikking project Norgervaart (RSP-project)	K1574	C	Lasten	1.151,3				
	2300	Bijdrage ProRail proef waterstoftrein	K19921	A	Lasten	109,4				
	2300	Beschikking busstation Norg, rijks- en gemeentelijke bijdr.	K1574	C	Baten	55,4				
	2300	Beschikking transferium De Punt, rijks- en gemeentelijke bijdr.	K1574	C	Baten	3.800,5				
	2300	SPUK NPG 2019 (besteding in 2020)	K19919	A	Baten	1.500,0				
	2300	Beschikking project Norgervaart, rijks- en gemeentelijke bijdr.	K1574	C	Baten	808,8				
	2300	Bijdrage ProRail proef waterstoftrein	K19921	A	Baten	109,4				
	0804	Reserve RSP: beschikking busstation Norg	K1574	C	Baten	23,5				
	0804	Reserve RSP: beschikking transferium De Punt	K1574	C	Baten	1.609,5				
	0804	Reserve RSP: beschikking project Norgervaart	K1574	C	Baten	342,5				
*	0804	Reserve RSP: beschikking kortsluitpoot Winsum-Noord	K8367	C	Baten	2.386,6	-2.386,6			
					Totaal lasten	**14.362,6**	**-5.306,7**	**269,1**	**310,5**	**0,0**
					Totaal baten	**14.362,6**	**-5.306,7**	**269,1**	**310,5**	**0,0**
					Totaal saldo	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
5. Economie										
	6300	OVB 2019-2020: DU NPG RIG Groningen	K17476	B	Lasten	4.441,0				
	6302	Cofinanciering proceskosten Groene Motor	K13167	–	Lasten	75,0				
	6302	DC PF 2019: DU Innovatiestimulering Topsectoren	K7875	A	Lasten	1.600,0				
	6302	SPUK NPG 2020	K13560	A	Lasten	1.143,2				
	6302	SPUK NPG 2019 (besteding in 2020)	K19919	A	Lasten	4.001,0				
	6302	SPUK NPG 2020	K13560	A	Baten	1.143,2				
	6302	SPUK NPG 2019 (besteding in 2020)	K19919	A	Baten	4.001,0				
	6303	Cofinanciering proceskosten Groene Motor	K13167	–	Lasten	-75,0				
	6901	SPUK NPG 2020	K13560	A	Lasten	425,0				
	6901	SPUK NPG 2020	K13560	A	Baten	425,0				
	0805	DC PF 2019: reserve Overboeking kredieten	K7875	A	Baten	1.600,0				
	0805	OVB 2019-2020: reserve Overboeking kredieten	K17476	B	Baten	4.441,0				
					Totaal lasten	**11.610,2**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
					Totaal baten	**11.610,2**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
					Totaal saldo	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
6. Cultuur en maatschappij										
	7100	OVB 2019-2020: DU Proeftuinen cultuurprofielen	K17476	B	Lasten	93,8				
	7100	Bijdr. derden We the North, NNO en proeftuin cultuurprofielen	K19921	A	Lasten	589,6				
*	7100	SPUK Coronasteunpakket cultuur en vrijetijdseconomie	K22844	A	Lasten		337,9			
	7100	Bijdr. derden We the North, NNO en proeftuin cultuurprofielen	K19921	A	Baten	589,6				
*	7100	SPUK Coronasteunpakket cultuur en vrijetijdseconomie	K22844	A	Baten		337,9			
	7101	OVB 2019-2020: DU Erfgoed en ruimte	K17476	B	Lasten	99,9				
	7102	DC PF 2019: DU Erfgoedloket	K7875	A	Lasten	100,0				
	7102	DC PF 2019: DU Erfgoedprogramma algemeen	K7875	A	Lasten	959,3				
	7102	SPUK NPG 2020	K13560	A	Lasten	210,0				
	7102	OVB 2019-2020: DU NPG Pilots erfgoedprogramma	K17476	B	Lasten	2.000,0				
	7102	OVB 2019-2020: DU opleiding/innovatie/duurzaamheid ERL	K17476	B	Lasten	702,9				
	7102	OVB 2019-2020: DU Erfgoed en aardbeving	K17476	B	Lasten	115,0				
	7102	Erfgoedloket en Erfgoedadviesteam (NCG)	K5733	A	Lasten	149,0				
	7102	Middelen NCG en OCW voor subs.regelingen GRRG/RORG	K21629	A	Lasten	5.800,0				
	7102	OVB naar 2021: pilot erfgoedprogramma Overschild	K19921	B	Lasten	-1.950,2	1.950,2			
*	7102	SPUK NPG 2020	K21607	A	Lasten		19.895,0			
*	7102	Middelen NCG en OCW voor subsidieregelingen GRRG/RORG	K16340	A	Lasten		5.800,0			
*	7102	SPUK NPG: subsidieregeling erfgoedprojecten gebiedsaanpak	K19843	A	Lasten		-4.500,0	4.500,0		
	7102	SPUK NPG 2020	K13560	A	Baten	210,0				
	7102	Erfgoedloket en Erfgoedadviesteam (NCG)	K5733	A	Baten	149,0				
	7102	Middelen NCG en OCW voor subs.regelingen GRRG/RORG	K21629	A	Baten	5.800,0				
*	7102	SPUK NPG 2020	K21607	A	Baten		19.895,0			
*	7102	Middelen NCG en OCW voor subsidieregelingen GRRG/RORG	K16340	A	Baten		5.800,0			
*	7102	SPUK NPG: subsidieregeling erfgoedprojecten gebiedsaanpak	K19843	A	Baten		-4.500,0	4.500,0		
	8101	SPUK NPG 2019 (besteding in 2020)	K19919	A	Lasten	192,0				
	8101	SPUK NPG 2019 (besteding in 2020)	K19919	A	Baten	192,0				
	8102	SPUK NPG 2020	K15236	A	Lasten	1.330,0				
*	8102	SPUK NPG 2020	K21607	A	Lasten	1.518,3	2.400,0	2.000,0	2.000,0	1.911,7
*	8102	SPUK NPG 2020	K20393	A	Lasten	-250,0	250,0			
	8102	SPUK NPG 2020	K15236	A	Baten	1.330,0				
*	8102	SPUK NPG 2020	K21607	A	Baten	1.518,3	2.400,0	2.000,0	2.000,0	1.911,7
*	8102	SPUK NPG 2020	K20393	A	Baten	-250,0	250,0			

	Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	bedragen x € 1.000 2020	2021	2022	2023	2024
6. Cultuur en maatschappij (vervolg)										
	8103	Personeelskosten t.l.v. Leefbaarheidsprogramma 2020-2023	K17513	C	Lasten	-185,6	-185,6	-185,6		
	8103	OVB 2019-2020: DU NPG gem.teams luisterend oor	K17476	B	Lasten	50,0				
	8103	OVB 2019-2020: DU NPG geb.gerichte aanpak/leefb.	K17476	B	Lasten	370,1				
	8103	OVB 2019-2020: DU NPG bewonersinitiatieven	K17476	B	Lasten	205,2				
	8103	OVB 2019-2020: DU NPG interlev.beschouwelijk team	K17476	B	Lasten	100,0				
	8103	OVB naar 2021: gebiedsgerichte aanpak NPG	K19921	B	Lasten	-241,0	241,0			
	0806	DC PF 2019: reserve Overboeking kredieten	K7875	A	Baten	1.059,3				
	0806	OVB 2019-2020: reserve Overboeking kredieten	K17476	B	Baten	3.736,9				
	0806	OVB 2020-2021: reserve Overboeking kredieten	K19921	B	Baten	-2.191,2	2.191,2			
					Totaal lasten	**11.958,3**	**26.188,5**	**6.314,4**	**2.000,0**	**1.911,7**
					Totaal baten	**12.143,9**	**26.374,1**	**6.500,0**	**2.000,0**	**1.911,7**
					Totaal saldo	**-185,6**	**-185,6**	**-185,6**	**0,0**	**0,0**
7. Openbaar bestuur										
	1400	Provinciedeal Digitale Democratie	K22543	A	Lasten	75,0	25,0			
*	1400	DC PF. 2020: DU Weerbaar bestuur	K7875	A	Lasten		41,7			
	1400	Provinciedeal Digitale Democratie	K22543	A	Baten	75,0	25,0			
	1600	OVB 2019-2020: DU Impuls omgevingsveiligheid	K17476	B	Lasten	-5,8				
*	0807	DC PF 2020: reserve Overboeking kredieten	K7875	A	Lasten	41,7				
	0807	OVB 2019-2020: reserve Overboeking kredieten	K17476	B	Baten	-5,8				
*	0807	DC PF 2020: reserve Overboeking kredieten	K7875	A	Baten		41,7			
					Totaal lasten	**110,9**	**66,7**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
					Totaal baten	**69,2**	**66,7**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
					Totaal saldo	**41,7**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
8. Algemene dekkingmiddelen en bedrijfsvoering										
	0501	Personeelskosten t.l.v. Leefbaarheidsprogramma 2020-2023	K17513	C	Lasten	185,6	185,6	185,6		
	0501	Opleidingskosten (alg. en Omgevingswet) t.l.v. reserve AKP	K19919	E	Lasten	385,0	445,0	400,0		
	0501	Personele inzet Stikstof/biodiversiteit	K19921	C	Lasten	240,2	480,4	371,5	115,0	
	0100	DU Procesbegeleider Net op Zee	K1262	A	Baten	50,0				
*	0100	DC PF 2020	K7875	A	Baten	103,7				
	0808	Reserve AKP: opleidingskosten (algemeen en Omgevingswet)	K19919	E	Baten	385,0	445,0	400,0		
					Totaal lasten	**810,8**	**1.111,0**	**957,1**	**115,0**	**0,0**
					Totaal baten	**538,7**	**445,0**	**400,0**	**0,0**	**0,0**
					Totaal saldo	**272,1**	**666,0**	**557,1**	**115,0**	**0,0**
					Eindtotaal lasten	**58.144,3**	**31.659,5**	**13.052,8**	**6.316,5**	**5.913,7**
					Eindtotaal baten	**58.144,3**	**31.659,5**	**13.052,8**	**6.316,5**	**5.913,7**
					Eindtotaal saldo	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

De met * gemerkte mutaties zijn niet eerder (tot en met Najaarsmonitor 2020/Begroting 2021) aan uw Staten verantwoord.

DC PF = Decembercirculaire Provinciefonds
OVB = Overboeking
DU = Decentralisatie-uitkering
SPUK = Specifieke uitkering

Type wijziging:
- A bijdragen van derden met een specifiek doel
- B overboekingen naar volgende begrotingsjaren (categorie 1 en decentralisatie-uitkeringen)
- C reeds genomen Statenbesluiten
- D incidentele begrotingswijzigingen tot € 50.000
- E reserve Automatisering en reserve Apparaatskosten Personeel
- – verschuivingen tussen productgroepen binnen een programma

Onderstaande tabel geeft voor de afgelopen vier jaar een samenvatting van het aantal begrotingswijzigingen die wij in mandaat hebben vastgesteld en van de totale omvang van de wijziging van de lasten, uitgedrukt in euro's en in het percentage van de begroting na wijziging van het betreffende jaar.

Jaar	Aantal wijzigingen	Totale wijziging lasten	% van begrotingsomvang
2017	7	€ 30.992.894	7%
2018	7	€ 131.863.650	31%
2019	10	€ 53.517.642	10%
2020	22	€ 79.609.444	16%

4. Inhuur personeel

Tijdens de Dag van de Verantwoording 2009 is afgesproken dat voortaan in de programmarekening een overzicht wordt verstrekt met inhuur van personeel. In onderstaand overzicht wordt inzicht verschaft in de inhuur van personeel, adviezen van derden en accountantskosten.

Inhuur in 2020 verantwoord op:	Waarborgen capaciteit bedrijfsvoering cat. 1	Uitvoerings- en capaciteits-kredieten cat. 2	Overige adviezen en inhuur cat. 3	Accountancy	Totaal
Apparaatskosten personeel	€ 4.202.843		€ 247.647		€ 4.450.490
Projecten	€ 1.647.495		€ 1.093		€ 1.648.588
Overige apparaatskosten	€ 15.916		€ 440.622	€ 238.438	€ 694.976
Totaal apparaatskosten	€ 5.866.254	€ -	€ 689.362	€ 238.438	€ 6.794.054
Programmakosten		€ 3.222.238	€ 4.008.640	€ 55.279	€ 7.286.156
Investeringen		€ 185.315	€ 511.780	€ 16.965	€ 714.060
Totaal 2020	**€ 5.866.254**	**€ 3.407.552**	**€ 5.209.782**	**€ 310.682**	**€ 14.794.269**
Totaal 2019	€ 6.248.718	€ 3.527.443	€ 5.010.532	€ 275.649	€ 15.062.341
Totaal 2018	€ 5.806.134	€ 3.752.890	€ 5.625.776	€ 238.370	€ 15.423.170
Totaal 2017	€ 7.346.316	€ 3.886.594	€ 5.725.837	€ 348.031	€ 17.306.778
Totaal 2016	€ 7.037.503	€ 4.700.285	€ 10.374.201	€ 159.846	€ 22.271.834
Totaal 2015	€ 5.019.137	€ 4.597.171	€ 9.311.341	€ 178.378	€ 19.106.027
Totaal 2014	€ 4.665.085	€ 4.173.287	€ 9.449.779	€ 157.451	€ 18.445.602
Totaal 2013	€ 7.295.642	€ 4.392.469	€ 6.695.252	€ 130.818	€ 18.514.182
Totaal 2012	€ 9.982.015		€ 11.471.569	€ 139.590	€ 21.593.174
Totaal 2011	€ 7.660.142		€ 8.411.673	€ 86.489	€ 16.158.304
Totaal 2010	€ 5.848.636		€ 7.391.041	€ 134.905	€ 13.374.582
Totaal 2009	€ 7.678.116		€ 5.810.995	€ 256.423	€ 13.745.534

NB. Bedragen 2019 zijn gecorrigeerd. In de Jaarrekening 2019 is de inhuur van een publieke organisatie niet opgenomen, terwijl dit in voorgaande jaren wel was opgenomen. Bedragen 2020 zijn inclusief inhuur van een publieke organisatie.

De totale inhuur vertoont sinds 2016 een dalende trend, ook in 2020 zet deze trend zich voort. De inhuurkosten voor de categorieën 1 en 2 zijn gedaald, de inhuurkosten voor categorie 3 en de accountantskosten zijn daarentegen gestegen. Op totaalniveau zijn de kosten echter lager dan in 2019. Onder waarborgen capaciteit wordt verstaan het inhuren van personeel als gevolg van tijdelijk capaciteitsgebrek. Deze vorm van inhuur wordt gedekt uit de AKP.

De totale realisatie op de apparaatskosten bedraagt € 88,7 miljoen. Zie onderstaande tabel waarin deze kosten zijn opgenomen alsmede de totale lasten van de provincie van 2009 tot en met 2020.

Jaar	Totale lasten	waarvan apparaatskosten
2009	€ 382.139.892	€ 78.215.535
2010	€ 353.698.307	€ 75.782.990
2011	€ 374.529.319	€ 77.001.477
2012	€ 454.076.687	€ 80.541.336
2013	€ 399.143.356	€ 80.771.925
2014	€ 405.051.924	€ 74.299.463
2015	€ 499.391.650	€ 74.342.600
2016	€ 465.633.318	€ 71.148.133
2017	€ 453.607.288	€ 75.306.097
2018	€ 374.938.045	€ 78.176.380
2019	€ 455.219.302	€ 84.559.392
2020	€ 453.699.944	€ 88.688.207

De loonkosten bedragen € 68,2 miljoen excl. vergoedingen PS. Binnen de totale apparaatskosten is voor een bedrag van ca. € 6,8 miljoen aan personeel/advies ingehuurd. Hiervan is € 5,9 miljoen ten laste van de AKP-budgetten van de afdelingen ingehuurd. De totale inhuur personeel voor de categorieën 1 en 2 is ca. € 9,3 miljoen.

Het percentage 'inhuur' wordt berekend volgens de normen die door het IPO zijn afgegeven. Dit percentage komt voor 2020 uit op 12,3%. Omdat inhuur duurder is dan eigen personeel (twee derde van inhuur) is bepaald dat het percentage met twee derde vermenigvuldigd moet worden.
Het inhuurpercentage is daarmee 8,2%, dit is lager dan vorig jaar (8,6%). De afspraken die de directie met de OR heeft gemaakt (maximaal 10%) worden hiermee in 2020 gehaald.

5. Subsidiestaat

Programma	Deelprogramma	Product-groepnr.	Omschrijving	Oorspronkelijke raming 2020	Bijgestelde raming 2020	Realisatie 2020
Milieu en energie	Milieu	4400	Vergunningverlening, toezicht en handhaving			
			Omgevingsdienst Groningen (ODG)	5.946.209	5.946.209	5.849.504
			subtotaal	5.946.209	5.946.209	5.849.504
		4900	Milieubeleid			
			Stichting Milieufederatie Groningen	238.600	238.600	238.600
			Consulentschap NME	118.100	118.100	119.000
			Stichting Noorderbreedte	8.300	8.300	8.300
			subtotaal	365.000	365.000	365.900
Platteland en natuur	Natuur en landschap	5200	Natuurbeheer			
			Stichting Het Groninger Landschap	436.300	436.300	436.300
			Stichting Landschapsbeheer Groningen	365.300	365.300	365.300
			subtotaal	801.600	801.600	801.600
		5201	Landschap			
			Nationaal Park Lauwersmeer	50.000	50.000	50.000
			subtotaal	50.000	50.000	50.000
		5300	Beheer flora en fauna			
			Faunabeheereenheid (FBE)	150.000	150.000	131.805
			subtotaal	150.000	150.000	131.805
Bereikbaarheid	Openbaar vervoer	2300	Collectief personenvervoer			
			Exploitatiebijdrage busvervoer (via OV-bureau)	41.501.000	40.091.400	40.091.607
			Exploitatiebijdrage regionale treindiensten	15.028.800	15.039.400	15.028.800
			subtotaal	56.529.800	55.130.800	55.120.407
Economie	Economie en werkgelegenheid	6301	Provinciale bedrijven			
			NOM (clusterorganisaties)	750.000	750.000	408.333
			subtotaal	750.000	750.000	408.333
Cultuur en maatschappij	Cultuur	7100	Cultuur			
			Exploitatie- en budgetsubsidies			
			Kunstinstellingen			
			Groninger Museum	1.050.200	1.050.200	1.050.200
			Noorderlicht	118.800	118.800	116.100
			Haydn Jeugd Strijkorkest (HJSO)	15.300	15.300	15.300
			Noord Nederlands Orkest (NNO)	51.200	51.200	51.200
			Noordpool Orkest	20.500	20.500	20.500
			Peter de Grote Festival	38.400	38.400	38.400
			Stichting Literaire Activiteiten Groningen (SLAG)	30.700	30.700	30.700
			Eurosonic/Noorderslag	114.000	114.000	114.000
			Prime	13.800	13.800	13.800
			Urban House (New Attraction)	30.700	30.700	30.700
			Club Guy & Roni	32.700	32.700	32.700
			Het Houten Huis	15.300	15.300	15.300
			Jonge Harten	20.500	20.500	20.500
			De Noordelingen	102.300	102.300	102.300
			Noorderzon	114.600	114.600	114.600
			Groninger Forum / Liga 68	58.000	58.000	58.000
			subtotaal kunstinstellingen	*1.827.000*	*1.827.000*	*1.824.300*
			Steuninstellingen			
			VRIJDAG	306.900	306.900	306.900
			Bureau Groninger Taal en Cultuur/Huis Groninger Cultu	358.100	358.100	358.100
			K&C Cultuuronderwijs	409.200	409.200	409.200
			subtotaal steuninstellingen	*1.074.200*	*1.074.200*	*1.074.200*
			Overige instellingen			
			De Verhalen van Groningen	306.900	306.900	306.900
			Kunstraad	143.200	143.200	143.200
			subtotaal overige instellingen	*450.100*	*450.100*	*450.100*
			Vaste bijdragen			
			Overige middelen			
			Professionele kunsten	266.600	266.600	266.600
			Cultuureducatie	211.000	211.000	211.000
			subtotaal overige middelen	*477.600*	*477.600*	*477.600*
			subtotaal Cultuur	3.828.900	3.828.900	3.826.200

Programma	Deelprogramma	Product-groepnr.	Omschrijving	Oorspronkelijke raming 2020	Bijgestelde raming 2020	Realisatie 2020
Cultuur en maatschappij (vervolg)	Erfgoed en archeologie	7101	Cultureel erfgoed			
			Exploitatie- en budgetsubsidies			
			Erfgoedinstellingen			
			Folkingestraat Synagoge	10.200	10.200	10.200
			Stichting Beeldlijn	17.400	17.400	17.400
			Noordelijk Scheepvaartmuseum	117.600	117.600	117.600
			Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen (OVCG)	15.300	15.300	15.300
			Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK)	100.300	100.300	100.300
			Fraeylemaborg	153.500	153.500	153.500
			Stichting Het Groninger Landschap	40.900	40.900	40.900
			Klooster Ter Apel	112.500	112.500	112.500
			Borg Verhildersum	153.500	153.500	153.500
			Menkemaborg	194.400	194.400	194.400
			Museum Nienoord	102.300	102.300	102.300
			Museum Stad Appingedam	61.400	61.400	61.400
			Openluchtmuseum Het Hoogeland	116.600	116.600	116.600
			Veenkoloniaal Museum	138.100	138.100	138.100
			RHC Groninger Archieven	147.000	147.000	147.000
			subtotaal erfgoedinstellingen	*1.481.000*	*1.481.000*	*1.481.000*
			Steuninstellingen			
			Erfgoedpartners (Museumhuis + Molenhuis)	434.800	434.800	434.800
			Libau Steunpunt	204.900	204.900	189.800
			Monumentenwacht	204.500	204.500	204.500
			subtotaal steuninstellingen	*844.200*	*844.200*	*829.100*
			Overige instellingen			
			NAD Nuis exploitatie (excl. aandeel apparaatskosten)	105.400	91.400	91.582
			subtotaal overige instellingen	*105.400*	*91.400*	*91.582*
			subtotaal Cultureel erfgoed	2.430.600	2.416.600	2.401.682
	Maatschappij	7200	Bibliotheken			
			Biblionet Groningen	1.329.900	1.329.900	1.329.900
			subtotaal	1.329.900	1.329.900	1.329.900
		7202	Welzijnsbeleid			
			CMO STAMM	1.027.200	1.027.200	1.027.200
			subtotaal	1.027.200	1.027.200	1.027.200
		7904	Zorg en hulpverlening			
			Patiënten- en cliëntenorganisaties	138.800	138.800	138.800
			Stichting Zorgbelang Groningen	626.000	626.000	626.000
			subtotaal	764.800	764.800	764.800
	Versterking leefbaarheid	8101	Gebiedsgericht werken			
			Vereniging Groninger Dorpen	262.000	262.000	262.000
			subtotaal	262.000	262.000	262.000
Openbaar bestuur	Provinciale Staten	1100	Ondersteuning Provinciale Staten			
			Noordelijke Rekenkamer	284.000	284.000	284.000
			subtotaal	284.000	284.000	284.000
	Bestuurlijke samen-werking en toezicht	1901	Bestuurlijke samenwerking			
			Bijdrage IPO	609.200	680.600	689.345
			Bijdrage SNN	704.847	1.040.847	1.039.000
			subtotaal	1.314.047	1.721.447	1.728.345
	Communicatie	1903	Promotie en relatiemanagement			
			Evenementenbeleid (verdeling bij begroting 2020 nog niet bekend):	200.000	232.500	
			- Zomer Jazz Fietstour			15.000
			- Winterwelvaart			35.000
			- Tocht om de Noord			25.000
			- Terug naar het Begin			25.000
			- Eurosonic Air			30.000
			- Festival Hongerige Wolf			15.000
			- Festival Op Roakeldais			12.500
			- Pura Vida Blauwestad			10.000
			- Middeleeuws Ter Apel			10.000
			- Swingin' Groningen			15.000
			- Bie Daip			10.000
			- Clash XXL			10.000
			- Grasnapolsky			20.000
			subtotaal	200.000	232.500	232.500
			totaal	**76.034.056**	**75.060.956**	**74.584.176**

6. Realisatie per programma, deelprogramma en productgroep

Programma, deelprogramma en productgroep	Rekening 2019			Primitieve begroting 2020			Begroting na wijziging			Rekening 2020			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Lasten
1. Ruimte en water															
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling															
8100 Ruimtelijk beleid en ontwikkeling	1.652	4.878	3.226	3.149	587	-2.562	9.320	5.694	-3.626	7.159	5.903	-1.256	2.161	209	2.370
8200 Wonen	117	0	-117	114	0	-114	329	0	-329	188	0	-188	141	0	141
subtotaal	1.769	4.878	3.109	3.263	587	-2.676	9.649	5.694	-3.955	7.347	5.903	-1.444	2.302	209	2.511
1.2 Waterbeheer															
3100 Waterkeringen en waterberging	657	45	-612	660	0	-660	605	0	-605	610	0	-610	-5	0	-5
3300 Grondwater	438	441	3	510	368	-142	566	428	-138	512	441	-71	54	13	67
3900 Waterhuishouding	654	0	-654	864	0	-864	1.364	250	-1.114	1.051	146	-905	313	-104	209
subtotaal	1.749	486	-1.263	2.034	368	-1.666	2.535	678	-1.857	2.173	587	-1.586	362	-91	271
Reservemutaties programma 1															
0801 Mutaties reserves	7.268	3.210	-4.058	0	0	0	3.970	6.171	2.201	6.001	6.074	73	-2.031	-97	-2.128
subtotaal	7.268	3.210	-4.058	0	0	0	3.970	6.171	2.201	6.001	6.074	73	-2.031	-97	-2.128
Totaal 1. Ruimte en water	**10.786**	**8.574**	**-2.212**	**5.297**	**955**	**-4.342**	**16.154**	**12.543**	**-3.611**	**15.521**	**12.564**	**-2.957**	**633**	**21**	**654**
2. Milieu en energie															
2.1 Milieu															
4100 Bodemsanering	1.511	5	-1.506	3.501	0	-3.501	4.902	0	-4.902	2.798	306	-2.492	2.104	306	2.410
4101 Afval en duurzaam bodembeheer	2.987	410	-2.577	1.007	389	-618	1.014	389	-625	1.491	397	-1.094	-477	8	-469
4102 Gaswinning	13.927	621	-13.306	681	100	-581	9.768	8.741	-1.027	6.142	5.796	-346	3.626	-2.945	681
4400 Vergunningverlening, toezicht en handhaving	8.700	1.003	-7.697	9.581	826	-8.755	9.494	815	-8.679	9.561	616	-8.945	-67	-199	-266
4500 Ontgrondingen	118	35	-83	52	63	11	51	63	12	81	19	-62	-30	-44	-74
4600 Duurzame ontwikkeling	292	0	-292	441	0	-441	407	0	-407	251	1	-250	156	1	157
4900 Milieubeleid	945	0	-945	2.248	0	-2.248	1.367	0	-1.367	1.562	22	-1.540	-195	22	-173
subtotaal	28.480	2.074	-26.406	17.511	1.378	-16.133	27.003	10.008	-16.995	21.886	7.157	-14.729	5.117	-2.851	2.266
2.2 Energie en klimaat															
4601 Energie en klimaat	819	4	-815	273	0	-273	510	0	-510	777	-1	-778	-267	-1	-268
4602 Energietransitie	16.451	2.571	-13.880	3.735	0	-3.735	5.028	1.436	-3.592	4.636	1.097	-3.539	392	-339	53
subtotaal	17.270	2.575	-14.695	4.008	0	-4.008	5.538	1.436	-4.102	5.413	1.096	-4.317	125	-340	-215
Reservemutaties programma 2															
0802 Mutaties reserves	961	26.372	25.411	0	889	889	0	3.050	3.050	157	1.218	1.061	-157	-1.832	-1.989
subtotaal	961	26.372	25.411	0	889	889	0	3.050	3.050	157	1.218	1.061	-157	-1.832	-1.989
Totaal 2. Milieu en energie	**46.711**	**31.021**	**-15.690**	**21.519**	**2.267**	**-19.252**	**32.541**	**14.494**	**-18.047**	**27.456**	**9.471**	**-17.985**	**5.085**	**-5.023**	**62**
3. Platteland en natuur															
3.1 Natuur en landschap															
5100 Natuurontwikkeling	26.097	10.090	-16.007	51.276	31.044	-20.232	38.732	21.030	-17.702	34.922	16.511	-18.411	3.810	-4.519	-709
5200 Natuurbeheer	9.681	149	-9.532	12.314	305	-12.009	10.779	105	-10.674	11.041	144	-10.897	-262	39	-223
5201 Landschap	1.543	58	-1.485	1.498	0	-1.498	1.996	0	-1.996	1.299	1	-1.298	697	1	698
5202 Waddengebied	3.849	344	-3.505	5.336	283	-5.053	6.660	750	-5.910	4.380	947	-3.433	2.280	197	2.477
5300 Beheer flora en fauna	1.817	0	-1.817	1.790	0	-1.790	2.387	0	-2.387	1.824	0	-1.824	563	0	563
subtotaal	42.987	10.641	-32.346	72.214	31.632	-40.582	60.554	21.885	-38.669	53.466	17.603	-35.863	7.088	-4.282	2.806
3.2 Landbouw															
6100 Landbouw	3.751	559	-3.192	3.868	0	-3.868	7.559	1.167	-6.392	6.152	1.004	-5.148	1.407	-163	1.244
subtotaal	3.751	559	-3.192	3.868	0	-3.868	7.559	1.167	-6.392	6.152	1.004	-5.148	1.407	-163	1.244
Reservemutaties programma 3															
0803 Mutaties reserves	1.521	6.985	5.464	0	8.872	8.872	4.292	10.758	6.466	5.370	9.956	4.586	-1.078	-802	-1.880
subtotaal	1.521	6.985	5.464	0	8.872	8.872	4.292	10.758	6.466	5.370	9.956	4.586	-1.078	-802	-1.880
Totaal 3. Platteland en natuur	**48.259**	**18.185**	**-30.074**	**76.082**	**40.504**	**-35.578**	**72.405**	**33.810**	**-38.595**	**64.988**	**28.563**	**-36.425**	**7.417**	**-5.247**	**2.170**
4. Bereikbaarheid															
4.1 Infrastructuur															
2100 (Re)constructie wegen en fietspaden	28.364	10.558	-17.806	27.792	16.098	-11.694	37.434	24.451	-12.983	31.479	20.356	-11.123	5.955	-4.095	1.860
2101 Onderhoud en beheer wegen en fietspaden	18.090	626	-17.464	14.080	148	-13.932	13.995	148	-13.847	18.337	2.787	-15.550	-4.342	2.639	-1.703
2102 Verkeersmanagement	1.462	432	-1.030	1.708	248	-1.460	1.560	248	-1.312	1.315	319	-996	245	71	316
2103 Verkeersveiligheid	2.009	15	-1.994	1.894	0	-1.894	3.923	0	-3.923	2.937	10	-2.927	986	10	996
2104 Diensten voor derden Wegen	1.204	372	-832	517	126	-391	293	371	78	671	404	-267	-378	33	-345
2200 (Re)constructie waterwegen	972	0	-972	1.537	0	-1.537	1.578	0	-1.578	1.101	134	-967	477	134	611
2201 Onderhoud en beheer vaarwegen	4.811	719	-4.092	3.798	522	-3.276	4.407	633	-3.774	5.152	561	-4.591	-745	-72	-817
2202 Kunstwerken vaarwegen	2.729	16	-2.713	3.567	539	-3.028	2.689	539	-2.150	3.827	560	-3.267	-1.138	21	-1.117
2203 Diensten Hoofdvaarwegen	3.974	4.897	923	3.274	3.412	138	3.201	3.306	105	3.488	4.354	866	-287	1.048	761
2204 Diensten voor derden Vaarwegen	979	1.321	342	1.456	578	-878	1.112	578	-534	1.400	2.330	930	-288	1.752	1.464
2900 Mobiliteitsbeleid	4.374	725	-3.649	17.806	233	-17.573	8.221	772	-7.449	4.602	868	-3.734	3.619	96	3.715
subtotaal	68.968	19.681	-49.287	77.429	21.904	-55.525	78.413	31.046	-47.367	74.309	32.683	-41.626	4.104	1.637	5.741
4.2 Openbaar vervoer															
2300 Collectief personenvervoer	127.871	48.874	-78.997	119.452	31.343	-88.109	161.393	57.744	-103.649	152.066	62.672	-89.394	9.327	4.928	14.255
subtotaal	127.871	48.874	-78.997	119.452	31.343	-88.109	161.393	57.744	-103.649	152.066	62.672	-89.394	9.327	4.928	14.255
Reservemutaties programma 4															
0804 Mutaties reserves	18.554	47.139	28.585	3.503	41.196	37.693	12.771	60.396	47.625	24.352	53.189	28.837	-11.581	-7.207	-18.788
subtotaal	18.554	47.139	28.585	3.503	41.196	37.693	12.771	60.396	47.625	24.352	53.189	28.837	-11.581	-7.207	-18.788
Totaal 4. Bereikbaarheid	**215.393**	**115.694**	**-99.699**	**200.384**	**94.443**	**-105.941**	**252.577**	**149.186**	**-103.391**	**250.727**	**148.544**	**-102.183**	**1.850**	**-642**	**1.208**
5. Economie															
5.1 Economie en werkgelegenheid															
6200 Fysieke bedrijfsomgeving	146	0	-146	209	0	-209	256	0	-256	207	0	-207	49	0	49
6300 Regioprogramma's	40.172	13.020	-27.152	20.464	34	-20.430	25.550	24	-25.526	19.302	313	-18.989	6.248	289	6.537
6301 Provinciale bedrijven	4.001	2.214	-1.787	3.585	114	-3.471	4.615	114	-4.501	3.842	2.214	-1.628	773	2.100	2.873
6302 Marktsectoren	12.959	3.427	-9.532	4.857	816	-4.041	15.173	5.635	-9.538	16.890	8.477	-8.413	-1.717	2.842	1.125
6303 Circulaire economie	170	0	-170	573	0	-573	513	0	-513	335	7	-328	178	7	185
6900 Promotie en acquisitie	968	565	-403	485	0	-485	497	0	-497	478	48	-430	19	48	67
6901 Arbeidsmarktbeleid	980	0	-980	908	0	-908	1.247	425	-822	1.144	427	-717	103	2	105
subtotaal	59.396	19.226	-40.170	31.081	964	-30.117	47.851	6.198	-41.653	42.198	11.486	-30.712	5.653	5.288	10.941
5.2 Recreatie en toerisme															
6400 Recreatie en toerisme	1.504	162	-1.342	1.582	5	-1.577	1.811	-73	-1.884	1.475	-53	-1.528	336	20	356
subtotaal	1.504	162	-1.342	1.582	5	-1.577	1.811	-73	-1.884	1.475	-53	-1.528	336	20	356
5.3 Grensoverschrijdende samenwerking															
6902 Grensoverschrijdende samenwerking	535	38	-497	576	42	-534	510	42	-468	608	85	-523	-98	43	-55
subtotaal	535	38	-497	576	42	-534	510	42	-468	608	85	-523	-98	43	-55
Reservemutaties programma 5															
0805 Mutaties reserves	8.041	22.756	14.715	2.000	2.516	516	2.825	13.575	10.750	4.441	9.684	5.243	-1.616	-3.891	-5.507
subtotaal	8.041	22.756	14.715	2.000	2.516	516	2.825	13.575	10.750	4.441	9.684	5.243	-1.616	-3.891	-5.507
Totaal 5. Economie	**69.476**	**42.182**	**-27.294**	**35.239**	**3.527**	**-31.712**	**52.997**	**19.742**	**-33.255**	**48.722**	**21.202**	**-27.520**	**4.275**	**1.460**	**5.735**

Programma, deelprogramma en productgroep	Rekening 2019			Primitieve begroting 2020			Begroting na wijziging			Rekening 2020			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Lasten
6. Cultuur en maatschappij															
6.1 Cultuur															
7100 Cultuur	7.351	790	-6.561	6.313	0	-6.313	7.332	590	-6.742	7.421	868	-6.553	-89	278	189
subtotaal	7.351	790	-6.561	6.313	0	-6.313	7.332	590	-6.742	7.421	868	-6.553	-89	278	189
6.2 Erfgoed en archeologie															
7101 Cultureel erfgoed	2.891	130	-2.761	2.811	96	-2.715	3.079	124	-2.955	2.997	190	-2.807	82	66	148
7102 Erfgoed, Ruimtelijke kw aliteit en Landschap	11.838	1.588	-10.250	3.585	101	-3.484	12.228	6.260	-5.968	9.330	6.267	-3.063	2.898	7	2.905
subtotaal	14.729	1.718	-13.011	6.396	197	-6.199	15.307	6.384	-8.923	12.327	6.457	-5.870	2.980	73	3.053
6.3 Maatschappij															
7200 Bibliotheken	2.133	0	-2.133	2.284	0	-2.284	2.286	0	-2.286	2.272	0	-2.272	14	0	14
7202 Welzijnsbeleid	1.311	0	-1.311	1.613	0	-1.613	1.425	0	-1.425	1.523	0	-1.523	-98	0	-98
7203 Sportbeleid	560	0	-560	352	0	-352	420	0	-420	488	0	-488	-68	0	-68
7901 Asielzoekers	148	0	-148	65	0	-65	74	0	-74	44	0	-44	30	0	30
7902 Stichting Provinciaal Groninger Studiefonds	185	0	-185	207	0	-207	207	0	-207	235	0	-235	-28	0	-28
7904 Zorg en hulpverlening	1.220	0	-1.220	793	0	-793	797	0	-797	875	0	-875	-78	0	-78
subtotaal	5.557	0	-5.557	5.314	0	-5.314	5.209	0	-5.209	5.437	0	-5.437	-228	0	-228
6.4 Versterking leefbaarheid															
8101 Gebiedsgericht w erken	3.558	1.218	-2.340	3.181	611	-2.570	3.152	678	-2.474	2.897	719	-2.178	255	41	296
8102 Sociaal-economische vitalisering	1.223	553	-670	754	0	-754	3.357	2.598	-759	3.223	2.578	-645	134	-20	114
8103 Leefbaarheid (groei en krimp)	16.257	47	-16.210	5.251	0	-5.251	5.281	0	-5.281	3.899	10	-3.889	1.382	10	1.392
subtotaal	21.038	1.818	-19.220	9.186	611	-8.575	11.790	3.276	-8.514	10.019	3.307	-6.712	1.771	31	1.802
Reservemutaties programma 6															
0806 Mutaties reserves	4.796	23.532	18.736	0	3.727	3.727	0	9.141	9.141	1.509	8.370	6.861	-1.509	-771	-2.280
subtotaal	4.796	23.532	18.736	0	3.727	3.727	0	9.141	9.141	1.509	8.370	6.861	-1.509	-771	-2.280
Totaal 6. Cultuur en maatschappij	**53.471**	**27.858**	**-25.613**	**27.209**	**4.535**	**-22.674**	**39.638**	**19.391**	**-20.247**	**36.713**	**19.002**	**-17.711**	**2.925**	**-389**	**2.536**
7. Openbaar bestuur															
7.1 Provinciale Staten															
1100 Provinciale Staten	2.761	30	-2.731	2.940	0	-2.940	2.960	0	-2.960	2.616	27	-2.589	344	27	371
subtotaal	2.761	30	-2.731	2.940	0	-2.940	2.960	0	-2.960	2.616	27	-2.589	344	27	371
7.2 Overige bestuursorganen															
1200 Gedeputeerde staten	3.272	158	-3.114	2.222	153	-2.069	2.547	180	-2.367	2.496	182	-2.314	51	2	53
1300 Kabinetszaken	453	0	-453	679	0	-679	781	0	-781	545	0	-545	236	0	236
subtotaal	3.725	158	-3.567	2.901	153	-2.748	3.328	180	-3.148	3.041	182	-2.859	287	2	289
7.3 Bestuurlijke samenwerking															
1400 Bestuurlijke organisatie	467	0	-467	549	0	-549	686	75	-611	484	0	-484	202	-75	127
1500 Interbestuurlijk en financieel toezicht	217	0	-217	419	0	-419	458	0	-458	300	0	-300	158	0	158
1600 Openbare orde en veiligheid	280	21	-259	310	0	-310	313	0	-313	278	20	-258	35	20	55
1900 Uitvoering van w ettelijke regelingen	22	0	-22	90	0	-90	128	0	-128	25	0	-25	103	0	103
1901 Bestuurlijke samenw erking	1.651	87	-1.564	1.426	0	-1.426	1.845	0	-1.845	1.778	0	-1.778	67	0	67
1908 Archiefinspectie	417	0	-417	609	0	-609	631	0	-631	481	0	-481	150	0	150
subtotaal	3.054	108	-2.946	3.403	0	-3.403	4.061	75	-3.986	3.346	20	-3.326	715	-55	660
7.4 Communicatie															
1902 Communicatie	1.340	1	-1.339	1.025	1	-1.024	1.039	1	-1.038	1.427	0	-1.427	-388	-1	-389
1903 Promotie en relatiemanagement	678	5	-673	643	0	-643	557	0	-557	415	0	-415	142	0	142
subtotaal	2.018	6	-2.012	1.668	1	-1.667	1.596	1	-1.595	1.842	0	-1.842	-246	-1	-247
Reservemutaties programma 7															
0807 Mutaties reserves	-6	763	769	0	0	0	42	111	69	42	111	69	0	0	0
subtotaal	-6	763	769	0	0	0	42	111	69	42	111	69	0	0	0
Totaal 7. Openbaar bestuur	**11.552**	**1.065**	**-10.487**	**10.912**	**154**	**-10.758**	**11.987**	**367**	**-11.620**	**10.887**	**340**	**-10.547**	**1.100**	**-27**	**1.073**
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering															
8.1 Bedrijfsvoering															
0501 Stelposten bedrijfsvoering	0	0	0	2.351	0	-2.351	1.273	0	-1.273	0	0	0	1.273	0	1.273
0600 Toegerekende overhead	35.637	234	-35.403	35.259	0	-35.259	37.919	0	-37.919	35.292	127	-35.165	2.627	127	2.754
1904 Voorzieningen personeel	96	21	-75	120	24	-96	120	24	-96	84	22	-62	36	-2	34
1905 Verhuur gebouw en	214	259	45	277	265	-12	266	265	-1	236	221	-15	30	-44	-14
1906 Diensten voor derden	3.233	2.352	-881	1.701	1.003	-698	2.041	1.593	-448	3.530	2.058	-1.472	-1.489	465	-1.024
1909 Diverse lasten en baten	-95	-4	91	0	0	0	0	0	0	-67	4	71	67	4	71
subtotaal	39.085	2.862	-36.223	39.708	1.292	-38.416	41.619	1.882	-39.737	39.075	2.432	-36.643	2.544	550	3.094
8.2 Algemene dekkingsmiddelen															
0100 Uitkering provinciefonds	258	194.265	194.007	300	182.827	182.527	300	188.893	188.593	277	188.643	188.366	23	-250	-227
0200 Opbrengst provinciale belastingen	0	57.271	57.271	0	57.777	57.777	0	58.379	58.379	0	58.794	58.794	0	415	415
0300 Geldleningen en uitzettingen	406	14.690	14.284	837	15.918	15.081	405	19.159	18.754	559	19.186	18.627	-154	27	-127
0400 Deelnemingen	957	9.290	8.333	101	7.137	7.036	104	7.509	7.405	648	7.494	6.846	-544	-15	-559
0500 Onvoorzien	0	119	119	-1.899	0	1.899	5.250	0	-5.250	1	447	446	5.249	447	5.696
0900 Resultaat	0	0	0	2.012	0	-2.012	0	0	0	0	0	0	0	0	0
subtotaal	1.621	275.635	274.014	1.351	263.659	262.308	6.059	273.940	267.881	1.485	274.564	273.079	4.574	624	5.198
Reservemutaties programma 8															
0808 Mutaties reserves	49.904	38.643	-11.261	22.996	29.363	6.367	38.844	39.463	619	40.067	42.376	2.309	-1.223	2.913	1.690
subtotaal	49.904	38.643	-11.261	22.996	29.363	6.367	38.844	39.463	619	40.067	42.376	2.309	-1.223	2.913	1.690
Totaal 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrij	**90.610**	**317.140**	**226.530**	**64.055**	**294.314**	**230.259**	**86.522**	**315.285**	**228.763**	**80.627**	**319.372**	**238.745**	**5.895**	**4.087**	**9.982**
	546.258	**561.719**	**15.461**	**440.697**	**440.699**	**2**	**564.821**	**564.818**	**-3**	**535.641**	**559.058**	**23.417**	**29.180**	**-5.760**	**23.420**

NB. Als gevolg van afronding kunnen bedragen in dit overzicht iets afwijken van bedragen opgenomen bij het onderdeel Lasten en baten in de programmaverantwoording (deel 2).

Afkortingenlijst

3E	Education, Engineering en Enforcement
AB	Algemeen Bestuur
ACM	Autoriteit Consument & Markt
AED	Automatische Externe Defibrillator
AKP	Apparaatskosten Personeel
APG	Algemene Pensioen Groep
Appa	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
Arbo	arbeidsomstandigheden
arhi	(Wet) algemene regels herindeling
ARZ	Aanpak Ring Zuid
ASV	Aanvullende Strategische Voorraden
ATO	Automatic Train Operation
ava	algemene vergadering van aandeelhouders
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
B en W	Burgemeester en Wethouders
Bbk	Besluit bodemkwaliteit
BBT	Beste Beschikbare Technieken
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BO	Bestuurlijk Overleg
BOG	Bestuurlijk Overleg Groningen
BR+	Basisrenovatie Plus (project)
BRIKS	bouwen, reclame, in-/uitritten, kappen en slopen
BRP	bruto regionaal product
Brzo	Besluit risico's zware ongevallen
btw/BTW	belasting over de toegevoegde waarde
BVOV	Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar Vervoer
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (ministerie)
CA 19-23	Coalitieakkoord 2019-2023
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CdK	commissaris der Koning
CE	Circulaire Economie
CIAN	Culturele Infrastructuur Aard- en Nagelvast provincie Groningen (subsidieregeling)
COL	Corona-OverbruggingsLening
CP	Concrete Projecten
CPMR	Conference of Peripheral Maritime Regions
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
CvO	Certificaat van Onderzoek
DAW	Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
DB	Dagelijks Bestuur
DLC	Digital Literacy Coalition
DLG	(voorheen) Dienst Landelijk Gebied
DR	(voormalige) Dienst Regelingen
DRIS	Dynamisch Reizigersinformatiesysteem
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU/du	Decentralisatie-uitkering
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
DVvG	De Verhalen van Groningen (stichting)

E&E	Ecologie en Economie (in balans)
EBG	Economic Board Groningen
ECB	Europese Centrale Bank
ED(2050)	Eems-Dollard (2050)
EDR	Eems Dollard Regio
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EMU	Europese Monetaire Unie
EONIA	Euro OverNight Index Average
ERL	Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap (opgave)
ERTMS	European Rail Traffic Management System
ESF	Europees Sociaal Fonds
ESFI	Economische, Sociale en Fysieke Infrastructuur (reserve)
ETS	Emissions Trading System
EU	Europese Unie
(PH)EV	(plugin hybrid) electric vehicle/elektrisch voertuig
EZK	Economische Zaken en klimaat (ministerie)
FAQ's	Frequently Asked Questions (veelgestelde vragen)
FATO	Final approach and take-off area
fido	financiering decentrale overheden (wet)
FND	Fonds Nieuwe Doen
FO	Functioneel Overleg
fte	fulltime-equivalent
GAE	Groningen Airport Eelde
GCA	Global Centre on Adaptation
GD	Groningen Drenthe
GEP	gewenst ecologisch potentieel
GIS	geografisch informatiesysteem
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GO	Groninger Ondernemersregeling
GOA	Gemeenschappelijke Opleidingsactiviteit (Publiek)
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GrAS	Groninger Aanpak Stikstof
GRRG	Groot Onderhoud en Restauratie Rijkmonumenten Groningen
GREX	Grondexploitatie
GROS	grensoverschrijdende samenwerking
GS	Gedeputeerde Staten
GSP	Groningen Seaports
GWO	gemeenschappelijk werkorganisatie (BIJ12)
ha	hectare
HEAVENN	Hydrogen Energy Applications for Valley Environments in Northern Netherlands
(project)	
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HRM	humanresourcesmanagement
HT	Horizontaal Toezicht
HVO	hydrotreated vegetable oil
IAG	Innovatief Actieprogramma
IBOI	Index Bruto Overheidsinvesteringen
IBP	Interbestuurlijk Programma
IBT	Interbestuurlijk Toezicht
IC	intercity
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IenD	Innovatie en Duurzaamheid
IenM	Infrastructuur en Milieu (voormalig ministerie)
IenW	Infrastructuur en Waterstaat (ministerie)
IFG	Investeringsfonds Groningen
IFNN	Innovatiefonds Noord-Nederland

ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IMG	Instituut Mijnbouwschade Groningen
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
Interreg	Interregionaal (Europees subsidieprogramma)
IPI	Informatiebeveiliging, privacy en informatiebeheer
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
ITS	Intelligente transportsystemen
JTF	Just Transition Fund
KLOV	Kleinschalig Openbaar Vervoer
KOB	Kwaliteit Openbaar Bestuur
KPI	kritieke prestatie-indicator
KRW	Kaderrichtlijn Water
LAP	Landelijk Afvalbeheerplan
LAT (RB)	Landelijke Aanpak Toezicht Risicovolle Bedrijven
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de lÉconomie Rurale
LEM	Luchthaven Exploitatie Maatschappij
LHB	Luchthavenbesluit
LHR	Luchthavenregeling
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LMA	Landelijk Meldpunt Afvalstoffen
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (ministerie)
LTO	Land- en Tuinbouworganisatie
MEDAL	(gemeenten) De Marne, Eemsmond, Delfzijl, Appingedam en Loppersum
MER	milieueffectrapport
MFK	meerjarig financieel kader
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MIT	Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport
MIT	Mkb-innovatiestimulering Topsectoren
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan
mkb	midden- en kleinbedrijf
mrb	motorrijtuigenbelasting
MUP	Meerjarenuitvoeringsprogramma (verkeersveiligheid provinciale wegen)
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
MW(p)	megawatt(piek)
NABO	Niet Actief Beveiligde Overwegen
NAD	Noordelijk Archeologisch Depot
NAM	Noordelijke Aardolie Maatschappij
NCG	Nationaal Coördinator Groningen
NDFF	Nationale Databank Flora en Fauna
NEN	Nederlands Normalisatie Instituut
NJM	Najaarsmonitor
NL	Nederland
n.n.b.	nog niet bekend
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NNO	Noord Nederlands Orkest
NOA	Noordelijk Overleg Afvaltransporten
NOM	Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij
NOVI	Nationale Omgevingsvisie
NPG	Nationaal Programma Groningen
NOVB	Nationaal Openbaar Vervoer Beraad
n.v.t.	niet van toepassing
NWB	Nederlandse Waterschapsbank

OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (ministerie)
ODG	Omgevingsdienst Groningen
OTB	Ontwerp-Tracébesluit
OV/ov	Openbaar vervoer
OVB	overboeking
OZG	Ommelander Ziekenhuis Groningen
P&C	Planning & Control
P+R	Parkeer- en Reisvoorziening
PAS	Programma aanpak Stikstof
PBE	Publiek Belang Elektriciteitsproductie
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PBO	Portefeuille Breed Overleg
PDCA	Plan-Do-Check-Act
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
PLG	Programma Landelijk Gebied
PMPG	Programma Mobiliteit Provincie Groningen
PO	PortefeuillehoudersOverleg
POB	Persoonlijk Ontwikkelbudget
POG	Preventie Overleg Groningen
POP(3)	Plattelandsontwikkelingsprogramma (2014-2020)
POV	Provinciale Omgevingsverordening
PS	Provinciale Staten
PV	Photo Voltaic
RAS	Regionale Adaptatiestrategie
REP	Ruimtelijk-economisch programma (onderdeel RSP-ZZL)
RGA	Regio Groningen-Assen
RHC	Regionaal Historisch Centrum
RIF	Regionaal Investeringsfonds
RIG	Regionale Investeringssteun Groningen
RMP	Regionaal Mobiliteitsplan
ROB	Raad voor het Openbaar Bestuur
ROM	regionale ontwikkelingsmaatschappij
RORG	Regulier Onderhoud Rijksmonumenten
RSP(-ZZL)	Regiospecifiek Pakket (Zuiderzeelijn)
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
rvc	raad van commissarissen
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RWLP	Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan
RWS	Rijkswaterstaat
SBE	Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta
SER	Sociaal Economische Raad
SES	sociaal-economische status
SiC	siliciumcarbide
SIH-NN	Smart Industry Hub Noord-Nederland
SISA	Single Information Single Audit
SLB	Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging
SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SOK	samenwerkingsovereenkomst
SPUK	specifieke uitkering
SPV	'Special Purpose'-vennootschap
SPV2030	Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030
SROI	Social Return on Investment
STAR	(stichting) Stadskanaal Rail
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SVO	Structuurvisie Ondergrond

TB	Tracébesluit
TEN-T	Trans-European Transport Network
TUG	tijdelijk en uitzonderlijk gebruik
Twh	terrawattuur
UMCG	Universitair Medisch Centrum Groningen
VJM	Voorjaarsmonitor
VN	Verenigde Naties
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VOG	Versterkingsoverleg Groningen
vpb	vennootschapsbelasting
(i)VRI	(intelligente) verkeersregelinstallatie
VTH	Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving
VTU	voorbereiding, toezicht en uitvoering
(du)VV	(reserve) Verkeer en Vervoer
VVB	Verkeer- en Vervoerberaad
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wbb	Wet bodembescherming
WEL	Werk, Energie, Leefbaarheid (programma)
Whvbz	Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden
WKO	Warmte- en koudeopslag
WKR	Werkkostenregeling
Wnb	Wet natuurbescherming
Wob	Wet openbaarheid van bestuur
WVL	Water, Verkeer en Leefomgeving (Dienst RWS)
YfCA	Youth for Climate Adaptation
ZZS	Zeer zorgwekkende stoffen

provincie groningen

BIJLAGEN JAARSTUKKEN 2020

Inhoudsopgave

1. Voortgangsrapportage Blauwestad 3
2. Jaarverslag Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 11
3. Meerjarenprogramma Bodem en Ondergrond 2020-2025 47
4. Voortgangsrapportage RSP/MIT 49
5. Voortgangsrapportage infrastructurele werken 67
6. Voortgangsrapportage Provinciale Meefinanciering 73
7. Jaarverslag toezicht gemeentefinanciën 79
8. Jaarverslag uitvoering Archiefwet 83

1. Voortgangsrapportage Blauwestad

In de gebiedsopgave Blauwestad richten wij ons, aan de hand van de thema's leefbaarheid, economische kracht en sociale samenhang, op de versterking van Het Oldambt en in bredere zin de regio Oost-Groningen. Zoals de aanduiding van het gebied al doet vermoeden werken wij hierin samen met de gemeente Oldambt. Ze vormt een gezamenlijke inzet en zorg die wij de komende jaren willen voortzetten. Ontwikkeling van woningbouw en kaveluitgifte speelt een centrale rol in deze versterking, de baten die wij hieruit genereren worden ingezet voor de ontwikkeling van het gebied. In het bijzonder gaat het om de verdere ontwikkeling en (landschappelijke) inrichting van de woongebieden en de ontsluiting van het gebied door (recreatieve) infrastructuur en voorzieningen.
Het projectbureau Blauwestad sloot het jaar 2020 af met de verkoop van 68 kavels. Dit is een resultaat dat niet eerder is geboekt sinds de verkoop in Blauwestad startte en bevestigt de opgaande tendens die met de introductie van projectmatige woningbouw is ingezet. Die introductie is ingebed in een in 2015 breder neergezette (ontwikkelings)visie. Provincie en gemeente verlegden de koers van enkel kavelverkoop naar verruiming van het woningaanbod in combinatie met het aanbieden van zichtbare producten (kavel en woning), en verder een focus op het investeren in de openbare ruimte, een heldere verkoopstrategie en dito marketing. Samen met een zakelijke en enthousiaste werkinstelling van de medewerkers van het projectbureau vormen deze de ingrediënten voor de groei in de afgelopen jaren.
Niet alleen in cijfers, ook zichtbaar en merkbaar ontwikkelt Blauwestad zich verder. Met nieuwe variëteit aan woningen en woningbouwprojecten, onder meer met een tweede generatie *Schuurwoningen* op het eiland *Falster* (Het Riet) en een serie geschakelde woningen in het plan *Havenmeester* (Het Havenkwartier). Ook fase 3 (26 woningen) van het woningbouwplan *Havenkwartier Blauwestad* biedt een ruime groep aan kopers onderdak. Maar het is niet alleen de woningbouw die verandering teweegbrengt. In De Wei levert het projectbureau een nieuwe brugverbinding op, de *Azuurjuffer* als nieuwe ontsluiting van de woonstraat Kiekendief. Deze brug is tegelijkertijd een belangrijke schakel in verruiming van de vaarmogelijkheden in De Wei. Diverse woonstraten (hoofdinfrastructuur) worden aangepakt of heringericht. *Leeuwerik* krijgt een afwerklaag asfalt, molgoten en beplanting/plantvakken. Op *Kiekendief* realiseert het projectbureau een aantal openbare insteekhavens en wordt de groenstructuur verbeterd. Ook in het Park (*Vliegenzwam*) en in Het Wold worden wegen aangepakt. Naast deze (zichtbare) ontwikkelingen is misschien de oplevering van de *Blauwe Loper* wel de meest aansprekende ontwikkeling in 2020. De brugverbinding tussen Winschoten en Blauwestad over de A7 en het Oldambtmeer - daarmee de langste fietsbrug van Europa - imponeert zichtbaar. Het bouwproces is door vele enthousiaste belangstellenden gevolgd en spontaan in beeld gebracht. Voordat ze begin 2021 haar gebruiksmogelijkheden kan bewijzen, lijkt ze nu al de status van "landschapsicoon" te bereiken. Bovendien krijgt ze bij ingebruikname een naam die in Oldambt op handen wordt gedragen, een passende combinatie.

De ontwikkeling van Blauwestad krijgt bestuurlijk vorm binnen de stuurgroep Blauwestad. De Jaarrekening 2019 schetste een aantal contouren voor de verdere ontwikkeling van Blauwestad die bestuurlijk committent vragen. Daaronder de vaststelling van de stedenbouwkundige onderlegger voor afronding van Het Havenkwartier, in samenhang daarmee een nieuw bestemmingsplan en afspraken over het beheer en onderhoud in combinatie met de overdracht van de openbare ruimte en infrawerken. In 2020 zijn deze thema's verder uitgewerkt en bekrachtigd door de stuurgroep. Elementen hieruit komen terug in deze rapportage 2020. De projectorganisatie, ingericht naar de thema's vastgoed, landschapsontwikkeling, water- en infrawerken en evenementen, heeft onderdak in het projectbureau Blauwestad. De projectorganisatie en het bureau wordt in stand gehouden door de provincie. De gemeente levert de nodige personele capaciteit en expertise en is vertegenwoordigd in diverse afstemmingsoverleggen.

Kaders en hoofdthema's
Met een breed palet aan recreatieve faciliteiten en de aanwezige natuurwaarden is Blauwestad een uniek woon- en recreatiegebied in het Oldambt. Die waarde en uniciteit willen we behouden en versterken. Daarbij grijpen we (terug) naar de volgende uitgangspunten en thema's:

- De verdere uitwerking en uitvoering van de begin 2015 vastgestelde woningbouw- en verkoopstrategie "*Blauwestad aanpak 2015 » zichtbaarheid van kwaliteit*".

  Wij investeren in verbreding van het woningbouwproduct, meer vraaggericht en kleinschalige ontwikkeling. Deze strategie is ingezet om de kaveluitgifte en grondopbrengsten te stimuleren, dusdanig dat deze in de pas lopen met de grondexploitatie Blauwestad.

- Het blijven investeren in recreatieve en toeristische voorzieningen, onder meer bestaande uit wandel-, fiets- en vaarroutes, aanlegvoorzieningen, uitbreiding van het vaarroutenetwerk.
- Woongebieden Blauwestad:
  Samen met de gemeente zorgen wij voor het verbeteren van de infrastructuur en voor een goed beheer van de openbare ruimte. In dat kader maken wij met de gemeente afspraken over (een gefaseerde) overdracht van eigendommen in de openbare ruimte en over de verdeling of overdracht van het beheer en onderhoud.
- Oldambtmeer:
  Samen met gemeente, het waterschap Hunze en Aa's en overige betrokkenen zorgen wij voor schoon, veilig en goed bevaarbaar water.
- Het voeren van een actieve promotiecampagne en het organiseren van en/of faciliteren van evenementen in Blauwestad.

GREX-doelstelling 2020
De Grondexploitatie Blauwestad (GREX) ziet toe op een toekomstbestendige ontwikkeling van Blauwestad. De GREX-verkoopdoelstelling in 2020 bedraagt 39 kavels, het daadwerkelijke verkoopcijfer 2020 ligt op 68. De overdracht van kavels/woningen concentreert zich in Het Havenkwartier (21 kavels fase 4 woningbouwplan Havenkwartier, 18 kavels voor geschakelde woningen - plan Havenmeester). Overigens zet de kavelverkoop zich door in alle woongebieden.

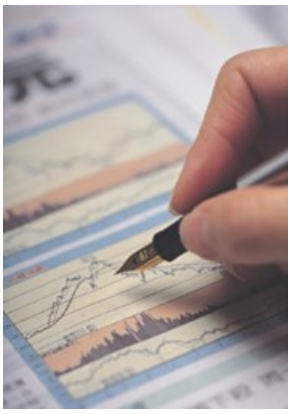

De huidige GREX kent een looptijd van twintig jaar. Jaarlijks beoordeelt de accountant of die termijn kan worden gehandhaafd (op basis van de verslagleggingsregels van grondexploitaties bedraagt de standaard looptijd tien jaar). Ook bij de beoordeling in 2020 voor de grondexploitatie 2021 kwam de accountant tot de conclusie dat de redenen om gemotiveerd af te kunnen wijken van de 10-jaarstermijn voldoende valide zijn.

Vastgoed en Infrastructuur woongebieden
Doel: start/ continuering van de verkoop van bouwkavels conform de in 2015 vastgestelde woningbouw- en verkoopstrategie

2020 vormt een voorlopig slotakkoord op het projectmatige kavelaanbod in Het Havenkwartier. De verkoop van fase 4 van het woningbouwplan Havenkwartier Blauwestad startte, alle 26 woningen werden verkocht. De bouw start begin 2021, zodat de toekomstige bewoners vlot hun nieuwe woning kunnen betrekken. In samenwerking met de betrokken ontwikkelaar en gemeente werkt het projectbureau de verkaveling en ontwerp van de laatste bouwfase in dit plan uit. Na vaststelling van de verkaveling en ontwerpen begin 2021 start de verkoop van bouwfase 5 in het voorjaar van 2021.
De bouw van de woningen in het plan Havenmeester (18 woningen) startte (ook) in 2020. De in 2015 tot ontwikkeling gebrachte projecteilanden/"landtongen" (groen gemarkeerd in onderstaande illustratie) bereikten een mijlpaal. In 2020 werden alle resterende kavels onder optie genomen of verkocht. De bebouwde eilanden ogen vriendelijk en uitnodigend, in een natuurlijke omgeving.

Fase 4 Havenkwartier Blauwestad - 21 woningen *Havenmeester - 18 woningen*

De vaststelling van de stedenbouwkundige onderlegger voor afronding van Het Havenkwartier legt een brug voor verdere projectmatige ontwikkeling van Blauwestad. Het gaat om het middengebied (zie illustratie; oranje gemarkeerd), ofwel *Havenkwartier Midden*. De uitwerking start in 2021.

Werksessies Havenkwartier

In 2020 geven de provincie en gemeente verder ruimte aan de projectmatige ontwikkeling van de eilanden *Lindholm en Saltholm* woongebied Het Riet.
De positieve trend die zichtbaar is in de verkoop van projectkavels/-woningen, is ook te zien in de verkoop van de vrije kavels in de bestaande woongebieden, waarbij de interesse voor kavels in Het Wold (kavels variërend van ca. 2.000 - 5.000 m^2) groeit. In de cijfers van 2020 zijn alle woongebieden in min of meer gelijke verhoudingen vertegenwoordigd. Met andere woorden, de woongebieden in Blauwestad ontwikkelen zich harmonieus.

Resultaten en tendensen vastgoed en infra 2020:

- Realisatie GREX-doelstelling 2020 (39 kavels; 21 kavels woningbouwplan *Havenkwartier Blauwestad*, overig projectmatig: 7 en 11 vrije kavels):
  - overdracht gehele grondkavel voor de bouw van 21 woningen in fase 4 woningbouwplan Havenkwartier Blauwestad = projectmatig;
  - overdracht 15 vrije kavels;
  - overdracht 31 projectmatige kavels, waarvan 18 plan *Havenmeester*;
  - realisatiecijfer 2020: 68 kavels;
  - inwoneraantal Blauwestad: 677 per één januari 2020, 797 per 31 december 2020.

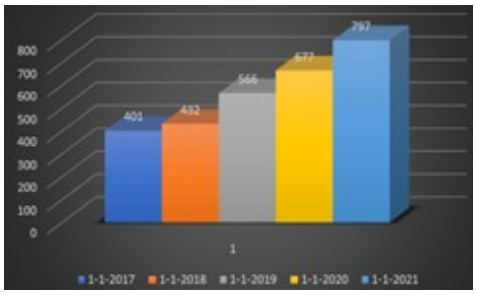

- Voorbereiding en uitvoering bestek openbare infra en nutsvoorzieningen; fase 4 *Havenkwartier Blauwestad* en *Falster* (realisatie), *Lindholm en Saltholm* (voorbereiding).
- Verdere uitwerking stedenbouwkundige onderlegger afronding Het Havenkwartier, inclusief *fase 4 en 5 woningbouwplan Havenkwartier Blauwestad*. Met deze onderlegger in de hand voert het Projectbureau oriënterende gesprekken voor invulling van het gebied *Havenkwartier Midden*.
- Uitwerking verkaveling (initieel 43 kavels), woningtypologieën en ontwerp inrichting openbare ruimte eilanden *Lindholm en Saltholm*, in samenspraak met de gemeente.
- Overige oriënterende ontwikkelingen woongebieden: *Havenmeester II* (Het Havenkwartier)*, Kievit fase 3 en 4* (De Wei), *Falster II* (Het Riet).
- Beheer en onderhoud bouwkavels woongebieden, deels in eigen beheer.
- Vernieuwing website inclusief interactieve kavelkaart - optimalisering zoekfunctie en kavelinformatie.

- Online deelname aan woon-/verkoopbeurzen (*Bouwplan, thuis in wonen* - Assen) en Open Huizendagen. Door de maatregelen vanwege de coronapandemie zijn veel fysieke evenementen geannuleerd en is versterkt de focus gelegd op online-marketing, social mediakanalen en perspublicaties.

Woongebieden - beheer bouwkavels

Doel: afronding hoofdinfrastructuur in bestaande woongebieden en realisatie ontsluiting nieuwe (projectmatige) deelgebieden
In het kader van de projectmatige ontwikkeling wordt (buiten de geplande hoofdinfrastructuur) nieuwe infrastructuur gerealiseerd. Deze is gealloceerd in de GREX, in afstemming met de nog te realiseren en geplande hoofdinfrastructuur. Waar nodig is de realisatie van de hoofdinfrastructuur herijkt.

- Realisatie en oplevering van de *Azuurjuffer* ten behoeve van de ontsluiting en creëren van doorgaand vaarwater ter hoogte van de woonstraat Kiekendief - De Wei (1), engineering en aanbesteding bestek *beweegbaar gedeelte in de loopsteiger* die *strand Zuid* verbindt met de parkeer- en horecafuncties op het Redersplein, het werk wordt uitgevoerd in de periode februari-mei 2021 (2), start ontwerpfase *Beekjuffer* (Hoofdstraat, in verlengde tracé Blauwe Loper). De geplande start van de bouw is in de tweede helft van 2021.
- Diverse asfalteringswerkzaamheden woongebieden (*Leeuwerik* en *Kiekendief* - De Wei, *Vliegenzwam* - Het Park, *Dennenborg* - Het Wold, *Falster* - Het Riet).

Azuurjuffer *Asfalteringswerkzaamheden Falster*

Doel: aanleg rechtstreekse verbinding voor fietsers en voetgangers van het centrum van Winschoten naar Het Havenkwartier in Blauwestad - Blauwe Loper
Sinds 2010 is de *Blauwe Loper* expliciet onderdeel van de ontwikkelingsvisie voor Blauwestad. In 2019 stemt de stuurgroep in met het Definitief Ontwerp. 2020 is het jaar waarin de bouw start en wordt voltooid. Eind 2020 vindt de oplevering plaats en ondergaat de brug een testfase. De ingebruikname is in de eerste maanden van 2021. In verband met de aanleg van de Blauwe Loper wordt de fietsroute vanuit het centrum van Winschoten geoptimaliseerd. Dit gemeentelijke project start naar verwachting in 2021 en wordt uitgevoerd binnen de middelen van REP-ZZL (Investeringsagenda Ring Blauwestad).

Beheer en Onderhoud
Doel: beheer en onderhoud van provinciale eigendommen (Oldambtmeer, bouwkavels, opstallen, infra- en kunstwerken, diverse delen openbare ruimte)
Het beheer en onderhoud is in de afgelopen jaren geïntensiveerd en op peil gebracht, deels uitgevoerd binnen de eigen provinciale organisatie. Het effect daarvan is dat het gebied er anno 2020 verzorgd uit ziet.

- Maaien bodemvegetatie Oldambtmeer, vaarweg Blauwe Passage en vaarroutenetwerk rond het Oldambtmeer.
- Nieuwe aanplant in de woongebieden op *Misthoorn*-Havenkwartier, *Kiekendief* (De Wei), Het Wold en verbetering van de groenstructuur (Het Park): aanleg van plantvakken/bossages, boomgroepen, solitaire bomen.
- Inzet eigen gebiedsbeheerder. Dit leidt tot kostenbesparingen en efficiëntievoordelen en versterkt het toezicht en mogelijkheid van direct ingrijpen. Ten behoeve van een veilig en comfortabel werkklimaat heeft het projectbureau een werkschuur aan het Oostereinde ingericht. Binnen deze setting biedt Blauwestad onder begeleiding werkervaringsplaatsen. Deze vorm van social return had in 2020 vaste plek binnen het beheer en onderhoud van het (buiten)gebied van Blauwestad. Door de beperkingen vanwege de coronapandemie kon slechts in beperkte mate invulling worden gegeven aan de werkervaringsplaatsen.
- Gebruik en beheer werkhaven Midwolda. De provincie maakt gebruik van de gemeentelijke werkhaven gelegen aan de noordzijde van het Oldambtmeer, voor het uitvoeren van (onderhouds)werken en de opslag van (werk)materialen en stalling van materieel.
- Het in het kader van agrarisch natuurbeheer verpachten of in bruikleen geven van diverse gebiedsdelen/herbestemmingsgronden, in combinatie met begrazing door een schaapskudde. Jaarlijks vindt een herziening of actualisatie plaats.
- Continueren en aanscherping (uitvoering 2019) aanpak zwemwaterkwaliteit stranden. Per 2019 voeren de betrokken overheden (waterschap Hunze en Aa's, gemeente Oldambt en de provincie) gezamenlijke inzet voor het verbeteren en behouden van de zwemwaterkwaliteit. Dit zijn onder meer de aanduiding en handhaving van een hondenverbod op zowel het noordstrand (Midwolda) als op het zuidstrand (Redersplein), dna-bemonstering van het zwemwater en het creëren van doorstroming bij het noordstrand.
- Fasegewijze overdracht openbare ruimte en werken aan de gemeente Oldambt. Het streven is dat de overdracht vanaf 2021 fasegewijs gestalte krijgt. In een overgangsperiode tot 1 januari 2025 blijft de provincie het beheer verzorgen. Na die datum gaat ook het beheer over naar de gemeente.

Doel: effectief/doelmatig beheer en exploitatie van de (recreatieve) faciliteiten in Het Havenkwartier (horeca- en havenfaciliteiten, strandvoorzieningen, camperplaatsen, sportplaats, evenemententerrein)
In de ontwikkelingsvisie wordt Het Havenkwartier opgetekend als het hart van Blauwestad waar wonen, werken en recreëren samenkomen. In 2020 zijn diverse stappen gezet ter behoud en versterking van deze centrumfunctie:

- Toepassen coronamaatregelen inrichting kantoor- en receptieruimte projectbureau Blauwestad Redersplein 2. Beheer gebouw Redersplein 2-8, exploitatie van brasserie en havenkantoor door derde partijen.
- *Pop Up Shops* - 7 containerunits voor kleinschalig/tijdelijk ondernemerschap (lees ook hierna onder Economie, Toerisme, Recreatie).
- Planuitwerking herinrichting Redersplein en boulevard.
- Aanbesteding bestek beweegbaar gedeelte in loopsteiger strand naar Redersplein, realisatie per het vaar-en recreatieseizoen 2021 (lees hiervoor onder Vastgoed en Infrastructuur).
- Uitwerking stedenbouwkundige onderlegger, functiemenging wonen/werken (lees hiervoor onder Vastgoed en Infrastructuur).
- Gestandaardiseerd gebruik evenemententerrein.
- Diverse gebruiksmogelijkheden evenemententerrein en camperplaats.
- Exploitatie evenementenlocatie *Wilgenborg*. Met armaturen wordt de constructie/omtrek van de *Wilgenborg* aangelicht. Verder beschikt de *Wilgenborg* over aansluitpunten voor elektra en water, zodat een diversiteit aan evenementen en activiteiten mogelijk is. Het (groen)beheer wordt periodiek uitgevoerd door of in opdracht van de provincie, in samenspel met de gemeente en een groep van vrijwilligers. De programmering is in handen van de gelieerde stichting Wilgenborg. De *Wilgenborg* is hierdoor goed bruikbaar (voor evenementen), toegankelijk en verzorgd. Vanwege de corona pandemie is de *Wilgenborg* in 2020 niet gebruikt voor evenementen/activiteiten.
- Standplaatsen kleine horeca.

Landschap
Doel: landschappelijke inrichting (Blauwestad aanpak 2015 - zichtbaarheid van kwaliteit)
In de aanpak van 2015 is een route geschetst voor de landschappelijke inrichting, met als hoofdelement de ontwikkeling van een samenhangend landschapsplan (lees hieronder). In de tussenliggende periode zijn reeds diverse directe maatregelen getroffen, met name in Het Havenkwartier en Het Park, in de vorm van diverse parkachtige elementen en bomenlanen (ter benadrukking van oorspronkelijke zichtlijnen). Binnen de woongebieden worden de komende jaren meerdere van dergelijke ingrepen ingepast. In Het Wold loopt een studie voor de aanleg van een bosgebied. Op de bestaande *Landschapsvisie* (Prolander) - met ontwerpen en voorstellen voor de verdere inrichting van het gebied en het leggen van landschappelijke en historische verbindingen - geïnspireerde projecten worden fasegewijs uitgevoerd.

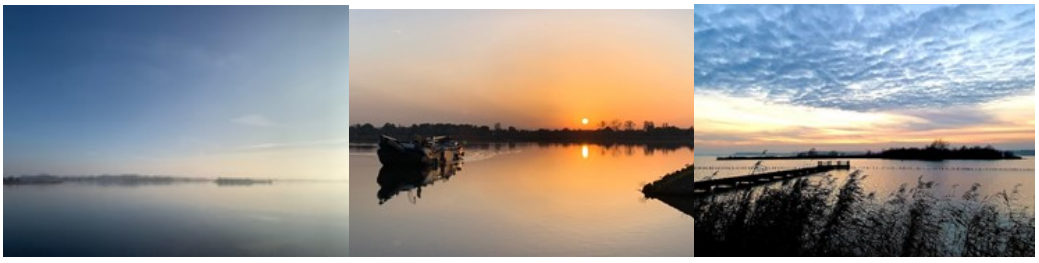

Economie, Toerisme, Recreatie
Doel: start/continuering uitvoering economisch profiel; mobiliseren en faciliteren van ondernemers in het gebied/vergroten economische dynamiek
In de ontwikkelingsvisie leggen provincie en gemeente zich door middel van het realiseren van een breed dooraderde recreatieve infrastructuur (Ring Blauwestad) toe op het scheppen van voorwaarden voor een economisch/recreatieve ontwikkeling van het gebied. Deze infrastructuur is voor een groot deel aangelegd. Het projectbureau ondersteunt daarin met een inmiddels volwaardig evenemententerrein. In 2016 hebben de provincie en gemeente zich opnieuw gecommitteerd aan het

uitbreiden van de recreatieve infrastructuur en projecten (*Investeringsagenda Ring Blauwestad*). Voor 2020 kan als specifiek resultaat worden benoemd:

- Projectenlijst en budgetvorming *Investeringsagenda Ring Blauwestad*. De subsidieaanvraag (*REP-ZZL*) door de gemeente Oldambt is lopende, de verwachte uitvoering van de investeringsagenda start in 2021.
- Planvorming voor het concept Havenkade met een menging van wonen en werken. De verkaveling, ontwerp, aanleg van nutsvoorzieningen en een infra- en groenplan worden in afstemming met de betrokken ontwikkelaar en de gemeente verder uitgewerkt. Daarnaast is het herinrichtingsplan voor de boulevard gereed, op basis waarvan het bestek wordt uitgewerkt en aanbesteed.
- Verhuur 7 containerunits ten behoeve van tijdelijk ondernemerschap op het gebied van cultuur, educatie, recreatie en horeca (*Pop Up Shops*). In 2020 waren alle units in gebruik, de belangstelling is groot, met een sterke variëteit aan initiatieven (ijssalon, handwerkwinkel, wijnkoperij).
- Herijking bestemmingsplan Blauwestad; diverse recreatieve bestemmingen.
- Evenementen/(bewoners)initiatieven: (jaarlijks) circus, appeloogst en -perserij, bessenpluk (zaadverzameling/-veredeling), realisatie horecafunctie *Flonk* nabij woongebied Het Riet/ Finsterwolde, planvoorbereiding pontverbinding natuurgebied *Reiderwolde/Tjamme*.

Evenementen

Verlichting Wilgenborg

Lokale initiatieven: appeloogst en -pers/bessenpluk

Gebiedsmarketing, Evenementen & Cultuur, Pers en Publicaties

Doel: voortzetten van de in 2013 resp. in 2015 (marketingplan en nieuwe beeldmerken resp. promotiecampagne Blauwestad aanpak 2015 - zichtbaarheid van kwaliteit) in samenwerking met de gemeente

Het marketingplan en promotiecampagne uit 2015 heeft zich vertaald in een sterk verbeterde en toegankelijke website, gerichte deelname aan woon- en consumentenbeurzen, weekendopeningen en deelname aan open huizendagen en het gericht zoeken en benutten van de (social) mediakanalen en publicaties. De focus ligt op direct klantcontact en directe opvolging van klantinteresse. In 2019 is de promotiecampagne integraal vernieuwd met inschakeling van het marketingbureau *Abovo*, met name op het gebied van het productaanbod, de doorontwikkeling van de website en promotie-uitingen (woon- en beleefcampagne). Mede in het licht van de corona pandemie betaalt deze investering in (online marketing) zich ten volle terug, het projectbureau is in 2020 goed geëquipeerd om de markt digitaal te bedienen en via de social media en geschreven pers te bereiken.

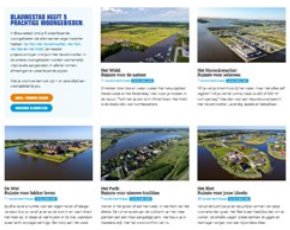

2. Jaarverslag Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

1. Inleiding

Dit verslag sluit aan op het VTH-jaarprogramma 2020. De wetgever heeft aan ons, Gedeputeerde Staten, taken toebedeeld. In het programma hebben wij de wettelijke activiteiten voor vergunningverlening, toezicht en handhaving samengebracht. Het gaat om de volgende wetten en besluiten:

- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)
- Regelgeving over energiebesparing
- Wet milieubeheer
- Wet bodembescherming
- Besluit bodemkwaliteit
- Vuurwerkbesluit
- Wet natuurbescherming
- Programmatische aanpak Stikstof
- Wet hygiëne en veiligheid van badinrichtingen en zwemgelegenheden (Whvbz)
- Wet luchtvaart
- Wegenwet
- Waterwet
- Binnenvaarwet
- Scheepvaartverkeerswet
- Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016.

Om de kwaliteit van de leefomgeving in Groningen te verbeteren en in stand te houden voeren wij een groot aantal activiteiten uit. Naast planvorming, realisatie, en subsidieverlening bewerkstellingen wij onze beleidsdoelen met vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Daarmee willen wij milieuhinderlijke activiteiten voorkomen, natuurwaarden behouden, de biodiversiteit beschermen, de fysieke veiligheid borgen en gezondheidsrisico's minimaliseren.
Ons jaarplan voor VTH en ons VTH-jaarverslag zijn schakels van de Big Eight tussen het beleid en de uitvoering daarvan. Voor VTH zin de volgende strategische en tactische beleidsdocumenten van belang:

Strategische beleidskaders:

- Omgevingsvisie Provincie Groningen 2016-2020
- Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016
- Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl (2017)
- Coalitieakkoord 2019.

Tactische en operationele beleidskaders:

- Milieuplan 2017-2020
- Beleidsnota Groen Groningen en de Beleidsnota Natuur 2013-2021
- Natuurvisie provincie Groningen, Aanvulling op Beleidsnota Natuur 2013-2021 in het kader van de Wet natuurbescherming 2017
- Verordening natuurbescherming Provincie Groningen
- Toezicht- & Handhavingsstrategie Wabo in de provincie Groningen
- Uitwerking handhavingsstrategie Whvbz
- Handhavingsdocument Vuurwerk 2008
- Risicoanalyse bedrijfsmatige vuurwerkontbrandingen Provincie Groningen 2020
- Regeling bedrijfsmatig tot ontbranding brengen van vuurwerk
- Regeling aanwijzing consumenten- en theatervuurwerk (Ract)
- Handreiking Vuurwerk en Vogels (IPO)

- Landelijke Aanpak Toezicht Risicovolle Bedrijven (LAT RB)
- Amendement PS naar aanleiding van rapport 'grip op Brzo-bedrijven" van de Noordelijke Rekenkamer.

De wetgever heeft ons verplicht de Wabo-gerelateerde VTH-activiteiten te prioriteren en te beschrijven het VTH-jaarprogramma. Wij hebben gekozen voor het opstellen van het integraal programma en daarin de VTH-activiteiten van de Wabo en de andere voornoemde wetten en besluiten gebundeld. Onze resultaten hebben wij bereikt door de inzet van medewerkers van de Omgevingsdienst Groningen, de Omgevingsdienst Brzo-Noord, de buitengewoon opsporingsambtenaren, natuurorganisaties en eigen medewerkers. Ook de samenwerking met andere overheden en overheidsdiensten heeft bijgedragen aan de resultaten.
Ondanks de coronapandemie zijn onze VTH-activiteiten doorgegaan. In het voorliggende jaarverslag over 2020 verstrekken wij de resultaten en relateren we ze aan de voorgenomen activiteiten die wij hebben beschreven in het Jaarprogramma. Op verscheidene taakgebieden is het aantal vergunningenbesluiten en aantal controles achtergebleven bij het voornemen zoals weergeven in het VTH-programma 2020. In 2021 zullen wij nauwlettend toezien op het bereiken van de aantallen die in het VTH-programma 2021 zijn genoemd.
De resultaten zijn in het volgende hoofdstuk per wet toegelicht. In de bijlage treft u de gerealiseerde aantallen vergunningen, toezichtbezoeken en handhavingsbesluiten.

2. Uitvoering

Loket VTH
Het VTH-loket, Loket voor Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving, vervult de centrale rol voor de adminstratieve behandeling van de inkomende en uitgaande zaken en de voortgangsgegevens. In 2019 zijn in het kader van de Optimalisatie VTH, de VTH-analyses 1 en 2 afgerond. Het betrof het LoketVTH (frontoffice) proces en het backoffice proces. Op basis van deze analyses is besloten toe te werken naar een uniform provinciaal-breed V-proces en TH-proces. In 2019 is met de implementatie begonnen. Het LoketVTH heeft in 2020 de informatiestromen, de datakwaliteit en de termijnbewaking verbeterd.

2.1 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Deze paragraaf beschrijft de verantwoording van onze uitvoerings- en handhavingstaken die vallen onder de Wabo. Wij zijn het bevoegd gezag voor de uitvoering van de Wabo bij circa 140 bedrijven. Wij zijn voor hun ook het bevoegd gezag voor de BRIKS-activiteiten (bouwen, reclame, in-/uitritten, kappen en slopen) en indirecte lozingen. De VTH-taken zijn voor het overgrote deel uitgevoerd door de Omgevingsdienst (ODG).

2.1.1 Algemeen

De kern van vergunningverlening, toezicht en handhaving is het reguleren van de activiteiten van bedrijven die nadelige gevolgen voor het milieu kunnen veroorzaken. Het beleid hiervoor is grotendeels nationaal beleid aangevuld met provinciaal beleid. In onze rol als opdrachtgever voor de ODG sturen wij vooral op output. Dit betekent dat wij sturen op de realisatie en kwaliteit van vooraf afgesproken producten en diensten. Deze diensten zijn opgenomen in de producten- en dienstencatalogus (PDC) van de ODG en de Noordelijke Maat van Brzo Noord.
Voor het Wabo-toezicht en de -handhaving volgen wij de methodiek 'programmatisch handhaven'. Hierin worden de risico's van het niet-naleven ingeschat en op basis daarvan worden de jaarlijkse prioriteiten vastgesteld. We bewerkstelligen daarmee dat we onze capaciteit transparant en risico-gestuurd inzetten. De aandacht voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) is toegenomen. In de loop van 2020 hebben de toezichthouders van de ODG bijgedragen aan de beoordeling van de emissies van ZZS.

Op circa 40 bedrijven is het Besluit risico zware ongevallen (Brzo) of de Regeling industriële emissies (RIE4) van toepassing. Met Fryslân en Drenthe hebben wij hiervoor de Noordelijke Maat voor de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving vastgesteld. In 2020 heeft de ODG, als Brzo Noord, ons over de uitvoering separaat gerapporteerd. De werkzaamheden voor de Noordelijke Maat blijken uitgebreider dan de werkzaamheden volgens de PDC. De ODG heeft op onderdelen een achterstand ten opzichte van de Noordelijke Maat vastgesteld en heeft aangekondigd dat zij in 2021 met een plan komt om de achterstand weg te werken.

Actualisatieprogramma
Wij zien toe op de kwaliteit van verleende vergunningen, deze zijn actueel, handhaafbaar en sluiten aan bij de stand der techniek voor wat betreft de voorgeschreven voorzieningen en maatregelen. Dit is van belang voor een goede en veilige leefomgeving en de handhaafbaarheid van de vergunning. In Nederland geldt voor de bevoegde gezagen de Wabo-verplichting om regelmatig na te gaan of een verleende omgevingsvergunning milieu nog toereikend is. Net als andere bevoegde gezagen hanteren wij voor de actualisatietoetsen een richtlijn van vijf jaar. Er zijn vervolgens verschillende aanleidingen om tot actualisatie van een vergunning over te gaan.

1. Uitkomsten van uitgevoerde actualisatietoetsen;
2. Uitkomsten risicoanalyses;
3. Toezicht-, handhavings- of incidentenbevindingen (klachten en ongewone voorvallen);
4. Gewijzigde wet- en regelgeving, jurisprudentie of BBT-conclusies;
5. Wensen opdrachtgevers of regionale of landelijke aandachtspunten.

Naar aanleiding hiervan is het meerjarige actualisatieprogramma (MAP) opgesteld. Het MAP is daarmee ons dynamisch overzicht van de te actualiseren vergunningssituaties en de uit te voeren actualisatietoetsen. In 2020 is een inhaalslag gemaakt waarbij de achterstand van actualisatietoetsen is weggewerkt. Er is een achterstand in de actualisatie van de vergunningen vastgesteld. Het MAP zal daarop worden bijgesteld, opdat de achterstand in 2021 en de daaropvolgende jaren zal worden ingelopen.

Rapportage risico afvalstoffenbedrijven
De ODG rapporteert twee keer per jaar over het financieel risico van de opslag van afvalstoffen bij afvalbedrijven waarvoor de provincie het bevoegd gezag is. De focus ligt op bedrijven die meer dan € 100.000 aan negatief gewaardeerd afval binnen de inrichting opgeslagen hebben. De (mogelijke) financiële last wordt betrokken bij de vaststelling van de omvang van de provinciale reserves. Wij hebben in 2020 de rapportages ontvangen en vertrouwelijk behandeld.

Landelijk Afvalbeheerplan 3
In het Landelijk afvalbeheerplan 3 (LAP3) zijn de doelstellingen en uitgangspunten van het landelijk afvalstoffenbeleid voor de periode 2017 tot en met 2023, met een doorkijk tot 2029, beschreven. In 2020 hebben wij naar aanleiding van LAP3 vergunningen geactualiseerd. We zijn daarmee ver gevorderd. Op zeven vergunningen na is het traject afgerond.

E-PRTR
Het Integraal E-PRTR-verslag (European Pollutant Release and Transfer Register) is de jaarlijkse milieurapportage door industriële bedrijven, waarin zij rapporteren over hun afval, energie- en watergebruik en hun emissies naar lucht, water en bodem. Wij zijn het bevoegd gezag voor ruim tachtig E-PRTR-bedrijven. In 2020 heeft de ODG de e-MJV's (elektronische milieujaarverslagen) beoordeeld.

Bestuurlijke Strafbeschikking milieu (BSBm)
Per 1 mei 2012 is het instrument BSBm beschikbaar voor bevoegde gezagen. Dit instrument wordt toegepast door BOA's. In 2016 hebben wij aan de directeur van de ODG de zelfstandige bevoegdheid BSBm verstrekt. In 2020 is voor drie zaken bekeken of het instrument BSBm ingezet moest worden. Bij één van deze drie zaken is de BSBm toegepast.

Piketdienst
De 24-uurs piketdienst van de ODG ontvangt en behandelt acute en niet-acute burgermeldingen over (overlast) en ongewone voorvallen binnen inrichtingen. Maandelijks ontvangen wij van de ODG het overzicht van de afgehandelde van burgermeldingen en meldingen ongewone voorvallen. Wij publiceren de gegevens maandelijks op de provinciale website.

- Klachten die het piket behandelt zijn doorgaans overlastsituaties die veroorzaakt worden tijdens bedrijfsprocessen, waarbij omwonenden hinder ervaren. Hierbij moet gedacht worden aan geluidsoverlast, stof en geur. Dit zijn de meest voorkomende klachten. In 2020 zijn in totaal 190 burgermeldingen ontvangen;
- Bedrijven zijn wettelijk verplicht bij het bevoegd gezag melding te doen van ongewone voorvallen of afwijkingen van de reguliere bedrijfsvoering, waarbij milieugevolgen ontstaan of kunnen ontstaan (hoofdstuk 17 Wm). In 2020 zijn in totaal 215 meldingen ontvangen. Het aantal is een kwart lager dan de voorafgaande jaren. Vermoedelijk zijn daarvoor verschillende verklaringen. Zo heeft het bedrijf dat in de afgelopen jaren de meeste voorvallen meldde, in 2020 minder meldingen gedaan.

Vergunningen, toezicht en handhaving inzake stikstof (Wet natuurbescherming)
Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State uitspraken gedaan over de programmatische aanpak stikstof (PAS), waarbij is bepaald dat de PAS niet gebruikt mag worden als basis om toestemming te verlenen voor activiteiten die leiden tot een stikstoftoename op stikstofgevoelige habitattypen en -soorten in Natura 2000-gebieden. Hiermee is de oude PAS-drempel van 0,05 mol/h/j vervallen, waarbij voor alle stikstofdepositie boven de 0,00 mol/h/j in beginsel een natuurtoestemming nodig is.

In 2020 is bij meerdere initiatieven waarvoor wij het bevoegd gezag zijn sprake van een uitstoot en een depositie van stikstof boven de 0,00 mol/h/j berekend, dit leidt tot een te hoge stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

In 2020 bleek dat door afschaffing van de PAS tientallen dossiers een besluit behoefden. De werkdruk was en is hoog. Dit wordt mede veroorzaakt door de toename in handhavingsverzoeken afkomstig van milieuorganisaties en de toename van vergunningaanvragen.

Wetsvoorstel stikstofreductie en natuurverbetering
In oktober 2020 heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het wetsvoorstel stikstofreductie en natuurverbetering naar de Tweede Kamer gestuurd. Deze wet moet een structurele aanpak stikstof borgen. Het voorstel bevat handvaten voor natuurherstelmaatregelen en bronmaatregelen, een waarde voor stikstofdepositie in 2030 en een systematiek voor periode monitoring en bijsturing. In aansluiting op het wetsvoorstel hebben wij in 2020 de Groninger aanpak Stikstof vastgesteld. Hiermee beogen wij de vergunningverlening vlot te trekken en zicht te geven op toezicht en handhaving, zodat wij de liggende dossiers kunnen behandelen en de werkdruk kunnen verlichten.

PAS-meldingen
Het kabinet werkt aan een collectieve regeling om activiteiten die op grond van de PAS waren uitgezonderd te legaliseren. Hierbij wordt ook gekeken naar andere categorieën, zoals partijen welke meldingsplichtig waren, maar geen melding hebben gedaan. De inzet is om deze activiteiten te gaan legaliseren. Totdat een collectieve regeling in gang is gezet, is vanuit het kabinet afgesproken dat er geen actieve handhaving op deze gevallen zal plaatsvinden. Daarbij wordt er op gewezen dat het handelen van deze partijen te goeder trouw was.

2.1.2 Projecten
In het Integraal VTH Jaarprogramma 2020 zijn diverse projecten en aandachtspunten opgenomen. Nagenoeg alle projecten zijn in samenwerking met ODG uitgevoerd. Hieronder zijn de resultaten beschreven.

Projecten vergunningverlening

Aanpak Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) - Brzo- en RIE4-bedrijven
In IPO-verband is afgesproken eind 2020 helder te hebben hoe de vergunnings- en emissiesituatie is met betrekking tot deze stoffen. Op 16 mei 2019 is het plan van aanpak voor het ZZS–project vastgesteld. De (chemische) bedrijven hebben hun inventarisaties toegezonden. De specialisten Lucht en de toezichthouders van de ODG hebben ze in 2020 beoordeeld.
Over de inventarisatie van ZZS door afvalbedrijven zijn wij in IPO-verband in overleg getreden met het ministerie van IenW. Daarop is de inventarisatie opgedeeld in twee fases. In de eerste fase is een dossieronderzoek uitgevoerd waarbij is gekeken in welke afvalstromen ZZS voor kunnen komen en of de betreffende ZZS vrij kunnen komen in de lucht of indirect kunnen worden geloosd. Deze fase is voor nagenoeg alle afvalbedrijven in 2020 afgerond. Op basis daarvan wordt besloten of een tweede fase nodig is en of daarbij de emissies naar de lucht en/of indirecte lozingen van ZZS moet worden beschouwd. In 2021 wordt het werk aan inventarisaties van de afvalbedrijven voortgezet en wordt het ZZS-inventarisatieproject afgerond. Wij hebben Provinciale Staten in mei 2020 geïnformeerd over de projectvoortgang en de eerste resultaten.

Aanbevelingen onderzoek afvalbedrijven
Naar aanleiding van een aantal incidenten met afvalverwerkende inrichtingen hebben wij in 2018 een onderzoek naar de huidige stand van zaken van de afvalketen gedaan. Daaruit is naar voren gekomen dat de oorzaken van problemen in de afvalbranche divers zijn, waarbij de wet- en regelgeving complex is en de schaalniveaus zeer uitlopend. De ODG heeft in 2019 het plan van aanpak opgesteld om de aanbevelingen uit het Onderzoek Afvalketen integraal nader uit te werken, samen met de provincie, gemeenten en de Veiligheidsregio. In het plan van aanpak zijn zes actiepunten benoemd waarbij of de ODG of de provincie als trekker is benoemd. De ODG heeft in 2020 de uitwerking van haar actiepunten door middel van de conceptrapportage "Risicobeheersing in de afvalketen" opgeleverd. Als gevolg van ontwikkelingen rondom de actualisatie van de provinciale omgevingsverordening en het eventueel verplicht opnemen van een financiële zekerheid onder de Omgevingswet is gewacht met het definitief maken van de rapportage. Het streven is de uitwerking van aanbevelingen van de ODG begin 2021 samen met de uitwerking van de aanbevelingen door de provincie in één rapportage te verwerken.

Grof stof
Grof stof bestaat uit stofdeeltjes die met het blote oog zichtbaar zijn. De effecten van grof stof zijn hinder, vervuiling en eventueel aantasting van materialen en oppervlakken. Voor grof stof voeren we een brongericht beleid. We hanteren de BBT-documenten met daarin maatregelen die het vrijkomen of verwaaien van grof stof tegengaan. In 2020 heeft de ODG haar advies opgesteld met opties voor een effectieve inzet van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Dit project is daarmee afgerond.

Multidisciplinair evalueren
Voor 2020 stond naast het multidisciplinair evalueren van vergunningprocedures ook het multidisciplinair evalueren van toezicht en handhaving gepland. Begin 2020 heeft de multidisciplinaire evaluatie plaatsgevonden op de vergunningverlening voor de 3e verbrandingslijn van EEW. Vanwege de coronacrisis is afgesproken in 2020 verder geen multidisciplinaire evaluaties uit te voeren.

Projecten toezicht en handhaving

Energie bij bedrijven
Het project Energiebesparing Bedrijven (EBB) richt zich op het toezicht op de wettelijke verplichtingen die bedrijven hebben om energie te besparen. Het project is gestart in 2017 en is afgerond in 2020. Omdat voor verschillende types en groottes van bedrijven verschillende wettelijke regimes gelden, hebben we in de aanpak de categorieën zware industrie, provinciale bedrijven en gemeentelijke bedrijven onderscheiden.

Zware industrie
Onder deze categorie vallen de bedrijven die verplicht meedoen aan het Europese Emissie Handelssysteem ETS. Dit zijn bedrijven die voor milieuzaken onder ons bevoegd gezag vallen en waarvoor het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) het bevoegd gezag is voor de energiebesparing en de CO_2-reductie. Wij kunnen hierop dus niet direct sturen door middel van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze bedrijven vallen dan ook niet onder het project EBB.

Provinciale bedrijven
Dit zijn bedrijven met een milieuvergunning van de provincie. Ze behoren niet tot de zware industrie. De toezichthouder heeft in 2020 twintig energie-relevante inrichtingen bezocht. De ODG heeft ook administratieve controles gedaan zoals het beoordelen van ontvangen rapportages en het controleren of inrichtingen voldoen aan de vergunningvoorwaarden. In 2020 zijn 21 administratieve controles uitgevoerd.
In 2018 zijn de vergunningen van 55 bedrijven door de ODG geanalyseerd op de aanwezigheid van voorschriften voor energiebesparing/-efficiency. Hieruit bleek dat 33 vergunningen geen voorschriften op dit onderwerp in de vergunning hadden en geactualiseerd moeten worden. Hiervan zijn er 9 aangepast binnen het reguliere revisietraject van de ODG, de overige zijn opgepakt binnen een apart project (gefinancierd vanuit het programma Energietransitie). Eind 2019 waren 14 trajecten afgerond. In 2020 zijn de resterende trajecten opgestart; van 7 inrichtingen is de vergunning ambtshalve gewijzigd, 2 wijzigingen worden aangepast via het reguliere revisietraject.
Het energietoezicht op provinciale bedrijven wordt structureel gefinancierd vanuit het jaarprogramma (0,6 fte).

Gemeentelijke bedrijven
De ODG heeft onder onze regie, energietoezicht uitgevoerd voor 11 van de 12 gemeenten. In 2020 zijn 38 bedrijven bezocht door de in energie-gespecialiseerde toezichthouder. De ODG heeft ook 224 bedrijfsrapportages ontvangen, beoordeeld en goedgekeurd. Naast het uitvoeren van toezichttaken heeft de ODG kennisbijeenkomsten georganiseerd voor de betrokken medewerkers van de gemeenten. Tijdens deze bijeenkomsten zijn ze bijgepraat over de stand van zaken van het project en ontwikkelingen op het gebied van nationale wet- en regelgeving. Er werden praktijkervaringen en -voorbeelden gegeven. Door de goed bezochte kennisbijeenkomsten is een positieve samenwerking ontstaan tussen gemeenten, ODG en provincie.

Het project is eind 2020 afgerond. De ODG gaat in het eerste kwartaal van 2021 alle behaalde resultaten analyseren en verwoorden in rapportages voor de gemeenten en de provincie.

NOA-controles (Noordelijk overleg afvaltransporten)
Het NOA komt jaarlijks meerdere keren bijeen voor overleg en het uitvoeren gezamenlijk 6 controles in Groningen, Friesland en Drenthe. Hierbij worden geselecteerde bedrijven en specifieke afvalstromen als grond, oliehoudende stromen, vergistingsstromen gecontroleerd. In verband met coronapandemie zijn diverse overleggen en controles vervallen. De NOA-driedaagse in oktober heeft plaatsgevonden in een aangepaste vorm en het NOA-toezicht op 10 december is in gewijzigde vorm plaats uitgevoerd. Er zijn meerdere overtredingen geconstateerd waarvoor proces verbaal is opgemaakt door ILT en de politie. De noordelijke omgevingsdiensten hebben vervolgonderzoeken uitgevoerd. De ODG heeft daarbij geen overtredingen vastgesteld.

Natte koeltorens en afvalwaterzuiveringsinstallaties
Natte koeltorens en afvalwaterzuiveringsinstallaties kunnen een risico vormen voor de volksgezondheid, omdat deze, bij onvoldoende onderhoud of onjuist gebruik, legionellabacteriën kunnen verspreiden. De bacterie kan de Veteranenziekte veroorzaken. Voor een beperkt aantal industriële natte koeltorens zijn wij het bevoegd gezag. Het toezicht daarop is onderdeel van onze regulier Wabo-controles. De installaties heeft de ODG voor ons geregistreerd in de landelijke Atlas Leefomgeving.

Bij vijf afvalwaterzuiveringsinstallaties is in 2019 legionella aangetroffen. Ze hebben aanvullende hygiënemaatregelen getroffen. Monitoring geeft de bedrijven inzicht in hoe de bacteriën zich onder verschillende (proces)condities ontwikkelen. In 2020 hebben de vijf bedrijven de aanwezigheid van legionella maandelijks gemonitord.

Projecten monitoring

Monitoring Kwaliteit
De ODG en wij hebben de intentie de kwaliteit van de Wabo-werkzaamheden continu te verbeteren. Hiertoe onderzoeken wij de kwaliteit van de producten steekproefsgewijs. Door de coronapandemie en door de naderende komst van Omgevingswet op 1 januari 2022 is 2020 een tussenjaar geworden, waarin geen kwaliteitsonderzoeken zijn uitgevoerd.

Beleidsmonitoring 2020
Wij hebben de ODG gevraagd deel te nemen aan de klankbordgroep van de milieumonitor. In 2020 hebben wij de data-uitvraag voor de thema's geur en lucht met de ODG besproken. Vanwege de uitval van personeel bij de provincie en de beperkingen die de coronacrisis met zich meebrengt hebben de gesprekken over de andere thema's nog niet plaats gevonden.

Projecten geur

Aanpassing vergunningen n.a.v. 4e tranche Activiteitenbesluit (incl. maatwerkbeleid)
In 2020 heeft de ODG verkend welke aanpassingen de vergunningen behoeven naar aanleiding van de 4e tranche van het Activiteitenbesluit en heeft zij de bijpassende eerste aanzet gedaan voor een Plan van Aanpak opgesteld. De benodigde vergunningenwijzigingen moeten worden doorgevoerd voor inwerkingtreding van de Omgevingswet (vóór 1 januari 2022).

Elektronische neuzen
De meetresultaten van e-neuzen gebruikt de ODG bij toezicht en de afhandeling van geurklachten. In 2020 waren de e-neuzen operationeel.

Hinderapp meetnet Delfzijl
In 2020 hebben wij de werking van het luchtmeetnet rondom het bedrijventerrein Oosterhorn geëvalueerd. Als gevolg van de coronamaatregelen heeft deze evaluatie drie maanden langer geduurd dan gepland. Mede naar aanleiding van de evaluatie hebben wij in oktober 2020 het besluit genomen over het vervolg van het meetnet en het uitbreiden van de luchtapp naar een hinderapp. De hinderapp is bedoeld om bewoners de mogelijkheid te bieden een melding of klacht in te dienen over ervaren geluid- of geuroverlast. Eind 2020 zijn wij samen met de gemeenten Het Hogeland en Eemsdelta gestart met de ontwikkeling. Uit de evaluatie van het luchtmeetnet is ons gebleken dat voor verschillende stoffen sprake is van hogere concentraties dan de regionale achtergrondwaarden, maar dat overal wordt voldaan aan de wettelijke normen. De metingen hebben wij beëindigd. De metingen van siliciumcarbidevezels zijn en worden voortgezet in het kader van onze toezicht en handhaving.

Geurcontouren
In de Milieumonitor van de provincie is te zien hoeveel geurhinder er mogelijk kan worden ondervonden door bedrijven waarvoor wij het bevoegde gezag zijn. De cumulatieve geurbelasting van bedrijven onder bevoegd gezag van de gemeenten zijn hier niet in verwerkt. Dit onderdeel van project is uitgesteld. Wij willen het met de gemeenten verkennen.

Milieumonitor geuremissies
In verband met de beschikbare personele capaciteit is het onderdeel geur van de Milieumonitor in 2020 slecht beperkt geactualiseerd en zijn er met de geactualiseerde verspreidingsmodellen geen nieuwe geurcontouren berekend.

Overige projecten

Omgevingswet
De verwachting is dat de Omgevingswet per 1 januari 2022 in werking zal treden. Er worden 26 bestaande wetten samengevoegd en het aantal Algemene Maatregelen van Bestuur wordt teruggebracht van 120 naar 4. De Omgevingswet draait om het eenvoudig en beter maken van het omgevingsrecht. De essentie van de wet is de integrale benadering van de belangen in de fysieke leefomgeving. Daarnaast is het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte van de decentrale overheden een belangrijk uitgangspunt van de wetgever. Onze rol richting een initiatief van een burger of bedrijf zal meer faciliterend en stimulerend zijn. De veranderingen in de wetgeving zorgen voor grote veranderingen in processen, houding en cultuur bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Zowel de ODG als wij hebben in 2020 veel voorbereidingen getroffen. Beide hebben gewerkt aan de VTH-werkprocessen, de onderlinge afstemming, het beleid en de instrumenten.

Flexbundel
Voor het uitvoeren van onvoorziene niet-PDC-taken en relatief kortlopende (project)opdrachten hebben wij in de jaaropdracht 1.000 uur gereserveerd voor flexibele inzet van de ODG. Hierbij valt te denken aan onder andere de ondersteuning bij het behandelen van WOB-verzoeken, het beantwoorden van Statenvragen of het verkennen van nieuw uitvoeringsbeleid. In 2020 heeft de ODG 315 uur besteed aan informatieverstrekking over het provinciale geurbeleid, over aspecten van de stikstof problematiek en voor de beantwoording van Statenvragen.

Dossiers met bestuurlijke aandacht
In het Integraal VTH Jaarprogramma 2020 zijn bestuurlijk gevoelige en potentieel bestuurlijk gevoelige dossiers benoemd. Dit zijn de dossiers van grote chemische bedrijven, energie en/of afvalbedrijven. Een kenmerk van deze dossiers is dat de bestuurlijke koers is gedeeld in ons college en de VTH-besluiten worden afgestemd met de gedeputeerde Milieu voorafgaand aan de besluitvorming. In 2020 zijn ca. 65 bestuurlijk gevoelige VTH-zaken besproken met onze gedeputeerden. Voor de overige bedrijven, niet bestuurlijk gevoelig, waar wij het bevoegd gezag voor zijn, handelt de ODG zaken rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving in mandaat (onder consultatie van onze gedeputeerden) af.

Monitoring Brzo werkprogramma
De omgevingsdienst Brzo-Noord heeft begin 2020 de jaarrapportage 2019 aangeboden. Wij hebben beoordeeld of de rapportage invulling geeft aan de acht punten van de Brzo-motie van Provinciale Staten. Over zeven punten bevat de jaarrapportage toereikende informatie. Informatie over het aantal bijna-ongelukken ontbreekt. Wij hebben PS in het vierde kwartaal van 2020 geïnformeerd over de jaarrapportage 2019 van Brzo-Noord en de Staat van de Veiligheid (landelijk). Met betrekking tot het aantal bijna-ongelukken is Brzo-Noord gevraagd in 2020 tijdens inspecties na te gaan of de bedrijven werken met een werkinstructie voor het melden, registreren en evalueren van bijna-ongevallen. Als gevolg van de coronacrisis en een aangepaste wijze van toezicht heeft deze vraag geen prioriteit gekregen. Eind 2020 is de uitvraag in samenspraak met Brzo-Noord nader gespecificeerd en zijn afspraken gemaakt hoe in 2021 invulling aan de uitvraag gegeven kan worden.
De omgevingsdienst Brzo-Noord heeft het werkprogramma 2020 opgesteld en de gedeputeerden Milieu van de drie Noordelijke provincies hebben het werkprogramma vastgesteld. Aan het programma zijn extra kosten verbonden. Wij hebben besloten de financiële middelen te verstrekken voor de extra kosten en de Groningse bijdrage aan het IPO-fiche Brzo.
Brzo-Noord heeft met de toezichtpartners in 2020 Brzo-inspecties bij bedrijven uitgevoerd en openbare samenvattingen over de inspecties opgesteld. Vanaf het vierde kwartaal van 2019 worden

alleen openbare samenvattingen aan de gedeputeerde voorgelegd waar bestuurlijke gevoeligheden spelen. In 2020 heeft Brzo-Noord vijf openbare samenvattingen aan onze gedeputeerde voorgelegd.

Toezicht op onderzoek aardbevingsbestendigheid door BRZO-bedrijven
Medio 2019 is in de Werkgroep Industrie meegedeeld dat zal worden toegezien op het voldoen aan Fase-1 zoals vastgelegd in het Meerjarenprogramma van de NCG. Het bijbehorende toezicht is voor 2020 ingepland en is in het werkprogramma 2020 van Brzo-Noord meegenomen. De opleiding voor de inspecteurs door NCG is als gevolg van de coronacrisis uitgesteld naar in begin 2021. De beoordelingen en inspecties heeft Brzo-Noord gepland. Ze zullen in de loop van 2021 worden uitgevoerd.

Toezicht en handhavingsstrategie voor windturbines
Ter verduidelijking van de milieuregels voor windturbines en windparken is gewerkt aan de strategie voor het toezicht daarop. Het strategiedocument beoogt aan bevoegde gezagen, exploitanten en omwonenden verduidelijking te bieden. Wij hebben in 2019 een concept opgesteld en dit vervolgens in het VTH-platform ingebracht, met als doel deze strategie verder provincie-breed op te pakken. Hier bestond een breed draagvlak voor. De bedoeling was de conceptstrategie in samenwerking met de ODG en meerdere bevoegde gezagen verder uit te werken. Ambtelijk hebben wij de gemeenten actief benaderd. Het is ons niet gelukt een projectgroep met inhoudelijk deskundigen bijeen te krijgen. Wij zullen de toezichtstrategie begin 2021 afronden.

Beheermodel geluid windturbines Eemsdelta
Het beheer van het geluidmodel windturbines Eemsdelta is in 2019 aan de ODG overgedragen. Hoe het beheer van dit model en de uitwisseling van de updates moet worden uitgevoerd is aangegeven aan de inhoudelijk verantwoordelijke. De versie van 1 januari 2020 voldeed nog niet geheel aan de eisen. De bijstellingen zijn in 2020 aan de ODG doorgegeven. Het model met de peildatum van 1 januari 2021 zal begin 2021 worden verstrekt.

Acquisitie
Wij zijn betrokken bij nieuwe initiatieven die worden ondernomen door GSP en NOM voor de vestiging van nieuwe bedrijven of nieuwe economische ontwikkelingen. Hierover worden vanuit de provincie gesprekken gevoerd met als doel de initiatiefnemers met vestigings- en uitbreidingsplannen zo vroeg mogelijk duidelijkheid te geven over vestigingsfactoren, zoals procedures, milieu en ruimte. De ODG wordt hierbij betrokken wanneer de vergunningenruimte bepalend is voor de investering.

Controle op de meetverplichting door bedrijven
Een groot aantal bedrijven heeft te maken met meetverplichtingen op basis van het Activiteitenbesluit en hun omgevingsvergunning. De controle op de uitvoering van de meetverplichtingen komt tijdens de reguliere controles aan bod. Vanwege de complexiteit daarvan ondersteunen specialisten van de ODG de reguliere controles. Het project beoogt de ondersteuning te stroomlijnen. De projectuitvoering is als gevolg van de coronacrisis en onduidelijkheid over de afbakening niet in 2020 uitgevoerd en doorgeschoven naar 2021.

Bouwen, reclame, inritten, kappen en slopen (BRIKS)
Bij de inrichtingen waarvoor wij voor de milieutaken het bevoegd gezag zijn, voeren wij ook de VTH-taken uit voor bouwen, reclame, inritten, kappen en slopen (BRIKS). Het toezicht op sloop en de bouwactiviteiten wordt uitgevoerd door de ODG en richt zich in eerste plaats op (constructieve) veiligheid. Veel geconstateerde tekortkomingen hebben te maken met de uitvoering van de wapening of de bekisting en het ontbreken van benodigde aanvullende gegevens. Het blijkt dat veel tekortkomingen na een eerste controle worden opgelost, het naleefgedrag kan als ruim voldoende worden aangemerkt.

In 2020 zijn minder aanvragen voor de activiteit 'bouwen' binnengekomen dan op basis van voorgaande jaren was ingeschat. Het is onduidelijk waarom er minder aanvragen zijn ingediend, maar het vermoeden is dat bedrijven als gevolg van de coronacrisis wachten met hun investeringen. In

navolging van vergunningverlening is ook het toezicht achtergebleven bij de verwachtingen. Ook hier is het aannemelijk dat de coronacrisis een rol speelt. Door de lockdown en de daaropvolgende maatregelen ten behoeve van de verspreiding van het virus tegen te gaan heeft de ODG minder controlebezoeken uitgevoerd.

Brandveiligheid
Ook de brandveiligheid bij inrichtingen krijgt onze aandacht. Wij houden toezicht op het thema 'Beheer van brandveiligheid' op basis van de Woningwet en het Bouwbesluit. Wij werken hierin samen met de Veiligheidsregio. Veel geconstateerde tekortkomingen zijn het ontbreken van blusvoorzieningen en het gedeeltelijk ontbreken of onjuist geïnstalleerde installaties. Gebleken is dat veel tekortkomingen na een eerste controle worden opgelost, het naleefgedrag kan als ruim voldoende worden aangemerkt. In 2020 is het aantal behandelde melding 'brandveilig gebruik' nagenoeg gelijk aan het verwachte aantal meldingen. Er zijn, als gevolg van de lockdown en de daaropvolgende maatregelen ten behoeve van de verspreiding van het virus tegen te gaan, minder controlebezoeken uitgevoerd.

2.2 Wet milieubeheer nazorg stortplaatsen

Op grond van de nazorgbepalingen in de Wet milieubeheer zijn wij bestuurlijk, organisatorisch en financieel verantwoordelijk voor de nazorg van stortplaatsen en baggerdepots, waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort. Vanaf het moment dat een stortplaats of een baggerdepot gesloten wordt verklaard, zijn wij verantwoordelijk voor de uitvoering van maatregelen die waarborgen dat deze geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaken. Om effectief toezicht op de juiste uitvoering van de nazorg te borgen, bezoeken wij periodiek de gesloten stortplaats. In principe is sprake van minimaal 1 bezoek per gesloten nazorglocatie per jaar.

In 2020 heeft de ODG drie locatiebezoeken gebracht. Het aantal in 2020 ligt lager dan voorzien vanwege de coronamaatregelen. Alleen de bezoeken die noch uitgesteld noch afgesteld konden worden, hebben plaatsgevonden.

In 2020 zijn de voorbereidingen gestart voor de aanleg van een zonnepark op stortplaats Kloosterlaan. De bouw is eind 2020 van start gegaan en zal medio 2021 worden afgerond. Met de initiatiefnemer van het zonnepark, Solarfields, is een overeenkomst opgesteld waarin onder meer is afgesproken dat de nazorg geen nadelige hinder mag ondervinden en is jaarlijkse vergoeding aan de nazorgorganisatie overeengekomen in verband met de meerkosten voor de nazorg (maaien, faunabeheer en dergelijke).

2.3 Wet bodembescherming en het Besluit bodemkwaliteit

De provincie is verantwoordelijk voor het beperken en het zoveel mogelijk ongedaan maken van ernstige verontreinigingen in de bodem. Wij beoordelen en toetsten bodemonderzoeken en saneringsplannen bij ernstige bodemverontreiniging en stellen beschikkingen op aan de hand waarvan vastgesteld wordt of er sprake is van een ernstig geval van bodemverontreiniging en de spoedeisendheid van de situatie of wordt ingestemd met een saneringsplan. Daarnaast zijn wij het bevoegd gezag voor het toetsen van meldingen van het toepassen van grond, baggerspecie en bouwstoffen* volgens het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) wanneer wij het Wabo-bevoegd gezag zijn voor de betreffende inrichting. Het beoordelen van deze meldingen is in opdracht gegeven aan de ODG, zij voert namens ons de toezicht- en handhavingstaken uit met betrekking tot de Wet bodembescherming (Wbb), bodemsaneringen en het Bbk (toepassen van licht verontreinigde grond). Zowel de stijging van het aantal bouwaanvragen als de werkzaamheden in het kader van de energietransitie zijn van invloed op de hoeveelheid werk dat in de bodem wordt verricht. Dit betekende in 2020 extra inzet voor diverse disciplines zoals advisering, vergunningverlening/meldingen toetsen (WKO) en toezicht op grondverzet en saneringen.

Vanuit onze wettelijke verantwoordelijkheid voor de Wbb zijn in 2020 (met daarnaast een overzicht van de afgelopen jaren) de volgende activiteiten met bijbehorende aantallen uitgevoerd:

Beschikkingen	2010-2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
beschikking ernst en spoed	60	15	13	6	15	12	6
plannen van aanpak beoordeeld	66	16	9	14	23	14	21
beschikking saneringsplan	44	10	7	6	11	12	9
evaluatiebeschikkingen	158	14	51	50	54	86	84
BUS-meldingen	157	38	42	39	50	67	52
Totaal	485	93	122	115	153	191	172

Spoedlocaties

Bodemverontreiniging van voor 1987 treffen we soms aan in de historische kernen, bij wierden, wegbermen, boezemkades en bij voormalige gasfabrieken. We veronderstellen in de provincie Groningen ca. 10.000 kleine en grote locaties met mogelijk bodemverontreiniging. Ons uitgangspunt is dat via het duurzaam beheer van de bodem, deze geschikt dient te zijn en te blijven voor het gebruik ervan. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet de bodemkwaliteit in overeenstemming zijn mét, of worden gebracht óp, het niveau ‘geschikt voor het gebruik’.

In 2010 was bij 55 locaties bij het huidige gebruik sprake van (mogelijk) onaanvaardbare humane, ecologische en/of verspreidingsrisico’s. Wanneer onaanvaardbare risico's worden aangetroffen op een locatie moeten deze zo spoedig mogelijk worden beheerst. Het aantal locaties is na 2010 sterk afgenomen door onderzoek waarbij de verwachte risico’s niet werden aangetroffen of door de uitvoering van saneringen (zie tabel). Eind 2015 waren de humane risico’s beheerst en waren er 28 locaties in behandeling. Hiermee voldeden we aan de bestuurlijke afspraken uit het eerste Bodemconvenant uit 2009. In 2015 waren nog 16 locaties in de onderzoeksfase om de verspreidings- en ecologische risico’s nader te bepalen. Conform de afspraken uit het tweede bodemconvenant is bij deze locaties eind 2019 minimaal gestart met de sanering. Naast deze 55 locaties was bij 9 locaties bij de start van het project Aanpak Spoed al sprake van vastgestelde onaanvaardbare risico’s. Van deze 9 locaties zijn er 2 de afgelopen periode afgerond en loopt bij 7 locaties de sanering nog door. Het gaat veelal om lang-doorlopende grondwatersaneringen, in eigen beheer van de bedrijven. Zij bepalen de planning voor hun sanering en beëindigen die wanneer de door ons vastgestelde saneringsdoelstelling is behaald. Na 1 januari 2022, onder de Omgevingswet, blijven wij het bevoegd gezag voor deze saneringen..
De kosten van de uitvoering van de sanering kwamen vanuit het vangnetprincipe grotendeels ten laste van de provincie. Voor slechts een beperkt deel was het mogelijk de veroorzakers en/of terreineigenaren mee te laten betalen, omdat o.a. het grootste deel van de verontreiniging vóór 1975 was veroorzaakt en/of de kosten de draagkracht van een terreineigenaar/bedrijf te boven gingen.

Tabel (mogelijke) spoedlocaties

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Onderzoeksfase	16	14	12	6	3 [1)]	3 [1)]
Sanering	12	12	12	11	10	10
Afgerond	27	29	31	38	42	42
Totaal	55	55	55	55	55	55

[1)] Hierbij is er geen sprake meer van onaanvaardbare risico's.

Sloop en asbest

Meldingen voor slopen, met en zonder asbest, worden binnen de wettelijke termijn getoetst en preventief gecontroleerd. Naast de reguliere taken worden we in toenemende mate geconfronteerd met het onverwacht aantreffen van asbest. Zo is asbest als protestactie tegen windmolenparken gedumpt en zijn er branden geweest waarbij asbestdeeltjes vrijkwamen. Dit heeft ertoe geleid dat er

ad hoc een beroep is gedaan op de inzet van de toezichthouders asbest. Dit was ook in 2020 het geval. Wij hebben gewerkt met de 'Procedure Asbestincidenten asbestprotocol' die de Veiligheidsregio in 2019 heeft vastgesteld.

De Eerste Kamer heeft op 4 juni 2019 het wetsvoorstel 'Asbestdakenverbod' van het kabinet verworpen. Ook het uitstel van het verbod naar 2028 is verworpen. In 2019 en 2020 is daardoor een terugloop in het aantal meldingen te zien.

In 2020 is de provincie gestart met een asbestinventarisatie (asbest op daken) bij alle gemeenten. Begin 2021 zal dat project worden opgeleverd. In de inventarisatie is onderscheid gemaakt in het asbest op daken bij woningen, van landbouwgebouwen en industriegebouwen. Aan de hand daarvan is de totale werkvoorraad van asbest op daken per gemeente geïnventariseerd.

PFAS
PFAS staat voor poly- en perfluoralkylstoffen. Dit zijn fluorverbindingen die op verschillende manieren in het leefmilieu terechtkomen en die vrijwel niet biologisch afbreekbaar zijn. Blootstelling aan deze toxische stoffen kan tot gezondheidsrisico's voor de mens en het ecosysteem leiden. PFAS wordt in Nederland diffuus in grond en baggerslib aangetroffen. Het leidde in 2019 tot stagnatie bij projecten in de grond-, weg- en waterbouw. Prolander heeft de achtergrondwaarde voor PFAS voor het gehele buitengebied onderzocht. De opgestelde bodemkwaliteitskaarten zijn in het kader van het Bbk door de gemeenten vastgesteld. Daarmee kon grond en bagger zonder stagnatie in het buitengebied worden toegepast. In 2020 hebben de gemeenten bodemkwaliteitskaarten voor PFAS opgesteld voor het bebouwd gebied (functiegebieden wonen en industrie). De beide waterschappen in onze provincie hebben de PFAS-gehalten in (onverdachte) watergangen in beeld gebracht, waardoor ook hier de baggerwerken weer doorgang kunnen vinden.

2.4 Waterwet

De provincie Groningen beheert het diepe grondwater en de Waterschappen beheren het ondiepe water. De Europese Kaderrichtlijn water (KRW) is uitgangspunt voor ons grondwaterbeheer. Wij hebben hiervoor regels opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening. Ter bescherming van het grondwater zijn provinciale vergunningen vereist voor:

- Grondwaterwinningen die meer dan 150.000 m^3/jaar onttrekken (industrie ten behoeve van koel en proceswater);
- Grondwaterwinning ten behoeve van drinkwater (drinkwatervoorzieningen);
- Bodem-energiesystemen (onttrekken en filteren van grondwater ten behoeve van Warmte- en Koudeopslag (WKO);
- Gesloten bodem-energiesystemen die in een provinciale inrichting geplaatst worden.

Het toezicht bestaat uit het controleren van de provinciale vergunningen voor grondwaterwinningen ter bescherming van het diepe grondwater. Daarnaast houden wij toezicht op de aangewezen beschermingsgebieden. Hieronder vallen de grondwaterbeschermingsgebieden, waterwingebieden en gebieden met een verbod op fysische bodemaantasting/boringvrije zones. In deze gebieden geldt voor een aantal activiteiten een verbod. Een voorbeeld is het verbod op graven dieper dan drie meter. Hiervoor kan ontheffing worden aangevraagd. Ons toezicht bestaat vooral uit het controleren op boringen met ontheffing en het inspecteren van deze beschermingsgebieden op nieuwe boringen.

2.5 Vuurwerkbesluit

Het doel van het Vuurwerkbesluit is de bescherming van mens en milieu tegen de negatieve effecten van het opslaan, bewerken en afsteken van vuurwerk. Het gaat in dit verband om zowel inrichtingen waar vuurwerk wordt opgeslagen, als om vuurwerkevenementen of -voorstellingen waarbij bedrijfsmatig vuurwerk tot ontbranding wordt gebracht.

Coördinatie
Op grond van het Vuurwerkbesluit (Vwb) en de Wabo hebben de provincies specialistische taken op het gebied van vuurwerk. Zo zijn wij verantwoordelijk voor de coördinatie van het vuurwerktoezicht binnen de provincie. De provinciale vuurwerkcoördinator geeft leiding aan een team met vaste kern met een flexibele schil. De vaste kern bestaat uit de Veiligheidsregio Groningen (brandweer), politie-eenheid Noord-Nederland (die tevens het Openbaar Ministerie vertegenwoordigt), de ODG en de provincie Groningen. De provinciale vuurwerkcoördinatietaak richt zich ook landelijk op de organisatie, planning, voortgangsbewaking en verslaglegging van de activiteiten op het gebied van vuurwerk. De vuurwerkcoördinator van Groningen is voorzitter van de Landelijke Werkgroep Vuurwerkcoördinatoren (LWVC). De LWVC behandelt beleidsvraagstukken, technische onderwerpen en incidenten uit de praktijk. In 2020 is door de LWVC geen landelijke vuurwerkdag georganiseerd i.v.m. de coronapandemie.

De coronapandemie heeft lokaal, regionaal en landelijk grote invloed gehad op de vergunningverlening, de uitvoering en het beleid. In 2020 hebben de noordelijke vuurwerkteams (Groningen, Fryslân en Drenthe) driemaal overleg gevoerd en het vaste team van de LWVC zesmaal.. De LWVC heeft in 2020 tweemaal met de brancheverenigingen voor opslag en bedrijfsmatig ontbranden van vuurwerk en met niet georganiseerden overlegd over de gevolgen van het afsteekverbod voor de consument tijdens de jaarwisseling en de informatievoorziening aan het ministerie van IenW, ILT, VNG, veiligheidsregio's en politie (en vice versa).

Vuurwerkopslagen
Wij zijn geen bevoegd gezag voor bedrijven met een vuurwerkopslag. Gemeenten zijn daarvoor het bevoegd gezag. De ODG voert de controles uit bij deze vuurwerkopslagen en maakt de jaarlijkse rapportage daarover.

Bedrijfsmatige vuurwerkontbrandingen
Om bedrijfsmatig consumentenvuurwerk, professioneel vuurwerk en/of theatervuurwerk af te mogen steken, dient de toepasser een ontbrandingstoestemming aan te vragen of een ontbranding bij ons te melden. Intern informeren wij de toezichthouders/handhavers 'groene wetgeving' over alle vergunning- en meldingplichtige vuurwerkwerkevenementen in verband met respectievelijk de Wnb en de provinciale (vaar)wegen. Extern worden onder andere de burgemeester, Veiligheidsregio Groningen (brandweer), politie-eenheid Noord-Nederland, ILT, de Luchtverkeersleiding Nederland en indien noodzakelijk Rijkswaterstaat geïnformeerd. Alle bedrijfsmatige vuurwerkontbrandingen, zowel de meldings- als vergunningplichtige worden gecontroleerd op basis van een risicoanalyse. Ter verificatie van de werking van de risicoanalysemethode wordt elke toepasser tenminste eenmaal per jaar gecontroleerd. Bij alle controles wordt tijdens het opbouwen van het vuurwerkevenement of -voorstelling door de toezichthouder sturend opgetreden. Op deze manier worden mogelijke overtredingen op aanwijzing van de toezichthouder voorkomen. Bedrijfsmatige vuurwerkontbrandingen komen niet in aanmerking voor generieke vergunningen of ontheffingen op basis van de Wnb. Omdat de Wnb die mogelijkheid niet biedt, toetst onze vuurwerkcoördinator alle bedrijfsmatige vuurwerkontbrandingen aan de IPO-Handreiking Vuurwerk en Vogels.

De coronapandemie heeft in 2020 grote invloed gehad op het aantal aangevraagde vuurwerkontbrandingen. In 2020 zijn bij ons zes ontbrandingstoestemmingen aangevraagd, waarvan er 5 niet door ons zijn verleend, omdat de desbetreffende burgemeesters negatief besliste op ons verzoek om een verklaring van geen bedenkingen. Eén vergunningplichtige vuurwerkontbranding heeft wel kunnen plaatsvinden. Van de drie gemelde vuurwerkontbrandingen zijn er twee doorgaan en is er één afgelast vanwege de weersomstandigheden.

2.6 Ontgrondingenwet

Toezicht op ontgrondingen betreft het toezicht op de zand- en kleiwinningen en daarnaast het toezicht op gebieds- en infrastructuurverbetering zoals de aanleg van natuurelementen en wegen. Het aantal verrichte toezichtbezoeken lag in 2020 lager dan gepland ten gevolgen van het niet kunnen uitvoeren van fysieke controles vanwege de coronamaatregelen en minder beschikbare capaciteit.

Projectgebonden ontgrondingen t.b.v. natuurontwikkeling en infraverbetering (klein en groot)
Er is sprake van een ontgronding als de grond wordt geroerd (dieper dan bij normale bewerkingen) of het maaiveld wordt verlaagd, er wordt een laag grond afgegraven. Wij regisseren ontgrondingen met een vergunningensysteem op grond van de Ontgrondingenwet en met een melding op grond van de provinciale Omgevingsverordening. Het toezicht richt zich op de naleving van de voorwaarden. In 2020 zijn er ca. 10 inspectiebezoeken uitgevoerd.

Zandwinningen
De problematiek en de complexiteit van zandwinningen neemt toe. Enerzijds vanwege het tweeledig gebruik (winning en recreatie), anderzijds worden grote ingrepen in de omgeving steeds kritischer beoordeeld. Er is dan ook gekozen om toezicht op de zandwinningslocaties projectmatig op te pakken en een hoge prioriteit te geven. Hierbij wordt samenwerking gezocht met de andere betrokken afdelingen en handhavingspartners. In 2020 zijn vier inspecties uitgevoerd bij een drietal winningen.

Illegale activiteiten
Wij hebben de toezichthoudende taak wanneer activiteiten worden uitgevoerd zonder de daarvoor nodige vergunningen. Voor deze 'illegale activiteiten en vrijeveldelicten' zijn binnen de groene, grijze en blauwe sporen, buitengewone opsporingsambtenaren ingezet. Dit heeft als reden dat de strafrechtelijke aanpak op dergelijke activiteiten en delicten adequater is. Bestuursrechtelijke handhaving wordt daarbij alleen ingezet om de overtreding ongedaan te maken. Bij illegale activiteiten betreft het veelal ontgrondingen zonder de nodige vergunning. In 2020 heeft er geen bestuursrechtelijke handhaving plaatsgevonden.

2.7 Wet natuurbescherming

Ons college van Gedeputeerde Staten is het bevoegd gezag voor naleving van de Wet natuurbescherming (Wnb). Er wordt toezicht gehouden op de door de provincie afgegeven vergunningen en ontheffingen. Dit betreft: houtopstanden, soortenbescherming, gebieden en schade- en jachtbeheer.

Vergunningen en ontheffingen worden behandeld na indiening door de aanvrager. Vanwege de reactieve aard van vergunningverlening is hiervoor geen beleid opgesteld. Het uitgangspunt hierbij is dat vergunningverlening moet leiden tot handhaafbare vergunningen/ontheffingen. In de interactie tussen vergunningverleners en inspecteurs is sprake van een consequente 'handhaafbaarheidstoets' door de inspecteurs op de concept vergunningen en ontheffingen. De inzet van toezicht (aantal uren) en de wijzigingen in het aantal geconstateerde overtredingen geeft ons inzicht in het naleefgedrag (in het veld).

De uitvoering van de VTH-werkzaamheden onder de Wnb moet voldoen aan de kwaliteitseisen van hoofdstuk 5 van de Wabo. Bij het handhaven wordt de Landelijke Handhavingsstrategie gevolgd. De aanpassingen op basis van het rapport Goed Toegerust (analyse van Het groene domein) hebben geleid tot betere afstemming tussen het V-proces en TH-proces. De grotere aanwezigheid in het veld is in 2020 voortgezet. Door de coronacrisis is de recreatiedruk op de gebieden toegenomen. Hierdoor zijn meer bekeuringen uitgedeeld voor loslopende honden en aan mountainbikers. In 2020 is het toezicht op de generieke ontheffing in het kader van de versterkingsoperatie in het aardgasgebied voortgezet. De afspraken met de Nationaal Coördinator Groningen zijn in 2020 herbevestigd en worden in 2021 voortgezet.

In 2020 is er door de Mobilisation for the environment (MOB) een omvangrijk handhavingsverzoek met betrekking tot de uitstoot van stikstof door biovergisters ingediend. Om dit verzoek en te verwachten toekomstige verzoeken goed te kunnen behandelen is het TH-team uitgebreid met een toezichthouder stikstof en een juridisch ondersteuner stikstof. In het kader van het stikstofdossier is aan het vergunningenteam een vergunningverlener toegevoegd.

De werkprocessen zijn vastgelegd in interne organisatieafspraken, met specifieke rollen voor het Loket VTH, de backoffice Natuur en de backoffice Handhaving. Op vergunningen en ontheffingen is binnen 13 weken besloten, met een mogelijkheid tot 7 weken verlenging. Dit geldt ook voor meldingen en handhavingszaken van gebieds- en soortbescherming, beheer en schadebestrijding of houtkap. Uitzondering hierop vormen spoedgevallen (burgermeldingen of handhavingsverzoeken) waarbij direct optreden gewenst is, zoals zaken met onomkeerbare ecologische, financiële of politiek-bestuurlijke gevolgen.

Outcome
Ons beleid trachten we door verschillende werkzaamheden te realiseren, door onze VTH-werkzaamheden, samenwerking met externe partijen en door subsidies. Monitoring op soorten, gebieden, houtopstanden en beheer- & schadebestrijding moeten uitwijzen of de werkzaamheden het beoogde effect, als verwoord in de Omgevingsvisie en de Natuurvisie, hebben gehad. De monitoring en de sturing hebben wij vormgegeven volgens de Big Eight-VTH. Het moet nog verder worden ingevuld, ingevoerd en ontwikkeld.

Het aantal ontheffingen en vergunningen dat in 2020 is verleend, wijkt af van voorgaande jaren. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de behandeling van aanvragen in het kader van gebiedsbescherming stil is komen te liggen na een uitspraak van de Raad van State. Hierdoor kon het PAS niet meer gebruikt worden als vergunningskader. Een beperkt aantal vergunningaanvragen kon wel worden verleend op basis van ons provinciale 'Beleidsregels salderen stikstof'.

De voornaamste kwantificeerbare output van toezicht is het aantal vastgestelde en afgehandelde overtredingen, strafrechtelijk en/of bestuursrechtelijk, hersteltermijnen en 'correcties' ter plekke. Beide soorten acties worden vastgelegd in het inspectierapport. Hierbij wordt per gebied en per prioriteit gerapporteerd. Op basis van de toezicht- en handhavingsresultaten kan de inzet van toezicht worden bijgestuurd. De intensievere controle op houtsingels komen tot uitdrukking in de cijfers in de tabel van bijlage 1. Hierbij moet worden vermeld dat de achterstand op het onderdeel houtopstanden die bij de overname van het RVO is ontstaan is weggewerkt. Vanwege de onduidelijkheid omtrent de stikstofwetgeving zijn er geen controles op stikstofemissies uitgevoerd. In 2020 zijn geen gerichte controles op locaties van dierenopvang uitgevoerd. Afgelopen jaar is het aantal Wnb-meldingen toegenomen, iedere melding is door toezicht/handhaving opgevolgd.

2.8 Wet Hygiëne en veiligheid van badinrichtingen en zwemgelegenheden

Wij hebben de taak om toezicht te houden op badinrichtingen en zwemgelegenheden die vallen onder de Wet Hygiëne en veiligheid van badinrichtingen en zwemgelegenheden (Whvbz). In Groningen zijn ruim 80 badinrichtingen aanwezig. Wij wijzen ook jaarlijks de zwemwateren in oppervlaktewater aan. In 2020 hebben wij 47 locaties aangewezen. De waterschappen of Rijkswaterstaat controleren de locaties op de waterkwaliteit en rapporteren ons daarover. Zo nodig kunnen wij een zwemverbod of een negatief zwemadvies instellen. De betreffende beheerder (particulier of gemeente) is verantwoordelijk voor het beheer van de locatie.

Badinrichtingen
Het badseizoen is door het coronavirus behoorlijk in de war gegooid. Veel inrichtingen waren voor een bepaalde tijd gesloten. Wij hebben 94 administratieve controles uitgevoerd. De fysieke inspecties zijn door de coronabeperkingen minder uitgevoerd dan gepland, in totaal zijn 48 controles uitgevoerd. Het toezicht heeft geresulteerd in het afvoeren van 3 locaties van de lijst met badinrichtingen, zes waarschuwingen zijn uitgegaan en zes voornemens tot Last onder Dwangsom zijn opgelegd.

Zwemlocaties
Verschillende zwemlocaties hebben al enkele jaren last van blauwalg, zwemmersjeuk of zijn qua veiligheid matig. Wij hebben in 2020 alle zwemgelegenheden laten onderzoeken door een adviesbureau. Het rapport is begin januari 2021 opgeleverd en zal aan GS met een plan van aanpak worden aangeboden. De voorlopige resultaten laten zien dat de provincie aan 8acht of negen beheerders/eigenaren vraagt een verbeterplan te maken. De uitvoering en de resultaten hiervan zullen wij monitoren. In 2020 hebben wij de aanwijzing van één zwemgelegenheid beëindigd vanwege de ontoereikende waterkwaliteit en veiligheid.

2.9 Wet luchtvaart

Provincies zijn verantwoordelijk voor de verplichtingen van de Wet luchtvaart voor luchthavens van regionaal belang. Doel is enerzijds de exploitatie van regionale luchthavens toe te staan en anderzijds de ruimtelijke ordening rondom te reguleren en de veiligheidsrisico's, geluidhinder, luchtvervuiling, verstoring van natuur te beperken en te beheersen. Door deelname aan de Interprovinciale Contactgroep Luchtvaart bereiken we regionale en landelijke afstemming over wetgeving, beleid(ontwikkeling) en delen we kennis.

Vergunningen
Voor luchthavens van regionaal belang moet een Luchthavenbesluit (LHB) óf een Luchthavenregeling (LHR) worden vastgesteld. Het LHB en de LHR bevatten voorschriften waarop wij toezien. Dit toezicht bestaat uit het beoordelen van verplichte periodieke rapportages over het luchthavengebruik maar ook door locatiebezoek conform het handhavingsprogramma.
In 2020 zijn geen nieuwe Luchthavenbesluiten of -regelingen vastgesteld. Vanwege diverse onmogelijkheden en onduidelijkheden omtrent de toepassing van de bepalingen van de Wet luchtvaart voor de vluchten van en naar het helideck op het UMCG, is het treffen van een LHB (dan wel LHR) uitgesteld. Deze belemmeringen spelen landelijk bij meerdere standplaatsen van traumaheli's en worden in interprovinciaal verband en met het ministerie van IenW, besproken. Een belemmering in het Besluit burgerluchthavens, die tot gevolg heeft dat een ziekenhuis aan de bestemming moet worden onttrokken als de veiligheidscontouren daar overheen liggen, is nog niet van kracht geworden. Naar verwachting zal deze aanpassing in 2021 van kracht zijn. Hierna zullen de besprekingen met UMCG worden hervat.

TUG Ontheffingen (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)
Bij de TUG-ontheffingen gaat het om starten en landen van/op buiten aangewezen luchthavens, bijvoorbeeld een weiland of een sportterrein. Veelal gaat het om helikopters. Voor het registeren van de aanvragen en het gebruik van de ontheffingen gebruiken wij een monitoringinstrument dat ook weergeeft waar in de provincie gevlogen wordt.
Het aantal verleende TUG-ontheffingen is lager dan verwacht. De vrijstelling voor paramotors die vanaf een door de gemeente aangewezen terrein vliegen en de vrijstelling voor RPAS < 25 kg (Remotely Piloted Aircraft Systems, in de volksmond 'drones') hebben hieraan bijgedragen. Tegen één TUG-ontheffing is in 2020 bezwaar ingediend. Het bezwaar is gehonoreerd en het besluit is vernietigd, omdat de afstand tot een nabijgelegen woning (geluidsgevoelig object) te kort bleek. Wij hebben hiervan geleerd dat de huidige beleidsregel een aanpassing behoeft.

Toezicht
Ons doel is maximaal naleefgedrag van de voorwaarden in de besluiten, zowel door de houders van TUG-ontheffingen als van Luchthavenregelingen en -besluiten. Wij dragen zorg voor het toezicht door de houders van TUG-ontheffingen steekproefsgewijs te controleren. De luchthavens waarvoor een LHB geldt, worden minimaal eenmaal in de twee jaar bezocht, en de luchthavens met een LHR eenmaal per drie jaar. Daarnaast houden we administratief toezicht op gebruiksrapportages en zogenaamde 24-uursmeldingen. In 2020 lag het zwaartepunt bij preventie en administratief toezicht en het analyseren van dit toezicht met als doel te komen tot een efficiëntere en effectievere manier van uitvoering. Tevens is ingezet op toezicht naar aanleiding van meldingen/klachten en is op basis van de risico-inschatting bepaald waar fysieke controles gewenst werden.

2.10 Wegenwet, Waterwet, Binnenvaartwet en Scheepvaartverkeerswet

In deze paragraaf beschrijven wij onze uitvoerings- en handhavingstaken op basis van onze bevoegdheden in de Wegenwet, de Waterwet, de Binnenvaartwet, de Scheepvaartverkeerswet en de Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016.

In 2015 zijn wij gestart met het programmatisch werken volgens de cyclus van de Big Eight. In de VTH-jaarprogramma's hebben wij aangegeven hoe wij door adequate vergunningverlening, toezicht en handhaving een bijdrage leveren aan het realiseren van beleidsdoelstellingen. Wij stellen de prioriteiten in toezicht en handhaving aan de hand van onze risicoanalyse. Voor de vaarwegen waren onze prioriteiten: controle op diepgang van schepen, werken op en aan de vaarweg (zoals gestuurde boringen), snelheid, inrichtingseisen Binnenvaartwet, op- en overslag en het afmeer-ankerverbod. Daarnaast kreeg de controle van gestuurde boringen prioriteit, doordat de praktijk ons leerde dat vergunning- en ontheffingsvoorwaarden in veel gevallen niet werden nageleefd, waardoor er calamiteiten zijn geweest, waarbij modder uitstroomde.
Ook in de wegenbouw is gecontroleerd op de gestuurde boringen, omdat de boringen vaak onder zowel de wegen als de vaarwegen gaan. De wegen en vaarwegeninspecteurs hebben daartoe een gezamenlijke cursus in combi-controles gevolgd. Bij de wegen hebben wij verder aandacht gegeven aan de uitvoering van wegwerkzaamheden, het zorgen van doorstroom op de wegen, het plaatsen van objecten, het uitvoeren van werken, het voldoen aan de zorgplicht van de wegbeheerder en schadeafhandeling.
Met het team Juridische Zaken (vergunningverleners en handhavers) en de inspecteurs is samenwerking met andere afdelingen een kwaliteitsslag worden gemaakt in de VTH-processen. In 2020 zijn slagen gemaakt in het verbeteren van het vergunningverleningsproces.
Het toezicht houden en handhaven is ondanks beperkingen in verband met coronapandemie gewoon door gegaan. Het aantal incidenten is toegenomen in 2020. Er zijn veel aanvragen geweest voor vergunningen en wegwerkzaamheden. De manier van controleren is anders geworden, omdat er minder overleg ter plaatse kan plaatsvinden. Het is minder mogelijk om fysiek langs te gaan. Bij bijvoorbeeld binnenvaarwetcontroles waren er vooral zichtcontroles. Evenementen bij wegen en vaarwegen zijn afgezegd.
Wij zullen in 2021 opnieuw aandacht besteden aan ons toezicht op snelle motorboten (speedboten). Op het Oldambtmeer en het Zuidlaardermeer zullen we in het kader van toezicht meer samen gaan werken met de groene boa's, de politie en stichting Het Groninger Landschap.

Bijlage 1 Gerealiseerde producten

Wabo				
Product	**Outcome**	**Geplande output voor 2020**	**Gerealiseerde output in 2020**	**Opmerkingen**
Integraal advies (oriëntatie)	Nieuwe initiatieven en/of economische activiteiten passend binnen heersend wet- en regelgeving en beleid	1	5	Oriënterende gesprekken met vijf potentiële Brzo-bedrijven
Vooroverleg	Nieuwe initiatieven en/of economische activiteiten passend binnen heersend wet- en regelgeving en beleid	35 (milieu) 8 (bouw)	33 (milieu) 4 (bouw)	Vooroverleg over milieu-aanvraag met 22 reguliere bedrijven en 11 Brzo-bedrijven Vooroverleg over bouwaanvraag met 2 reguliere en 2 Brzo-bedrijven
Actualisatietoets	Vergunningen passend binnen heersend wet- en regelgeving en beleid	60	42	38 toetsen van vergunningen van reguliere bedrijven en 4 toetsen van vergunningen van Brzo-bedrijven
Activiteit milieu (oprichtingsvergunning)	Nieuwe initiatieven en/of economische activiteiten passend binnen heersend wet- en regelgeving en beleid	5	4	4 oprichtingsvergunningen aan reguliere bedrijven en 1 aan een Brzo-bedrijf.
Activiteit milieu (actualiseren van een vergunning)	Vergunningen passend binnen heersend wet- en regelgeving en beleid	40	24	18 aanpassingen van vergunningen reguliere bedrijven en 6 voor Brzo-bedrijven
Ontheffing Stortverbod	Vergunningen passend binnen heersend wet- en regelgeving en beleid	6	6	
Maatwerkvoorschrift milieu	Vergunningen passend binnen heersend wet- en regelgeving en beleid	3	0	
Naamswijziging vergunning		4	3	

Activiteit bouwen	Nieuwe initiatieven en/of economische activiteiten passend binnen heersend wet- en regelgeving en beleid	70	45	24 vergunningen zijn verleend aan reguliere bedrijven en 21 aan Brzo-bedrijven. Het is onduidelijk waarom er minder aanvragen zijn ingediend. Mogelijk wachten bedrijven als gevolg van de coronacrisis met het doen van investeringen
Activiteit gebruik van gronden en strijd met bestemmingsplan	Nieuwe initiatieven en/of economische activiteiten passend binnen heersend wet- en regelgeving en beleid	14	21	13 aanvragen van reguliere bedrijven en 8 aanvragen van Brzo-bedrijven
Melding Activiteitenbesluit	Vergunningen passend binnen heersend wet- en regelgeving en beleid	30	11	6 meldingen van reguliere bedrijven en 5 van Brzo-bedrijven
Gedoogbeschikkingen		5	7	4 gedoogverzoeken van reguliere bedrijven en 3 van Brzo-bedrijven
Toezicht inrichting gebonden	Door controles op basis van risicoanalyses wordt het nalevingspercentage verbeterd.	275	132	Brzo Noord heeft ons het aantal preventieve milieucontroles bij Brzo-bedrijven niet gerapporteerd.
Opleveringscontrole		39	0	Brzo Noord heeft ons het aantal controles bij Brzo-bedrijven niet gerapporteerd.
Hercontrole	Het uitvoeren van het repressief optreden verbetert het naleefgedrag en beperkt of voorkomt (verdere) milieuschade, hindersituaties of schade aan de volksgezondheid.	102	53	Brzo Noord heeft ons het aantal controles bij Brzo-bedrijven niet gerapporteerd.
Brzo-toezicht	Met de uitvoering van preventief systeemtoezicht wordt milieuschade en/of nadelige gevolgen voor de omgeving en de volksgezondheid voorkomen. Tevens kan het ontstaan van	40	40	

	nieuwe hindersituaties worden voorkomen en naleving van de voorschriften worden gestimuleerd			
Melding voor het slopen	Handelen binnen heersend wet- en regelgeving en beleid	50	36	In 24 meldingen ging het op slopen met asbest.
Toezicht op slopen		13	8	
Toezicht bouw	Met de uitvoering van preventief toezicht wordt milieuschade en/of nadelige gevolgen voor de omgeving en de volksgezondheid voorkomen. Tevens kan het ontstaan van nieuwe hindersituaties worden voorkomen en naleving van de voorschriften worden gestimuleerd.	85	28	Er zijn 12 preventieve controles bij reguliere bedrijven en 16 bij Brzo-bedrijven uitgevoerd. Het aantal controles is achtergebleven bij de verwachtingen. Het is aannemelijk dat de coronacrisis een rol speelt. Door de lockdown en de daaropvolgende maatregelen t.b.v. de verspreiding van het virus tegen te gaan zij er minder controlebezoeken uitgevoerd.
Melding brandveilig gebruik		3	1	
Toezicht brandveilig gebruik		10	2	Bij 2 Brzo-bedrijven is toezicht uitgevoerd.
Toezicht gebruik van gronden en strijd met bestemmingsplan	Handelen binnen heersend wet- en regelgeving en beleid	2	0	
Activiteit voor het uitvoeren van een werk		8	9	Het betreft activiteiten bij 7 reguliere en 2 Brzo-bedrijven
Vooraankondiging Last onder dwangsom	Het doorzetten van het repressief optreden verbetert het naleefgedrag en beperkt of voorkomt (verdere) milieuschade, hindersituaties of schade aan de volksgezondheid.	35	14	Brzo Noord heeft ons het aantal controles bij Brzo-bedrijven niet gerapporteerd..

Last onder dwangsom opleggen	Het doorzetten van het repressief optreden verbetert het naleefgedrag en beperkt of voorkomt (verdere) milieuschade, hindersituaties of schade aan de volksgezondheid.	25	11	6 besluiten last onder dwangsom zijn gericht aan reguliere bedrijven en 5 aan Brzo-bedrijven
Bezwaar		10	8	Het betreft 5 bezwaren van reguliere bedrijven en 3 van Brzo-bedrijven
Zienswijze		20	11	Het betreft 10 bezwaren van reguliere bedrijven en 1 van Brzo-bedrijven
(Hoger) beroep		11	6	Het gaat over 4 beroepszaken en 2 hoger beroepszaken.
Voorlopige voorziening		7	2	Brzo Noord heeft ons het aantal controles bij Brzo-bedrijven niet gerapporteerd.
Strafrecht	Het doorzetten van het repressief optreden verbetert het naleefgedrag en beperkt of voorkomt (verdere) milieuschade, hindersituaties of schade aan de volksgezondheid.	11	5	
Administratieve controle	Met de uitvoering van preventief toezicht wordt milieuschade en/of nadelige gevolgen voor de omgeving en de volksgezondheid voorkomen. Tevens kan het ontstaan van nieuwe hindersituaties worden voorkomen.	436	256	Het gaat om administratieve controles van onder andere de milieujaarverslagen, de afvaltransporten, de aanwezige hoeveelheid afval en de indirecte lozingen. Brzo Noord heeft ons het aantal controles niet gerapporteerd.
Informatieverstrekking bedrijfsactiviteit en milieu		5	13	Het betreft in 10 gevallen informatie over reguliere bedrijven en in 3 gevallen over Brzo-bedrijven.

Advisering juridisch	Juridisch hoogwaardige vertegenwoordiging bij gerechtelijke procedures.	10	11	5 adviezen over reguliere bedrijven en 6 over Brzo-bedrijven
Advisering geluid		6	28	2 adviezen over reguliere bedrijven en 26 over Brzo-bedrijven
Advisering lucht		10	10	6 adviezen over reguliere bedrijven en 4 over Brzo-bedrijven
Advisering externe veiligheid		4	17	3 adviezen over reguliere bedrijven en 14 over Brzo-bedrijven
Klacht milieu	Tijdig optreden na het ontvangen klachten beperkt of voorkomt milieuschade, het ontstaan van hindersituaties of schade aan de volksgezondheid. Bedrijfsleven en burgers hebben hierdoor een geloofwaardiger beeld van het bevoegd gezag.	225	172	112 klachtenafhandelingen gingen over reguliere bedrijven en 60 keer ging het over Brzo-bedrijven.
Melding ongewoon voorval	Direct reageren op meldingen en daardoor gevaar voor milieu en volksgezondheid voorkomen	225	215	72 meldingen kwamen van reguliere bedrijven en 143 meldingen van Brzo-bedrijven
M.e.r.-beoordeling		4	6	2 aanmeldingen kwamen van reguliere bedrijven en 4 van (potentiële) Brzo-bedrijven

Wet milieubeheer (stortplaatsen)				
Product	**Outcome**	**Geplande output voor 2020**	**Gerealiseerde output in 2020**	**Opmerkingen**
Nazorg op gesloten stortplaatsen, waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort en het een gesloten stortplaats betreft.	Wij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van maatregelen, die waarborgen dat de stortplaatsen geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaken.	6 locatiebezoeken	3 locatiebezoeken	De aantallen lagen in 2020 lager dan voorzien vanwege coronamaatregelen, alleen de bezoeken die noch uitgesteld noch afgesteld konden worden hebben plaatsgevonden.

Wet bodembescherming / Bbk				
Product	**Outcome**	**Geplande output voor 2020**	**Gerealiseerde output in 2020**	**Opmerkingen**
Melding bodem	Bij de uitvoering van de toets staat duurzaamheid centraal, de zorg voor een schone leefomgeving. Risico's voor het milieu en de directe omgeving incl. hinder worden zoveel mogelijk beperkt.	70 behandelde meldingen	50 behandelde meldingen	
Toezicht Besluit bodemkwaliteit	Met de uitvoering van preventief toezicht wordt milieuschade en/of nadelige gevolgen voor de omgeving en de volksgezondheid voorkomen. Tevens kan het ontstaan van nieuwe hindersituaties worden voorkomen.	24 toezichtbezoeken	12 toezichtbezoeken	
Toezicht bodemsanering en -bescherming	Met de uitvoering van preventief toezicht wordt milieuschade en/of nadelige gevolgen voor de omgeving en de volksgezondheid voorkomen. Tevens kan het ontstaan van nieuwe hindersituaties worden voorkomen.	33 behandelde meldingen	26 behandelde meldingen	
		28 behandelde saneringsplannen	33 behandelde plannen	
		10 beschouwde ongewone voorvallen	2 beschouwde voorvallen	
		10 beoordeelde monitorrapporten	6 beoordeelde rapporten	
		2 illegale bodemverontreini-gingen	geen aangetroffen locaties	

	Repressief optreden verbetert het naleefgedrag en hersteld, beperkt of voorkomt milieuschade, beperkt of voorkomt het ontstaan van hindersituaties en beperkt of voorkomt de nadelige gevolgen voor de omgeving en /of de volksgezondheid.	15 hercontroles	50 toetsen	
Beoordeling bodemonderzoeken	Met de toetsing van evaluaties en de uitvoering van preventief toezicht wordt milieuschade en/of nadelige gevolgen voor de omgeving en de volksgezondheid voorkomen. Tevens kan het ontstaan van nieuwe hindersituaties worden voorkomen.	1 bodemonderzoek	geen onderzoek beoordeeld	
		30 evaluatierapporten	43 beoordeelde rapporten	
Beschikking Wet bodembescherming	Met de toetsing van evaluaties en de uitvoering van preventief toezicht wordt milieuschade en/of nadelige gevolgen voor de omgeving en de volksgezondheid voorkomen. Tevens kan het ontstaan van nieuwe hindersituaties worden voorkomen.	40 evaluatierapporten	29 beoordeelde rapporten	44 evaluatierapporten zijn ter beoordeling ontvangen en daarop zijn 29 beschikkingen opgesteld.
Melding calamiteit bodem art. 27		2 meldingen	2 meldingen	

Waterwet				
Product	**Outcome**	**Output**	**Gerealiseerde output in 2020**	**Opmerkingen**
Bescherming grondwater:	Voldoen aan de Kaderrichtlijn Water door goed grondwaterbeheer.	5 beschikkingen waterwet	2 vergunningen	
Bescherming grondwater: reguliere handhaving	Borging kwaliteit van bodem- en grondwater.	75 controles	75 controles uitgevoerd	
Bescherming drinkwater:	Borging kwaliteit van bodem- en grondwater.	1 ontheffing verlenen	geen ontheffingen afgegeven	

Vuurwerkbesluit (evenementen en voorstellingen)				
Product	**Outcome**	**Geplande output voor 2020**	**Gerealiseerde output in 2020**	**Opmerkingen**
Verlenen van ontbrandingstoestemmingen	Voldoen aan Vuurwerkbesluit en regeling	15	6	Hiervan is 1 is doorgegaan en zijn 5 afgelast i.v.m. coronapandemie.
Ontbrandingsmeldingen	Voldoen aan Vuurwerkbesluit en regeling	25	3	Hiervan zijn 2 doorgegaan en is 1 afgelast i.v.m. weersomstandigheden.
Toezicht en handhaving	Voldoen aan Vuurwerkbesluit en regeling	15 controles op naleving van de ontbrandingstoestemming	1	Controle is uitgevoerd.
		25 controles op de naleving van de ontbrandings-melding	0	Geen controles uitgevoerd o.b.v. risicoanalyse

Ontgrondingenwet				
Product	**Outcome**	**Geplande output voor 2020**	**Gerealiseerde output in 2020**	**Opmerkingen**
Toezicht en handhaving zandwinningen	Met de uitvoering van toezicht wordt milieuschade en/of nadelige gevolgen voor de omgeving voorkomen. Tevens kan het ontstaan van nieuwe hindersituaties worden voorkomen.	In totaal zijn er 5 zandwinningen in de provincie waar jaarlijks minimaal 2 toezichtbezoeken worden uitgevoerd. Daarnaast worden er op jaarbasis ca. 10-15 ontgrondings-vergunningen afgegeven, waar 5 bezoeken worden uitgevoerd. Dat brengt het totaal op ca. 15 bezoeken (inclusief evt. controlebezoek).	4 inspecties uitgevoerd bij 3 winningen.	NB. Aantallen lagen in 2020 lager ten gevolgen van het niet kunnen uitvoeren van fysieke controles vanwege coronamaatregelen en verminderde inzetbaarheid van één van de toezichthouders.
Toezicht en handhaving overige (projectgebonden) ontgrondingen	Met de uitvoering van toezicht wordt milieuschade en/of nadelige gevolgen voor de omgeving voorkomen. Tevens kan het ontstaan van nieuwe hindersituaties worden voorkomen.	ca. 10-15 ontgrondings-vergunningen waar steekproefsgewijs 5 bezoeken worden uitgevoerd.	Circa 10 bezoeken uitgevoerd bij de (projectgebonden) oppervlakteontgrondingen	NB. Aantallen lagen in 2020 lager ten gevolgen van het niet kunnen uitvoeren van fysieke controles vanwege coronamaatregelen en verminderde inzetbaarheid van een van de toezichthouders.

Natuurwetgeving				
Product	**Outcome**	**Geplande output voor 2020**	**Gerealiseerde output in 2020**	**Opmerkingen**
1. Soortenbescherming	Duurzame instandhouding van plant- en diersoorten; Duurzaam beheer van natuurgebieden; Behoud van kenmerkende landschappen (open landschap, singels, houtwallen en bossen); Voorkomen verspreiding van invasieve exoten; en voorkomen van schade en overlast door beheer en schadebestrijding van dieren.	Aantal vergunning-/ ontheffings-aanvragen opgedeeld in soortbescherming, gebiedsbescherming en houtopstanden.	71	In 2020 zijn 86 ontheffingsaanvragen soortenbescherming 86 ingediend. Daarvan zijn 71 verleend in 2020 en 15 nog in behandeling.
2. Gebiedsbescherming	Duurzame instandhouding van plant- en diersoorten; Duurzaam beheer van natuurgebieden; Behoud van kenmerkende landschappen (open landschap, singels, houtwallen en bossen); Voorkomen verspreiding van invasieve exoten; En voorkomen van schade en overlast door beheer en schadebestrijding van dieren.	Aantal vergunning-/ Ontheffings-aanvragen opgedeeld in soortbescherming, gebiedsbescherming en houtopstanden.	9	In 2020 zijn 9 vergunningen en 5 (verklaringen van geen bedenkingen (vvgb's) verleend. Er zijn 79 aanvragen in het kader van de gebiedsbescherming ingediend. De behandeling van de aanvragen lag stil door de uitspraak van de Raad van State dat het PAS niet meer mag worden gebruikt als vergunningenkader. Met de nieuwe provinciale ‘Beleidsregels salderen stikstof’ (december 2019) konden sommige aanvragen worden vergund maar veel ook niet.

3. Jacht, beheer en schadebestrijding	Duurzame instandhouding van plant- en diersoorten; Duurzaam beheer van natuurgebieden; Behoud van kenmerkende landschappen (open landschap, singels, houtwallen en bossen); Voorkomen verspreiding van invasieve exoten; en voorkomen van schade en overlast door beheer en schadebestrijding van dieren.	Evaluatie van effecten van gebruik ontheffingen.	17 aangevraagde ontheffingen	Er zijn 17 ontheffingen aangevraagd voor beheer en schadebestrijding. In 2020 zijn er 15 afgehandeld.
		Toezicht op naleving van de wettelijke voorschriften inzake soortenbescherming (met en zonder ontheffing).	72 controles op bescherming van soorten	De 72 controles leidde tot 7 bestuurlijke handhavingszaken
			17 controles op bescherming van gebieden	De 17 controles leidde tot 3 bestuurlijke en 5 strafrechtelijke handhavingszaken.
			118 controles op handopstanden	De 118 controles leidde tot 18 bestuurlijke handhavingszaken.
			17 controles op jacht	Tijdens de controles zijn geen overtredingen vastgesteld.
			9 controles op wadlopen	De controles leidde tot 1 bestuurlijk handhavingsbesluit.
			36 burgermeldingen hebben geleid tot toezicht	
			8 handhavingsverzoeken zijn ingediend	
4. Houtopstanden	- behoud van kenmerkende landschappen (open landschap, singels, houtwallen en bossen);	Aantal aanvragen herplantplicht	24 ingediende aanvragen	Er zijn 24 ontheffingsaanvragen in het kader van de houtopstanden ingediend. Hiervan zijn er 10 verleend. 14 aanvragen zijn in behandeling. Daarnaast hebben wij 45 kapmeldingen ontvangen.

Nautisch beheer vaarwegen				
Product	**Outcome**	**Geplande output voor 2020**	**Gerealiseerde output in 2020**	**Opmerkingen**
Controle ligplaatsen recreatievaart	Juist gebruik van de ligplaatsen	Toezicht door controleur scheepvaart wekelijks.	127 controles	
Controle diepgang beroepsvaart	De scheepvaart houdt zich aan de maximale diepgang en daarmee blijven de bak en kunstwerken intact	40 controles op diepgang	89 controles	
Werken (bagger, onderhoud etc.) Schepen van de 'natte' aannemerij voldoen aan de wet en regelgeving	Werkschepen voldoen aan de wetgeving ten behoeve van veiligheidseisen aan boord	10 controles	56 controles	7 waarschuwingen over ongeldig of ongeschikt CvO (Certificaat van Onderzoek)
Snelheid beroepsvaart en recreatievaart	Overtredingen van de maximum snelheid vinden niet meer plaats. Er is sprake van een veilige en nette vaarweg	Beroepsvaart 10 controles	4 controles	Minder controles omdat Bedienpost niet toegankelijk is voor medewerkers Inspectie scheepvaart deels door coronabeperkingen
		Recreatievaart 75 controles	Aantal controles totaal 109	
			Waarschuwingen 61	
		Strafrechtelijke controle snelle motorboten	Proces-verbaal 45 keer	
Inrichtingseisen Binnenvaartwet	Het aantal overtredingen van de Binnenvaartwet wordt teruggedrongen. Een veilige binnenvaart.	60 controles	48 controles	

REGISTRATIEBEWIJS snelle motorboot binnenvaartpolitieregle ment artikel 8.01 lid 1 en lid 2	Snelle motorboten op de juiste wijze geregistreerd	50	193 controles	Bij het constateren van een overtreding volgt proces-verbaal, meestal bij dezelfde controle voor de tweede overtreding een waarschuwing. Deze waarschuwingen worden geregistreerd in het BOA-registratiesysteem en is inzichtelijk voor andere handhavers binnen de provincie. Door meer varen op vraag en een betere samenwerking met de politie zijn, was het mogelijk meer controles uit te voeren dan normaal.
REGISTRATIETEKENS snelle motorboot binnenvaartpolitieregle ment artikel 8.02 lid 2			1 proces-verbaal	
VERGUNNINGEN binnenvaartpolitieregle ment artikel 1.23			130 controles	Vanwege het toelatingsbeleid van langer en bredere schepen dient men een vergunning te hebben voor het desbetreffende kanaalvak.
INRICHTING snelle motorboot binnenvaart-politiereglement artikel 8.03 lid d t/m f	Veilig gebruik snelle motorboot		0	Tijdens het vaarseizoen 1 mei tot 1 oktober is geen bezoek gebracht aan deze doelgroep in verband met de coronabeperkingen.
TOEZICHT DIVERS	Constateren diverse zaken op de vaarweg	0	183 controles	
Roeiers Winschoterdiep	Zorgen dat afspraken worden nagekomen	0	37 controles	21 waarschuwingen varen in de mist. Mist kan plaatselijk zijn en niet aanwezig tijdens de start van de training, hierdoor zijn gevaarlijke situaties mogelijk.
Diverse scheepvaartbegeleiding	Begeleiding door Inspectie vaartuig tijdens bijzonderheden op de vaarweg en het geven van verkeersaanwijzingen en zorgen voor een veilige passage van grote scheepvaart langs objecten	0	33 controles	Vaarvergunning op basis artikel 1.21 BPR. De activiteiten mogen alleen plaatsvinden als er een melding aan de vaarwegbeheerder is gedaan op basis van artikel 1.23 BPR.

Zwemverbod bij bruggen en sluizen Binnenvaartpolitiereglement artikel 8.08	Voorkomen van levensgevaarlijke situaties wanneer zwemmers van objecten afspringen	0	6 keer proces-verbaal 21 waarschuwingen	Door coronabeperkingen waren zwembaden gesloten en publiek ging naar geschikte buitenlocaties om van het mooie weer te genieten.
Alle vaartuigen groter dan 20 meter moeten voorzien zijn van een geldig certificaat van onderzoek.	Schepen groter dan 20 meter hebben een geldig CvO	10	0	Tijdens het vaarseizoen 1 mei tot 1 oktober geen bezoek gebracht aan deze doelgroep i.v.m. COVID-19.
	Gebruik reddingsvest beroepsvaart (verplicht)	25	42 controles	

Vaarwegen omgevingsverordening				
Product	**Outcome**	**Geplande output voor 2020**	**Gerealiseerde output voor 2020**	**Geplande output voor 2020**
Toezicht op de aanleg van Kabels en leidingen	De instandhouding van de vaarweg en bak en daarin gelegen objecten; Vlotte doorstroom en veilige vaarweg	Toezicht door inspecteur kanalen (1 keer in de twee weken per vaarweg). Registreren hoe vaak werkzaamheden ongeoorloofd plaatsvinden en hoe vaak aanvang van de werkzaamheden gemeld worden	36	
Toezicht op de instandhouding van de vaarweg	Doelmatig en veilig gebruik van de vaarwegen	Toezicht door de inspecteur kanalen (1 keer in de twee weken per vaarweg)	150	

Wegen				
Product	**Outcome**	**Geplande output voor 2020**	**Gerealiseerde output in 2020**	**Opmerkingen**
Toezicht op de aanleg van Kabels en leidingen	De instandhouding van de weg (inclusief de berm) en daarin gelegen objecten; goede doorstroom op de weg en een veilig en doelmatig gebruik van de weg	Toezicht door weginspecties (2 keer per week per weg). Registreren hoe vaak werkzaamheden ongeoorloofd plaatsvinden en hoe vaak de verkeers-maatregelen zijn gemeld.	195	
T&H Objecten en werken langs de weg	Een nette weg, die voldoet aan de provinciale uitgangspunten behorende bij die weg , zoals bijvoorbeeld landelijke uitstraling, filevrij, overzichtelijk met weinig borden.	Toezicht houden tijdens weg-inspecties (2 x per week per weg). Registreren hoe vaak illegaal objecten zijn geplaatst	104	
T&H Belemmering zicht weggebruiker	Een veilige weg	Toezicht houden tijdens weg-inspecties (2x per week per weg). Registreren hoe vaak het zicht wordt belemmerd.	104	
T&H Verkeersmaatregelen	Veiligheid en vlotte doorstroom op de weg	Toezicht houden tijdens weg-inspecties (2x per week per weg)	112	

Vergunningen/Ontheffingen Wegen en vaarwegen				
Product	**Outcome**	**Geplande output voor 2020**	**Gerealiseerde output in 2020**	**Opmerkingen**
Ontheffingen/ vergunningen	Duidelijkheid burger en bedrijf	Eind van het jaar voldoen de ontheffingen en vergunningen aan de geldende wet- en regelgeving	550	

Energiebesparing bedrijven				
Product	**Outcome**	**Geplande output voor 2020**	**Gerealiseerde output in 2020**	**Opmerking**
Ambtshalve wijzigen vergunningen	Bevorderde energiebesparing	9	7	2 vergunningen worden via reguliere revisietraject opgepakt
Toezichtbezoek provinciale bedrijven	Bevorderde energiebesparing	20	20	
Administratieve controles provinciale bedrijven	Bevorderde energiebesparing		21	Vooraf niet bepaald, want niet bekend hoeveel rapportages ontvangen zouden worden.
Toezicht gemeentelijke bedrijven	Bevorderde energiebesparing	38	38	
Administratieve controles gemeentelijke bedrijven	Bevorderde energiebesparing		224	Vooraf niet bepaald, want niet bekend hoeveel rapportages ontvangen zouden worden.
Georganiseerde kennisbijeenkomsten	Bevorderde energiebesparing	3 of 4	2	Minder i.v.m. corona

3. Meerjarenprogramma Bodem en Ondergrond 2020-2025

Het afgelopen jaar is het Meerjarenprogramma Bodem en Ondergrond 2015-2019 geëvalueerd en zijn de consequenties van de komst van de Omgevingswet op het beleidsterrein geïnventariseerd. Op basis hiervan zijn nieuwe ambities en maatregelen opgenomen in het nieuwe MJP Ondergrond & Bodem 2020-2025 (MJP2020-2025). Het MJP2020-2025 biedt een overzicht van actuele maatschappelijke trends en -opgaven in relatie tot het samenhangende systeem van ondergrond, grondwater en bodem. Het MJP2020-2025 actualiseert onze tactisch en uitvoeringsbeleid ten aanzien van dit systeem en beschrijft de daarbij horende (uitvoerings)projecten. Daarnaast biedt het aan andere beleidsterreinen en partijen aanknopingspunten voor gezamenlijk beleid en mogelijk gezamenlijke maatregelen, onderzoeks- en uitvoeringsprojecten en programma's. Ons college heeft op 3 november jl. het MJP 2020-2025 vastgesteld.
Daarnaast is voor het thema Ondergrond, de Visie op de Ondergrond van 2015 geactualiseerd in de Nota Ondergrond. Het doel van de Nota Ondergrond is om een heldere afweging te kunnen maken bij het beoordelen van bestaande en nieuwe activiteiten in de diepe ondergrond. Het bewaken van de veiligheid staat hierbij op alle fronten centraal. De Nota Ondergrond zorgt op deze wijze voor een duidelijke beleidslijn van de provincie Groningen richting het Rijk. In het kader van de Mijnbouwwet hebben wij een adviesrol. Wij kunnen geen vergunningen verlenen of weigeren. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) is bevoegd gezag in het kader van de Mijnbouwwet bij vergunningverlening voor activiteiten in de diepe ondergrond. Per 1 januari 2017 is de Mijnbouwwet gewijzigd waardoor er bij de besluitvorming door de minister meer expliciete aandacht is voor de veiligheid van burgers. Dit komt met name tot uitdrukking in de uitgebreidere adviesrechten van de decentrale overheden, de uitbreiding van de inspraakmogelijkheden en de verplichting tot het opstellen van seismische risicoanalyses als onderdeel van winnings-of opslagplannen. De Nota Ondergrond bevat een uitwerking van het beleid over bodem en ondergrond dat is vastgesteld in de Omgevingsvisie 2016-2020 en nieuwe beleidspunten uit de Nota Ondergrond worden in de actualisatie van de nieuwe omgevingsvisie meegenomen. De Nota Ondergrond zou in het voorjaar van 2020 worden behandeld in de Staten maar is vanwege de coronamaatregelen pas in het najaar behandeld en uiteindelijk ook vastgesteld door uw Staten.

Bij de uitvoering van de wettelijke taken Wet bodembescherming geeft de onderstaande tabel een overzicht van de uitgevoerde taken die in 2020 maar ook in de voorgaande jaren zijn uitgevoerd:

Tabel: aantallen beschikkingen

Beschikkingen	2010-2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
beschikking ernst en spoed	60	15	13	6	15	12	6
plannen van aanpak beoordeeld	66	16	9	14	23	14	21
beschikking saneringsplan	44	10	7	6	11	12	9
evaluatiebeschikkingen	158	14	51	50	54	86	76
BUS-meldingen	157	38	42	39	50	67	52
Totaal	485	93	122	115	153	191	164

Daarnaast is in 2020 met de gemeente Groningen de voorbereiding gestart van de sanering van de voormalige stortplaats te Woltersum. Destijds hebben de besturen van de voormalige gemeente Ten Boer, gemeente Groningen en de provincie Groningen besloten om deze stortplaats te saneren voor een maximaal bedrag van € 7,8 miljoen. De provincie heeft besloten een eenmalige, maximale bijdrage te verlenen van € 4 miljoen. Omdat de gemeente Ten Boer is opgeheven en onderdeel uitmaakt van de gemeente Groningen, zijn zij ook het bevoegd gezag voor de Wet bodembescherming. Hierdoor is de gemeente Groningen regievoerder voor de sanering maar zijn wij als provincie wel deelnemer in de projectgroep. Het stortmateriaal zal worden verwerkt op de stortplaats Stainkoeln en de daadwerkelijke sanering is eind 2020 gestart en zal worden afgerond medio 2021.

4. Voortgangsrapportage RSP/MIT

Inleiding

Voor u ligt de geactualiseerde voortgangsrapportage MIT/RSP. Dit biedt een compact overzicht van de actuele stand van zaken van de projecten in MIT en RSP.
Inhoudelijk informatie over de RSP-projecten is ook te vinden op: www.rsp-projecten.nl

Projectoverzicht

Nr.	Naam	Fase
	Ruimtelijk economisch programma RSP	
-	REP-regio	--
-	REP-Rijk	--
	Regionale bereikbaarheid RSP en provinciaal MIT	
1	Aanpak Ring Zuid	Realisatiefase
2	Spoor Leeuwarden-Groningen - extra sneltrein	Fysiek afgerond
3	Spoorlijn Groningen-Veendam	Afgerond
4	Transferia, Busstations, Infra Q-liners en HOV-bus	Realisatiefase
5	Facelift Noordelijke Stations	Afgerond
6	Bereikbaarheid Lauwersmeergebied	Realisatiefase
7	OV-bereikbaarheid Stad	Realisatiefase
8	Eindbeeld N366	Realisatiefase
9	Rondweg Zuidhorn N355 en beweegbare brug Zuidhorn	Afgerond
10	Vervanging bruggen Aduard en Dorkwerd c.a.	Fysiek afgerond
11	Oostelijke Ringweg Groningen	Afgerond
12	Doorfietsroute Ten Boer-Groningen	Realisatiefase
13	Dynamisch verkeersmanagement	Realisatiefase
14f	Reconstructie Ronde Zwijnshok-Oldehove N982	Afgerond
14g	Vervanging brug Balktil en fietsbrug	Afgerond
14h	Vervangen brug Mensingeweer	Afgerond
14i	Vervangen geluidschermen Noordelijke Ringweg Groningen N370	Afgerond
15	Spoorzone Groningen	Realisatiefase
16	Westelijke Ringweg Groningen	Verkenningsfase
17	Hoofdontsluiting Leek-Roden	Zie project 25
18	Verdubbeling N33 Zuidbroek-Appingedam	Planuitwerkingsfase
19	Wunderline	Realisatiefase
20	Wegverbinding Groningen-Zuidhorn N355	Realisatiefase
21	Wegverbinding Groningen-Delfzijl N360	Realisatiefase
22	Reactivering spoorlijn Veendam-Stadskanaal	Realisatiefase
23	Bedum Oostelijke ontsluiting	Realisatiefase
24	Doortrekken spoorlijn Roodeschool naar Eemshaven	Fysiek afgerond
25	Verbetering busverbinding corridor West	Realisatiefase
26	Doorfietsroute Leek-Groningen	Realisatiefase
27	Blauwe Loper	Fysiek afgerond
28	Zwolle-Herfte	Realisatiefase
29	Hoogezand Knijpsbrug	Realisatiefase
30	Doorfietsroute Groningen-Haren(-Zuidlaren)	Afgerond
31	Blauwe Roos	Verkenning/ Planuitwerkingsfase

Stand van zaken Ruimtelijk Economisch Programma-Groninqen (RSP-REP)

REP-regio
Het beschikbare budget voor het REP-Groningen (regionaal deel) is € 99,4 miljoen (prijspeil 2021). In 2020 is er geen nieuw project beschikt. In totaal zijn er 25 projecten gehonoreerd met een budgetbeslag van in totaal € 94,1 miljoen. Hiermee is nog € 5,3 miljoen aan REP-budget beschikbaar. Dit beschikbare budget is inclusief de vrijval op reeds afgerekende projecten.
Voor het nog beschikbare budget zijn diverse projecten in beeld. De meest concrete zijn de Investeringsagenda Ring Blauwestad en het project Sunlight.

Het Groningse REP-programma is in 2020, analoog aan het REP-SNN programma, met drie jaar verlengd tot eind 2025. Dit geeft naar verwachting voldoende ruimte om de resterende middelen vast te leggen en de lopende projecten goed af te ronden.

REP-SNN
Bij aanvang van het REP is een onderscheid gemaakt in een rijksdeel en een regionaal deel. Het rijksdeel betreft majeure economische projecten die vallen binnen de kaders van het Topsectorenbeleid van het ministerie van EZK. In 2012 zijn deze REP-rijksmiddelen gedecentraliseerd naar het SNN.
In 2020 zijn er twee nieuwe projecten beschikt. Dit betreft de projecten Innolab Chemie en Engineering (REP-bijdrage € 1 miljoen) en het project European Hyperloop Center (REP-bijdrage € 3 miljoen)
In totaal zijn er nu twaalf projecten gehonoreerd die een beroep doen op het Gronings deel van dit SNN-budget. Per januari 2021 is voor Groningen nog € 1,1 miljoen (van de oorspronkelijke € 63 miljoen) aan REP-budget beschikbaar bij het SNN.

Stand van zaken Pakket Regionale Bereikbaarheid RSP en Provinciaal MIT

Nadere informatie over de financiën en planning staat in het overzicht, aan het eind na de projectbeschrijvingen.

Project 1: Aanpak Ring Zuid (concreet project RSP)

Probleem/doel	De Zuidelijke Ringweg Groningen is het grootste knelpunt in de autobereikbaarheid van Groningen. In het RSP-ZZL en het rijks-MIRT is de 2e fase Zuidelijke Ringweg Groningen opgenomen. Het project wordt uitgevoerd onder de nieuwe naam Aanpak Ring Zuid (ARZ). Projectdoelen: – goede, veilige en duurzame autobereikbaarheid van de regio Groningen – een goede ruimtelijke inpassing en leefbaarheid van de omgeving is uitgangspunt
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 40/2014; 56/2014; 2020-066020; 2020-079949.
Stand van zaken januari 2021	Drie keer per jaar worden de Staten door middel van een PS-rapportage geïnformeerd over de voortgang van het project, indien daar aanleiding toe is aangevuld met tussentijdse brieven. Het project Aanpak Ring Zuid heeft drie jaar vertraging opgelopen. Onder leiding van de commissie Hertogh zijn afspraken gemaakt waarmee een stabiele basis is gelegd voor het verdere verloop van het project. Een belangrijk deel van de aanbevelingen is inmiddels geïmplementeerd. In juli 2020 is over de financiële angel een overeenkomst op hoofdlijnen bereikt, die is uitgewerkt in een vaststellingsovereenkomst. Medio januari 2021 is deze ondertekend en is een voordracht voor een extra bijdrage aan het project aan PS voorgelegd. Provinciale Staten hebben op 3 februari 2021 besloten tot een extra bijdrage aan het project. In de periode november 2020-januari 2021 heeft een vertegenwoordiging van Statenleden procesvoorstellen uitgewerkt om de informatiepositie van PS te verbeteren bij projecten in het algemeen en de Aanpak Ring Zuid in het bijzonder.

	Ondertussen is in het voorjaar van 2020 de Helperzoomtunnel opengesteld en is in 2020 belangrijke voortgang geboekt met de bouw van de Verdiepte Ligging.

Project 2: Spoor Leeuwarden-Groningen - extra sneltrein (CP RSP) - FYSIEK AFGEROND

Probleem/doel	De huidige frequentie op de spoorlijn Groningen - Leeuwarden is onvoldoende vanuit ons beleid voor HOV, voor het realiseren van goede aansluitingen en knooppunten en om het huidige aantal reizigers en de toekomstige groei te faciliteren. Er rijden nu twee stoptreinen en één sneltrein. Om aan de vraag en ons beleid te voldoen, moeten er twee sneltreinen per uur gaan rijden naast de twee stoptreinen per uur. De huidige infrastructuur heeft hiervoor onvoldoende capaciteit. Daarnaast worden de perrons verlengd, zodat er ook langere treinen kunnen rijden. Projectdoel: Het realiseren van een kwaliteitssprong op het spoortraject Groningen-Leeuwarden en daarmee het verbeteren van de bereikbaarheid van de regio Groningen-Assen in het algemeen en Leeuwarden en Groningen in het bijzonder.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 32/2013
Stand van zaken januari 2021	Eind 2017 is het Tracébesluit (TB) gepubliceerd. Daarnaast zijn in 2017 de aanbestedingen van de contracten Paterswoldseweg en Spoorinfrastructuur gegund. De bouw is medio zomer 2018 gestart. De behandeling van 8 beroepen door Raad van State heeft pas in november 2018 plaatsgevonden. In november 2019 heeft de Raad van State uitspraak gedaan in de beroepsprocedure: alle rechtsgevolgen blijven in stand. Hiermee is het TB onherroepelijk geworden. In 2019 hebben langs het traject diverse (grote) werkzaamheden plaatsgevonden: aanleg en vernieuwing van sporen, saneren van overwegen, werkzaamheden aan kunstwerken, verlengen en verbreden van perrons. Sinds 13 december 2019 is de nieuw gerealiseerde onderdoorgang Paterswoldseweg opengesteld voor alle verkeer. Ook in 2020 zijn nog diverse grote werkzaamheden uitgevoerd aan de spoorinfrastructuur. Daarbij is onder meer het nieuwe tweede spoor (tussen Zuidhorn en Hoogkerk) aangesloten op de huidige infrastructuur. Op 14 december 2020, geheel volgens planning, is de extra sneltrein in dienst gesteld. In 2021 zijn nog diverse afrondende werkzaamheden (onder andere arbitragezaak met de aannemer) en afrondende (financiële c.q. administratieve) zaken. Afronding gehele project is voorzien eind 2021.

Project 3: Spoorlijn Groningen - Veendam (RSP-RMF) - AFGEROND

Projectfase	Afgerond en geëvalueerd, zie Voortgangsrapportage MIT-RSP 2016.

Project 4: Transferia, Busstations, Infra Q-liners en HOV-bus (CP RSP)

Probleem/doel	In Noord-Nederland is op zware vervoersrelaties waar geen spoor ligt, gekozen voor de inzet op frequent en snel hoogwaardig openbaar vervoer met de bus (HOV-bussen). Op dit moment worden Qlink en Q-liners ingezet als HOV-bussen. De Qlink en de Q-liner zijn hoogwaardige busverbindingen die sneller zijn dan regulier OV door de gestrekte routes en minder haltes. In het kader van de netwerkanalyses is aandacht besteed aan deze HOV-busverbindingen. Daaruit blijkt dat een aantal HOV-verbindingen waarop nu Q-liners rijden te kampen heeft met knelpunten die de reistijd negatief beïnvloeden. Ook is overstap tussen modaliteiten nog niet optimaal. Projectdoel: Het verbeteren van de kwaliteit van de HOV-bussen, onder andere door het versnellen van de Qlink en Q-liners, zodat deze kunnen concurreren met de auto voor wat betreft reistijd. Doel is verder om de overstap tussen modaliteiten te vergemakkelijken.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 14/2016
Stand van zaken januari 2021	Bij besluit over voordracht 14/2016 hebben Provinciale Staten de geactualiseerde gelimiteerde lijst van projecten definitief vastgesteld, met daarin opgenomen de gemaximeerde bijdrage die wij vanuit dit RSP-project aan die projecten kunnen verlenen. Er zijn inmiddels voor alle projecten beschikkingen afgegeven, voor afgerond € 63 miljoen. Inmiddels zijn zestien projecten afgerond of komen te vervallen.

	In 2020 is het project Kwaliteitsimpuls P+R afgerond.

Project 5: Facelift Noordelijke Stations (RSP-RMF) - AFGEROND

Probleem/doel	In de huidige situatie zijn de treinstations aan de regionale spoorlijnen in Groningen van onvoldoende kwaliteit om aan onze eisen te kunnen voldoen. Projectdoel: Het upgraden van de verblijfskwaliteit van alle treinstations aan de regionale spoorlijnen, zodat ze voldoen aan onze basiskwaliteitseisen en die van de reizigers met als doel dat meer mensen gebruik gaan maken van het treinvervoer en bestaande reizigers de stations hoger waarderen dan nu.
Projectfase	Realisatiefase - Voordracht 6/2014 en 59/2014
Stand van zaken januari 2021	Het project is afgerond. Wel geldt dat wij op meerdere tafels de smalle perrons in onze provincie hebben aangekaart. De discussie over de smalle perrons is een landelijke discussie. Wanneer deze discussie geslecht is en hier vanuit Rijk/Prorail financiering voor is, zal voor die perrons een nieuwe inventarisatie ten aanzien van de mogelijkheden aan outillage opgestart worden.

Project 6: Bereikbaarheid Lauwersmeergebied (RSP-RMF)

Probleem/doel	Een belangrijk verkeersknelpunt in Noordwest-Groningen is de gebieds-ontsluitende weg N361. De kwaliteit van de hoofdontsluiting is onvoldoende. Knelpunten zijn vooral de verkeersveiligheid op de hele route en de leefbaarheid in de dorpen die door de N361 worden doorsneden. Projectdoel: Zorg dragen voor een goede bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid in de dorpen die door de N361 worden doorsneden.
Projectfase	• Realisatiefase (Rondweg Mensingeweer en Fietspad Mensingeweer-Baflo) - voordracht 34/2011 • Realisatiefase (verkeersveiligheid N361 noordelijk deel - voordracht 2/2015 • Realisatiefase (N361, Doorfietsroute, Adorp en Sauwerd) - voordracht 38/2016 • Realisatiefase herinrichting N361 Winsum - voordracht 51/2018.
Stand van zaken januari 2021	De Rondweg Mensingeweer en het fietspad Mensingeweer-Baflo zijn in 2016 in gebruik genomen. Voor het project aansluiting N361 op Ring Groningen (Noorderhoogebrug) hebben wij besloten de huidige situatie te handhaven en daarmee de verkenning te beëindigen (brief PS 2016-55.904/41/A.8, W). • Herinrichting Adorp en kruisingen tussen Groningen en Adorp (buiten bebouwde kom): uitgevoerd en in gebruik genomen in zomer 2019. • Rotondes Wehe den Hoorn en Leens: in 2020 gerealiseerd. • Herinrichting Sauwerd en weg buiten bebouwde kom tot Winsum: uitgevoerd in 2020. • Doorfietsroute Groningen-Winsum: uitvoering in 2020 en 2021. • Herinrichting N361 Winsum: in voorbereiding, uitvoering voorzien in 2022.

Project 7: OV-bereikbaarheid Stad

Probleem/doel	In de geactualiseerde Netwerkanalyse Groningen - Assen 2030 is geconcludeerd dat de kerngebieden en de voorzieningen die voor het economisch functioneren van de regio van belang zijn, steeds slechter bereikbaar worden voor het autoverkeer. Knelpunten in de bereikbaarheid in de provincie Groningen doen zich vooral voor in de zone van de Zuidelijke Ringweg Groningen, op het Zernikecomplex, nabij het UMCG, bij het Hoofdstation en in de binnenstad van Groningen. De geactualiseerde Netwerkanalyse concludeert dat voor het verbeteren van de bereikbaarheid van de economische kerngebieden van de regio een breed maatregelenpakket voor de auto, het openbaar vervoer, de fiets en het goederenvervoer noodzakelijk is. Projectdoel:

	Het verbeteren van de bereikbaarheid van de economische kerngebieden binnen de regio Groningen-Assen en belangrijkste eindbestemmingen in de stad Groningen voor reizigers uit de regio door middel van het kwalitatief verbeteren van het openbaar vervoer en daarnaast ook het betaalbaar houden van kwalitatief goed openbaar vervoer voor de betrokken overheden.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 4/2015
Stand van zaken januari 2021	Het grootste onderdeel, de busonderdoorgang op het hoofdstation, van dit project is via voordracht 4/2015 opgenomen in project 15 Spoorzone Groningen. Daarbij wordt ook het toegankelijk maken van het busstation door het verplaatsen van het busstation naar de zuidzijde van het Hoofdstation alsmede de aansluiting van de busonderdoorgang op de Stationsweg meegenomen. Voor de overige onderdelen van het programma geldt dat bij uitvoering rekening gehouden wordt met de planningen van Groningen Bereikbaar en Aanpak Ring Zuid. Rekening houdend (verkeersdoorstroming in de stad) met deze planningen worden daardoor de laatste aanpassingen aan het knooppunt UMCG in 2021 afgerond. Voor de overige onderdelen geldt dat ze reeds zijn uitgevoerd.

Project 8: Eindbeeld N366

Probleem/doel	De N366 vervult een belangrijke rol in de ontsluiting van de regio Zuid-Oost. Op het terrein van de verkeersafwikkeling en de verkeersveiligheid doen zich problemen voor die een bedreiging vormen voor de verdere ontwikkeling van het gebied. Projectdoel: De realisatie van een hoogwaardige verbinding, die bijdraagt aan de regionale ontwikkeling. De verbinding sluit goed aan op het omliggende hoofdwegennet, stroomt vlot en veilig door en is landschappelijk evenwichtig ingepast.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 20/2016
Stand van zaken januari 2021	Met voordracht 20/2016 hebben Provinciale Staten het Provinciaal Inpassingsplan N366 Veendam-Nieuwe Pekela-Stadskanaal vastgesteld voor de deelprojecten Verdubbeling Veendam-Pekela en de Aanpak wegvak Pekela-Ter Apel. De werkzaamheden voor de verdubbeling Veendam - Pekela zijn eind november 2019 afgerond. In 2020 is het wegvak Pekela-Alteveer aangepakt en is de aansluiting Pekela-Zuid ongelijkvloers gemaakt. Daarmee is de realisatie van het eindbeeld van de N366 voltooid. Afronding van het gehele project is voorzien eind 2021. Dit behelst nog beplanting en het opnieuw aanleggen van de parallelweg tussen Nieuwe Pekela en Alteveer.

Project 9: Rondweg Zuidhorn (N355) en beweegbare brug Zuidhorn - AFGEROND

Projectfase	Afgerond, zie Voortgangsrapportage RSP/MIT 2019

Project 10: Vervanging bruggen Aduard en Dorkwerd c.a. - FYSIEK AFGEROND

Probleem/doel	De bruggen in Aduard en Dorkwerd dienen vervangen te worden in het kader van de verbetering van het Van Starkenborghkanaal als onderdeel van de hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl, naar klasse Va. De bruggen zijn bovendien aan het einde van hun levensduur. Aan deze vervanging is ook de aanleg van de rondweg Aduard gekoppeld, die aansluiting krijgt op de N355. Projectdoel: – verbetering Van Starkenborghkanaal; – goede ontsluiting van het betreffende achterland; – verbeteren leefbaarheid/veiligheid in Aduard
Projectfase	Realisatiefase afgerond - voordracht 30/2011 (brug Dorkwerd), 29/2014 (rondweg Aduard en aansluiting en brug Nieuwklap) en 39/2015 (brug Aduard).
Stand van zaken januari 2021	De bruggen Aduard en Dorkwerd zijn in gebruik genomen. De overdracht aan het Rijk wordt voorbereid. De oude brug bij Aduard is in 2019 gesloopt. De rondweg Aduard en de aansluiting Nieuwklap zijn in gebruik genomen. De oude brug bij Nieuwklap is in 2020 gesloopt.

Project 11: Oostelijke Ringweg Groningen - AFGEROND

Projectfase	Afgerond, zie Voortgangsrapportage MIT-RSP 2018.

Project 12: Doorfietsroute Plus Ten Boer-Groningen

Probleem/doel	De kwaliteit van de fietsverbinding tussen Groningen en Ten Boer liet te wensen over. Vooral de aspecten aantrekkelijkheid, comfort en veiligheid waren een probleem. Projectdoel: Het realiseren van een aantrekkelijke, comfortabele en veilige fietsroute tussen Ten Boer - Groningen, volgens de uitgangspunten van een Doorfietsroute. Met de aanleg van een Doorfietsroute moet de verkeersveiligheid voor (brom)fietsers worden verbeterd en het fietsgebruik gestimuleerd.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 70/2015
Stand van zaken januari 2021	Met het besluit over voordracht 70/2015 hebben Provinciale Staten ingestemd met het tracé, besloten tot realisatie van dit project en het realisatiebudget beschikbaar gesteld. Inmiddels is het gedeelte op de Stadsweg gerealiseerd. De realisatie van de zogenoemde Vorktand Zuid is in voorbereiding. In 2018 zijn de gesprekken om te komen tot grondaankoop opgestart. In 2020 heeft het concept-bestemmingsplan ter inzage gelegen. Verwachting is dat het bestemmingsplan voorjaar 2021 kan worden vastgesteld en gesprekken over grondaankoop kunnen worden afgerond. Realisatie van de Vorktand Zuid is voorzien in de loop van 2021.

Project 13: Dynamisch verkeersmanagement

Probleem/doel	Het zal zeker tot de realisatie van de Ring West duren voordat alle voorgenomen maatregelen aan de Ringwegen Groningen voltooid zijn. Tot die tijd schiet de capaciteit van de Ringwegen tekort. Bij calamiteiten kunnen weggebruikers maar moeizaam geïnformeerd worden en zoeken mensen op goed geluk andere routes. In het bijzonder tijdens de ombouw van de zuidelijke ringweg is verkeersmanagement noodzakelijk als één van de maatregelen om Groningen bereikbaar te houden. Ook daarna vergroot verkeersmanagement de robuustheid van de ringwegen. Projectdoel: Verkeersmanagement zorgt ervoor dat de capaciteit van de weg optimaal benut wordt. Dat gebeurt door aanpassingen op het wegennet en door weggebruikers te informeren over mogelijke vertragingen en te sturen via alternatieve routes. Allemaal met het doel weggebruikers in staat te stellen snel en veilig van a naar b te reizen.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 18/2013 (Groningen Bereikbaar) en voordracht 51/2013 (Basispakket Verkeersmanagement); voordracht 29/2016 (ITS/Vervolg Beter Benutten)
Stand van zaken januari 2021	De samenwerkingsorganisatie Groningen Bereikbaar is actief en zorgt via afstemming van planningen, communicatie en de inzet van mobiliteitsmanagement en verkeersmanagement dat wegwerkzaamheden zo min mogelijk extra hinder veroorzaken. In oktober 2020 is een nieuwe bestuursovereenkomst Groningen Bereikbaar voor de periode 2020-2024 ondertekend, waarmee de werkzaamheden van Groningen Bereikbaar tot en met 2024 zijn geregeld. Ook wordt met Groningen Bereikbaar gesproken over uitrol van haar werkzaamheden in de hele provincie (op grond van het Coalitieakkoord en afspraken in het BO-MIRT 2020). Onder de noemer Talking Traffic zijn een aantal verkeersregelinstallaties in de stad, onder meer op de Westelijke Ringweg door Groningen Bereikbaar intelligent gemaakt. In 2020 is gezorgd dat deze nu werkelijk twee kanten op kunnen communiceren, van en naar het verkeer en kunnen daarop nu nieuwe toepassingen uitgevoerd en beproefd worden met informatiediensten, prioritering van bepaalde doelgroepen en optimalisering van de regelingen in een groter gebied. In 2020 is ook de VRI op de N386 Rengerslaan in Hoogezand-Sappemeer vervangen en iVRI-ready gemaakt.

Project 14 Instandhoudingsknelpunten

Project 14f: Reconstructie Ronde Zwijnshok - Oldehove (N982) - AFGEROND

Probleem/doel	De route Ronde Zwijnshok - Oldehove is een wegbouwkundig knelpunt. Het betreft een oude asfaltweg zonder zandbed en fundering. Met klein onderhoud wordt de weg in acceptabele staat gehouden. Reconstructie is op termijn noodzakelijk. Projectdoel: Verbeteren van de verhardingsconstructie.
Projectfase	Realisatie afgerond - voordracht 3/2009
Stand van zaken januari 2021	Op basis van inspectie in 2016 is de uitvoering doorgeschoven naar 2020 en afgerond.

Project 14g: Vervangen Brug Balktil (incl. naastgelegen fietsbrug) - AFGEROND

Projectfase	Uitgevoerd en afgerond, zie Voortgangsrapportage MIT-RSP 2017

Project 14h: Vervangen brug Mensingeweer - AFGEROND

Probleem/doel	Brug Mensingeweer is een oude brug uit 1860 brug in de N984 over het Mensingerweerster Loopdiepje, waarvan de fundering verzakt. Om vervanging uit te stellen en calamiteiten te voorkomen is in 2005 ter versteviging een tijdelijke stalen hulpconstructie onder de brug aangebracht. Projectdoel: Gezien de slechte kwaliteit en de leeftijd dient de brug binnen afzienbare tijd te worden vervangen. Eind 2017 zou dit gerealiseerd moeten zijn.
Projectfase	Realisatiefase afgerond.
Stand van zaken januari 2021	De werkzaamheden zijn in 2020 naar tevredenheid afgerond.

Project 14i: Vervangen geluidsschermen Noordelijke Ringweg Groningen (N370) - AFGEROND

Projectfase	Uitgevoerd en afgerond, zie Voortgangsrapportage MIT-RSP 2018.

Project 15: Spoorzone Groningen

Probleem/doel	Om tegemoet te komen aan de wensen van de treinreizigers en om de uitbreiding van treinverkeer rond Groningen mogelijk te maken, zijn forse ingrepen nodig aan het spoor en het Hoofdstation. Hiervoor hebben de gemeente, de provincie, het Rijk, spoorinfrastructuurbeheerder ProRail en NS de handen ineen geslagen. Dit project heet Groningen Spoorzone. Het project Groningen Spoorzone bestaat onder meer uit forse aanpassingen aan sporen en perrons en het aanleggen van een voetgangerstunnel op het Hoofdstation. Hier komt ook een busonderdoorgang onder de sporen door. Er komt een fietstunnel tussen het stadsbalkon en de zuidkant van het Hoofdstation. Onder de voetgangerstunnel komt een ondergrondse fietsenstalling. Tevens wordt het busstation van de noordzijde van het station naar zuidzijde verplaatst. Het opstelterrein wordt verplaatst naar ‘de Vork’. Dat is het gebied in de splitsing van de sporen richting Winschoten en Zwolle, net in de gemeente Haren. Er komt een vierde spoor tussen Groningen Hoofdstation (HS) en station Groningen Europapark en dat station krijgt er een zijperron bij. Projectdoel: Realiseren vernieuwd hoofdstation waarin Groningen HS gaat functioneren als knoopstation waarbij alle gestelde uitgangspunten vanuit het Programma Spoorplan Noord-Nederland en de HOV-visie Regio Groningen-Assen worden meegenomen.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 4/2015
Stand van zaken januari 2021	Het nieuwe opstelterrein De Vork, de aanleg van het landschapspark, het vierde spoor tussen Europapark en het Hoofdstation en een derde perron bij station Europapark, zijn inmiddels gereed en in gebruik genomen. Ook de werkzaamheden voor de aanpassing van het Hoofdstation zijn begonnen. De aannemer heeft aangegeven dat hij de geplande treinvrije periodes (TVP) niet gaat halen. Prorail is daarom bezig met het verkrijgen van nieuwe treinvrije periodes. De aannemer werkt aan een nieuwe en

	daarbij houdt hij zo goed mogelijk rekening met belangrijke momenten zoals de doorkoppeling, de oplevering van het station en de start van de gebiedsontwikkeling aan de zuidzijde.

Project 16: Westelijke Ringweg Groningen

Probleem/doel	De Ringweg Groningen kent in toenemende mate verkeersafwikkelingsproblemen en behoort tot de minder veilige wegen in onze provincie. De Ringweg heeft een belangrijke functie voor het doorgaande, regionale en stedelijke verkeer. Met de woningbouwopgave, voortvloeiend uit de woondeal die de gemeente Groningen met het Rijk heeft gesloten, zal de bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid verder onder druk komen te staan, Het Rijk, de provincie en de gemeente Groningen hebben de ambitie de Ringweg, als belangrijke drager van het verkeerssysteem van de stad, op orde te houden en te brengen met als motto "de ring moet stromen". In dat verband is de Oostelijke Ringweg aangepakt en wordt momenteel gewerkt aan de aanpak van de Zuidelijke Ringweg. Voor de provincie en de gemeente ligt er de opgaaf om de Westelijke Ringweg geheel ongelijkvloers te maken en daarmee de verkeersveiligheid, doorstroming en leefbaarheid op en rondom de ringweg te verbeteren. Er wordt rekening gehouden met een bijdrage van € 35 miljoen uit het MIT aan dit project. Projectdoel: Verbetering van de doorstroming, verkeersveiligheid en leefbaarheid in en tussen de wijken door een duurzame en ongelijkvloerse Westelijke Ringweg.
Projectfase	Verkenning - voordracht 3/2009; 34/2020
Stand van zaken januari 2021	Provincie en gemeente Groningen zijn gestart met de projectopdracht, het projectplan en het participatieplan voor de verkenning. Komend half jaar wordt gewerkt aan een zogenaamd bidbook. Hiermee onderbouwen we richting onder andere het Rijk waarom de aanpak van de westelijke ringweg een belangrijke voorwaarde is voor de geplande woningbouw aan de westkant van Groningen. Insteek is om de aanpak van de westelijke ringweg onderdeel te laten zijn van het te sluiten verstedelijkingsakkoord. Dit als uitwerking van de gesloten woondeal. Parallel hieraan werken we een drietal tussentijdse maatregelen uit. Realisatie is voorzien na afronding van de werkzaamheden aan de Zuidelijke Ringweg.

Project 17: Hoofdontsluiting Leek-Roden - Zie project 25

Projectfase	Dit project is ondergebracht bij project 25 Verbetering busverbinding corridor West

Project 18: Verdubbeling N33 Zuidbroek-Appingedam

Probleem/doel	In Noordoost-Groningen doen zich ontwikkelingen voor die relevant zijn voor de eisen die gesteld worden aan de bereikbaarheid van het gebied. De situatie met krimp, economische tegenwind en aardbevingen zet de leefbaarheid zwaar onder druk. De provincie Groningen wil de vitaliteit van het gebied versterken en daarom in het gebied investeren. Een van de aspecten daarbij is een goede ontsluiting. Bereikbaarheid is een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor werkgelegenheid, voorzieningen en bevolking. Bereikbaarheid richting Duitsland en naar bestemmingen in het zuiden/oosten van het land wordt geboden via de N33. Onze investering in de verdubbeling van de N33 tussen Zuidbroek en Assen was daarin een eerste stap. Verdubbeling van de N33 vanuit Noordoost-Groningen tot Zuidbroek is de tweede stap. Onze keuze voor een klaverblad bij Zuidbroek liep daarop vooruit. De verdubbeling van de N33 tussen Appingedam en Zuidbroek moet er toe leiden dat Noordoost-Groningen ten volle kan profiteren van de verdubbeling van de N33 ten zuiden van Zuidbroek en van de aanwezigheid van de A7.

	Projectdoel: Het verbeteren van de bereikbaarheid van de Eemsdelta en het verbeteren van de verkeersveiligheid door verdubbeling van het weggedeelte Zuidbroek-Appingedam.
Projectfase	Planuitwerking - Startbeslissing minister IenM d.d. 26 augustus 2015; voordracht 46/2018; voordracht 2020-079949 (Aanpak Ring Zuid).
Stand van zaken januari 2021	Met de Startbeslissing van 26 augustus 2015 is de tracéwetprocedure voor dit project gestart. Bij besluit over voordracht 46/2018 hebben PS het voorkeursalternatief X1-plus vastgesteld. Ook de minister heeft ingestemd met dit voorkeursalternatief. Dit wordt op grond van de Tracéwet uitgewerkt naar een (Ontwerp) Tracébesluit. Met hun besluit over de Voordracht voor een extra bijdrage aan het project Aanpak Ring Zuid hebben Provinciale Staten op 3 februari 2021 € 59,2 miljoen onttrokken aan de provinciale middelen voor de N33 Midden. Tegelijk hebben zij ons college opdracht gegeven zo snel mogelijk alternatieve financiële dekking te vinden om de N33 volgens plan te kunnen realiseren.

Project 19: Wunderline (v/h Maatregelen reistijdverkorting spoor Groningen-Bremen) (RSP)

Probleem/doel	Het project Wunderline is gericht op de sociaal economische ontwikkeling van de noordelijke grensregio. Middel hiervoor is de kwaliteitsverbetering (verkorten van de reistijd en verhogen comfort) van het spoor Groningen-Bremen, onderdeel van de Amsterdam-Hamburg corridor. Totdat de Friesenbrücke kapot is gevaren reed er elk uur een trein tussen Groningen en Leer met een overstap in Leer op de trein naar Bremen. De reistijd daarvan bedraagt 2:43 uur. Het project verbindt belangrijke economische en sociale gebieden op een Europese schaal en biedt kansen voor duurzaam en innovatief transport. Het project vergemakkelijkt kennis- en cultuuruitwisseling in het Noorden en is een katalysator voor de economie en werkgelegenheid. Projectdoel: Een snelle en directe spoorverbinding Groningen-Bremen. Dit is mogelijk door het realiseren van een grote kwaliteitsimpuls op het traject Groningen-Oldenburg-Bremen door bijvoorbeeld verkorten reistijd door de gemiddelde snelheid te verhogen, de overstap in Leer te verkorten en op termijn op te heffen en/of door het toevoegen van een extra trein.
Projectfase	Realisatiefase bij voordracht 50/2018; voordracht 20-079949 (Aanpak Ring Zuid)
Stand van zaken januari 2021	Sinds januari 2020 wordt gewerkt aan drie onderdelen van het project: 1. De realisatie van de kwaliteitsverbetering van de spoorlijn in drie bouwstappen. De eerste bouwstap wordt gefaseerd uitgevoerd en zal gereed zijn gelijk met het herstel van de Friesenbrücke eind 2024. Deze werkzaamheden liggen op planning. Voor dit onderdeel is tevens € 12,7 miljoen EU-subsidie ontvangen. Voor de realisatie van een deel van de uitvoering is ondertussen met ProRail een realisatieovereenkomst ondertekend. Deze werkzaamheden worden in 2021 en 2022 uitgevoerd. Een tweede gedeelte wordt momenteel voorbereid en daarmee wordt eind 2022 met de uitvoering gestart. De uitvoering van deze werkzaamheden levert een reistijd winst op van 20 minuten. Dit betekent dat de effecten van de kwaliteitsverbetering zichtbaar worden bij de opening van de nieuwe brug in het najaar van 2024. 2. Er is in de netwerkorganisatie Ketenmobiliteit een conceptuitvoeringsprogramma van ketenmaatregelen opgesteld om met concrete maatregelen lijn langs de spoorlijn meer reizigers in de trein te krijgen. Dit uitvoeringsprogramma wordt zomer 2021 vastgesteld. 3. Tenslotte wordt de grensoverschrijdende samenwerking samen met de EDR en overige netwerkorganisaties verder versterkt en gestimuleerd voor die projecten die meer grensreizigers gaan opleveren. Hiervoor wordt met de RUG een verdiepend onderzoek uitgevoerd naar de effecten van deze samenwerkingsprojecten op de grensmobiliteit.dit onderzoek is medio 2021 gereed.

	Met hun besluit over de voordracht voor een extra bijdrage aan het project Aanpak Ring Zuid hebben Provinciale Staten op 3 februari 2021 € 18,8 miljoen onttrokken aan de provinciale middelen voor de Wunderline. Tegelijk hebben zij ons college opdracht gegeven zo snel mogelijk alternatieve financiële dekking te vinden om de Wunderline volgens plan te kunnen realiseren. In de voordracht voor ijkmoment van het realisatiebesluit van de Wunderline van 21 april jl. is een voorstel gedaan ten aanzien van alternatieve voorfinanciering ten behoeve van bouwstap 1, zodat deze bouwstap conform de afspraken met onze Duitse partners conform planning eind 2024 gereed kan zijn en de EU-subsidie niet behoeft te worden terugbetaald.

Project 20: Wegverbinding Groningen-Zuidhorn (N355)

Probleem/doel	Op deze gebiedsontsluitingsweg A is met name in de ochtend- en avondspits in toenemende mate sprake van verkeersafwikkelings-problemen (auto en OV). In 2006 is een pakket van maatregelen vastgesteld. Deze zijn om financiële redenen gefaseerd. De maatregelen voor het fietsverkeer en openbaar vervoer zijn inmiddels uitgevoerd, maatregelen voor gemotoriseerd verkeer niet.Uit de in 2014 geactualiseerde verkenning komt naar voren dat zich nog steeds problemen op het vlak van doorstroming en verkeersveiligheid voordoen. Naar aanleiding van de conclusies uit de planuitwerkingsfase hebben Provinciale Staten een realisatiebesluit genomen om eerst fase 1 (traject Groningen-Nieuwklap) te realiseren. Projectdoel: Met de aanpak van de wegverbinding N355 Groningen-Zuidhorn willen wij de doorstroming en verkeersveiligheid verbeteren.
Projectfase	Planuitwerkingsfase - voordracht 3/2015 (afgerond); Realisatiefase (tijdelijke VRI Slaperstil) - voordracht 84/2016 (afgerond); Realisatiefase (fase 1 Groningen - Nieuwklap) - voordracht 34/2018
Stand van zaken januari 2021	Op 3 oktober 2018 hebben Provinciale Staten een realisatiebesluit genomen voor de eerste fase. In deze voordracht is ook ingegaan op de fasering van het project N355 Zuidhorn-Groningen en de gewijzigde planning van dit project. Het voorontwerp wordt nu uitgewerkt waarbij momenteel aanvullend onderzoek wordt gedaan naar de onderdoorgang Nieuwklap. Dit onderzoek is nu in de afrondende fase.

Project 21: Wegverbinding Groningen-Delfzijl (N360 - N46)

Probleem/doel	Aanleiding voor de in 2007 gestarte planstudie zijnde toenemende doorstromingsproblemen op het traject Ten Boer-Groningen, alsook de behoefte aan een actuele visie op functie en bijpassende vormgeving op de gehele route. Tevens is gestudeerd op de mogelijkheden en effecten van een eventuele kortsluiting tussen de N360 en de Eemshavenweg (N46) al dan niet in combinatie met capaciteitsverruiming van de Eemshavenweg tussen Bedum en Groningen. Projectdoel: Met de keuze van de Staten in 2012 voor een sober pakket is de doelstelling gewijzigd in een keuze voor verbeteren van verkeersveiligheid en leefbaarheid met zoveel mogelijk handhaven van doorstroming.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 52/2013
Stand van zaken januari 2021	Van de oorspronkelijk genoemde veertien deelprojecten zijn twaalf gereed. Bushalte Winneweer wordt bestekgereed gemaakt. De resterende groenmaatregelen zijn aanbesteed en vanaf november 2020 in uitvoering. Verwachting is dat het project N360 in het voorjaar van 2021 wordt afgerond.

Project 22: Reactivering spoorlijn Veendam-Stadskanaal (v/h Bereikbaarheid Veenkoloniën)

Probleem/doel	In de Veenkoloniën is behoefte aan een spoorverbinding tussen Veendam en Stadskanaal om de vitaliteit van dit gebied te behouden en te versterken. De lijn Zuidbroek-Veendam is in 2011 als eerste stap op de corridor al gereactiveerd en is een groot succes: het aantal reizigers per trein is hoger dan (op grond van het vroegere aantal busreizigers) werd

	verwacht. Voor Stadskanaal (en omgeving) wordt eenzelfde succes van het spoor verwacht. Hiertoe is in het Convenant Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn ook een bedrag opgenomen om de spoorlijn tot Stadskanaal te reactiveren. Projectdoel: Bieden van een goede treinverbinding tussen Stadskanaal en Groningen in beeld is die bijdraagt aan de regionale ontwikkeling en ontsluiting van Oost-Groningen.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 2019-020233
Stand van zaken januari 2021	Op 22 november 2018 zijn tijdens het BO MIRT met het Rijk afspraken gemaakt ten aanzien van reactivering van de spoorlijn Veendam-Stadskanaal, onder andere over de spoorstatus Hoofdspoorweginfrastructuur en de medewerking van ProRail. Op 27 mei 2019 hebben Provinciale Staten het besluit genomen om de spoorlijn te reactiveren. Vanwege de eerdere onzekerheid over de spoorstatus en daardoor medewerking van ProRail zijn nog niet alle projectstappen samen met ProRail doorlopen. ProRail is aan de slag om de voorkeursoplossing van de provincie uit te werken. Daartoe is ProRail in 2020 begonnen aan een Verkenning waarin wordt gekeken naar de benodigde investeringen, de kosten voor beheer en onderhoud en de planning van het project. Op die manier wordt inzichtelijk gemaakt wat nodig is voor een veilige spoorverbinding naar de maatstaven van de 21e eeuw.

Project 23: Bedum Oostelijke ontsluiting

Probleem/doel	Vrachtverkeer (met name van de zuivelfabriek) zorgt in toenemende mate voor leefbaarheids- en verkeersveiligheidsproblemen in het dorp Bedum. Door de aanleg van de Oostelijke Ontsluitingsweg Bedum ontstaat een rechtstreekse aansluiting van de Eemshavenweg (N46) naar de zuivelfabriek, waardoor het dorp Bedum wordt ontlast. Projectdoel: Verbeteren verkeersveiligheid en leefbaarheid in Bedum.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 83/2016
Stand van zaken januari 2021	Het zuidelijke deel (fase 1) van de Ontsluitingsweg tot aan de spooronderdoorgang is gereed. Tevens is een deel van de parallelstructuur rondom de onderdoorgang aangelegd ten behoeve van de ontsluiting van diverse percelen. ProRail heeft de spooronderdoorgang (fase 2) aanbesteed. Het werk is gegund aan BAM Infra BV. De engineering is opgestart. Tevens is op locatie gestart met de terreininrichting ten behoeve van de uitvoering. De spooronderdoorgang is naar verwachting gereed rond april 2022. Rond maart 2021 start de aanbestedingsfase van de nieuwe brug over het Boterdiep. De brug is nagenoeg rond hetzelfde tijdstip gereed als de spooronderdoorgang. Aansluitend wordt het noordelijke deel (fase 3) van de ontsluitingsweg aangelegd tussen de brug en de spooronderdoorgang. De start ervan is echter afhankelijk van de onteigeningsprocedure (zie hieronder). Voor fase 3 wordt voor één grondeigenaar een onteigeningsprocedure opgestart voor de verwerving van de laatste percelen. Na de onteigening kan worden gestart met het laatste gedeelte van de rondweg. Naar verwachting zijn deze percelen rond augustus 2022 in eigendom. De overige percelen ten behoeve van de aanleg van de rondweg zijn allen in eigendom Door de onteigening zal naar verwachting de Oostelijke Ontsluitingsweg Bedum begin 2023 in gebruik worden genomen.

Project 24: Doortrekken spoorlijn Roodeschool naar de Eemshaven - FYSIEK AFGEROND

Probleem/doel	Op de bootverbinding van de Eemshaven (terminal AG Ems) naar Borkum is momenteel geen regulier openbaar vervoer aangesloten. In het projectenboek MIRT van het Rijk is de doortrekking van de spoorlijn Roodeschool-Eemshaven opgenomen als quickwin-maatregel. Door het doortrekken van de spoorlijn naar de bootterminal in de Eemshaven kan een verdere groei op het spoor worden bereikt door een verbetering van het regionaal openbaar vervoer. Op die manier wordt zowel de Eemshaven

	per openbaar vervoer ontsloten als het toerisme tussen Groningen en Borkum verder bevorderd. Projectdoel: - verbetering van het regionaal openbaar vervoer - ontsluiting Eemshaven/bootterminal AG Ems per spoor - bevordering van het toerisme van en naar Borkum en Groningen
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 61/2015
Stand van zaken januari 2021	Dit project is bijna gerealiseerd. In 2018 zijn de nieuwe stations in Roodeschool en Eemshaven in gebruik genomen op 28 maart reed de eerste trein naar de Eemshaven. Op 21 juni heeft ZKH Koning Willem Alexander het nieuwe station Eemshaven officieel geopend. In 2020 zijn nog afrondende werkzaamheden en afrondende administratieve zaken uitgevoerd. Streven is om in april 2021 het project formeel af te ronden.

Project 25: Verbetering busverbinding corridor West

Probleem/doel	De westcorridor van Groningen (richting Leek en Roden) is de enige corridor die niet ontsloten is door spoor. De mogelijk beschikbare budgetten maken dat een spoor- of tramverbinding niet reëel is. Het verbeteren van de busverbinding op deze corridor is de enige (resterende) kans om het openbaar vervoer op deze corridor vorm te geven. Projectdoel: Het optimaliseren van het OV op de westelijke corridor. Dit zal vormgegeven worden door optimalisatie van de busverbinding. Hoofddoel hierbij is verbeteren van de reistijd (reistijdwinst boeken), het verbeteren van de betrouwbaarheid (met name in de spits), het vergroten van de toekomstbestendigheid, het verbeteren van de informatievoorziening (middels hoge DRIS-dichtheid) en de haltekwaliteit. Daarnaast zal gekeken worden naar overige bushaltes op de westelijke corridor (bijvoorbeeld behoefte aan fietsstalling en parkeergelegenheden)
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 4/2014 en voordracht 43/2015
Stand van zaken januari 2021	De aanleg van de tunnel Eemsgolaan en de overige werkzaamheden bij Hoogkerk (rotondecomplex) zijn inmiddels afgerond. In Leek zijn teven inmiddels vrijwel alle werkzaamheden afgerond, op wat groen en bebording na. Ook moeten nog onderdelen overgedragen worden aan de reguliere wegbeheerder.

Project 26: Hoogwaardige fietsverbinding Leek-Groningen

Probleem/doel	De kwaliteit van de fietsverbinding tussen Leek en Groningen laat te wensen over. Onder meer de verkeersveiligheid, comfort en aantrekkelijkheid zijn een probleem. Fietsers maken nu gebruik van grotendeels dezelfde infrastructuur als het overige verkeer. Projectdoel: Ontwikkelen van een hoogwaardige fietsverbinding om daarmee het gebruik van de (elektrische) fiets tussen Leek en Groningen te stimuleren en de verkeersveiligheid te verbeteren.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 19/2020
Stand van zaken januari 2021	Op 10 juni 2020 hebben PS met hun besluit over voordracht 19/2020 een realisatiebesluit genomen. Dit besluit heeft geresulteerd in een doorfietsroute aan de zuidzijde van de A7. Daarbij voorziet het plan vanaf Lettelbert in twee verschillende routes richting Leek en een toekomstig fietspad op de Zonnewal bij Oostwold. Momenteel worden realisatie voorbereid. Daarbij vindt op een aantal onderdelen nog afstemming plaats met de omgeving.

Project 27: Blauwe Loper - FYSIEK AFGEROND

Probleem/doel	Zowel provincie als de gemeente Oldambt wil stimuleren dat de bewoners van Winschoten en Blauwestad van elkaars voorzieningen gebruik maken. Gezien de relatief korte afstand vinden gemeente en provincie het dan ook gewenst om in te zetten op een directe verbinding voor fietsers en voetgangers. Deze verbinding is er op dit moment echter nog niet. De A7, het Oldambtmeer, het Winschoterdiep en een ecologische verbindingszone vormen een grote barrière.

	Projectdoel: Het opheffen van de barrière tussen Winschoten en Blauwestad voor fietsers en voetgangers.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 2/2017; Fysiek afgerond.
Stand van zaken januari 2021	Met het realisatiebesluit van Provinciale Staten op 20 april 2017 en de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst tussen provincie en gemeente Oldambt op 5 september 2017 kon het project naar de aanbestedingsfase. Inmiddels is de BouwteamPRO-fase gestart met de winnende aannemerscombinatie. Samen met de aannemer verder wordt het aangeboden schetsontwerp uitgewerkt tot een uitvoeringsontwerp. Op 1 oktober 2019 is door de beide partijen de turn key-overeenkomst getekend. De bouw is januari 2020 gestart en conform planning 1 februari 2021 afgerond.

Project 28: Zwolle-Herfte

Probleem/doel	Zwolle behoort tot de belangrijkste spoorknooppunten in Nederland en vervult een cruciale functie als scharnier tussen het spoorwegnetwerk van de brede Randstad en dat van de vier provincies Groningen, Fryslân, Drenthe en Overijssel. In Zwolle komen vijf Intercity-verbindingen en drie regionale spoorlijnen samen. Op dit moment zijn niet alle overstappen op station Zwolle ideaal, doordat treinen niet tegelijk kunnen in- en uitrijden. Dit leidt voor sommige treinen tot lange wachttijden op station Zwolle, waardoor overstappen in Leeuwarden en Groningen onder druk komen te staan. Daarnaast hebben de treinen uit Leeuwarden en Groningen een conflict met de trein naar Emmen. Projectdoel: Het opheffen van het conflict van de IC's naar Groningen en Leeuwardenn met de lijn naar Emmen, het realiseren van een goede kwaliteit van de 'overstapknoop' te Zwolle en het verkorten van de reistijd tussen Zwolle en Leeuwarden/Groningen, zodat ook op deze stations goede overstappen ontstaan.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 14/2014
Stand van zaken januari 2021	Met het besluit over voordracht 14/2014 over Zwolle Spoort, inclusief Zwolle Herfte, hebben Provinciale Staten besloten tot een financiële bijdrage aan dit project. Opdrachtgever aan ProRail is het ministerie van IenW. In 2015 heeft het ministerie in afstemming met onder andere SNN gekozen voor de oplossing met een dive-under bij Herfte. In 2016 liep de tracéwetprocedure om de oplossing planologisch mogelijk te maken. In 2018 waren de uitkomsten van de eerste aanbesteding bekend. De werkzaamheden zijn in uitvoering en worden in 2022 afgerond.

Project 29: Hoogezand Knijpsbrug en omgeving

Probleem/doel	Hoogezand-Sappemeer is met infrastructuur als het Winschoterdiep, de spoorlijn Groningen-Veendam-Leer (D), de A7 en Hoofdstraat/ Meint Veningastraat van oudsher oost-west georiënteerd. Gelijktijdig heeft Hoogezand-Sappemeer, met bijna 35.000 inwoners, maar een beperkt aantal noord-zuid verbindingen die intensief gebruikt worden. Hierdoor ontstaan flinke doorstromingsproblemen waarbij de noord-zuid verbindingen bij de Rengersbrug en in het bijzonder Knijpsbrug in het oog springen.
Projectfase	Verkenningsfase - voordracht 30/2016; voordracht 2020-114506.
Stand van zaken januari 2021	Provinciale Staten hebben op 1 juni 2016 ingestemd met voordracht 30/2016, waarmee dit project is opgenomen in de Verkenningsfase van het MIT. Een globale verkenning is doorlopen, er wordt nu gewerkt aan een nadere verkenning. De verkenningsfase is nagenoeg afgerond maar heeft langere tijd stil gelegen als gevolg van een discussie met Rijkswaterstaat over de financiering van de aanpassingen bij de aansluiting A7-N387. Deze discussie is afgerond. Tijdens de stuurgroep overleg van 9 mei 2019 zijn de voorkeursvarianten vastgelegd. Op dit moment worden de Samenwerkingsovereenkomst en overeenkomst Eigendom Beheer en Onderhoud opgesteld. In maart 2020 worden de informatiebijeenkomsten

	georganiseerd voor de omgeving. Voor de locatie 2 (Rengersbrug) is de realisatie uitgevoerd gelijktijdig met groot onderhoud. Voor de overige drie locaties lag op 3 februari 2021 een planuitwerkings- en realisatiebesluit in PS. Uitvoering staat voor 2022 gepland.

Project 30 : Doorfietsroute Groningen-Haren(-Zuidlaren) - AFGEROND

Projectfase	Afgerond, zie Voortgangsrapportage RSP/MIT 2019

Project 31: Verkeersknoop Winschoten-A7 (Blauwe Roos)

Probleem/doel	De verkeersknoop Winschoten-A7 heeft een belangrijke ontsluitingsfunctie voor Winschoten en het Oldambt. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat de doorstroming op het gedeelte tussen de rotondes en ten zuiden van de rotonde Beertsterweg-Oostelijke Rondweg te wensen overlaat, mede als gevolg van de beweegbare brug over het Winschoterdiep (Beertsterbrug).
Projectfase	Verkenningsfase voor aanpassingen aan de bestaande infrastructuur; Planuitwerkingsfase voor de no-regret-maatregelen - voordracht 2020-001718
Stand van zaken januari 2021	Op 10 juni 2020 hebben Provinciale Staten een opname- en acceptatiebesluit genomen voor het project Verkeersknoop aansluiting A7 Winschoten. De verkenningsfase wordt beperkt tot aanpassing aan de bestaande infrastructuur. Ook hebben PS toen een planuitwerkings- en reserveringsbesluit genomen voor no-regret-maatregelen aan de Blauwe Roos. Deze worden nu voorbereid. Naar verwachting in 2022 kan hiervoor een realisatiebesluit aan Provinciale Staten worden voorgelegd. Dit betreft de volgende maatregelen: • Ombouwen noordelijke rotonde tot turborotonde; • Bypass noordelijke rotonde (Groningen-Winschoten); • Aanpak Mobiliteitsmanagement Groningen Bereikbaar; • Onderzoek spitsuursluiting recreatievaart.

Nr.	Projecten	Bedrag RSP prijspeil 2019 (€ mln.)	Bedrag MIT prijspeil 2019 (€ mln.)	Totaal bedrag prijspeil 2019 (€ mln.)	Gereali-seerd t/m 2019 (€ mln.)	Aange-gane verplich-tingen (€ mln.)	Verkenning	Plan-uitwerking	Realisatie
1	Zuidelijke Ringweg (RSP)	722,8		722,8	242,8	480,0	Afgerond	Afgerond	2015-2024
2	Spoor Leeuwarden-Groningen (RSP)	70,6			49,8	20,8	Afgerond	Afgerond	2014-2021
3	Spoor Groningen-Veendam (RSP)	17,1		17,1	**17,1**		Afgerond	Afgerond	Afgerond 2011
4	Infra Q-liners en HOV-bus Transferia en busstations (RSP)	68,0		68,0	**56,8**	**7,3**	Afgerond	Afgerond	2011-2020
5	Facelift noordelijke stations (RSP) - smalle perrons	6,9		6,9	**5,6**	**0,8**	Afgerond	Afgerond	Afgerond p.m.
6	Bereikbaarheid Lauwersmeergebied	53,2		53,2	**27,7**	**25,5**			
	□ Mensingeweer-Ranum en fietspad Mensingeweer-Baflo						Afgerond	Afgerond	2013-2016
	□ Verkeersonveiligheid noordelijk deel + Doorfietsroute Winsum-Groningen + Noordelijke ontsluitingsweg Ranum-Onderdendamsterweg + Verbetering doorstroming en verkeersveiligheid zuidelijk deel incl. aansluiting Noorderhoogebrug						Afgerond	Afgerond	2016-2022
7	OV-bereikbaarheid Stad	10,2		10,2	**10,1**	**0,1**	Afgerond	Afgerond	2013-2023
8	Eindbeeld N366	-	17,6	17,6	**16,5**	**1,1**	Afgerond	Afgerond	2005-2021
9	Rondweg Zuidhorn (N355) en beweegbare brug Zuidhorn	-	4,5	4,5	**4,5**	**0**	Afgerond	Afgerond	Afgerond 2018
10.	Bruggen Aduard-Dorkwerd	-	15,5	15,5	**15,5**	**0**	Afgerond	Afgerond	Afgerond 2020
11	Oostelijke Ringweg	-	0,7	0,7	**0,4**	**0**	Afgerond	Afgerond	Afgerond 2017
12.	Doorfietsroute Ten Boer-Groningen.	-	2,0	2,0	**1,5**	**0,5**	Afgerond	Afgerond	2016-2021
13.	Dynamisch Verkeersmanagement	-	11,3	11,3	**9,2**	**2,1**	Afgerond	Afgerond	2013-2020
14.	Aanpak MIT-instandhoudingsknelpunten	-	12,9	12,9	**12,5**	**0,4**	Afgerond	Afgerond	2009-2020
15.	Spoorzone Groningen (RSP)	192,1	0,1	190,4	**52,0**	**140,1**	Afgerond	Afgerond	2016-2023
16.	Westelijke Ringweg Groningen	-	25,0	25,0	**0**	**0**	2020-2024	2023-2026	Na 2026
17.	Hoofdontsluiting Leek-Roden	-	3,1	3,1	**1,7**	**1,4**	Afgerond	Afgerond	Zie project 25
18.	Verdubbeling N33 Midden	50,9	30,1	81,0	**1,2**	**5,7**	Afgerond	2018-2021	2022-2024
19.	Maatregelen reistijdverkorting Groningen-Leer-Bremen	45,4	4,0	49,4	**11,6**	**37,8**	Afgerond	Afgerond	2018-p.m.

Nr.	Projecten	Bedrag RSP prijspeil 2019 (€ mln.)	Bedrag MIT prijspeil 2019 (€ mln.)	Totaal bedrag prijspeil 2019 (€ mln.)	Gereali-seerd t/m 2019 (€ mln.)	Aange-gane verplich-tingen (€ mln.)	Verkenning	Plan-uitwerking	Realisatie
20.	Wegverbinding Groningen-Zuidhorn (N355) Fase 1 Vervolgfasen	-	8,7	8,7	**1,0**	**7,7**	Afgerond p.m.	Afgerond p.m.	2019-2023 p.m.
21.	Groningen-Delfzijl (N360)	-	3,6	3,6	**3,4**	**0,2**	Afgerond	Afgerond	2014-2021
22.	Reactivering spoorlijn Veendam-Stadskanaal (RSP)	64,7		64,7	**3,3**	**61,4**	Afgerond	Afgerond	2019-2024
23.	Bedum - Oostelijke ontsluiting	*financiën zitten in project 6*					Afgerond	Afgerond	2016-2023
24.	Doortrekken spoorlijn Roodeschool-Eemshaven	-	6,2	6,2	**5,3**	**0,9**	Afgerond	Afgerond	2015-2021
25.	Verbetering busverbinding corridor West	10,5	2,1	12,7	**9,7**	**3,0**	Afgerond	Afgerond	2015-2021
26.	Doorfietsroute Leek-Groningen	-	7,8	7,8	**0.1**	**0**	Afgerond	2016-2020	2020-2024
27.	Blauwe Loper	-	4,6	4,6	**4,2**	**0,4**	Afgerond	Afgerond	2019-2021
28.	Zwolle-Herfte	10,0		10,0	**0**	**10,0**	Afgerond	Afgerond	2015-2022
29.	Hoogezand Knijpsbrug en omgeving		1,5	1,5	**0**	0	2016-2020	2020-2021	2021-2022
30.	Doorfietsroute Groningen-Haren(-Zuidlaren) *(projecttrekker gemeente Groningen)*		0,9	0,9	**0,9**	0,9	Afgerond	Afgerond	Afgerond 2018
31	Verkeersknoop Winschoten - A7 (Blauwe Roos) - Aanpassing bestaande infrastructuur - No regret-maatregelen						2020-p.m.	2020-2022	p.m.
	Totaal	**1.269.2**	**158.2**	**1.412,3**	**569,7**	**808,1**			

RSP-projecten zijn oorspronkelijk prijspeil 2007 en worden geïndexeerd met de toegekende IBOI. MIT-projecten worden met ingang van 2010 geïndexeerd met de BDB-index (Bureau Documentatie Bouwwezen).
Ten opzichte van vorige voortgangsrapportage RSP/MIT: Planningsinformatie vervangt p.m. of Planning verschoven 0-2 jaar.

Overzicht RSP-projecten: Voornaamste risico's per project

Generieke risico's
Voor alle projecten geldt dat twee risico's eigenlijk altijd van toepassing zijn:
- Vertraging door stagnerende grondverwerving;
- Kans op vertraging en/of extra kosten als gevolg van de coronapandemie: onder meer kans op vertraging doordat interne processen en participatie moeizamer verlopen; beperkingen voor het doen van pilots en testen; kans op het niet of later leveren van materiaal en/of personeel uit het buitenland vanwege quarantaineregels (zie onze brief d.d. 6 april 2021 kenmerk 2021-031714).

In de risicoreservering van de projecten houden we hier ook rekening mee.

Voor het RSP-programma geldt in zijn algemeenheid dat kostenstijgingen als gevolg van bijvoorbeeld onvoorziene omstandigheden en wijziging van de scope van projecten binnen het beschikbare RSP-budget moeten worden opgevangen.

Concrete Projecten			
Aanpak Ring Zuid *(A7 Zuidelijke Ringweg Groningen fase 2)*	RWS	provincie Groningen, gemeente Groningen en Combinatie Herepoort	• Overschrijding risicoreservering opdrachtgeversrisico's
Spoor Leeuwarden-Groningen	provincies Groningen en Fryslân	gemeenten en ProRail	• Hogere kosten als gevolg van wijzigingen in de uitvoering (verschuiving werkzaamheden van oktober 2019 naar november 2020; juridische procedure met aannemer loopt).
Spoor Groningen-Veendam	provincie	Project is inmiddels gerealiseerd.	
Infra Q-liners en HOV-bus / Transferia en busstations	provincie	gemeenten, Rijk, Regio Groningen-Assen	• Geen financiële risico's; bijdragen per project zijn gemaximeerd.
Facelift Noordelijke Stations	provincie	ProRail, gemeenten, Arriva	• Geen financiële risico's; budget is bepalend.

Projecten Regionaal Mobiliteitsfonds			
Groningen Spoorzone	provincie	gemeente Groningen, ProRail, NS, Rijk	• Het niet halen van treinvrije periodes • Druk op de uitvoeringskosten • Technisch inhoudelijke risico's
Bereikbaarheid Lauwersmeergebied Mensingeweer-Ranum en fietspad Mensingeweer-Baflo	provincie	Beide projecten zijn inmiddels afgerond.	
Veiliger maken zuidelijk deel N361 Herinrichting Adorp, Sauwerd en Winsum en verbeteringsmaatregelen N361	provincie	gemeenten, Regiopolitie	• Overlast voor de omgeving door het ontbreken van goede omleidingsroutes
Veiliger maken noordelijk deel N361	provincie	gemeenten, Regiopolitie	• Geen andere dan de generieke risico's
Doorfietsroute Groningen-Winsum N361	provincie	gemeenten, Regio Groningen-Assen	• Geen andere dan de generieke risico's

Bedum - oostelijke ontsluiting	provincie	gemeente Bedum, Friesland Campina Domo, ProRail, ministerie IenW	• Grondenverwerving ter plaats van locatie onderdoorgang ProRail lukt niet of zeer moeizaam: gevolg verlate opstart aanbesteding tunnelalliantie en mogelijk latere ingebruikname ontsluitingsweg. • Grondenverwerving ter plaatse van locatie fase 3 lukt niet: gevolg opstarten onteigeningsprocedure en daardoor mogelijk verlate ingebruikname ontsluitingsweg
Reactivering spoorlijn Veendam-Stadskanaal	provincie	gemeenten, ProRail, STAR, ministerie IenW, ILT (Inspectie Leefomgeving en Transport)	• Langere doorlooptijd en/of hogere kosten als gevolg van juridische vormgeving (bijzondere situatie dat stoomtreinen en reguliere treinen van hetzelfde spoor gebruik gaan maken) en (veiligheids)consequenties voor de operatie. • Draagvlak ProRail/ILT voor voorkeursoplossing. • Overwegveiligheid in verband met huidige 28 spoorwegovergangen. Onduidelijk is wat standpunt ProRail gaat zijn over de mate waarin dit aantal moet worden teruggebracht en wat de impact voor de omgeving/ rechthebbenden is.
Openbaar vervoer in stad Groningen	provincie en gemeente Groningen	OV-bureau Groningen Drenthe	• Draagvlak bij omwonenden voor maatregelen in de stad Groningen
verbetering busverbinding corridor West	provincie	gemeenten, RWS	• Geen bijzondere risico's meer, project zit in afronding
spoor Zwolle - Herfte	ministerie IenW	provincies, ProRail, gemeente Zwolle NS en Arriva	• Geen risico, bijdrage provincie is een lumpsum-bijdrage.
N33 Midden	provincie en RWS	ministerie IenW, provincie en gemeenten	• Vertraging doordat de financiële dekking voor het project niet tijdig is hersteld • Ambities duurzaamheid en vergroening niet kunnen waarmaken • Budget en planning staan onder druk • Draagvlak omgeving vasthouden
Wunderline	provincie	ProRail, ministerie IenW, Duitse partners	• Hersteltijd van de Friesenbrücke. Belangrijke mijlpaal voor de planning is 2024, wanneer de Friesenbrücke weer hersteld moet zijn. • Rondkomen financiering in Nederland en Duitsland voor bouwstap 2. • Dekking exploitatie van de Wunderline.

5. Voortgangsrapportage infrastructurele werken

Inleiding

Conform de afspraken gemaakt in de vergadering van het presidium van 29 januari 2014 wordt de voortgangsrapportage infrastructurele werken in afgeslankte vorm als bijlage in de Jaarstukken 2020 aan uw Staten gepresenteerd.

Om uw Staten toch te voorzien van meer uitgebreide projectinformatie is een website (infrakaartgroningen.nl) gebouwd met hierin alle projecten in deze rapportage maar met uitgebreidere informatie. Het betreffen projecten welke per 31 december 2020 in uitvoering zijn en projecten welke nog niet in uitvoering zijn maar waarover u al wel middels een realisatiebesluit in een voordracht in 2020 of eerder positief hebt besloten. Per project zijn (indien van toepassing) op de website links geplaatst naar bestuurlijke besluitvorming met betrekking tot realisatievoordrachten en ook naar andere project gerelateerde websites.

Soort projecten en getoonde informatie

De rapportage bevat projecten welke door de afdeling Mobiliteit Projecten worden uitgevoerd. Het zijn projecten welke als scope nieuwbouw, bijvoorbeeld de aanleg van rotondes en het verbreden van een weg maar ook regulier onderhoud kunnen hebben. De volgende programma's liggen ten grondslag aan de in de rapportage opgenomen projecten:

- MIT/RSP (Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport/Regiospecifiek Pakket)
- Meerjarenprogramma beheer en onderhoud provinciale infrastructuur
- Vaarweg Lemmer-Delfzijl.

Fase

De kolom Fase laat de projectfase zien waarin de projecten zich bevinden. Bij de voordracht MIT/RSP met nummer 2011/41 zijn verschillende fasen gedefinieerd waarin een project zich kan bevinden. Hierbij wordt aangesloten in deze rapportage.

Budget

De kolom Budget wat getoond wordt laat de totale financiering/raming van een project zien.

Realisatie

De kolom realisatie wat getoond wordt laat zien welke verplichtingen er reeds zijn aangegaan maar nog niet betaald en wat er reeds is uitgegeven ten behoeve van de realisatie van het project.

Saldo

De kolom saldo laat zien wat het verschil is tussen het budget en de realisatie.

Voortgang projecten

De voortgang van een project is niet direct af te leiden bij de huidige rapportage. Om die reden wordt gebruik gemaakt van symbolen waaruit wel direct valt af te leiden in welk stadium een project zich bevindt. De weergave geeft aan in hoeverre een project fysiek gereed is. Het betreffen de volgende symbolen:

< 25% Het project is voor minder dan 25% gereed.

Het project is voor ongeveer 25% gereed.

Het project is voor ongeveer 50% gereed.

Het project is voor ongeveer 75% gereed.

Rapportage

De rapportage bevat twee onderdelen, te weten:

A. Voortgang provinciale infrastructurele werken aan wegen en vaarwegen
B. Infrastructurele werken en Social Return on Investment (SROI)

A. Voortgang provinciale infrastructurele werken aan wegen en vaarwegen

Project :	100258: N361 Herinrichting Winsum		
Omschrijving	De N361 in de bebouwde kom van Winsum wordt heringericht waarmee een verbetering van de verkeersleefbaarheid en de veiligheid wordt beoogd.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Realisatie- voorbereiding	2020	2022
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed: <25%	€ 2.986.000	€ 0	€ 2.986.000

Project :	100378: Knijpsbrug e.o.		
Omschrijving	Met het project Knijpsbrug e.o. wordt de verkeerssituatie rond de A7 bij Hoogezand sterk verbeterd. De aanpassingen zorgen voor een verbetering van de verkeersveiligheid, leefbaarheid, bereikbaarheid en oversteekbaarheid.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Realisatie- voorbereiding	2021	2022
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed: <25%	€ 4.373.058	€ 0	€ 4.373.058

Project :	100405: N361 Herinrichting Sauwerd		
Omschrijving	Herinrichting van het dorp Sauwerd. Tevens worden er een aantal verbeteringsmaatregelen genomen.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2018	2021
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 5.453.000	€ 3.558.278	€ 1.894.722

Project :	100056: Maatregelenpakket N360 wegverbinding Groningen-Delfzijl		
Omschrijving	Realisatie van het maatregelenpakket, de sobernulplusvariant. Naar aanleiding van verkenningen naar reële alternatieven voor een nieuwe of verbeterde wegverbinding.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2015	2021
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 8.023.135	€ 7.634.431	€ 388.704

Project :	100291 Doorfietsroute Groningen-Leek		
Omschrijving	Realisatie van de doorfietsroute (voorheen Fietsroute Plus) Groningen-Leek.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Realisatie-voorbereiding	2021	2024
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed: <25%	€ 13.400.000	€ 0	€ 13.400.000

Project :	100183: N366 Aanpak wegvak Pekela - Ter Apel		
Omschrijving	Het verbreden van de weg van 7,50 m. naar 8,60 m. Het grotendeels verbreden van de bermen inclusief de herplant van bomen waarbij rekening wordt gehouden met een obstakelvrije zone van 8 m. Daarnaast zal de kruising Pekela-zuid worden gereconstrueerd.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2018	2021
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 10.389.933	€ 9.332.271	€ 1.057.662

Project :	100283: Blauwe Loper		
Omschrijving	Winschoten en Blauwestad liggen op een steenworp afstand van elkaar, maar voor fietsers en voetgangers is er nu geen directe verbinding tussen beide kernen. Op dit moment worden de beide kernen gescheiden door het Oldambtmeer, de A7 en het Winschoterdiep.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2019	2021
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 6.500.000	€ 6.235.371	€ 264.629

Project :	100150: Verkeersveiligheid noordelijk deel N361 (Mensingeweer-Lauwersoog)		
Omschrijving	De provinciale weg N361 is relatief onveilig. Op het noordelijke deel Mensingeweer-Lauwersoog vinden vooral op de kruispunten verkeersongevallen plaats. Op het laatste deel - in het Lauwersmeergebied - gaat het ook om aanrijdingen met dieren. Het doel van het project is het verbeteren van de verkeersveiligheid op het gehele tracé tussen Mensingeweer en Lauwersoog en de verkeersleefbaarheid in de dorpen.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2019	2021
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 2.350.000	€ 1.708.470	€ 641.530

Project :	100255: Oostelijke ontsluitingsweg Bedum		
Omschrijving	Vrachtverkeer (met name van FrieslandCampina) zorgt in toenemende mate voor leefbaarheidsproblemen in het dorp Bedum. Mede op basis van een quickscan is in 2013 besloten om een oostelijke rondweg om Bedum te realiseren. Er zijn meerdere varianten ontwikkeld. Provinciale Staten en de gemeenteraad van Bedum hebben in december 2014 gekozen voor alternatief 2 als voorkeursalternatief. Deze variant is verder uitgewerkt.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2019	2023
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 17.248.817	€ 6.290.219	€ 10.958.598

Project :	100444: Groot onderhoud kunstwerken		
Omschrijving	Aan diverse kunstwerken wordt onderhoud gepleegd.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2019	2021
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 613.360	€ 288.584	€ 324.776

Project :	100458: Groot onderhoud N363 Ranum-Uithuizermeeden		
Omschrijving	Groot onderhoud van de hoofdrijbaan van de N363 tussen Ranum-Warfum-Uithuizermeeden		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2019	2021
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 3.241.600	€ 2.281.318	€ 960.282

Project :	100159: N355 Groningen-Zuidhorn		
Omschrijving	In 2005/2006 is een verkenning uitgevoerd naar de verkeersproblematiek op de N355. De studie heeft in 2006 geleid tot een door ons college vastgesteld voorkeursalternatief. Dit omvat de aanleg van een parallelweg en opheffen van aansluitingen. Integraal is daarbij gekeken naar een oplossing voor wat betreft de afwikkeling van het autoverkeer, het ontwikkelen van een Fietsroute Plus (nu doorfietsroute genoemd), het landbouwverkeer en de waarborging van een goed functionerend openbaar vervoer.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2020	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: <25%	€ 17.165.000	€ 2.991.954	€ 14.173.046

Project :	100371: Rondje Lauwersmeer		
Omschrijving	Het Rondje Lauwersmeer verbetert de beleving van de bijzondere natuurwaarden in het Nationaal Park Lauwersmeer en haar directe omgeving, waaronder Werelderfgoed Waddenzee. Er wordt geïnvesteerd in het versterken van het route gebonden aanbod, in nieuwe beleefplekken en in de herkenbaarheid en beeldkwaliteit van het Lauwersmeer voor verschillende doelgroepen.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2017	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed:	€ 3.272.220	€ 1.514.393	€ 1.757.827

Project :	100529: Groot onderhoud N980 Kornhorn		
Omschrijving	Groot onderhoud van de hoofdrijbaan van de N363 tussen Ranum-Warfum-Uithuizermeeden		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2019	2021
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: <25%	€ 158.118	€ 8.400	€ 149.718

Project :	100207: Baggeren Winschoterdiep		
Omschrijving	Het Winschoterdiep wordt gebaggerd zodat het geschikt is voor klasse IV scheepvaart.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2013	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed:	€ 10.446.663	€ 8.600.919	€ 1.845.919

Project :	100516: Groot onderhoud N386 Kropswolde - De Groeve		
Omschrijving	Groot onderhoud van de hoofdrijbaan van de N386 Kropswolde - De Groeve.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2019	2021
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: <25%	€ 727.877	€ 449.107	€ 278.770

Project :	100222: Groot onderhoud N995 Bedum-Onderdendam		
Omschrijving	Groot onderhoud van de hoofdrijbaan N995		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2019	2021
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 1.312.500	€ 137.719	€ 1.174.781

Project :	100417: Groot onderhoud N860 Waterhuizen-Westerbroek		
Omschrijving	Meerdere werkzaamheden op/nabij de N860.Waaronder een pilot project op de fietsroute Hoogezand-Groningen. met als doel de verkeersveiligheid op de (brom)fietsroute Hoogezand-Groningen te verbeteren door in te zetten op de drie E's: Engineering (infrastructuur), Enforcement (handhaving) en Education (educatie).		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2019	2021
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 1.059.073	€ 898.186	€ 160.186

Project :	100514: Groot onderhoud N997 Fietspad Holwierde		
Omschrijving	Groot onderhoud N997 fietspad naar Holwierde.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2019	2021
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 140.400	€ 10.400	€ 130.000

Project :	100420: Kadewerk Noord-Willemskanaal oost incl. fietssnelweg		
Omschrijving	Het project behelst kadeverbeteringswerken voor het waterschap en het huidige fietspad (en fietsbrug) wordt opgewaardeerd naar een zogenaamde fietssnelweg.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2017	2022
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed: <25%	€ 5.071.900	€ 2.053.298	€ 3.018.602

Project :	100142: Kiek over Diek		
Omschrijving	Het realiseren van een fietsroute langs de Waddenkust.		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2012	2021
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 5.449.145	€ 4.517.591	€ 931.554

Project :	100527: Groot onderhoud boordvoorzieningen en fietspad N360		
Omschrijving	Groot onderhoud boordvoorzieningen en fietspad N360		
Planning	Fase	Start	Einde
	Uitvoering - Realisatie	2020	2021
Financiën	Budget	Realisatie	Saldo
Gereed:	€ 1.244.000	€ 78.841	€ 1.165.159

Project :	100201: Doorfietsroute Groningen-Ten Boer		
Omschrijving	De eerste aanleiding voor het ontwikkelen van de doorfietsroute (voorheen Fietsroute Plus) tussen Groningen en Ten Boer is de in december 2002 door Provinciale Staten van Groningen vastgestelde Beleidsnota Fiets en de twee daaruit volgende Actieplannen Fiets.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2016	2021
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed:	€ 4.500.000	€ 2.170.416	€ 2.329.584

Project :	100151: Doorfietsroute Groningen-Winsum (N361)		
Omschrijving	Na het doorlopen van de planuitwerking is met de voordracht 38/2016 is op 7 juli 2016 het besluit genomen een doorfietsroute (voorheen Fietsroute Plus) te realiseren tussen Groningen en Winsum. De fietsroute wordt voor het grootste deel aan de westzijde van het spoor aangelegd en doet daarbij de dorpen Adorp en Sauwerd aan.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2019	2021
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed:	€ 10.940.000	€ 6.333.433	€ 4.156.567

B. Infrastructurele werken en Social Return on Investment (SROI)

Ten behoeve van SROI (Social Return on Investment) zijn bij de uitvoering van een aantal van onze infrastructurele werken en een aantal andere projecten middelen beschikbaar gesteld welke moeten worden ingezet ten behoeve van de terugkeer van werklozen op de arbeidsmarkt.
In de contracten die wij hebben afgesloten met de opdrachtnemers is opgenomen dat 2% van de aanneemsom moet worden gespendeerd aan de terugkeer van deze mensen op de arbeidsmarkt.
In onderstaande tabel is weergegeven bij welke werken in 2020 SROI is toegepast en welke bedragen daarmee gemoeid waren.

Toegepaste Social Return on Investment provincie Groningen in 2020				
Project	**Opdrachtnemer**	**Startdatum**	**Einddatum**	**SR-verplichting**
Aanpak N361 fase 2 en herinrichting Sauwerd	BAM Infra Regionaal Drachten	1-1-2019	1-12-2020	€ 6.550,00
Groot onderhoud N361 fase 1 en herinrichting Adorp	KWS Infra	1-2-2019	1-2-2020	€ 5.932,00
Baggeren en beschoeiing Jachthaven 't Dok	Tebezo Waterbouw & Nautische dienstverlening	13-6-2019	31-3-2020	€ 11.640,00
Boordvoorziening Winschoterdiep Hoogezand	Tebezo Waterbouw & Nautische dienstverlening	11-7-2019	15-4-2020	€ 51.960,00
Fase 1 Rondweg Bedum	BAM Infra Regionaal Drachten	19-8-2019	1-7-2020	€ 25.980,00
Groot onderhoud N980 Grootegast-Doezum	Broekema Wegenbouw BV	2-9-2019	29-5-2020	€ 23.000,00
Blauwe Loper	Strukton Civiel Noord & Oost bv	1-10-2019	1-2-2021	€ 96.000,00
Blauwe Loper	Oosterhof Holman	1-10-2019	1-2-2021	€ 96.000,00
Reconstructie N366 aansluiting Pekela-Zuid en verbreding Pekela-Alteveer	HAZ Groen Grond en Infra bv.	1-10-2019	1-9-2020	€ 77.120,00
Aanpak N361 rotondes Leens en Wehe den Hoorn	BAM Infra Regionaal Drachten	4-12-2019	1-10-2020	€ 23.620,00
Groot onderhoud N982 Ronde Zwijnshok - Oldehove	BAM Infra Regionaal Drachten	1-1-2020	31-12-2020	€ 7.256,00
Fietsroute Groningen-Winsum	BAM Infra Regionaal Drachten	1-1-2020	31-12-2022	€ 22.937,00
Aanleg brug Azuurjuffer (Blauwestad)	Macadam Nederland B.V.	20-2-2020	1-11-2020	€ 6.580,00
Groot onderhoud N996 en N993	Strukton Civiel Noord & Oost bv	6-5-2020	30-6-2020	€ 15.500,00
Groot onderhoud Ranum-Warffum	KWS Infra	1-6-2020	3-7-2020	€ 19.420,00
Groot onderhoud Uithuizen-Uithuizermeeden	Oosterhof Holman	17-8-2020	25-9-2020	€ 13.200,00
Groot onderhoud N980 Niekerk-Oldekerk	KWS Infra	31-8-2020	31-10-2020	€ 9.660,00
Ontmanteling weilanddepot Scheemda	Arcadis Nederland BV	28-9-2020	1-7-2022	€ 6.440,00
Cyclisch onderhoud bomen 2020-2022	de Vertakking BV	1-10-2020	1-10-2024	€ 10.000,00
Groot onderhoud N363 Warffum-Usquert-Uithuizen	Aannemersbedrijf Koen Meijer BV	12-10-2020	1-5-2021	€ 10.400,00
Voorbelasting en kadewerk Noord-Willemskanaal	Tebezo Waterbouw & Nautische dienstverlening	19-10-2020	1-5-2021	€ 13.500,00
Groot onderhoud N386 Kropswolde - De Groeve	KWS Infra	16-11-2020	16-4-2021	€ 4.536,00
			subtotaal infrastructurele werken	**€ 557.231,00**
Breedband	Rodin Group	01-01-2018	01-01-2022	€ 800.000,00
Concessie 1000 laadpalen Groningen en Drenthe	Alfen ICU B.V.	1-7-2019	30-6-2022	€ 39.200,00
Concessie 1000 laadpalen Groningen en Drenthe	Allego B.V.	1-7-2019	30-6-2022	€ 23.000,00
			subtotaal overig	**€ 862.200,00**
			totaal	**€ 1.419.431,00**

6. Voortgangsrapportage Provinciale Meefinanciering

In 2007 is het Fonds Provinciale Meefinanciering opgericht. Dit fonds biedt de provincie de mogelijkheid om mee te financieren in belangrijke economisch structuurversterkende projecten. Zo is de afgelopen jaren mee geïnvesteerd in projecten als Smart Industry Hub, Proeftuin 5G, RIG en Kiek over Diek. Ook speelt het fonds een cruciale rol bij de financiering van de subsidieregeling Innovatief en Duurzaam MKB Groningen, de cofinanciering van Waddenfondsprojecten en toeristische infrastructuur rond Blauwestad.

Sinds 2007 is vanuit het fonds aan projecten in totaal een bijdrage van ruim € 107 miljoen subsidie toegekend. Dit bedrag is vanuit andere fondsen/overheden met € 470 miljoen opgehoogd. De bijdrage van projecteigenaren en overige investeerders bedraagt € 660 miljoen. De inzet van deze € 107 miljoen zorgt aldus voor een totale investering van ruim € 1,2 miljard in de Groninger economie. Naar verwachting zullen door de projecten in totaal ca. 7800 arbeidsplaatsen worden gecreëerd. Het betreft ca. 1550 directe en 6250 indirecte arbeidsplaatsen. Het fonds vormt hiermee een essentiële en onmisbare schakel in de structuurversterking van de Groninger economie.

Inleiding

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2007 hebben Provinciale Staten extra cofinancieringsmiddelen beschikbaar gesteld voor meefinanciering van ruimtelijk-economische projecten. In dit kader is in het fonds Provinciale Meefinanciering opgericht.

Bij motie hebben Provinciale Staten in hun vergadering van 17 september 2008 gevraagd om:

- het vaststellen van een beleidsnota waarin wordt vastgelegd hoe Provinciale Staten uitwerking geven aan haar ruimtelijk-economische stimuleringstaak;
- in deze nota aan te geven hoe de te besteden (cofinancierings)middelen bijdragen aan de beleidsdoelen die Provinciale Staten in hun programmabegroting hebben vastgesteld;
- jaarlijks informatie te verstrekken over projecten, die onder andere in SNN-verband zijn afgesloten en die mee door de provincie Groningen worden gefinancierd en waarbij wordt aangegeven hoe het uitgevoerde project heeft bijgedragen aan het bereiken van de gestelde beleidsdoelen (onder andere gerealiseerde private cofinanciering en het werkgelegenheidseffect).

Op 18 mei 2009 hebben Gedeputeerde Staten haar reactie gegeven op de motie. Hierbij is toegezegd om jaarlijks te rapporteren over de voortgang van het fonds en de vanuit Groningen gecommitteerde projecten voor Koers Noord, OP EFRO, Interreg, Waddenfonds etc. waaraan ook een bijdrage uit het fonds is toegekend. Met deze rapportage over de stand van zaken per 31 december 2020 geven wij invulling aan de toezegging.

Opzet en werkwijze

Het doel van het provinciaal ruimtelijk-economisch stimuleringsbeleid is het realiseren van een versterkte duurzame groei van economie en werkgelegenheid. Uitgangspunt daarbij is dat dit plaatsvindt in combinatie met het behoud of het verbeteren van de fysieke (leef)omgeving. Met betrekking tot de invulling van het stimuleringsbeleid wordt een voorkeur uitgesproken voor projecten met een aantoonbare spin-off richting het regionale mkb, voor projecten die bijdragen aan de regionale kennisinfrastructuur of voor projecten die bijdragen aan de versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied. Met name de noordelijke subsidieprogramma's Koers Noord en het OP EFRO bieden de mogelijkheden om op deze punten te stimuleren met subsidiebijdragen aan concrete projecten. Voor veel van deze projecten wordt provinciale cofinanciering aangewend om de financiering van deze projecten sluitend te maken. Op programmaniveau is een minimumbijdrage uit de regio verplicht, op projectniveau geldt dit niet altijd. Projecten die het best passen binnen de provinciale beleidsdoelen en voldoen aan onderstaande criteria komen met voorrang in aanmerking voor financiering uit het fonds.

CRITERIA:

- Effectiviteit:
  Voor Koers Noord en OP EFRO moet het in beginsel gaan om structuurversterkende projecten met spin-off voor het mkb, voor de kennisinfrastructuur of voor projecten die bijdragen aan de versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied. Prioritair zijn projecten in de sectoren Energie, Life Sciences, ICT en daarnaast ook (vergroening van) de chemiesector in Delfzijl, Agribusiness, Scheepsbouw en Toerisme.
- Value for money:
  Projecten moeten in de verhouding tussen effecten en kosten voldoende rendement ('value for money') opleveren. Hierbij wordt ook gelet op de relatie tussen private investeringen en publieke uitgaven. Deze laatste verhouding zegt iets over de mate waarin met publieke middelen investeringen in de markt uitgelokt kunnen worden en zegt tevens iets over de bereidheid en acceptatie van projecten in de markt.
- Kostenefficiency:
  Het project moet doelmatig van opzet zijn en reëel van begroting. De projectopzet moet geen overbodige of onnodige onderdelen bevatten etc.
- Marktfalen:
  Hierbij gaat het erom dat het te subsidiëren project zonder provinciale (co)financiering niet rond kan komen.
- Risico's:
  Hierbij wordt gelet op de eventuele risico's oftewel de levensvatbaarheid van het project, dit om te voorkomen dat wordt geïnvesteerd in een project met geen of te weinig rendement.
- Legitimiteit:
  Hierbij gaat het om de vraag naar de legitimiteit van een provinciale bijdrage in relatie tot de eigen bijdrage van de initiatiefnemer.
- Overige:
  Projecten moeten van voldoende bestuurlijk belang zijn, uitvoeringsgereed zijn en de totale projectkosten moeten minimaal € 100.000 bedragen teneinde een substantieel effect te kunnen sorteren.

Bovenstaande criteria bieden in de praktijk voldoende sturingsmogelijkheden om selectief en gedoseerd bij te dragen aan projecten.

Voortgang

Totaaloverzicht

Het fonds is onderverdeeld in vier compartimenten. Compartiment A is bedoeld voor projecten die worden gefinancierd door onder andere Koers Noord en OP EFRO. Compartiment B betreft de projecten die worden gefinancierd vanuit Interreg, Europees visserijfonds, EU POP en het Waddenfonds. Compartiment C betreft projecten van bijzonder bestuurlijk belang die zonder provinciale cofinanciering niet van de grond komen. Compartiment D betreft procesgeld. Deze middelen worden ingezet om veelbelovende projectideeën uit te laten werken tot subsidiabele projectvoorstellen.

In onderstaande tabel wordt weergegeven hoeveel subsidie tot en met eind 2020 vanuit het fonds is verleend en ten laste van welke compartimenten. Opgenomen zijn de projecten waaraan een bijdrage is verleend en waarvan een bijdrage is toegezegd door, of in behandeling is bij, het bijbehorende subsidieprogramma.

Compartiment	Aantal toekenningen	Projectkosten	Toegekend subsidiebedrag	Provinciale meefinanciering
A	160	730.474.974	244.615.482	67.253.141
B	131	458.322.547	213.667.066	31.677.598
C	40	41.238.290	11.392.240	8.006.523
Totaal	331	1.230.035.811	469.674.787	106.937.262

Vanuit het fonds is aan 331 projecten in totaal een bijdrage van € 107 miljoen subsidie uit het fonds toegekend. Uit de andere fondsen (zoals Koers Noord, OP EFRO, Interreg, Europees visserijfonds en het Waddenfonds) is € 470 miljoen subsidie aan deze projecten toegekend.
De bijdrage van projecteigenaren en overige investeerders bedraagt in totaal € 653 miljoen. De totale projectkosten bedragen ruim € 1,2 miljard.
Zoals uit de laatste kolom van bovenstaande tabel kan worden opgemaakt, geschiedt het merendeel van de provinciale meefinanciering ten behoeve van projecten uit compartiment A. Dit is conform de uitgangspunten van het fonds.
De totaal toegekende subsidies tot en met 2020 komen overeen met de verwachting.

Verdeling per compartiment en naar sectoren

Compartiment A

Zoals in de programmabegroting van 2009 is aangegeven, richt de provincie Groningen zich bij projectverwerving en het meefinancieren van projecten uit compartiment A van het fonds bij voorkeur op projecten in de sectoren Energie, Life Sciences, de ICT-sector en Agribusiness. Daarnaast zijn de chemiesector in Delfzijl (en de vergroening hiervan), Scheepsbouw, Toerisme en het mkb belangrijke speerpunten. Eveneens bouwt dit voort op de keuzes uit de beleidsagenda 'Werken aan economische groei' en haar opvolger het programma Groningen@Work.

Compartiment A van het fonds is bedoeld voor de medefinanciering van projecten die passen binnen onder meer economische programma's van het Rijk en/of het EFRO-programma. Op programmaniveau is provinciale cofinanciering een noodzakelijke voorwaarde. Zonder provinciale cofinanciering kan geen gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden die economische programma's van het Rijk en het EFRO-programma bieden. De toegekende middelen (2007 tot en met 2020) uit compartiment A van het fonds zijn als volgt over de sectoren verdeeld.

Sector	Projectkosten	Koers Noord en EFRO-subsidie	Provinciale meefinanciering
Agribusiness/Groene Chemie	71.770.310	25.115.588	8.598.570
Energie	130.833.742	37.815.431	11.214.241
ICT	95.432.107	40.045.045	5.215.327
Life Sciences	145.517.174	48.086.750	11.282.896
Metaal/Scheepsbouw	12.036.557	5.004.533	1.298.814
Mkb	217.496.697	65.353.269	21.167.052
Toerisme	57.388.387	23.194.865	8.476.241
Totaal	730.474.974	244.615.482	67.253.141

Zoals uit de tabel blijkt is één provinciale euro uit het fonds goed voor bijna vier euro uit Koers Noord of het EFRO-programma en bedragen de uitgelokte investeringen meer dan het tienvoudige van de fondsbijdrage. De totale projectkosten, overige subsidies en provinciale meefinanciering per sector worden in onderstaande grafiek weergegeven.

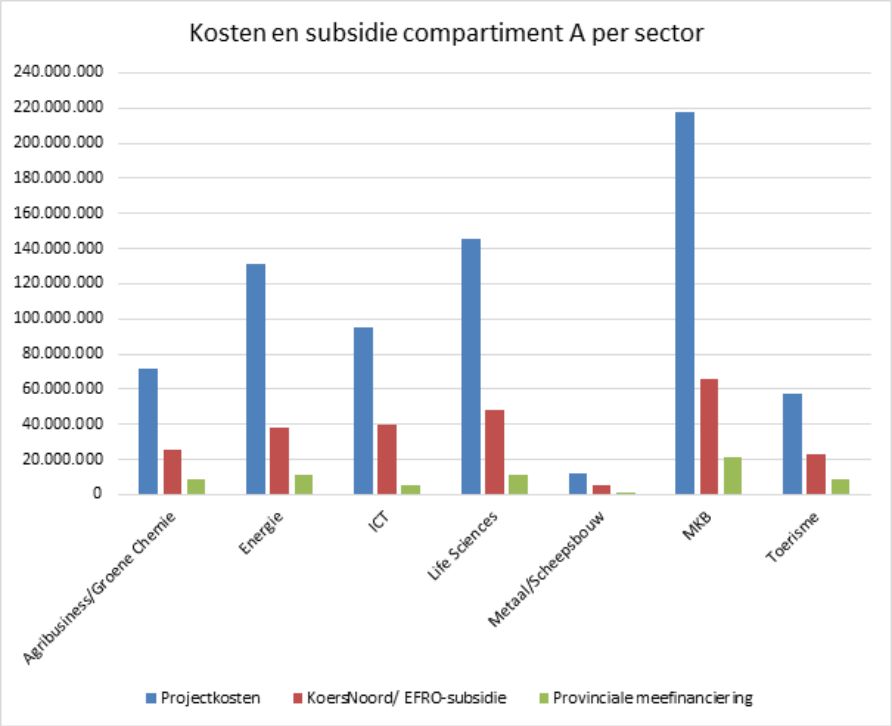

Naar verwachting van de indieners zullen door de projecten in totaal ca. 7800 arbeidsplaatsen worden gecreëerd. Het betreft ca. 1550 directe en 6250 indirecte arbeidsplaatsen. Deze zijn ultimo 2020 als volgt over de sectoren verdeeld:

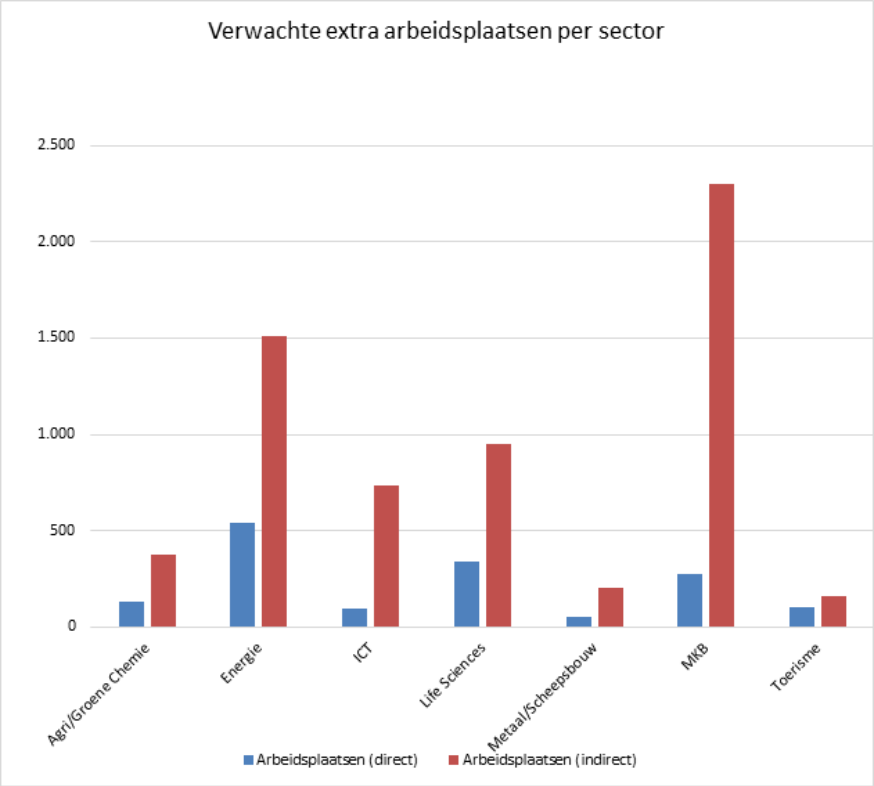

Compartiment B

Compartiment B van het fonds is bedoeld voor de meefinanciering van projecten die passen binnen onder andere Interreg, het Europees Visserijfonds, EU POP en het Waddenfonds. De toegekende middelen (2007 tot en met 2020) uit compartiment B van het fonds zijn als volgt over de sectoren verdeeld.

Sector	Projectkosten	Subsidie Interreg, EU POP, Waddenfonds, Visserijfonds	Provinciale meefinanciering
Agribusiness/Groene Chemie	65.429.821	38.871.445	13.867.125
Energie	51.203.419	16.757.040	1.409.291
ICT	20.339.092	5.293.408	206.158
Life Scienses	20.421.040	11.768.129	284.509
MKB	159.745.988	66.631.212	6.857.878
Overig	43.737.812	22.350.953	1.391.985
Toerisme	93.212.994	49.701.019	5.984.462
Visserij	4.232.380	2.293.860	1.676.190
Totaal	458.322.547	213.667.066	31.677.598

Zoals uit de tabel blijkt is één provinciale euro uit het fonds goed voor zeven euro uit andere programma's en bedragen de uitgelokte investeringen een veelvoud van de fondsbijdrage.
De middelen uit compartiment B worden breder ingezet dan bij compartiment A het geval is.

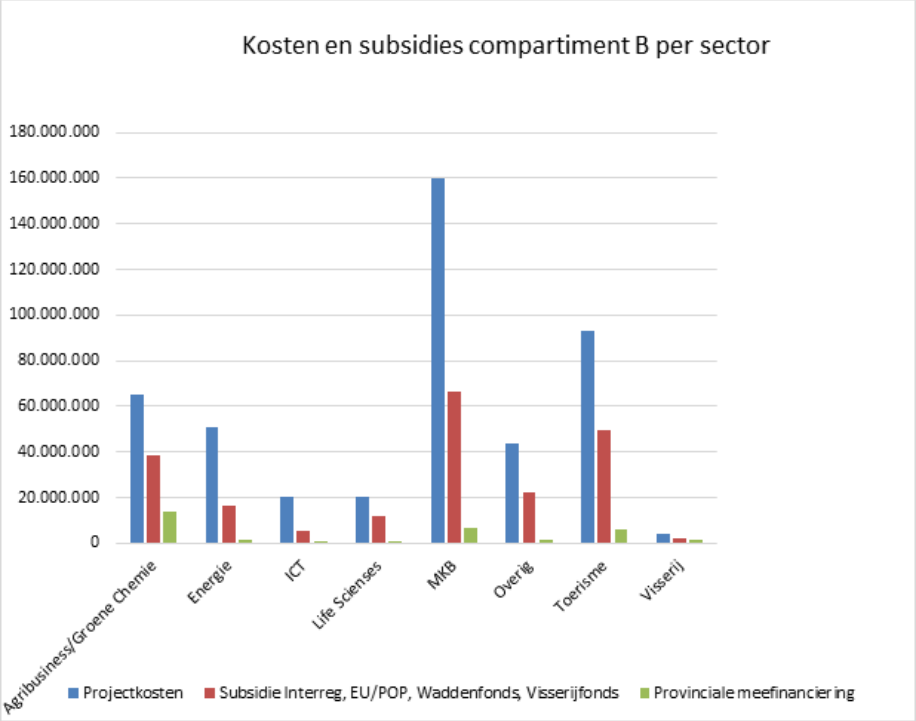

Compartiment C

Compartiment C van het fonds is bedoeld voor de medefinanciering van projecten die van voldoende bestuurlijk belang zijn en zonder provinciale cofinanciering niet van de grond komen. Vanuit dit compartiment is aan 40 projecten in totaal ruim € 8 miljoen subsidie uit het fonds toegekend. De totale kosten van deze projecten bedragen € 41 miljoen.

Conclusie

De fondsmiddelen sluiten goed aan bij de provinciale beleidsdoelen. Dankzij het fonds kan de provincie goed gebruik maken van de mogelijkheden die nationale en Europese subsidieprogramma's bieden. Hierbij is één provinciale euro uit het fonds gemiddeld genomen goed voor vier euro uit nationale en Europese subsidieprogramma's en bedragen de uitgelokte investeringen het twaalfvoudige van de fondsbijdrage.

7. Jaarverslag toezicht gemeentefinanciën

Financieel toezicht op basis van de Gemeentewet

Op grond van de Gemeentewet zijn gemeenten onderworpen aan financieel toezicht door Gedeputeerde Staten.
Daartoe zenden de gemeenten jaarlijks hun begrotingen, jaarrekeningen en andere financiële bescheiden op naar de provinciale toezichthouders.
De bepalende criteria voor het toezicht zijn opgenomen in de Gemeentewet.
Het financieel toezicht kent twee mogelijke vormen van toezicht: repressief danwel preventief toezicht.

Repressief begrotingstoezicht
Er is repressief toezicht wanneer er, naar het oordeel van Gedeputeerde Staten, sprake is van een structureel en reëel begrotingsevenwicht. Wanneer dit evenwicht niet aanwezig is kan alsnog repressief toezicht worden ingesteld indien aannemelijk is dat, blijkens de meerjarenraming, dit evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht.
Repressief toezicht is de standaard. Deze vorm van toezicht houdt in dat de begroting en begrotingswijzigingen direct uitgevoerd kunnen worden (rechtskracht krijgen) zonder afhankelijk te zijn van een voorafgaande goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

Preventief begrotingstoezicht
Preventief toezicht moet worden ingesteld wanneer de begroting van het eerstvolgende jaar, naar het oordeel van Gedeputeerde Staten, niet structureel en reëel in evenwicht is en blijkens de meerjarenraming niet aannemelijk is dat in de eerstvolgende jaren een structureel en reëel evenwicht tot stand zal worden gebracht. (imperatief preventief begrotingstoezicht)
Preventief toezicht kan ook worden ingesteld wanneer de begroting of de rekening over het tweede aan het begrotingsjaar voorafgaande jaar niet tijdig is ingezonden;

wettelijke inzendtermijnen:
begroting (incl. meerjarenraming): vóór 15 november voorafgaande aan het begrotingsjaar;
jaarrekening: vóór 15 juli na afloop van het rekeningjaar

Gedeputeerde Staten doen voor aanvang van het begrotingsjaar mededeling aan het gemeentebestuur omtrent het in te stellen toezichtsregime voor het komende jaar.

De gemeentebegrotingen voor het jaar 2021

Met betrekking tot de gemeentebegrotingen voor het jaar 2021 is geconstateerd dat de raden van de gemeenten Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Veendam, Westerkwartier en Westerwolde een structureel en reëel sluitende (meerjaren)begroting 2021-2024 hebben vastgesteld.
Deze gemeenten zijn voor het jaar 2021 onder het - terughoudende - repressieve begrotingstoezicht worden geplaatst.
Een tweetal gemeenten, te weten Stadskanaal en Eemsdelta, heeft geen structureel en reëel sluitende begroting kunnen aanleveren.

- Stadskanaal:
  De begroting 2021-2024 sluit met structurele tekorten: € 6,6 miljoen per 2021, aflopend naar € 5,4 miljoen per 2024. De structurele tekorten worden met name veroorzaakt door tekorten in het sociaal domein. Op grond van artikel 203 van de Gemeentewet (GW) dient de gemeente Stadskanaal, in verband met het ontbreken van een (meerjarig)structureel begrotingsevenwicht onder het preventieve begrotingstoezicht te worden geplaatst.
  De instelling van preventief begrotingstoezicht betekent dat de begroting van de gemeente Stadskanaal voor het jaar 2021 en de daarop betrekking hebbende wijzigingen onze - voorafgaande - goedkeuring behoeven. Deze goedkeuring kan eerst worden verleend wanneer de gemeente, door middel van een herstelplan, weer zicht biedt op een structureel sluitend perspectief. Zolang de begroting niet is goedgekeurd mag de gemeente, op grond van artikel 208 GW, geen verplichtingen aangaan zonder onze goedkeuring. Om de bedrijfsvoering van de gemeente niet onnodig te belasten hebben wij de gemeente toestemming verleend tot het

aangaan van verplichtingen tot een niveau van 6/12 gedeelte van de gemeentebegroting 2020, inclusief wijzigingen, tenzij bij de begroting 2021 het lastenniveau lager is vastgesteld.
Zodra de gemeente de nodige maatregelen heeft genomen om weer tot een sluitend perspectief te kunnen komen kan de begroting van de gemeente Stadskanaal voor het jaar 2021 worden goedgekeurd. Alsdan zal ook worden bezien of het preventieve toezichtsregime kan vervallen.

- Eemsdelta:
  De gemeente Eemsdelta is per 1 januari 2021 ingesteld. Ook de raad treedt per die datum in functie. In verband met het vorenstaande heeft de gemeente niet aan de wettelijke inzendtermijn, i.c. 15 november 2020, voor de begroting 2021 kunnen voldoen.
  In verband hiermede is de gemeente voor het jaar 2021 onder het preventieve begrotingstoezicht geplaatst. Naar verwachting zal aan de raad in april 2021 een begroting 2021-2024 ter vaststelling worden aangeboden. Teneinde de gemeente in staat te stellen de nodige uitgaven te mogen doen is aan de gemeente toestemming te verleend tot het aangaan van verplichtingen tot een niveau van 6/12 gedeelte van de som van de budgetten zoals opgenomen in de begrotingen 2020 van de voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum.
  Ervan uitgaande dat de raad een structureel sluitende (meerjaren)begroting 2021-2024 zal vaststellen zal de begroting 2021 van de gemeente Eemsdelta zo spoedig mogelijk worden goedgekeurd. Voorts zal dan worden beoordeeld of het preventieve begrotingstoezicht kan vervallen.

Het algemene beeld van de gemeentebegrotingen is onveranderd zorgelijk. Deze zorgen komen vooral voort uit de tekorten op het sociaal domein.
In de begrotingen 2021-2024 zijn (wederom) omvangrijke ombuigingsmaatregelen getroffen om met sluitende budgetten te kunnen blijven werken.
De bezuinigingen betreffen het totale gemeentelijk beleid: bestaand beleid, ambities en verhoging van inkomsten. De bezuinigingen komen bovenop de eerdere bezuinigingsrondes. Het zal voor de gemeenten geen sinecure zijn de ombuigingen ook daadwerkelijk in te vullen. Vanuit het financieel toezicht zal de voortgang hiervan nauwlettend worden gevolgd.
Ter overbrugging naar de daadwerkelijke invulling van de maatregelen hebben veel gemeenten een beroep moeten doen op de reserves. Deze zijn inmiddels over de gehele linie tot een minimaal niveau - of zelfs daaronder - afgenomen.
Indien er niets wijzigt aan de financieringswijze van de gemeenten zal de volgende onontkoombare stap de afbraak van voorzieningen (moeten) zijn.
De blik is thans gericht op een nieuw kabinet dat de noden van de gemeenten onderkent en daar navenant naar handelt.
Daartoe hebben de diverse gremia inmiddels deze noden bij het Rijk - nadrukkelijk - onder de aandacht gebracht
Vanuit de provincie Groningen is ter zake het volgende ondernomen:

- Ambtsbericht van de CdK aan de ministerie van BZK van 17 mei 2019 inzake tekorten Jeugdzorg.
- Ondersteuning lobby Groninger gemeenten met middelen en menskracht over meer dan (structureel en incidenteel) geld, over aandacht voor systeemfouten, oplossingen hiervoor en nadenken over een nieuw stelsel (evt. pilotregio).
- Motie van diverse partijen in PS over de financiële positie van de Groninger gemeenten, juni 2020.
- Brief aan vaste kamercommissie Binnenlandse Zaken d.d. 30 juni 2020.
- Meedenken in IPO-verband over aankaarten problematiek en eerste begin van een oplossing.

Ontwikkelingen

COVID-19
Voor gemeenten heeft de coronacrisis gezorgd voor hogere lasten en derving van inkomsten.
Hoe deze situatie zich de komende jaren gaat ontwikkelen is nog erg onzeker.
Het is nog onduidelijk in hoeverre de financiële effecten in 2021 nog zullen doorwerken en in welke mate deze kosten zullen worden gecompenseerd door het Rijk.
Wij hebben geconstateerd dat de gemeenten over het algemeen de effecten van COVID-19 budgettair neutraal hebben verwerkt in de begrotingen 2021-2024.
Het is zaak dat de gemeenten de (financiële) ontwikkelingen nauwlettend volgen en zo nodig aanvullende maatregelen zullen nemen.

Jeugdhulp
Eind 2020 heeft het onderzoeksbureau Andersson Elffers Felix (AEF) een onderzoek gericht op de uitgaven voor jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering gepresenteerd. Dit ter uitvoering van de in 2019 gemaakte bestuurlijke afspraken over een doelmatige en effectieve uitvoering van de Jeugdwet.
Uit dit onderzoek komt naar voren dat de gemeenten in 2019 € 1,6 tot € 1,8 miljard meer hebben moeten uitgeven dan het budget dat ten behoeve de Jeugdwet is overgeheveld naar het Gemeentefonds.
Ter voorbereiding op de komende kabinetsformatie gaat het kabinet met de VNG in gesprek over de uitkomsten van het onderzoek en de daaraan te verbinden consequenties.
In de Kamerbrief van 18 december 2020 heeft de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aangegeven dat de uitkomsten van het onderzoek zwaarwegend zijn. Dit in het licht van de jeugdhulpplicht van gemeenten en de noodzaak van sluitende begrotingen.
Indien het Rijk en de gemeenten niet tot overeenstemming komen, wordt een en ander voorgelegd aan een - gezamenlijk benoemde - commissie van wijzen die een semi-bindend oordeel geeft (vergelijkbaar met arbitrage).

Herijking Gemeentefonds
Op 7 december 2020 hebben de fondsbeheerders de Tweede Kamer per brief geïnformeerd over het vervolgproces van de herijking van de verdeling van het Gemeentefonds. De fondsbeheerders hebben besloten de besluitvorming over de invoering van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds aan het volgend kabinet te laten. Dit betekent dat de invoering van de nieuwe verdeling opschuift naar 1 januari 2023. Reden hiervoor is de huidige financiële positie van gemeenten en de nog lopende gesprekken met gemeenten over onder andere de toereikendheid van de financiering van de jeugdzorg.
Met de VNG is afgesproken om voorafgaand aan de consultatie bij gemeenten, de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) om advies te vragen. Deze adviesaanvraag zal het ministerie van BZK in januari indienen en ter informatie aan de Tweede Kamer sturen. De voorlopige uitkomsten van de verdeling zullen tegelijk met de adviesaanvraag aan de ROB worden gepubliceerd.

8. Jaarverslag uitvoering Archiefwet

Inleiding

In artikel 8 van de Archiefverordening provincie Groningen 2015 wordt het jaarverslag van de provinciearchivaris als basis voor de verantwoording van Gedeputeerde Staten genoemd. Het verslag beoordeelt de kwaliteit van het beheer van de binnen de provinciale organisatie aanwezige jongere archiefbescheiden en beschrijft de toestand van de naar de archiefbewaarplaats overgebrachte oudere archiefbescheiden.

Het beheer van alle openbare, sinds 1801 door provinciale organen gevormde archieven is met ingang van 1 januari 2013 wettelijk opgedragen aan de provincies. Voorheen werd dat door het Rijk gedaan.
De archiefbewaarplaats bij het Groninger Archieven is in het Besluit informatiebeheer provincie Groningen 2015 aangewezen voor de bewaring van deze oudere, merendeels openbare archieven. De afspraken over het beheer zijn op 19 maart 2015 vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst voor fysieke archieven, die in 2017 is geëvalueerd en met enkele kleine aanpassingen daarna is gecontinueerd.

Personele bezetting

Als provinciale archiefinspecteur is de heer D.M. Bunskoeke sinds 2005 ook werkzaam in Groningen. Op 23 september 2014 is hij met terugwerkende kracht tot 1 januari 2013 aangesteld als provinciearchivaris en dus eindverantwoordelijk voor het beheer van de in de archiefbewaarplaats geplaatste provinciale archieven. De uitvoering van het beheer is uitbesteed aan het regionaal historisch centrum Groninger Archieven te Groningen en wordt hierna afzonderlijk beschreven.

Van zorgen om naar zorgen voor

We hebben, zeker sinds COVID-19, dagelijks te maken met heel veel niet-fysieke informatie die tot ons komt via verschillende apparaten en kanalen. We gebruiken die in ons eigen werkproces, we delen die met anderen of gooien het gewoon weg. Dat is zo normaal geworden, dat we er eigenlijk maar amper bij stilstaan en ons alleen zorgen maken als de techniek ons in de steek laat. Dat we als werknemers van een overheidsorganisatie ook goed moeten zorgen voor die informatie is vaak buiten beeld geraakt.

Zorgplicht en verantwoordelijkheden

Iedere overheidsorganisatie wordt geacht te zorgen voor de informatie die zij ontvangt, creëert en opslaat. Dat is een hele ruime opdracht, die volgt uit de archiefwetgeving. De kern daarvan is dat informatie in goede, geordende en toegankelijke staat moet worden gebracht en gehouden en dat tijdig wordt vernietigd wat niet meer nodig is. Voor de provincie is het college van Gedeputeerde Staten zorgdrager: daar ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering
De zorgplicht van het college vertaalt zich door in regels voor de organisatie. Sommige daarvan, zoals de bewaartermijnen van informatie, worden interprovinciaal opgesteld. Andere worden, passend bij de eigen bedrijfsvoering, per provincie ingevuld. Het belangrijkste daarvan is het zogenaamde Besluit informatiebeheer, dat voor Groningen laatstelijk in 2016 is gepubliceerd[1]. In dit besluit is een beheerder aangewezen, die moet zorgen voor de uitvoering van alle wettelijke verplichtingen. De provinciesecretaris is ambtelijk verantwoordelijk voor de kwaliteit van het uitgevoerde beheer en de provinciearchivaris rapporteert daarover aan het college.
Daarmee is het beheer van informatie weliswaar formeel geregeld, maar het gaat natuurlijk om de doorvertaling van die regels naar de werkvloer. Iedere medewerker wordt immers dagelijks met informatiestromen geconfronteerd en moet de primaire keuzes maken. Wanneer daarbij de juiste dingen (kunnen) worden gedaan, is dat de beste waarborg om later zo weinig mogelijk zorgen over de kwaliteit te hebben: door *by design* het informatiebeheer goed in te richten.

Om dat te realiseren is het zaak om
1. te bepalen waar het over moet gaan,
2. voortdurend daarover te communiceren,
3. middelen beschikbaar te hebben,
4. naleving van de voorschriften te ondersteunen.

[1] Provinciaal Blad nr. 844, 12 februari 2016.

Op elk van deze punten zal hierna verder worden ingegaan.

1. Scope

Voor het correct omgaan met informatie moet er beheer plaatsvinden. Dat kan vrij eenvoudig zijn, maar ook heel complex worden. Het hangt er maar van af hoe we tegen de informatie (moeten) aankijken. Te bewaren informatie, als zodanig aangemerkt door het werkproces waarin die informatie een rol speelt, is het meest bewerkelijk. Informatie in gevoelige processen, ongeacht de bewaartermijn, zal ook veel aandacht vragen. Zogenaamde hulpadministraties, waarin informatie slechts ontwikkelingen doormaakt, behoeven veel minder aandacht.

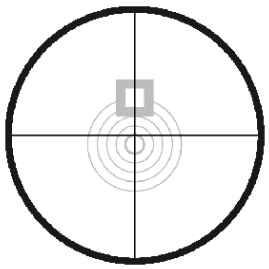

Een bruikbare methode om hier grip op te krijgen is via het opstellen van een risicoweging. Dat begint bij het beantwoorden van vijf vragen over informatieobjecten: wat, waar, waarom, wie en wanneer . Aan de hand van die vragen kan de gehele organisatie worden doorgelicht, zodat er een actueel, compleet en logisch samenhangend overzicht[2] ontstaat van alle mogelijke informatieobjecten die moeten worden beheerd.
De antwoorden worden vervolgens uitgezet tegen het belang van die objecten, afgemeten aan het werkproces waarin ze voorkomen. Daarbij spelen met name de bewaartermijn, de gevoeligheid en de in- en externe samenhang met andere informatieobjecten en processen een belangrijke rol. Zo ontstaat een matrix, die kan helpen bij het nader invullen van het beheer: hoe crucialer de informatie is, hoe meer beheermaatregelen nodig zullen zijn om risico's aanvaardbaar te houden.
Het spreekt voor zich dat de meest cruciale informatieobjecten in speciaal daarvoor ingerichte systemen moeten worden opgenomen, maar evenzo dat minder risicovolle dat niet nodig hebben. Een belangrijke vereiste van te bewaren informatieobjecten is bijvoorbeeld dat altijd moet vaststaan wanneer, door wie en uit hoofde van welke taak of werkproces ze zijn ontstaan. Daarnaast moeten inhoud, structuur, verschijningsvorm, samenhang en beheeractiviteiten kunnen worden vastgesteld. Dat kan bij minder risicovolle informatieobjecten hoog over worden vastgelegd, bijvoorbeeld voor het gehele systeem waarin ze opgenomen zijn.
Uiteraard moet bij beheer van informatie ook rekening worden gehouden met andere eisen, bijvoorbeeld op het terrein van beveiliging, privacy en budgettering. Het verdient aanbeveling om die te betrekken bij het beheer dat de archiefwetgeving voorschrijft, omdat er veel raakvlakken zijn.
De beheermaatregelen die voortvloeien uit de integrale risicogerichte aanpak moeten worden gezien als nadere uitwerking van het Besluit informatiebeheer. Daarbij wordt een directe relatie gelegd tussen de kwaliteitseisen voor en de dagelijkse omgang met informatieobjecten, zowel in technische voorzieningen als in menselijk handelen.

Samenvatting

Er moet worden geïnventariseerd welke informatieobjecten er bij de organisatie zijn. Vervolgens moet aan de hand van een risicoweging het daarbij passende beheerregime worden vastgesteld, waarbij ruimer wordt gekeken dan de archiefwetgeving. Dit resulteert in specifieke richtlijnen en voorschriften voor de werkvloer.

[2] Vereist in de *Archiefregeling* artikel 18, eerste lid.

2. Communicatie

Misschien wel het allerbelangrijkste bij het inregelen van informatiebeheer is de communicatie. Dat heeft ermee te maken dat medewerkers de belangrijkste schakel in het informatiebeheer vormen. Systemen kunnen veel afdwingen, maar het menselijk handelen bepaalt uiteindelijk toch of er wel correct beheerd wordt. Het “weten, willen en kunnen” is bij dat handelen altijd als richtlijn voor passende beheermaatregelen te gebruiken.

Om met het eerste te beginnen: er moet door de organisatie duidelijk worden gemaakt wat de bedoeling is. Daar is de eerste winst te behalen, want veel medewerkers zijn nog onvoldoende op de hoogte. Het is belangrijk dat dit op deskundige wijze hierover wordt gecommuniceerd, want het gevaar voor overkill is groot. Medewerkers hebben vooral oog voor de “normale” uitvoering van taken en het onderdeel informatiebeheer wordt als extra last gezien. Er zal dus vooral duidelijk moeten worden gemaakt dat dit onlosmakelijk is verbonden aan hun werk. Dergelijke communicatie blijft altijd nodig en zal herhaaldelijk voorbij moeten komen: de kracht van herhaling en herinnering is niet te onderschatten. Bovendien zullen nieuwe medewerkers hiervan direct op de hoogte moeten worden gesteld om een goede start te kunnen maken. Aan dergelijke kennis behoort ook een intrinsieke motivatie te worden gekoppeld. Het is heel moeilijk om beheer via onwillige werknemers gedaan te krijgen. Zij moeten kunnen zien dat hun dagelijks werk gebaat is bij goed informatiebeheer. Pakkende voorbeelden van wat er gebeurt zonder dat beheer, zoals bij Wob-verzoeken, vinden van informatie en opstellen van rapportages, helpen om dat inzicht te verkrijgen. De communicatie over dit aspect zal optimaal op de beleving van de werkvloer afgestemd moeten zijn. Sommige organisaties gebruiken daarbij ook positieve prikkels, bijvoorbeeld door extra aandacht te geven aan goed presterende collega’s en succesverhalen.
Het “kunnen” lijkt gemakkelijk te realiseren, maar dat wordt vaak te licht opgevat. Er is dan slechts een eenmalige cursus voor medewerkers, waarna men zich maar moet behelpen in de beheeromgeving. Soms worden ook collega’s als maatje of coach ingezet voor de achterblijvers, maar dat is nog lang niet standaard het geval. Goede communicatie blijft ook op dit punt cruciaal: waar kan men terecht, waar is documentatie te vinden en wie is het aanspreekpunt? Regelmatig evalueren van het gebruik van de beheermiddelen kan helpen om de communicatie verder te verbeteren.

Samenvatting

Goede communicatie over wat er wordt verwacht, wat daarvan de voordelen zijn en hoe dat kan worden gerealiseerd is nodig om medewerkers bij het informatiebeheer te betrekken en gemotiveerd te houden. Deze communicatie is niet iets eenmaligs, maar moet regelmatig worden herhaald en aangepast.

3. Middelen

Het ligt voor de hand dat er in aansluiting op de beide vorige punten speciale systemen zijn voor het beheer van informatieobjecten. Iedere overheidsorganisatie heeft vaak wel een dergelijk systeem, meestal aangeduid als DMS of RMA, dat in velerlei varianten op de markt verkrijgbaar is. Toch is het noodzakelijk om zeer kritisch te kijken naar inrichting, gebruik en (on)mogelijkheden van dit soort systemen. Deze drie aspecten zullen daarom nader worden uitgewerkt.

De inrichting van een beheersysteem is afhankelijk van de uitgangspunten die het systeem (en de leverancier) hanteren. Tot nu toe werd daarbij de NEN 2082 als norm gebruikt en daarin zijn alle vereiste functionaliteiten inderdaad in detail benoemd. Hoe die zich dienen te vertalen naar een bij de organisatie passende inrichting is echter niet beschreven. Een toepassing sluit door die gedetailleerde

opzet soms onvoldoende aan op de praktijk. Bij de aanschaf is dan niet echt nagedacht over de benodigde flexibiliteit en al helemaal geen risicoweging uitgevoerd. Het gevaar is dat er maatwerk op wordt uitgevoerd, waardoor de mogelijkheden tot uitvoer, conversie en migratie beperkt worden: je zit vast aan het systeem. Door de introductie van een nieuwe norm, de NEN-ISO 16175, waarin de vereiste functionaliteit niet meer in detail is uitgewerkt, wordt nu veel meer flexibiliteit van een te gebruiken beheersysteem verwacht.

Bij de inrichting van beheersystemen moet er ook rekening worden gehouden met het gebruik. Een evident aspect daarvan is de reikwijdte: welke informatieobjecten kunnen ermee worden beheerd en hoe sluit dat aan op de uitgevoerde risicoweging? Hoe goed ook ingericht, een systeem kan het beheer niet uitvoeren als informatie daarbuiten wordt gehouden. Over het algemeen geldt dat hoe minder verschillende systemen er nodig zijn, hoe beter dat is voor het beheer.
Een ander belangrijk gebruiksaspect van het beheersysteem is de aansluiting op beleving van gebruikers. Traditionele systemen zijn gebouwd door specialisten en ademen die sfeer uit. Dat schrikt “gewone” gebruikers af, zodat die proberen er omheen te werken. Evenals bij communicatie (motivatie) is ook hier de werkvloer voor de uiteindelijke kwaliteit van het informatiebeheer een bepalende factor (gebruiksgemak).
Tot slot zijn ook de (on)mogelijkheden van beheersystemen een bepalende factor. De gespecialiseerde software zal meestal wel standaarden ondersteunen en dat is de beste garantie dat eventuele conversie of migratie later tot de mogelijkheden behoort. Helaas hebben niet alle systemen een goede exportmogelijkheid, zodat er toch nog problemen kunnen ontstaan wanneer ze buiten gebruik (moeten) worden gesteld.
Veel informatieobjecten zijn echter opgenomen in maatwerktoepassingen, gericht op de uitvoering van het werk. Informatiebeheer staat daar op de achtergrond, zodat goed moet worden gekeken of de vastgestelde beheerhandelingen daarin wel mogelijk zijn. Er zijn helaas maar weinig organisaties die dergelijke afwegingen maken voordat ze overgaan tot de aanschaf van maatwerktoepassingen.

Samenvatting
Er moet een risicogerichte opzet als basis dienen voor het in gebruik nemen van systemen waarin informatieobjecten worden beheerd. De mate van flexibiliteit, de reikwijdte, het gebruiksgemak en de toepassing van erkende standaarden bepalen of een systeem goed beheer uitvoeren kan.

4. Ondersteuning

Het stopt natuurlijk niet bij de bepaling van de scope, communicatie en middelen voor het informatiebeheer volgens de archiefwetgeving. De uitwerking in de praktijk hangt af van ondersteuning, zoals handhaving en voortdurende verbetering. Dat laatste zal als onderdeel van de welbekende PDCA-cyclus vaak wel in beeld zijn, maar het is niet vanzelfsprekend dat overal de juiste uitgangspunten worden gehanteerd. Het blijven gebruiken van een risicoweging is cruciaal om de kwaliteit van het informatiebeheer op peil te houden.
Veel organisatie hebben baat bij de inzet van maatjes en coaches, die op de werkvloer hun collega’s helpen om invulling te geven aan de beheertaken. Zij helpen om de overgang te maken van het traditionele “achteraf” archiveren door collega’s naar het direct zelf in beheer nemen van informatieobjecten. De medewerkers die dit soort ondersteuning bieden krijgen helaas niet altijd de juiste waardering in de vorm van faciliteiten en/of beloning. Toch zijn ze onmisbaar in de transitie naar het nieuwe werken, want ze geven het goede voorbeeld en kunnen vaak achterblijvers “meenemen”. Dat heeft doorgaans meer effect dan online uitleg, hulpmiddelen of FAQ’s, hoewel die absoluut nodig blijven om de gebruikers verder te helpen.

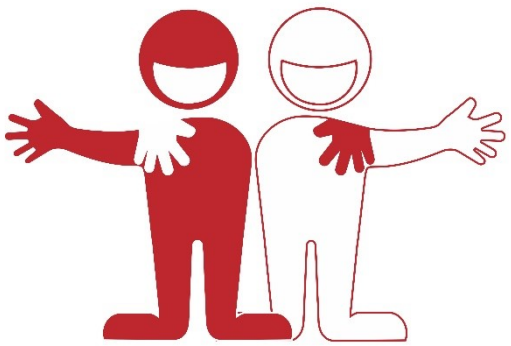

Een lastig aspect van de ondersteuning is het meer dwingende deel, de handhaving door het management. Hoewel positieve prikkels, ze kwamen hiervoor al ter sprake, veruit te prefereren zijn, kan soms niet worden afgezien van enige dwang. Wanneer medewerkers regelmatig de afspraken niet nakomen, moeten ze daarop gewezen en soms ook gecorrigeerd worden. De argumenten voor het niet volgens de regels werken dienen als input voor de voortdurende verbetering van de gekozen aanpak. Dat helpt bij de acceptatie van mogelijke interventies, omdat de kennelijk ervaren problemen immers wel

meegewogen worden. De motivatie van medewerkers, die cruciaal is voor het beheer, moet voorop blijven staan bij de inzet van handhaving.

Samenvatting
De uitvoering van informatiebeheer moet worden ondersteund door persoonlijke en digitale hulp, handhaving door het management en voortdurende verbetering van de uitgangspunten (PDCA).

Beoordeling

In het afgelopen jaar zijn er weer diverse zaken opgepakt, onder andere naar aanleiding van de aanbevelingen uit het vorige jaarverslag. In de navolgende beoordeling wordt aan de hand van vier thema's daarop ingegaan. Deze thema's dekken in de breedte de meest risicovolle zaken die in de Archiefwet 1995 worden benoemd en worden doorgaans ook toegepast bij het interbestuurlijk toezicht op gemeenten en waterschappen.

Thema 1 : kwaliteitssysteem

(Archiefregeling artikel 16)

Voor alle beheerprocessen moeten er kwaliteitseisen zijn geformuleerd die ook worden gecontroleerd op werking en naleving[3]. Voor de aanpak in Groningen is er een matrix gemaakt, waarbij op onderdelen zaken in de organisatie kunnen worden geadresseerd. In het verslagjaar is hieraan gewerkt door het maken van nadere afspraken over de gewenste uitvoering binnen de afdelingen. Daarbij werd onder andere gesproken over het belang van goede naamgeving van documenten en de inzet van rapportages, bijvoorbeeld over de registratie. De effecten daarvan zullen in 2021 moeten blijken.
Het beter beschrijven van de werkprocessen is onderdeel van de organisatieontwikkeling, zoals die is ingezet. Het overzicht van verbonden partijen, van belang vanwege het zicht op informatiebeheer dat aan de provincie kan worden gelinkt, is gereed.

Omdat de provincie sinds 2013 er formeel een geheel digitaal archief op nahoudt, is het van nodig om alle kanalen en systemen met gegevens te beoordelen op de daarin gewenste beheermogelijkheden. Er zijn ongeveer vierhonderd applicaties met *BlueDolphin* in kaart gebracht (Applicatie Portfolio Management). Hoe dit past bij het vereiste beheer van de erin beheerde informatieobjecten zal nog nader moeten worden uitgewerkt.
In het gehele informatielandschap moet duidelijk worden welk beheer passend is, wat daarbij van medewerkers wordt verwacht, hoe de controle daarop plaatsvindt en welke inzet nodig is voor verbeteringen. Dat maakt het inrichten van een werkende PDCA-cyclus voor het gehele informatiebeheer een complexe zaak. Alleen aan de hand van de brede risicoweging kan daarin worden geprioriteerd en gedifferentieerd.

Oordeel: voldoende

[3] Zie hiervoor https://archief2020.nl/downloads/handreiking-kwaliteitssysteem-informatiebeheer-decentrale-overheden-kido en https://wiki.nationaalarchief.nl/pagina/DUTO:Kwaliteitseisen.

Thema 2 : goede, geordende en toegankelijke staat
(Archiefwet 1995 artikel 3)

Hiervoor werd al beschreven dat dit onderdeel in de Archiefwet 1995 de kern van het beheer vormt. In de tekst van de volgend jaar in te voeren Archiefwet 2021 is de *goede, geordende en toegankelijke staat* als belangrijke vereiste gehandhaafd, terwijl het beheer van digitale gegevens daarbij een nieuwe, meer specifieke invulling krijgt.
De aanpak van de achterstand in de bewerking van fysieke archieven is projectmatig aangepakt. In het verslagjaar werd ondanks de beperkingen toch voortvarend doorgewerkt om het project af te ronden en op 18 december is de balans opgemaakt. Door verschillende tegenvallers waren toen nog niet alle zaken afgerond, maar ongeveer driehonderd strekkende meter archief staat nu wel klaar om overgebracht te worden naar de bewaarplaats bij Groninger Archieven.

De bij de overbrenging vereiste beschrijvende inventaris zal het komende jaar nog met behulp van de opgeleverde lijsten moeten worden vormgegeven in de applicatie Memorix Archieven. Al met kan worden gezegd dat met de uitvoering van het bewerkingsproject een enorme stap voorwaarts is gezet!
Mede door de aandacht die dit project opeiste is in het verslagjaar geen vooruitgang geboekt bij de migratie van ProMis naar KiWi/ERM. Wanneer er een koppeling is kunnen de juiste bewaartermijnen aan alle informatieobjecten worden toegevoegd.
In het verslagjaar werd vanwege het op afstand werken op andere terreinen wel de nodige vooruitgang geboekt met het beheer van digitale informatie. Het basisdossier in KiWi onderging verbeteringen en nieuwe applicaties en extra inzet door medewerkers maakten dat er meer en beter digitaal beheer werd gerealiseerd.

Oordeel: voldoende

Thema 3 : selectie, vernietiging en openbaarmaking
(Archiefbesluit 1995, hoofdstuk II en III)

Gedurende het jaar werden als onderdeel van het bewerkingsproject verschillende blokken fysiek archief, na het doorlopen van de wettelijk voorgeschreven procedure, voor vernietiging afgevoerd. Na aanvankelijke onduidelijkheid over de juiste vernietigingsgrond kon die op de juiste manier worden vermeld in de vernietigingslijsten. Er werden stukken tot en met 2013, het jaar dat het digitale archiveren startte, opgenomen op de lijsten. Jongere stukken moeten via de digitale weg worden afgehandeld.

Er zijn natuurlijk, net als voorheen, ook lijsten van *vervangen* fysieke archiefbescheiden aan de provinciearchivaris voorgelegd. Er was geen aanleiding voor het plaatsen van opmerkingen bij of het doen laten aanpassen van die lijsten. Het Handboek Vervanging heeft in 2020 geen verdere veranderingen ondergaan.
Het selecteren en vernietigen van digitale gegevens is in het verslagjaar niet echt op gang gekomen. Hierdoor loopt de provincie een risico om geconfronteerd te worden met onrechtmatige verwerking van informatie, al dan niet binnen KiWi/ERM. Na het vervallen van de verwerkingsgrondslag moeten gegevens uit alle systemen vernietigd worden. Dat heeft uiteraard te maken met persoonsgegevens (AVG), maar ook met de provinciale selectielijst (Provisa) waarin de wettelijke bewaartermijnen opgenomen zijn. Deze laatste werd in het verslagjaar gewijzigd en dat is ook verwerkt in het beheersysteem.
Bij de zogenaamde *hotspots*, waarvan vanwege bv. het onderzoeksbelang meer informatie door de provincie wordt bewaard, is een aanpassing gedaan vanwege de pandemie: het is van belang om vast te leggen hoe de provincie met de COVID-19-uitbraak is omgegaan.

Oordeel: voldoende

Thema 4 : beheeromgeving
(Archiefregeling hoofdstuk 4 en 5)

Voorafgaand aan de wettelijke overbrenging na twintig jaar worden alle nog aanwezige te bewaren fysieke archiefbescheiden bewaard in een speciale archiefruimte. Deze moet voldoen aan wettelijke voorschriften om de duurzame bewaring te garanderen. Er wordt vooral gelet op de temperatuur en relatieve vochtigheid, welke waarden respectievelijk tussen de 16 en 20°C en 40 en 60% moeten liggen.
De archiefruimtes bevinden zich in de kelder van het provinciehuis en werden het gehele jaar gemonitord. Er was geen aanleiding om daarop in te grijpen, mede omdat er niet tijdig gegevens werden verstrekt over de opgetreden waarden. Zodra het bewerkte archief naar Groninger Archieven is overgebracht worden de archiefruimtes overbodig, omdat de provincie dan in het provinciehuis geen fysieke archieven meer in beheer heeft.

Voor digitale informatie zal er een e-depot als beheeromgeving moeten worden ingericht. Gedurende het verslagjaar zijn er door de provincie wederom geen acties ondernomen in die richting. Het is echter van groot belang dat er wel stappen worden gezet, bij voorkeur samen met Groninger Archieven. Niet alleen neemt de omvang van het digitale archief nog dagelijks toe, maar ook veroorzaakt de onduidelijkheid over de opzet van de bewaaromgeving een achterstand bij de

voorbereiding van dat archief op de toekomstige overbrenging. Wanneer er, zoals het streven is, *by design* gegevens op de juiste manier moeten worden opgeslagen is het nodig om te weten welke opzet in het e-depot wordt vereist. Nu zal er wellicht achteraf toch nog weer een bewerking nodig zijn, omdat er geen nadere details bekend zijn.

Oordeel: voldoende

Voortgang

Concluderend kan op basis van het voorgaande worden gesteld dat er goed is omgegaan met de aanbevelingen uit het vorige verslag. Er is naar behoren vooruitgang geboekt met het kwaliteitssysteem, de cultuuromslag en het inventariseren van beheermogelijkheden, zeker gezien de bijzondere omstandigheden in 2020. Dat betekent niet dat alles in orde is, maar wel dat de provincie verantwoordelijkheid neemt voor goed informatiebeheer. De achterstand qua bewerking van fysieke archieven werd daarnaast vrijwel geheel ingelopen en dat mag als een prestatie van formaat worden gezien.
Helaas is er bij de noodzakelijke bewerking van digitale informatieobjecten (migratie en vernietiging) nog weinig vooruitgang geboekt, evenmin als er zicht is gekomen op een in de tijd duurzame oplossing voor preservering van het digitale archief. Dat doet echter geen afbreuk aan de algehele positieve indruk, tenslotte kan ook niet alles tegelijkertijd naar een hoger plan worden getild.

Aanbevelingen
De navolgende aanbevelingen worden gedaan voor het verbeteren van het door de archiefwetgeving vereiste informatiebeheer. Soms is daarbij rechtstreeks op de aanbevelingen uit het voorgaande verslag aangesloten.

1) Ga door met de bouw van een kwaliteitssysteem en prioriteer en differentieer daarbij aan de hand van een risicoweging. Blijf voortdurend zicht houden op de relatie met andere betrokkenen, bv. vanuit techniek, architectuur, beveiliging, privacy en communicatie.

2) Blijf inzetten op de cultuuromslag en stel waar mogelijk de gebruiker centraal zonder concessies te doen op het terrein van informatiebeheer.

3) Werk de resultaten van het onderzoek naar applicaties uit tot invulling in de praktijk die recht doet aan het op basis van de risico's vereiste niveau van informatiebeheer.

4) Regel de uitfasering van ProMis, door migratie of anderszins, zodat te bewaren informatie wordt beheerd en te vernietigen informatie het daartoe ingerichte proces doorloopt. Doe dat laatste ook met KiWi/ERM en andere informatiesystemen.

5) Maak een keuze voor het toetreden tot een e-depotvoorziening, bij voorkeur ondersteund door Groninger Archieven, mede op basis van een impactanalyse voor de provinciale systemen en processen.

Overige werkzaamheden van de archivaris

In het verslagjaar heeft de provinciearchivaris actief deelgenomen aan onlineactiviteiten van KVAN/ BRAIN, waar de belangen van archiefbeheerders worden behartigd. De provincie is zelf geen lid, maar wordt in gezamenlijkheid met andere provincie vertegenwoordigd. In december is tot een fusie tussen brancheorganisatie BRAIN en archivarissenvereniging KVAN besloten, zodat met een stem de belangen van het werkveld kunnen worden uitgedragen.

KVAN BRAIN Voor professionals en instellingen in de archiefsector

In het Landelijk Overleg Provinciale Archiefinspecteurs (LOPAI) werd met de andere provinciale vertegenwoordigers online meegedacht over de invulling van het Interbestuurlijk archieftoezicht. Namens LOPAI had de provinciearchivaris zitting in de NEN-commissie 38004611 (informatie- en archiefmanagement). In deze commissie van het Nederlands normalisatie-instituut wordt gewerkt aan de normering van archiveringsprocessen. Er was daarbij vooral aandacht voor metagegevens, beheersystemen en vertaling van internationale normeringen naar de Nederlandse praktijk.
De provinciearchivaris had als afgevaardigde namens alle provincies zitting in de klankbordgroep Bewaren bij de bron, waar de eisen van de Archiefwet 2021 met betrekking tot duurzame bewaring nader zijn gedefinieerd. In 2021 zal dit nog moeten worden uitgewerkt tot een werkbare opzet in het toezicht van Gedeputeerde Staten op gemeenten en waterschappen.

Voor de drie noordelijke provincies is Memorix Archieven, het pakket dat de online publicatie van archieftoegangen op het Drents, Fries en Groninger Archiefnet regelt, onderhouden. In het verslagjaar is aan verschillende gemeenten in de noordelijke provincies ondersteuning geboden. In Groningen werd onder andere een komende gemeentelijke herindeling (Eemsdelta) online voorbereid.
Er was overleg over relevante interne ontwikkelingen. Dat gold in het bijzonder voor de uitvoering van het project om de achterstanden in de bewerking van fysieke archieven weg te werken.
Gedurende het verslagjaar waren er ook verschillende onlinebijeenkomsten en webinars waar de archivaris bij aanwezig was, onder andere over e-depots en waardering/selectie. In het landelijke Kennisnetwerk Informatie en Archief (KIA) zijn bij de onderdelen Toegang tot data, e-depot, Informatiehuishouding Overheden, Toezicht, Juridische vraagstukken en de Archiefwiki de ontwikkelingen gevolgd en werd op verschillende plaatsen een bijdrage geleverd.

Beheer van overgebrachte archiefbescheiden

Het beheer van de overgebrachte archiefbescheiden van de provincie Groningen gebeurde onder verantwoordelijkheid van de archivaris bij het Regionaal Historisch Centrum (RHC) Groninger Archieven. In een dienstverleningsovereenkomst (DVO) zijn hiervoor nadere afspraken vastgelegd. Over het in 2020 uitgevoerde beheer is het navolgende te melden.

Collectie en raadpleging

- Er zijn 98 archiefbestanden aanwezig bij de Groninger Archieven, waarvan de provincie zorgdrager, mogelijk zorgdrager of deels zorgdrager is. Het gedeelte waarover nog geen duidelijkheid bestaat is gering in omvang (m'). Daarnaast bestaat de meerderheid *Verzameling kaarten en tekeningen Rijksarchief* (toegang 817) uit kaarten en tekeningen van Provinciale Waterstaat.
  In het aantal beheerde bestanden kwam dit jaar geen verandering. Wel werd de overdracht van enkele archiefblokken voorbereid.
- Van deze archiefbestanden zijn dit verslagjaar geen toegangen afgerond of herzien.
- Uit de 98 hier aanwezig archiefbestanden zijn in het afgelopen jaar in totaal 867 inventarisnummers aangevraagd uit 20 toegangen/bestanden voor raadpleging in de studiezaal. Dit aantal is duidelijk lager dan andere jaren; de studiezaal was vanaf 15 maart niet of slechts beperkt geopend. In de bijlage wordt ingegaan op de details van de aanvragen en ook een nadere toelichting gegeven.
- Er is voor deze provinciale bestanden in 2020 één keer toestemming gevraagd en gegeven tot raadpleging van beperkt openbare archiefbescheiden.

Beschikbaarstelling en publieksbereik

- In de studiezaal staan een aantal onderdelen van archieven ter raadpleging in zelfbediening: de gedrukte versies van de Verslagen van Gedeputeerde Staten resp. de Provinciale Verslagen van de Toestand 1816-1936. Op microfilm zijn ook de klappers en indices op de resoluties en correspondentie van de Gouverneur resp. CdK 1814-1941 en van Gedeputeerde Staten 1814-1941 beschikbaar.
- Al eerder is een plan gemaakt om alle bestanden op microfiches of microfilms te gaan scannen. Aanleidingen zijn de afnemende beschikbaarheid van goede apparatuur om ze in de studiezaal te raadplegen en de wens om ze op de website beschikbaar te krijgen. In 2020 zijn nog geen microfiches van provinciale archieven gescand.
- Een aantal bestanddelen van het archief van Gedeputeerde Staten 1814-1942 is digitaal beschikbaar via www.groningerarchieven.nl, zoals de verslagen van de toestand van alle gemeenten. Deze worden veel gebruikt voor het onderwijs, zoals in jaarlijks terugkerende onderzoeken naar raadsleden en projecten rond industrialisatie en de sociale kwestie.
  Strikt genomen geen provinciaal archiefmateriaal maar wel verschenen in samenwerking met het provinciaal bestuur is de serie *Regeringsalmanak van en voor de provincie Groningen*, later voortgezet als provinciale almanak voor Groningen. Daarvan zijn de jaren 1845-1941, die in zelfbediening in onze studiezaal stonden, gescand en digitaal beschikbaar gekomen in de

bibliotheek op de website. Ze worden veel gebruikt bij onderzoek door studenten geschiedenis en het digitaliseren was onderdeel van een groter pakket om ook in tijden van corona onderzoek mogelijk te maken.
- Een veel bezochte bronbewerking vanuit de archieven van de CdK (toegang 800) is de database rond de *Registers van afgifte van nummerbewijzen voor voertuigen*. De bijna 50.000 beschikbare Groninger kentekens uit de periode 1906-1950 worden nog steeds aangevuld met gegevens uit andere bronnen en inzendingen van het publiek, zoals foto's en verhalen. De speciale website www.groningerkentekens.nl werd in 2020 door 8.583 gebruikers in totaal 13.903 keer bezocht.
- De *Registers van landverhuizers*, eveneens in de archieven van de CdK (toegang 800), zijn gescand raadpleegbaar via www.allegroningers.nl.
- In het archief van de Districtsschoolopzieners (toegang 890) bevinden zich de zgn. *Schoolmeesterrapporten*, een veel gebruikte bron met verslagen over het leven in Groninger dorpen uit 1828. Deze worden als digitaal tekstbestand op de website aangeboden bij de betreffende inventarisnummers.
- De *Verzameling kaarten en tekeningen Rijksarchief* (toegang 817) is voor 90% digitaal beschikbaar, via het onderdeel kaarten en tekeningen op de website en via www.beeldbankgroningen.nl. Het merendeel van de stukken is afkomstig van Provinciale Waterstaat, maar ook de *Atlas van Kooper* is daarin opgenomen.
- In het kader van het project *Maak Geschiedenis: zet Groningen op de kaart* zijn bijna alle kaarten, waaronder ook die van de provincie, via de crowdsourcing van georeferenties voorzien. Hiermee kunnen ze op actuele topografische kaarten worden 'gelegd', zoals op www.beeldbankgroningen.nl te zien is.
- Op 11 juli 2018 namen Provinciale Staten een motie aan over de bevordering van geschiedschrijving van het Provinciaal Bestuur van Groningen. Begin 2019 keurde ons college het voorstel en de overeenkomst met de RUG goed. De start van dit project, waaraan medewerking is toegezegd, werd echter vertraagd en vond in 2020 niet plaats.
- In het najaar van 2019 startte de voorbereiding op de parlementaire enquête naar de gaswinning, die naar verwachting in 2021 zal plaatsvinden. Er zijn bestanden geselecteerd en uitgeleend aan een door de provincie gekozen scanbedrijf. De scans zijn bedoeld voor intern provinciaal gebruik.

Beheer collectie
- Ieder kwartaal vindt er schoonmaakonderhoud plaats in alle depots.
- De beheeromgeving wordt voortdurend gecontroleerd op de juiste temperatuur en relatieve vochtigheid. Dit gebeurt 24/7 via het GebouwBeheerSysteem van Siemens.
- Ieder kwartaal wordt gedurende een maand de luchtzuiverheid in de depots gemeten. Daarnaast worden ieder kwartaal de filtersecties geïnspecteerd. Op basis van de metingen en de inspecties worden indien nodig de filters vervangen.
- In het voorjaar van 2020 moesten de lampen in de depots vervangen worden en dat is aangegrepen om overal ledverlichting aan te brengen.
- De voor raadpleging in de studiezaal beschikbaar gestelde archiefbescheiden worden op continue basis gemonitord op materiële staat en ordening.
- Zeer kwetsbare en beschadigde stukken worden in de regel gedigitaliseerd en via internet aangeboden, waarna de originelen niet meer aan het publiek ter beschikking gesteld worden.
- De provinciale archiefbestanden zijn in de loop der jaren uitstekend verpakt en geëtiketteerd, zodat op dat terrein geen werkzaamheden nodig waren.
- Op continue basis wordt gewerkt aan het oplossen van onnauwkeurigheden in de vindplaatsregistratie. De depots worden daarvoor in detail onderzocht.
- De personele inzet veranderde in principe niet, maar een groot deel van het jaar kon vanwege de maatregelen niet of maar zeer beperkt op locatie worden gewerkt.

BIJLAGE : Fysieke raadpleging van provinciale archieven

Nr.	Archief	aantal
3	Gewestelijke Besturen in Groningen	243
38	Rijkshavenbedrijf Delfzijl	1
429	Provinciaal comité tot steun van Belgische vluchtelingen te Groningen	8
698	Havenschap Delfzijl	7
742	Provinciale waterstaat Groningen	13
800	Gouverneur, na 1850 Commissaris des Konings in de provincie Groningen	220
802	Provinciale Groningse Schoonheidscommissie	19
889	Provinciale commissie van onderwijs	19
890	Districtsschoolopzieners op het lager onderwijs	2
913	Provinciale Staten der provincie Groningen	7
1084	Provinciale Groningse Welstandszorg	14
1099	Gedeputeerde Staten van Groningen	84
1103	Gemeentelijke releve's en leggers van de grondbelasting	11
1148	Commissie inzake de bouw van een nieuwe zeesluis te Farmsum	2
1165	Kabinet van de Commissaris der provincie	10
1166	Kabinet van de Commissaris der Koningin	2
1173	Provinciale Archeologische Commissie	1
1776	Provinciaal Bestuur van Groningen	125
2291	Gedeputeerde Staten van Groningen: bestemmingsplannen	17
2542	Provinciaal bestuur (1977-1990)	62
	Totaal, in 20 geraadpleegde toegangen	867

Ter toelichting:

- Het aantal bezoekers en hun bezoeken valt niet aan te geven. Een groot deel van de stukken wordt tevoren digitaal gereserveerd. Bezoekers kunnen voor ook voor meerdere bezoekdagen hun stukken “reserveren”.
- Van toegang 3 behoren niet alle onderdelen tot de zorgplicht van de provincie, omdat het gedeelte dat dateert van voor 1801 niet door het Rijk is overgedragen. Van de overige vermelde toegangen is van 38 en 429 nog niet vastgesteld of en in welke mate de provincie daarvan de zorgdrager is.
- Nog niet alle collecties zijn doorzoekbaar via www.archieven.nl.